IOANNIS FRANCISCI RIPAE,

A SANCTO NAZARIO PAPIENSIS.

In Primum Decretalium librum Commentaria.

QVIBVS QVID NVPER ACCESSERIT, QVOD HACTENVS in cæteris prioribus editionibus desiderabatur, facilè studioso lectori patebit, si maximam diligentiam tùm in conferendis his nostris cum vetustissimis codicibus, tùm vel maximè in castigandis grauissimis erroribus, quibus singulæ scatebant pagellæ, nunc adhibitam perpendat.

Communes item Doctorum sententiæ ab Authore passim citatæ non inutiliter curauimus, vt sub varia literarum figura cum hac nota ☙ demonstrentur.

VENETIIS, MDLXXXV

ANNOTATIO RVBRICARVM, & Capitulorum, quæ in primo libro Decretalium continentur.

DE *Constitutionibus*, *Rubrica fol.* 2.

Cap. Cum M. Ferrariensis.

De rescriptis, *Rubrica fol.* 20.

Cap. Sicut Ranoma 21

Cap. Ex parte. 25

Cap. Inter cæteras 27

Cap. Si quando. 29

Cap. Eam te. 30

Cap. Ad aures. 32

FINIS.

IOANNIS FRANCISCI RIPAE A SANCTO NAZARIO, IVRISCONSVLTI PRAESTANTISSIMI,

In primum Decretalium librum perpolita Commentaria.

Nunc postremò solerti cura, arctiorique diligentia quàm hactenus vnquam factum sit, diligentia recognita, & repurgata.

SVMMARIVM.

1 *IVS scriptum, certius est, & nobilius iure non scripto.*
2 *Scientia Trinitatis, & fidei; est necessaria, & præambula ad reliquas capescendas.*
3 *Ius scriptum de Deo, ratione subiecti est dignius alio iure.*
4 *Lex, est constitutio populi Romani.*
5 *Lex scripta, & consuetudo, an sint paris potentia.*
6 *Constitutio quid sit.*
7 *Constitutio in quo differat a lege.*
8 *Iura loquentia de Imperatore, habent locum in Regibus, & aliis non recognoscentibus superiorem.*
9 *Diffinitio quid sit.*
10 *Constitutio, est nomen generale, ad omne ius scriptum.*
11 *In materia odiosa, verba poßunt sumi vt genus, & species, sed semper intelligenda sunt vt species.*
12 *Constitutio, vnde dicatur.*
13 *Exceptio doli, obstat contra legem, vel statutum, in odium aliquorum particularium editum.*
14 *Papa, an absque collegio Cardinalium, & Imperator absque consilio procerum, legem condere possint.*
15 *Solus dictio, non excludit socios.*
16 *Papa non debet vti plenitudine potestatis, nisi ad remouenda scandala.*
17 *Necessitas, quot modis sumatur.*
18 *Ecclesia Romana constituitur ex omnibus Christi fidelibus.*
19 *Ad eßentiam cuiuslibet collegij, requiritur vnum caput.*
20 *In iuribus limitatorijs, ex identitate rationis idem ius statuitur, sicut in his, quæ statuunt.*
21 *Papa, & Imperator, in quibus casibus nihil possunt statuere de nouo.*
22 *Constitutio, in quo differat a canone, decreto, decretali, & similibus.*
23 *Canon Græcè, dicitur Latinè regula.*
23 *Canonicarius quis.*
25 *Canonica institutio, vel electio, quot modis dicatur.*
v6 *Canonicus, quare dicatur.*
27 *Canonis appellatione, in materia fauorabili etiam comprehenditur sinodalis constitutio.*
28 *Canon, quot modis capi, possit.*
29 *Canon, an rectè possit denotare legem ciuilem.*
30 *Decretum, quid sit.*
31 *Decretalis epistola, quæ dicatur.*
32 *Sanctio quæ dicatur.*
33 *Pragmatica sanctio, quæ dicatur.*
34 *Pragmatici viri, qui dicantur.*
35 *Annotatio, quid sit.*
36 *Dogma, quid sit.*
37 *Interdictum, quid sit.*
38 *Manddtum, quid sit.*
39 *Scriptura an sit de substantia legis, seu constitutionis.*
40 *Lex vnde dicatur.*
41 *Argumentum de specie ad genus, non valet.*
42 *Leges duodecim tabularum transmissæ fuerunt a Græcis ad Romanos.*
43 *Lex an liget, & quos, si non sit scripta.*
44 *Sententia ad hoc vt valeat, requiritur solemnitas scripturæ.*
45 *Iudex non potest ferre sententiam absque scriptura.*
46 *Statutorum volumen, si perderetur, poßet tenor probari per testes.*
47 *Lex obligat habentes notitiam.*
48 *Excommunicatio non ligat, nisi lata sit in scriptis.*
49 *Papa solo verbo creat Episcopos, & Abbates.*
50 *Gratia non expirat, Papa mortuo, ante confectas literas.*
51 *Gratia per testes probari non potest.*
52 *Gratia concessa secundum ius, per testes probari potest.*
53 *Gratia casu amissa, per testes probari potest.*
54 *Constitutionum editio, an sit necessaria.*
55 *Conscientia sine scientia, inspicienda est; & scientia sine conscientia diabolica.*

De Constitutionibus, Rubrica.

COntinuatur ad præce
dentia, & simul subordinatur ad sequē
tia per Goffre. Hostien. Panormita. &
alios cōmuniter hoc ordine. Author
tractaturus de iure exorditur a summa
Trinitate, sine cuius fundamento nul
lum potest opus superædificari, capit.
cum Paulus. j. questione prima. Et quia omne ius, quo vtimur
aut ex scripto, aut ex non scripto constat, Institu. de iure na-
tu. gen. & ciui. §. constat, & prima distinctio. capitu. consuetu-
do, §. cum itaque. author præmisit de constitutionibus, & sic
1 de iure scripto, quòd est certius † & nobilibus, deinde subne
ctit de consuetudine, & sic de iure non scripto. Ista continua
tio licèt sit communis, & fuerit de mente Imperatoris in di-
cto §. constat, & Gratiani in compilatione huius operis, & in
capitulo lex est, & capitulo sequen. & seq. prima distinctio. ta-
men impugnatur per acutissimi ingenij virum dominum
meum, Do. Philippum Decium, quia titulus præcedens, secū-
dum hanc continuationem, non applicatur ad hunc subse-
quentem, nec hic ad præcedentem aliquo speciali respectu,
prout applicandi fuerant, l. secunda, ff de statu homin. l. conti
nuus, ff. de uerbo. obligatio. nam fundamentum Trinitatis
non respicit specialiter hunc titulum, sed quemcunque aliū,
cum alio quoque principio Dei auxilium implorandum sit,
dicto capitulo, cum Paulus, j. quæstione prima, & in Authen.
de armis, in princ. & in l. in nomiue Domini, C. de offi. præfec.
Aphri. Sed tu considera, quòd fundamentum Trinitatis re-
spicit totum opus, & specialiter hunc titulum, qui iuris con-
stitutiones continet, de quibus. author principaliter tractare
intendit. Item considera, quòd satis est inuocare diuinum au
xilium in principio operis, dicto capitulo cum Paulus. & quia
principium huius operis a constitutionibus inchoandū fuit,
vt ex subordinatione prædicta apparet, benè sequitur, ꝙ fun-
damentum Trinitatis magis postulat hunc titulum post se,
quàm reliquos titulos. Secundo non videtur hæc continua-
tio iuridica ex alio, secundnm eundem Dec. quia fundatur
super inuocatione diuinæ maiestatis, & Trinitatis, quæ inuo-
catio non fit in titulo præcedenti, sed circa fidem aliquæ pro
mulgantur constitutiones, vnde congruentius præmitten-
dus fuisset tit. iste de constitutio. qui est generalis ad omnes
constitutiones. Tu verò aduerte, quòd in continuatione nō
dicitur, quòd in titulo præcedenti pro fundamento inuoce-
tur Dei auxilium, sed quòd pro fundamento fuit præmissus
titu. de sum. Trini. & fide catho. vbi tractatur de Trinitatis &
fidei cognitione, quæ est omnium ptincipium, & fundamen-
tum: vnde ex hoc elicio clariorem continuationem. Author
tractaturus de scientia iuris prius voluit differere de scientia
2 Trinitatis & fidei, quæ est † necessaria & præambula ad reli-
quas scientias capescendas, capitu. qui sine, vigesimasexta,
quæstione secunda, decet enim animas, prius erudiri, quam
linguas, l. magistros, C. de profes. & medi. libro decimo, erudi-
ta itaque anima, & cognita scientia Trinitatis, & fidei, & sic
iuris diuini, congruum fuit subnectere de consti. & sic de sci-
entia humani iuris. & hæc continuatio sic declarata effugit
morsus cauillantium. Secunda fuit continuatio Andr. Sicul.
supra visum est de constitutionibus concernentibus Deum
immortalem, nunc congruenti ordine supponitur de con-
stitutionibus concernentibus Papam, Dei Vicarium, capitu.
vt nostrum, infra vt eccle. benefi. capitu. secundo & sequen.
de transla. epi. Ista etiam damnatur per Dec. quia & si subie-
ctum tituli præcedentis prædicetur de Deo, constitutiones
tamen, de quibus ibi, fuerunt a Pontificibus promulgatę. mi-
hi etiam non placet, quia ea attenta præmittendi fuissent
titu. de baptismo, de reliquijs, & vene. sanc. & reliqui tractan-

tes materias concernentes Deum immortalem; nisi dixeris quod alijs respectibus fuerunt postpositi. Tertia fuit continuatio Dec. supra visum est de sum. Trinit. & fide catho. quæ ab omnibus debet teneri, cap. primo, supra titu. proxim. Ideo subnectitur titulus de constitut. quæ ab omnibus seruandæ sunt. cap. primo, infra eod. Ista mihi non satisfacit, quia titulus præcedens, hac continuatione atteta, nullo speciali respectu postulat hunc titu. post, magis quàm reliquos titul. quorum iura etiam ab omnibus seruanda sunt, & hoc ipse vtitur argumen. contra communem continuationem, vnde non ęgrè ferat si contra se torquetur, cap. cum omnes, infra
3 eod. Quarta fuit continuatio eiusdem; ius scriptum † de Deo ratione subiecti est dignius, & ideo propter excellentiam fuit conueniens, vt de eo fieret specialis tractatus, argumen. l. item apud Labeonem, §. hoc edictum, ff. de iniur. & postea subijceretur titulus generalis, de iure scripto, argum. l. si seruus seruum, §. inquit lex, ff. ad leg. Aquil. Contra hanc continuationem etiam obstat fundamentum, quod supra feci contra continuationem Andr. Sicul. Quinto considera, an aliter possit continuari. authoris intentio fuit, hoc opere dirigere animas mortalium ad Deum, & eius cælestem patriā secundum glossa. in capitul. cum contingat, infra de iureiurando. ad hanc autem nemo potest peruenire, nisi per fidem, cap. primo, supra titu. primo. Ideo de fide catholica tractandum fuit; & quia etiam per constitutiones instruimur ad viam cælestis patriæ, post tractatum de fide, sequitur de constitutionibus. Discussa continuatione, videndum est, an subordinatio defendi possit. quidam arbitrantur non posse, quia fit ad remota, & intermittitur titulus proximus de rescrip. sed facilis est solutio, quia rescripta dicuntur iura scripta inter partes, vt per Ioan. Andr. & alios in rub. de rescri. & per Panormitan. in rub. de consuetud. ergo subordinatio est optima. alij etiam mordent ex eo, quòd in opere Digestorū alius fuerit ordo seruatus: nam primo premittitur tit. de consuetudine, ut in rub. de leg. & longa consuetudi. postea sequitur tit. de constitu. Princip. Sed vtraque sustineri, potest, consideratis diuersis respectibus: nam compilator Digestorum considerauit, quod constitutiones Principum, vt potè digniores propter authoris prerogatiuam, cap. si a sede, de prebend. libr. sexto cap. per tuas. j. de maioritate, & obe. l. e. secunda, ff. de albo scrib. merebantur specialem tractatum, d. l. item apud Labeonem, §. hoc edictum, ff. de iniur. ideo præmisit titu. generalem de legibus, in quo interseruit etiam de legibus consuetudinarijs, & postea posuit titulum specialem de constitutio, Principum. argum. d. l. si seruus seruum. §. inquit lex. Compilator autem huius operis considerauit, quod constitutiones Principum sunt digniores, vt dictum est, continentes ius scriptum, quod est certius & nobilius, & hac ratione præmisit de constitutio. vt dicit Panorm. Vel aliter compilator Digestorum præmisit titulum de leg. quia leges fuerunt
4 ante constitutiones Principum. Est enim lex † constitutio populi Romani, §. lex est, Institut. de iure natu. gen. & ciuil. a quo prius editę fuerunt leges, quàm a Principe. In quem ipse populus transtulit imperium, & legis condendæ potestatem, §. sed quod Principi, Institu. eod. titul. & quia consuetudo est etiam ius populi, l. omnes populi, ff. de iust. & iur. & antiquior quàm constitutiones Principum Romanorum, §. & non ineleganter, Institut. eod. præposuit simul titulum de legibus, & longa consuetudine. Compilator vero huius operis considerauit, ꝙ constitutiones Pontificum sunt digniores consuetudinibus, & hac ratione premisit, & sic vterque sua laude dignus est. Ita similem discordiam concordant Docto. in rubri. C. de testament. mi. Alij dicunt falsum esse, quod in subordinatione dicitur, scilicet quod ius scriptum sit nobi
5 lius iure non scripto, quia lex † scripta, & consuetudo, sunt paris potentię, cap. consuetudo, j. distinct. & dicit Cardi. Floren. in cap. fina. column. xlv. j. de consuetu. quod consuetudo habet eas omnes virtutes, quas habet lex. & ibi Mod. chart. xxii. referunt virtutes consuetudinis. si paris potētię, ergo paris nobilitatis. Sed certè argumentum non placet, tū quia assumptum non est verum. nam lex est maioris potentiæ, cum possit derogare futuris consuetudinibus, auth. nauigia, C. de furt. l. eos, C. de vsur. traditur per Panormitan. in d. c. fi. & in c. 2. de prob. & Bar. in l. de quibus, ff. de legi. Consuetudo autem non derogat futuris legibus. Et ex hoc sequitur, ꝙ potentia, & virtutes consuetudinis dependent a voluntate legis: nec posset consuetudo derogare legi, nisi lex permitteret, secundum Panormit. in c. clerici, de iudi. & sic patet, ꝙ consuetudo non est paris potentiæ: & posito ꝙ esset eiusdem potentiæ, non video quomodo sequatur illatio, ergo est paris nobilitatis, nisi nobilitas consistat in sola potentia. vnde Modern. Papien. dicunt, ꝙ ius scriptum est dignius & nobilius ratione originis, quia habuit originem a Moyse primum, postea a sanctis patribus, deinde a populo Romano imperante, & successiuè ab Imperatoribus, in quos populus imperium & facultatem legis condendæ transtulit: sunt enim leges per ora Principum diuinitus promulgatæ, cap. quo iura, octaua disti. cap. fin. xvj. quest. 3. l. fina. C. de præscript. long. tempor. Consuetudines vero inductæ fuerunt ex tacito consensu populi d. cap. fina. & d. l. de quibus. Sed Dec. non putat ex hoc sequi, quod lex sit nobilior, quia & consuetudo diuinitus inducitur a populo, cum omnia permissione Dei fieri dicantur, ca. nec mirum. xxvj. quest. vj. Tu considera, quod origine leges fuerunt a Deo traditæ Moysi in summitate montis Synai. Consuetudo autē licèt permissu Dei inducta sit, non temē origine fuit a Deo tradita sicut lex. & hoc respectu Modern. Papien. videntur rectè dixisse, quod lex est origine nobilior uel alio respectu poterunt dicere legem nobiliorem origine, quia ortum habet a Principe: primùm a Moyse, deinde a successoribus in imperio, & ratione authoris, & propter condentis prærogatiuam videtur nobilior, cap. si a sede, de præben. lib. sexto. l. fin. ff. de albo scribend. Secundo ius scriptum videtur nobilius ratione antiquitatis, quia est antiquius iure non scripto, secundum Dec. qui ad hoc allegat text. in §. ex non scripto. Institut. de iure natu. ibi, diuturni mores legem imitantur, ergo secundum eum, prius fuit lex. & per text. in d. cap. consuetudo, prima distinctio ibi, consuetudo pro lege suscipitur, cum lex deficit. Sed certè consuetudo prius fuit quàm lex, quia prius populus quàm Rex. & quod prius fuerit consuetudo, est text. clarissimus in cap. fina. ibi, ius vero consuetudinis, post naturalem legem exordium habuit, ex quo homines conuenientes in vnum ceperunt simul habitare. Nec dicatur, quod iste tex. probet assumptum Decij, dum dicitur, quod consuetudo assumpsit exordium post ius naturale, quia ius naturale non appellatur ius scriptum, sed natura omnes illud docuit, Insti. de iure natu. gen. & ciui. in princ. nec obstant iura, super quibus se fundat Dec. quia non loquuntur de iure cōsuetudinario primęuo & originali, sed de iure cōsuetudinario secundario, & prout successiue inducitur, & variatur. Tertio ius scriptum dignius & nobilius dicitur, quia inducitur ex consensu expresso. Consuetudo vero ex tacito, qui est debilior expresso, secundum gloss. in cle. sępe, in verbo, partib. de ver. si pro quo facit, ꝙ ēt dicit glo. in l. prima, C. vbi de crim. agi opor. & not. in regula, scienti, de regulis iuris libro sexto, & firmat in terminis nostris Panormitan. in cap. clerici, de iud. sed licèt lex inducatur ex consensu, expresso, quia tamen inducitur ex consensu solius Principis, §. sed quod Principi, Institutio. de iure natu. gen. & ciui. l. prima. ff. de constitutio. princ. non debet videri fortior, & efficacior consuetudine, quæ inducitur consensu vniuersorum, vel maioris partis populi, cum ea firmiora sint, quæ plurimorum consensu roborantur, capitul. prudentiam, in princip. de offic. delega. & magis integrum iudicium est, quod pluri, morum sententijs confirmatur, capitu. extra conscientiam. 84. distinctio. capit. per hoc, §. verum, vbi Gemi. not. de heret libro sexto. Hinc leges, & constitutiones editæ a consilio firmiores, & validiores reputantur, nam per generalem derogationem eis non creditur derogatum, secundum Archidia. in capitulo primo, eodem tit. in 6. & Felyn. in cap. nonnulli, columna tertia, & sequen. de rescrip. Defendendo fortè potest dici, quod lex habet expressum consensum Principis, & tacitum consensum populi, qui eam recipit. nam nisi ab vsu hominum lex recipiatur, vigorem legis non habet, capitu. in istis, §. leges, quarta distinct. & not. amplissimè per glos. & scriben. maximè Fely. in capitulo primo, de treug. & pace. sed hæc solutio non videtur penitus eneruare contrarium, quia Princeps, si velit poterit punire nolentes recipere legem suam, ca. quia circa, de consanguinita. & affinita. & ibi not. & ita etiam traditur per Panormita. & alios in d. capitulo primo. vnde cōsidera si dici possit, quòd lex origine inducebatur consensu populi, cap. lex est, secunda distinctio. & Instit. de iure natu. §. lex. sed nec istud in proposito placet, quia nos loquimur de constitutionibus, quæ a solis Pontificibus, & Principibus constituuntur, quæ sunt etiam iura scripta, capitu. constitutio, secunda distinct. & de istis loquitur hæc subordinatio. vnde ur, quòd ratio Mod. Papien. sit verior, quòd ratione originis ius scriptum dicatur nobilius. Vel etiam dici potest, quòd ius scriptum ideo sit nobilius, quia certius, nam lex semper est certa, capi. erit autem, quarta distinct. & omnibus notum. l. leges, C. de legibus. quam in dubium reuocare non licet, l. fina. C. de legibus, & vbi reperitur legis determinatio, ibi nulla datur probabilis dubitatio, capitu. ex multa, de uoto. nota. per gloss. & Bal. in l. ancillæ, C. de furt. & per Modernio. in l. illam, per illum text. C. de collation. Consuetudo autem, quia in facto consistit, non ita certa, quia facta sæpe etiam prudentissimos homines fallunt, l. secunda, ff. de iu. & fac. ign.

fact.ignoran.Hinc dicimus,ꝙ poſitioni iuris ſcripti,non eſt re-
ſpondendum,quia ius ſcriptum eſt certum:ſed benè poſitioni
iuris non ſcripti eſt reſpondendum, quia ius non ſcriptum in-
certum eſt,ſecundum glo.& Bartol. in l.ornamentorum, ff.de
aur.& argen.lega.Bartol in l.1.C.quæ ſit longa conſuet. & glo.
in c.2.de confeſ.lib.6.& Bartol.in l.2.ff.eod.titu.Hinc eſt, quòd
allegans conſuetudinem,tenetur illam probare,cap.1.de con-
ſtitu.lib.6.Sed tu aduerte, quia data paritate, videtur,quòd ius
non ſcriptum ſit ita certum,ſicut ſcriptum, quòd non dicitur
certum propter ſcripturam, ſed propter publicationem,vt in
Authen.vt no.conſtitu. & capitulo cognoſcentes, vbi Panor.
& alij, inf. eod. & ſi propter publicationem dicitur certum &
notum,illud ideo eſt, quia publicatio deducit rem in notoriū,
capi. 1.ỹ. de poſtu. præla. Sed ſi conſuetudo ſit notoria,eadem
ratione dicitur certa ſicut lex. Hinc eſt quòd conſuetudo no-
toria eſt probanda, ſecundum Bartol. in d. l de quibus.& Bald.
in l.2. C.quæ ſit longa conſuetu,Panor.in cap.1.ỹ. de re iudica.
Alexand.in l.1. C. vt quæ deſunt aduoca.vbi vult, quòd iudex
teneatur ſupplere ea,quæ ſunt conſuetudinis notoriæ, & tra-
ditur per Curt.conſil. 74.colum.17. & ſi conſuetudo ſit gene-
ralis,non licet eam ignorare,ſicut nec legem, ſecundùm Bald.
in rubr.ỹ.de conſuet.niſi dicatur quòd licèt conſuetudo noto-
ria,vel vniuerſalis,non ſit probanda,non tamen eſt ita certa ſi
cut lex ſcripta,quæ videri & palpari poteſt,l.1.§.1.ff.de his,quæ
in teſtamen.delen.Et hæc quantum ad ſituationem rubr.dixiſ
ſe ſat eſt. Nunc pro terminorum cognitione aliqua diſcurra-
mus,& primo quid ſit conſtitutio. Gratianus in capitulo con-
6 ſtitutio,2.diſtinctio. reſpondet,† conſtitutio † eſt quòd tantum
Rex, vel Imperator ſtatuit. & ita etiam reſpondet Vlpia. in l.1.
ff.de conſtit.Prin.ibi,hæ ſunt,quas vulgo conſtitutiones appel
lamus & dicit ibi Barto.quòd conſtitutio in hoc differt a lege,
7 † quia lex fit a populo, magiſtratu interogante. Conſtitutio ve
rò eſt Principum edictum. & benè probatur in l.omnes.ibi, le
gibus,aut ſacratiſſimis conſtitutionibus, C. de quadrien. præ-
ſcript.& dicunt do.Anto. Pan. & Moder.hic, quòd illa eſt pro-
priè conſtitutio,quam Imperator edidit, vel Rex,vt dicitur in
d.ca.conſtitutio.quòd eſt intelligendum de Rege non cogno-
ſcente ſuperiorem,qui in regno ſuo dicitur Imperator ſecun-
dum Oldrad.conſilio 231.vt eius,de quo quæritur.Bald.in l.pe
nul.C de dona.inter vir.& vxo.& in l. exemplo, columna fina.
C.de probat.& tradunt hic Modern.& Cur.conſilio 61. Super
præmiſſa,columna.3.vbi pleniſſimè loquitur,dicens poſt Bald.
in c.ſignificantibus,in fin.de offic.delega.quòd Rex in tempo-
ralibus gerit vices Dei in Regno ſuo,& habet ius leges condē-
di, & confiſcandi, ac liberum arbitrium, ſecundum Ang.in l.
prima C.ne ſine iuſſu Princip.lic. confiſca. Et idem dicendum
de quolibet non recognoſcente ſuperiorem, ſecundum Bart.
in l.hoſtes,ff.de cap.& poſtli. reuer. & in l.infamem, ff. de pub.
iudi.Panor.& alios in cap.cum Bertoldus,de re iudic.& in cap.
per venerabilem,qui filij ſint legit.Ex quibus omnibus elicitur
8 concluſio,quòd iura, † quæ loquuntur in Imperatore, habent
etiam locum in Regibus, & alijs non recognoſcentibus ſupe-
riorem. Contra quam concluſionem multa dicenda ſe offe-
runt, ſed quia inſtituti mei non eſt, quę incidenter occurrūt
examinare, & ex commento commentum facere, non inſta-
bo aliter,ſed id ſolum addam, quòd iſta concluſio non proce-
dit in legibus pœnalibus,& odioſis ſecundum Cyn.& Ange.in
l.quiſquis,C,ad leg.Iuli.maieſta. dicentes illam legem non pro
cedere in coniurantibus contra alium Principem inferiorem,
quamuis non recognoſcentem ſuperiorem, & pluribus ratio-
nibus comprobat Socin.conſilio 275.columna ſecunda, & ſe-
quent.libro ſecundo.Item procedit,vbi militat omnimoda ra-
tio in non recognoſcentibus ſuperiorem, quę militat in Impe
ratore, aliàs ſecus: & ideo conſului, iura dicentia barbitonſo-
rem, & coquum Imperatoris nobiles eſſe, propter radios ſui
domini, quibus illuſtrantur, l. prima C. de domeſti. & protec.
lib.duodecimo,& l.omnium,C. de teſta.non procedere in bar-
bitonſore domini Delphini,quia in eo non eſt tanta maieſtas,
& tantus ſplendor,quantus eſt in Imperatore,vt habetur in ſe
cundo.Reſponſo reſpe.26.nunc autem eſt ſub titu. de iure im
mu. Et ex prędictis videtur, quòd conſtitutio inferioris ſupe-
riorem recognoſcentis,non dicatur propriè conſtitutio. Nec
obſtare videtur text. in capitulo lex eſt conſtitutio ſcripta. &
in capitulo conſuetudo,§. cum itaque.ibi, quę in ſcriptis reda-
cta eſt,conſtitutio vocatur, 1. diſtin.& in ca. lex eſt conſtitutio
populi.2 diſtinctio.& in capi.1. 13.diſtin.& hęc rub. quę loqui-
tur etiam de conſtitutionibus inferiorum,vt patet in capitulo
cum omnes, & in capitulo cum M.Ferrarien.ỹ.eod. quia in di
ctis iuribus verbum,conſtitutio,non ſtat propriè, ſed largè ſe-
cundum Panor.& Moder.Sed hęc intelligentia mihi non pla-
cet per tex.in dicto capitulo,lex eſt conſtitutio, ergo propriè,
tum quia verbum, eſt, denotat proprietatem, & veram eſſen-
tiam,ſecundum Bartol.in l.maritus,§.legis, ff. de adulte. Tum
qui verbum, conſtitutio, ponitur in diffinitione, cuius verba
9 debent propriam importare eſſentiam,cum † diffinitio ſit ora-
tio ſubſtantiam diffinitæ rei ſignificans, ſecundum gloſ. in l.
omnis diffinitio,ff.de regul.iur.& Panormita. in rubri. de ſen-
tent.excommunica. Præterea ſi ſolius ſupremi Principis edi-
ctum eſſet propriè conſtitutio, fruſtra in ff. rubricaretur de
conſtitutionibus Principum, vt dicit And. Sicul. hic, nam ex
ea rubri. facilè diſcerni poteſt, quòd quædam ſunt conſtitu-
tiones Principum, quædam aliorum inferiorum. Item, vt di-
10 cunt Modern. conſtitutio † eſt nomen generale ad omne ius
ſcriptum, dicto §. cum itaque. & ſic tanquam genus compre-
hendit & conſtitutiones inferiorum. ergo conſtitutio inferio
ris erit propriè conſtitutio, quia poſito genere ponitur quęli-
bet eius ſpecies,l quid earum, §. inter emptum,ff. de legat. ter-
tio, & quęlibet eius ſpecies ponitur propriè, ſecundum Bal-
dum in l. ſecunda, C. de iure aureo annullo. & probatur in l.
ſemper in generalibus, ff. de regulis iuris quòd verum eſt ſi ſit
tale nomen, quod poſſit ſtare vt genus, & vt ſpecies ſecun-
dum Bartol. in rubrica, ff. ſoluto matrimonio, columna ante-
penultima verſicul.vel dic etiam,vt in caſu noſtro,in quo con
ſtitutio poteſt ſumi vt genus pro quolibet iure ſcripto, & in
ſpecie, pro edicto ſolius ſupremi Principis.& ita tenendo non
obſtat text. in dicto capitulo, conſtitutio, quia ibi deſcribitur
conſtitutio prout ſumitur in ſpecie, & iſta arbitror veriſſima;
& ſeruire poſſunt ad ſtatuta loquentia de conſtitutionibus,
vt etiam de conſtitutionibus inferiorum ſint intelligenda.
quod credo verum in materia fauorabili, ſed in odioſa vide-
tur, quòd de conſtitutionibus Principum duntaxat veniant
11 interpretanda, quia in materia odioſa verbum, † quod poteſt
ſumi vt genus & ſpecies, ſemper intelligendum eſt vt ſpecies,
ſecundum Panormit. in capitulo Rodulphus, columna pri-
ma, infra de reſcriptis, & ſolet allegari text. in l. hoc legatum,
ff.de legatis tertio, & ita in ſtatutis dicit Alexand. in rubrica ff.
ſoluto matrimonio columna ſexta, Sed circa prędicta, aduer-
12 tendum eſt ad plura, nam ſi conſtitutio dicitur † a con, quod
eſt ſimul, & ſtatutio, quaſi commune ſtatutum,vt dicunt Pa-
normitan. & alij hic, non videtur verum, quòd conſtitutio
propriè dicatur edictum ſolius Principis, vel alterius inferio-
ris: ſed id,quod a populo, vel ab aliqua vniuerſitate, ſeu colle-
gio ſtatuitur, propriè dicatur conſtitutio, quaſi communis
ſtatutio. iſtud oſtendit etymologia, quæ nihil aliud eſt, quàm
reſolutio verbi in proprium ſignificatum, ſecundum Bald. in
capitulo primo §.ſi quis de manſo.in vſibus feudo. de contro-
uerſia inueſtitura,& ita dicunt Goffredus & Imola hic, & Ioan
nes Monachus, in rubrica eiuſdem tituli,libro ſexto,& Archi-
diaconus in capitulo primo,in verbo, conſtitutionem,eodem
titulo libro ſexto, ad iſtud Panormitanus hic videtur reſpon-
dere, quòd non dicitur conſtitutio communis ſtatutio, eo re-
ſpectu,quòd a congregatione edatur, ſed ea ratione, quia de-
bet eſſe omnibus communis, & æqualis, capitulo erit autem
lex,quarta diſtinctione alioquin ſi contra particularem perſo-
nam edatur, iniqua eſt, & ab ea poteſt appellari, l. prima, §. ſo-
lent, ff. quando appella. ſit. & contra legem, vel ſtatutum, in
13 odium aliquorum particularium editum, † obſtat doli exce-
ptio.l. prima,in fin. ff. de exceptio. doli. & dixi libro primo Re-
ſponſo capitulo octauo, & capitulo vndecimo, nouiſſimè au-
tem illa capitulo habentur ſub titulo de legibus mu. ſeu. ſtatu.
Aduerte,quia Panormitanus in hac ſolutione videtur ſibi ali-
quantulum aduerſari: vult enim conſtitutionem ideo nomi-
nari, quia omnibus eſt communis, ergo etiam lex populi erit
propriè conſtitutio, quia & ipſa debet eſſe communis, dicto
capitulo erit autem lex: cuius contrarium dixit ſupra Panor-
mitanus, & certè ſi vera eſt hæc etymologia fateri oportet,
quòd conſtitutio Principis non ſit proprie conſtitutio. niſi
ſaluando dixeris, quòd conſtitutiones Principum ſtatuuntur
cum conſilio,& deliberatione procerum ſacri palatii,& totius
cætus patrum, & Senatorum.l.humanum, C. de legib. & iſto
reſpectu poſſent dici editæ a congregatione. ſed adhuc hæſi-
to, quia & ſi Princeps ſtatuerit cum conſilio procerum, non
tamen ipſi conſultores dicuntur ſimul ſtatuere, quia actus
non attribuitur conſultori,ſed conſulto,vt traditur per Panor
mitanum in capitulo non poteſt, columna fin. de re iudica &
Rot.de reſcript. deciſione 73. & ratio eſt, quia conſultus non
tenetur, niſi velit conſilium ſequi, capitulo cum olim, dę ar-
bit.& quòd actus condendi legem attribuatur ſoli Imperatori,
eſt text. ad literam in l. finali ibi, in præſenti tempore ſoli Im-
peratori conceſſum eſt legem condere, C. de legibus. Ideo tu
conſidera ſi melius dici poſſit, quòd dicatur conſtitutio, qua-
ſi conſiderata & deliberata ſtatutio, inquit enim Martianus,
ex re conſtituendum eſſe, ideſt conſiderandum, an is qui vul-
nerauit vt occideret, pro homicida damnandus ſit, l. pri-
ma §. diuus, ff. ad legem Corneli. de ſicar. Vel quaſi conſtans
ſtatutio, l. Iuſtitia, ff. de iuſtitia, & iure. Iuxta præmiſſa quæri-

14 tur,an Papa † abſque collegio Cardinalium, & Imperator abſque conſilio procerum, poſſint legem, condere? & communiter reſpondetur,quòd Papa & Imperator,ſoli poſſunt legem condere, & quæcunque ardua peragere, abſque eo quod teneantur requirere, vel ſequi conſilium ſuorum procerum & Cardinalium, quòd iuribus & rationibus comprobatur. Primo text.in l. humanum, C. de legi. vbi Albe. de Roſa. dicit ita eſſe tenendum, quia iſta eſt *communis* opinio per illum textum ſed licèt ille text. dicat quòd ſolus Imperator eſt legum conditor,& interpres, non tamen ſequitur, quòd non teneatur in editione iurium habere conſilium ſuorum procerum, tum

15 quia dictio.ſolus,† non excludit conſocios, ſecundum gloſſ. in capitulo plerunque,ſecunda quæſtione ſeptima,& in capitulo ſubmittitur 21.diſtin.glo,;in c.1.in glo.fi.de hæret.lib.7.Bald.in l.1.in 1.opp.C.de bo.poſ.contra tabul.facit text.in ca.ſi autem, 15.quæſt.7.tum quia dicitur ſolus facere, qui aliorum conſilio facit,vt ſupra dixi.Secundo per tex.in capitu. cuncta per mundum.ibi ſine vlla ſinodo,9.quæſt.3.ſed hic tex.loquitur de apoſtolica ſede, quæ ſine vlla ſinodo poteſt damnare & ſoluere. intelligo autem apoſtolicam ſedem conſiſtere in Papa & Cardinalibus,vt not Ioan.And.in capitulo ſi abbatem, de elec.lib. ſexto,& in capitulo authoritate,de priuileg.eo.lib.Tertio allegat text.in clemen.1.ad fin.ibi,plena & libera diſpoſitio,ex ſuæ poteſtatis plenitudine pertinere dignoſcitur,vt lite pendente. iuncta glo.vulgata in clementi.dudum, in verbo, liberè, de ſepul.ſed hic text.non loquitur in arduis,ſed in collationibus beneficiorum,quæ reſpectu eorum,quibus conferuntur, dicuntur gratiæ,capitulo relatum,de præben. & ſunt puri iuris poſitiui,vt latè per Felyn. in capitu.quæ in eccleſiarum,j.eod.Item ibi non dicitur, quòd Papa habeat liberam poteſtatem in beneficialibus ſimpliciter, & ſecundum poteſtatem ordinariam, ſed ex plenitudine poteſtatis, & ſic ſecundum extraordinariã

16 facultatem,qua non debet † Papa vti,niſi ad remouenda ſcandala; nec legitur, quòd populus Romanus vnquam vſus fuerit plenitudine poteſtatis,teſte Bald. in titulo de pace Conſtan. in verſiculo libellarie. & in l. 2. circa medium, C. de commu. rerum aliena.Curt.conſilio 20.columna 2.Iaſ.in l.quanquam, C. de teſtamen.mil, Quarto adducitur perſuaſiua ratio; eccleſia militans exemplata eſt ad inſtar triumphantis,ſecundum gloſ. in clement.ad noſtam,in verbo, eccleſiæ,de hæret. ſed in triũphantis eſt vnicus Deus,cui omnia parent,ergo etiam in militanti debet eſſe vnus Princeps,qui omnia poſſit.ſed Deus non eget conſilio, quo tamen eget Papa. Item hæc conſequentia omnem Cæſari adimit poteſtatem, quam illi Chriſtus permiſit. Quinto allegat text. in capitulo fundamenta, §. decet, de electio.libro ſexto.ſed facilis eſt reſponſio,ſi exponatur decet, ideſt oportet,vt exponitur per gloſſ.in l.fina.§.decet,C.de poſt limi.reuer.quòd enim decet Papam,eum facere oportet: quia lex honeſtatis non minus debet obligare Papam, quàm lex præcepti,vt dicit Barto.in l.imperium,columna ſecunda, ff. de

17 iuriſdictio.omn. iudic.vbi inquit, quòd duplex eſt † neceſſitas. Quædam,quæ præcisè imperat, & hac neceſſitantur ſubditi a ſuperioribus. Quædam eſt neceſſitas honeſtatis, & hac neceſſitatur Princeps.l.digna vox, C. de legi. licèt enim non ſit, qui audeat dicere Principi, cur ita facis? vt dicit Bald. in præludijs feudorum, tamen Deo ſubiicicitur, qui omnibus honeſta ſeruanda præcipit; & ſi Papa vult in terris gerere vices Chriſti, verè & non nudo nomine, debet ſequi veſtigia Domini, qui a lege honeſtatis non aberrauit, nec aberrare potuit, cum omne inhoneſtum,ſit Deo impoſſibile, vt not.in capitulo primo, in princip.per gloſſ.ſupra de ſumma Trinita.& fide catholic.& debet Princeps animaduertere eo minus ſibi eſſe licentiæ,quo plus poteſtatis habet,teſte Bald.conſilio incipien. Præmittendum eſt.& Socyn.conſilio 20.columna fina.inter cõſilia Curt. & ſi pertinacius inſtetur, dicendo quòd huiuſmodi expoſitio violat literam.Dicam, quòd ille tex.non loquitur in arduis, ſi loquatur de concedentia.& honeſtate nõ obligatoria. nec obſtat vniuerſalis dictio, quibuſcunque, quia non eſt abſonum reſtringere propoſitionem vniuerſalem ad ea,quę ardua non ſunt,vt docet Bar.in l.prima,§.nunciatio,ff.de noui oper.nuncia.Sexto ponderatur text.in l,humanum,C.de legib.ſi humanitatis eſt,ergo non neceſſitatis,l. ambiguitatem,C de vſu fru. l.humanitatis,C.de excuſatione tutorum,l. humanitatis, C. de impube. & alijs ſubſtituit. Ad iſtum textum poteſt reſponderi, quòd quantum ad Imperatorem, qui vult legem condere, humanitatis eſt requirere conſilium tot virorum, qui ibi numerantur, videlicet procerum, Senatorum, & iudicum, quia omnes non fuerunt ſibi dati coadiutores imperij:ſed requirere conſilia eorum, qui dati ſunt coadiutores imperii vel apoſtolatus, vt ſunt Cardinales per capitulo venerabilem, qui filij ſint legiti. eſt neceſſitatis, non humanitatis, alioquin fruſtra conſtituti eſſent a Deo coadiutores,vt infra dicetur. vel poteſt reſponderi,vt reſponſum fuit ad text.in dicto capitulo, fundamenta,§. decet. Septimo citatur text.in capitulo primo,vigeſima diſtinctio.vbi dicitur,quòd Chriſtus commiſit Petro Clauigero iura cœleſtis & terreni imperij. Quidam dicunt, quòd hic text. palea eſt, & verum dicunt: quia eſt Gratiani,qui gratiam Pontificis aucupabatur.vel aliter reſpondetur,quòd Chriſtus commiſit iura Petro ſeruanda,non violanda violantur autem,ſi coadiutorum conſilium in arduis non requiratur,dicto capitulo per venerabilem,& infra probabitur.vel aliter reſpõdetur, quòd ſoli Petro non fuerunt commiſſa iura cæleſtis & terreni imperii,ſed omnibus Apoſtolis,quibus dixit, Quæcunque ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis, Matthei 18.& quibus dixit,Accipite ſpiritum ſanctum;quorum remiſeritis peccata,erunt eis remiſſa,Io. 20.quibus etiam dixit, Ite & prædicate Euangelium omni creaturæ, Matth. vlti.id autem, quòd dixit Petro,in perſona omnium dixit,capitulo quodcunque ligaueris.vigeſimoquarto,quæſtione prima,Imo ſi verum agnoſcere velimus,fateri cogemur, Petro non fuiſſe commiſſa iura terreni imperij,quia Chriſtus dixit,Regnum meum nõ eſt de hoc mundo; & quia iuſſit Petro, vt gladium poneret in vagina.Et ex iſtis patet reſponſio ad aliud argumentum, dum dicitur, quòd Petrus eſt Cæphas & caput Apoſtolorum: quia iſtud non negatur,ſed dicitur, quòd non ſequitur conſequentia,ergo ſolus poteſt ardua tractare, vt infra patebit.Imo ſequi videtur contraria conſequentia, quia caput a membris ſeparari non debet,alioquin neceſſe eſt corporis diſſolutionem fieri, capitulo ſunt plurimi,§.verum,& capitu. ex merito,6.quæſtio. 1.& cap.non decet,11.diſtinctio. Ex iſtis etiam patet reſponſio ad plura alia iura,quæ ſoli Papæ ſupremam attribuunt poteſtatem,tum quia ei ſoli data non fuit, ſed omnibus Apoſtolis; tũ quia in arduis conſtituti fuerunt Cardinales & Epiſcopi coadiutores officii,d.c. per venerabilem. tum quia talia iura edita fuerunt ab ipſis Pontificibus, quibus credendum nõ eſt in ea parte, qua ſibi iuriſdictionem,& authoritatem aſcribunt, niſi quatenus Euangelica lege eorum poteſtas iuſtificatur,l.ex ſententia,vbi Bar.ff.de teſtamen.tut.l. vxori,§.primo,ff.de falſis & copiosè per Felyn.poſt Panormit.Hoſtien.& alios,in cap.quoniam contra falſam,col.20.de probat,Decius conſ.159.colum. 4.Nec refert,quòd plures numero teneãt pro poteſtate Papæ, quia adulatores fuerunt,vt plerique autumant,& de eorum authoritatibus non eſt curandum, quia non ex multitudine authorum,ſed ex ratione ius conſtituendum eſt,l. 1.§.ſed neque, C.de vete.iure enucle.& inquit Dominus,in iudicio nõ acquieſcas ſentẽtiæ plurimorum,vt a veritate deuies,Exodi 23.Octauo Barba.in tracta.de præſt.Cardi.quæſtio. 2. ponderat text.in capitulo,Epiſcopo,nona quæſtione tertia vbi dicitur, ſola Roma. eccleſia ſua authoritate valet iudicare de omnibus, de ea vero nulli iudicare permittitur. Sed hic etiam text. probat oppoſitum, quia Cardinales conſtituunt Romanam eccleſiam, vt oſtendunt Panormit.& Felyn.poſt Ioan.And.in cap.ego N. de iureiu. Imo ſi verum agnoſcere velimus, Romana eccleſia

18 †conſtituitur ex omnibus Chriſti fidelibus quia vnica eſt eccleſia Chriſti ſuper petram, ideſt ſuper fidem fundata. Nono facit,quia Papa eſt Vicarius Chriſti in terris,c.quanto de tranſla. Epiſco.& ca.quos Deus,33.quæſtio.2. ergo ſicut Chriſtus non requirebat conſilium ab Apoſtolis,non etiam debet eius Vicarius arctari ad requirendum. ad iſtud reſponderi poteſt dupliciter.primo quòd Chriſtus non agebat conſilio rudium Apoſtolorum,ſicut Papa eget conſilio Cardinalium. Secundo reſpondetur,quòd ardua non tranſeunt in Vicarium,nec ſucceſſorem in dignitate,niſi ſpecialiter concedatur, ſecundum Bal. & Felyn. in capitulo finali §. 1. de officio delega. & quòd non tranſeant in Vicarium,probatur in capi.2.& 3.de offic.Vica.li. 6.Non legitur autem talis poteſtas data ſpecialiter Papæ, imo ſibi eſt interdicta,vt infra probabitur,ergo &c.plura alia adducuntur pro hac ſententia, ſed quia leuia ſunt, & ex præmiſſis diſſolui poſſunt,non curo aliter ſuper eis inſiſtere. ¶ Pro contraria ſentẽtia, quòd Papa nequeat ardua negotia expedire ſine conſilio Cardinalium,& diuinis & humanis iuribus probatur.Primo legitur Deuteronomij ſecundo, ſi aliquid difficile, & ambiguum emerſerit,venies ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem,qui fuerit illo tempore,qui iudicabunt tibi iudicij veritatem, quorum ſacerdotum Leuitici generis loco ſucceſſerunt Cardinales,cap.per venerabilem,§.rationibus,qui filij ſint legitimi.Secundo probatur ad Galathas capitulo ſecundo, vbi Paulus, cui euangelizandi munus a Deo commiſſum fuerat, oraculo diuino iuſſus contulit ſuum Euangelium cum Bernaba,& Titio coapoſtolis & comitibus,quos ſolos habebat in Hieroſolyma. Tertio probatur Luce vigeſimoſecundo. vbi ſuborta inter Apoſtolos contentione de primatu, reſpondit Dominus, ego in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat: vt doceret eum,qui primatum ambit, debere miniſtrare iura, & cætera ardua:in medio Apoſtolorum, ideſt Cardinaliũ & Epiſcoporum ſedens, & non clanculum, & ſeorſum abis, & ſine

conſilio

consilio illorum. Quarto potestas soluendi & ligandi fuit omnibus Apostolis concessa, ut ostensum fuit supra. firmant Panorm. & alij *communiter*, in ca. translato, infra eod. & probatur in capitu. loquitur dominus ad Petrum, xxiiij. quæst. j. ubi Cyprianus Papa inquit, Licèt exordium catholicæ fidei ab unitate proficiscatur, scilicet a Petro, tamen cæteri Apostoli idem sunt quòd Petrus, pari consortio prædití & honoris, & potestatis. ad idem text. apertus in capitu. noua, de peniten. & remissio. Et licèt Petrus fuerit constitutus Apostolorum caput, non tamen sequitur, quod solus possit ardua tractare sine consilio fratrum, quibus communiter fuerunt traditæ claues, & data legis condendæ potestas. Imo ex hoc, quòd Petrus fuerit constitutus primus & caput aliorum, non sequitur, quòd prælatus non possit legem promulgare, nec quicquam arduum peragere sine consensu collegij Cardinalium, capi. quanto, capitu. nouit, de his quæ fiunt a præla. sine consen. capitu. & traditur per Innocen. in capitu. quod in dubijs, de renuncia. & in capit. ad aures, de tempo. ordi. & per Abbat. in clemen. ij. de reb. eccle. non alienan. & Lapum allegat. xlix licèt materia. & per Panormit. & Felyn. post Innoc. in capitu. causam quæ, colum. 2. de iudic. & per Felyn. in c. fin. §. j. colum. penul. de officio delegato. Nec dicatur, iura, quæ dicunt prælatum non posse ardua tractare, sine consensu capituli, loquit in prælato inferiori: unde non deberet extēdi ad Papam vel Imperatorem, qui sunt legibus soluti, l. Princeps, ff. de legib. quia respondetur, quòd dicentes Papam posse ardua peragere sine consensu & consilio Cardinalium, quia est solutus legibus, præsupponunt Papam ideo posse, quia potest iura peruertere, non autem posse, quia reperiatur a Deo sibi data huiusmodi potestas. quod vltimum probandum est, quia de potestate principaliter quæritur. videtur autem ex præmissis probari, quòd Petro soli non fuerit data potestas, sed omnibus simul. quo stante, aut volumus dicere datum fuisse omnibus collegialiter, & tunc necessè est iurisdictionem esse apud collegium, & sic apud omnes vt vniuersos, & non penes singulos, cap. irrefragabili, §. excessus, & quod ibi not. de offic. ordin. firmat Panorm. in capitu. prudentiam, in princip. colum. 2. de offic. delegat. & istud fateri uidentur hi, qui dicunt Petrum èsse caput collegij Apostolorum. Caput enim corpus præsupponit, capitu. cum non liceat, de præscrip. & ad essentiam cuiuslibet perfecti colle-
19 gii † requiritur unum caput, secundum Innocen. in capi. dilecta, de exces. præla. & istud est, quod docebat Paulus Apostolus ad Ephesеos iiij. capitu. vnum corpus, unus spiritus, vna spes uocationis nostræ, vnum baptisma, vnus dominus vna fides, vnus Deus. quam vnitatem tenere & uindicare debent, maximè hi, qui in ecclesia Dei præsunt, capitu. loquitur, xxiiij. quæstio. 1. Aut volumus dicere iurisdictionem, & potestatem datam fuisse omnibus, vt singulis, & tunc necesse est alterum de duobus fateri: aut quod sit data omnibus simul, aut cuilibet insolidum. primo casu constat vnum non posse iurisdictionem exercere sine aliis, l. fina. C. de autho. præstan. l. si vni, ff. de re iudica. & d. capitu. prudentiam & capitu. causam, de officio delegat. Secundo casu quilibet potest eandem iurisdictionem exercere, cum eam quilibet habeat insolidum, l. j. ff. de offic. Consu. capitu. cum ab ecclesiarum prælatis, & capitu. duo, de offic. ordina. & sic quilibet Episcopus hoc attento haberet eandem potestatē, quam habet Papa, quia episcopi hodie repræsentant Apostolos, & eorum loco successerunt, capitu. in nouo, xxj. distinct. capitu. quorum, lxviij. distin. capitu. porro, lxvi. distinc. capitu. uidentes, xij. quæstio. & consequenter quilibet posset ardua tractare solus, sicut prætenditur Papam posse. Sed istud vltimum negabunt, qui partes Pontificis tuentur, ergo cogentur fateri alteram, quòd potestas sit omnibus simul data, ergo vnus sine alio non poterit ardua tractare. Quinto pro hac parte facit text. ad literam in capitu. Anastasius, xix. distin. ubi Anastasius Papa nutu diuino percussus est, quia sine consilio Episcoporum & presbyterorum Achatium hæreticum communicauit ecclesiæ. Et si tu dixeris, vt dicunt glos. & alij, quòd ille text. loquitur in concernentibus fidem, in quibus est speciale, quòd Papa non possit aliquid statuere sine consensu uniuersalis Concilij, tunc vellem duo a te scire. Primum, utrum Petro data fuerit alia potestas, quæ extra fidem sit, & quæ ad fidem non pertineat. mihi enim uidetur, quod Dominus Iesus Christus dum dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, loquatur de Ecclesia sua, id est de fide, quàm super petram, id est firmitatem ædificare uoluit, capitu. fidelior, 50. distinctione, & hac de re rogauit Patrem, ut non deficeret fides Petri, capitul. primo, §. primo, xxi. distinctione, nam de temporalibus, quæ fidem non concernunt, nulla reperitur Petro concessa potestas, ut supra dixi: unde Papa qui uices domini nostri Iesu. Christi gerit in terris, eam non debet sibi arrogare potestatem, quam Dominus noster respuit, dum dixit, Regnum meum non est de hoc mundo. ex quo constat Petro & eius successoribus solam animarum curam fuisse decretam. Et ideo ei dixit, pasce oues meas, uerbo fidei & doctrinæ. si ergo nulla alia fuit sibi cura demandata, quàm animarum salus, quæ in sola fide consistit, capitulo primo. supra titulo primo. Et in his, quæ fidem concernunt, nihil potest sine consensu coepiscoporum, consequitur vt nihil arduum possit solus attentare. Secundum, quod uellem scire, est; quæ nam fuerit ratio specialitatis, quare in concernentibus fidem Papa nihil possit sine concilio. Si responderis ita statutum, quia Papa solus potest errare, prout errauit Anastasius: respondebo etiam Papam errare posse in reliquis, quæ fidem, non concernunt, unde nec in reliquis quicquam poterit sine Concilio, in quo nullus fuit error inuentus, c. arrecta vigesimaquarta quæstione prima. constat enim Petrum etiam quandoque lapsum, & a Paulo correctū emendatumque fuisse. Si autem responderis ita statutum, quia de arduo agitur negotio, ut plerique dixerunt. Ergo eadem ratione ita statuendum in aliis arduis, quæ fidem non con-
20 cernunt: nam etiam in iuribus limitatorijs † ex identitate rationis idem ius statuitur, l. filium habeo, ff. ad Macedonianum l. libertum. §. Senatusconsultum. ff. de ritu nuptiis. nota. Bartol. in l. si constante, in nona quæstione. prima parti. ff. soluto matrimonio. & Iason in authent. quas actiones, C. de sacrosantis ecclesijs. Plura etiam iura tam ciuilia, quàm canonica, adduci possent pro hac parte: sed quia faciunt in argumentum, non curo de talibus a longe facientibus implere folia, maximè quia Mod. hic, & Barb. in tractatu de præstandis, Cardina. nonnulla ex ipsis citarunt, & hanc sententiam contra Papam & Imperatorem tenent Monach. & alij plures relati hic per scriben. & idem tenuit Bald. in l. cum multa, C. de bonis, quæ liber. Bald. & Ias. in l. placet, per illum text. C. de sacrosanct. ecclesijs. & per text. in l. quarta C. de diuer. rescriptis. Andr. Sicu. in dicto tractatu de præstandis. Cardina. quæstione 2. & Fel. sibi contrarius in dicto capitulo fina. §. primo. infra de offi. delegat. Et re uera horum sententia potior uidetur: tamen pro concordia consideratur sic posse distingui. Aut quæritur de potestate circa ea, quæ iam statuta sunt & determinata. Aut de potestate circa statuenda de nouo. Primo casu Papa & Imperator sine dubio possunt soli, etiam quòd de re ardua agatur, in sequendo statuta Patrum traditiones, quicquid uolunt disponere, & ita procedit communis opinio. Secundo casu, aut agitur de aliquo ordo statuendo, quod consistit in iure positiuo, & tunc Papa & Imperator poterunt soli statuere absque consensu, vel consilio alicuius, quia in istis Papa est super consilium, capitu. significasti, de electio. & quia his, quæ sunt positiui iuris, sufficit pro ratione uoluntas, ut nota. per glos. in l. prima. §. pueritiam. ff. de postula. & per Felyn. in capitu. si quando, ubi dixi, infra de rescriptis. & in istis etiam potest procedere sententia communis. Aut agitur de aliquo arduo, quod consistit in iure diuino, aut naturali uel quasi, & tunc neque Papa sine Cardinalibus neque Imperator sine Senatoribus poterit quicquam decernere, & ita procedat contraria opinio. Et si concernentibus fidem agatur, cum concilio uniuersali res hæc determinanda erit, dicto capitulo. Anastasius, & in capitul. sicut, decimaquinta distinctione. & traditur per Panormit. in disputatione exordiente, Episcopus, &c Sed an in istis † casibus, in quibus Pa-
21 pa & Imperator nequeunt statuere de nouo absque consilio procerum, teneantur sequi consilium illorum? Videretur quòd nòn, quia obligatus facere actum cum alterius consilio non tenetur illud sequi, l. Titium, in principio. ff. de administratione tutorum capitulo primo, de capel. monaco. & capitulo cum olim, infra de arbit. In contrarium facit text. in capitulo venerabili, infra de officio delegat. ubi dicitur, quòd is cui datus fuit alius coadiutor in officio, cum clausula, quod sine illius consilio nihil agi possit, tenetur requirere & sequi consilium. & per illum textum dicit Panormitan. in dicto capitulo venerabili, quòd si is, qui habet consulere, sit particeps officij, tunc eius consilium sapit consensum. Sed Cardinales sunt dati in officio coadiutores Pontificis, dicto capitulo per venerabilem, §. rationibus, & eis, ac omnibus Episcopis similis fuit data potestas, ut supra probatum fuit. Ergo Papa tenebitur sequi eorum consilium. Considera si dici possit; aut res, de qua agitur, est multum ardua, & maximi momenti, ut si agatur de uniuersali statu ecclesiæ, & tunc Papa debet sequi eorum consilium.
Aut res, de qua agitur, est ardua, sed non multum, & tunc consilium sequi non arctatur. Ita distinguit Fe-

ly. in Episcopo, an teneatur facere cum consilio, vel cum con
sensu capituli, in capi. causam, colum. ij. j. de iudic. pro qua di-
stinctione benè facit text in ca. si pro debilitate, j. de officio de
lega. Et ex his vtiliter absoluta remanet hæc terminalis quæ-
stio, quid sit constitutio, & vnde dicatur, & in quo differat
à lege. Nunc pro maiori terminorum cognitione superest, vt
inquiramus in quo differat constitutio a canone, a decreto,
a decretali, a sanctione pragmatica, annotatione, interdicto,
mandato, dogmate, & similibus. Glos. iij. distinct. in summa,
& Hostien. hoc eod. titu. in summa. dom. Andr. Barbatia. & De-
22 ci. in 2. lectura, qui respondent, quod constitutio differt † a
præmissis omnibus, sicut differt genus a specie. Dicunt enim,
quod canon dicitur constitutio edita in Concilio generali,
vt probatur in summa, & cap. Nicena, 31. distinct. & Grecè
23 dicitur, † canon, Latine regula, capi. canon, iij. distinct. & hac
ratione id, quod præstatur anno quolibet ab emphyteuta,
dicitur canon emphyteuticus, quia regulariter sua die præ-
statur, authen. qui rem, C. de sacrosan. eccle. & quæ annua-
tim præstantur, canonicæ pensiones nominantur, l. præter,
C. de lucris aduoca. lib. xij. Hinc largitio, siue tributum, quod
ex more soluitur Principi, canon appellatur. C. de canon. lar-
gi. in rubro & nigro, libr. x. hinc canon uestium, qui militi-
bus ex more traduntur, l. j. C. de mili. vest. libr. xij. hinc canon
annonæ, quæ militibus præstari solet, l. ij. C. de appella. præ-
24 fect. ann. libr. 12. hinc dicitur † canonicarius, qui regulares exi-
git præstationes, §. hoc quoque obseruari, in Authentic. de
colla. hinc canonica portio, quæ parochiano debetur de reli-
ctis alteri ecclesiæ occasione sepulturæ, cap. de his, infra de se-
pultu. hinc quarta canonica, quæ Episcopo præstatur a paro-
chiano sacerdote de obligationibus, & decimis parochialibus,
x. quæst. j. cap. de his, & xij. quæstio. j. uobis. de quo plenissimè
per Petr. de Vbal. in tractatu. de canon. Episcop. & parochia.
hinc canonica institutio, quæ s'm regulas iuris facta fuit, ca. j.
de reg. iur. in sexto. hinc canonica electio, & canonica præscri
ptio. cap. cum olim, de dolo & contuma. ca. cum olim, de præ-
25 scrip. Et potest institutio vel electio tripliciter appellari † ca-
nonica largè, & strictè, & strictissimè, ut declarat Archidia. in
cap. nullus, lxiij. distinct. Geminia. consil. 88. Innocentius Pa-
26 pa. hic dicitur † canonicus, quasi canonicè institutus. & se-
cundum hunc sensum quilibet beneficiatus posset dicit ca-
nonicus, quod admittit Ioan. Andre. si largè loquamur. Ita
Ioan. Andr. in cap. j. de electio. libro sexto. & Panormi. in cap.
causam quæ, colum. 2. de iudic. & in rubr. de uita & honestate
clericorum. sed propriè non dicuntur canonici, nisi colle-
giati in aliqua ecclesia, quia sub certa uiuendi regula reci-
piuntur, & sic dicuntur canonici a canone, id est regula, d.
cap. canon, secundum Panormi. in d. cap. causamque. Sed
certè etiam secundum hunc sensum monachi, & fratres de
obseruantia dicerentur canonici. vnde necesse est dicere, q́d
canonici teneantur magis ad seruandos canones, quàm cæ-
teri, & hoc respectu hi dicuntur propriè canonici, secundum
Card. in cap. fin. de cleri. non resid. Et hoc stante, quod canon
dicatur constitutio edita in Concilio generali, sequitur, quod
constitutiones synodales, seu prouinciales, non rectè dican-
tur canones, quod firmat Bald. in capitu. primo, infra eod. &
Card. in clemen. 1. in princip. quæstio. xxvj. de priuileg. per il-
lum text. ubi secundum eum fit differentia inter excommuni
catos a canone, & excommunicatos p statuta sinodal a, vel p-
uincialia. Sed in primum facit, quia canon dicitur regula, quę ho
mines regulat ad beatè beneque viuendum, cap. regula, 3. dist.
Sed constitutiones prouinciales, & sinodales etiam dirigunt
subditos ad beatè beneque uiuendum, ergo &c. Item in con-
trarium facit text. in d. cap. regula, §. porro. vbi dicitur, porro
canonum alii sunt decreta Pontificum, alii sunt statuta Con-
ciliorum. Conciliorum uero alia sunt uniuersalia, alia sunt
prouincialia. pondera, quod etiam prouincialia statuta sunt
canones. Item pondera, quod omnia Pontificum decreta
sunt canones, ergo propriè quia dictio, sunt, denotat essentiā
& proprietatem, s'm glos. in l. mercis appellatione, 2. de uerbo.
signifi. & Bart. in l. si maritus, §. legis Iuliæ, ff. de adulte. Tertio
facit text. in cap. de libellis, in fin. xx. dist. ibi, sanctorum patrum
statuta, quæ apud nos canonum noīe intitulantur. Quarto fa-
cit text. in ca. 1. j. eo. vbi probatur, q omnis constitutio dicitur
canon, dum dicitur q canonum statuta custodiantur ab om-
nibus, & ita tenet Cald. consi. 19. sub rubr. de reg vbi cōsuluit,
q Abbas, qui habet potestatem dispensandi cum monachis
super irregularitate imposita a canone, poterit dispensare su-
per irregularitate imposita ex constitutione ordinis, quia e-
tiam constitutio ordinis dicitur canon. & idem tenet Calde.
consi. 16. sub ista rubr. de constitu. vbi dicit, q habens potest
tem dispensandi cum celebrante post excommunicationem
latam a canone, etiam poterit dispensare cū celebrante excō-
cato a constitutione capituli. Quid tenendum? Felyn. & alij

Modernio. in d. cap. 1. dicunt quod canon propriè, & strictè
capitur pro constitutione edita in concilio vniuersali, largè
autem pro omni constitutione ecclesiastica, d. ca. j. Et ideo di-
cunt, quod in materia fauorabili, & extensibili, appellatio-
27 ne † canonis, comprehenditur etiam sinodalis constitutio,
& ita loquitur Calder. in d. consil. vbi loquitur in facultate di-
spensandi, quæ est fauorabilis & extendenda, s'm Ioan. And.
& alios, maximè Felyn. in cap. fi. de simo. Sed illa sua distinctio
confunditur per iura præallegata, quibus non accomoda-
tur, quod responsum est, & confunditur per text. super qui-
bus ipsi se fundat in dict. cle. j. de priui. vbi in materia pœna-
li, appellatione canonis continetur omnis constitutio edita
a summis Pontificibus etiam alibi, quàm in Concilio. Imò
si rectè aduertatur, ille text. contra eos vrget mirabiliter, quia
ibi puniuntur absoluentes absque licentia parochialis sacer-
dotis exco. municatos a canone, præterquàm in casibus a iu-
re, vel sententiis per statuta prouincialia, aut sinodalia pro-
mulgatis. Ergo etiam hi, qui sunt excommunicati per statuta
sinodalia, dicuntur excommunicati a canone. Alioquin exce-
ptio non esset de regula contra l. nam quod liquidè, §. fina. ff.
de penul. lega. & not. per gloss. & Barto. in l. j. ff. de regulis iuris.
Ego autem teneo, quod etiam constitutio sinodalis propriè
dicatur canon per prædicta. Ad iura contraria, quæ videntur
probare, quòd constitutio edita in Concilio propriè dicatur
canon. Respondeo, quòd non negant alias constitutiones e-
28 tiam posse dici propriè canones. vnde dico, quòd canon † po-
test dupliciter capi, in genere, & in specie, prout etiam dupli-
citer sumitur constitutio, vt supra conclusum fuit. Si capiatur
in genere, omnis constitutio rectè dicitur canon. Si capiatur
in specie, de constitutione conciliari intelligitur per excellen-
tiā, §. sed quoties, Institu. de iure natura. gent. & ciuil. ¶ An au
29 tem lex † ciuilis rectè canon appelletur? Præmissa faciūt quòd
sic, quia etiam lex ciuilis instruit nos ad beatè beneque uiuen
dum. In contrarium facit text. in capitu. filius, infra de testa.
ubi dicitur lex seculi. Et quòd propriè leges ciuiles non dican-
tur canones, sentit Panorm. in dicto capit. j. in primo notab. ut
firmat Deci. consil. 158. columna ij. Sed distinguendum est, an
leges sint approbatæ a canonibus, & tunc rectè canones pos-
sunt appellari, quia cum sint approbatæ, constat, quod nos du
cunt ad beatè beneque viuendum. aut non sunt approbatæ,
& tunc non rectè canones nominantur. Et ita distinguit Pan.
in cap. si necesse. ad finem. infra de dona. inter uirum & uxor.
30 Decretum † autem est constitutio Papæ cum concilio Cardi-
31 nalium ad nullius consultationem edita. Decretalis vero † epi-
stola dicitur constitutio Papæ ad alicuius consultationem pro
mulgata. Ita gl. Hostien. & alii concludunt: quod stare potest,
si huiusmodi nomina intelligantur in specie. Sed in genere
omnis constitutio rectè dicitur decretum, c. ne innitaris, j. eo.
titu. c. si Romanorum, xix. distin. l. 1. §. fin. ff. quod quisque iur.
& l. 1. & per totum, ff. de decre. ab ordi. facit. & C. de decret. De-
cur. in rubro & nigro. nam & iudicis sententia etiam decre-
tum rectè appellatur, l. nec quicquam, §. vbi decretum, ff. de
offic. Proconsul. & ibi Bald. & Ias. uarias huius uerbi significa-
tiones referunt, & quid differat decretum iudicis ab authori-
ritate, licentia, & consensu, traditur per glo. in c. j. de reb. eccl.
32 non alienan. lib. vj. Sanctio † autem dicitur constitutio pœna-
lis, l. sanctio legum, ff. de poen. Institu. de re. diui. §. sanctæ. q́d
glos. ibi uerum putat de stricta & propria significatione. Sed
largè sanctionis verbo, omnis lex Imperialis significatur, C.
de nouo Cod. facien. ibi, colligentes vero in unam sanctio-
nem, largissimè totius iuris ciuilis collectio denotatur, vt in
proœ. Digest. & ibi gloss. idem no & in l. j. §. omni, C. de vete.
iur. enucl. & idem tenet gloss. in clemen. 2. in versicu. sanctio-
ni, de vit. & honesta. cler. & in clemen. sæpe, in verbo constitu-
tione, de verbo. significatio Aliquando sumitur pro quacun-
que constitutione Papæ, ca. sic omnes, xix. dist. & ibi Archid. &
Cardi. Alex. & in ca consuluisti, 2. q. v. sancire enim, Seruio au-
ctore, est consecrare sub sanguine hostiæ. Hinc lex quæ, san-
guinis pœna arcet malos a delictis, dicitur sanctio, quasi no-
centium sanguine consecreta. sancire etiam est confirmare
& roborare. hinc omnis lex aliquid firmans, potest dici san-
ctio, d. cap. sic omnes. Qua de re etiam testatoris dispositio re-
ctè dicitur sanctio. l. filium, quem habentem, ibi, sanxit testa-
33 tor, C. famil. ercis. Pragmatica † sanctio appellatur constitu-
tio Principis super causa, in consistorio Principis uentilata,
secundum gloss. in l. fina. C. de diuer. rescrip. tanquam cum
causæ cognitione facta secundum glo. in ca. peruenit, c. 1. dist.
uel dicitur pragmatica, a scriptura, secundum gl. in ca. dicenti,
§ rescripta, 35. q. ij. Gramma enim idem est, quod litera, secun
dum gl. in l. moris, §. solet, ff. de pœn. & idem dixit gl. in l. leges.
1. in versi. iudicium programmate, C. de leg. Sed verius dicitur
pragmatica sanctio, determinatio causæ facta a Principe cum
34 consilio pragmaticorum. Sunt autem pragmatici, † sapientes
viri,

viri, qui partiū consensu absque lite causas dirimunt, quibus aliquando solet præses officium interdicere, l. moris, §. solet, ff. de poen. Et hinc dicebat Iuuena.

Inde cadunt partes in fœdere Pragmaticorum.

Vnde non puto Accur. rectè sensisse, dum credit eos dici pragmaticos, qui pragmaticas scribunt sanctiones. Sic cum a iudicibus ordinarijs discceditur, & ad Principem itur pro dirimenda lite, Principis determinatio dicitur pragmatica sanctio, & ita propriè sumitur in d. l. fin. C. de diuer. rescript. hinc omnis lex edita a Principe cum consilio sapientum, dici potest sanctio pragmatica, l. legge pragmatica, C. de domes. & protec. lib. xij. Ita sentit glo. in l. iubemus, C. de sacrosanc. eccle. dicuntur enim pragmatici a prasi Græcè, Latinè autem terminatione.

35 Annontatio † est Principis constitutio, motu propio edita absque consilio sapientum, secundum glo. in d. l. fin. C. de diuer. rescript. & in l. non aliter, C. de pala. sacra. largiti. libr. xij. & in hoc differt a pragmatica, quæ editur de consilio pragmaticorum. Vel annotatio dicitur, quod a Principe statuitur de consilio paucorum, Pragmatica de cōsilio plurimorum, secundum gloss. in l. iubemus, C. de sacrosan. eccle. Vel verius pragmatica dicitur, quod Imperator cognoscens decreuit de consilio pragmaticorum; Annotatio, quod per epistolam & subscriptionem statuit, dicta ab annotatione, id est subscriptione. Hinc descendit Notarius a notando, id est scribendo, vel subscribendo. Et hæc differentia satis colligitur ex tex. in l. 1. ff. de constitu. Prin. Dogma, est lex † docens fidei scientiam, quæ

36 est vera doctrina & cæterarum scientiarum viaticum, cap. qui fine, xxvj. q. ij. & idem dixit gloss. in c. satis, xcvj. distin. Generaliter tamen significat cuiuslibet sectæ decreta, c. qui de mensa. ibi, dogmata philosophorum, xxxviij. distin. & in Authen. quomodo oportet Episcopos. in princ. hinc dogmatistes, qui alicuius dogmata sequuntur. Inquit enim Hieronymus, Apostoli interpres magis sui, quàm dogmatistes. Interdictum, ea

37 lex † vocatur, quæ est simpliciter prohibitoria. Interdicere enim est denunciare, & prohibere, §. exhibitoria. versic. sunt tamen, Institut. de interdic. hinc banniti dicuntur interdicti, quia eis prohibitus est ad patriam regressus, ff. de interdic. & relega. l. relegatorum, & l. nulli, C. de senten. hinc prohibitus a lege de bonis suis disponere, dicitur bonis interdictus, l. is cui bonis, ff. de verbor. obligatio. hinc prohibitus postulare, vel officium suum exercere, dicitur interdictus officio, l. moris, per totam illam legem, ff. de poen. & l. fin. eod. titu. & Institu. de suspec. tu to. §. si quis autem, cum similib. Hinc prohibitio de non contrahendo matrimonium dicitur interdictum, infra. de matri. contracto contra interdic. eccles. Hinc prohibitio de non audiendo diuina, dicitur etiam interdictum ecclesiasticum, c. alma mater, & c. si sententia. de senten. excom. lib. 6 c. quod in te, infra. de poen. Vsus tamen obtinuit omnia iura restitutoria & exhibitoria etiam interdicta appellari, quasi inter duos dicta, §. exhibitoria, Instit. de interdic. vbi probatur quando norma loquendi est penes vsum, vt inquit Horatius, & refert gloss. in l. Labeo, ff. de supel. lega. Mandatum

38 † autem dicitur ius, quod consistit in moribus, secundum Hostien. & Modern. hic. Tu dicas, quòd omnia legum præcepta possunt dici mandata, sed in specie ea sola mandata dicuntur, quæ iudicibus traduntur circa modum gubernandi prouinciam, vt probatur in Authen. de mandat. Pincip. in princip. vbi Iustinianus attestatur se composuisse librum mandatorum, & ita declarat glo. ibi in rubr. & ideo si Rector prouinciæ contrahat matrimonium cum subdita, dicitur contraxisse contra mandatum Principis, l. & si contra mandata, vbi etiam gloss. not. C. de nuptijs. Si verò tutor contahat cum pupilla, dicitur contraxisse contra interdictum Principis, C. de interdic. matri. in rubro & nigro. & declarat Odofredus in l. qui contra legum præcepta, vel contra mandata constitutionesque Principium, C. de incestis nup. vbi expressè probatur mandatum differre a præcepto, & a constitutione Principis. Sunt & alia iura, quæ alijs nominibus vocitantur, vt Senatu consulta, prætorum edicta, plebiscita, prudentum responsa. alia etiam varijs nominibus appellantur a conditoribus eorum, vt 3. distin. per totum, & Insti. de iure natu. per totum. Vltimo quærit Panormitan. hic, an scriptura sit

39 de substantia † legis, seu constitutionis: quam quæstionem latè prosequuntur Moder. maximè Deci. Pro parte affirmatiua adducuntur plura. Primo text. in l. humanum, ver. dictari, C. de legi. Decius respondet, quod etiam dicitur dictari, quod viua voce profertur, l. dictantibus, C. de testamen. & l. 1. C. de his, qui sibi ascrib. in testamen. Quidam hanc solutionem non admittunt, quia ibi non solum dicitur legem debere dictari, sed etiam recenseri, & recitari, quę verba præsupponunt necessariam esse scripturam, C. de emend. Iusti. Codi. ad finem. & facit text. in l. prima, C. quemad modum testamen. aperian. & l. 1. ff. de his, quæ pro non script. haben. Sed certè etiam dicitur recitari, & recenseri quod ore exprimitur, iuxta Iuuenal.

Impunè ergo mihi recitauerit ille togatas?
Hic elegos, &c.

Et probatur in l. 3. §. si quis noxali. & ibi gloss. in versiculo recensione, ad exhiben. Dubitandum tamen est, quia ista procederent de plano, si ibi simpliciter diceretur legem debere dictari, vel recitari, vel recenseri. Sed ibi dicitur, quòd prius id, quod legem exposcit, ab omnibus patribus examinandum est. & si placuerit omnibus, debet forma legata dictari, & ea denuo collectis omnibus recenseri, & demum in sacro consistorio recitari. pondera, quod prius præsupponitur placitum omnium patrum, postea ea forma, quæ placuit, delegatur dictanda, ab aliquo postea recitanda, quæ dictatæ formæ recitatio scripturam meo iudicio præsupponit. & benè probatur in l. secunda, ibi, testamentum dictasse, iuncta gloss. quæ exponit, idest scripsisse, C. de his, qui sibi ascrib. in testamen. & in l. sed si maior. ibi, resignari testamentum & recitari, ff. quemad. testamen. aperian. & hic fuit intellectus Bart. in dicta l. humanum, qui ita summat. lex hoc ordine fieri debet, prius examinetur, deinde scribatur, postea recitetur. Ideo Deci. fortè sentiens difficultatē transit ad alias solutiones. Respondet ergo secundo loco, quòd illa forma non est necessaria, secundum Bar. ibi. sed tu aduerte, quia & si Bar. velit, ꝙ vniuersalis ordo, de quo ibi, non sit necessarius, non tamen Bar. vult totum oppositum, si rectè intelligatur: nam Bart opp. de legibus Authenticorum, & respondet, ꝙ ideo in illis iuribus non fuit seruata forma dictæ l. humanum, quia talis forma non est necessaria, sed ad beneplacitū, & sic Bar. loquitur de forma omissa in iuribus Authenticorum, non de scriptura, quia constat scripturæ formam in illis legibus non fuisse prætermissam. vnde aliter, & tertio, respondet Deci. quod in d. l. humanum, habetur respectus ad communem obseruantiam, quę est ꝙ lex redigatur in scriptis, non ꝙ scriptura sit necessaria. Sed tu considera, quod hæc solutio non videtur recipienda, tum quia diuinat, tum quia verba illius legis repugnant. non enim dixisset Imperator, non aliter esse in posterum legem promulgādam, si ad communem obseruantiam respectum habuisset. Imo ideo scribendam esse, & recitandam iubet legem in consistorio, vt cum summa maturitate & deliberatione fiat, vt sonant illa verba legis. Secundo allegatur text. in §. constat, Institut. de iure natu. gen. & ciui. vbi dicitur ius constare auten scripto, aut non scripto. Pondera, quod constitutiones, & leges consistunt in scriptura, & consuetudo in vsu & communi obseruātia, vt clarius probatur in §. ex non scripto, eod. titu. Ad idem text. in capitulo, lex est constitutio scripta, & ca. mos est longa consuetudo moribus tantummodo tracta. 1. distin. Ad idem clarior text. in §. cum itaque, cap. consuetudo, ead. distinct. Ad ista iura, & similia respondet Deci. quod in dictis iuribus distinguitur ius scriptum ad differentiam consuetu. quæ est ius non scriptum. non tamen sequitur, secundum eum, ꝙ scriptura sit de substātia legis. Sed tu aduerte, qnod ius distinguitur in duas species, scriptum l. & non scriptum. Ergo scriptura est, quę causat hanc distinctionem, vt probatur expressè in §. & non inelegantèr in duas species, & ca. Instit. de iure natu. gen. & ciui. Si autem scriptura est, quæ hanc distinctionem facit, sequitur ꝙ scriptura est de substantia iuris scripti. Alioquin non essent duæ species iuris, quia quæ differunt specie differunt, substantia, vt homo, & pecus, secundum Porphirium. & not. per gloss. in l. secunda, ff. si cert. pet. & probatur in l. tertia. §. genera. ff. de acquiren. possess. & ibi Ias. primo nota. Et si dixeris, vt dicit Deci. quod lex, & consuetudo distinguuntur specie alia ratione, quam scriptura: quia vna expressa, altera ex tacito consensu populi inducitur. Respond. quod expressus consensus causatur ex scriptura, tacitus causatur ab vsu. & ideo scriptura principaliter contemplatur. vnde text. in dicto §. & non ineleganter dicit ius distingui in duas species, propter scripturam, non propter tacitum & expressum. Et cum Legislator expressè dicat, scripturam causare has duas species, impium est asserere quod non sit scriptura, sed tacitus vel expressus consensus, qui distinctionem facit. Secundo respondet idem Deci. quod in dictis iuribus distiguitur ius scriptum a non scripto, ratione facilioris probationis, argum. l. contrahitur, ff. de pigno. Sed certè lex non diceretur constitutio scripta; nec distingueretur prout diuersa species a consuetudine, si ad faciliorem probationem, requireretur scriptura, quia maior & facilior probatio, & minor probatio non faciunt rem differre specie, l. fina. ff. de fun. instru. instrumentoque lega. Tertio respondet, quod differentia scripturæ sit habito respectu ad communem contingentiam. Sed nec ista placet, quia ipse præsupponit, quod scriptura non causet differentiam specificam, quod constat esse falsum, vt patet ex prædictis Et quia text. in d. §. & non ineleganter, in fin. facit differentiam non respectu communis

communis contingentiæ, videlicet quia leges ſoleant commu
niter redigi in ſcriptis: ſed quia non aliter pro legibus haben-
tur, nec recipiuntur, niſi ſint ſcriptæ. Plura alia iura pro hac
parte citantur per Mod. hic, quibus reſpondent Mod. ſed quia
ſolutiones eorum remanent euacuatæ per prædicta, circa ea
aliter non inſiſtam. Vlterius pro hac parte facit, quia lex
40 † dicitur a lego, legis. Ergò ſcriptura videtur neceſſaria, aliàs
legi non poſſet, l. j. §. j. ff. quemadmod. teſta. aper. Ad iſtud re-
ſpondet dom. Antō. de Butr. quòd lex non dicitur a lego, ſed
a ligo, ligas: quia omnes ligat, cap. j. ȷ̄. e. Sed tu aduerte. quia
non liget, niſi ſit ſcripta & publicata, cap. iȷ̄. eod. & d. §. & non
in eleganter, in fi. & in Authen. vt factæ nouæ conſti. in princ.
Ergò ad hoc, vt ſit lex, & ſic vt liget, neceſſaria eſt ſcriptura,
Quidam etiam allegant pro hac parte text. in l. prima. C. de
manda. Princip. arguendo de ſpecie, i. de mandato, quod eſt
ſpecialis conſtitutio, vt ſupra dictum eſt, ad genus ideſt, ad om-
41 nem conſtitutionem. Sed certè argumentum † de ſpecie ad
genus, non valet quò ad poſitionem cæterarum ſpecierum,
§. plebs autem, Inſtitutio de iure natu. gent. & ciui. Imo, quod
ponitur de vna ſpecie, de alijs negatur, leg. quod Labeo ff. de
compenſ. l. maritus. C. de procurat. nam quod vni ſpeciei con-
uenit, non poteſt alteri conuenire: vt ratio, quæ adeo eſt ho-
minis propria, quod non poſſit conuenire brutis. Vnde text.
in d. lege. i. volens neceſſariam eſſe ſcripturam in mandato
Principis, videtur innuere ſcripturam non fore neceſſariam
in alijs conſtitutionibus, quæ ſpecie differunt a mandato. Item
ille text. videtur velle, quòd ſcriptura ſit tantum neceſſaria ad
probandum mandatum, dum dicit credendum non eſſe aſſe-
rentibus ſe veniſſe cum mandatis ſecretis, & ſic ſcriptura non
requiritur ad eſſentiam mandati, ſed ad probationē. Hinc eſt
quòd creditur Cardinalibus aſſerentibus, ſe habere mandatū
viuæ vocis oraculo, cap. nobiliſſimus, xcvij. diſtinct. & traditur
per Mod. in capitul. cum in iure peritus. ȷ̄. de offi. delega. quibus
non crederetur, ſi ſcriptura foret de ſubſtantia & eſſentia ipſi
us mandati. Et ſic hic text. admodum ſtringit pro parte nega
tiua. Pro qua plura alia citantur iura. Et primo hic Panor. addu
cit tex. in cap. j. de renun. lib. 6. Sed hic tex. parum facit, ſm De-
cium: quia & ſi mandetur, ꝯſtitutionem illa redigi in corpore
aliarum conſtitutionū non tamen ſequitur, ergò ante ſcripta
non erat, ſed tm̄ ſequitur ꝙ ante erat extrauagans. Secundo
idem Panor. allegat tex. in §. ſed quod Principi, Inſtrumen. de
iur. natu. & in l. j. ff. de conſtit. Princip. Sed intelligendo de vo-
luntate Principis legitima, & ſeruata forma d. l. humanum, iſte
tex. nihil faciet: & ita ad hunc tex. reſpondent And. Sicu. & De-
ci. hic poſt Bald. in l. de quibus, ff. de legib. Sed aduerte, quia ſen
tentia Imperatoris videtur valere, etiam ꝙ non ſit de ſcripti re
recitatione probara, ſecundum gloſ. in cap. fin. de re iudic. libr.
ſexto, & firmat Ange. in l. Princeps, ff. de leg. vbi allegat Innoc.
in c. cauſis, de re iudic. & ſequitur Curt. qui alia adducit in con
ſilio. 66. colum. v. intelligendo ergo illum text. in verſ. cogno-
ſcens decreuit, de ſententia Imperatoris, quę vim legis habet, l.
fin. C. de legib. conſtat legem ſola voce Imperatoris conſtitui
poſſe. Et hoc modo ille text. probabit. Eſt verum, quod De-
ci. hic ſentiens difficultatem dicit, quòd ſi ſimplex ſententia
Principis, abſque ſcriptura conſtituit ius inter partes, ſed non
quo ad omnes, niſi redigatur in ſcriptis. Sed tamen hanc ſuam
diſtinctionem non probat. Tertio Panor. adducit tex. in dicto
§. conſtat. Sed certè hic text. facit pro contraria parte, vt ſupra
abundè dictum fuit. Quarto facit text. in capitulo primo de
iureiuran. li. vj. ibi, iura & conſuetudines, ſcripta & non ſcripta.
Ergo ſunt aliqua iura, quæ non ſunt ſcripta. Sed ad aliud re-
ſpondet gl. ibi, quòd iura non ſcripta ſunt conſuetudines. Ideo
gloſſ. dicit ſingula ſingulis eſſe referenda. Quinto facit text. in
c. ſi quis, j. quæſtione vii. ibi, ſcriptam traditionem & non ſcri-
ptam. ſed dicas, quòd quatenus loquitur de traditione non
ſcripta, intelligi debet de conſuetudine, vel de traditione non
redacta in corpore iuris. Sexto facit text. in capitulo. inſtitu-
tiones, xxv. quæſtione ij. ibi, ſiue quæ ſcripto decreuimus, ſiue
quæ in noſtra præſentia ſancita ſunt. Sed tu intelligas hunc
text. loqui, vel de priuilegijs, quæ non requirunt ſcripturam, ſe-
cundum gloſſ. in cle dudum, §. nos etenim, de ſepult. vel de ſen
tentijs latis in eius præſentia, quæ Principis conſpectu validan
tur, etiam quod ſcripto prolatæ non fuerint, argu. l. omnium,
C. de teſtamen. & not. per gloſ. in capitulo fi. in verbo. illuſtriū,
de re iudic. libro. ſexto Septimo allegatur text. in le. 2. §. nouiſ-
ſimè, ff. de orig. iur. Vbi dicitur, quod proprium ius ciuile eſt,
quod ſolum in interpretatione prudentum abſque ſcripto cō
ſiſtit. Ad iſtum text. reſpondet Deci. quod loquitur ante data
reſponſa, & ſic loquitur de iure, quod eſt in diſputatione, & ſic
in fieri, non de ipſis reſponſis datis & firmatis. quæ reſponſio
mihi non ſapit, tum quia ex contextu clarè patet, quod author
loquitur de iure conſtituto non conſtituendo, tum quia
non poteſt dici proprium ius ciuile eſſe, quod nondum
eſt in eſſe, legge eius qui, ff. ſi cert. peta. nec enim poteſt eſſe
qualitas ſine ſubiecto, l. prima, ff. de vſufruct. vndę aliter poteſt
reſponderi, quod illa verba, ſine ſcripto, debent exponi. i. ſine
decreto Principis, vt. exponitur in l. prætor, §. fina. ff. de eden.
quaſi dicat, reſponſa prudentum, propriè dicuntur ius ciuile,
quamuis decreto Principis roborata non ſint. Aliter etiam re-
ſpondet gloſſ. ibi in verſic. ſine ſcripto. ſuper qua reſponſione
non me fundo, quia facilè ſubuerti poteſt. Octauo facit text.
in dicta, l. ſecunda, §. exactis, 1. vbi dicitur, quòd leges duodecim
tabul. redactæ ſunt in tabulis eburneis per ſcripta, vt apertius
perciperentur. Ergo requiritur ſcriptura ad maiorem notitiā,
non quod ſcriptura ſit de eſſentia legis. Sed tu aduerte, quod
42 ille text. probat oppoſitum, quia dicitur, quod leges † duode-
cim tabul. fuerunt tranſmiſſæ a Græcis ad Romanos, qui illas
in tabul. eburneis poſuerunt. Ergo antea erant ſcriptæ. alio-
quin qualiter tranſmitti potuerunt, & qualiter tranſcribi in ta
bulis eburneis? Sed aduerte, quia ille text. alia ratione videtur
pro hac parte bene facere, quia dicitur ibi, quod popu. Ro
man. ante legem duodecim tabula. vtebatur incerto iure, &
incerta lege. Ergo lex eſt incerta, & non ſcripta: niſi fortè di-
xeris, quòd lex in certa non eſt ſimpliciter lex, capitulo erit au-
tem, quarta, diſtinct. Nono facit, quia Dominus noſter Ieſus
Chriſtus dedit nobis legem verbo, non ſcripto, Matt. quinto,
Ego autem dico, diligite inimicos veſtros, &c. nam ipſe docuit
paſcēdum populum verbo, dum dixit Petro, paſce oues meas,
&c. Facit text. in Authenti. vt factæ nouæ. conſtitut. §. primo,
ibi, Paulo antequàm lex ſcripta eſt, & adhuc ignorata. Et
pro hac ſententia allegantur plura iura, quæ parum faciunt,
ideo ea non refero. & hanc tenent *Communiter* Docto. teſtibus
Panor. in capitulo primo, de poſtula. prælato. Fely. & Mod. hic.
Quid tenendum? Bald. in d. l. humanum, diſtinguendo concor
dat hanc diſſonantem citharam, vt non requiratur ſcriptura
ad eſſentiam legis, ſed benè requiratur ad obligationem: non
43 † enim lex ligat niſi ſit ſcripta, ſecundum eum, quem ſequun-
tur Felyn. & Moder. hic. Sed iſta diſtinctio non videtur vera,
tum quia non eſt ſcriptura, quæ liget, ſed ſcientia, & notitia ip
ſius legis: tum quia poteſt legiſlator facere quòd lex liget, etiā
antequàm fuerit nota & publicata, ſecundum glo. in clement.
ſecunda, de hæreti. vnde tutius eſt tenere, quod ſcriptura non
ſic neceſſaria ad eſſentiam legis, nec ad obligationem, ſed ad fa
ciliorem probationem, iuxta l. contrahitur, ff. de pigno. niſi a
principio agatur, quòd redigatur in ſcriptis, iuxta l, contractus,
C. de fide inſtru. Sed an in dubio agi præſumatur, quòd lex in
ſcripturam redigatur? Ego crederem, quòd ſic, per text. in Aut.
vt factæ nouæ conſtit. poſt earum inſinuationes valeant, in ru-
bro & nigro. vbi dicitur, nouas conſtitutiones ita demum va-
lere, ſi fuerint in ſcriptis notificatæ. Ergo ſcriptura videtur de
ſubſtantia: alioquin valeret lex antequàm ſcripta foret. & hac
ratione ius ſcriptum diſtinguitur a iure non ſcripto, & ita pro-
cedunt iura, quę videntur exigere ſcripturam. Et hæc proce-
dūt in legibus ſupremi Principis, ſecus in legibus inferiorum,
in quibus ſcriptura videtur neceſſaria abſolutè & indiſtinctè,
quia inferiorum ſententia non valet, niſi prius ſcribatur, c. fin.
de re iudica. lib. ſexto, vnde non etiam debet valere conſtitu-
tio, ſecundum Ioan. And. in regula, nemo poteſt 1. de regu. iur.
in ſexto, Sed And. Sicu. hic iſtud non admittit, per tex. in c. 1. de
iureiur. lib. ſexto, ibi, ſcripta & non ſcripta. qui text. nihil facit, ſi
intelligamus illum text. quatenus loquitur de iuribus non ſcri
ptis, loqui de iuribus conſuetudinariis, vt ſupra dictum fuit. Mi-
hi etiam non placet, quia non bene arguitur de ſententia ad
conſtitutionem, quantum ad terminos noſtros: nam in ſen-
tentia requiritur ſcriptura, ne ſit in poteſtate iudicis addere
vel detrahere ſuæ ſententiæ; quæ ratio ceſſat in conſtitutione,
quæ poteſt tolli & ampliari pro arbitrio conditoris, l. fina. C.
de legi. l. eius eſt nolle, ff. de regu. iur. & etiam hanc fallentiam
damnat Rota deciſio. 246. conſtitutio, ſiue ſtatutum canoni-
corum. Nec dicatur, vt quidam dicunt, ꝙ attenta ratione præ-
iudicij poſſent partes conſentire, ꝙ iudex ſine ſcriptis poſſit iu
44 dicare: quia reſpondetur, ꝙ in † ſententia requiritur ſolenni-
tas ſcripturæ, ad euitandas iudicum fraudes principaliter: ſo-
lēnitati autem inuentę ad remouendas fraudes non poſſunt
partes renunciare, capitulo fin. de pac. lib. ſexto. l. nemo poteſt,
ff. de lega. 1. iuncta l. iubemus, C. de teſtamen. vnde non valet pa
ctum, quòd iudex non poſſit ſyndicari, ſecundum Bald. in l. ſi
ſeruus vetitus, ff. de leg. primo. Ange. & Imo. in l. ſi mora, ff. ſolu-
to matrimo. quia dolus de futuro remitti non poteſt, l. ſi vnus,
§. illud, ff. de pac. Et eadem ratione dico, quod non valet pactū,
45 † quod iudex poſſit ferre ſententiam abſque ſcriptura. Et vbi
pactum valeret, tunc ſtandum eſſet ſententiæ, non vt ſenten-
tiæ, ſed vt laudo & cōuentioni, iuxta gl. in l. 2. C. commu. vtri. iu.
Nec etiam dicatur, ꝙ Princeps non poſſet ferre ſn̄iam abſque
ſolemnitate ſcripturæ, cum non poſſit præiudicare iuri, tertio
acquiſito, l. fina. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. cuius contrarium
conclu-

conclusum fuit supra, quia respondetur, ꝙ in ipsa prolatione sententiæ non dicitur agi de præiudicio iuris acquisiti, ut patet de le. Et ubi diceretur agi de præiudicio iuris acquisiti, certè ageretur de præiudicio iuris acquisiti facto ipsius Principis. quod constat Principem posse tollere, ut in terminis nostris firmat Bald. in l. fi. colum. penul. C. sent. resc. non posse. Ang. in l. Anthiocensium, ff. de priu. cred. & in l. Lucius, ff. de euic. & latè Eelyn. in c. quæ in ecclesiarum, colum. 14. & sequ. infra eod. Dicetur fortasse, ad quid prodest huiusmodi disputatio? Respondetur seruire ad plura. Primo infertur, ꝙ si volumen

46 † statutorum deperderetur, posset teneor probari per testes, & talis probatio haberet uim legis secuncum Bald. in l. j. §. fi. C. de cad. tollen. & Rot. decis. 246. sub rubr. de const. decis. j. in nouis. Sed aduerte, quia illatio non benè sequitur. nam idem esset, si scriptura esset de substantia legis, adhuc probata amissione posset teneor probari per testes, secundum glos. & Bar. in l. sicut iniquum, C. de fide instrum. & Pan. in cap. cum olim, j. post Inn. & alios, de priuile. ¶ Secundo infertur, quòd

47 lex † obligat habentes notitiam ipsius, etiam quòd nondum sit publicata, & in scriptis redacta, & ita tenet gloss. in cap. 2. in ver. hactenus, de reb. ecc. non ali. libr. 6. & in cap. cum singula, de præben. eod. lib. in ver. peruenerit. & facit tex. in cap. propo suisti, 82. dist. & in capitu. j. infra de postul. præla. Quod facit ad quæstionem, quæ his proximis diebus fuit in facto. Reueren. dom. Legatus moderatus est pretium bladorum, quod ob maximam penuriam erat nimis excessiuum, & in dies augebatur. Quidam habentes notitiam huius moderationis, vendiderunt eorum blada longè maiori pretio ante, quàm moderatio publicaretur. Fuit quæsitum, an emptori competeret beneficium moderationis? Ego respondi ꝙ sic per prædicta, & ita decidit Bar. in l. contra, ff. de legibus, & in l. quæro, ff. de act. emp. Bald. in l. 2. C. de peri. & commo rei uend. Barba. & Fel. in c. 2. j. eod. Pau. de Ca. in l. i. §. fi. ff. de act. emp. Barb. cōsil. 56. colum. 2. libr. 2. & consi. 66. col. 6. & seq. eo. lib. Tertio infertur limitatio ad tex. in c. j. de senten. excommu. lib. 6. vbi dicitur

48 quòd excommunicatio non ligat, nisi sit lata in † scriptis. nam hoc verum est in ex communicatione lata per sententiam iudicis, non si per canonem, & constitutionem superioris. ita firmat Ioan. Andre. & Bald. in add. Specu. titu. de lega. §. finitur versicu. sed pone legatus. Sequuntur Gem. & Perusi. in d. cap. j. Fel. & Mod. hic. Quarto infertur, ꝙ ualeat gratia, & si scripta signataque non sit: quia sicut scripturę non est de essentia legis ita non uidetur de essentia gratiæ secundum Inn. in c. constitutus. j. tit. j. Rot. decisi. xcvj. not. ꝙ reseruationes in antiquis, Bald. in d. l. humanum, in fi. & in l. fin. C. de commu. ser. manu. & in l. fina. C. de senten. rescin. non pos. & probatur in ca. institutiones. ubi gl. & Arch. 25. q. 2. & in cle. dudum. §. nos etenim, de sepul. & idem firmat Bal. in l. si qua per calumniam, colum. 2. C. de epis. & cleric. & in l. falsus, col. 3. C. de furt. in quibus lo-

49 cis Bal. concludit, ꝙ Papa † solo verbo creat Episcopos & Abbates. Et idem tenet Panorm. in ca. in nostra, ad fin. infra titu. j. & in ca. tua, de his quæ fi. a præla. sine consen. capitu. Sic etiam Imperator, & Papa solo verbo creant Doctores, secūdū Ang. in l. cum salutatus, C. de senten. pas. Ale. in add. in l. j. C. de dig. li.

40 10. hinc est, ꝙ mortuo Papa † ante confectas literas, non expirat gratia, secundum Bald. in d. l. humanum, in fin. & Rota deci. 882. not. ꝙ si gratia, in antiquis, post Archid. in princ. libr. 6. in uerb. per Apostolica scripta. Et ideo successor solet in forma rationi congrua concedere literas facientes mentionem de gratia prædecessoris, ut hic per Fely. Quod verum est in gratia simpliciter concessa. Secus si per uiam commissionis sit alteri mandatum quòd conferat, secundum Bal. in l. fi. col. j. ff. de consti. Prin. & Old. consi. 324. Factum tale est, col. 2. & sequuntur Moder. hic. Hinc etiam sequitur, quòd beneficium uacabit per mortem impetrantis, etiam si contigat illum mori ante confectas literas, ut no. Arch. in ca. si electus, de electioni. li. 6. & Io. Andr. in proœm. Sexti, & Rot. ubi s. Et si moriatur extra Romanam curiam per duas dietas, amplius beneficium non erit reseruādū, licèt antea ex speciali reseruatione affectum fuisset, ſm Rot. ibidem. Et ideo regulæ Cancellariæ, & cæteræ ꝯstitutiones requirentes scripturam, quia exorbitāt, sunt, strictissimè interpretandæ ſm Rot. decisi. 332. licet Romana, in nouis. & ita etiam notaui Responsorum lib. 2. c. 11. Licèt autem scriptura non requiratur ad substantiam gratiæ & priui-

51 legij, requiritur tamen ad probationem. nec enim † ꝑ testes gratia probari pōt, ſm Bal. in d. l. humanum, & in l. idē Vlpia. in fin. per illum tex. ff. de excus. tut. & in c. ꝯstitutus, inf. tit. i. & Pan. in c. qualiter, in prin. & in c. nosti, in vlt. no. de ele. Card. in ꝓœ. Cle. hinc est, ꝙ motus proprius non potest probari, nisi per scripturam, ut no. in cap. si motu proprio, de præbend. libro. 6. & Rot. firmat decisio. 131. nota, quòd in capitu. si motu proprio, in antiquis. Et probatur in extrauagan. iniunctæ, de electio. in extrauagan. commu. Ex quo tollitur argumentum Dec. dicentis, quia non reperit iure cautum, ꝙ hic casu exigat scripturam, statutum, esse regulæ generali, ꝙ par uirtus est testium, & instrorum l. in exercendis, C. de fid. instr. ca. cum Ioan. eo. titu.

52 Istud tñ intelligo procedere in gratię † contra ius, secus in gratia secundum ius, & est merito concessa, ut collatio benificij facta benemerito absque dispensatione. hæc. n. potest testib. probari, ſm Bal. in c. 2. per illum tex. de rest. sp. & Rot. dec. 780. dic, ꝙ collatio, in antiquis. Hinc est, ꝙ potestas iudicium ordinariorum, vt sunt Epi, & eorum vicarij, prætores, & similes, potest probari per testes, ſm Rot. decisi. 57. ualent acta; in nouis. & Dec. consi. 169 colū. 2. licèt potestas delegati sit probanda per literas, l. j. C. de manda. Prin. Hinc est, ꝙ Doctoratus potest probari testibus, quia non est gratia contra ius, si sit digno collatus, vt per Pan. in ca. cum in cunctis, in prin. j. de elec. Ita dicit Bal. in proœ. huius operis. Item istud intelligo, nisi agatur

53 de probando tenore † gratiæ semel scriptæ, sed casu amissę, ut s. dixi, & firmat Alex. consi. 196. Viso testamento dicti Francisci, li. 2. Item licèt non possit probari totus gratiæ & priuilegij tenor, nisi per scripturā, potest tñ probari per testes plus fuisse dictum, q̄ scriptum, & econtra, arg. l. quoties, in j. & 2. respon so, ff. de hæredi. instituen. & firmat Rot. deci. 332. licèt Romana curia, in nota. & hæc est ratio, quare prioritas priuilegij potest testibus probari, secundum gloss. in ca. si a sede, de preben. lib. 6. & in ca. duobus, in verb. apparet, de rescrip. eod. libr. ¶ Vltimo pro ampliori dote huius rubric. quæro, an editio consti-

54 tutionum sit † necessaria. Videtur ꝙ non, nam quantum ad iustos, & bonos, lex est frustratoria, nec eos ligat, ca. licet, j. de reg. iniquos autem, & inutiles ligat, etiam si a peccato retrahantur pœnæ formidine, quia non est bonum nisi uoluntarium, ca. j. 15. q. j. & iam non facit, quod ex timore facit, cap. qui ex timore, de re. iu. extra. & qui inuitus benè agit, frustra ꝑmiū quærit. ca. quam prępostерum, 13. q. 2. Secundo, melior est iustitia animata, quàm inanimata, quia lex uiua, & animata, quæ est in Principe, & iudicibus, ut in Auth. de Consulib. §. nos uero, considerat uarietatem temporum, & ad illa sensum accommodat, ca. non debet, de consan. & aff. & l. 2. ff. de ꝯst. Prin. Considerat æqtatē, q̄ scripto iuri aǹferenda est, l. placuit. C. de iudi. Iudices, n. æqtatem oculis ꝓspiciunt, l. si Ephesi, ff. de eo, ꝙ certo loco. & cum æquitas sese offert, non est lex quærenda, l. 2. §. item Varus, ff. de acqua pluuia arcend. immo æquitate suadēte potest iudex a qualibet iuris regula discedere, ſm glo. in Authen. ut sine proh. ma. debi. in prin. in uerbo, existimamus, per illum tex. & in l. qui res, §. aream, ff. de solutio. facit text. in cap. scias, 7. q. j. traditur per Raph. & Ias. in l. si seruum, ff. de verbo. obl. Ad iudicem ergo recurrendum potius videtur tanquam ad iustum, ęquum, & animatum, ut inquit Philosophus Ethicorum 3. quod etiam probatur ab experientia, quæ est rerum omnium magistra, clemen. dispondiosam, de iudi. nam tempore Saturni, quo omnia manu Regia gerebantur, l. 2. in princip. de origin. iure. cuncta florebant, ætas erat aurea, formosissima tempora, pax, quies, requie, & omne buonum. Sed istis & pluribus alijs, quæ adduci possunt, non obstantibus, constat legis editionem fuisse & esse necessariam. Factæ sunt autem leges, vt humana coerceatur audacia, ut tuta sit inter improbos innocentia, l. j. ff. de iusti & iure. c. factę. 4. distinct. Ex quo constat, ꝙ non solum propter malos, a scelere retrahendos, sed etiam propter bonos defendendos editæ fuerunt constitutiones. Habent. n. instituta maiorum suos modos, causas, rationes & vtilitates. hæc. n. timentur, & mali coercentur, vt boni inter malos quietam vitam agant, teste diuo Hieronymo, transumptiuè in c. non frustra. 23. quę. v. & quanquam mali non mereantur. si pœnæ formidine benè agant: attamen legis uigor perutilis est & necessarius, non vt mali cogantur benefacere, sed vt male facere prohibeantur, teste Augusti. transumptiuè in c ad fidem, ead. causa, & q. proditur enim lex, vt appetitus noxius sub iuris regula limitetur, ut s. in in proœmio, & vt rudes, & simplices animi, ad iustitiam instruantur, l. j. in fin. C. de uete. iur. enucle omnis enim ars suis constat præceptis, l. j. §. est autem, ff. de iusti. & iur. & omnis scientia, teste Apostolo ad Corrint. 3. vtilis est ad docendum, erudiendum, arguendum, & corrigendum: & maximè iuris sapientia, quæ secundum Philosoph. Ethicorum j. cap. 2. docet quas scientias in ciuitatibus esse, quales quem que discere, & quousque oporteat instituere, & quæ cæteris actiuis vtitur scientiis, & quæ instituit, quid agere, & a quibus quisque abstinere debeat, cuius finis cæterarum omnium facultatum continet fines. Ad illius ergo cognitionem disciplina opus est, ex qua fiunt optimi iustitiæ rectores, & reipubicæ ministri, vt dicit Impera. in proœ. Inst. ad fin. Nec in arbitrio cuiuslibet consistit scire, quod æquum sit, quodque iniquum, l. j. C. de legibus nec ulli æquum videri debet, quod a legis tramite aberrat, quia omnis æquitas debet esse legibus informata, secundum Panor. in cap. ex parte, in 3. notab. de offi. de le. Conscientia † . n. sine sententia insipida est, & sententia sine ꝯscia diabolica,

diabolica, teste Bald. in l. hac lege, C. de senten. ex breui reci. Et si arbitrio iudicum cuncta non dirimentur, quod hic statueret, alius destrueret, resq; sine exitu foret propter naturalem hominum ad dissentiendum facilitatem, l. item si vnus, §. principaliter, ff. de arbitr. capi. quia diuersitatem. j. de concess. pbẽ. & effrenata iudicum cupiditas omnia deuoraret, §. cogitatio, in Auth. ut iudic. sine quoquo suffrag. Sanctius ergo fuit certã legẽ dare iudicibus, vt in quit Philos. j. Ethic. & beatus Tho. in 1. & 2. q. arti. 1. vbi alias rões adducũt, quas refert Flo. in rub. ff. finiũ regũ. Et si Saturni temporibus discordia extra mũdi terminos exularet, id nõ erat ex eo, quòd sine certa lege uiuerẽt, sed quia mundus tunc incipiebat adolescere; & quia frigida paruas pbebat spelũca domos, ignemq; laremq;, & pecus & dominũ cõmuni clauderet vmbra. Nũc autẽ mũdus decrepitus est, nũc aurea tecta, marmorea castra, mẹnibus circũseptæ vrbes vix tutũ dño pbent refugiũ. Ideo legum seueritas est perq̃ necessaria, cum in præcipiti stet omne uitium. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Iure canonico, causa poterat committi ultra duas dietas extra diœcesim.*
2 *In rescriptis suficit exprimere primam literam nominis proprij.*
3 *An iudici sufficiat primam literam nominum delegatorum exprimere.*
4 *Consuetudine. Romanæ curiæ, nomina reorum possunt describi abbreuiatè.*
5 *Ferrariensis, & de Ferraria, idem sunt.*
6 *Ferrariæ ciuitas, est de patrimonio beati Petri.*
7 *Dictio pro, quid significet.*
8 *Agens pro aliquo, intelligitur agere procuratorio nomine.*
9 *Socij dicuntur, consortes eiusdem litis.*
10 *Prælatus siue agat petitorio, siue possessorio, debet agere nomine ecclesiæ, non proprio.*
11 *Canonici uerbum, indefinitè prolatum, idem importat quòd capitulum.*
12 *Eo amplius, dictio est repetitiua.*
13 *Augmentatio portionis aliorum sequitur ad diminutionem concurrrentium ad partes.*
14 *Prouentus, & redditus idem important. & nume. seq.*
16 *Prouentuum appellatione, non ueniunt distributiones quotidianæ.*
17 *Canonici dicuntur usuarij, & non vsufructuarij suarum præbendarum.*
18 *Clericus, qui consumit fructus ecclesiæ in malos vsus, tenentur ad illorum restitutionem.*
19 *Præter actio stat inclusiuè.*
20 *Canonici restringuendi sunt, si redditus ecclesiæ non sufficiant ab substentandum.*
21 *Viuere congruè aliud, aliud sine penuria.*
22 *Statutum capituli priuatæ vtilitatis nutritiuum, quandò valeat.*
23 *Postmodum dictio, denotat interuallum.*
24 *Statuto contrauenire non dicitur, qui ex necessitate contrauenit.*
25 *Canonici dicuntur recipi, & non eligi.*
26 *Canonicus potest esse sine præbenda.*
27 *Reus proponere dicitur, sicut actor.*
28 *Confirmatio, protectio dicitur.*
29 *Ad instantiam, quid significet.*
30 *Preces non inducunt simoniam.*
31 *Fallit in precibus carnalibus, & alia fallentia ponitur nu. 32.*
33 *Promotus a conferrente, an teneatur dimittere beneficium.*
34 *Capitulum potest possidere vltra præbendas bona in communi.*
35 *Constitutio de certo numero canonicorum intelligitur, nisi in tantum redditus ex creuerint, quòd pluribus sufficiant.*
36 *Gabella totius Comitatus, si certo pretio vendatur, an si Comitatus augeatur debeat augeri gabella.*
37 *Clausula decreti regulatur secundum naturam actus super quo interponitur.*
38 *Filia an mortuo patre, legitimam bonorum excrescentium petere possit.*
39 *Clausulæ solitæ apponi de stylo curiæ, si omittantur, habentur pro appositis.*
40 *Contractus locationis, Doctorum legentinm, an intelligatur quòd possint legere per substitutum.*
41 *Consuetudo, vt quis possit deseruire beneficio curato, an valeat.*
42 *Instrumentum dictatum ad dictamen sapientis, quid sit.*
43 *Notarius explicans clausulas instrumenti, aliter quàm sit consuetum, poterit se corrigere.*
44 *Instrumenti substantia semper debet exprimi.*
45 *Rescriptum contra ius in casibus communiter fieri consuetis, valet.*
46 *Rescriptũ contra ius in casibus solitis fieri ex mera facultate faciẽtis, ualet.*
47 *Notarius in contractu celebrando, tenetur apponere clausulas consuetas.*
49 *Statuentes possunt contrauenire constitutioni propriæ.*
50 *Præbendæ debent esse pares.*
51 *Redditus super abundantes, debent conueniri in præbendas nouissimorum.*
52 *Consortes litis, qui dicantur.*
53 *Consors potest agere & excipere pro consorte sine mandato.*
60 *Coniunctus an agere possit pro coniuncto sine mandato.*
51 *Canonicus non potest agere pro canonico sine mandato.*
64 *Allegare exceptionem non sufficit, nisi allegata probentur.*
65 *Exceptio non est admittenda turpitudinem allegando.*
66 *Præbenda vna an diuidi possit inter partes.*
67 *Protestatio an alijs nominibus nuncupetur.*
68 *Protestatio quid sit.*
69 *Protestatio quotuplex.*
70 *Protestatia, an tollatur per contrarium factum.*
71 *Protostatio contreria consecutiuis ad factum, valet, & actus vitiatur.*
72 *Protestatio testatoris, se non velle reuocare testamentum, non ualet.*
73 *Protestatio contraria dependens a consensu duorum, non valet absque consensu alterius.*
74 *Protestatio clandestina nil operatur.*
75 *Protestatio contraria consecutiuis ad actum, dependentibus ex dispositinne iuris non releuat protestantem. num. 77.*
76 *Dispensare an poterit Episcopus, quòd constituti iu sacris ducant uxorem.*
78 *Protestatio, qua vtuntur libellantes in fine libelli, nil operatur.*
79 *Protestatio qua utuntur practicantes in productione testium uel instrumentorum, nil operatur.*
80 *Emphyteuta si alienet rem emphyteuticam, cum protestatione facta, talis protestatio non iuuat, nec excusat.*
81 *Protestatio hoc pacto facta nõ ualet, nolo bona mea gubernari p Episcopũ.*
82 *Protestatio ingrediẽtis religionẽ, nõ ualet, si ptestetur velle retinere ppriũ.*
83 *Protestatio cõtraria facto, in depẽdẽtibus a mera facultate ptestãtis ualet.*
48 *Protestatio contraria facto in dependentibus a consensu duorum ualet accedente alterius consensu.*
85 *Protestatio contraria facto, in dependentibus a voluntate protestantis, & alterius, tollitur per actum contrarium subsequentem.*
86 *Protestans per aliquem actum, quem faciet, non animo contrahendi matrimonium, si postea contrahat, valebit matrimonium.*
87 *Protestatio non ualet contradicente domino.*
88 *Protestatio non ualet, si quis dicat alteri, tu mentiris, saluo honore tuo.*
89 *Protestatio, qua utuntur opponentes exceptionem alicuius criminis, cum protestatione, q̃ id non opponunt animo iniuriandi, sed pro suo tuendo, eos non releuat.*
91 *Protestatio facta a puella quòd non intendi renunciare hæreditati paternæ, valebit.*
92 *Protestans se metu & non spontè actum gerere, tenetur probare metum.*
93 *Protestatio facta a filia, quæ metu reuerentiali protestata fuit renunciare hæreditati paternæ & maternæ, an teneatur probare metum.*
93 *Protestatio contraria præsumptioni iuris & de iure, tollit ipsam præsumptionem sicut confessio.*
96 *Protestatio contraria facto multipliciter intelligibili, valet.*
97 *Protestatio respondentis libello animo non litem contestandi, impedit litis contestationem.*
98 *Protestatio petentis se mitti in possessionem auctoritate iudicis, saluo iure intrandi propria auctoritate, quid operetur.*
99 *Protestatio rei se opponentis, q̃ per actus, quos faciet in iudicio, non intendi in iudicem consentire, quid operetur.*
101 *Protestatio præcedens, an extendatur ad actum, q celebratur ex interuallo.*
106 *Protestatio declaratoria animi, per quam nemo grauatur, non requirit præsentiam alicuius.*
108 *Protestatio declaratoria, per quam protestans exoneratur, & alius posset decipi, seu lædi, debet fieri in præsentia illius, uel ei saltem intimari.*
117 *Protestatio coram quibus fieri debeat.*
118 *Actus ueniat expediendus cum iudice, an cum parte.*
119 *Protestatio an fieri possit in præsentia partis.*
120 *Protestatio an sufficiat in præsentia procuratoris.*
121 *Intimatio reseruationis facta procuratori speciali, ad litigandum super beneficio, an faciat incidere dominum in pẹnam.*
122 *Præsentia partis in casibus, in quibus requiritur, an ẽt illis consensu reqrat.*
124 *Tacens, vbi agitur de præiudicio illius, an habeatur pro consentiente.*
130 *Protestatio pensionis future, an conseruet ius domini.*
136 *Protestatio an fieri possit per procuratorem.*
148 *Protestari an possit coniuncta persona pro coniuncta.*
139 *Protestatio an fieri posit per negotiorum gestorem.*
142 *Negotiorum gestor, qui incitat debitorem, an teneatur cauere de rato.*
143 *Protestatio au fieri debeat in scriptis.*
144 *Protestatio in quo loco fieri debeat.*
145 *Protestatio an fieri posit de nocte.*
145 *Protestatio an fieri posit tempore feriato.*
148 *Protestatio an debeat fieri ante actum, vel post.*
149 *Protestando an debeat exprimi causa.*
150 *Protestationi inhibitorię factæ cũ cã iniusta nõ tenetur protestatus parere.*
151 *Protestatio facta ex cã non uerisimili, protestatus non est obligatus parere.*
152 *Protestationi inhibitoriæ facte ex vera causa non est parendum, nisi ueritas causæ ostendatur per instrumenta.*
155 *Protestationi, ne fiat id quod probibitus tenetur non facere, parendum est.*
157 *Protestationi prohibitorię eius, quod probibitus omittere non potest salua honestate, non tenetur prohibitus parere.*
158 *Protestationi inhibitoriæ factæ, ex iusta causa, de cuius veritate fit plena fides, parendum est.*
160 *Protestatio inhibitoria, facta cum expressione iustæ causæ de præterito constituit probibitum in mala fide.*
161 *Protestatio facta laboratoribus conductis per alterum, ne ingrediantur agrum suum, an constituat eos in dolo.*
162 *Protestationi incitatoriæ, ut detur, vel fiat id, quod incitatus est obligatus, parendum est.*
163 *Emptori nõ sufficit denunciare litẽ fuisse motam, sed oportet q̃ emptor ostẽ*

dat

dat emptori libellum, & citationem.
164 *Proteſtationi incitatoriæ, vt detur vel fiat id, ad quod poteſtatus tenetur facto alieno, non eſt parendum.*
166 *Emptor tenetur denunciare venditori etiam ſcienti litem motã, aliàs nõ poterit agere de euictione.*
167. *Receptio alicuius in canonicum vltra numerũ, frãgit numerũ præbẽdarũ.*
168 *Redditũum ſuperexcreſcentia non frangit ipſo iure numerũ præbendarũ.*
169 *Redditũum ſuperexcreſcentia, nunquid ipſo iure rumpat priuilegiũ de certo numero.*
170 *Canonia, & præbenda quid differant.*
171 *Præbenda an ſit ius ſpirituale, vel temporale.*
172 *Præbendam an habere poſſit laicus in eccleſia.*
173 *Præbenda cum confertur, an cenſeatur collatus canonicatus.*
174 *Renũciatio beneficij facta cũ proteſtatione, quod alteri cõferatur: an valeat.*
180 *An præſumatur ſciens ſe poſſe compelli actum facere metu, ne compellatur, vel ſponte.*
181 *Compromiſſum factum inter duos agnatos, non præſumitur factum metu ſtatuti prohibentis fieri compromiſſum.*
182 *Acquiſita per induſtriam, non ſunt conuertenda in præbendas pro nouis canonicis.*
184 *Præbendis formatis & non formandis accreſcit augmentum alluuionis.*
185 *Recipere aliquem canonicum ad vacaturam præbendam, eſt contra Concilium Lateranenſe.*
186 *Recepti vltra numerum canonicorum, habent omnia iure canoniæ.*
190 *Collatio præbendæ facta alteri lite pendente inter Capitulum, & nouiter receptum, non valet.*
191 *Collatio præbendæ lite pendente, & alienatio poſſeſſionum, an valeat.*
195 *Legatus non habet poteſtatem aduocandi cauſas ab ordinariis.*
196 *Auocatio cauſæ facta per Papam, operatur nullitatem poſtea geſtorũ per iudicem.*
198 *Auocaſſe cenſetur cauſam a manibus ordinarii Papa, eo ipſo quòd cauſã alteri delegauit.*
199 *Proceſſus ſuper vna eademq́; cauſa ſeparatim factus, corã diuerſis iudicibus parem iuriſdictionem habentibus, an valeat.*

Interpretatio c. cum M. Ferrarienſis, De conſtitutionibus, Lib. I. Decretal.

IN Dei nomine capio Hãc Decretalem, Cũ M. Ferrarienſis, ſitam in tit. de Conſtitutionibus. Quæ ſecundũ Pan. hic, in princ. & colu. 4. continet materiam proteſtationum prolixam, ſubtilem, & periculoſam, ſecundum Fely. col. 26. ꝓfundiſſimã. Et ſecundum Dec. materia huius cap. verſatur in magno pelago, & ſecũdũ Barb. eſt famoſa, vtilis, & ſubtilis. Diuidit communiter in tres partes, vt hic ꝑ Pan. Ruſus prima ſubdiuidit in tres particulas. In prima M. & ſocii, reſpondent ſtatuto de certo numero canonicorum, vno modo. In ſecunda, quæ eſt ibi, Poſtmodum, alio modo. In tertia. quę eſt ibi, Et licèt, alio modo, concludendo fuiſſe denegatam ſibi prouiſionem præbendarum indebitè. Item ſecũda principalis ſubdiuiditur in tres partes. In prima canonici reſpondent primæ rationi allegatæ pro parte M. & ſociorum. In ſecũda, quę eſt ibi Cũ vna, reſpondent ſecundę rationi. In tertia, quæ eſt ibi, cumq́;, reſpondent tertię rationi; concludendo iuridicè denegaſſe ꝓuiſionem facere de ꝑbẽda dictis M. & ſociis. Tertia etiam pars principalis ſubdiuidur in tres partes, ſecundũ Io. And. & alios, Sed ego ſubdiuido ĩ quinq; partes. In prima Papa cõfutat primum fundamentum capituli de confirmatione. In ſecunda ibi, & idem canonici, Papa tollit aliud fundamentũ capituli d̃ proteſtatione. In tertia ibi, antiquis. cauſam determinat. In quarta ibi, ita quòd determinationem declarat. In quinta ibi, reuocatis, &c. mãdat attentata lite pendente reuocari. Ad euidentiam præmitto duo. Primò, quod in eccleſiis collegiatis variè hñr conſuetudines circa determinationem canonicatuum, & prębendarum, de quibus hic per d. Ant. & per Pan. in c. dilectus filius, infra de prębend. & in tex. in cap. fin. de conceſſio. præbend. lib. 6. Secundo pręmitto, quod eo ipſo quod quis habet canoniam, per ꝯñs & præbendam habere debet, c. relatum, &c. dilectus, in fi. inf. de ꝑbend. &c. cum ſup, inf. de conceſ. pb. cum ſuis ꝯcordan. Naſcitur. n. ꝑbẽda ex canonia, vt dicet inf. poſt gl. in verbo receperunt. & tradit ꝑ Hoſt. in ſumma, de præbẽ. §. 1. per Mod. in rub. de præb. Nota primo iuxta ordinem literę ibi, cum M. Ferrarien. iuncta ſuperſcriptione, ibi, Clugien.
1 epo. quod de iure iſto† poterat committi cauſa ultra duas dietas extra diœceſim, etiam quod actor & reus eſſent eiuſdem fori. Ita no. iſtum tex. d. Anto. & Mod. hic. Imo iure iſto poterat committi extra prouinciam, c. olim, inf. de iniu. ſecundum eos. Hodie vero ſeruari debet diſpoſitio c. nonnulli. inf. de reſcr. & c. ſtatutum, §. primo, eod. tit. in 6. Aduerte, quia illud notabile non videtur benè colligi ex iſto tex. Nam, vt patet ex illis verbis, & ꝟ. Reſecata fuit ſeries huius Decreta. Vnde non poſſumus arguere, quod commiſſio huius cauſę fuerit facta epiſcopo Clugien. abſque expreſſa derogatione, cum reſecata fuerit forma commiſſionis, argum. l. ſi is, qui teſtamẽtum. ff. de teſt. & l. fin. ubi Bald. ff. de liber. & poſthu. Secundò aduerte, dum dicunt, quod iſto iure poterat etiam committi cauſa extra prouinciam, per tex. in d. c. olim. quia iſtud videtur mihi contra tex. in c. neminem, 3. q. 6. & ibi expreſsè glo. not. illum text. ad hoc. Ad tex. in d. c. olim, ubi populus Florentinus trahitur coram epiſcopo Bononien. poteſt reſponderi, quod Papa præſumitur habere ſcientiã, in qua prouincia ſunt iſtæ ciuitates multum vulgares & famoſę: unde ſimpliciter committendo cauſam in ciuitate tam vulgari, & famoſa, extra prouinciã actoris & rei, videtur derogare diſpoſitioni d. c. neminem. ita in ꝑpriis terminis reſpondet Fel. in c. ſi col. 1. ꝟ. de iudic. per vnum vulgatiſſimum dictum Bal. in l. 2. in fi. C. quæ ſit lon. conſue. Quod ornat idem Fel. in c. ſuper literis, in verſi. tertia regula, ꝟ. de reſcri. & c. 1. in 3. amplia. de re iudic. Conſidera tñ, quod iſta ſolutio non procederet, quando commiſſio fieret extra prouinciam, & vltra duas dietas. Nam tunc non ſufficeret certa ſcientia, eo quia diſpoſitio cap. nonnulli, habet clauſulam derogatoriam ad futura reſcripta. Ideo neceſſaria eſt ſpecialis derogatio, ſecundum glo. in l. 1. in verbo, relinquat, C. de pet. bono. ſubla. lib. x. c. porrecta, de confirma. uti. uel inuti. Pan. in d. c. nonnulli, colum. 3. & ibi Fely. colum. 17. & per Curt. latè conſi. 50. colum. 16. & conſil. 66. colum. 2. & ſequ. ¶ Nota. ſecundò ibi, cum M. quod in reſcriptis ſufficit exprimere primam
2 † literam nominis proprii. Ita notant Barb. & Moder. cõcordant plura iura, maximè tex in c. P. & G. de off. deleg. Ego credo, quod iſtud notabile nõ benè probetur aliquo iure, vt ſ. dixi, fuit cõpilator operis, qui reſecauit antiquas Decretales, vbi erant omnia extenſè ſcripta, & ſolùm appoſuit primam literam, ut deduceret eas ad breuitatem ſecundum Ioan. An. ſ. in proęmio, & in c. nobis, de iurepatr. Videtur tamen, quòd notabile ſit in ſe verum, reſpectu nominis Imperatoris. Nã eius ęquiuocatio non uitiat reſcriptum, c. ſi. inf. de reſcri. Rõ eſt, quia ille, qui habet reſcriptum penes ſe, ratione poſſeſſionis, præſumitur impetraſſe, argu. glo. in l. fin. C. de pac. cõuẽ. & eius, quod decidit Bal. in l. ſi qua per calumniam, in fin. C. de epiſco. & cler. Quod dictum commendat, & exornat Fely. in c. coram, col. 3. de offi. delega. & in ca. 2. colum. 8. inf. de teſt. De quo uide Rotam in titu. de reſcrip. deciſi. 133. in nouis, quæ uult errorem nominis rei non uitiaret reſcriptum, ſi aliter fieri poſſit. ¶ An autem iſtud notabile procedat reſpectu reorum, contra quos fit impetratio, videt, quod ſic per text. in c. cum in multis, de reſcript. lib. 6. Et ita tenet Specu. titu. de citatio. §. 1. verſi. Quid ſi impetro. Quia ſpectat ad impetrantem declarare ſuum reſcriptum ambiguum, ſicut etiam ſpectat ad eum declarare ſuum libellum incertum, l. ſi quis intẽtione ambigua. ff. de iud. ¶ An autem procedat iſtud notabi
8 le reſpectu† iudicum, ut ſufficiat exprimere primam literam nominum ipſorum delegatorum. Vin. & Comp. in d. c. fi. uolunt, quod ſic. Quia dicunt, quòd ęquiuocatio delegatorum non vitiat reſcriptum, ſed impetrans declarabit, de quibus iudicibus reſcriptum loquatur. ſequitur Barb. hic. Vltra quem adde, quòd glo. in c. quoniam Abbas, de offi. delega. in ſimili queſtione iſtud affirmare videt. Sed iſto ultimo caſu teneo contrarium, quia non valet reſcriptum, per quod incerti iudices dãtur, c. ad hæc. inf. de reſcr. Nec obſt. quod incertitudo impetrantiũ nõ uitiat, qa talis incertitudo certificat ꝑſumptiõe iuris, ut ſupra dixi. Non obſt. etiam, quod incertitudo reorũ non vitiet reſcriptum, quia talis incertitudo conſiſtit in facto impetrãtis: merito ad ipſum ſpectat declaratio, d. l. ſi qs intẽtione ambigua. Sed incertitudo delegatorum procedit ex facto Papæ, ſeu Principis: merito ad ipſum ſpectabit declaratio, & antea reſcriptum nullum effectum habebit, cap. inter alia, de ſenten. excommun. l. ex facto, ff. de uulga. & pupill. ſubſti. Præterea ſub tali æquiuoca impetratione iudicum, poteſt machinari fraus, non ita ſub ęquiuoca & incerta impetratione, reſpectu reorum conueniendorum. Et quod ad Papam, ſeu Principem ſit recurrendum, tenent Panormita. & alii *communiter* in d. c. quoniam Abbas. Card in clemen. & ſi principalis, in 4. q. de reſcript. ¶ Vltimo adde, quod hodie ſecundum conſuetudi-
4 nem Romanę curię nomina † reorum poſſunt ſcribi abbreuiatè per vnam literam, ſed nomina impetrantiũ debent ſcribi extenſè: & prima litera debet eſſe capitanea, & groſſa, ſecũdum Archid. in ſumma, 25. q. 2. & Spe. tit. de reſcript. c. præſentia, §. primo igitur, uerſi. & quoniam ex forma. & hoc ut tollatur falſitas, quæ fieri poſſet, argu. tex in l. 2. §. pen. C. de uete. iur. enucl. Et generaliter euitanda eſt periculoſa breuiatura, ſecundum Fel. in c. 1. col. 5. inf. de fid. inſtr. ubi quærit, an uitiet inſtrumentum, de quo etiã per Alex. in cõſi 152. lib. 2. ¶ No. tertio ibi Ferrarienſis, in expoſitionem Doctorum, quod idem eſt di

5 est dicere,† Ferrariensis, quod de Ferraria. ad idem tex. in l. sed
& reprobari, §. amplius, versi. apud Comanenses. i. de Comanea, ff. de excus. tuto. & in l. i. ff. ad municip. vbi Campanus,
idem importat, quod de Campania, l. 1. C. de munici. & orig.
lib. x. vbi Bar. idem dicit esse Perusinum, quod de Perusio. &
ibi Ang. infert ad quęs. si sint concessę represaliæ contra Auenionenses, non poterunt capi hic habitãtes, qui non sunt de
Auenione de qua quæstio. videatis Barto. in tractatu represaliarum, in 3. q. 7 questio. prin. Et latius ꝑ Alex. & Mod. in rubr.
6 ff. solu. matr. † Scias etiam, quòd ciuitas Ferrariæ est de patrimonio beati Petri, secundum gloss. in Auth. vt eccle. Roma.
cen. anno. gaud. ad fi. in versic. Petri. quam ad hoc ponderant
Alex. consil. 67. Consideratis his colum. fin. lib. 1. & Barb. hic.
nescio autem, an Iurisconsultus in l. defuncta, ff. de vsufr. faciens mentionem de agro Ferrariorum, intellexerit de agro
Ferrariensi. Hæc ciuitas inter cætera ornamenta, decoratur
scientia, doctrina, & copia Felyni Sandei, qui ex Ferraria originem traxit, vt ipse attestatur in c. Rodulphus. co. 9. inf. de rescript. & etiam canonicus erat huius ecclesię, vt ipse asserit in
prin. Nota quarto ibi, pro se & sociis, quod ista dictio, pro,
7 † exponitur aliquando. i. nomine. Vnde idem est dicere, agit
pro se, & sociis, quod nomine suo, & sociorum. Ad idem
text. in ca. sua, de appella. in l. fideicommissa, §. interdum, ff.
de leg. 3. in l. dominus Sticho, ff. de pecul. lega. cum aliis concor. quæ possunt adduci. Et tripliciter dicitur quis pro alio
agere, vt per Saly. in l. 2. in princip. C. qui accusar. non pos. Et
ex hac expositione potest inferri ad quęstionem. Aliquis recepit a te mille pro Titio, an ex tali receptione oriatur actio
Titio? de qua quæstio. per Cor. consi. 169. Licèt in hac, lib. 1.
Et idem est dicere promitto pro tali, quod nomine talis, vt
not. in l. si insulam, ff. de verbo. oblig. Cor. consi. 177. In hac
re, colum. 3. libr. 2. Aliquando tamen dictio, pro, exponitur, id est loco, l. soluitur, §. penul. vbi gloss. ff. quib. mod. pig.
vel hypo. soluitur. Aliquando improprietatem demonstrat,
l. 1. ff. de suis, & legi. in principio. ibi, sed hos quoque pro intestatis habere conuenit. & ibi Bart. & l. 1. ff. de eo, qui pro tuto. Aliquando ordinem, & distinctionem personarum designat, vt auus, & proauus; nepos, & pronepos. Bar. in l. Gallus, §. instituens, & ibi Ias. colum. 3. ff de lib. & posthu. Aliquando importat causam fi. vt si dixero, lego decem pro alimentis, id est causa alimentorum, l. pen. §. fin. ff. de alimen. lega.
Per quem text. valde dubito de eo, quod decidit Corn. consil. 187. Circa hanc consultationem, colum. penul. libro 2.
vbi decidit, ꝙ si testator dederit vxori vsufructuariæ facultatem alienandi res hæreditarias pro necessitatibus suis, quod
illa poterit alienare dato quod non egeat, quia dictio, pro,
facit modum, & non conditionem secundum Barto. in l. quibus diebus, §. Termilius, ff. de condi. & demon. vnde sat est, ꝙ
vxor alienet, vt sibi prouideat pro victu, & vestitu, licèt possit sibi aliũde prouidere. Ista decisio non videtur vera, quia
illa dictio, pro necessitatibus, debet intelligi, id est causa necessitatis. Præterea, esto ꝙ importaret modum, non tamen
formaliter, prout voluit testator: impletur modus, si alienatio fiat pro victu, & vestitu, de quo poterat sibi aliunde
prouidere, alioquin dicendum esset quod vxori simpliciter
fuerit concessa alienandi facultas. Quam certè facultatem,
noluit testator concedere, sed solũ in casu necessitatis. Reperio etiam Deci. consil. 46. Viso puncto. dicentem ꝙ dictio,
pro, importat causam finalem, si adiiciatur causæ de futuro, vt in d. l. penul. secus si adiiciatur causæ de pręterito, quia
tunc etiam quod talis causa non sit vera, tamen dispositio sustinetur, eo, quia talis causa non dicitur fina. Et infert
propterea, quòd si testator prælegauerit fundum alicui pro
compensatione centum aureorum, quos alius cohæres habuit super monte salis, quod tale prælegatum debebitur,
etiam quòd alius nihil habuerit, per text. in l. si ita legatum,
1. & l. demonstratio, §. quod autem, ff. de condi. & demon.
Aliquando significat modum, l. Lucius, 2. §. a te peto, ff.
de lega. 2. vbi Bar. infert ad quæstionem. An legatum factum
alicui pro passagio terræ sanctæ, debeatur statim præstita
cautione de modo implendo, an debeat expectari quando
fiet transitus generalis? de qua q. per Imo. consil. 113. colum.
penul. & similē quæstionem format Cor. consil. 32. Licèt, col.
iii. libr. iiii. vbi vult legatum factum pro dote, deberi statim.
Habet & ista dictio, pro, alias significationes, de quibus per
Archid. in capit. Agatho, 63. distin. & per Alber. in Dictionario, versic. pro. Not. quinto ex eiusdem verbis, iuncta
gloss. quod agens pro tali, si sit procurator, intelligitur age-
8 re procuratorio † nomine, licèt non exprimatur nomen
officii. ad idem facit tex. in l. post mortem. §. fi. ff. quãdo ex facto tuto. de quo dic, vt per Bat. in l. 1. §. nũciatio, ff. de noui oper.
nunc. & in l. qui in arena, §. si is qui, ff. de acquiren. hære. Not.
9 sexto. ibi, & socii, ꝙ consortes † eiusdem litis, dicuntur socii propter communem litem, sic & ementes rem communi nomine dicuntur socii, secundum Bar. in l. Titium & Meuium. §. altero, ff. de administra. tuto. & in l. 2. §. 1. communi diuidun. Ita not. Deci. hic intelligens istud esse uerum impropriè, uel propriè, si sit actum, quod ementes rem communi
nomine sint socii, vt per Aret. in l. ex duobus, 2. col. 7. & sequ.
ff. de duob. reis. Roma. consi. 291. in primo dubio. Propriè autem non dicuntur socii, §. item si inter aliquos, Instit. de obliga. quę ex qua. cō. ... l. ut sit, ff. ꝓ socio. tradit Alex. consil. 40.
Prospectis verbis, ad fi. lib. 2. ¶ Tu verò considera, quod istud
notabile non videtur benè colligi ex isto tex. quia appellantur hic socii, non propter litis consortium, sed propter concanonicatus. dicuntur enim concanonici inter se socii, cap.
cum R. canonicus, inf. de offic. deleg. Circa ista verba, pro se,
& sociis Aduerte etiam, quia videtur quod malè ageret M.
pro se, id est, nomine suo, quia prælatus siue agat petitorio,
10 siue possessorio, debet agere nomine ecclesiæ, † non nomine
proprio, c. querelam, j. de elec. c. primo, de cau. poss. & ꝓprie.
tradunt Doc. in c. fi. ne p̄la. vi. suas. Præceptor meus rñdebat,
aliud in prælato habente administrationem, quia is agit nomine ecclesię; aliud in canonicis, q non hñt administrationem, vt no. in c. requisisti, maximè per Panor. inf. de test. & in
d. c. fin. Sed ista solutio potius auget difficultatem. Nam si habens administrationem non potest agere nomine proprio,
minus aget, qui nullam administrationem habet, argu. auth.
multo magis. C. de sacrosan. eccle. ¶ Vnde ego respondeo ex
doctrina Pan. in c. literę. inf. de dila. ꝙ si agatur ꝑ iuribus particularibus cōpetentibus ecclesiæ, tunc procedit contrarium.
Si uero; agatur pro iuribus cōpetentibus ipsi pręlato, & tunc
agitur nomine proprio ipsius prælati, cap. cum venerabilsi,
11 c. cōstitutus, de reli. domi. Et ita loquitur iste text. nã hic agebat M. vt ꝯferretur p̄benda sibi debita. ¶ † Not. vii. ibi, canonici Ferra. statuerunt. Quod verbum, canonici, indefinitè prolatum, idem importat, quod capitulũ. Et probatur clarius, si
iungatur istud principium cum ver. verum, in fi. ibi, cōtra capituli cōstitutionē. Ad idē in c. cũ omnes, in versi. Tracenses
canonici. & in c. cũ accessissent. & utrobiq; Barb. sup. e. & tex.
in c. si canonici, ubi glo. ff. de offi. ordin. & in cap. ad decimas,
de restit. spoliat. lib. 6. & in c. cum ecclesia Vlterana, de elect.
& in c. cum ecclesia Sutrina, inf. de cau. pos. & propr. & in l. ciuib. ff. de reb. dub. ¶ Contra istud notabile adducitur deci.
gloss. in c. requisisti, inf. de testib. quę uult, quod legatum factum canonicis, non intelligatur factum ecclesiæ. Barb. respondet, quòd illa decisio non est uera per prædicta, maximè per text. in d. l. ciuib. Sed tu dic, quod illa gloss. benè
loquitur, quia ibi non quæritur, an legatum factum canonicis dicatur factum cap. sed an dicatur factum ecclesiæ, &
deciditur quod non, quia esto quod verbum, canonicis,
indefinitè prolatum comprehendat capitulum, quod repræsentatur ex canonicis, non tamen potest comprehendi
ecclesia, quæ ex solis canonicis non constituitur, c. per exceptionem, de priuileg. in vi. & ita respondet ibi Panormita.
¶ Secundo obstat decisio Oldra. consil. 100. incip. In executione, quæ uult, ꝙ istrumentum syndicatus, in quo asseritur canonicos constituisse talem syndicum, non probare, ꝙ
capitulum constituerit: & istud etiam sensit Spe. titu. de syndico, §. i. versicu. porro, & sequen. Ad istud dictum respondent aliqui, ꝙ non est verum, per prædicta, & illud impugnat Lap. in d. cap. ad decimas, & Gemi. in d. cap. si canonici.
¶ Sed credo, ꝙ istud dictum sit uerissimum, & illud approbãt
Card. & Panormita. in cap. 2. de coniug. lepro. ubi Panormit.
concludit, ꝙ indefinita prolata per nomina singularia non
æquipollet vniuersali per dictum Oldra. in dicto consil. 100.
Sequuntur etiam Archidiac. & Imo. in c. quanto, de his, quæ
fi. à præla. Alexand. in l. rescriptum, ff. de pact. & consil. 68. Viso & dudum discusso, col. 3. lib. 2. & consi. 193. eo. li. cons. 110.
Visis elegantissimis, colum. 2. li. 1. Ad iura pręallegata, quæ faciunt in contrarium, & ad regulam, ꝙ indefinita æquipollet uniuersali, l. si plurib. ff. de leg. 2. & c. quia circa, inf. de priuileg. rñdet Alex. in locis præalleg. ꝙ nō ꝓcedũt in materia probatoria, qa probatio debet concludere ꝑ necesse, c. in præsentia, inf. de prob. l. nō hoc, C. vnde legi. Indefinita autē ꝯcludit
per necesse, cum possit in duobus verificari, l. ubi numerꝰ. ff.
de testi. l. inter illam, §. fi. ff. de uer. sig. & ita ēt rñdet Fely. in c.
cũ oēs, col. 15. sup. eo. Cor. consi. 224. Cōsiderata forma, col. 7.
li. 4. & uide ad istud dictũ Fel. in c. auditis, col 11. inf. de resc. Aliter ēt rñdet Barb. hic: sed eius rñsio nō placet, qa cōstitutio
syndici, ē actus cōueniens soli uniuersitati, ideo tenet p̄cedēs
12 solutio. ¶ Octauo no. ibi, eo amplius. ꝙ illa dictio, † eo amplius, est repetitiua secundum Barb. hic. Sed hoc malè probatur hic: quia ex aliis uerbis, uidelicet ex uerbo, augmentarent, colligit repetitio: vnde dic, Aut verbum, eo amplius, refertur ad actum, & actum repetit. Aut ad rem, & tunc repetit rem

fertur ad actum,& actũ repetit. Aut ad rem,& tũc repetit rẽ,
13 ad quã refertur,l.ſi ſeruus,§.ſi ita ſcriptum,ff.de leg.j.† Nonò
not.ibi augmentarent, ꝙ ad diminutionẽ † concurrentium
ad partes ſequitur augmentatio portionis aliorũ,facit C.quã
do non pet.par.in rubro & nigro, & dicit d.Ant.hic, ꝙ ad di-
minutionem Doctorum legentiũ ſequitur augmẽtatio ſcho
lariũ,aliis legentib.& augmentatio honoris alii ſuperſtitib.
vnde dr̃ ꝙ dignitas doctorea vileſcit in turba,ſ'm Pan.in c.i.j̃.
de priuileg.facit text.in c.legitimus,93.diſt. Decimò nota ibi,
14 quo prouentus,ꝙ redditus†& prouentus idem ĩportant.Am
15 plior tñ eſt horum verborũ†ſignificatio , q̃ ſit ſignificatio hu-
ius verbi,fructus;qa oĩs fructus eſt in redditu,ſed nõ cõuertit:
qa partus ancillę eſt in redditu,ſed nõ in fructu,§.in pecudũ ,
Inſt.de rerũ diui.glo.in c gñali,de elec.lib.6.& in cle.i.in verb.
fructum,de re.ec.nõ alie.Bert.in tract.de gab.in 2.q. v. partis.
16 Bar.in l.fundi Trebatiani,ff.de vſufr.leg.No.tñ ꝙ appe.† pro-
uentuum,nõ veniunt diſtributiones quotidianę,c.licet, j̃. de
pbẽ.Vndecimò no.ibi,in vſus cederet paucorum,ꝙ canonici
17 dñr vſurarii,†& nõ vſufructuarii ſuarum,pbẽdarum;& ſic eſt
hic tex.ꝑ gl in c.ſi.in gl.fruatur,inf.de pign.& ibi Pan.adducit
tres alias gl.& ex hoc iuſtificatur dictum Archi.in c.i.44.diſt.
18 ꝙ clericus,qui ultra victum & ueſtitum†cõſumit fructus ec-
cleſiæ in malos uſus,tenetur ad reſtitutionẽ illorũ tanq̃ fur,
& ſequitur Fel.in c.poſtulaſti,col.8.inf.tit.i. & ad illius ornatũ
multa pulchra ꝯgeſſit Soc,conſ.32.col.2.in 1.par.& uide tex.
in c.clericus,in fi.12.q.1.ubi inquit Hier. & uictu,& ueſtitu ꝯ
tentus ero,nudã crucẽ nudus ſequar.Et pro dicto Archid ad
duco tex.in c.qđ ſicut,inf.de elect.An aũt iſtud notabile ſit ſĩ
pl̃r uerũ,uideatis gl.diſtinguentem,& ibi Gem.in c.fi. de offi.
ord.li.6.Pa.in c.cũ eſſes,de teſt.latiſſimè Barb.in c.fi.inf.de pe.
cler.Duodecimò no. ibi , paucorum,ꝙ 14.dñr pauci.An hoc
ſit verũ,uide gl.in c.latores,inf.de cle.excõ.miniſtr.Quæ vult,
ꝙ reſpectiuè pñt dici q̃q; pacui,q̃q; multi. Decimo tertiò
19 no.ꝙ dictio,† præter,ſtat incluſiuè.ad idẽ tex.in c.ꝓuideas, &
ibi no.Abb.inf.de offi.vica.l.Seio,§.vxori.ff.de annu.leg.Quã
doq; tñ ſtat excluſiuè,vt in c.tua nobis,de deci.& in c. cũ dile-
ctus, de relig.domibus.& in l.nam quod,§.fi.ff.de penu leg.l.
cũ ex filio,§.fi.ff.de uulg.& pup.& alibi ſepe.Pro concordia di
ſtingue,Aut dictio,præter appoſita in affirmatiua, adiicit ali-
cui, quod eſt de genere precedentium, & tũc excludit.Aut a
diicitur alicui,qđ ẽ alterius gñis a precedãtib.& tũc includit,
& ponitur ꝓ vltra,vt hic.Ita diſtinguit Bar.in l.i.in fi.ff.de pig.
actio.Sequitur Card.in cle.i.in i.oppo.& ibi aſſignat rõnẽ, de
ſum.Tri. & fide cath. Et iſta faciunt ad quæſt. Papa conceſſit
t bi,ꝙ ꝑter obtẽta poſſis beneficium aliud liberè recipere, &
licitè retinere.An videatur diſpẽſatum ẽt ſuper obtentis? Ex
præmiſſis vr̃ ꝙ ſic. Quia dictio , preter, adiicitur his,quæ ſunt
de contentis ſub genere eius,cui adiicitur. Contrarium deci
dit Inno.in c.dudũ,2.in fi.inf.de elec.ſequitur Archidiac.in c.
Ebron,13.q.2.non tamen reſpondent ad rõnem predictã.re
perio,quod Ludo.Ro.ꝯſ.328.inc.Præſens conſultatio.vbi me
lius declarat naturam huius dictionis,preter, q̃ alius,quem ui
derim.Reſpondet,ꝙ iſto caſu non includit diſpẽſationẽ,quia
ſumus in materia odioſa.Si.n.includeret, inſurgeret diſpẽſa-
tio legi odioſa,c.i.de filiis pſby.lib.6.No.14.ibi,ꝯ antiquam cõ
20 ſuetudinem,ſcđm Pa.ꝙ legitima†cauſa reſtringendorũ om-
nium canonicatuum,& præbendarum eſt, qñ redditus eccl.
non ſufficiunt ad ſuſtentandum congruè canonicos.Cũpro
bat Pan.pe tria. Primò per tex.in c.i.inf.de inſtitu.& in c.j.§.i.
de ſta.reg.li.6.vbi tot ſunt in eccleſia inſtituendi quot pñt ꝯ-
gruè ex redditu ſuſtentari.Secundò per ea,quę dicit s.in pce
denti.vbi tenuit,ꝙ ex cã Eps pt cum Capitulo augere nume-
rum canonicorum cõtra ſtatutum iuratum,ergo eo.mõ po
terit ex cauſa minuere.Item dr̃ in c.pręcedenti,ꝙ ex cauſa po
teſt Eps cum Capitulo ſupprimere vnam dignitatẽ:ergo etiã
poterit ſupprimere vnam,ſeu plures præbendas. Tertiò cõꝑ
bat ratione:quia eſſet dedecus eccleſię,ꝙ canonici ñ poſſent
congruè ſuſtentari. Aduerte circa iſtud notabile ad tria. Pri-
mò,ꝙ non vr̃ bene probari in textu noſtro,quia hic non ap-
paret ꝙ redditus non ſufficerẽt,imò M.& ſocii aſſerebãt ſup
preſſionem prębendarum fuiſſe factam,vt augmẽtarẽt ſuas
præbẽdas,&c.Item vr̃ probari cõtrarium, quia vltra ꝙ ex red
ditibus præbendarum ſuppreſſarum augmentarunt antiq ca
nonici ſuas præbendas, etiam aliquid addiderunt communi
menſę.Saluando Pan.poteſt dici,ꝙ ex quo præſupponitur in
tex.ſtatutum valere,neceſſario dicẽdum videtur , ꝙ redditus
nõ ſufficiebant,aliàs ſtatutum capituli non valuiſſet, clemẽ.
ne in agro,§.ad hæc, de ſta. mona.Secundò aduerte,quia nõ
videtur verum,quod Epiſcopus cum conſenſu Capituli poſ-
ſit reſtringere numerum præbendarum , quia in facto pro-
prio non poteſt auctoritatem interponere, clemen. ſecun-
da,de reb.eccle.non alienan. Soluit præceptor meus, quod
non auctorizabat in facto Capituli , ſed ſingulorum , &
aliud ſinguli , aliud vniuerſi,l.ſed ſi hac,§.qui manumittitur ,
ff.de in ius uoc.Iſta ſolutio videtur applaudere, ſed non eua-
cuat difficultatem , quia Capitulum hic etiã attribuit aliquid
communi menſæ,& ſic non debuit nec Epiſcopus, nec Capi
tulum poſſe auctorizare,d.cl.2.Credo igitur poſſe dici,quod
capitulum , nec Epiſcopus , poſſit auctorizare in facto pro-
prio ad præiudicium tertii,ita loquitur text.in cle.2.Sed i his,
quæ dependent a voluntate capi.tantum, vt condere ſtatuta
ſuæ eccleſię,bene poſsũt,vt hic:aliàs ſequeretur,ꝙ nulla ciui
tas poſſet ſtatuere aliquid circa adminiſtrationẽ rerum ſua-
rum cõtra l.omnes populi,ff.de iuſt.& iure. & de decre.ab or
din.fa.per totum.Tertiò aduerte in quantum Pano. dicit tot
eſſe in eccleſia inſtituendos,quot poſſunt congruè viuere ex
redditibus eccleſiæ, quia malè loquitur ſecundũ Dec. debuit
enim dicere ſine pecunia , vt dicunt iura allegata per ipſum
21 in d.c.1.& in d.§.1.eſt enim aliud viuere†congruè , aliud ſine
penuria,ſecundum glo.in d.§.i.quæ dicit,ꝙ aliqui cum 25 du-
catis viuent ſine penuria,aliqui tamen non poterint viuere,
cõmodè cũ cẽtũ. Tu dicas,ꝙ Pan. nõ dicit commodè viuere
ſed cõgruè.Arbitror enim idem eſſe viuere congruenter ſi-
ue competenter, vt dicitur in tex.noſtro , & ſine penuria, vt
dicitur in d.c.a.i.& habere neceſſaria,vt dicitur in cap.Epiſco
pus, & in cap.cum ſecundum , de pręb. Aliud verò eſſe ſine
penuria uiuere,aliud commode,vt dicit gl in d.§.i. Quod pro
bo,competentia,& congruentia ſunt de neceſſariis, non ſic
commoditas.ſi enim homo non habeat alimenta competẽ-
tia,& congruentia,faciliter poterit mori : non ſic ſi non ha-
beat alimenta ad ſuum commodum.hinc dicimus, quod qui
vult vnũ,vult omne neceſſarium ad illud,c.præterea,infr. de
off.deleg.l.2.ff.de iu.om.iu. Non tamen videtur velle omne,
quod ſit commodum ad illud, ſecundum gloſſ. in c.ſolet , &
ibi Gemi.de ſenten.excommu.libr.6. & probatur in l. in fin.
ff. ſi vſuſfru.peta. Quintodecimò nota ex eiſdẽ verbis ſecun
22 dum Panor.quod valet ſtatutum capituli, † priuatæ vtilitatis
nutritiuum,contra antiquam conſuetudinem fouentem pu
blicam vtilitatem , quando ſubeſt rationabilis cauſa ſic ſtatu
endi.Comprobat Abb.per rationem c.non debet,de conſan
gui & hoc comprobant Mod.per text.in l.ſi nomine,ff.man.
per quem Bal.in l.omnes populi,ff.de iuſt.& iur. Abb. in c. at
ſi clerici,§.de adulte.col.5.inf.de iud. volunt , ꝙ Epiſcopus ex
cã poſſit ſtatuere ꝯtra ius.Tu poſſes confirmare ex his, q̃ ſcri
bit Fely.in c.i.col.12.in 6.fallen.ſup.eo.Sed aduerte,quia Pan.
vr̃ ꝯrius his,quę ſtatim dicit in pręcedenti notabili ibi.n dicit
ꝙ iſtud ſtatutum reſtrictiuum numeri præbendarum cõcer
nit vtilitatem eccleſię:hic vero dicit, ꝙ concernit vtilitatem
priuatã. Quidam ſaluant,ꝙ Pan. hic loquatur principaliter ,
ibi ſecũdariò,id eſt,ꝙ principaliter velit,ꝙ cõtineat vtilitatẽ
priuatã,ſecundario honorem etiam ecc.ne canonici habeãt
mendicare in opprobrium eccleſiæ.Cõſidera, ꝙ iſta ſolutio
non benè ſaluat Pan.a ꝯtrarietate,qa Pã.in hoc vult duo ; &
ꝙ iſtud ſtatutũ cõcernat priuatã vtilitatem,& ꝙ ſit ꝯ ꝯſuetu
dinem fouentem publicam utilitatem : ibi autem uult totũ
oppoſitum.¶ Vnde credo,ꝙ debemus dicere,ꝙ Pano.hic lo-
quatur ſecundario,& non principaliter : nam tale ſtatutum
fit,ſeu fieri debet principaliter propter publicam vtilitatem ,
ne eccleſię inferatur opprobrium, & ne in futurum non in-
ueniantur,qui velint eccleſiæ deſeruire,ut dixit tex.in c.1 de
preben.lib.6.& in cle.1.de iurepatr.Et dum Pan. dicit, ꝙ eſt ꝯ
conſuetudinem fouentem publicam utilitatem ,debet intel
ligi apparenter,ſed non verè.Nã ſi redditus non ſufficiant,ta
lis conſuetudo verè non fouet publicam utilitatem per præ-
23 dicta.¶ Decimoſexto no.ibi, poſtmodum.ꝙ dictio,† poſtmo-
dum,denotat interuallum magnũ uel modicum , ſ'm ſubie-
ctam materiam,facit l.2.ff.de cuſto. reo. & tex.in c.2.de con-
ſti.lib.6.vbi Gem.& alii tradunt,Bart. & Legiſtæ in l. fructus,
ff.ſol.mat.¶ Decimoſeptimo nota ibi,uoluntarie,a ꝯtrario ſẽ
ſu, ꝙ non dicitur ꝯuenire ſtatuto, qui ꝯtrauenit ex neceſſita-
24 te.†Comprobat d.Ant.per id,qđ dixit glo.in c.pro illorum, j̃.
de præben.Et eſt regulare,ꝙ nõ dicitur iuri contrauenire , q
facit actum ex neceſsitate,c.licet, infr. de fer.l.Ceſar,ff. de pu-
lica.tradit per Iaſ.& Mod.in l.fi.col, pen.C.de teſta. ¶ Decimo
25 octauo no.ibi.receperunt,ꝙ canonici†dicuntur recipi, & nõ
eligi,c.eum cui,c.cum in aliis,de præb.lib.6.Ideo iura loquẽtia
de electione,ſeu de beneficiis electiuis, non habent locum in
canonicatu,ſ'm Cardi.conſi.103.Diſcutiam præmiſſa.¶ Quis
autem ſit modus recipiendi aliquem in canonicum, decla-
rat Fel.in c.ad audientiam,2.co.8.de reſc. Fed.de Senis conſi.
141.cum Senenſis eccleſia. ¶ An autem in receptione in ca-
nonicũ ſint citãdi abſentes?dic,ꝙ ſic in receptione iuris ñ ĩ re
ceptione facti.Ge.conſi.84.col.2.in fin.Largè tñ ẽt canonici
dñr eligi,c.tuæ,j̃.de pben.Et ſi uis ſcire,q̃ dicantur bñſicia ele
ctiua, vide Fel.in c.in noſtra,corolla.31.& ſeq.inf.de reſc.vbi ĩ
ſpecie loquitur de canonicatibus, dicens non dici beneficia
electiua ,

electiua,nisi de consuetudine Capitulum eligat,& Eps cōfir
met,vt in ecclesia Ferrarien.Decimonono nota ibi,nullis ꝑ-
bendis assignatis eisdem,ꝙ potest esse canonicus sine præbē
26 da.† Hinc est,ꝙ collato canonicatu,non dr̄ collata ꝑbenda,c.
eā te,vbi d.Ant.& alij,j̄.de rescrip. Hinc est, ꝙ per collationē
canonicatus,non dr̄ habere ius in præbenda, sed ad ꝑbendā,
c.pe.de præben.in sexto.Imò potest esse canonicatus sine iu-
re canoniæ,declarando vt per Panor.in c.dilectus filius,1.inf.
de præben. Et canonicus sine præbenda non dicitur habere
beneficium.Et sic præbenda potius dicitur beneficiū, quàm
canonicatus,c.in nostra,& ibi Panor.in 2 notab.j̄.de rescr.Et
talis canonicus sine ꝑbēda,dr̄ canonicus in herba,ſm Io.An.
in d.c.dilectus.Et tale nomen canonici,dicitur inane & vanū,
secundum Pet.de Anch.in c.eū cui,de præben.in 6.Nam si re
priuaris,cur nomen habere mereris,l.vni.C.de nu. iu. Quiri.
tollen.Non tñ ex toto potest dici vanum nomen,quia habet
interim distributiones quotidianas, d.c.dilectus. Intellige ta-
men respectu p̄ntis temporis, sed respectu futuri non potest
esse canonicus sine præbenda.i.sine expectatione præbēdæ,
c.relatum,infra de præbend.Et sic debet intelligi gl.in c.1.in
verbo,receperit,de cleri.nō residen.in 6.Sic.n.potest quis ha
bere præbendam sine canonicatu,vt si conferatur laico,pro-
ut fieri potest,c.in ecclesia,j̄.de insti. vel Epō non canonico,
c.cum in ecclesia,de præb.in 6.& latius dicam de ista materia
j̄.post gl. Vigesimo nota ibi,ex aduerso fuit propositum,secū
27 dum Bal.ꝙ reus † ita dr̄ proponere,sicut actor. Et sic non est
necesse,ꝙ reus dicat, excipio. Imo sufficit reo narrare factū,
ex quo resultet exceptio,quia iudex ex officio tenetur eū ab
soluere,l.fi.C.de pet.hær.Bar.in l.1.q.3.ff.de excep.Fel. in rub.
de excep.col.2.&in c.pastoralis,col.4.eo.ti.Sed Barb.hic dicit
se credere,ꝙ verbum,proponere,propriè est actoris,c. ex par
te M.de rest.spo.vbi dr̄ simpliciter,ꝙ fuit propositum.Nō ob.
iste tex.quia nō dicit,ꝙ fuerit propositum simpliciter, sed ex
aduerso, prout etiam dicit tex. in c. bonæ,2.j̄.de postu.præla.
& alibi dr̄,excipiendo ꝓposuit in c.dilectus filius,l.Saracenus,
j̄.de rescrip.Sed si consi derabis istud verbum ex aduerso, nō
ostendit concludenter ꝙ verbū,propositum,stet impropriè.
28 Vigesimoprimò no.ibi, protectionis,&c.ꝙ confirmatio † ap-
pellatur protectio,& de virtute huius verbi,protectio, ponit
Pan.in c.accepimus,j̄.de priui.Bart.in procœmio ffor. Et quid
importēt ista verba,committo me protectioni superioris, hr̄
per Panor.in c.ad audientiam,de appel.Soc.consi.7.col.2.in j.
parte.Arc.consi.15.col.2.& seq.Vigesimosecundo no.ibi, idē
27 ad instantiam,secundū Fel.post d.Ant.ꝙ tm̄ est dicere,ad†in
stātiā,quātū ad petitionē, seu ꝑces.qđ dicit notādū ꝓ instris,
& actis,in qbus dr̄,ad instantiā talis dedit,& promisit,&c.Sed
Barb.vult,ꝙ in isto tex.ꝓbet ꝙ differāt,Quia ponunt hic vt di
uersa ista verba,ad instantiā,& illa,ad ꝑces: aliàs si diceremus
idē importare,essent superflua,ꝯ c.si.Romanorum, 19. dist.
Sed ista ponderatio non est Doctorea,qa verba,ad instantiā,
ponunt ad determinationē verbi,quorundā.Verba vero, ad
ꝑces, ad determinationē verbi Epi,& sic ad diuersa,tñ idē si-
gnificāt.Est bñ verū ꝙ uerbū,instātia,demōstrat maiorē soli
citudinē,q̄ verbū,petitio,cle.quis,de app.c.cū inter R.in vers.
cū instantia postulātē,j̄.de elect.Vigesimotertio no.secundū
30 Pan.ꝙ ꝑces † nō inducūt simoniā,ꝯcord.c.si motu ꝓprio, de
ꝑb.li.6.c.tua nos,j̄.de simo.Rō est,qa ꝑdere verba,nihil est,se
cundū gl.in c.quibusdā,j.q.j.Intellige ēt in ꝑcibus porrectis ꝓ
seipso.qa q epatū desiderat,bonū opus desiderat, c. q epatū,
8.q.j.Scđo intellige ēt in ꝑcibus porrectis ꝓ ꝯsanguineo,secū
dū gl.in c.Moyses,8.q.j.Hinc est, ꝙ valet collatio bñficij facta
nepoti,c.tuā,vbi Abb.j̄.de ęta.& qual.Imo ualet collatio facta
ꝓprio filio,secūdū Pan.in c.qa clerici,j̄.de iurepat.ꝑp gl.ibi,q̄
vult p̄rem posse p̄ntare filiū,sequit Pan.ꝯsi.96.in j.par.Imo da
ta paritate,tenet collator potius prouidere suis, q̄ extraneis,
c.non satis,86.dist.Tertio intellige ēt in ꝑcibus porrectis pro
ꝯ̄ndis ordinibus,& sic in prohibitis,quia simoniacis, c.latorē,
j.q.j.Limita primo,vt procedat in precib us spūalibus, i.q̄ fiūt
habito respectu ad Dei obsequiū,& ad merita promouendi:
31 secus in ꝑcibus† carnalibus i. q̄ porrigunt affectione carnali,
vt puta rōne solius amicitiæ,consanguinitatis,aut lucri grā,se
cundū gl.in c.tuā,& ibi latè Pan.j̄.de ęta.& quali.& gl.in c.or
dinationes,j.q.j.q̄ voluit allegare Pan.hic, licèt corruptè alle-
get gl.in c.sunt nonnulli,j.q.j.unde si preces porrigantur pro
indigno,& ille promoueat,ꝯhitur simonia,d.c.quibusdā,in fi.
Et ex hoc declarat gl.in c.puenit,j.q.3.q̄ dicit,ꝙ magis peccat,
qui confert beneficiū nepoti,q̄ extraneo.Et ꝙ ꝑlati sunt cęci
erga nepotes dēt.n.intelligi,qñ ꝯferunt indignis,& de istis lo
quit Hos.in Summa,de simo.§.qualiter.q dicit,ꝙ aliqñ ꝑlatus
ꝯmittit nepotulo decē milia aiarū,cui nō committeret duos
32 porcos. † Scđo limito,nisi præcator agat ex precibus se obli-
gare collatori,vel ei rem ttere ēt oblōnē ad ant dora,secūdū
Pan.& alios,in d.c.tuā.& ratio est, quia tūc dr̄ interuenire pe
cunia,siue aliud sile,ꝙ inducit simoniā,ēt si p̄stet ꝓ indigno,
j.q.5.c.fi.& d.c.sunt nonnulli,& c.tua,de simo.Et ita ēt tenuit
gl.in d.c.qbusdam. Et ꝙ oblō antidoralis inducat simoniā,fir
mat Fel.in c.ad audiētiā,2.col.7.inf.de rescri.Intellige āt istud
procedere respectu porrigentis ꝑces,vel eius ꝓ quo porrigū-
tur scientis,& patientis.Sed respectu ꝯferentis,nunq̄ ꝯmittit
simonia,nisi ꝑcibus moueatur ad ꝯferendū, ſm Inn.Io.And.
& alios in d.c.tuā.Et ꝓbat in d.c.sunt nonnulli,in versi.laudis
retributionē q̄runt.& in d.c.ordinationes,in ver.ea intentio
ne impenso.Sed posset dubitari,an ꝓmotus a ꝯferente, q nō
33 fuit ꝑcib. inclinatus,† teneat dimittere bñficiū,ex quo cessat
simonia ex parte ꝯferentis?vr̄ ꝙ non,qa ex quo in mente cō-
stituerat ex suis precib.corrūpere collatorē, talis simonia so-
la penitentia dēret aboleri,c.fi. de simo. Contrariū credo ve-
rius ꝑ tex.in c.statuimus decretū,j.q.1.ad c.fi.rñdeo,ꝙ dispō il
la non ꝓcedit,qñ mēs fuit ad aliquē actū deducta, vt probat
ex dictōne simoniæ,de qua per Pan.in rub.inf. de simo.An āt
officia secularia licitè ꝑcibus possint impetrari non insistosu
per hoc,qa hodie tā spūalia, q̄ tpalia non tm̄ ꝑcibus,sed ꝑcio
sunt exposita.Distingue vt ꝑ Bart.in l.Barbarius, col.2. & seq.
de off.ꝑt.Vigesimoquarto no.ibi,sine ꝑiudicio,ꝙ protestatio
ꝯria facto,non releuat protestantem. Dicam inf.in apparatu
gl.Vigesimoquinto no.ibi,cōi mēsæ,ſm Panor.ꝙ capitulum
34 † vltra præbendas distinctas per singulos canonicos potest
possidere bona in cōi,quę dñr de mensa capituli.Et subdit Pa
nor.ꝙ ista cōis mensa constituitur ꝑp tria,vt hic ꝑ eum, alle-
gantem bonam gl.in c.vni.de cleri.non resid.lib.6.Sed aduer
te inquātū dicit,ꝙ in fine anni diuidit inter eos.& ꝙ assigna-
tur pro distributionibus quotidianis.Nam si præbendæ erāt
sufficientes,vt erant hic, deberent potius cōuerti in vtilitatē
ecclesiæ,vt dr̄ in c.fi.12.q.1.Pro resolutione considera, ꝙ Pa-
nor.non negat,quin conuerti debeant in vtilitatem ecclesię,
nā facta assignatione, qlibet poterit ꝯuertere partē suam in
pios vsus,& in vtilitatē ecclesię.Sed ad quid iste circuitus,nō-
ne capl'm,siue prælatus de consensu capituli,p̄t conuertere?
Credo,ꝙ respectu distributionum quotidianarum,cessat ista
inuestigatio,qa sunt propriæ ipsorum canonicorum, sicut sa
laria seruitorum,& stipendia militū,secundū Pan.& Fel.in c.
cū olim,in prin.inf.de re iud.Et alias non tenet canonicus ꝯ-
uertere in vtilitatē ecclesiæ,sed pōt donare eas,& de eis testa
ri,ꝓut vult Panor.in c.cū esses,de testa.Nec de eis est soluēda
decima Papalis,secundū gl.in extrauag.Io.22.inc.Suscepti re-
giminis, de elect. & Gem. consi.85.super primo dubio,col.3.
& Bertach.in trac.de gabellis.q.21.scđa parti.8.partis. Vigesi-
35 mosexto nota secundū Pan.† ꝙ in cōstōne de certo canoni-
corum numero ēt ꝑ Papam confirmata,subintelligitur clau
sula,nisi intm̄ redditus excreuerint, ꝙ pluribus sufficiant cō-
petenter.bñfacit tex.in Auth.vt determina.sit nume.cler.vbi
Ange.infert ad qōnē.Si sit vendita gabella totius Comitatus
36 ꝓ certo ꝑtio,an si augeat Comitatus,dēat augeri ꝑtiū † gabel
læ:determinat ꝙ sic,per ista iura.idem vr̄ voluisse Io.de Plato.
in l.hi,quos.ad fi.C.de fundis re.priua.li.11.Sed Fel.hic impu-
gnat,per text.in l.id quod,ff.de peri.& cōmo.rei ven.& ꝑ reg.
secundū naturā,de re.iur.Dec.vero defendit opinionē Ang.
ꝑ istū tex & per l.Rutilia Polla.ff.de ꝯhē.emp. Ad tex.in d.l.id
quod,respondet ꝙ loquitur in augmento latenti,nos vero lo
quimur in augmento patēti.Pro qua distinctione allegat tex.
in l.item si fundi,§.huic vicinus,ff.de vsufr. Quid tenendum?
Credo,ꝙ opi.Fel.sit verior,quia ratio l.secundū naturā,& d.l.
id quod,militat isto casu.Et pro ista parte facit text.in c. quia
circa,de priuil.vbi priuilegium, ꝙ quis non teneatur ad deci-
mas pro quibusdam prædijs,non etiā tenebitur pro augmen
to.Tertio facit,quod decidit Gem.in c.fi.§.si autem. de cōces
sio.præben.li.6.ꝙ priuilegium concessum alicui,ut possit ab-
que solutione gabellæ pertransire per Comitatum,intelligi-
tur etiam concessum pro augmento Comitatus. Quarto fa-
cit decisio eiusdē Ang.in Auth.de æqual.do.in princ.vbi vult
ꝙ si Princeps concesserit merum, & mixtum imperiū in Co-
mitatu, intelligitur etiam concessisse in augmento Comita-
tus.Quinto facit,quod decidit gl.Barto.& cōiter alii,in l.j.& ibi
Ias.col.16.C.de iure emphyteu.vbi volunt omne augmentū,
siue latens, siue patens, spectare ad emphy. ad quem spectat
incommodum diminutionis.Sic ergo commodum augmen-
ti spectabit ad gabellarios,ad quos spectat incommodum: &
ideo dicebant Bald.& Angel. in l. at vbi, ff.de peti.hære.quod
si ex causa gabella duplicaretur, quod augmentum pertine-
bit ad emptores gabellarum.Et ideo Dec.consi.4.consuluit,
quod augmentum gabellæ,proueniens ex reformatione ciui
tatis,quæ nuper lanas forenses intromisit, spectare debet ad
gabellarios. Ad istum textum respondeo, quod facit pro, &
non contra: quia fateor augendam esse gabellam,ut hic,sed
ad commodum emptorum. Ad text. in l. Rutilia Polla,
respondeo, quod ibi commodum non spectat ad empto-
rem

rem,tum quia non potest dici augmentum, tum quia lege venditionis prium cautum fuerat. Ad §.huic vicinus, respondeo qd loquitur in augmento,quod non coniungitur rei. Nos verò loquimur in augmẽto quod rei locatæ,seu venditę,annectitur,& incorporatur.¶ Redeundo ad notabile, amplia vt procedat etiam si in confirmatione esset apposita clausula decreti,adhuc auctis facultatibus, deberet augeri numerus canonicorum ꝟm Panor.in ca.proximè præcedenti,per istum tex.qui respectu clausulæ Decreti non probat.Ego aũt cõprobo, quia
37 clausula † Decreti,regulatur ꝟm naturã actus,super quo interponitur,ꝟm Card.in cle.j.in xviij.q.de concel.pb.Ro.cons.130.col.v.ver.quo ad tertiũ.Fel.in c.2.col.6.s.eo. ¶ Amplia secũdo, ẽt si statutum esset iuratum:quia ẽt in iuramento subintelligitur clausula,rebus sic se habentibus,c.breui.de iureiu.Glo.in c.quemadmodum,eo.tit.¶ Tertio amplia, etiam si statuentes disposuissent tale statutum pcisè,& perpetuo esse obseruandum ꝟm Bal.in simili,in l.clari,C.de fideic.& gnr in omni dispositione subintelligitur ꝯdõ,si res in eodem statu permãserint, l. qd Seruius,vbi latè d.Ias.ff.de cond. ob cãm. ¶ Ex pdictis infertur ad notabilẽ qõnẽ;pone,filia accepti cẽtũ a pre ꝓ integra sua legitima,postea auctæ fuerunt facultates pris.Quæritur, an mor
38 tuo pre filia possit petere legitimã † bonorũ supexcrescentiũ? Ex pmissis vr dd̃m ꝙ sic.& ita tenet Bald.hic allegans ẽt text.in l.his oneribus,§.auctis,ff.de vaca.mune.Cõtrariũ tenent Iaco. But.in l.pactũ, C.de colla.Bald. sibi ꝯrius,in l.si successiõe, C.de reuoc.his,q in fraud.cred.in l.quis,C. de fideic.in l. quanquam, C.ad leg.fal.Ang.in l.si proponas,§.si hrditatem,in fin.& in l.si non mortis,ff.de inoffi.test.Barb.hic.Curt.ꝯs.vlt.col.ij. vbi dicit istam esse cõem Doct. sniam. Pro qua faciunt infrascripta. Primo,quoties aliqd se hẽt ad lucrũ,& ad dannũ,nõ ꝓ hoc põt pte di aliqua læsio,licẽt casu aliter cõtigerit dãnũ, l.ne de fidei cõmisso,C.de trãsa.l.si ea lege,C.de usu. Quia ergo poterãt facultates prnæ ita minui sicut augeri, iõ dẽt cõsiderari tps assignationis & non mortis.Scdo tps acceptationis subrogatũ fuit loco tpis mortis,ergo dẽt tenere eius nãm,l.si eũ,§ q iniuriarũ,ff.si quis cautio.c.ecclesiam,ĵ.ut lite pendẽ Sed si facultates augeantur post mortẽ, non augetur legitima,l.si patronũ in fi. ff. de bon. lib. ergo nõ ẽt dẽbit legitima de bonis adqsitis post assignatione in vita. Tertio facit silẽ ꝟm Barb.is qui pp paupertatem soluit pęnã in corpe,si ꝓueniat ad pinguiorẽ fortunã, non tenet vlteri⁹ satisfacere de bonis acquisitis,l.sed si vnus,§. j.ff.de iniu. Ita nõ dẽt is, q soluit semel ltimã, amplius teneri, licẽt ad meliorẽ fortunã peruenerit. Quid tenendũ:¶ Arbitror opi. Bald. esse veriorẽ.moueor, qa ltima est quota bonorum, quã pr tpe mortis in eius hrditate reliquit,l.cũ quærit.& auth.nouissima, C.de inof.test.ꝯsiderari ergo debet æstimatio bonorũ, ꝟm tps mortis,& non ꝟm tps assignationis. Scdo ꝓ ista pte facit tex. in l.si qñ,§.1.& §.& gnalr,C.de inof.test.ꝓ quem ita tenet ibi Pau. de Ca.Sed aduerte,qa non vr ꝓbare, quia loquit, qñ pr dedit in vita filiæ minus ltima,ꝟm tps assignationis.in casu nro ꝟm tps traditionis,dedit integrã ltimã;vel saltẽ filia fuit expresse ꝯtẽta ꝓ integra ltima,ibi vero non fuit expresse ꝯtenta pro integra ltima.Rõ tñ illius tex.multũ seruit,ꝓ ista parte Tertio probo, & ad hoc aduerte,si pr qui assignauit & dedit aliqd filiæ in ptãte,ꝓ sua ltima vellet reuocare,posset,vt firmat Ias.in l. frater a fratre col.pẽ.i lect.ff.de ꝯd.ĩde.post Bal.in l.4.ad fi. C.ꝓ donato. Ergo ne ꝯctus claudicet,etiam filia poterit ꝯuenire.Et istã partẽ tenuit idẽ Bald.in l. pactum, quod dotali, C.de colla.Pau.& Ale.in l.in rõne,2.in fi.prin.ff.ad leg.fal.& d.Ias.in d.l quod Seruius.ff.de cõd.ob cãm.vbi dicit istam opi. esse magis *communem*. Ad ꝯria rñdetur. Ad primũ rñdeo,negãdo assumptũ: qa si fuissent diminutæ facultates, teneretur filia restituere, quod vltra ltimam habuit,considerata æstimatione ꝟm tps mortis,ꝟm Pau.& Ale.in d.l.in rõne,qd est bñ notandum. Ad scdm, quod tps assignationis sit subrogatũ loco tpis mortis,rñdeo, qd non ꝓbatur iure.bñ verum est,ꝙ illa assignatio in vita, succedit loco assignationis,quæ venit fienda tpe mortis in testõ:sed si eẽt minor illa assignatio in testõ,suppleretur considerata quantitate bonorum ꝟm tps mortis. Ergo eodẽ mõ dẽbit suppleri ltima assignata in uita,per uiã traditionis considerato tpe mortis,& hoc mõ argumentũ retorquetur. Ad simile Barb. rñdeo, qd nihil facit.¶ Lĩta istam decisionẽ, nisi filia iurasset plus nõ petere,c.quis de pac.libr.6.Pau.& Ale.in d. l. in rõne. Et ex hoc reddit dubitabilis scda ampliatio. tradita s. ad istud notabile. defendendo tñ ampliationẽ, potest dici ꝙ in statuto decerto canonicorum numero,ẽt iurato, subintelligitur clausula, nisi in tm facultates excreuerint,&c.fauore diuini cultus,qui fauor cessat qñ filia iurauit plus nõ peter, meritò cogitur ad obuantiã iuri,d.c.quis.¶Scdo intellige,nisi eẽnt auctæ facultates post mortẽ pris,ẽt sine fcõ hrdũ,puta per alluuionem, tũc nõ dẽbit legitima de illo augmẽto,& ita ꝓcedit tex. in d. l. si patronũ,quẽ ad hoc reputat singu.Ro.singu.cxxvij. volo tibi vnum dicere. & ita loquuntur vt plurimum auctoritates allegatę per

Cur.in d.cons.vlt. ¶ Vigesimoseptimo not. ibi, sicut consue-
39 uit,expressum.ꝙ clausulę solitæ † apponi de stylo curiæ,hñr ꝓ appositis,licẽt fuerint omissæ.Comprobat Pan.per tria, vt hic per eundem.addunt Barb.& Fel hic infinita. ¶ Tu ultra alios aduerte,ꝙ iste tex.non vr probare,quia hic non hr pro expssa ista clausula,nisi in tantum excreuerint, &c. qa esset consueta apponi in statuto, vel confirmatione, sed quia ẽt exprimi debuit.Pondera uerbum,esse debuerit,qd importat necessitatẽ, ꝟm gl.l.sæpe.ff.de off.psi. Quasi dicat Papa,debuit exprimi,quia ex nã act⁹ inest,sicut dr de cña, Si pces ueritate nitant,in ca. 2.ĵ. tit.j. Nam statutum de certo numero hic fuit ꝯfirmatum,pp ea qa redditus nõ sufficiebant pluribus ergo cessante cã, non dẽbet hre locũ ista dispõ,iõ exprimi debuit.¶ Scdõ aduertẽ, in q̃
40 tum Pan.dicit,ꝙ in ꝯctu locationis Doctorũ † legentiũ,subintelligitur appositũ pactũ,ꝙ possint legere ꝓ substitutum, si sic sit ꝯsuetum,ut hic,a calẽdis Iunij vsq; ad uacationẽ,scdm Bart. in l.nemo est,ff.de duo.re.Vr,ꝙ ista consuetudo non valeat, qa vr electa industria personarum,l.inter artifices,ff.de sol.ca. fi. ĵ. de offi.delega.Et ubi electa est industria psonę,non ualet consuetudo,ꝙ quis possit deseruire per substitutum, ꝟm Panor. in c.extirpandæ,§.qui uerò,ĵ.de præb.vbi vult non valere consuetudinem, quod quis possit facere residentiam per Vicarium. ¶ Reperio,ꝙ Fel.in c.cum omnes,col.antepe.s.eo. respondet,
41 quod non ualet consuetudo, quod quis possit deseruire † beneficio curato per Vicarium, quia esset ꝯ substãtiam actus. eo quod dantur beneficia pp officia,cap. fin. de rescrip. in vj. Ista solutio non satisfacit, quia etiam salaria dantur Doctoribus propter onus legendi.¶ Secundo respondet,ꝙ valet consuetudo,quod Doctores possint legere per substitutum, quia scholares,quorum interest, consenserunt: sed consuetudo, quod curatus possit deseruire per Vicarium,non ualet, quia tendit in præiudicium ecclesiæ, quæ habetur pro dissentiente, cum sit sibi præiudiciale, ut traditur in l.quæ dotis, ff.solu. mat. Ista etiam solutio non est tuta, quia etiam scholares hac ratione debent haberi pro dissentientibus. ¶ Considera ergo, si dici possit, ꝙ consuetudo, quod Doctores possint legere per substitutum,debet intelligi.i.aliqñ,non autem continuè.ita intelligendo nihil obstabit ꝯrium, quia etiam ualet consuetudo, quod quis possit aliquando, puta dum est in studio, deseruire per Vicarium, ut traditur in c.cum ex eo,de elect.lib. vj. & voluit Gemi.in ca.fin.col.pen.de rescrip.lib.vj. aliàs si intelligeret, ꝙ Doctores possint continuè legere per substitutum, fortè non ualeret: quia contra naturã actus ꝓ prædicta, & quia irrationabilis,ca.cum dilectus & ca. fi.de ꝯsuet. Scias enim ꝙ posita validitate dictæ consuetudinis, tamen debet intelligi, dummodò æquè idoneum,& ęquè peritum substituant, secundum Bart.in l.j.C.de ꝓpo.agen. in. reb. lib. xii. ideo difficile esset Doctori singulari inuenire substitutum. Item debet intelligi, ut substituat Doctorem, & non scholarem per doctr.Bal. in l.parabolani, C. de episc.& cleri. & istas restrictiones tradit Felyn. Abb.in cap.1. col 2. s.de sum.Tri. & fide cath. Secundo aduerte,ꝙ contra istud notabile uidetur obstare decisio Bar. in l. illa institutio,ff.de hrd.insti.ubi uult, quod in testamento sit dictũ,
42 quod extendatur ad dictamen † sapientis, tunc sapiens poterit apponere clausulas ꝯsuetas,& omnia, quæ sunt de natura contractus,ergo vult si non sit cautum ꝙ extendatur ad dictamen sapientum,ꝙ tales clausulæ non possunt opponi; ita arguunt aliqui hic. Sed ista decisio non meruit allegari pro contraria ex pluribus. Primo, quia argm a contrario concludit, ꝙ sapiens non possit: non aũt concludit, quod Notarius possit. Secundo,Bart.loquitur copulatiue, & omnia quæ sunt de natura contractus; ergo copulatiuè sumi debuit argumentũ a contrario. Et si ita copulatiuè arguatur, nihil obstabit. Tertio, quia ex dictis Doctorum non est licitum arguere a contrario, quando contrarium reperitur decisum in iure, scdm Panor.in c.si uerò,in j.no.ĵ.de iureiur.Contrarium autem dicit hic, & in l.fin.C.de fideius.erge &c.¶ Tertio aduerte,quod cõtra istud notabile obstare vr id, quod uoluit glo.in Authen. vt præpo.nomen Impe.in uerbo, authore.quæ vult, quod omissio inuocationis Dñi, quæ cõiter solet apponi in instrumentis, uitiat instrm.Sequuntur Ale.& Mod.in rub.ff.de no. oper. nunc.ergo non hr pro apposita. Ad istud respondeo, ꝙ ita ꝯclusio non procedit in consuetis apponi pro solennitate extrinseca, aliàs frustraretur alia regula, quæ est, quod solennitas extrinseca non præsumitur, l.quæcunque,§.fin.de publ.vbi non præsumitur authoritatem tutoris interuenisse in alienatis, & tñ consueuit interuenire. Ita declarat Fel.in ca.sicut, co. pen,ĵ.de re iud.Ias.in l.sciendum,in s limitatio. ff.de uerb. obl. Et ita habetis unam fallentiam, pro qua facit quod statim dicam in limitatione. ¶ Stat igitur conclusio, ꝙ consueta apponi in contractu, omissa habentur pro appositis, per istum text.qui non probat, & qui per d.l.fin. C. de.fideiusso. uidetur potius probare oppositum, *communiter* tamen tenetur. Pro

quaſBarb.& Fely.hic infinita cumularunt, & idem Felyn. in ca.
ex literis.ver.ſeptima declaratio, de fide inſtr. Item Barb.in ca.
quod ad tranſlationem.ĩ. de offic.lega. quæ omnia ferè reaſ-
ſumpſit Iaſ.in l.vt liberis, col.iij. C. de colla. & in l.certi condi-
ctio,§.ſi nummos,ff.ſi cer.peta.¶ Vltra quos adde primo, ꝙ ſi
Notarius in explicatione inſtrĩ,aliter explicauerit clauſulas in-
43 ſtrĩ,quàm ſit conſuettum,poteſt † corrigere,& dicere ſe per er
rorẽ aliter ſcripſiſſe.Qui error pręſumitur ex eo, ꝙ aliter erat
conſuetum, ſm Alex.conſi.27.In cauſa & lite,vol.ij.Et ſemper
Notarius pręſumitur omiſiſſe clauſulas ꝯſuetas per errorem,
ſm Alex.cõſ.105.Reuerende Do.col.fi.eo.lib.Et ſic habes am-
pliationem, vt procedat non ſolũ ſi ſint omiſſæ,ſed etiã ſi ſint
aliter expreſſæ,Notario tñ errorem atteſtante.¶ Secũdo adde
ꝙ procedit ẽt in materia odioſa,ſm d.Alex.conſil.107. Pro in-
ueſtigatione,col.pe.lib.2.inferens,ꝙ ſi dñs nr̃,vel ciuitas cõue-
niat cum Iudæis,vt poſſint exercere uſuras in ſuo dñio, intelli-
gĩt ẽt cõuentũ, ꝙ poſſint exercere uſuras uſurarum, quia ita
ſunt ſoliti.¶ Tertio adde,ꝙ procedit ẽt ſi conſuetudo nõ ſit p̄
ſcripta,ſm Are.conſi.11.col.fin.inferentẽ, ꝙ ꝯhentes vñr pepi
giſſe,ẽt ſi nõ ſit dictum,ꝙ ſolutio fiat de moneta currente tp̄e
ꝯctus, licèt talis conſuetudo non ſit p̄ſcripta.alleg.Inn.in c.pe.
col.fi.ĩ.de conſuetud.¶ Quarto adde,ꝙ procedit ẽt in diſpen-
ſationibus,ſm Pan.conſi 88.col.fin.incip. Vr̃ dcm̃ Io.lib. ij. ubi
monachus diſpenſatus vt poſſit ſtudere, & fructus ꝑcipere in
abſentia, intelligi debet in theologia,c.fi.de mag. Tñ ſi mona-
chi illius monaſterij erãt ſoliti ſtudere in iure canonico, intel-
ligẽt ẽt in iure canoni. ¶ Quinto adde, quod dicit Barto.in l.
impenſæ,ff.de impẽ.in redota. fac.ꝙ colonus tenebitur facere
foſſata circa rẽ locatam,ſi hoc ſit conſuetum,quamuis in ꝯctu
locationis non ſit dictum.& dixit Pan.conſi.74.Duo principa-
lia,ad fin.lib.j.ꝙ inueſtitus ſimpl̃r,intelligĩt ẽt ꝓ hr̃dibus extra-
neis, ſi ita ſit conſuetudo. Item emphyteuta ſimpliciter inue-
ueſtitus nõ poterit expelli ꝑꝑ canonem non ſolutũ,ſi ita ſe ha
beat conſuetudo,ꝙ non cadat emphy.ꝑꝑ canonẽ non ſolutũ,
ſm eũdẽ Pan.ꝯſ.72.in negotio,in fi. lib.j. ¶ Et ſtante cõſuetu-
dine,ꝙ emptores gabellarũ, teneãtur fideiubere in manibus
Conſulum,ꝙ Cõſules eo ipſo,ꝙ ſunt poſiti in officio, tenenẽ
exigere talem fideiuſſorem,aliàs in ſubſidium obligabuntur,
iuxta tit.ff.de magiſtra.conue.ſm Pan.conſi. 16.Ad clarã, col.
15.libr.j.¶ Sexto adde,ꝙ citatus ut compareat tali die abſque
expreſſione horæ,tenetur cõparere ea hora, quę iudex eſt ſo-
litus ſedere ꝓ tribunali,ſm Pan.in ca.cõſuluit,in v.notab. ĩ. de
off.deleg.¶ Septimo adde, ꝙ licèt uxor non poſſit facere ele-
emoſinam de bonis viri,ſm gl.in c.ꝙ Deo,xxxiij.q. v.tñ fallit,ſi
maritus ſit conſuetus ipſe facere,qa tacitè cenſet ſibi data lnĩa
ſm Bar.in l.1.in fi.ff.re.amo.¶ Et in mandato gñali ueniũt oĩa
ea,q̃ dñs eſt ſolitus facere,l.ſolitũ,§.fi.ff.de pig. act.& ibi d. Ale.
in apoſt.p̃a cõgerit. Vltimo pro nunc adde, ꝙ ex p̄miſſis limi-
tat̃ vna vulgata regula,quę eſt,qđ facta non p̄ſumunt̃,c.cum in
iure peritus,ĩ.de off.dele.& l.in bello,§.factæ.ff.de capt.& poſt-
li.reuer.Fallit in factis conſuetis ſm Bal.in rub. C. de fide inſtr.
col. 3. & in l. incendium, C.ſi cer. peta. & Iaſ.in l.ſciendum, ff.
de uerb.obli.col.1. ¶ Limitatur iſta cõclo multis modis,vt hic
per Fely.& Mod.Primo limitatur,vt non procedat in his, quæ
ſunt de ſubſtantia,quia illa omnino exprimi † debent, l.teſtm̃,
44 C.de teſt. ſm Ioan. And. in addi.Spe.tit. de inſtr.edi.§.inſtr̃m,
verſi.qđ ſi a contrahentibus.¶ Adde,ꝙ ſi Notarius omiſit ali-
qd ſubale,p̃t inſtare corã iudice,vt liceat ſibi addere, ſm Fel.in
c.ex literis,col.3.& in c.cum P.Tabellio, col.3.eod.tit.¶ Ex hac
fallentia redditur dubitabile unum,ꝙ vult Pan.in c. 1. in j.gl.ĩ.
titu. 1.ubi dicit ualere reſcriptum contra ius, abſque clauſula
derogato. ſi Princeps in illo caſu ſit ſolitus reſcribere ꝯtra ius.
45 ¶ Secundo litatur,ut procedat in conſuetis fieri† cõiter,ſecus
in conſuetis fieri raro,ꝑ l.Seio,§.medico,ff.de annu.leg.& cap.
ꝙ ad tranſlationem,in verb. ſæpe,ĩ.de off. leg. Tu confirma ꝑ
ea,quæ latè ſcribit Iaſ.in l.ſed ſi quis,§.quæſitum, ff. ſi quis cau.
& per illud,qđ decidit Barb. conſil. 18. incip. Præclarè.col.1.&
ſeq.libr. 2.ubi tenet,ꝙ licèt procurator Ducis poſſit donare ſi-
cut conſueuit Dux,licèt non ſit exp̄ſſum,tñ non poterit repu-
diare magnã hr̃ditatem, quia raro ſolent Principes tam ma-
gna donare.& ita dicit limitandum dictum Inno. in c. grandi,
de ſup.neg.p̄la.lib.6.¶ Tertio limitat Fel.in ſolitis fieri ex mera
46 † facultate facientis,ꝑ ea,quæ ſcribit Abb.in d. ca. ꝙ ad tranſla
tionem.Sed iſta nõ eſt fallẽtia:qa fateor,ꝙ in his, q̃ ſunt meræ
facultatis, non inducit conſuetudo obligatoria, ut ſcripſi latè
in c.cũ eccleſia Sutrina,poſt Abba.ĩ. de cã poſ. & propr.Et de-
clarat ẽt Fel. in c.inter cæteras,col.v.de reſcrip. Tamen ex hoc
non ſequitur, quin talia conſueta ex mera gratia habeant̃ pro
appoſitis in diſpoſitione,in qua fuerũt omiſſa,ut patet ex his,
quæ dicta ſunt s.& ex pluribus alijs, quæ adducunt Fely. & alij
hic. ¶ Quarto limitatur, qñ ex omiſſione clauſulæ conſuetæ
reſultaret falſa latinitas, ſm Ro.conſil.377.Quæſtio eſt, in fi.
& ibi habes exemplum. ſequitur Dec. ſed hic parum ſeruit
iſta fallen.quia hodie falſa latinitas non vitiat, ſm uſum curię,
ſm Felyn.in cap.ex parte, in prin.ĩ.de fide inſtr. ¶ Quinto de
claratur, vt Notarius poſſit apponere clauſulas conſuetas. ſ.
47 tunc, quando ꝯctus † celebratur,licèt partes non expreſſerint
ſed ex poſt non poterit,ſm Barb.hic. Sed iſta reprehendit Fel.
in c j.colum.vj.& ſeq.ĩ.vt lit.non conteſta. ¶ Sextò limitatur,
48 vt procedat in conſuetis fieri ſemꝑ eodẽ† mõ,ſecus in cõſuetis
fieri diuerſimodè.ita vult Bar.in l.ſciendũ, in iiij. opp.ff.de ver.
obl.& licèt loquatur in ſubſtantialibus, tñ ratio ſua conclu-
dit idem in non ſubſtantialibus, & ita in ſpecie hanc fallentiã
tradit Ale.conſi.5.Si vera ſunt,colum.ij.& 4.lib.v. & hanc nota
bis,quia per eam multum reſtringitur præmiſſa concluſio, &
multæ ex deciſionibus Doct.hic confundi vñr. ¶ Vigeſimo-
octauo no.ſm Pan.ibi, in derogationem ſuæ conſtitutionis,
49 ꝙ ſtatuentes poſſunt uenire ꝯ conſtitutionem † propriam, li-
cèt ſit cõfirmata per ſuperiorem, & licèt alias ſine confirma-
tione non valuiſſet. Aduerte,quia Pan.vr̃ ꝯriari his, quæ dicit
in primo & ſecundo no.ubi vult, ꝙ Ep̄s cum Capitulo potue-
rit facere iſtud ſtatutum,hic verò vr̃ velle ꝙ non potuerit. Ex
quo dicit, ꝙ aliàs ſine confirmatione non ualuiſſet. Quidam
ſoluunt,ꝙ Pan.ibi loquitur, quando Capitulum ſtatuit cum
authoritate,hic qñ ſine authoritate. Sed truffa eſt, quia ſemꝑ
Pan.loquitur retento themate huius text. ex quo & ibi,& hic,
elicit notabile. Item iſta ſolutio diuinat,vnde põt dici, ꝙ Pan.
in illis uerbis,& licèt aliàs ſine confirmatione, voluit amplia-
re notabile collectum ex tex.patet, quia prius appellauit con-
ſtitutionem propriam ipſius Capituli, quæ non poſſet dici ꝓ-
pria,ſi confirmatio validaſſet eam, ſed diceretur Apoſtolica,
quia qui confirmat actum inualidum, dicitur de nouo face-
re, capit. examinata, de confirm. vtil. vel inutil. cap. cum ve-
niſſet, vbi Felyn. in prima gloſſ. ĩ. de teſti.l. more, vbi Barto.
col.j.ff.de iuriſdict. om. iudi. Et ex hoc poteſt inferri, ꝙ iſta
conſtitutio, de qua in text. valuit abſque confirmatione,quia
bis in iſto text. appellatur cõſtitutio Capituli. ¶ Vigeſimono-
50 nò nota ibi,pares, quod omnes præbendæ† debent eſſe pares,
& præbendæ antiquiorum canonicorum non debẽt eſſe ma-
iores præbendis nouiſſimorum. Ad idem text. in cap. cum
omnes, in verbo, coæquetis,s. eo.In contrarium facit text.in
cap. ſtatuimus,in verſic.in portione percipienda potiorem, ĩ.
de maio. & obedien.& in c.de multa,ĩ.de præb. Et in contra-
rium facit, quod dicit gloſſ.in cap.Epiſcopus,& in ca.extirpan-
dæ, ĩ.de præben.vr̃.n.iniquum, quod præbenda uuius ruſtici,
qui veſci debet oleo,& fabis, ſit æqualis cum præbenda vnius
nobilis, qui debet ueſci pullis, & phaſianis, ſm gloſſ.in l.ſeuis
urbanis, ff.de leg.3.& facit tex.in c.non cogantur,xlj. diſt.Pan.
in d.c.cum omnes,reſpondet, ꝙ reſpectu bonorum, quæ exe-
unt de communi cellario pro ueſtibus, & cibarijs, fienda eſt
dr̃ia,ut in contrariis. Secus in præbendis diſtinctis,quia debẽt
eſſe pares,ut hic. Sed certè non datur ratio diuerſitatis,& con
trarium probat tex.in d. c. de multa. Vnde alij rñdent, ꝙ iſte
tex.loquitur in eccleſiis collegiatis,contraria uero in non col-
legiatis. Ratio diuerſitatis eſt, quia in eccleſiis collegiatis ui-
uunt ſub vno tecto, & ueſcuntur in uno refectorio. Et ſi dare-
tur diſparitas, generaretur ſcandalum,c.qm̃,de uit. & honeſt.
cle. Iſta ſolutio non eſt generalis, quia non procedit ſtante cõ
ſuetudine viuentium ſeparatim, prout eſt communiter omni
bus eccleſiis collegatis nõ regularibus.Vnde poteſt dici, ꝙ cõ-
trarium eſt verius in eccleſiis ſecularibus.Ad iſtum tex.rñdeo,
ꝙ debent eſſe pares,quo ad quid, id eſt omnes debent eſſe cõ
petentes,ita ꝙ ex eis poſſit quilibet competenter uiuere,vt hic
in uerſic.competenter. & iſto caſu dicuntur pares.Sed tamen
una poteſt eſſe pinguior altera, cap. uacante, & ibi Abbas, ĩ.
de præb.Ad tex.in c.cum omnes.rñdetur, ꝙ loquitur quo ad
quid,uidelicet quantum ad redditus conſequuendos in abſen-
tia.¶ Trigeſimo not.ſm Pan.ibi ſuperexcreſcentes, & ibi, qđ
51 ſuperfuerit. Quia redditus eccleſiæ ſuperabuntantes, † ſunt
conuertendi primo loco in præbendas pro nouis canonicis.
Secundo in alias utilitates eccleſiæ, arbitrio prælatorum. Ad
idem bonus text.in ca.nulli,§. is ita,cũ ſimil. 12. q. 1. Plura alia
notabilia colligi poſſent,uideas ꝑ te ipſum.¶ Gloſ. 1.diuiditur
in duas partes principales,ꝓut duas ponit opiniones, circa in-
tellectum tex.Secunda ibi,ſed nõ credo.Rurſus prima ſubdiui
dit̃ in v.particulas.in 1.dicit ꝙ M.poterat agere pro ſocijs, tan-
quam conſors litis.In ſecũda ibi,qa agebatur. declarat, in quo
conſiſteret conſortium. In tertia ibi,tamen cauere,quærit an
conſors teneatur cauere de rato.In quarta ibi, & eſt ſpeciale,
reſpondet tacito contrario. In quinta ibi, & in alio, idem fa-
cit. ¶ Pro declaratione eorum,quæ traduntur per gloſ.& Do-
52 ctores,quæro,primo qui dicantur † litis conſortes. Gloſ. hic in
principio uidetur uelle, illos dici conſortes litis, qui agunt ad
eandem rem agentibus communicandam. Et ſic quia M. &
ſocij agebant ad ſuperexcreſcentes fructus ſibi aſſignandos,
poſſunt dici litis conſortes. ¶ Sed ab iſta opinione glo. poſtea
recedit.

recedit.vnde ſecundo loco rñdet, ꝙ dñr litis conſortes, qui ha-
bent neceſſe agere ſimul, & ſic quãdo agunt ad vnam rem in-
diuiduam. Et ex hoc infert glo. quòd M. non poterat agere tan
q̃ conſors, quia cauſa erat diuidua. Iſta opi.gl. non eſt vera, quia
etiam ꝙ quilibet poſſit agere pro parte ſua tantum, tamen pñt
inter ſe dici litis conſortes, l.1. C. de conſor.eiuſ.lib.l. ſi petitor,
ff.de iud. ¶ Vnde tertio loco Pan.rñdit illos appellari poſſe li-
tis conſortes, qui communiter agebant impugnare ſtatutum,
vel quando communiter agund ad idem, vt faciebant M. & ſo-
cij, qui communiter ſe defendunt, vt faciebant hic antiqui ca-
nonici. Sed nec iſta ſententia placet, quia poſſunt communi-
ter agere ad idem, & non erunt conſortes, puta ſi agatur ex di-
uerſa cauſa. ¶ Vnde 4. loco, ego puto poſſe dici, illos eſſe litis cõ
ſortes, qui habent communem cauſam, & communem litem,
& idem ius agendi, vel defendendi. ¶ Communem cãm dico,
quia neceſſe eſt, ꝙ ſimul in eodem libello, in eadem inſtantia,
coram eodem iudice agant, vel conueniantur. ¶ Dico idem
ius, quia oportet ꝙ eadem ſit cã agendi, vel defendendi, vt pro-
batur in l.2. in verbo, commune negotium, & in verbo, in ſoli-
dum agi. C. de conſor.eiuſ.lit. ¶ Communem litem dico, quia
neceſſe eſt, ꝙ cum omnibus lis ſit conteſtata d.l.2.gl.Pan. & alij
hic, & iſtud fortè voluit dicere gl.hic, in fi. dum dicit, ꝙ hic non
erant litis conſortes iſti actores, quia quilibet agere poterat
per ſe, ſine alijs. i. quia alia erat receptio vnius, alia alterius, & ſic
erant diuerſæ actiones ex diuerſis cauſis. & diuerſo tpæ cãtæ.
Et ita ſaluari pt gl. ¶ Ex iſtis habes elicere, ꝙ M. non agebat tan
quam ↄſors, qa non erat idem ius, nec eadem cã agendi. ¶ Præ-
terea hic non apparet, ꝙ lis fuerit ſimul cum omnibus cõteſta
ta, imo vr̃ apparere contrariũ. Quia in ver. verum, capitulum
non cõtradicit niſi quatuor, licèt in prin. appareat, ꝙ eſſent qn
53 que actores. ¶ Scd̃o q̃ro, an cõſors † poſſit agere, & excipere ꝓ
conſorte, ſine mãdato. Cõcl̃o eſt, ꝙ ſic, d.l. 2. ¶ Fallit primò in
54 cauſa † criminali, ſ̃m gl.Pan. & alios in c.cum dilecti, j.de dol. &
cont. in c.hæc qppe, 3.q.6. Fel. & Mod.hic. Rõ eſt, quia in cã cri-
minali non admittitur ꝓcurator, l.pe.§.ad crimẽ. ff. de pub. iu.
c.veniens, j.de acc. ¶ Iſta fallẽ. recipit plures declarationes. Pri-
ma, vt ꝓcedat, ſi agat̃ de crimine criminaliter ſecus ſi agatur de
crimine ciuiliter, ſ̃m gl.in c.ſtatuit, 2.q.5.ꝑ illum tex. ¶ Scd̃o de-
clarat̃, vt procedat ſi agat̃ de crimine criminaliter ad pœnam
corporalẽ, ſecus crederẽ ſi agat̃ criminaliter ad pęnam nõ cor-
poralem, qa tũc admittit̃ ꝓcurator: ergo ẽt vr̃ admittẽdus con-
ſors litis. Tertio declarat̃, vt nõ ꝓcedat in delictis correlatiuis,
vt in ĩceſtu, adulterio, & ſilibus, in qb. agit̃ criminaliter ẽt ad pę
nã corporalẽ, ſ̃m Fel.hic poſt Mari.in d.c.veniẽs, in 35. fall. Iſta
declaratio nõ placet, qa ad hoc vt ↄſors litis admittat̃ ad defen-
ſiones, oportet ꝙ caueat de iudicato ſoluẽdo. d.l.2. ſed in cã ca-
pitali nõ põt p̃ſtari talis cautio, cũ nemo ſit dñs mẽbrorũ ſuo-
rũ, l.liber hõ, ff.ad l.c.Aq. Præterea in delictis correlatiuis põt eſ
ſe, ꝙ non erit ead.cã defendendi, nec agẽdi, cũ poſſit eſſe ince-
ſtus ex parte vnius, & nõ ex parte alterius, c.in lectũ 34.q.vl. Cũ
ergo nõ pñt neceſſario dici litis ↄſortes, non erit admittendus
vnus ꝓ altero, ẽt ꝙ in alijs delictis dr̃et admitti. ¶ Fallit ſecundo
55 iſta ↄcluſio, vt ꝓcedat lite prius cũ oĩbus † cõteſtata, ſecus añ, d.
l.2. in ver. poſt litem legitimè ordinatã, & rõ eſt duplex. Prima,
qa añ litẽ ↄt. non ſunt litis ↄſortes, cũ lis dicat̃ ꝓpriè poſt conte
ſtõnẽ, c.ex parte. 2. de ver.ſig. no. ĩ l.cãs, vel lites, C.de trãſ. Scd̃a;
qa poſtq̃ oẽs ſunt litẽ ↄteſta. cẽſent̃ oẽs litigare velle vſq; ad fi.
ar.de pig.ac.l.ſi ſeruos. Vñ qa cõſtat de p̃ſumpta volũtate con-
ſortum, põt alter ꝓ altero exp iri, ſ̃m Pau.in d.l.2. Dec.aũt dicit
poſſe teneri, ꝙ ẽt añ li.cõt. & rñdet ad d.l. 2. ꝙ nõ dicit poſt litẽ
ↄte. ſed poſt litẽ ltĩmè ordinatã, q̃ dr̃ ordinata ẽt añ, iuxta gl. in
l.1. C.q dari tu.vel cura.pñt. Sed fallit̃, qa illa gl. loqt de cã ltĩmè
ordinata, q̃ bñ dr̃ ante, ſecus de lite, d.l.cãs. ¶ Fallit tertiò, qñ cõ-
56 ſortes eſſent pñtes, tũc ꝓ pñtibus † ñ põt ↄſors agere. ita Dec.
& alij Mo.hic ꝑ tex.in d.l.2. ĩ uer.abñtib. facit. qa ↄiũctus ꝓ cõiũ
cto pñte in loco, ubi agitat̃ iudiciũ, nõ admittitur ad agẽdũ, ſ̃m
Gu. & Cy. in l.mutus. §.is q, ff.de ꝓc.ꝑ illũ tex. & in l.ñ ſolũ, §. qa
alieno, e ti. ¶ Cõſidera, ꝙ rõ Pau.de Caſt.quã s̃.retuli, deſtruit
hanc fall. ¶ Scd̃o obſt. qa ꝓcurator admittit̃ ꝓ pñte. l.j.ff.de ꝓc.
cur ẽt nõ admittet̃ ↄſors litis, q habet mandatũ a lege? ¶ Fallit
quarto vt procedat, vt poſſit agere pro ↄſortib. cõſentiẽtibus,
57 uel ignorãtibus, ſecus pro ↄſortibus † ↄ̃dicẽtibus, l.ſi petitor, ff.
de iu. defendere tñ p̃t ↄſortẽ inuitũ, ſ̃m Car.in cle.religioſus, de
ꝓcu.ꝑ l.ſolutionẽ, ff.de ſol.caue, qa illa l.ſolutionẽ, loqt qñ alius
accipit iudiciũ in ſe aĩo nouãdi. Itẽ loquitur, quando accipit in
ſe iudicium, litem ↄteſtãdo. Nõ aũt loquit̃, qñ qs poſt litis ↄte. ꝓ
principales uult eos inuitos defendere. ¶ Fallit quinto in his,
58 q̃ requirunt ſpãle † mandatũ. Ita ur̃ uelle Pan. æquiparans ↄſor
tem litis, coniunctæ perſonæ, q̃ non põt agere pro coniuncto
in his, quæ requirunt ſpãle mandatum, l.patri, ff.de min. confir-
matur, coniunctus habet potentius ius agendi, q̃ cõſors. patet,
quia agit ante litem conteſt. pro ↄiuncto, l.ſed & hæ, ff.de proc.
& in c.nonnulli, j.de reſc. & ↄſors non, ut s̃.dixi. Et tamẽ in exi-
gentibus ſpeciale mandatum, coniunctus nõ admittitur, mul-
to minus admitti debet conſors. Contrarium tenet Dec. hic,
quia ratio, quare admittitur conſors pro conſorte, eſt quia ne
gotium eſt commune: hæc ratio militat etiam, ꝙ tale negotiũ
aliàs requireret ſpãle mandatum. Iſta opi. mihi placet per text.
in cle.religioſus, de procu. in arg. vbi monachus, licèt aliàs non
poſſit ſine licentia ſuperioris eſſe procurator pro alio, quàm
pro ſuo monaſterio, tñ fallit pro conſorte eiuſdem litis. & ſic
licèt aliàs requireretur ſpecialis licentia, pro conſorte tamẽ nõ
exigitur. Ad contrarium reſpondeo, ꝙ ideo coniunctus nõ po
teſt agere pro coniuncto in requirentibus ſpãle mandatũ, qa
in talibus cauſis lex non fuit ſuſpicata, ꝙ cõiunctus debeat cõ-
ſentire, ꝙ lis per alium exerceatur. Hæc rõ vr̃ ceſſare in conſor-
tibus, qui ſimul ſunt litem conteſtati, quia lex præſumpſit vel-
le, ꝙ lis exerceatur etiã per conſortem, ex quo eſt eadem cauſa
agendi, & agitur de communi damno, & commodo, ſ̃m Pau.
de Caſt. vt s̃.dixi. ¶ Sextò declaratur, vt procedat dummodo
conſors ſit habilis ad agendum pro conſorte, ſecus ſi ſit perſo-
59 na † inhabilis, ita limitant d.Ant. & Gem. & Pau.de Leaza. in d.
cle.religioſus, per illum tex. Qui dicit monachum poſſe ſuſcipe
re mandatum pro conſorte litis. Primò videretur, quòd ſine
mandato non poſſet agere, aliàs ille text. nullam haberet dubi
tationem. quia ſi poſſet agere ſine mandato tanquam cõſors,
nulli dubium, quòd etiam poterat ſuſcipere mandatum, &
eius vigore experiri. ¶ Secundò pro iſta fallẽ. facit ratio, quia
duo ſpecialia non poſſunt ad idem concurrere, l.1. C. de dot.
promiſ. ergo conſortium non poterit ſupplere mandatum
aliàs neceſſarium, & habilitare primum inhabilem. ¶ Tertiò
facit, quia conſors agens pro conſorte tenetur cauere de rato,
d.l.2. Sed monachus nihil habet, nec poteſt obligare bona mo-
naſterij, cap. ex parte, j. de accu. ergo cum cauere non poſſit,
non etiam poterit agere. ¶ Quartò facit bonum ſimile, licèt
cauſa defenſionis habilitet excommunicatum in iudicio pro
ſe, c.intelleximus, j. de iudi. non tamen habilitat pro conſorte
eiuſdem litis, ſ̃m Car. & do. Anto. in cap. poſt ceſſionem, ad fi.
j. de proba. quem ſequuntur Fel. & Mod. hic. ſi ergo habilitetur
ad defendendum, multo minus ad agendum. & re vera iſta val-
de ſtringunt pro hac parte. ¶ Contrarium tamen tenent Bar-
ba. & Fely. & Dec. hic; moti quia qui vult vnum, vult omnia cõ-
ſecutiua ad illud. l.2. ff. de iuriſd. omn. iudi. cap. præterea, j. de of-
fi. deleg. Sed text. in d.cle.religioſus, vult quòd monachus inha-
bilis poſſit eſſe in iudicio tanquam conſors. Ergo videtur vel-
le, ꝙ etiam poſſit agere pro conſorte. Sed ad iſtud reſpondeo,
ꝙ licèt tex. in d.cle. velit, ꝙ dicatur conſors, tñ p̃ſupponit ꝙ nõ
poſſit agere, aliàs dubitatio illa eſſet vana, vt s̃. dixi. Item licèt
text. velit, ꝙ dicatur conſors litis, non tamen ſequitur, quòd ve
lit iſtud conſecutiuum, ꝙ poſſit agere, quia regula l.2. non pro-
cedit, vbi aliàs perſona eſſet incapax eorum, quæ ſunt conſecu-
tiua, ſecundum Ang. Pau. & Mod. in d. l.2. per text. cap. tuam,
de ord. cog. Sequitur. Dec. in d.c. præterea. Et licèt lex habilitet
primum inhabilem, vt agat pro parte ſua, vel alterius, indeque
ſuboriatur conſortium, non tamen ſequitur quòd lex etiam
habilitauerit inhabilem pro parte conſortis, quia habilitatio
pro parte conſortis, non eſt neceſſaria ad habilitationem pro
parte ſua vnde licèt videatur de acceſſorijs, ſiue de conſequu-
tiuis, tamen quia non eſt de conſequutiuis neceſſariis, habilita
tio non debet extendi ad talia conſequutiua non neceſſaria,
vt declarat Panor. in cap. quia non tantum. infra de præbend.
Et ſi iſta conſiderabis, reſpondebis ad omnia fundamẽta Mod.
& per prædicta tolluntur omnia, quæ per Fel. & Mod. adducun
tur. Saluari tamen poteſt opinio Mod. in cauſ. indiuiduis, quia
tunc habilitatus pro parte ſua, intelligitur etiam pro parte
conſortum, ratione connexitatis, l.2. §. ex his, ff. de verbo. obli
ga. Et eſt glo. in l.vni. C. ſi in commu. eademque cauſa reſt. poſt.
Et pro re indiuidua conſors litis etiam ante litem conteſt. agit
pro conſorte, ſecundum Fely. hic, & excommunicatus defen-
dit conſortem litis indiuiduæ, ſecundum d.Ant. in d. cap. poſt
ceſſionem. ¶ Ex præmiſſis habetis elicere, quòd nouem ſunt
neceſſaria ad hoc, vt conſors litis poſſit agere pro conſortibus.
Primo, quòd cauſa ſit ciuilis, & non criminalis. Secundo, quòd
lis ſimul ſit ab omnibus conteſtata. Tertio, quòd conſortes nõ
ꝓhibuerint. Quartò, ꝙ conſortes ſint abſentes. Quinto, ꝙ non
ſit de caſib. requirentib. ſpeciale mandatum. Sexto, ꝙ conſors
aliàs ſit perſona habilis ad agendum. Septimo, ꝙ negotium ſit
commune. Octauo, ꝙ ſit eadem cauſa, & idem ius agendi. No-
no, ꝙ conſors caueat de rato ſi ſit actor, vel de iudicato ſoluen
do ſi ſit reus. Quæ cautiones ſunt p̃toriæ, ideo exigunt fideiuſ-
ſionem, l.prætoriæ, 3. de præto. ſtipula. ¶ Tertio quæro, an con
60 iunctus † poſſit agere pro coniuncto ſine mãdato. Iſta eſt ma-
teria impertinens, tangam ea ſolum, quę attigit Pan. Ex cuius
dictis habes regulam cum vna fallen. Coniunctus rľr p̃t agere
pro ↄiuncto ſine mãdato, l.ſed & hæ, ff.de proc. c.nonnulli, j.de
reſcrip. ad fi. Non tñ cõiunctus dr̃ ꝓcurator cõiũcti. Iõ cauere

debet de rato, quia eius factum coniuncto non præiudicat, l.3. §.1.ff.iud.sol.l.1.C.qui.res iu.non noc.¶ Fallit in his, quæ requirunt speciale mandatum, pro quibus coniunctus non potest agere sine mandato, l.patri, iuncta l.illud.ff.de min.& sic vbi requiritur speciale mandatum hoīs, non sufficit gnāle mādatum legis, & ita tenēt oēs, excepto Dec.q solus ɔ̄dicit, p tex.in d.c.nō nulli, vbi ad impetrandū rescriptū, requiritur spāle mādatum, vt ibi.& tn̄ cōiunctus admittitur ad impetrandum pro coniuncto. Nec ob.f'm eum solutio Pan.approbata per alios, ꝗ ibi agatur de modico præiudicio, qa attenta ista rōne indistinctè coniunctus etiam in requirentibus spāle mādatum deberet posse agere, cum sp agatur de modico præiudicio, quia nunquam p̄iudicat coniuncto, nisi ratificet, d.l.3. Scd̄ò dicit, ꝗ solutio Pan. non vr̄ ex illo vera, quia impetratio rescripti est non modici p̄iudicij pp occasionem litigandi, pp expensas litis, l.minorib.25. ann.ff.de min. Ad tex.in d.l.patri, respondet; quòd ideo ibi coniunctus nō potest agere, nō qa requiratur speciale mandatum, sed quia apparebat de ɔ̄ria volūtate, ɔ̄ quā ɔiunctus nō admittitur, l.Pomponius, §.fi.ff.de proc.& ex istis infert, quòd coniunctus potest solutionem recipere pro coniuncto, cum illi non præiudicet, nisi ratificet.¶ Sed istis non obstātibus, teneo opi. *cōmunem*, p tex.in d.l.patri. Non obst.adducta subtiliter in ɔ̄riū, Et primò non obstat prima consideratio, ꝗ dicatur sp agi de modico præiudicio, ex eo ꝗ eius fcm̄ coniuncto nō p̄iudicat. Quia lex non tm̄ cōsiderat p̄iudicium coniuncti, pro quo agitur, sed considerat magis præiudicium eius, contra quem agir, c.fi.de proc.lib.6. Non ob.2.consideratio, ꝗ etiā in impetratione rescripti agatur de magno præiudicio pp expensas litis, quæ fiunt coram delegatis. Quia consideratio expensarum, quo ad impetrationem rescripti, non est considerabilis, attento quòd etiam coram ordinario requiruntur expensæ. Non ob. responsio tradita ad l.patri. videlicet ꝗ loquatur, qn̄ coniunctus vult agere pro coniuncto contradicente, quia falsum est: loquitur. n. etiam qn̄ vult agere pro coniuncto non contradicente, nā illa verba, licet nolit, respectu patris stant augumētatiuè, vt in c.1.de fo.comp.li.6. vnde illatio negatiua quo ad alios coniunctos debet intelligi, etiam siue coniunctus cōtradicat, siue nō, l.nam quod liquidè, §.fi.ff.de pen.lega. Ergo illa verba, non aliter admittendos esse, q̄ ex voluntate coniuncti, debent intelligi de expressa voluntate, vt ēt volunt gl.& omnes ibi.¶ Ex istis mō resultat, ꝗ De. malè loqtur, dū vult ɔiunctū posse recipere solutionē sine mādato. nā hoc est ɔ̄ casum l.q hoiem, §. si gn̄r, ff.de sol.& in l.non solum, ff.sol.matr.& in l q aliena, §. quamq̄, ff.de neg.gest.& pulchrè demonstrat Alex.consi.4.col. 2. lib.2. ¶ Adde tn̄, ꝗ licèt coniunctus nō possit exigere, pōt tn̄ cōpellere debitorē, vt pecuniā debitā deponat, f'm Bald.in l. si aūt, ff. de neg.gest.de ista mā, an coniunctus possit agere p coniūcto, videas plene per Fel.in d.c.nonnulli, §. sunt & alij, & in c.corā, de offi.del.& Ias.in l.exigendi, C.de pc. ¶ An aūt in cā bn̄ficiali admittat cōiunctus p iūcto? Gl.nostra vr̄ velle ꝗ sic, si ad tex. referatur & ad hoc eam notauit Rota tit.de procu.dec.142.in nouis. Contrariū tenēt Pan.& alij in c.accedens, j̄. de pb. Rot. vbi s̄.latè Gem.& Peru.in c.si tibi absenti, de pb.in 6. ¶ Quartò

61 q̄ro, an Canonicus † possit agere pro canonico sine mandato? Gl.Pan.& alij hic r̄ndent ꝗ non. Idem tenent Pan. Fely. & alii in c coram, de offi.del. Et ista est *cōis* opi. quæ gn̄aliter procedit non solùm in canonico, sed in omni coniuncto coniunctione spirituali, vt hic per Doc. Hinc Monachus non agit etiam pro monasterio suo sine mandato, cle.religiosus, de proc.nec beneficiatus pro sua ecclesia, nisi in certis casibus, de quibus per Abb.in c.si quis presbyterorum, de rebus eccl.non alie.¶ Contrarium tenent plures gl. adductæ per Fely. hic, quas sequitur Dec.motus, quia coniunctus coniunctione sanguinis, admittitur pro coniuncto ea ratione, qua lex præsumpsit coniūctum pro quo agitur consentire, pp affectionem, & amorem, qui versatur inter coniunctos. Ista ratio pariformiter militat inter cōiunctos ɔiunctione spirituali, qui eadem dilectione amādi sunt qua carnales, c.j.& c.pictatiū.30.q.3.& c.qualis, 12.q. 6. Et ꝗ lex ɔ̄sideret amicitiam inter cōiunctos spūales, patet; quia voluit eam esse iustam cām suspicionis in recusando concanonicum in iudicem, cap.cum R.canonicus, de offi.dele.¶ Tu non recedas a communi. Ad arg.Dec.r̄ndet Fel.hic, & ante eum gl.in d. c.pictatium, ꝗ conunctio spiritualis, quantum ad ius reuerentiale, contemplatur sicut coniunctio sanguinis, non quantum ad alios effectus iuris. patet, quia canonicus potest esse testis p canonico, f'm gl. in d.c.cum R. & tn̄ frater nō pōt esse testis p fratre carnali, l.parētes, C.d̄ test. Ista solo pōt cōprobari ex his q̄ scribit Ias.in l.sed & si qs.ff. si qscaut. Sed tn̄ non est tuta. Tū quia non assignatur ratio diuersitatis, cū magis quò ad ius reuerētiale, q̄ in alia materia. Tum quia, vt dicit Dec.ēt coniunctio spiritualis cōsideratur in alia materia, cum præstet iustam cām recusandi canonicum, vt s̄.dixi. vn̄ alr̄ r̄ndeo, negando, ꝗ coniunctus carnalis possit agere pro coniuncto, pp præsumptam voluntatem coniuncti, vt dicit Dec. nam si hoc verum esset, non requireretur ratihabitio, quia vbi lex præsumit, & super præsumpto statuit, non admittitur probatio in contrariū, cap.is qui fidem.de spons. hic autem requiritur ratihabitio, & potest pro arbitrio coniunctus, pro quo actum fuit, dicere nō cōsensisse, l.1.C.quib.res iud.non no. ergo, &c. Et quòd ista ratio non sit vera, patet; quia ea attenta sequeretur, quòd amicus posset agere pro amico sine mandato, cuius cōtrarium tenet hic do. An. per tex.in l.tutori, C.de neg.gest. & est *communis* opi. Doct.secundum d.Ale.& Mod.in l.exigendi, C.de proc. Itē sequeretur, quòd coniunctus, qui non esset bonus amicus (prout communiter reperitur: etenim fratrum quoque gratia rara) non posset agere, quod non credo verum, ex quo non præiudicat coniuncto, nisi ratum habeat, d.l.1. ¶ Fallit dupliciter,

62 primo quantum ad petendam † absolutionem ab excommunicatione, quam potest petere canonicus pro canonico sine mandato, secundum Inn.in cap.Romana, de sententia excommu.in 6.& Rotam de procu.decisio.36.in nouis, quam in meis non inuenio, sequuntur Feli. & Mod. hic. ¶ Sed tu considera, quomodo possit procedere, quia in petenda absolutione reqritur speciale mandatum, secundum glo.in c. qui ad agendum, de procu.in 6.¶ Item in absolutione requiritur præstatio iuramenti quod parebit mandatis ecclesiæ, c. cum desideres, ca.ex tenore. j̄. de sent. excom. Et ad iurandum requiritur speciale mandatum, c.fi.de iura.calum.lib.6. tradit Bart. in l.qui bona, §. si alieno, ff.de dam.infec. coniunctus autem ēt carnalis non admittitur, vbi requiritur mandatum speciale, l.patri, ff.de mino. Ergo etiam non debet admitti coniunctus spiritualis, per præ-

63 dicta. ¶ Fallit secundo in prælato agente † pro capitulo, quia inter prælatum, & capitulum, est maior cōiunctio, quàm inter alios canonicos, secundum d.Ant.in c.edoceri, col.3. de rescri. Sequuntur Fel.& Mod.¶ Contrarium tamen tenet idem Fely. in d.c.nonnulli, §.sunt & alij, col.17. credo, ꝗ si agatur de cōmuni interesse, quod possit, non ea ratione quia sit coniunctus cum capitulo, sed quia in his, quę sunt cōia prelato, & capitulo prælatus habet administrationem a iure, & qui habet administrationem legitimam, potest agere sine mandato, l. penul.ff. quod cuiusque vniuer.nom. Si vero agatur solum de interesse capituli, tunc non possit, d.c.edoceri, vbi glo. & ibi Pan. ita declarat.¶ Gl.in verbo, duos ad eam, diuiditur in duas partes. In j. opponit. In 2. tripliciter soluit. Ex dictis gl.& Pa. habetis quinq; solutiones ad contrarium, quod formatur de Concilio Turonen. prohibente sectionem præbendarum. Prima fuit solutio glo. quę fatetur contrarium, quod non valet receptio duorum ad vnam prębendam, c.dilecto, de præb. Non ob. iste text. quia hic non præsupponitur quòd valuerit. Et licèt capitulum allegaret se recepisse duos ad eandem præbendam, tamen non po

64 tuit probare. Et sic habes notare ex hac glo. ꝗ non sufficit † allegare, nisi allegata probentur. facit text.in cap.cum super, j̄.de conces.præb. allegatus in glo. Ad idem text. cum glo. in l.1.ff.si quadru.paupe.feci.dica.& l.1.§.1. vbi Bartol ff. de dolo. & in ca. non est, de consue.lib.6. de quo late per Alexan. & Mod. in l. si prius, in gl.in ver.egisset, de no.ope.nunc & per Fel.in ca.fi.col. pe. de foro compe. Aliqui tamen dicunt, ꝗ ista solutio non est admittenda, quia diuinat. sed potest responderi, ꝗ imo non diuinat quia M.& quatuor socii allegabant se receptos nullis prębendis assignatis eisdem: capitulum negabat quātum ad duos, asserendo eos recepisse ad vnam præbendam. Quod non apparet iustificatum fuisse per capitulum, ergo &c. ¶ Secunda fuit solutio glo. fatentis etiam contrarium, sed respondentis, quod in casu huius capit. non fuit admissa exceptio capituli, quia in

65 hoc capitulum allegabat turpitudinem † suam contra cap. inter dilectos, de dona.l.transactione finita, C. de transa. ¶ Istam solutionem damnat Pan. quia fauore animæ auditur allegans turpitudinem suam, c.lator, c.consanguinei, de re iud.¶ Ex alio non videtur vera ista solutio f'm Bal. quia audiri debet allegans turpitudinem, quæ habet in se patentem nullitatem vel impossibilitatem, vt hic. Sic etiam dicimus, quod licet venire contra factum proprium, patenter, & ipso iure nullum, l. quemadmodum, C.de agri.& censi.lib.11.glo.& Bald.in l.j. C. de liber. cau. notatur in cap.diuersis fallacijs, de cler.coniuga.¶ Tertio non videtur tuta ex alio, quia auditur allegans turpitudinem suam excipiendo, secundum Bal.in l.post mortem, in fi.ff.de adop. & in l.fina.ff.de act.& obl. traditur latè per Fely.in ca. tertio loco, de præsump. per Bar.& alios in l.iusiurandum, qd̄ ex ɔ̄uctione, §.procurator, ff.de iurei.¶ Sed aduerte, quia ista solutio optimè vr̄ probari in d.c.cū sup, p quē tex. fallen. traditæ ad regulam p̄dictam vr̄ cōfundi. ibi n. agebāt de salute aīæ, ꝗ non admittatur qs ad vacaturas ɔ̄ Lateraū. Cōcilium, ibi excipiēdo capīlm proponebat. Et tn̄ Papa dicit, ꝗ capitulum non debebat audiri, qa ipsi allegabant turpitudinem suā, fatendo ꝗ ɔ̄ Lateran. Conciliū venerant.¶ Tertia fuit solutio gl. ēt fatētis ɔ̄riū, & ad istā r̄ndet, ꝗ hic duo fuerūt recepti simplr̄, & non ad eād. p̄bēdā, & in quantum

quãtum ad text. dicit ad eã, dẽt exponi. i. ea vacãte. Iſta ſol. licèt approbeť p Abb. & alios, non eſt tenenda. Tum qa uiolat lr̃am tum qa expoſitio eſt inepta. nã tex. ſ͠m hãc expoſitionẽ, idẽ bis repeteret, cum dictum ſit ſ. cũ vna præbẽda vacaſſet, duos ad eam, &c. Tum qa cõfundit ex illis verbis, donec primi duo eſſent integras prębendas aſſequuti, ergo erat admiſſi ad pbendas non integras, & ſic ad dimidiatas. ¶ Quarta fuit ſolo Ioan. And. fatentis ɔ̃rium, & rñdentis tex. in uerbo, ad cã. qđ dẽt intelligi. ſ. eccleſiã. & ſic facit ſimplicem relationẽ. Iſta ſolutio eſt planior cæteris. Tamen ex dictis in præcedenti ſolutione etiã iſta morderi pt. Ex iſtis duab. ſolutionib. elicit̃ vna ɔcl͠o, ꝙ ſi vacante vna præbenda duo ſimpliciter eligunt̃, ꝙ ualet electio. Et cũ iſta gl. oẽs tranſeunt, de quo ſtatim dicã. Quinta fuit ſolutio d. Ant. ꝙ non ualet receptio duorũ ad vnã pbẽdã, ita ꝙ eadẽ ſit titulus duorum; & non ualet receptio, quia neceſſario ſequitur ſectio eiuſdẽ pbẽdæ, cũ oporteat ꝙ vnus habeat dimidiam præbendam in titulũ, alius aliam dimidiam. Qđ eſt contra concilium Turonen. & iſto modo procedit tex. in d. ca. dilecto, & in c. tuæ, j̃. de pręb. Hic autem ualuit receptio duorum, qa fuerunt recepti ad eandem prębendam. nõ ꝙ illa ſit titulus duorum, ſed animo faciendi de una pbenda duas. Qđ fieri põt, ubi redditus ſuppetunt utrique iuxta formam c. vacante, j̃. de præb. Iſtam ſolutionem dãnat Pan. hic, & in c. maiorib. de pbẽ. poſt Inn. ibi, quia pbenda nõ ſolũ conſiſtit in re, ſed in ſcõ. i. in tpalitate, puta in prædiis: Et ad diuiſionem rei cõſiſtentis in facto non ſufficit ſola mens, ſed requirit̃ etiã ſcm̃. i. actualis ſeparatio, ſecundum gl. in l. qđ in rerũ, §. 2. ff. de leg. j. & l. qui duas, ff. cõ. pd. Iſtã ſolutionẽ ẽt dãnat Imo. in d. c. uacante, p illũ text. in uerſ. ɔſtituens, per quod apparet ꝙ non ſufficit ſola intẽtio. Hanc etiam ĩprobat Dec. hic, qa ad hoc ut ualeat ſectio unius pbendæ, p diuiſione duob. faciẽda, eſt neceſſe, quod redditus utrique ſufficiant, d. c. uacante. Sed hic non ſufficiebant. patet, qa fuerunt recepti, ita ꝙ alii nihil hẽrent, donec primi duo integras pbendas fuiſſent aſſequu ti. Mihi ẽt nõ vr̃ tuta, quãtũ ad iſtum tex. quia in text. j̃. præſupponit̃, ꝙ quatuor erant admiſſi ad uacaturas prębendas. Qđ eſt falſum, ſi duo eſſent recepti ad unã pbendã diuiſam in duas. tunc. n. illi duo eſſent recepti ad uacantes. Vñ tres tm̃ neceſſario eẽnt ad uacaturas recepti. Diſtinctio tñ uera ur̃, & eã ur̃ uoluiſſe glo. pen. in d. cap. dilecto. eã ẽt ſequunt̃ Hoſti. & d. Ant. in d. c. uacante. Nec ob. ꝙ reqrat̃ ſcm̃ in diuiſione tpalitatũ, qa uerũ, q̃tũ ad effectũ, ut ptes demõſtrent ad oculũ, ſed q̃tũ ad effect⁹ iuris, ut receptio ualeat ſufficit, ꝙ appareat de aĩo capl̃i, ꝙ uelit diuidere vnã pbendã in duas. Non ob. text. in d. c. uacante. in uerbo, cõſtituẽs, qa intelligo. ſ. ꝓpoſito & mẽte expſſa, nõ ſcõ, & ita ibi exponebat Hoſ. q exponebat conſtituens. i. conſtituere intendẽs. Et iſtam opinionem ɔfirmo, qa licèt pbenda ɔſiſtat in tpalitate, reſpũ perceptionis fructuum; tñ reſpũ receptionis, dr̃ ius ſpirituale, & ad illud ius ſpirituale admittit receptus p capl̃m, d. c. dilecto. Vnde q̃tũ ad ea, q ſunt iuris, ſufficit diuiſio ſcã ex propoſito, cum aliter fieri non poſſit, l. j. C. de hære. actio. cũ ſimili. Vñ ut intelligas concilii Turonen. diſpõnem, facies plures caſus. ¶ Pri-
66 mus, eſt quando duo recipiunt̃ ad eandẽ † pbẽdã, ita ꝙ illa ſola ſit titulus amborum, & vnus habeat dimidiã fructuum, & alter aliam dimidiã. & iſto caſu nõ ualet receptio, qa effectualr̃ ſcindit̃. Et iſto caſu loquitur concilium Turon. in c. maiorib. ſecundũ unũ intellectũ, & ĩ d. c. tuæ, & in d. c. dilecto. ¶ Seđs caſus eſt qñ duo recipiunt̃ ad unam pbẽdã faciendo, & diuidendo expreſsè eã in duas ſine rõnabili cã, & non ualet ẽt receptio, qa ɔ̃ conciliũ Turonen. & ita ẽt procedat text. in d. ca. maiorib. ſed Barb. hic contradicit, dicens, ꝙ valet receptio, & diuiſio, ſed ꝙ eas capitulũ reintegrare tenet̃. Qđ vr̃ ſeq Dec. hic, ſed certè eſt ɔ̃ text. in d. ca. uacante ¶ Tertius caſus eſt, qñ una pbenda ex cã rõnabili diuidit̃ actualiter in duas, & iſto caſu ualet receptio duorũ, ita ꝓcedat tex. in d. c. uacante. ¶ Quartus caſus eſt, qñ duo recipiunt̃ uacante una præbenda p capitulum aĩo declarato, ꝙ uolunt ſcindere ex cauſa rationabili. cum facultates ſufficiant utriq;, & iſto caſu varię ſunt opiniones, ut ſ. dixi. Ego teneo, ꝙ ualeat, nec ſit ɔ̃ concilium. ¶ Quintus caſus eſt, quando duo recipiunt̃ ad unã pbendam vacãtẽ, non declarato aĩo cap. ꝙ aĩo ſcindendi duos recipiunt, & iſto caſu do. Ant. hic fuit in hac ſn̄ia, ꝙ ualeat, ſi redditus ſufficiant utriq;, qa ĩ dubio præſumendum eſt, ꝙ capitulum uoluerit facere actum ualidũ l. 3. ff. de teſta. mili. Contrarium hic uult Pan. & Imo. in d. ca. vacante, per tex. in d. c. tuæ, & in d. cap. dilecto, qui ſimpliciter loquuntur. Sed licèt loquantur indiſtinctè, non tñ eſt inconueniens reſtringere illa iura, ut non procedant, qñ datur caſus, in quo pt receptio ſuſtineri. Et pro iſta opinione do. Anto. facit, ꝙ qui uult unum, neceſſariò cenſetur uelle omne antecedens ad illud, Inſtit. de hære. inſtit. in prin. l. pen. C. de neceſſa. ſer. hære. inſtit. & ca. præterea. de offi. dele. cum ſimil. ¶ Sextus caſus eſt qñ uacat unus canonicatus, cui eſt annexa pbenda, & duo uel plures eliguntur ſimpliciter in canonicos. de præbenda nihil dicitur, & ualet receptio, ſecundum gl. hic, in tertia ſolutio. Et iſto caſu præbenda debetur primo recepto. Si uerò ſimul eſſent recepti, locus eſt gratificationi, ſecundũ Panor. & alios, per tex. in c. pen. de reſcri. lib. vj. ¶ Septimus caſus, eſt, qñ vacat unus canonicatus, & una præbenda annexa, ut ſi recipiuntur duo, cum hoc, quod unus habeat præbendam, alius expectet vacaturam, & iſto caſu ſi incertum ſit quis debeat habere præbendam, quia non ſit ſpecificatum, ſi obſtet concilium Lateranenſe, neutra ualebit, c. 2. de conceſ. præb. Si uero ſpecificatum ſit, quis debeat expectare uacaturam, receptio illius tantũ uitiabitur, & non reſpectu habentis prębendam, quia utile per inutile non uitiatur, reg. vtile, de reg. iur. ſecundum Inn. in d. c. dilecto, & in d. c. tuæ. ¶ Octauus caſus eſt, quando prębẽda uacat, quæ non eſt annexa alicui canonicatui, ſed conſiſtit in mera temporalitate. vt j̃. dicã, & tunc poſſunt recipi plures ad eandem, ſecundũ Panor. in d. c. tuæ. Nã & iſto caſu dari poſſet duobus laicis, vt illam cõem habeant, ſicut poſſunt canonici ſimul omnes uiuere ex redditibus cõibus. ¶ Nonus caſus eſt, quando duo recipiuntur ad eandem præbendam diuerſis tpibus, & tunc ualet receptio utriuſque, ſed primus habebit præbendam. Secundo verò erit prouidendum de ſuperexcreſcentibus fructibus, & ita procedit iſte text. & iſta eſt optima ſolutio ad contrarium. ¶ Decimus caſus eſt, quando duo recipiuntur ad eãdem præbendam non purè, ſed unus ſub conditione alterius, id eſt, aſſignamus Titio talem præbendam, & ſi noluerit eam, aſſignamus Meuio, & iſto caſu non ualet receptio; non ex eo, quia ſit contra concilium Turonenſe, ſed quia collatio eſt conditionalis, ɔ̃ c. 2. de ele. lib. vj. ita Pan. in d. c. tuæ. Sed aduerte, quia Pan. non aperit, an receptio utriuſque vitietur. Et ſic vr̃ uelle, ꝙ utraque ſit nulla. In ɔ̃riũ vr̃, ꝙ aſſignatio facta Titio ualeat, quia quantum ad ipſum collatio vr̃ facta ſub conditione, quę tacitè ineſt, uidelicet ſi uoluerit, quæ conditio tacitè ſubintelligitur, c. ſi tibi abſenti, de præben. lib. 6. Ergo non debet uitiare prouiſionem, ſicut nec illa ſit, uacat, ſecundum gl. in d. ca. 2. Cogita. ¶ Gl. in uerbo, ſine pręiudicio, diuiditur in quatuor partes. In prima ſoluit tacitum contrarium. In ſecunda ibi, argumentum contra, opponit contra ſolutionem, & rñdet. In tertia ibi, & quandoque, ponit unum dictum pro confirmatione ɔ̃rij. In quarta ibi, ideo poteſt, alio modo ſoluit. ¶ Pro intelligentia huius glo. examinanda eſt materia pro teſtationum, quæ eſt periculoſa & ſubtilis. Et quam Bar. magiſter Iuris, ſecundum Fel. adeo ordinatè, & copioſè tractauit in l. non ſolum. §. morte, ff. de no. ope. nunc. quod nullus auſus eſt eam poſtea aggredi. Quid ergo faciam ego inter Doctores minimus? ſequar itaque Bar. uti legiferum Deum, addendo, uel detrahẽdo, prout ſcientiæ conditor reuelabit. ¶ Quæro pri-
67 mò, an proteſtatio † alijs nominibus nuncupetur? Reſpondet Bar. quòd reperiuntur plura uocabula in hac materia, quę omnia proteſtationem important, vt verbum, proteſtatio, ca. ſolicitudinem, j̃. de appel. l. & ſi quis, §. pleriq;. ff. de relig. & ſumpt. fune. Item, conteſtatio, l. fi. C. de his qui, per me. iud. non appel. c. fi. de appel. Tertiò, teſtatio, l. 2. ff. de naut. fœno. Quarto deteſtatio, l. deteſtatio, ff. de uerb. ſign. Quinto, atteſtatio, l. ſubſignatum, §. atteſtari, ff. de uerb. ſig. Sexto, denunciatio, l. fi. C. de neg. geſt. l. in contractibus, §. in omni, C. de non nume. pecu. Septimo, uetatio, l. ſi pro te, ff. mand. l. ſi ſeruus uetante, ff. de uerbor. oblig. Octauo, prædictio, l. fi. §. Item ſi prædixerit, ff. natu. caupo. ſtabula. Nono, interpellatio, l. mora, ff. de uſu. l. ſi ex legati cauſa, ff. de uerb. obl. Decimo, prohibitio, l. ſi quis prohibuit, aliàs incipit, Papinianus, ff. de pub. Et licèt Bar. & ſcibẽtes cõiter uideantur habere iſta uerba pro ſynonimis, crederem tamẽ, ꝙ ſit aliqua differentia, vt j̃. ſubijciã. ¶ Secundo quæro, quid ſit proteſtatio. antiqui, ut Ioan. Mona. & Ioan. Andr. in regu. in generali, de regu. iur. in 6. diffiniebant hoc modo. Proteſtatio,
68 eſt † clamoſa teſtatio, ad cautelam proteſtantis inuenta. Iſta diffinitio non eſt uera, ſecundum Bart. quia non conuertitur cum diffinito. Stat. n. ſimul, quod ſit proteſtatio, & tamen nõ ſit clamoſa teſtatio. Puta ſi proteſtatio fiat in ſcriptis, prout fieri poteſt, authen. hanc autem querelam, C. de non nume. pecu. & l. fina. C. de nego. geſt. Sed ab iſto fundamento eam conatur defendere domi. Alexan. Quia etiam ſcriptura dicitur clamare, ca. cum Marthæ, in uerbo, Moſaica uox clamat, de celebra. miſſa. l. Arriani, C. de hæreti. gl. in ca. conſtitutionem, de ſent. excom. in vj. & in c. ubi periculum, §. nulli. de elect. eod. lib. Et non ſolum lingua, ſed etiam ſcriptura uoces figurant, l. non figura, ff de act. & obli. Hinc dicebat Bald. ſi inſtrm pro te non cantat, nec ego pro te cantabo. Ita Bal. in c. venerabilẽ, colum. iiij. j̃. de elect. & in l. ad probationem, C. de proba. Et quod uerbum clamoſa teſtatio, referatur etiam ad proteſtationem, quæ fit in ſcriptis, uoluit gloſſ. in cap. ſanctorum, j̃. de præſcrip. ex quo allegat l. ut perfectius, C. de anna. excep. quæ loquitur in proteſtatione facta in ſcriptis. Sed certè iſta non euacuãt fundamentum Bart. qui iſta non ignorabat.

Quia verba diffinitionis debent stare propriè, s'm co'ter scribē
tes,post Bart.in l.1.ff.de testa.quia diffinitio demonstrat essen-
tiam rei,s'm Pan.in rubr.j.de sen.excom. Scriptura aūt ꝓpriè
non dr̄ clamare,sed imꝓpriè,& abusiuè,l.1.& ibi no.ff.de verb.
obli.l.miles ad sororem, in uersi. acsi cū eo loqueretur, ff.de
leg.2. Secundo,& si scriptura loqui propriè diceret, non tn̄ p̄t
dici ꝓpriè clamare, quia tale verbum vocis eleuationem de-
notat, l.4.& l.si putator,ff.ad leg.Aquil. & l.1.§. potuisse, ff. ad
Syl.c.qualiter & qn̄, 2. de accusa.c.1. de excessi. præla.Benè fa-
cit tex.in l.item apud Labeonem,§. conuiciū, in fi.de iniu.ibi,
Quod autē non in cetu,nec vociferatione dr̄,non propriè cō-
uiciū est,qđ a collatione vocum discendit. vn̄ Barto. dicit stan-
dum esse diffinitioni traditæ per Iurecon.in l.detestatio, ff. de
ver.sig.vn̄ protestō est denunciatio cū testōne fcā, & hanc se
quūtur co'ter oēs Doc. Et dicit Bar. & est verissima,qa dr̄ ꝙ est
denunciatio,ad drīam ꝯctuū, & vltimarum volun. q̄ non sunt
denunciationes,sed dispōnes,Dr̄ cum testatione fcā, vt cōpre-
hendat tā protestōnem in scriptis, q̄ sine scriptis. ¶ Istā diffini
tionem hoc modo declaratā reprehendit Ias.in d. §.morte, qa
non constat ex genere,& differentiis,vt cōstare dēt, cū verbū,
denunciatio,dicat̄ positū ad drīā ꝯctuū & vltimarū voluntatū,
non autē vt genus. Vnde Barb.hic forte sentiens argu.dicit, ꝙ
verbū denunciatio,ponit vt genus ad oēs ꝓtestōnū spēs, quæ
sunt plures,vt j.dicam.Sed istud non placet,qa si solū ponatur
vt genus ad oēs ꝓtestōnū spēs,tunc verbū,denūciatio,nō erit
magis gn̄ale,q̄ ꝓtestō,qa hic diffinitur protestatio in gn̄e, ꝓut
continent oēs spēs ꝓtestationum,& sic adhuc non constaret
diffinitio ex gn̄e & differentiis.¶ Vnde consideraui si dici pos-
sit,ꝙ verbum denunciatio,ponat̄ vt genus cōprehendes oēm
denunciationē,ēt qua amici salutant,& certiorantur amicitię
grā.Et illa uerba,cū testōne fcā, ponatur ad drīam denuncia-
tionū simpliciū,qbus simpliciter certificant̄ amici,q̄ fiūt abſq;
testibus,& instrō.Et si dixeris,ꝙ attenta hac declarōne,denun
ciatio Euangelica esset protestō,qa fit corā testibus,d.c.nouit.
Rn̄deo, quòd est dispō, non protestatio.Vel esto ꝙ sit ꝓtesta-
tio, non ꝓpea obstaret huic declarationi.¶ Cōtra tn̄ istā drām
obst.quia protestō conseruatoria nō vr̄ denūciatio, sed potius
dispositio, vt si vendam prædium saluo iure coloni, vel saluo
iure directi dn̄i,de qua per Ange.in l.in uenditione,ff.commu.
prædio.vel recipiam solutionem in parte ab vno ex pluribus
correis debendi saluo iure solidi,l.si creditores, C.de pact. non
ne ista est dispō?Certè sic,nisi dixeris, ꝙ est denunciatio con-
seruatiua dispōnis præcedentis, & non noua dispō. Ex alio tn̄
non videtur bona,quia præsupponit,ꝙ testes sint de substan-
tia protestationis: quod non vr̄ verum, quia potuis testes re-
quiruntur pro solemnitate probatoria, q̄ essentiali, vt not. in
l.nemo potest,ff.de leg.j.Et licèt aliqui uelint testes esse de for-
ma essentiali ipsius testamenti, quasi probari non possit testa-
mentum per confessionem partium : tamen ista dubitatio
cessat penitus in protestatione, quæ pōt verificari per confes-
sionem aduersarij,l.generaliter, C. de non nu.pecu. Vnde de-
fendendo hanc difīonem, necesse est dicere, quòd illud ver-
bum, cum testatione, non debet exponi. i. coram testibus,vt
exponunt glo.ibi,& Doc.in d.§.morte.sed debet intelligi. i. cū
testificatione,quæ etiam per confessionem aduersarij fieri p̄t,
d.l.gn̄aliter. Sed ex alio videt̄ falsa, quia potest esse protestatio
absque denunciatione si fiat ad exonerandum protestantem
tantum, & ad nullius grauamē.l.Nesennius, ff.de nego.gest. &
per Bar.in d. §. morte, in 1. membro speciei protestationum.
Vnde concludendum vr̄ cum Iurecon. in l. omnis diffinitio,
ff.de regu.iur.ꝙ oīs diffinitio periculosa est : vel dicerem, ꝙ il-
la sit potius descriptio, quàm diffinitio.Considerabam aliàs,si
posset sic diffiniri. Protestatio est animi notificatio, alicuius
iuris conseruandi, aut acquirendi gratia facta. Dixi, notifica-
tio, ut constaret ex genere; dixi, conseruandi aut acquiren-
di, ad drīam simplicis monitionis. Item ad drīam vltimarum
voluntatum,per quas testator alienat,& nō conseruat, nec ac-
69 quirit.Tertio principaliter quęro,quotuplex † sit protestatio?
Rn̄det Bar.ꝙ quadruplex est.Quædam est declaratoria aīi tm̄,
vt in l.si quis in princi.testamēti,ff.de leg.3.& in d.l.Nesennius,
ff de neg.gest.Quædam est prohibitoria, l.fina. C. de neg.gest.
Quædam incitatoria vt aliquid fiat, vel detur, l.si ex legati cā,
ff.de verb.obl.Quædam est certificatoria eius, quod est, vel nō
est,ut in l.aut qui aliter, ff.quod vi, aut clam. Addunt Moder.
aliam speciem.Quædam est conseruatoria iuris ut in l.si credi-
tores, C.de pact.Sed domin.Petr. Ferra.Papien. in sua practi-
ca, in forma declinatoria, in uersi.protestans, dicit duo tan
tum esse genera protestationum, videlicet una, quæ appellat̄
protestatio : Altera uero dicitur denunciatio. Protestatio
propriè consistit in his, quæ dependent a voluntate, vel fa-
cto solius protestantis. Denunciatio vero consistit in his,quæ
dependent a facto eius, cui fit protestatio, vel alterius. Quæ
differentia videtur mihi, quòd satis ab vsu approbaretur, &
a iure. Nam si consideras iura, in quibus auctor vtitur hoc
verbo, protestor, seu protestatus, semper loquuntur in de-
pendentibus a voluntate, vel facto solius protestantis, ut in
d.l.Nesennius, & in d. l. & si quis, §. plerique, & in d. cap.soli-
citudinem.Sed vbi auctor utitur verbo, denunciationis, tunc
actus dependent a voluntate alterius, ut in l. fina. C. de nego.
gest.& in l. si maior, C.de rescin.uend.& in l.si fundum, C. de
rei vend.& in l.in ꝯctibus,§. in omni, C. de non nu.pec. Et ista
drīa probatur in l.j.§.denunciare,iuncto §.eleganter, in fin. ff.
de lib.agnos.Et ita tenendo puto,ꝙ sunt tres spēs ꝓtestōnum.
Quædā est protestatio declaratoria uoluntatis, d. §. plerique.
Quædam derogatoria alicuius uoluntatis, vel facti ipsius pro-
testantis, d. l.si quis in prin. testamenti.Quædam conseruato-
ria alicuius iuris ipsius protestantis, d. l.si creditores. Tres etiā
arbitror esse species denunciationis : Quædam incitatoria,
ut alius det, vel faciat,l.nomen, C.quæ res pig.obl.pos.Quædā
prohibitoria, ne alius faciat,vel det, d.l.fina.C. de neg. gest. &
in d. l. si fundum. Quædam certificatoria, d. l. j. §. denuncia-
70 re. ¶ Quarto quæro,an ꝓtestō tollat̄ † p ꝯriū fcm̄.Ista est diffi-
cilior qō, quæ reperiat̄ in hac materia, & magis practicabilis.
Istam q. Pan. diuidit in tres partes. Pro intelligentia inuestigā
dum prius est, qūo cognoscat̄,ꝙ protestatio ꝯriet̄ fcō.Pan. hic
rn̄det,ꝙ dr̄ ꝯria fcō,qn̄ protestatio, & fcm̄ se non compatiun-
tur. Ista doctri: non est magistralis. Nam & tu idèm opinaba-
ris. Alia ergo fuit theorica Bart.in l. 1.C. de litis contest. Pro-
testatio tunc dr̄ ꝯria facto, qn̄ protestatio, & factum ꝯriantur
circa idem;vt si dixero,rn̄deo,& protestor,ꝙ non rn̄deo.Si ve-
ro ꝯriatur circa diuersa, tunc non dicitur contraria facto,
vt si rn̄deas libello, & protesteris ꝙ rn̄des aīo non litem con-
testandi.Ista: n. protestatio respicit animum tui protestantis,
qui animus est separatus ab actu responsionis.sequitur Panor.
in ca.j. col.vij.j. de litis contesta. Vbi addit, ꝙ in hoc exemplo
non dicitur contraria facto, sed potius declaratoria facti mul-
tipliciter intelligibilis, qa rn̄sio potest intelligi facta animo li-
tem contestandi, vel animo instruendi iudicem tm̄, vt ēt hic
dicit Pan.in 3.memb. Tertia fuit doctri.Alex.cons.130. In cau
sa strazarolorū,col.fin.lib.4.Protestatio dicit̄ ꝯria facto, quādo
ordinat̄ ad tollendū ipsum factum,secus si ordinatur ad tollē-
dā mentem a facto, & ista fuit intentio Bar.licèt aliter explica
ta. ¶ Cōtra istam theoricā obstat quod dicit An.in l.si iurisgē
tium, §.quod ferè,ff.de pact. dot. Ange.hic, Ale.in d.§.morte,
col.4.ad fin.vbi dn̄t,ꝙ ista protestatio, me obligo non animo
obligandi; ꝓfiteor religionem animo non ꝓfitendi;adeo hr̄di
tatem,animo non adeundi, dr̄ ꝯria facto, & tn̄ vr̄ ordinata ad
tollendum mētem a facto, & non ipsum factum. Vnde dicas,
protestatio dr̄ ꝯria facto,qn̄ ꝯriatur facto prout directò sonat
in ius,& in facto,vt in exemplis præmissis,secus si contrarietur
facto,prout sonat in ius in ꝯn̄tiā, & præsumptiuè.Exemplum.
Si dixero, sumo habitum,animo non profitendi.Excipio, ani-
mo litem non contestandi.Soluo debitum, animo non adeū-
di.In istis casibus,præsumptiuè,& in ꝯn̄tiam facti,resultat iuris
effectus,cui contrariatur protestatio,non aūt cōtrariat̄ facto.
Istis sic præmissis diuido quæstionem in tres partes. Aut quæ-
ritur de protestatione contraria cōsequutiuis ad factum: Aut
de protestatione contraria facto: Aut de protestatione facta
ad declarandum factū multipliciter intelligibile, vt hic p Pan.
Ex cuius dictis circa primum membrum habes quatuor con-
71 clusiones. ¶ Prima conclusio. Protestatio ꝯria † cōsequutiuis
ad factum,super dependentibus a sola uoluntate protestantis
valet,& actus vitiatur,l.per seruum, §. vsusfructus, an fructus
legetur,ff.de vsu, & habitatio.Deci. insurgit ꝯ Panor. dicendo
ꝙ iste tex.non probat, quia loquitur in dependentibus a iuris
dispōne,& non a voluntate disponentes.Sed iudicio meo deci
pitur,quia licèt ex iuris dispositione vsusfructus nō possit esse
sine vsu,tn̄ actus legantis vel vsum,vel vsumfructū, depēdet a
volūtate testōris,§ disponat,ī Aut.đ nup. Et si verū eēt,ꝙ act⁹
ibi depēderet a dispōne iuris,vitiaretur ꝓtestō,& nō vitiatur,l.
alimēta,C.đ neg.gest.& hoc s'm vnū intell'm.¶ Tu aūt ꝯsidera,
ꝙ ibi nō est ꝓtestō,sed potius dispō.Inter quæ est drīa, vt s.dixi
uelle Bart.ī d.§.morte. in j q.Scđo ꝓ ista ꝯclōne addit Dec.tex.
in l. q in aliena,§.Cellsus.ff.de acqu.hær.iuncta gl. vbi dubitans
ne cogeret̄ adire,iuuat̄ ꝓtestōe p̄missa,p quā ꝓtestat̄, ꝙ si in fu
turū adierit,nō intendit adire. Sed considera, ꝙ ibi ꝓtestatio
nō est ꝯria ꝯsequutiuis, sed potius ipsi facto, vn̄ facit ad aliud
membrum. Allegat ēt tex.in l.si ita scriptum, & in l.si mihi &
tibi,§.fina.ff.de leg.j.sed etiam ista iura loquunt̄ in protestōne
ꝯria facto.Itē loquunt̄ in ꝓtestatione, q̄ præcedit actum, cui
nunc aduersatur.Nos loquimur in protestatione,quæ fit in ip-
so actu,licèt consequutiuè actus subsequatur. Item text. in d.
§.plerique, loquitur in protestatione facta sup facto multipl'r
intelligibili,vn facit ad aliud mēbrum. ¶ Cōtra istā ꝯclōnē ob
stāt plura.Primò tex.in l.sed si de fructu, ff. de usu, & hab. vbi
si legato vsufructu ꝓtestet̄ testōr,ꝙ nō intēdit legare vsum, &
sic adi-

ſic adimat vſum, vitiat̃ ꝓteſtō, & non vitiat. Bal. Albe. & cōiter Doct. ſoluunt, ꝙ ibi proteſtatio fuit fcā poſt actum perfectū. Concluſio autem, & text. in d. l. per ſeruum, loquitur in proteſtōne, q̃ fit in ipſo actu, & ita hanc conclōnem ſtant oẽs Mo. hic, maximè Dec. q tñ non adducunt text. in d. l. ſed ſi, ſed gloſ. in l. in concubinatu, ff. de concub. & in l. pe. cum glo. pe. ff. pro empt. q̃ iura non probãt, qa loquuntur in proteſtōne dependente a ꝑtãte duorum. ¶ Sc̃do oppono de l. j. §. j. ff. ſi vſuf. pe. vbi ſi quis leget vſumfructum fundi, cum proteſtatione ꝙ nō vult, ꝙ legatarius habeat iter, qđ eſt de conſequutiuis vſusfructus, vitiat̃ proteſtō, & non vitiat. & re vera iſte tex. multū obſtat. Alb. ibi rñdet, ꝙ ſi proteſtō adimat eſſentialia actus, tunc proteſtō remanet, & actus vitiatur, & ita procedat tex. in d. l. ꝑ ſeruum. Nam vſus eſt de eſſentialib. vſusfructus, Inſt. de vſuf. in prin. Si vero adimat accidentalia, proteſtō uitiatur, & non vitiat, & ita loquitur tex. in d. l. j. §. j. & pro iſta diſtinctione bene facit tex. in ca. fi. de cond. app. Sed ↄ hanc ſolōnem ob. text. in l. cum precario, ff. de precar. vbi ſi concedo rem precario cum proteſtōne ſeu pacto, ꝙ nolo poſſe reuocare vſque ad calendas; talis proteſtō non valet, quia eſt ↄ ſubſtantiam precarii, cuius contrarium præſupponit Albe. in ſua ſolōne. Reperio, ꝙ Bart. in l. vbi ita donatur, ff. de dona. caſu mor. concordat illa iura, dicendo ꝙ pactum ↄ ſubãm ↄctus non valet, d. l. cum precario. ſecus ſi ſit ↄ naturã rei in ↄctu, ſiue legato deductæ, vt in d. l. per ſeruum. Iſta ſolu. non vr̃ tuta, quia in d. l. per ſeruum, §. 1. ẽt proteſtō erat ↄ ſubãm actus, ſecundum Panor. hic, & Bart. eſt ſibi ↄrius in d. §. ꝑ ſeruum. ¶ Vnde ego in puncto huius ↄclōnis, videlicet in dependentibus a voluntate ſolius proteſtantis, dicerem nihil aliud eſſe quærendum, niſi ut voluntas proteſtantis habeat effectum, argu. l. 1. C. de ſacroſ. ec. §. diſponat, in Auth. de nupt. Ideo diſtinguendum puto. Aut proteſtōne irritata non poterit voluntas adimpleri, & tunc ꝓteſtatio contra conſequutiua etiã ſubalia valebit, & actus uitiabitur. Ita procedit tex. in d. l. per ſeruum, §. 1. Aut ſalua proteſtatione non pt̃ ſaluari uoluntas, & tunc vitiat̃ proteſtatio, & non uitiat. Ita procedit text. in d. l. 1. §. 1. Aut irritata proteſtōne poterit uoluntas hr̃e ſuum effectum, ſi proteſtans voluerit, & tunc vitiat̃ proteſtatio, & non uitiat. Ita procedit text. in d. l. cum precario. Si uerò q̃rat̃, quō fieri poterit, ꝙ uoluntas proteſtantis magis ſe conformet cum proteſtōne, q̃ cum actu ſeu conſequutiuis ad actum? Tunc dicerem, ꝙ ſi proteſtō fit ↄ eſſentialia actus, ꝙ proteſtantis voluntas trahat̃ ad proteſtōnem, & ita loquitur tex. in d. l. per ſeruum, §. 1. niſi proteſtō fiat poſt actum perfectū, d. l. ſed ſi de fructu. ſi verò proteſtō fit ↄ accidentalia, voluntas trahat̃ ad actum, d. l. 1. §. 1. Conſiderabis tñ diligentius, quia alibi non ita diſcuſſa reperies. ¶ Tertio oppono, & vr̃ ꝙ proteſtatio dependens a uoluntate ſolius proteſtantis, non dẽat eſſe in conſideratione, per tex. in l. ſi qs

72 in prin. teſti, ff. de leg. 3. vbi proteſtatio teſtoris† proteſtantis, ſe non uelle poſſe reuocare teſtm̃, non valet ẽt facta cum iuro ſm̃ Bar. ibi, colum. fi. ubi dicit, ꝙ ſi ↄueniat, non incurrit periurium. Quod ẽt voluit gl. in c. ultima voluntas, 13. q. 2. ſequunt̃ *cōmuniter* Doct. ut ibi per Iaſ. Vltra quem adde, ꝙ idem tenuit Pan. conſi. 41. in 1. dub. & conſi. 48. col. fin. lib. 2. Alex. conſ. 18. lib. 2. Fel. in c. præcedenti, col. 4. licet quantum ad periurium contrarium teneat idem Fel. in c. in præſentia, colum. 3. j. de ꝓba. facit, quia ſi dominus in conſtitutione procuratoris ꝓteſtatur etiã cum iuramento, ꝙ non vult unquam reuocare procuratorem, tñ talis proteſtatio non impedit reuocationem fieri poſſe, ſecundum gl. in c. fi. de procu. lib. 6. de qua multa ſcribit Fel. hic, col. 23. & in c. ſi diligenti, col. pe. j. de foro compet. & Curt. conſi. 69. colum. 11. Reperio, ꝙ ad iſta rñdet Bart. in l. cū precario, ff. de precar. ꝙ proteſtatio in caſibus præmiſſis non valet, quia eſt ↄ ſubãm actus, & Fel. hic dicit, ꝙ eſt contra naturam mandati facti ad negotia. ¶ Aduerte, quia iſta ſolutio confunditur ex præmiſſis, & quia proteſtatio potius ur̃ facta pro corroboratione teſti, & mandati, quàm ↄtra ſubſtantiam. Vnde dicerem, ꝙ iſtis caſibus nihil operetur proteſtatio, quia contra efficaciam, & ſubſtantiam ipſius proteſtationis inuentæ ad cautelam proteſtantis, ẽt ſi ualeret, eſſet potius pernicioſa proteſtanti, q̃ alteri. Quod facit pro tertio membro meæ diſtinctionis, uidelicet ꝙ vbi uoluntas proteſtantis poteſt habere effectum, ſi proteſtãs voluerit abſque proteſtatione, tūc nunquam proteſtatio operatur, d. l. cum precario. ¶ Secunda

73 concluſio. Proteſtatio contraria† conſequutiuis ad actum, in dependentibus a conſenſu duorum, non ualet abſque conſenſu alterius. Iſta concluſio habet tria capita. Primum, ſi fiat altero ſciente, & contradicente. Secundum, ſi altero ignorante. Tertium, ſi altero ſciente, & tacente. Primum probatur per dictum Inn. in ca. fin. de cond. appo. ubi concludit, ꝙ proteſtatio contrahẽtis matrimonium cum aliqua, ſi prolem euitabit, non valet, nec annullat matrimonium ſi illa contradicat & ita debet limitari ille text. Hinc eſt, ꝙ promiſſio de rato habendo quicquid geſtum fuerit per procuratorem cum proteſtatione, ſi legitimè geſtum fuerit, obligat dñm ẽt pro malè, & legitimè geſtis, ſi contrahentes vel litigantes cum procuratore non conſenſerint proteſtationi, ſecundum glo. in c. relatio, in verbo, canonice, 21. q. j. Spec. tit. de procur. §. ratione autem formæ, in ſi. j. co. Bar. in l. q̃ omnia, §. fin. ff. de procu. Pan. in c. fi. co. v. & 6. j. de dila. Etiam ſi doloſè geſta ſint per procuratorem, l. ſi procurator, ff. de excep. doli. traditur per gloſ. Car. & Imo. in cle. j. de procur. Et iſta deciſio procedit, etiam ſi dominus promiſerit de rato, dummodò utiliter actum ſit, ſecundum Bald. in rub. C. de exer. col. 3. Iaſ. in l. j. col. v. ff. de offi. procu. Cæſa. Roma. conſi. 60. mandatum mihi oſtenſum. Per hanc concluſionem apparet, ꝙ non eſt uerum, ꝙ tex. in l. fin. §. item ſi prædixerit, ff. naut. caup. ſtab. procedat, etiam ꝙ hoſpes contradicat cauponæ proteſtanti ſe nolle teneri ad cuſtodiam receptorum in hoſpitio, prout ibi tenuit Bar. & malè; & contrarium uoluit idem Bar. in d. §. morte, & ibi Alex. col. 7. ad fi. Bene etiam facit tex. cum glo. in l. quod quis ſciens, ff. de condi. indebi. Et per iſta aliàs dicebam, proteſtationem venditoris dicentis ſe nolle teneri de euictione, non ſuffragari, quia emptor contradixerat proteſtationi. ¶ Secunda pars

74 conclōnis probatur, quia clandeſtina† proteſtatio nihil operatur, ſicut propoſitum in mente retentum, ſecundum Bald. in l. ſi repetendi, C. de cond. ob cau. Ampliat Dec. etiam in dependentibus a uoluntate proteſtantis tantum, adhuc talis proteſtatio tollitur per contrarium actum factum cum altero inſcio proteſtationis, l. pro hærede, §. Papinianus, & ibi Bart. ff. de acquir. hær. De hoc, an proteſtatio debeat fieri in præſentia partis, dicam j. loco ſuo. ¶ Circa tertiam partem concluſionis, dicam j. in 2. membro Pan. ¶ Tertia concluſio. Prote-

75 ſtatio contraria† conſequutiuis ad actum, in dependentibus a conſenſu duorum ualet, accedente conſenſu amborum, ca. diaconi, & c. fin. 28. diſt. Iſta concluſio non habet dubium, & de ea. j. dicam in 2. membro. ¶ Aduerte tamen, inquantum Pan. circa intellectum d. c. diaconi, reprehendit d. Anto. tenentem, ꝙ in caſu illius c. non ualeat matrimonium, ſed tantum proteſtatio ualeat, ad excuſandum a pœna diſpoſitionis. Dubito circa intellectum huius tex. quia ſicut non poteſt operari, ꝙ clericus maneat in matrimonio, ita non debet poſſe operari, ut maneat in monaſterio ex eo, ꝙ ꝓteſtatio ibi facta fuit in dependentibus a diſpoſitione iuris, & non a conſenſu partium, per ea quæ dicam in ſequenti concluſione. ¶ Secundò aduerte, inquantum Pan. tenet, ꝙ Epiſcopus non poteſt di-

76 ſpenſare, † ꝙ conſtituti in ſacris ducant uxorem. Adde ꝙ bene poterit diſpenſare cum eo, qui de facto contraxit matrimonium quò ad officium, ſecundum Hoſt. in ſumma, de cleri. coniuga. quia poteſt diſpenſare cum clerico ſuper adulterio, quod eſt maius crimen, c. at ſi clerici, §. de adulteriis, j. de iudic. Deci. hic dicit, ꝙ etiam Papa non poteſt diſpenſare ſuper matrimonio prohibito, niſi ex magna cauſa. allegat Panor. in c. cum olim, ad fin. j. de cler. coniug. Tu uide plenius de hoc per Fel. in c. quæ in eccleſiarum, col. v. ſ. eod. Tu intellige iſtud dictum procedere de poteſtate ordinaria, ſed de poteſtate abſoluta poteſt diſpenſare ſine cauſa, vt per plura concludit Soc. conſi. 28. col. pe. & fi. lib. j. Ego addo, ꝙ poteſt diſpenſare cum preſbytero, aut monacho, ſuper matrimonio ad tẽpus, puta donec procreauerit filios ſecundum Bal. in l. ſi tibi, in fi. ff. de adoptio. Sequitur Iaſ. in l. arrogator, col. 2. eo. tit. vbi dicit, ꝙ hoc modo ſolet Papa diſpenſare cum filio Regis preſbitero, aut monacho, qa magis peccat filius Regis, ſi ſit unicus, intrare religionem, quàm uiuere in ſeculo propter peri-

77 culum Regni. ¶ Quarta concluſio. Proteſtatio† contraria conſequutiuis ad actum dependentibus ex diſpōne iuris, non releuat proteſtantem. text. eſt hic, ſecundum d. Ant. qui tex. non ꝓbat, ſm̃ Pan. vt hic ꝑ eū. Tu aduerte, ꝙ Pan. ſibi ↄrius, in cap. Cumana, j. de elec. col. 4. dicit, ꝙ iſte text. hoc benè probat, ſic inducendo. De iure canonicis ſine præbenda ꝓuidendum eſt de ſuperexcreſcentibus fructibus, ut hic. Ergo ꝓteſtō, ꝙ nihil perciperent, erat ↄria ↄſequutiuis, dependentibus ex diſpōe iuris. Sed nec iſta inductio ur̃ bona, quia proteſtō ſtabat hoc modo, ꝙ ultimi nihil perciperent, donec primi duo eſſent integrè præbendas aſſequuti. Si ergo ita excreuerunt fructus, ꝙ oĩbus poſſit ſufficienter prouideri, non poteſt dici, ꝙ proteſtatio ſit in aliquo ↄria. Defendendo inductionem dico, ꝙ proteſtatio cantabat aliter, uidelicet, recipimus uos in canonicos, cum ꝓteſtōne ꝙ non intendimus derogare conſtitutioni nr̃e de nu. 14. & ſic proteſtati erant nolle ẽt ex ſuperexcreſcẽtibus fructib. creare nouas ꝓbendas: qa faciendo nouas præbendas, frangerẽt numerū. Sed ↄſidera, nã hoc mō ꝓteſtō eẽt ↄria fcō, & ↄſequutiuis ad factū, & ſic ꝓbaret id, ad qđ cōiter allegatur, & ↄcluſionẽ nr̃am, ad quã inducit ꝑ d. Ant. Ex iſtis apparet, ꝙ non obſtant conſiderationes Pan. hic. ¶ Alio modo inducit hunc text. Deci. dicendo, ꝙ proteſtatio erat facta

sub hac forma, recipimus vos in canonicos, cum hoc, ꝙ de canonia nihil percipiatis, & sic ꝙ non habeatis stallum in choro, & vocem in caplo, donec primi duo, &c. Istud autem est ꝯ id, qđ consequutiuè venit ex dispõne legis, c. relatum, j. de præben. Sed ista inductio non est ad propositum, quia de iure cano. nulla versatur controuersia inter nouos canonicos, & caplm, sed super præbendis tm̃, & qa erat condõnalis, donec primi duo, &c. Vñ ex quo ꝑ superexcrescentiam fructuum poterat omnibus prouideri, non est verisile, ꝙ Capꝭ fm̃ fuisset ita fatuum, ꝙ allegasset protestationem in hoc casu. Teneas ergo inductionem præcedentem, nec obstat inquantum Pan. dicit, ꝙ præbenda non est ius consequutiuum ad canonicatum ex dispositione iuris, quia hoc falsum est. nec ob. dcm̃ Inno. in c. fi. de cle. non resi. quia verum est, ꝙ põt esse canonicus sine præbenda actu, sed non potest esse sine spe consequendi præbendam, vt dixi in notabilibus, quæ spes ad actũ deducit ex dispõne iuris, vel ex superexcrescẽtibus fructibus vel ex vacatione superuenienti. Ad c. sanctorum. rñdeo, vt ꝑ Panorm. in dic. cap. relatum. ¶ Aduerte etiam, inquantum Pan. concludit, ꝙ si hñs vnde uiuat, bona mente faciat pactũ cum capitulo, ꝙ recipiatur in canonicum sine præbenda, ꝙ talis receptio non est simoniaca. In contrarium vr̃ tex. in c. tua nos, de simo. ¶ Redeundo ad ꝯc̃lonem, adde text. in l. alimenta, cũ glo. C. de neg. gest. Bar. in d. §. morte, col. 7. ver. circa qntũ. Ad idem tex. in l. nemo pt, ff. de leg. j. ¶ Ex ista ꝯc̃lone inferuntur pl̃a in practica. Primò, ꝙ illa protestatio, † qua utunt libellantes in fine libelli, saluo iure addendi, vel minuendi, nihil opat̃, qa addere, vel detrahere, dependet a dispõne iuris, l. edita, C. de eden. fm̃ Bar. in d. §. morte, & in d. l. edita, & in l. Nesennius, ff. de neg. gest. gl. in c. inter dilectos, de fid. inst. Pano. post Ant. in c. 2. j. de libelli oblõne, & hoc procedit, et si reus consentiat, fm̃ Ias. in d. l. edita, co. pe. Fel. in d. c. inter dilectos, col. 6. qa de suba iudicij est litis ꝯtesta. l. prolatam, vbi glo. C. de senten. & inter. om. iu. Ergo consensus partis non poterit oparı, ꝙ feratur sñia super additis post lit. contesta. iuxta tradita per gl. in auth. offeratur, C. de lit. contesta. & in ca. de causis, de offi. delegat. Sed certè posset dici, ꝙ reus consentiendo ꝓtestationi, & reseruationi factæ in libello, & litem simplr̃ contestando, videatur ꝓtestari litem nõ solum super eo, qđ petitum est, sed et̃ super eo, quod addetur. Benè facit qđ dicit Bar. in l. in actione, in fi. ff. de furt. ¶ Secundò infertur, ꝙ protestatio,

79 † qua utuntur practicantes in productione testium, & instrumentorum, videlicet, exhibet, & producit, in passibus pro ipso facientibus tm̃, nihil operatur, prout tenet Bald. in l. vnica, C. vt quæ desunt aduo. & in c. pñtiũ, de testib. colum. 2. & d. Ias. in d. §. morte, col. 13. & seq. quia non dependet a facultate producentis, facere ꝙ iudex non adhibeat fidem testibus, & instrũs, ꝯ producentem, fm̃ gl. in l. j. §. editiones, ff. de eden. ¶ Tu adde, ꝙ Fel. in c. imputari, co. fi. de fide inst. tenet oppositum, dicens ꝙ cõis opi. est, ꝙ talis ꝓtestatio valeat. Et hoc idem firmat Fely. in c. cum uenerabilis, col. v. de exce. ex pluribus. & maximè, quia producere instra, dependet a voluntate protestantis, ergo debet valere protestatio, ut s. in j. conclusione. Non ob. ꝙ sit in facultate iudicis, credere etiam contra producentem, quia verum postquàm sunt producta. Verum si protestatio ꝓcessit, nõ pñt dici producta, nisi in passibus, ergo &c. Saluari tñ põt opin. Bald. & Ias. in v. casibus, quos refert Fel. in d. c. cum venerabilis, & vnum et̃ casum ponit in c. j. col. v. de ꝓba. Ad effugiendum oẽm dubõnem sit cautus aduersarius, ꝙ ead. reproducat cum sua protestatione, quatenus ꝓ se faciunt, fm̃ Alb. in d. §. editiones, & d. Ant. in d. ca. cum venerabilis, & in c. cum olim, de censi. ¶ Tertio, ex ista ꝯclusione infert do.

80 Ias. ad qõnem quotidianã, ꝙ si emphyteuta alienet † rem emphyteuticam cum protestatione hoc mõ facta, saluo, & reseruato ꝯsensu dñi, ꝙ talis ꝓtestatio non iuuat, nec excusat a caducitate, qa ꝙ cadat dependet a dispõne iuris. Allegat ita tenere Bal. in l. vnica, colu. pe. q. 16. C. de his, quæ pœnæ nomi. & in ca. j §. fi. quæ fue. pri. causa benefi. amit. & plura alia, dicens, ꝙ ista opi. est cõis. Eam sequitur, & dicit cõem Deci. sequuta traditione, consi. 160. col. 3. ver. præterea dato. Tu aduerte ad fundamentum, qa non vr̃ ad propositum, qa ꝙ cadat potius dependet à volũtate directi dñii q̃ iuris, l. fi. C. de iu. emph. iõ melius seruit sc̃da ꝯcl. de qua s. Tu vero ulitra eum adde, ꝙ istã opi. tenet Lud. Ro. sing. 512. Tu habes, ꝙ si uasallus. Fel. in c. cum ꝯtingat, col. 4. de offi. del. Bertach. in trac. de gabel. in j. par. q. 8. Cæp. cau. 22. ¶ Intellige istam decisio. procedere stante ꝓtestatione modo, quo s. secus si protestatio sit ꝯdõnalis; puta, alieno, si dño placuerit. Isto casu non cadit, quia non contemnit dñm, cum non possit dici alienatio, nisi dñs cõsentiat, fm̃ Albe. de Ros. in d. l. fin. Iacob. Alua. in c. j. in prin. de prohi. feu. ali. Et ita consuluit Cur. consi. 8. Viso instro. Motus, quia emphyteuta vendens cum pacto l. commissoriæ, resoluto ꝯctu, non cadit, fm̃ gl. Gul. Bal. & Mod. in l. ab emptione, ff. de pac. Ergo minus debet cadere, qñ a principio venditio fuit conditionalis. ¶ Scđo intellige, nisi protestatio esset concepta hoc modo, vendo saluo, & reseruato consensu dñi, & non aliter, nec alio modo: tunc protestatio valeret, & excusaret emphyteutam, secundum Bal. in c. j. §. fi. col. fi. quæ fue. pri. cau. benefi. amit. Panorm. in c. 2. de feu. in c. insinuante, ad fi. qui cleri. vel vouen. & Cur. in d. consil. 8. Istam limitationem inpugnat Ias. in dict. §. morte, colum. 13. in fi. & seq. per istam cõclusionem. Secũdò, quia in re facta non prosunt artes verborum, secundum Bald. in c. fi. de confes. vbi Bald. etiam tenet contra hanc fallentiam. ¶ Tu non recedas ab ista restrictione, quæ est communis. Tũ quia non contemnit dominum, si non uult alienationem ualere, nisi dominus consentiat: Tum quia videtur alienatio facta sub conditione. Ergo, &c. Et ꝙ talia verba, non aliter, nec alio modo, operentur hunc effectum, noluit d. Alexan. licèt dicat non esse sine magna dubitatione, consi. 3. col. 2. lib. j. ¶ Sublimita tamen istas duas declarationes, si emphyteuta stetit in puris terminis alienationis, non procedendo ad traditionem, secus si processit ad traditionem corporalem, etiam cum tali protestatione facta, in talem personam, a qua difficilis sit recuperatio. Puta si castrum tradatur potentiori, aut inimico, secundum Bal. in c. j. §. hoc quoque, ad fin. de succ. feud. & in c. Cumana, ver. & prædicta faciunt, j. de elec. Fely. in c. quia in ecclesiarum, col. 28. vbi istud latius declarat. s. eod. ¶ Et ex hoc infero, ꝙ si alienans traderet possessionem fictè per precarium, seu constitutum, ꝙ emphyteuta non caderet, quia tunc facilis est recuperatio. Ita generaliter concludit d. Guido q. cj. vbi dicit ita seruari in curia Delphinali. ¶ Quartò ex hac conclusione infertur, ꝙ si fundator in fundatione ecclesiæ, seu in cõstitutione dotis protestetur, ꝙ non vult ecclesiam, nec eius bo

81 na gubernari † per episcopum, nec ei subesse, talis protestatio nihil operabitur, quia de iure omnes ecclesiæ sunt sub potestate Episcopi, in cuius diœcesi sitæ sunt, c. omnes basilicæ, 16. q. 7. Ita Bar. in l. quoties, §. fi. ff. de adm. tuto. Pan. in c. requisisti, colum. pen. de testa. & in c. nobis. col. pen. de iurepa. & est text. in c. sic quidam, & in c. nouerint, x. q. j. ¶ Quinto infertur ad

82 protestationem ingredientis † religionem, protestantis velle retinere proprium, ꝙ non valeat, etiam si acceptetur, fm̃ gl. in auth. ingressi, C. de sacrosan. ecc. & in d. l. per seruũ, §. 1. de visu, & habi. & in c. solet, 32. q. 2. de qua per Pan. & alios, in c. fin. de condi. app. ¶ Fallit ista conclusio dupliciter. Primò in casibus, in quibus ius admittit ipsam protestationem, auth. si testis productus dicatur, C. de testi. auth. excipitur, C. de bonis, q̃ lib. c. pastoralis, de excep. Secundò fallit, si hmõi protestationi consentiatis, in cuius fauorem lex fuit inducta, cap. cum dilectus, vbi Pan. in v. notab. de consue. Quod intellige in casibus in quibus quis potest renunciare fauori suo, aliàs, secus, vt per Fely. latè in c. si diligenti, de foro compet. ¶ Circa secundum, qñ protestatio est contraria facto, facias infrascriptas conclu-

83 siones. ¶ Prima, protestatio contraria facto, † in dependentibus a mera facultate protestantis, valet, & non tollitur per cõtrarium actum. Pro ista conclusione allegatur primò text. in c. hæc est fides, 23. q. 1. per quem tex. Cæpol. in cautel. 156. bonum, & vtile consilium, docet cautellam ad euitandum crimen hæresis, ad quam cautelam vide Ias. in rubric. C. de summa Tri. & fide cath. & Mod. hic. Sed iste text. non vr̃ allegari ad ꝓpositum, qa ibi ꝓtestõ tollit mentẽ a facto. ergo nõ est ꝯria fcõ, vt s. dixi in euidẽtia. Scđo Pan. alleg. text. in l. si qs in prin. testi, ff. de lega. 3. Considera, ꝙ illa protestõ potius vr̃ ꝯria consequutiuis ad actũ. Tertio alle. et̃ tex. facere in d. l. ꝑ seruũ. §. j. q loqt, qñ protestõ apparet ꝯria ꝯsequutiuis, vt s. dictum fuit. Quarto Bar. in d. §. morte, & Mod. hic alleg. text. in l. qui in aliena, §. fi. cũ gl. ff. de acq. hær. iste tex. loquitur in protestatione vestita a cã, quo casu ualet et̃ in dependentibus a voluntate duorũ, vt j. dicã. aliàs ibi ꝓtestõ nõ valuisset tãq̃ ꝯria facto, vt dixi s. post Ale. in d. §. Morte. Allegat et̃ text. in l. si ita sit scriptũ. ff. de leg. j. sed ibi tollit mẽtẽ à fcõ. Et sic vides, ꝙ oĩa, quæ ad hanc ꝯclonẽ allegant, potius tendũt ad declarãdũ fcm̃, q̃ ad ꝯriandũ ꝓtestationi. ¶ Ista conclusio facit ad qõ. tactã ꝑ Ful. consi. 56. Visis &c. vbi protestatio rei dicẽtis, ꝙ non intẽdit declinare iurisdictionẽ, nisi quatenus a statuto ꝑmittat., excusat postea declinantẽ a pœna statuti. Sed certè, ibi est, quia ꝓtestatio erat ꝯditionalis, & declinatoria exceptio. postea ꝓposita, sub ead. conditione intelligit ꝓposita, vt dicã j. post. Pan. in 3. memb. Sed si ꝓtestatio esset pura, qa dixisset, protestor ꝙ nolo declinare, & postea declinaret; crederẽ ꝙ protestatio nõ iuuaret, tanq̃ ꝯria fcõ, maximè ꝑ ea, quę statim subiiciã. Et ita in simi. terminis ꝯsuluit Dec. ꝯs. 187. col. fi. vbi vult, ꝙ ꝓtestans nolle litem suscipere, & de fcõ litigãs, nõ excusatur, sicut si aliqs protestet̃ nolle litẽ ꝯtestari, & postea ꝯtestet, vt ꝑ Ang. in l. iurisgẽtiũ, §. qđ ferè. ff. de pac. Per istã ꝯclõ. ꝯsuluit Anc. ꝯl. 32. Per statutum &c. ꝙ protestatio apposita in libello, videlicet non in modum libelli, sed simplicis petitionis, opat̃ ꝙ non censeatur actor agere per

re per viam libelli. Sed certè etiam isto casu protestatio est de
claratoria facti multipliciter intelligibilis, vel est protestatio
tollens mentem a facto, non directo ꝯria facto. ¶ Ista conclu-
sio limitatur pluribus modis. Primò, vt procedat, quando pro
testatio contrariatur facto, celebrato a solo protestante absq;
alterius interuentu. Secus si cõtrarietur facto postea celebra
to a protestante simul cum alio, ſm Bar. in d. § morte, per tex.
in c. solicitudinem, de appellat. Qui tex. iudicio meo non pro-
bat, quia loquitur de dependentibus a iuris dispositione. est. n.
iuris dispositio, ꝙ adeundo iudicem inferiorem eo, ad quem
fuit appellatum, inducatur renunciatio appellationis. Secun-
dò allegat text. in c. 1 qđ metus cā. sed ibi est pp vestimentum
causæ. Item loquitur in dependentibus a voluntate duorum,
vt hic aduertit Pan. Quarto Alex. & Mod. adducunt text. in l.
pro hærede, §. Papinianus, ff. de acqui. hæred. Sed rñdeo, ꝙ lo-
quitur in protestatione, & in abstentione, q̄ non potest trahi
ad actum futurum, secus in ꝓtestatione, q̄ põt declarare quo
animo geratur actus ꝯrius, l. & si quis, §. pleriq;, ff. de religio.
nã tũc declaratio saluat ꝓtestantẽ a ꝯrietate, vt j. in 3. mẽbro.
vnde fortè si in casu d. §. Papinianus, p̄cessisset protestatio, non
censeretur is, qui abstinuit, recipiendo pecuniã adiuisse, Co-
gitabis tñ pro intellectu illius tex. ¶ Scđo limitatur, vt ꝓcedat,
qñ talis ꝓtestõ non est alteri p̄iudicialis, secus si põt alteri p̄iu-
dicare, qa tunc nõ valet in p̄iudiciũ alterius, nisi ille sciat, & ꝓ
testationi cõsentiat. Exemplum. Protestaẽ mulier cum iurõ, ꝙ
nõ intendit vnq̃ ꝯsentire alienationi rerũ dotaliũ fiẽdæ p maritũ,
postea ꝯsentit, & iurat nõ ꝯuenire. Certè ꝓtestõ tollitur,
& actus sustinet. ita Imo. in l. cũ uir, ff. de vsucap. Bal. cõs. 506. In
ter tres Marchiones, lib. v. Ias. in d. §. morte, in lec. nona. Ale. ꝯs.
16. li. 3. Cõtrariũ dñt gl. & Doct. in c. licet mulieres, de iureiur.
in 6. qui concludunt oppositũ dẽre intelligi, qñ emptor hẽbat
notitiã protestationis, & non ꝯdixit. aꝭs si emptor ignorabat
volũt ꝓtestationẽ tolli, & alienationẽ valere. Et certè ista opi-
nio est æquitati ꝯsona. Doct. tñ in d. c. licet mulieres, maximè
Peru. *cōïter* volunt seruandũ esse primum iurm, & sic ꝓtestatio
nẽ valere ea rõne, qua iurm primũ est licitũ, & interpositum
sup re aꝭ non alienari ꝓhibita. Vñ qa ꝓtestatio iuuat iure cõi.
& ꝯsolidat iurõ, hoc casu p̄ualet, p tex. in c. intellecto, de iur. iu.
q text. mihi nõ ꝓbat, qa loquiẽ in his, in quibus is, qui fuerat ꝓ-
testatus non alienare, nullã habebat alienandi ptãtẽ. Sed in ca
su p̄misso mulier cũ iurõ hẽt ptãtẽ ꝯsentiẽdi, & alienandi fun
dum dotalem, d. c. licet mulieres, ergo &c. nisi fortè dixeris, ꝙ
isto casu ſm iurm tanquam illicitum, non possit validare alie-
nationem factã ꝯ ius. ¶ Tertiò limita rẽ, nõ procedere in casu,
in quo volũtas ꝓtestationis remaneret serua, & alligata, si p ꝯ-
riũ actũ nõ tolleret. Tunc volũtas sit libera, protestatio uitia
tur & nõ vitiat, & ita ꝓcedat gl. in c. fi. de proc. li. 6. & id, qđ no-
tatur in l. si quis in principio testamenti, ff. de lega. 3. quibus s.
dixi. Et si modo cõsideres istas limitationes, apparebit tibi, ꝙ
ista conclusio parum, vel nihil põt protestanti opitulari. ¶ Se
84 cunda conclusio. Protestatio ꝯria facto, in dependẽtibus † a cõ
sensu duorũ valet accedente vtriusque consensu. Allegat Pan.
tex. in c. Cumana, de elect. Sed aduerte, quia ibi protestatio nõ
erat ꝯria facto, cum esset conditionalis, videlicet, admittimus
vos in capitulo, si de iure, vel consuetudine vobis competit ius
interessendi. Idẽ aduerte, ꝙ ibi nõ apparet, ꝙ capellani ꝯsense-
rint ꝓtestationi, nisi dixeris apparere eo ipso, ꝙ nõ ꝯdixerunt,
Q † an sit verum, dicam j. Allegat etiam tex. cũ ibi no. in c. fi. de
cod. appo. Sed ibi est, quia protestatio continebat turpitudinẽ
& peccatum in se, & erat ꝯ substãtiã actus. Item ibi protestatio
erat ꝯria consequutiuis, & nõ facto. Vera tñ est ꝯclusio in se,
quia actus dependentes a ptãte agentium, regulantur ab eorũ
intentione, l. nõ omnis, ff. si cer. pet. Et ita concludit glo. in l. pa-
cta nouissima, C. de pact. Per quam infert Bar. in d. §. morte, &
Pan. hic, ad qõnẽ vt p eos, & per Ange. in l. mora, ff. de usuris.
facit etiam ad id, qđ vult Abb. in ca. per tuas, de condi. apposi.
¶ Tertia conclusio. Protestatio ꝯria facto, in dependentibus a
85 voluntate † protestantis, & alterius, tollit per actũ ꝯrium sub-
sequẽtẽ, si alter protestationi non consentit. Probat Pan. quia
protestatio facta in absentia partis, de cuius etiã interesse agiẽ,
non debet aliquid operari, sicut propositũ in mente retẽtũ, l. si
repetendi, C. de ꝯd. ob caus. & ibi Bal. etiam hoc dicit, & Bart.
in d. §. morte. & sic Pan. intellexit conclusionem hanc, qñ pro-
testatio fuit facta in absentia partis. Idem tñ si fecit in præsen-
tia, & protestatus ꝯdicat, per ea quæ dixi in 2. conclusione pri
mi membri. Pro ista conclusione Bar. in d. §. morte, allegat tex.
in l. cum plures, §. locator horrei, ff. locat. iste tex. inducitur va-
rijs modis. Primò per Bar. in d. §. morte, ꝙ ibi protestatio non
ualuit, quia sublata fuit per contrarium factum, i. per accepta-
tionem rerum. Et iste intellectus est *cōīs* Iste intellectus repre-
henditur per Ias. quia non conuenit rationi dicendi. ibi, per-
inde acsi remissum foret propositum. Alias defendebãt intel-
lectũ cõem, exponẽdo remissum. i. sublatũ, pp acceptilati nẽ
contrariã protestationi. sed nunc ꝯsidero, ꝙ iste sensus nõ vr̃
bonus, quia text. vult propositum videri remissum, quia accep-
tauerit res: nam proposuerat eas acceptare absq; suo periculo,
sed non expressit suũ propositũ parti, sed absq; vlla protesta-
tione passus est inferri. Et licèt Barto. dicat, ꝙ iste sensus non
placeat, qa nõ conuenit rationi decidendi: tamen si referatis
illã rõnẽ, perinde est ac si remissum foret propositum, ad ip-
sum solum, qui habebat propositum, optimè cõueniet, & erit
sensus, si hñs ꝓpositũ, mutauerit illud. Et ex hoc infero, ꝙ ibi
protestatio nõ erat ꝯria facto de directo, sed potius cõsequuti
uis ad factum. Alio etiam modo induxit Bald. in l. pacta nouis-
sima, C. de pactis, ꝙ ibi ꝓtestatio tollitur, qa huic protestatio-
ni ꝯrius erat actus facti, quia fortior est ad demostrandũ volũ-
tatẽ, quàm actus verbi, cap. cauere, xxij. q. v. l. si tñ, §. ei qui, ff. de
ædili. edic. ca. ad nr̃am, de appellat l. nostram, C. de testa. l. de
pupillo, §. meminisse, ff. de no. oper. nunc. Istum intellectum
reprobant Imo. Alex. & *Coīter* alij in d. § morte, & in d. l. pacta
nouissima, qa ita per actum verbi, sicut per actum facti contra
rium, debet protestatio tolli, vel non tolli, si voluntas agen-
tis ita velit, d. l. non omnis. Dãtur etiã alij plures intellectus ad
illum tex. qui nihil valent, ideo non refero. ¶ Vnũ volo con-
sideres, ꝙ ibi non vr̃ protestatio ꝯria facto, sed potius declara-
toria facti multipl'r intelligibilis. Nã actus receptionis põt fieri
animo suscipiendi periculum in se, & animo non suscipien-
di. Et ideo Pan. allegat illum tex. in sequenti membro. vnde in-
fero, ꝙ verus est meus intellectus, ꝙ ibi propositum vr̃ remis-
sum, quia non fuit parti notificatum, non quia propositum
esset contrarium acceptationi. ¶ Infertur ex hac conclusio-
ne primò, ꝙ si aliquis protestetur per aliquem actum, quem
86 faciet, ꝙ non intendit † facere animo ꝯhendi matrimonium
cum tali, si postea, ꝯhat cum illa inscia huius ꝓtestationis, va-
lebit mr̃imoniũ, & ꝓtestõ nihil operabitur, ſm gl. & scribẽtes
in c. tua nos. de sponsa. ¶ Infertur secundò, ꝙ si iurans fidelita
87 tem alicui dño, protestetur ꝙ non facit animo † recognoscen
di eum in dñm, ꝙ talis protestatio ꝯdicente dño non iuuat.
& ita Soc. consi. 4. col. v. lib. 3. ¶ Infertur tertio, ꝙ non excusa-
88 tur dicens alicui, Tu mentiris, † saluo honore tuo, quia pro-
testatio ꝯriaẽ actui; ſm Bart. in l. si quis extraneus, in prin. ff. de
acquir. hæred. per illum tex. & Pan. in c. eã te, de iureiur. per il-
lum text. vbi quis iurauit fidelitatẽ alteri saluo honore eccle-
siæ, cuius erat vasallus, dr̃ ꝙ talis protestatio non excusat. Et
Pan. dicit, ꝙ quidam iudex fecit suspendi vnum hominem per
gulam, saluo iure suo. ¶ Et istud facit ꝯ malè reprehendentes
89 † dicta Doctorum, qui credunt excusari, si dixerint, ꝙ Bart. vel
Abb. malè loquiẽ, salua eius honorificentia, secundum Card.
Alex. in c. neq;, 9. dist. iniuriantẽ. n. Doctoribus, quos reprehen-
dunt, l. apud Labeonẽ, §. sed quid adijcitur, ff. de iniu. Ideo ca-
ueant mordaces, qui vel modica reperta occasione, aliorum
scripta damnant, & vbi aliud nõn pñt, syllabas ventilant, & api-
ces calumniantur. Contra quos Hieronymus in prologo, vna
cum Psalmista imprecatur, Saggitas potentis acutas, cum car-
bonibus desolatoriis. Cum modestia tñ maturoque iudicio, ra
tione probabili laudabile est aliorum dicta inculpare, cap. ne-
gare, 9. dis. Nã si qs secundum ueritatem dixerit alicui, Tu men
tiris saluo honore tuo, excusatur ab actione iniuriarum, non
vigore protestationis, sed qa veritatem dicit, l. eum q nocentẽ,
ff. de iniu. Sic ergo excusabitur Doctor, asserens alium menti-
ri, si uerum dixerit. & ideo dicit Old. consi. 53. consueuit dubi-
tari, ꝙ dicens alicui gratia correctionis, ꝙ est hæreticus saluo
honore suo, non tenet iniuriarũ. Prouocatus n. a maledictis
alterius non tenetur iniuriarũ, si cã defendendi veritatẽ, ma-
ledicta refellat, ſm Bar. in l. quæ oĩa, ff. de procur. traditur per
Felyn. latè in ca. dilecti filij, col. 6. de exceptio. Ex istis habes, ꝙ
ista protestatio nihil operatur. Qđ dicit verum esse Angel. in
tracta. malefic in ver. verba iniuriosa. versi. quid aũt si dixit uer
bum iniuriosum si sequatur protestatio, secus si p̄cedat. Quã
limitationem nõ puto veram, qa conclo nr̃a maximè ꝓcedit,
qñ ꝓtestatio p̄cedit actum, d. §. locator horrei. & qa in his, quæ
fiunt eodẽ ꝯtextu, non attendiẽ ordo, ſm Bar. in l. 2. §. prius, ff.
de uulg. & pup. Et ꝯriũ tenet Ang. in l. vestem, ff. de iniur. vbi
vult, ꝙ non excusetẽ ab actione iniuriarum, q dicit, Tædet me,
ꝙ fueris de falso ꝯdemnatus, licèt ꝓtestationẽ p̄miserit. seqtur
Ias. in d. l. turpia, col. fin. post Ale. de lega. j. ¶ Ex qbus oĩbus ap-
paret, ꝙ illa protestatio, qua utuntur opponentes exceptionẽ
90 † alicuius criminis ꝯ actorem, vel contra testes, puta ꝙ sunt
excõicati, homicidæ, infames, & similia, cum protestatione,
ꝙ id non opponunt aĩo iniuriandi, sed pro iure suo tuendo,
ꝙ talis ꝓtestatio eos non releuat, nisi ꝓbẽt veritatẽ ita esse, &
in cã obtineant. Nã q nõ ꝓbat, ẽt qđ excipiendo deduxit, calũ-
niari vr̃, l. 1. C. de adu. diu. iud. ca. calumniam, de pœn. Et ex hoc
tollitur alia præsumptio contraria, ꝙ animo iuris sui conser-
uandi obiecerit crimen. Et per ista ita consuluit Soc. cons. 118.
Visa narrati puncti petitione, col. 3. lib. 1. Aliogn facilitate pro-

testa-

testationis daret occasio calũniis, & iniuriis, ſm Fel. in c. 1. ad finẽ, de excep. ¶ Fallit aũt iſta concluſio, ſi ꝓteſtatio eſſet a cã veſtita, c. 1 ꝟ. qđ metus cã. c. Lotharius, xxx. q. 3. Tu aduerte, ꝗa in c. 1. proteſtatio nõ erat ꝯria facto, ſed potius declaratoria facti multipliciter intelligibilis Nã aſſumptio habitus monachalis pt fieri aĩo ꝓfitendi, & non ꝓfitẽdi. Scđo aduerte, ꝗa ſeruit
91 iſta fallẽtia puellis nõ audentibus† ꝯdicere parẽtibus requirẽtibus ab eis, vt renunciẽt hrẽditati pr̃næ, & mr̃næ. Nã conſilium eſt, ꝙ prius ꝓteſtentur, ꝙ nõ intendunt renũciare, & vbi in futurũ renunciarent metu, & reuerentia parentum, non ſpõtè renunciabunt, ſm Soc. cõſi. 263. Circa primũ, col. 4. li. 2. ¶ Tertiò aduerte, quia vr̃ ꝙ iſta fallẽtia ſeruiat de vento. Nã ꝓteſtãs
92 ſe metu & nõ ſpõtè actũ gerere, tenet metum † ꝓbare, ꝗa ſolis proteſtationib. non ꝓbat metus, l. metum, C. qđ me. cau. Bart. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori, ff. de no. oper. nunc. in v. q. Sed ſi probetur metus, etiam ſine proteſtatione actus irritabitur, l. 1. & per totum, ff. quod met. cau. c. ad audientiã, eo. ti. ergo ꝓteſtatio erit fruſtratoria, gl. in d. c. Lotharius, dicit, ꝙ ſola ꝓteſtatio ꝓcedens probat metum. d. c. 1. non aũt proteſtatio ſubſequens, d. l. metum. & hoc etiam voluerũt glo. Inn. & Car. & *communiter* Doct. in d. c. 1. per illum text. ſed ibi cum proteſtatione concurrebant multæ præſumptiones. Prima, ꝗa tpe ingreſſus erat cõiugata. Item iuuenis. item habebat paruulum filium. Quæ omnia arguebant, ꝙ ſponte non intrauerit. Et ꝙ ſola proteſtatio non probet metum, firmant Pan. & alii cõiter, in c. fi. ꝟ. de appel. Bar. & Legiſtæ, in d. §. ſi quis ipſi ꝑtori. Pro concordia puto diſtinguendum, aut ꝓteſtatio tendit ad inualidandum actum, ꝗ dr̃ meticuloſus; & tunc aut actus dependet a voluntate ſolius proteſtantis, & proteſtatio præcedens probat metum. Ita loquitur tex. in d. c. Lotharius, Et rõ eſt, ꝗa nuda ꝓteſtatio in caſu illo probaret animum ꝓteſtantis, arg. eorum, ꝗ notant in c. ſignificaſti, de homici. & ita tenet Bart. & *cõiter* alij, in l. qui in aliena, §. fi. ff. de acq. hær. Aut actus dependet a voluntate duorum, & tunc ſi proteſtatio fiat in ipſo actu parte pñte, ꝓbat metum. Ita ꝓcedit text. in d. c. 1. cum ibi not. Aut an actũ, & nõ probat. Ita loqt tex. in d. l. metũ. Rõ eſt, quia pòtuit abeſſe metus tpe actus, & quia proteſtõ facta in abſentia eius, ꝗ lædi pt, illi nõ ꝑiudicat, vt hic per Pan. & ꝟ. dicã. Aut ꝓteſtatio tẽdit ad ꝯualidandũ actum nõ iuridice factũ, & tunc ſiue fiat añ, ſiue in ipſo actu, nunꝗ probat metũ. Ita ꝓcedũt notata per Pan. in c. fi. de appel. & Bald. in d. l. ſi quis ipſi ꝑtori. & rõ eſt, ne facilitate proteſtationis det occaſio offendendi ius cõe. ¶ Præmiſſa ſeruiunt in practica ad qõ. an filia, quæ pro-
93 teſtata fuit ſe metu reuerentiali renunciare hæreditati† paternæ, & maternæ, teneat ꝓbare metũ eo mõ, quo docet Bart. in l. 1. §. ꝗ onerandæ, ff. qua. rerum actio nõ dat. Et certè dđm eſt ex ꝓmiſſis, ꝙ ſic, niſi ꝓteſtatio eſſet facta in actu renunciationis, pr̃e pñte, ꝑ tex. in d. c. j. & hoc vult Fel. hic expreſsè. col. 22. poſt Card. in c. cãm mrimonij, ꝟ. de offi. delega. Si tñ filia eſſet minor, & enormiſſimè læſa, tunc forſan proteſtatiõ ꝓcedens ꝑp alia adminicula metũ probaret, ſm Soc. qui ita conſuluit, ꝯſi. 263. Capio primũ, col. 4. lib. 2. Proteſtatio n. & ſi ſola nõ probat: operatur tñ, ꝙ metus facilius probat, ſm Ang. in l. metum, la 3. ff. quod metus cau. Mod. hic, & in hoc eſt vtilis iſta proteſtatio. Credere ẽt, ꝙ ſit vtilis in alio, ꝗa operabit ꝙ iudex arbitrabit ꝑp proteſtationẽ, metũ eſſe iuſtũ quẽ al's iuſtum nõ fuiſſet arbitratus. Nam qs dicat iuſtus metus, ſtat arbitrio iudicis, conſiderat qualitate perſonæ metũ paſſe, ſm gloſſ. Panorm. & Imo. in c. cum dilectus, ꝟ. qđ metus cau. glo. in c. cum locum, de ſpon. Et ex proteſtatione arguet qualitas ꝑſonæ proteſtantis, arg. l. quidã in ſuo, ff. de cond. inſt. Vel vtilis eſt proteſtatio, quia operat, ꝙ actus ſit mero iure nullus. ubi alias veniebat reſcindedus ꝑ actionẽ, qđ metus cã. Qđ verũ, ſi ꝓteſtatio ſit facta parte pñte, vt hic per Fel. co. xxii. ¶ Quarta cõcluſiõ. Proteſtatio ꝯ
94 ria† ꝓſumptioni iuris, & de iure, tollit ipſam ꝓſumptionem, ſicut cõfeſſio. Cum iſta concluſione tranſeunt oẽs, & cã firmat d. Anto. in c. is, ꝗ fidem, de ſponſ. ¶ Et ex ea infert, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ ꝯ inſtrm̃ nõ admittat niſi exceptio ſolutionis, ꝙ tñ opponi poterit exceptio fundata in proteſtatione ꝯtraria inſtrõ, facta ante inſtrumentum, ſicut poteſt opponi exceptio confeſſionis, ſm Fely. in ca. ex parte, el 2. col. 4 verſicu. 14. fallit, ꝟ. de offi. deleg. & in rub. ꝟ. de probatio. ¶ Fallit iſta concluſio, in pro
95 teſtatione continente† in ſe turpitudinẽ, ꝗa iſta tollit ꝓprium factum ſubſequens. Puta, ſi ſponſus proteſtetur, ꝙ cognoſcit ſponſam hoc animo, ꝙ non intendit ꝙ ſponſalia tranſeant in matrimonium, talis proteſtatio nihil operatur, ẽt ꝙ illi conſentiant ſponſa, ſm Inn. in c. veniens, el 2. de ſponſa. quem ſequunt Pan. & alij hic. ¶ Circa iſtam fallentiam aduerte. Primò inquantum Abb. præſupponit, ꝙ in exemplo præmiſſo proteſtatio ſit contraria facto, certè videtur malè dictum, quia eſt declaratoria facti multipliciter intellig bilis, vt de ſe patet. Niſi dixeris, quod ſtante præſumptione iuris, & de iure, proteſtatio, & factum inuicem repugnant. Secundò aduerte, quia nõ vr̃ verũ, quòd turpitudo habeat operari nullitatem proteſtationis in fauorem matrimonii, imo potius deberet operari validitatem proteſtationis, & annullationẽ actus, per text. in c. fina. de condi. appo. Nec obſt. ſi dixeris, ꝙ ibi proteſtatio continens turpitudinem, eſt contraria ſubſtantialibus matrimonij. Quia & hic contrariatur ſubſtantialibus. 1. conſenſui, in quo conſiſtit ſubſtantia matrimonij, l. nuptias, ff. de reg. iur. Augetur difficultas, quia præſumptio iuris, & de iure, admittit probationem in contrariũ ea ratione, ꝗa ꝑ cõfeſſionem partium patet defectus in ſubſtantialibus, ſine quibus lex non feciſſet talem præſumptionem, ſm Fel. in c. cum ordinem, colum. 1. ꝟ. de reſcrip. Sed ita eſt in exemplo prædicto, ergo &c. Fortè poſſet dici, ꝙ in cã mr̃imoniali nõ adhibet fides partibus contra mr̃imonium, c. ſup eo. ꝟ. de eo, ꝗ cogno. cõſangu. vxo. ſuæ. ergo nec ẽt ſtabitur proteſtationi. Hoc tñ non ſatiſfacit, ꝗa tex. in d. c. ſuper eo, procedit in confeſſione facta poſt matrimoniũ. Nos loquimur in proteſtatione facta ante matrimonium. niſi dixeris idem eſſe, ſi fiat poſt ſpõſalia de futuro, ſed oporteret hoc probare. ¶ Puto, ꝙ ſi dicamus ꝙ ꝓſumptio iuris, & de iure, de qua in c. is qui fidem, de ſpon. fundetur in ꝓſumpto conſenſu, quòd iſta cõis deciſio, quam etiam tenent glo. Pan. & ſcribentes in c. ꝑ tuas. de cond. appo. ſit periculoſa. Si vero dicamus, ꝙ lex præſumat ita ꝑp honeſtatẽ, tunc erit veriſſima, quia ex quo lex ita vult, proteſtatio in dependentibus a iuris diſpoſitione nihil releuat, vt ſ. latè dixi. & reperio, ꝙ per hãc rationem ita cõcludit Are. in l. Titia, §. 1. ff. de verbo. ob. ¶ Circa tertium membrum,
98 facias vnicam cõcluſionem. Proteſtatio ꝯtraria facto† multipliciter intelligibili valet, & operatur ꝙ factum intelligatur ſm ſenſum proteſtationis, l. Neſennius, ff. de neg. geſt. l. & ſi quis, §. plerique, ff. de religio. & ſumpt. fune. & iſta eſt vtilis concluſio. Ex qua inferuntur plura. Primò infertur ſm Inno. ꝙ ꝓteſtatio
97 † reſpondentis libello, animo litem non conteſtandi, impedit litis cõteſtationem, ꝗ ex rñſione alias inducta fuiſſet. & ratio eſt, ꝗa talis proteſtatio tollit cõem intellectũ a facto, & operat, ꝙ ſm alium intellectum factũ interpretet, & ſic rñſio videbitur facta aĩo potius inſtruendi iudicem, ꝗ aĩo litem ꝯteſtandi. ſequuntur Pan. & alij hic. d. Ant. & Pan. in ca. 1. ꝟ. de litis conteſt. Bar. in l. 1. C. eod. titu. Et iſta eſt *cõis* opinio, licèt quidã contradixerint. Ex qua infertur, ꝙ proteſtatio petentis ſe mitti in
98 poſſeſſionem† authoritate iudicis, ſaluo iure intrandi propria authoritate, operatur ꝙ non cenſeatur proteſtans renunciaſſe pacto de ingrediendo propria authoritate. quod rr̃ tollitur, ſi eatur ad iudicem pro obtinenda poſſeſſione, l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. de no. oper. nunc. Bald. in l. 2. in 10. q. C. de ſerui. & aqua. ¶ Sed aduerte circa iſtud exemplum, inquantum Abb. dicit, ꝙ reus debet facere hanc proteſtationem in pñtia eius, cuius intereſt, & poſtea dr̃ corã iudice, non aũt corã actore. ergo vr̃ intereſſe iudicis, & ſic valebit proteſtatio, etiam ꝙ actor non ſit pñs. ſed hoc eſt contra tex. in auth. ꝗ ſemel, C. quõ, & qñ iudex. ſuppleas ergo verba ad exemplum. ¶ Secundò infertur, ſm Inno. in c. Cumana. de electio. ꝙ proteſtatio rei ſe opponẽ
99 tis in iudicio cum proteſtatione, †ꝙ per actus quos faciet, non intendit in iudicẽ conſentire, operatur ꝙ nõ intelligatur prorogata iuriſdictio. ſequũtur omnes. Qđ ꝓcedit, etiã ſi in eadem ſcriptura prius fuerint deductæ aliquæ exceptiones contra libellum, & ꝯtra ꝑſonã actoris. Quia in eadem ſcriptura non cõſideratur ordo, l. talem, ff. de hr̃dibus inſtit. l. 2. §. prius, ff. de vulg. & pup. Ita ampliat Bar. in l. quidam conſulebant, ff. de re iud. Subdit tñ, ꝙ tutius eſt ꝙ ꝓmittat exceptio declinatoria, & poſtea proponantur exceptiones dilatoriæ vel peremptoriæ, ſalua declinatoria. Seqtur Bald. in l. exceptionem, col. 3. C. de ꝓbat. Sequuntur alij *cõiter*, quos referunt ibi Ale. Mod. & Fely. in ca. inter monaſterium, col. 4. ver. prima declaratio, de re iudicata. Iſta tñ proteſtatio caſu, quo iudex ſit cõpetens, eſt nociua: quia poterit iudex ꝯ opponentem declinatoriã ꝓcedere, tanquam ꝯtra ꝯtumacem ad mulctam, vel excommunicationem. ſm Inno. in c. Cumana, & ibi Imo. & Pan. ſequuntur, ꝟ. de ele. ꝑ tex. in c. ex parte, in verſi. quia ſtare volunt iuri, de verbo. ſigni. Idem tenent Ang. & Mod. in l. non vr̃, ff. de iudi. ſequuntur cõmuniter Doct. quos refert Fel. hic, & Ale. Iaſ. in d. §. morte. Iaſ. in l. eleganter, §. ſi quis poſt, ff. de cond. indeb. dicentes omnes, ꝙ fatuus eſt aduocatus, ꝗ ita proteſtatur. Iſtud arbitror verũ, ſi proteſtans ſtet in ſola proteſtatione, non rñdendo petitis per actorem: ſed ſi ſalua proteſtatione rñderet, proponendo ſuas exceptiones, credere ꝙ non poſſit tanꝗ contumax cõdemnari. Quia rñdendo ſalua declinatoria, perinde eſt ac ſi declinaſ-
100 ſet iuriſdictionem, niſi ſi, & † quatenus arctatus ſit de iure cõparere, quo caſu non poſſet mulctari tanꝗ contumax, ex quo ſimpľr non declinauit, ſm Pan. & alios hic, poſt Inn. in d. capit. Cumana. & tradunt Ale. & alij, in l. ſi ita ſcriptum, ff. de lega. 1. & iſtud eſt, quod volunt d. Ant. & Geminia. in d. cap. Cumana. & Pau. de Caſt. in d. l. non videt. ¶ Et ex his habes, quòd vtiliſſimum eſt in proteſtatione ſemper addere conditionem, niſi ſi,

& qua

& quatenus. Benè facit, quòd dicit Barto. in l. diuus, ff. de fal. vbi dicit, quòd ſi quis interrogetur an velit vti inſtris, vel teſtibus; ſi dubitet rñdere pp pœnam falſi, debet rñdere, ꝙ intendit vti, cum proteſtatione ſi & quatenus veritatem contineāt. Et idē tenet Cy. in l. falſos, C. eo Bald. in l. ſi aduerſarius, C. de fide inſt. Practica Papi. in forma productionis inſtrumentorum, in ver. appareant. & iſtam practicam antea docuit Spec. tit. de inſtru. editio. §. dicendum reſtat. verſi. quod ſi velis. ¶ Tollendo tamē effectum dictę proteſtationis duplex poteſt adhiberi remediū. Primum eſt, ꝙ ad inſtantiam interrogantis ſtatuatur ſibi terminus ad deliberatè, & præciſè reſpondēdum, quia tunc arctabitur preciſè rñdere, velit vti, vel ne, ſm Bart. in l. diuus, & ff. de fal. & Lapum ſua allegatione cxix & optimè declarat Fulg. con ſi. 177. Publicato proceſſu. Secundum remedium eſt, ꝙ interrogās nō ſimpliciter interroget, an velit vti teſtibus, vel inſtro, ſed ſpecificet, vtrum velit vti inſtro in tali parte, in qua ſic dicitur: & ſimiliter vtrum velit vti dicto teſtiū in eo, in quo ſic deponunt, quia vult in eo de falſo illos redarguere. Nam tunc tenetur interrogatus reſpondere abſque aliqua proteſtatione, ſecundum Saly. in l. ſi falſos, C. de fal. & Card. Alexan. in capitu. in memoriam, xix. diſtinct. Tertio intellige, quod præmiſſa proteſtatio iuuat, niſi proteſtans produxiſſet falſum articulum, & ſuper eo feciſſet teſtes recipi, tunc non excuſatur a pœna falſi propter dictam proteſtationem, ſm Barto. in d. l. ſi falſos, & Fely. in c. in pñtium, col. 3. de teſtib. Habet etiam alios mirabiles effectus iſta proteſtatio, niſi ſi, & quatenus, quos vide per Fely. in c. cum contingat. ĵ. de offi. deleg. ¶ Quintò quærò, an proteſta
101 tio præcedens † extendatur ad actum, qui celebratur ex interuallo: Pan. hic in 3. membro rñdet; ꝙ non. Idem tenet Barto. in d. §. morte, & ibi Ale. & Mo. dñt, quod iſta eſt cōis opinio, & idē tenet Bar. & alij communiter, in l. pacta nouiſſima. C. de pac. & in l. qui in aliena, § fi. ff. de acq. hrd. Fel. & cōiter Canoniſtæ hic, & in d. c. Cumana. ¶ Omiſſis auctoritatibus, diſcutiamus fundamenta. Allegat primò Panor. text. in d. l. cum plures, §. locator horrei, ff. loc. ſm vnum intelſm. Sed non probat, quia ibi aduerſarius ignorabat proteſtationem, ſm communem; & ideo ſi actus fuiſſet celebratus incontinenti, adhuc proteſtatio non habuiſſet effectum, vt dixi ſ. in 3. concl. 2. memb. Secundo, Barto. in d. §. morte, allegat tex. in l. per retentionē, C. de vſu. Iſte text. meo iudicio, non ēt probat, quia loquitur in diuerſis terminis, videlicet ꝙ proteſtatio non trahit ad vſuras maiores ſcdo loco ꝑmiſſas, quia ſunt diuerſæ vſuræ ab his, de quibus agebatur tpe proteſtationis. Et vera eſt concluſio, ꝙ proteſtatio ſuper vna re, nō extēdit ad aliam diuerſam, l. ſi quis, §. plerique, ff. de relig. & ſumpt. fun. l. ſi vnus, §. & in ſumma, ff de pac. Concluſio verò noſtra loquit, an trahat ad actus celebratos ex interuallo, non diuerſos ab his, de qbus ꝓteſtatio loqbatur. Præterea odio vſurarū ibi ſtricta fit interpretatio. Tertio Lu. Ro. allegat text. in l. ſi tibi certam, ff. de adimen. leg. d. Alex. rñdet, ꝙ alleg. tex. nihil facit, quia non apparet, ꝙ fideicom. ſubſequens fuerit factū ex interuallo. Iſta rñſio retorquet, quia ſi eſſet factū incontinēti, tñ ꝓteſtatio non extendit ad illud, ergo minus ſi ex interuallo. Vñ rñdeo, ꝙ proteſtatio ibi reſpicit actū celebratū, nimirū ſi non extenditur ad futurū, cū reſpiciat ꝑterita. cōcluſio verò noſtra loquit, qñ proteſtatio reſpicit actū celebrandū. Quartò pro iſta parte Bar. in l. Titia, §. 1. ff. de verb. ob. alleg. tex. in l. ſi tibi librum, ff. de actio. empt. & in l. ſi binarū, ff. de ſeru. verba. prædio. per q̄ iura reſtringit vulgatā rlam d. §. 1. & l. itē ꝗa, §. fi. ff. de pactis. Tu conſidera, ꝙ illa iura vñr probare oppo. eius: ad qđ Bar. illa allegat, ꝗa illa proteſtatio facta añ venditionem, ꝙ ædes vendendæ deberent ſeruire ædibus retētis, operat ꝙ detur actio ex vendito, pro imponenda ſeruitute omiſſa in traditione ædiū, ergo ad actum ex interuallo trahitur proteſtatio, alś non daret actio ex vendito. ¶ Contrariā opinionē ꝙ trahatur etiam ad actum ex interuallo, tenēt Bal. & Are. in d. l. Titia, §. 1 Bal. & Ang. in d. l. pacta nouiſſima. Are. in l. ſi ita ſtipulatus, in prin. ff. de ver. ob. & in d. l. qui in aliena. §. fi. Car. Ale. in ca. ſolicitudinē, in ix. q. de appell. Pro iſta parte allegatur tex. in l. ſi ita ſcriptum, ff. de leg. 1 Ad iſtum rñdet Alex. Sal. & alii in d. l. pacta nouiſſima, quod ibi legata, & proteſtatio in eodem teſtō facta fuere, & ſic incontinenti, l. hrdes palā, §. fi. ff. de teſt. & quòd ibi eſſent facta eodem teſtō, probat tex. ibi in fi. vel aliter rñdet, vt in ſequenti ꝯrio. Scdò allegatur tex. in l. ſi quis in prin. teſti, ff. de leg. 3. Sed rñdet, ꝙ concluſio nra loquitur in ſimplici proteſtatione, illa lex loquitur in proteſtatione facta per verba reſpicientia futurū tps. Tertio allegatur ratio, ꝗa volūtas pſumit
102 † durare, niſi probetur mutata, l. eum qui, ff. de probatio. l. ſancimus, C. de teſta. c. cum Marthæ, de celebra. miſſa, & ppea dicit Bar. in l. non ſolum, §. ſi mandato, ff. de iniu. ꝙ mandās tenetur de homicidio commiſſo ex interuallo longo poſt mandatum. & fuit dictum Inno. in c. ad audiētiā, ĵ. de homicid. Ad iſtud rñdet Fel. hic, ꝙ dicta regula, ꝙ voluntas non præſumat mutata, procedit, qñ nullus actus geritur per illū, qui ſemel habuit talē voluntatem; ſecus ſi aliquis actus geratur, ꝑ quē poſſit pſumi mutata voluntas, vt in actu, qui fit poſt proteſtationē nō repetita proteſtatione. Iſta ſolutio mihi vr verbalis, quia vera eſſet, ſi actus non poſſet recipere interpretationē a proteſtatione ꝑcedente, Sed cum actus etiam ex interuallo celebratus, poſſit intelligi ſm proteſtationem, quare debemus pſumere mutatā fuiſſe voluntatem? & pro iſta parte ſtringit text. in l. ſi vero, ff. de Aedil. edic. Vnde pro concordia conſidera duos caſus. Aut quæritur, an proteſtatio facta in aliquo actu trahatur ad actū ſm celebratum ex interuallo, & tunc dicēdū vr ꝙ nō, quia proteſtatio ſimpliciter facta debet intelligi de primo actu. l. boues, §. hoc ſermone. ff. de verbo. ſigni. & ideo in ſcdo erit repetenda proteſtatio; niſi ille actus ſcds fiat incontinenti poſt actum ſimul cum proteſtatione celebratum. Ita procedit cōis opinio., & iſtud clare ſonant verba. & Pan. hic, ſi benè ponderent. Aut quæritur, an proteſtatio ſimplex trahatur ad actum primum, celebratum ex interuallo, & tunc dicendum, ꝙ ſic, quia non præſumitur voluntas mutata, & nondum proteſtatio ſortita fuerat aliquem effectum, & in iſtis terminis procedat tex. in d. l. ſi binarum, & ꝯria opinio. Retēta igit cōi, habes eam declarare & reſtringere multis modis. Primò poſſes eā reſtringere, vt ſtatim dixi. Scda declaratio, vt procedat, qñ proteſtatio eſt ſim
103 pliciter, facta ſecus ſi ꝑ verba gñalia † directo futurū tps reſpicientia, ſm Pan. hic, & Barto. in d. §. morte, per text. in l. ſi ita ſtipulatus. 2. de fideiuſſo. & in l. quæro. ff. loca. & d. l. ſi quis in principio teſtamenti. Confirmo, quia vbi primus actus non conſumit effectum, ſm intentionem diſponentis, tunc diſpoſitio intelligitur non ſolū de primo actu, ſed de omnibus vlterioribus, ſm Bar. in l. fideicommiſſa, §. ſi quis decem, ff. de leg. 3. Bald. in l. inuitis, ff. de procurat. Cum igitur proteſtatio ſit generaliter directa ad futurum tps, non vr, ꝙ diſpoſitio conſumat effectum per vnicum actum, ſm generalem intentionem proteſtantis, meritò ꝓteſtatio trahi poterit ad actus vltiores. ¶ Contra hanc concluſionem arguunt ſic. Expreſſio eius, quod tacitè ineſt, nihil operatur, l. 3. ff. de leg. 1. notatur in cap. ad audientiam, ſcda, ĵ. de reſcrip. verum in proteſtatione ſimplici ineſt factum de futuro, vt ſi dicam, proteſtor ꝙ nolo præſtare. alimēta aīo donādi, intelligitur per præſtationem futuram, l. Neſennius, ff. de neg. geſt. Ergo ſi proteſtatus fuero per verba gñalia reſpicientia futurum; puta, proteſtor ꝙ, qualiacunque alimenta præſtitero, non præſtabo aīo donandi, talis gñalis expreſſio nihil operabitur. Iſtud vr ſtringere: tñ in exemplo ꝑmiſſo prima ſimplex proteſtatio etiā directò futurum tps reſpicit, ſicut ſcda magis generalis. Tñ quia dari pñt alia exempla, puta, proteſtor, ꝙ nolo adire, & proteſtor, ꝙ ꝑ aliquem actū, quē dicam vel faciā, non intendo adire: rñderē, ꝙ alio modo exprimit, q̄ inſit, quia primo caſu futurū tps exprimit ſimpliciter. Iō intelligit de actu, q fit incōtinēti. Scdo caſu exprimit generaliter, iō trahit ad actus ex interuallo. ¶ Tertia declaratio, vt procedat
104 in ꝓteſtatione ſimplici & nuda. Secus in proteſtatione † veſtita a cā, q duret tpe actus celebrati ex interuallo. Exemplū, ſi ꝓteſtor, ꝙ ꝑ metū ingredior religionē, talis ꝓteſtatio operat ꝑ ī futurū durante dicto metu, c. j. ĵ. qđ met. cau. & ibi no. Inno. & alij, Bar. & cōiter Legiſtæ in d. l. ſi quis in aliena, ff. de acq. her. Ioā. And. in reg. in generali, col. pen. de reg. iur. lib. 6. Et ideo proteſtans qñ ſoluit pp metū tyrāni, talis ꝓteſtatio trahit ad oēs ſolutiones, q fiunt tyrāno ſp principātē, ſecundū Bar. in l. 1. pe. co circa mediū, ff. de cōdi. ob turpē cām. & in tract. de Tyran. & in l. 2. C. qđ metus cā. Et iō aliter dicebam, ꝙ coactus ꝯhere matrimoniū, q tota nocte fuit in domo mulieris retētus, licèt dormuiſſet cū ea, ꝙ tñ nō erat purgatus metus, ex quo eadē cā timoris durabat, prout ēt in ſiſibus terminis conſuluit d. Alexā. cōſ. vlt. li. 3. Facit ēt ad proteſtationē factā ꝑ puellā raptā, q̄ exiſtens apud raptorem, proteſtata fuit, ꝙ añ raptum ꝯxerat matrimoniū cum raptore, vt pſumat facta per vim, & metum, ex quo ſp perſeuerabat eadē cā timoris, & violentiæ. De quo per Cæpol. conſ. 57. ſup q̄rela raptus, col. pe. & hanc fallētiā & ꝑcedentem approbat Soc. conſi. 27. In pñti, col. fin. lib. 3. ¶ Quarta declaratio, vt procedat in proteſtatione, per quam nullum ius
105 † acquirit proteſtanti, ſecus in ꝓteſtatione, per quam ius fuit acquiſitum proteſtanti, quia tunc per actum ex interuallo, nō eſt pſumendū ab eo iure iam acquiſito receſſum, arg. l. cum de indebito, ff. de probatio. Exemplum, vendo tibi fundū cū hac proteſtatione expræſſa, ꝙ liceat in traditione eius mihi imponere ſeruitutē eundi ex illo fundo ad meū fundum: tunc ſi in traditione nihil dicat, non præſumit proteſtationi renūciatū. Iō agi poterit ex vēdito, vt patiat emptor ſeruitutē imponi, & in iſtis terminis loquit tex. in l. ſi tibi liberū, ff. de act. emp. & in d. l. ſi binarū, ſm Imo. hic per tex. in l. quoties. §. ſed ſi cum primū, ff. de act. empt. ¶ Expeditis his, q tangunt per Pan. pro pleniori intelligentia q̄ro ſexto, an proteſtatio poſſit fieri in abſentia partis: Circa hāc quæſtionem facias ſequētes cōclōnes.
106 Prima concluſio. ¶ Proteſtatio declaratoria † animi, per quā nemo

nemo grauatur,non requirit pñtiam alicuius, dummodo fiat
tali ter,qđ possit de ipsa protestatione apparere,l.id circo,C.de
codicil.d.l.Nesennius,& d.l.& si quis.§.pleriq;,& d.l.q in aliena,
§.fi.secundum Bart. & cōiter alios,in d.§.morte,in prima specie
protestationis.Tu aduerte,qa Bar.allegando d.§. pleriq;, pͥsup-
ponit,ꝙ protestatio, per quam impedit aditio hrēditatis, possit
fieri in absentia creditorum.Istud vr̄ falsum, quia quoties pro-
pter ignorantiam protestationis alius potest captari,tunc pro
testatio illi debet intimari, l. si mandassem, ff. manda. Sed ista
est hmōi,quia si creditores intellexissent protestantem nō ge-
rere negocia hæreditaria animo adeundi, procurassent ne bo-
na transiuissent in sinistrū, vel alr̄ sibi ꝓuidissent.Ad istud rñ-
debo in sequēti ꝯclusione.cōfirmat̄ ista conclusio,qa ratihabi-
tio potest fieri parte absente,ſm gl.& Bar.in l. Pomponius scri
bit,ff.de neg.gest.Bar.in l.quo.n.ff.rem ratā habe. cum cōcord.
allegatis p Alex.& Mod.in d.§. morte.vltra quos adde, ꝙ istud
probat̄ in l.si ego,ff.de neg.gest.iuncta regula,q pōt inuitis,&c.
¶Item adde, ꝙ procedit in ratihabitione actus validi gesti no-
mine ratificantis,secus in ratihabitione actus nulliter gesti per
ipsum,quin mō ratificat,ſm Are.con.28.Eximie domine colla
teralis, quia ex ratihabitione actus nulli resultat nouus contra
ctus,vt ex nunc,& non ex tunc,ſm Bar.in l.ab emptione, ff. de
pact.ergo debet intimari parti,quæ ex ratificatione obligatur,
d.l.si mandassem . Et ex istis iustificari potest dictum Ange. in
§.si verò expressim,in Auth.de hær.& falc. inquantum vult,ꝙ
si quis parte absente approbet vnum instr̄m tanq̄ verum, in-
str̄m facit fidem contra approbātem in fauorem omniū, quo-
rum interest.Nam ea ratio est, quia ratihabitio fieri potest ab-
sente parte, cum agatur solum de probanda voluntate appro-
bantis,ſm Felyn.hic,de quo latius per Fely.in ca.si cautio,colū.
7.versi fallit 3.& seq.ĵ.de fide instr. Hinc est, ꝙ licèt aliàs iudex
non possit declarare suam sententiam partibus absentibus, &
non citatis,ſm Bartol.in l.ab executore,ff.de appell. versi.quæ-
ro qualiter.tñ declaratio,quæ neutrā partem lædit,facta absen
tibus partibus,& citatis,valebit ſm And.Sicu.consi.25.Clemē-
tissimi patris,col.9.lib.2.¶Fallit ista conclusio,si protestatio tē-
107 dit ad declarandum actum,† qui cum alio geritur. Tunc pro-
testatio debet illi notificari,aliàs nihil valet,l.pro hærede, §.Pa
pinianus,ff.de acq.hæred. qui non probat, vt s. dixi. & attenta
ista ratione sequeretur quòd etiam in d.l. Nesennius, protesta
tio deberet intimari filio,cui præstantur alimenta,cuius ꝯ̄rium
volunt Bar.& oēs allegādo istum text.pro regula.Benè fateor,
ꝙ si aliter possit lædi,ꝙ deberet sibi intimari. aliàs in sui præiu-
dicium nihil operabitur protestō, vt in sequen. conclusione.
108 ¶Scđa cōclusio.Protestō declaratoria, per quā ꝓtestans† exo
neratur,& alius posset decipi seu lædi,debet fieri in pręsentia il
lius,vel ei saltem intimari,l.si mandassem, ff.manda. de. vnica,
de renun.c.ex parte decani,ĵ.de rescrip.Tu dicas,quòd ista cō-
clusio procedit gn̄aliter in quacūq;protestatione,ſm Pan.hic,
qa protestatio facta absente parte,q̄ lædi pt̄, nō plus operat, q̄
ꝓpositum in mēte retentū,arg.l.si repetendi,vbi Bal.not.C.de
condi.ob cau.facit l.de vnoquoq;,ff.de re iud.Et de protestatio
ne inhibitoria est tex. in l.nomen, C. q̄ res pigno. De certifica-
toria,in l.aut q aliter, ff. ꝙ vi, aut clā. De incitatoria, & prohi-
bitoria,in l.3.C.de noua.in l.fi.ff.de trāsact.cū similibus.¶Fallit
109 multiplr̄.Primo ꝓcedit,si certus sit aduersarius. Secus si incer-
tus,tūc sufficit ꝓtestationē publicè proponere,l.sed,& si pupil
lus,§.ꝓscribere.ff.de instito.c.fi.& ibi not.per Geminia.& alios,
de elect.lib.6.Et sic habes, quòd si volo reuocare procuratorē
gn̄alem,sufficit proponere protestationē in publico. Quod ēt
voluit Bar.in l.si hominem,§.si Titiū,ff.de solutio. Quod intel-
lige procedere,qñ mādatum erat gn̄ale respū rerum, sed spāle
respū loci. Tunc dēt publicè proponi reuocatio in illo loco d.
§.proscribere.sed si mandatum erat gn̄ale etiam respectu loco
rum;tunc sufficit simpliciter protestari, taliter quòd de prote-
statione fides fieri possit, ſm Bart.in l. vnica,C.de satisd. quem
sic intellexit Ale.in d.§.morte.Quod tu latius declara:& dic,ꝙ
sufficiat protestari ipsi procuratori taliter, ꝙ fieri possit fides
de ꝓtestatione facta procuratori,ſm Fel.in d.ca.ex parte deca-
ni,col.12.versi.quarta regula.¶Scđō declara hanc fallentiam,
110 vt ꝓcedat,qñ nullus aduersarius † certus est,qui sciat̄ vel de fa-
cili sciri possit; aℓs si posset de facili sciri, non sufficeret prote-
stationem publicè proponere,ſm Gem.in d.c.fin.Bal.in l.si cu-
ratores,C.de iure delibe.Fel.in c.gratum,col.1.de off.deleg.de-
monstrat Ale.consi.5.col.1.li.2.consi.107. p totū,lib. v. ex quo
vr̄ posse inferri,ꝙ si dn̄s,qui constituit procuratorē gn̄alē veri-
simlr̄ scire posset ꝑsonas,quæ sunt acturæ cū suo procuratore,
ꝙ non sufficeret quo ad illas proponere reuocationē in publi-
co.Cuius ꝯ̄rium sentit,imò vult Bar.in d.l.vnica,dū dicit, ꝙ suf-
ficit intimare reuocationem procuratori generali ad causas,si
nondum iudiciū est inchoatū cum aliquo.Quod credo verius,
aliàs dcm̄ Bar.approbatum seruiret de vento, qa dn̄s verisimili
ter habet notas personas,cum quibus cōtraxit:illæ enim sunt:
cum quibus agendum est. ¶ Tertiò aduerte, ꝙ si proponens
publicè protestationem,vel edictum, procuraret vt citò amo-
ueretur, vt sæpe fit, talis protestatio vel edictū nihil prodesset,
ſm Pan.in c.cum olim,col.fi.de cā pos.& propr.Quod no.quia
sæpe occurrit.¶Fallit scđo, vt debeat fieri in præsentia eorum
111 qui possunt lædi† principaliter,secus si secūdario possint lædi,
l.1.§.denunciari,ff.de vent.inspi.Ita Fely. hic.Sed aduerte, quia
ista fallen.est inutilis,quo ad effectum,de quo quærimus. Nam
licèt non sit citandus is,de cuius pręiudicio agitur secundario,
quo ad hoc vt actus valeat, quo ad præiudicium tamen eius, q
secundario potest lædi, necessario etiam ipse vocari debet, se-
cundum Bar. in extrauag. ad repri. in ver. per edictum.& Ale-
xan.in l.de vnoquoque,colum.fina.ff.de re iudi.Fely.in c.fi.col.
pe.ĵ.de maio.& obe.¶Fallit tertio, vt procedat, quando ꝓpter
112 ignorantiam protestationis † declaratoriæ,quis posset decipi,
vel lædi ex facto suo, d. l. si mandassem . secus si ex facto ipsius
protestantis,d.§.plerique.& hoc modo tollitur difficultas mo-
ta in præced. conclusione. Ratio diuersitatis est, quia scientia
benè poterat succurrere ignoranti,ne læderetur ex facto suo .
Sed non sic poterat succurrere, ne protestans reuocaret pro-
testationem dependentem ab eius animo, ergo certificari nō
debuit,l.fi.potest inuitis,ff.de regu.iur.¶Quarto potest dici, ꝙ
113 ista conclusio procedit,quādo immediatè†potest lædi ex igno
rantia protestationis,d.l.si mandassem.Secus si occasionaliter,
& ita procedat opi.facta s̄.in præceden.conclusione.¶Quinto
fallit in protestatione declaratoria, per quam protestans exo-
114 nerat̄ † ab obligatione, causata ex dispositione legis sine scō
ꝓtestantis quæ fieri pt̄ absentibus his,qui lædi pn̄t,l.honores,§.
fi.ff.de Decur.quam dicit sing Bal.in c.Cumana, colum. 4. ĵ.de
elect.¶Circa hanc fallen.aduerte.Primo,ꝙ tex.ille non vr̄ pro-
bare,nam licèt dicat,vel quo alio modo,dēt tñ intelligi de mo-
do simili modis expressis,qui sunt tales,ꝑ quos ꝓtestō debebat
innotescere Decurionibus.illa.n. dictio,alio, denotat similitu-
dinem,c.sedes,ĵ. de rescrip. ¶ Scđo aduerte, qñā possit esse rō
huius fallentiæ.Bar.in d.§.morte,dicit,ꝙ rōne citò videbimus,
si cogitabimus.¶Quidam cogitauerunt ꝙ rō sit,qa in his,q̄ fa-
cit lex,non reqritur partis pñtia,l 2.& l.si creditores, C. de pac.
& vtrobiq; not.Bar.ꝙ tacitū pactū inducit a lege, absque pñtia
partis.Quæ ratio mihi non placet:licèt.n.lex inducat obligatio
nē in ꝑsonā pr̄is pro filio absq; pñtia pr̄is,non tñ sequitur,ergo
pr̄ pt̄ se eximere absq;partis pñtia:& ꝯ̄riū ꝓbat̄ in d.l.2. & l. cre-
ditores. vbi creditor obligat̄ non petere solidum, absque debi-
toris pñtia,& tñ non pōt ab ea obligatione se eximere, absque
eorum consensu.¶ Credo, ꝙ sit alia rō,qa lex obligauit patrē
absentē, solū ex ꝓsumpto consensu legis. Quæ ꝓsumptio indu-
ci non potuit,qñ pr̄ absens dissentit, ex eo quòd in rebus certis
non cadit ꝓsumptio, ſm gl. in l. vnica §.accedit, C. de rei vxor.
actio. Et si dixeris, remanent ergo decepti nominatores sub
vmbra huius præsumptionis, eo qa tenent̄ ꝓ filiofamilias, pr̄e
non consentiente,l.fi.C.de filiisfami.& quēadmo.pa.lib.10.Rñ
deo,sibi imputent, cum facile scire potuissent pr̄is volūtatem.
Sciens. n.vel scire debens,non decipitur, sed seipsum decipit, l.
si fundum, C.de euictio. ¶ Vltimo aduerte, inquantum Mod.
hic adducunt exemplum de procuratore effecto ribaldo, cuius
mandatum reuocat a lege, absque intimatione & pñtia eorū,
qui lædi pn̄t,l.si cum Cor.vbi Bar.ff.de sol.Bal.in l.rogasti, §.fin.
ff.si cer.pe.& non vr̄ ad propositū adduci: quia nos loquimur,
qñ protestatio hoīs tollit obligationem legis,& istud exēplum
loqtur qñ protestatio legis tollit obligationem hominis, & in-
ter ista maxima est dr̄ia,quia protestatio, & reuocatio manda-
ti,facta per legem non intimat̄,eo ꝙ leges notæ sunt,& ab om-
nibus sciri debent.l.sacratissimæ, C.de leg. Et ad istud exemplū
vide,quæ copiosè reduxit Fel.in d.cap.ex parte decani, colum.
11.versi.fallit decimo,in c. qualiter & qñ,2.de accusatio.¶Sex-
115 to fallit,qñ protestans pp metum ꝓbabilē,† nō audet protesta
ri in pñtia aduersarij,ca.fina.ĵ.de appel.traditur in l.de pupillo,
§.si quis ipsi ꝓtori,ff.de no.ope.nunc.Quod ꝓcedit ēt in prote-
statione facta super actu dependente a voluntate duorum, se-
cundùm Dy.Bal.Ang.& Imo.& Pau.de Ca.in l.q aliena,§.j.ff.de
acq.hrd.Quorum opinio tenenda est,licèt Bar.ibi ꝯ̄rium velit,
116 ſm Soc.consi.163 col.5 lib.2.¶Septimo fallit, † qñ protestans
non pōt hr̄e copiam aduersarii,l.vt perfectius,C.de anna.exce.
& d.§.si quis ipsi prætori,& l.1.§ adeundi,ff.qñ appel. sit.¶ Sed
117 hic suborit̄ dubitatio,coram quibus personis debeat† fieri ꝓte
statio,qñ ꝓtestās impedit̄ in pn̄tia aduersarii ꝓtestari? In isto
puncto vario modo loquuntur Doc.Aliqui volūt,ꝙ debeat fie
ri in iudicio,vt in l.1. §. adeundi,ff.qñ appel. sit. & in l. vt perfe-
ctius,C.de annali excep.Aliq extra iudicium,corā honestis per
sonis,l.2.C.de his,qui prop.me.iudi.non appel.¶Vnde,ꝓ cōcor
dia considera duos casus Primus est, qñ actus est expediendus
cum iudice.Scđs,qñ cū ꝑte.Primo casu distingue. Aut,ꝓtestās
impedit,ꝓtestari pp metū ipsius iudicis pñtis,& isto casu potest
fieri extraiudicialiter coram honestis personis, & ita procedit
tex.in

tex.in d.l.2.& in c.fi.de appella. Et no. quia dicit, coram hone-
ſtis. Vñ factũ corã vſurarijs non valeret, qa non ſunt boni viri,
l. improbum fœnus, C.de his, qui no.infa. nec corã excõicatis,
ſm Soc.pſ.45.col.1.lib.1. Aut ꝓteſtãs impedit̃ pp abſentiam iu-
dicis,& tunc ſi iudex habet tribunal, tunc ad tribunal fieri de-
bet,d.l.1.§. adeundi.ſi verò non hẽt tribunal, tunc ſufficit fie-
ri coram honeſtis perſonis,c. paſtoralis, §.fin.de offi.ord.¶ Se-
cundo caſu,aut actus venit expediendus extra iudiciũ, & tunc
dẽt fieri corã honeſtis pſonis,l.de pupillo,§.ſi qs ipſi pretori,ff.
de op.no.nũ. Aut in iudicio,& tunc ſeruãda eſt forma l.vt pfe-
ctius,C.de anna.exce.& cle.cãm, de elec.§.pen.¶ Sed hic iterũ
118 ſuboritur alia dubitatio. Quõ dignoſci poſſit,† ꝙ actus ueniat
expediendus cũ iudice, an cũ parte? Rñ rñdeo, ꝙ ſi proteſtatio
reſpicit principaľr factũ iudicis, licèt tractet̃ de intereſſe par-
tis,nihilominus dr̃ agi cum iudice,d.ca.fin & d.l.j.§.adeundi. Si
verò proteſtatio reſpicit principaliter factũ partis,licèt act⁹ de
beat fieri in iudicio, tñ dr̃ agi cũ parte, vt in d. l. vt perfectius,
& in l.ꝯctibus,& in auth.hanc aũt querelã, C.de nõ num. pec.
119 ¶ Iuxta præmiſſa dubitatur.an ꝓteſtatio poſſit fieri † in pñtia
patris? Rñdeo,nõ in pıudiciũ filij,nec eꝯ,ſm Soc.conſil. 8.lib.
120 3.¶ Item dubiatur,an ſufficiat ꝓteſtari in præſentia † procu-
ratoris? Bar.in d.§.morte,in ſcda ſpẽ ꝓteſtationis dinſtinguit?
Aut ſumus in caſibus in quibus ſcientia procuratoris nocet
dño,& tũc ſufficit illi ꝓteſtari in pñtia ꝓcuratoris,alˢ nõ,l.ꝓcu
ratoris,ff.de tribu.l.apud Celſum,§. qſitũ,& l.ſi procurator, ff.
de excep.doli.limitant Alex.& Mod.tripľr, & refert Fely. hic.
¶ Ex iſtis pt decidi qõ, quam habui in facto, an intimatio re-
121 ſeruationis † facta ꝓcuratori ſpãli ad litigãdũ ſup bñficio, fa-
ciat dñm incidere in pœnã ca. ſi bñficia, de pbend.lib.6. Vide-
bat̃ ꝙ ſic,qa ſcia ꝓcuratoris hñtis ſpãle mandatum, nocet dño
d.l.procuratoris,cũ gl.Cõtrarium ꝯſului, qa vbi reqritur plena
& indubitata ſcia,nunquã ꝓteſtatio facta procuratori, nocet
dño,ſm glo.in cle.cãm,in uerbo, appellatum, de elec. in caſu
aũt c.ſi bñficia, requiritur talis ſcia reſeruationis, quæ careat
oĩ dubitatione,ſm Io.And.& Peru.ibi ꝑ tex.in c.certũ, 11. q.3.
Itẽ ſcia reſeruationis requiritur ad cõſtituẽdũ dñm in mala fi-
de, qui nititur bñficium reſeruatũ retinere ꝯ voluntatẽ Papę,
& in pıudiciũ alterius. Vbi aũt ſcia eſt pſonalis,i.requiritur ad
inducendum malam fidẽ,tunc ſcia ꝓcuratoris nõ nocet dño,
l.item ueniunt, §. petitã, ff.de pet.hrdit.Et ex iſtis apparet non
obſtare,ſi dicatur ꝙ dñs pſumit̃ certioratus a ſuo procuratore
quia in caſu iſto nõ ſufficit pſumpta ſcia:immo rľr dñs præſu
mit ignorare geſta ſui procuratoris,niſi ꝓbet̃ ſcia, l.uerius, cũ
gl.ff.de ꝓbatio.l.ſi res obligata,ff.de leg.1.l.ſi quis delegauerit,
ff.de nouat. Tradit Ale.pſi.2.col.4. Cor.pſil. 156.Cũ in cã, col.
fi.lib.3.nõ ẽt obſtat, ſi dixeris,ſibi imputet dñs,quia qui dedit mãda
tum ſpãle ad litigandum ſup ipſo bñficio, qa rñdet̃,ꝙ tale man
datũ non ſe extendit,vt ꝓcurator viſa alterius reſeruatione de
beat in lite pſiſtere,qa ſic cenſeretur mãdaſſe illicita,ꝯ l.ſi ꝓcu
rator,ff.de cond.indeb.Hinc dixit Rota deciſi.81.in titu.ut lite
penden. in nouis, ꝙ dñs nunquam cenſetur dediſſe manda-
tum ſuo procuratori, ut lite pendente aliquid debeat attenta-
re.Facit dictũ gl.in c.dilecto,in uerbo,gñalis,ĵ. de preb.¶Septi
mo principaliter qro,an in caſibus,in quibus requirit̃ præſen-
122 tia partis,ẽt requiratur partis † conſenſus? Bar.in d.§.morte,in
prima ſpecie proteſtationis, verſ.ſed qro,an ẽt in partis,&c.in
ult.col.& fi.rñdet ſemp reqri ꝯſenſum partis,ſi de eius pręiudi-
cio agatur. Et iſtud idem volunt Pan.& alij hic,& dixi s.in 2.ꝯ-
cluſiõe 1.membri, & in 4.concluſione 2.membri, ꝑ tex.in l.
fi.§.itẽ ſi prædixerit,ff.nau.caupo.ſtab.¶ Sed dubitatur,an req
123 rat expreſſus† ꝯſenſus? Gl.& Doctores variare vñr in iſto pun-
cto,vt colligit ex ſcriptis Fel.& Mod. hic, & in d. §. morte. Se-
quendo dicta Bar.facio regulã,ꝙ requiritur expſſus ꝯſenſus ꝓ-
teſtati,aliàs ꝓteſtatio ſibi nõ nocet,& uoluit gl in c. Cumana,
ĵ.de elect. Et iſtud ẽt rľr atteſtantur verũ eẽ Fel.& Mod.¶ Am-
plia nõ ſolũ ſi agat̃ de oblõne ꝯcta tollẽda,vel limitanda, l.pfe-
cta,C.de don.q̃ ſub mõ,l.ſi maiores, C. de trãſactio. ſed ſi agat̃
de tollẽda,ſeu limitãda oblõne de futuro ꝯhẽda,ex neceſſitate
alicuius actus ꝓcedentis, adhuc requiritur conſenſus expreſ-
ſus,ſm Barto.in d.§.morte,per text. in d. §. item ſi prædixerit.
¶ Sed hic aduerte, ꝙ gl.in d.§.item ſi prædixerit, & ibi Pet. de
Bellaper. tenent oppoſitum, ꝙ in caſu illius §. ſufficiat tacitus
conſenſus. Et Bar. Alb.de Roſ.ibi admittunt ſi nauta, vel cau-
po ꝓteſtetur ante quã res in naui,uel hoſpitio receperit, & ſic
Bar.ibi contrariatur. ſequitur etiam Card.Ale.in d.ca. ſolicitu-
dinẽ.Lud.Ro.in d.§.morte.Imo.in c.potuit, colũ. 33. de locat.
Sed opinio Bar.eſt magis *coĩs*,& eam tenent do. Anto. & Fely.
hic, qui dicit,ꝙ hoc vult tex.in d. §. item ſi prædixerit, in uer-
bo, conſenſerint. & iſtam ampliationem ſequuntur Alex.&
Iaſ.in d.§.morte, & ibi Ale.dicit,ꝙ Bar.in §. item ſi,loquitur ſi-
ne lege.d.Iaſ.comprobat ratione, quia caupo, & nauta tenen-
tur ex diſpoſitione legis, ergo proteſtatio nihil debet operari,
l.alimenta, C. de negoc.geſt. Quæ ratio nihil valet, quia licèt
ex diſpoſitione legis teneantur,tamen talis oblatio fuit indu-
cta in fauorem hoſpitatium. Ergo potuerunt illi renunciare,
c.cum dilectus, de conſuet.& dixi s.in ultima cõcluſione 2.mẽ
124 bri. Eſt ergo uidendum,an tacens, † vbi agitur de præiudicio,
quantum ad limitandam obligationem de futuro, quam pro-
teſtans tenebatur ſimpliciter ſubire ex legis diſpoſitione,hẽat
pro cõſentiẽte? Fel.in ca.nõne,in 6.fallentia tertiæ regulæ, de
præſump.uoluit ꝙ ſic, pp dictum glo. in l. ſi fideiuſſor, in uer-
bo, recuſare,ff. qui ſatiſ.cog.¶ Sed ego non credo uerum.Pri-
mo per tex.in d.§.item ſi pdixerit,in uerbo,conſenſerint.Ergo
nõ ſufficit tacere,qa aliud eſt ꝯſentire,aliud eſt tacere, regula,
qui tacet,de reg.iu.Vbi.n.lex requirit ꝯſenſum, datur intelligi
ꝙ nõ ſufficit tacere,l.2.§.voluntatẽ,& ibi Bal.& Mod.no.ad ſta
tuta,ff.ſol.mat.¶ Scdo,qa non arctat̃ volens hoſpitari, rñdere
proteſtationi, cũ poſſit cõpellere proteſtantẽ, non obſtante
proteſtationẽ,eũ recipere ſuo periculo, qñ caupona nõ eſt ꝑ-
uenta,uel niſi caupo expectaret legatos Regis,vel alicuius illu
ſtris Principis, ſm Marti.Laud.in tracta. de leg.Princ. §. 2. Cũ
ergo tacens ſciat ius ſuum durare, & agat̃ de eius præiudicio,
non vr̃ ꝯſenſiſſe,l.ſicut,§.non uidebitur, ff. quib. mod. pig. vel
hypo.ſolui. ¶ Iſta dicta utilia ſunt ad qõnẽ, Officiales in prin-
cipio officij promiſerunt ſyndico uniuerſitatis ſoluere oĩa de-
bita,tã ꝑ ipſum,q̃ ſuam familiã ꝯhenda. Poſtea faciũt fieri pro
clama,ꝙ nullus audeat aliqd credere alicui de ſua familia,alias
proteſtantur ſe nolle teneri:non obſtãte hac proteſtatione,te
nebunt̃ ſatiſfacere pro debitis ꝯctis per familiã,qa rõne officii,
& ex pacto prius tenebantur.& licèt fuerint proteſtati, ſe nol-
le teneri,tñ talis ꝓteſtatio nõ ꝓdeſt,quia reqritur expreſſus ꝯ-
ſenſus. Ita ſignanter decidit Soc.pſ.107.Cor mundũ,col.fi.li.1.
125 ¶ Fallit,ſi proteſtat̃ ad tollendum † obligationem de futuro
liberè ꝯhendam,tunc tacens cenſetur conſentire,& talis taci-
tus conſenſus ſufficit,ſm Iaſ.in d.§.morte,col.xi.ſic intelligens
Bar.in 3.mẽbro ſuæ diſtinctionis.in exẽplo de eo, q fuit prote-
ſtatus creditori,ꝙ ſi fideiuberet pro Titio debitore, ꝙ non in
tendebat obligari, dicit Iaſo. ꝙ ſi creditor taceat, & poſtea ſe-
quat̃ fideiuſſio, ꝙ non tenebit fideiuſſor.Sed Bart.hoc non ex
primit,bñ Bar.dicit ſi ꝯſentiat creditor.Eſt bñ uerum, ꝙ Bart.
allegat gl. in l.pacta nouiſſima, C. de pact.q̃ loquitur in pacto,
qđ etiã ex tacito ꝯſenſu inducitur, vt notatur in l. 1.ff.de pact.
¶ Aduerte,ꝙ d.Card.Ale.in d.ca.ſolicitudinem,col.xvii.in fin.
in exemplo pꝰ dicto uoluit, ꝙ requiratur expreſſus ꝯſenſus, &
ita ipſe declarat verba Bar.in d. 3.membro. Quid tenendum?
Dec.hic effectualiter amplectitur opinionem Iaſ.qa ille,q ꝓro-
teſtatur,nõ debet obligari alr,q̃ ipſe voluerit; & qa vbi agitur
de præiudicio iuris qrendi,tacens vr̃ ꝯſentire ſm eũ,tanq agat̃
de modico præiudicio,arg.l.q aũt,in prin.ff.de his, quæ in frau.
cred.& in exemplo præmiſſo ꝙ ſufficiat tacitus conſenſus, te-
nuit Pileus.q.25.& Iac.de Are.dicens ita fuiſſet iudicatum, ꝓut
refert Alb.de Roſ.in d.l.ſi fideiuſſor. licèt ipſe diſtinguat, aut
fideiuſſit cõtinenti poſt ꝓteſtationẽ,& ſufficit tacere:aut fide-
iuſſit ex longo interuallo, & ꝓteſtatio non iuuat.ſed iſtud pẽ-
det ab his,q̃ s.diximus,an ꝓteſtatio trahatur ad actum ex inter
126 uallo.¶ Fallit ſcdo,ſi agatur de tollenda† oblatione liberè ꝯtra
henda,& ꝓteſtõ ſit in ipſo actu.Exẽplũ; ſi dixero, ꝓmitto tibi
aĩo nõ obligãdi,iſta proteſtõ tollit oblationẽ ẽt,ꝙ tu taceas,pp
repugnãtiã ꝑ l.obligationũ ſubſt,§.fi.ff.de act.& obl.l. vbi repu-
gnãtia,ff.de regu.iur.Idem ſi agatur de limitanda oblõne, l.i.ff.
de ſol.Hãc fallẽtiã declara primò procedere, ſi agat̃ de tollen-
da,vel limitãda oblõne,q̃ ſolo ꝯſenſu ꝯhitur.ſecus ſi agatur de
limitanda oblõne ꝯhenda verbis, ſi proteſtatio induceret di-
uerſitatẽ in qualitate oblõnis, tũc requiritur cõſenſus verbis
expreſſus, aliàs ſtipulõ tota corruit,l.j.§.ſi quis ſimpliciter,iun-
cto §.ſeq.ff.de uerb.obl.& iſtã deciſionẽ nota ꝓ Senenſibus ꝯ
d.Iaſ.in d.§.ſi quis ſimpliciter.qui tenebat,ꝙ illa uerba, niſi di-
uerſitas illi co complacuerit, debeant intelligi ẽt tacitè, nam
ꝯrium uult Bart.in d.§.morte,& in l.ita ſtipulatus, col. 2. ff. de
verb.ob.de quo Docto.in d.§.ſi quis ſimpliciter,non faciũt mẽ
tionem.¶ Secundo declara,ut non procedat, quoties prote-
127 ſtatio eſſet ꝯ ſubſtantiã † matrimonii, tunc fauore mrĩmonii
tacens non cenſetur ꝯſentire, licèt proteſtatio fieret in ipſo
actu,ſm Inn.& *coĩter* Doc.in c.fi.de cõd. appo. Sed aduerte, qa
hoc verum,ſi poſtea ſequatur copula,ſm Panor.ibi.Et ſic pro-
teſtans & proteſtatus rõne euidendi peccati pſumunt renun-
ciaſſe proteſtationi,alias nõ credere valere mrĩmoniũ ea ratio
ne,qa tacens nõ pſumitur conſenſiſſe,vt dñt Pan.& alii ibi.Nã
eſto,ꝙ ita ſit,tamen nec ẽt proteſtans conſenſit ſimpliciter,er
go non deberet matrimonium ualere deficiẽte alterius cõſen
ſu.¶ Fallit tertio,qñ proteſtatio nõ tẽdit ad tollẽdã,vel limitã-
128 dã obligationẽ,ſed aliud præiudicium poteſt gñare, tũc tacẽs
pſumitur ꝓteſtationi conſentire,ſm Bar.in loco preallegato,
ꝑ text.in l. codicillis,§.j.ff.de lega.2.& l.ſi debitor,§. j. ff.quibus.
mod.pign.vel hypo.ſolu.Sed aduerte,quia in iſtis iuribus, pro-
teſtatio ſolum tẽdit ad conſeruandum ius proteſtantis. Nimi-
rum

rū,si non requirit̄ expssus ꝯsensus,qa ēt dissensus partis nō pos set auferre ius ꝓtestantis,nisi illud vellet remittere, l. id qđ nostrū,ff.de reg.iur.Nā ꝓtestatio ꝯseruatoria,cōseruat ius ꝓtestā tis ēt aduersario ꝯdicēte, l. j. C. de his, qui ſponſ.mu. ſub.lib.x. vbi Bar.no.ſe ita practicaſſe in facto proprio,qn̄ ſoluit collectā, qa ꝓteſtatus fuit ſe ſoluere, ſaluo ſuo priuilegio immunitatū. De quo vide Fely.post Abb.in ca.cum acceſſiſſent,col.14.verſ. quinto limita,ſ.eo.d.Iaſ.in d.§.morte,colū.fin. Melius ergo facit tex.cum gl.in l.ſi fideiuſſor.vbi tacens vr̄ cōſentire proteſtationi,p quā derogabatur priuilegio fori.ſed fortè ibi illud eſt, qa ꝓteſtatio fiebat in iudicio ſuper dictionalibus, vt dicam j. in 6.fallentia.¶ Secundo aduerte,qa cōtra iſtā fallētiā vr̄ text. in l.2.in fi.prin.ibi,niſi partibus ꝯtrarium ſpecialr̄ placuerit, ff. ſi qs cau.& ibi pōderat d.Iaſ.in fin.ſed facilis eſt ſolo,qa ſi actor expreſſè ꝓteſtet,ꝙ ſalua ſit ſibi pœnæ petitio, & reus taceat,dr̄ ambobus ſpecialiter placere.Et per illum text.Bal.decidit, ꝙ ſi

129 dn̄s ab emphyteuta recipiat pēſionē† pro tpe ꝑterito, cū proteſtatione ꝙ ſaluū ſibi ſit ius priuationis,& caducitatis, ꝙ per talē receptionē,non intelligit remiſſa pœna priuationis,qa ꝓteſtatio cōſeruabat illā.& idē tenet Spec.tit.de emphy.§.nunc aliqua, ver.xxv.cū concordantijs alleg. per Iaſ. in l.2.col.lxij. & ſeq.C.de iure emphy.¶ Sed ardua difficultas inſurgit. Quid ſi

130 dn̄s recipiat penſionē† pro futuro tpe,cū ꝓteſtatione ſaluum ſibi ſit ius priuationis,an iſto caſu ꝓteſtatio conſeruet ius ipſius dn̄i?Bart.in d.l.2.expreſsè decidit,ꝙ ſic,ſed eius opinio reprobatur per Cy. Sal.& Iaſ.ibi,& per Card. d. Ant.& Imo. in d. cap. potuit, de loca.Tu pro concordia conſidera plures caſus. Primus eſt,ſi emphyteuta conſentiat proteſtationi, & iſto caſu Bar.bene loquitur,quia proteſtatio etiam cōtraria facto in dependentibus a voluntate duorum operatur effectum ſuum vtroque cōſentiente,c.diaconi,xxviij.diſtinctio. & dixi ſ.¶ Secundus caſus eſt,qn̄ emphyteuta contradixit expreſſè, & iſto caſu procedit opinio contraria,qa proteſtatio dn̄i,dicētis nolle obligari ex receptione ſolutionis, tollitur per contrariā ꝓteſtationem ſoluentis;nā rīr ꝓteſtatio,q̄ reſpicit actū cōem, tollitur per cōtrariā proteſtationē,l.j.§.denunciari, ff. de uen. inſpi.& maximè vbi contraria proteſtatio ſapit defenſionē, arg. l.Arrianus,ff de actio.& obl.ut in caſu iſto,ubi contraria proteſtatio tendit ad defenſionem,& ad declarandum actū ſolutionis dependentē a libera voluntate ſoluentis,qui non erat obligatus pro tēpore futuro. ¶ Tertius caſus eſt, quando tacet, & in hoc iacet difficultās.*Communiter* Doc.tenēt cōtra Bar.qa iſta ꝓteſtatio eſt cōtraria facto,ergo nō dēt ꝓdeſſe,vt hic.Eſt. n.ꝓteſtatio incōpaſſibilis cum receptione,ſ.expellere, & recipere penſionē,pro futuro tpe.¶Sed tu conſidera,qa iſta ſunt bene contraria, expellere, & recipere. Sed iſta,uelle eſſe ſaluum ius expellendi,& recipere penſionem pro futuro tēpore, nō ſunt contraria:quia ſi elapſo tēpore,ꝓ quo recipi ſolonem,uoluero expellere,non faciā actum contrarium receptioni,qa effectus receptioni tunc reperitur conſummatus.Cum ergo ꝓteſtatio nō ſit cōtraria facto,& tēdat ad cōſeruandum ius ꝓteſtātis,tacens vr̄ conſentire, d.l.ſi debitor.§.j.Hēbit ergo locum opinio cōis,vt non poſſit emphyteuta expelli durāte tpe ſolutionum factarum:opinio uero Bart.procedat elapſo tpe ipſarum ſolu-

131 tionum.¶ Fallit quarto, qn̄ cum taciturnitate cōcurrit †aliqs actus facti, demrans cōſenſum,tunc tacens p̄ſumitur proteſtationi conſentire. Ita limitant d.Ant.Imo.Fel. & Mod.hic p tex. in l.ſi filiusfamilias, 2.ff.ad Maced. ¶ Circa iſtā fallentiā aduerte ad pſa.Primo aduerte,qa ille tex. nō vr̄ ꝓbare,ſ'm Pau.de Ca. in l.interdū,ff.rē rat. ha.qa ibi ſumus in caſib.in qb. ſimplex taciturnitas inducit conſenſum,nimirum ſi ſcientia & receptio lrarum ſimul operentur,ꝙ tacens cenſeatur conſentire. Nam pr̄ pn̄s mutuo ꝯcto per filium,& tacens,cenſetur ꝯſentire, ſ'm eum, per text.in l.ſed Iulianus, §.interdum, ff. ad Macedonia. d.Ale.defendendo cōem intellectū datū ad d.l.ſi filiusfa. 2. qui eſt,ꝙ ibi tacitus conſenſus reſultet ex receptione lrarū, & taciturnitate ſimul.R̄ndet, ꝙ tex.in d.§.interdum, non probat, ſed certè ille text.expreſſè probat,ꝙ ſi pr̄ ſciat filium negociari, ꝙ nō iuuatur bn̄ficio Senatuſconſulti.Ergo idem ſi ſit pn̄s, qn̄ filius recipit pecuniā mutuo : niſi fortè fatearis uerum, ſi filius pn̄te pr̄e accipiat mutuo. pecuniā ꝓ aliqua negociatione peragenda, ſecus ſi ſimpliciter.Sed tn̄ idē,ſi ſit pn̄s, qn̄ filius accepit pecuniā mutuo ſimpliciter,l.ſi tn̄ pr̄e ſciēte,ff.ad Maced. & ibi gl.infert premiſſa ad intellectū d. l.ſi filiusfamilias. Et p hāc l.infertur Doct.ꝙ ſi proteſtatus reciperet literas ꝓteſtationis, cenſeretur conſentire ſicut acceptans inſtr̄m mandati, vr̄ acceptare onus mandati,cle.1.de ꝓc.Et dn̄t Doct.hic,poteſt Bar. in d. l. quo.n. §. iulianus ait, & in alijs locis, de quibus hic per Mod. ꝙ acceptans literas, in quibus continetur, qualiter ipſe debeat ſoluere debitum,ad qđ tenetur, ipſi tranſmittenti lite-

132 ras videtur† confiteri debitum,niſi proteſtetur ſe non cōſentire illis literis. Quod etiam firmat Pan.in ca. non iniuſtè, col. 2.de procu.& conſi.8.Facti contingentia,colū.fin.in pri.parte. Alex.conſi.78.colum.1.li.1.& conſi.147.col.3.li.2.Et ex hoc elicitur cautela extorquendi cōfeſſionem a debitore, q non vult in pn̄tia teſtium cōfiteri debitū.Sed vt iſta cautela proſit,multa requiruntur.Primò reqritur ꝙ acceptās ſciat qđ in eis contineatur,d.cle.1.in verbo, ſcienter receptis.Ideo cautela eſt, ꝙ tranſmittens literas ſcribat in pn̄tia teſtium, & poſtea det ſibi copiam,& illimet ſint latores:tunc ſi in pn̄tia illorū acceptans literas eas legerit,poterunt deponere,ꝙ ſciēter acceptauit,abſque ꝯdōne. Ita declarat Matheſi.not.22.nota mirabilē modū, & ſequit̄ Fel.in proemio Grego.col.6.Et ideo ſis cautus, vt nūquā legas literas in pn̄tia eius,q eas portauit,nec alterius.Scđò intellige procedere,niſi in literis cōtineretur calculus rōnis de datis & receptis,& in fine diceret,ꝙ debeat reſtituere reſtantē ſummā,quia tunc p̄ſumeret̄ retinuiſſe literas,vt videret an calculus eſſet legaliter factus,l.cum ſeruus,ff.de cōd.& demonſtr. p quem ita determinat d.Iaſ.in l.admonendi, col. 53.de iureiu. Tertiò declara,vt procedat quantū ad approbationem cōtentorum in literis,nō aūt ꝙ acceptās videat̄ cōfiteri factū recitatū ita eſſe ſ'm Raph.Cuma.conſi.177.ſuppoſitis ſtatutis.alioqn ſequeretur, ꝙ ſi procurator ſcriberet dn̄o ſe donaſſe centum Titio,ꝙ dn̄s acceptando literas,non poſſet poſtea qrere,an ita ſit,ꝙ donauerit.Et iō in caſu d.l.ſi filiusfamilias ſi is,qui mutuauerat filiofamilias,ſcriberet patri ſe mutuaſſe,verū eſt ꝙ pr̄ acceptādo,videret̄ approbaſſe mutuum,nō tn̄ videret̄ fateri mutuū verum eſſe,niſi ꝓbet.¶Ex p̄dictis habes intellectū dict̄ l.ſi filiusfamilias,per quē Pan.conſi.13.in cā & queſtione,col. 4.li. 2.decidit,ꝙ acceptans inſtr̄m laudi,vr̄ iſtud approbare.De quo certè valde dubito,cum ſciat ſaluū ſibi eſſe ius petēdi reductionem ad arbitrium boni viri vſq;ad triginta annos,vt p Bar. in l. ſi ſocietatem,§.arbitrorum,ff.ꝓ ſocio.Et ꝯtrariū vr̄ velle Bar.in l.1.C.de rela.Ang.in l.ſi.ff.qn̄ appel.ſit.Fel.in c.cum in iure,col. 3.j.de offi.deleg.¶Fallit quintò,qn̄ proteſtans nō ſtat in meris

133 † finibus proteſtationis,ſed vltra ꝓcedit dando,vel promittendo aliquid:tūc ſi tacens recipiat factum, vr̄ acqeſcere proteſtationi.Ita limitant Card.& d.Ant.in c.cumana,j.de elec. p illum tex.Et qa acceptans actum,vr̄ acceptare cū ſua qualitate,ca.cū olim,de cenſ.l.Aurelius.§.idem qſijt,vbi Bar.ff. de lib.lega. Sed iſta fallētia parum prodeſt,quia procedit in caſibus, in quibus per proteſtationem nullum ius competens tacenti aufertur, vel in his,quæ dependet a mera voluntate proteſtantis, in quibus non requiritur ꝯſenſus aduerſarij,l.Neſennius,ff. de nego. geſt.Secus aūt,vbi agitur de tollendo, vel reſtringendo iure iā acquiſito ipſi proteſtato tacenti,tunc non p̄ſumit conſentire, ar.l.cum de indebito,ff.de prob.& iō in caſu ca.Cumana,reqrit cōſenſus expreſſus, nec ſufficit taciturnitas,ſ'm gl.Pan.& alios *communiter* quia ibi agitur de reſtringendo iure capellanorum, declarando vt ibi per Pan.¶Fallit ſextò in iudicialibus, nam in

134 his tacens † preſumitur conſentire,ſ'm Imol.in d.§.morte,Cardi.Ale.in d.c.ſollicitudinem,ſic intelligentes gl.in d. l. ſi fideiuſſor,ff.qui ſatiſd.cogan.Ratio eſt ſ'm eos, quia plus operatur taciturnitas in iudicialibus,q̄ in extraiudicialibus, l.cum oſtendimus,§.fi.ff.de fideiuſſo.tuto.¶Tu adde,ꝙ in iudicialibus, tacēs ſemper hr̄ pro conſentiente,c fi.de accuſatio.lib.6.l. 1. C.de relatio. & ibi Bart. propter hoc conſuluit, ꝙ in actis iudicialibus ſi pars tua ſit pn̄s,facias apponi,pn̄te parte & contradicente in paſſibus,&c.aliàs tex.ille ꝓbat,ꝙ habebitur pro conſentiente, & ex hoc Cæpol.elicit cautelam 226. & per iſta iura dicit Fel.ꝙ parte tacente,valet productio teſtium,facta poſt publicationē ſuper eiſdem,vel directò contrarijs capitulis, qa in iudicialibus tn̄ operatur taciturnitas,quantum expreſſus conſenſus.Ita ipſe in cap.fraternitatis, col.4.j.de teſti.vbi alia ſimilia adducit.Et multo plura adducit d.Iaſ.in l.patre furioſo, maximè colū.3.ff. de his,qui ſunt ſui,vel alieni iuris. ¶Hanc limitationem intelligerem procedere in caſibus,in quibus pn̄s in iudicio, & tacens tenebatur ad intereſſe,aliàs ſecus, p ea, q̄ ſcribit Bar.in l.furioſo,ff.de re iu.& p ea q̄ ſcribit Fel.in c.cum in iure peritus, col.3.

135 j.de off.deleg.poſt Imo.in c. 2.j. de teſtib. ¶Septimò fallit † in oībus caſibus,in quibus tacens hr̄ pro conſentiente,ſ'm Bar.in d.§.morte,ad fin.& in l.1.C.de litis conteſtatione. Fely. & alios hic.Et ſi vis ſcire caſus,in quibus tacens habetur pro cōſentiente,vide Barto.& ſcribentes in l quæ dotis,ff.ſol. mat.& Fel. poſt alios in c.nonne.de p̄ſump.Ex iſtis habes,ꝙ ſufficit qualiſcunq; conſenſus,ſiue tacitus,ſiue expreſſus. Sed difficultas tota cōſiſtit,an tacens videatur cōſentire.¶Octauò qro, p quas perſo-

136 nas poſſit fieri proteſtatio.¶Et primò an poſſit fieri† p procuratorē?Bart.in d.§.morte,in materia ꝓteſtationis inhibitoriæ, & alij poſt eum,concludunt ꝙ ſic,per tex.in l.de pupillo, §. qui ꝓcuratorio,ff.de no.ope.nunc.& iſtud firmat Inn. in cap. cum in iuuentute,de p̄ſump.Fel.& alij hic.¶Sed dubitatur,an requiratur ſpāle mādatū.Br̄,ꝓcurator in rē ꝓpriā,ſine dubio pōt ꝓteſtari,qa de intereſſe ſuo agitur,l.1.§.fi.ff. de no.oper. nun.idē dn̄t Bar.Ale.& *cōiter* alij in ꝓcuratore hn̄te gn̄ale mandatū.Mouent̄,qa nō eſt numeratus inter caſus requirentes ſpāle mādatum,

tum, numeratos ꝑ Spe. tit. de ꝑcu. §. 1. Nota ꝯñam, quam firmat Rota. in tit. de procu. deciſio. 18. in nouis. incipiente, fuit dubitatum. & Soc. conſi. 120. col. 4. lib. 1. ¶ Fallit primò, ſm Fel. hic. in caſu glo. in cle. cām, in ver. ſpecialiter, de elec. Scdò fallit in ꝓteſtatione declaratoria volũtatis, ꝑ quã nemo grauat, ſm Bart. in d. §. morte, in prima ſpecie proteſtationis, per text. in l. Pau. rñdet per procuratorem. aliàs incipit, ꝑ procuratorẽ, ff. de acq. hæred. & ratio colligitur ex glo. ibi, quia ſtatim voluntas oñdit, & mãdatũ ꝯſummatur. Et iſta eſt melior rõ, ꝙ ſit illa, ꝙ aſſignat d. Card. Ale. in d. c. ſolicitudinem. ꝙ iõ fieri non poſſit proteſtatio declaratoria voluntatis ꝑ ꝓcuratorem, qa declaratio voluntatis eſt perſonaliſſima ꝑ l. vnicã, §. ne aũt, C. de cadu. tollẽ. & ꝑ ea ꝙ dixit gl. in l. idẽ Pomponius ſcribit, ſi frumẽtũ. §. fi. ff. de rei vendi. & in c. cum veniſſent, vbi latè Fel. de iud. Nã ſi iſta ratio eſſet vera, nunꝗ poſſet proteſtatio declaratoria fieri ꝑ procuratorem; & tamen fieri poteſt, qñ ex ſola voluntatis expreſſione proteſtatio non hẽt effectũ: puta, ſi voluntas ſit exprimẽda coram iudice, vel alia perſona. Exemplum; ſi dñs vult declarare libellum ambiguũ per procuratorẽ hñtẽ ſpeciale mandatũ, iſto caſu poteſt, ſm Ang. in l. ſi quis intentionẽ ambigua, ff. de iudi. vel qñ vltra declarationem animi requireret certa forma, vt in

137 electione, c. qa ꝑꝑ, §. fi. de electi. ¶ † Vnum tñ not. quòd ad hoc vt proteſtatio facta per procuratorem conſtituat proteſtatũ in mora, vel in dolo; oportet, ꝙ in actu ꝓteſtationis fidẽ faciat de mandato, l. ſi qs inficiatus, ff. depo. & ibi Bar. Nec admittitur ꝓcurator ad ꝓteſtandũ cũ cautione rati, quia tenetur oſtendere inſtrm mandati, ſecundũ Bal. in rub. ⁊. de proc. niſi ſit talis ꝓteſtatio, ꝑ quã proteſtatus ad iudiciũ prouocet, ſm Bal. in c. corã, col. fi. de offi. dele. per tex. in l. ꝗ abſentẽ, ff. de procurato. Melius ꝓbat ꝑ tex. in d. §. qui procuratorio. nam qui proteſtatur, ſępe partibus actoris fungit, l. ſi res, quam. ff. de euicti. & ita ēt dicit Bald. in c. Cumana, ⁊. de electio. col. 3. & in rubr. C. depoſi. & Iaſ. in d. §. qui procuratorio. Et pro iſta fallentia benè facit, qd dicit Spe. titu. de procu. §. 1. verſi. ſed quia ſi receptum. vbi vult ꝙ ſi in terminis. c. 1. de elect. lib. 6. procurator, qui obiecit crimina contra electum, in termino non fecit fidem de mandato; tamen ſi in veritate erat procurator, & poſtea fidem fecerit, ſuſtinebitur actus. Et per illud dictũ ſolet limitari doct. Bar. in l. ſi qs inficiatus, vt ꝓcedat in extraiudicialibus; ſecus in iudicialibus, in quibus ſufficit fidem facere de mandato quandocunque. Sed certè quantum ad effectum committendæ moræ videretur, ꝙ etiam in iudiciali non debet admitti procurator ad proteſtandum, niſi illico doceat de mandato, quia militat eadem ratio. & ita in ſpecie voluit Ale. conſi. 78. Viſo & diligenter põderato, lib. 5. & eſt etiam de mente Bald. in d. ca. Cumana. ¶ Se-

138 cundò qro, an cõiuncta ꝑſona poſſit † ꝓteſtari pro coniũcta; vr ꝙ ſic, qa põt agere, vt ſ. dixi. ergo ēt proteſtari. Contrariũ determinat Bal. in l. tutor vrgentibus, ꝑ illũ tex. ff. de mino. Sequit Fel. hic. Tu aduerte, qa ꝯriũ tenuit Bald. in l. qui abſentem, ff. de procura. intelligens illum tex. in coniũcta perſona. Quidã dñt, eſſe ſpãle in proteſtatione incitatoria, de qua loquitur ibi Bal. ſed non aſſignat rõnẽ ſpecialitatis. Credo idem in proteſtatione prohibitoria, quia cui licet quod eſt plus, vtiq; licebit qd eſt minus, l. nõ debet, ff. de reg. iu. Coniunctus põt debitorem compellere, vt debitã pecuniã deponat, ſecundum Bal. in l. ſi nauũ, ff. de neg. geſt. & dixi ſ. & ſi põt a manibus debitoris pecuniam extorquere, ergo multò magis poterit prohibere, ne alteri ſoluat. Non ob. tex. in d. l. tutor vrgentibus, qa ibi coniunctus non potuiſſet agere: qa ꝑ alijs erat deputatus ad agendũ ſpecialiter, videlicet erat datus tutor, quo caſu coniunctus non põt agere pro coniuncto habente tutorem, vel procuratorẽ, l. ſenatus, & ibi no. Bal. C. qui accuſa. Iaſ. in l. exigendi, C. de ꝑcu. facit l. cũ ꝑtor, ff. de iud. & qd ibi no. Ang. & iſtã rñſionẽ ſentit Bald. in d. l. tutor. dum dicit, ꝙ proteſtatio ibi non valuit, qa fiebat ꝯ dñm.

139 ¶ Tertiò qro, an poſſit fieri ꝑ negotiorũ † geſtorẽ? Fel. hic facit concluſionem negatiuã, ꝙ nõ, cũ aliquali fallẽtia. Tu diſtingue, aut qritur an poſſit facere ꝓteſtationem declaratoriam, & iſto caſu nõ põt, ꝑ ea, ꝙ ſ. dicta ſunt de procuratore. Aut prohibitoriam, & ēt non põt, ſecundum Bar. in d. §. morte, niſi in caſibus, in quibus ſufficit ſimplex ſciã ꝓteſtati in fauorem proteſtantis, quos ipſe poſuit in l. facta, §. ſi hæres, ff. ad Treb. Et pro hoc Iaſ. allegat text. in l. item veniunt, §. a quo, ff. de peti. hære. ſed ille tex. ſecundum Bar. ibi, loqtur in proteſtatione certificatoria, niſi dixeris, ꝙ vbi ꝓteſtatio fiebat ad finẽ, ne poſſeſſores diſtraherent bona hæreditaria, tamen denunciator expreſsè non prohibebat. & ex hoc decidit Rota, ꝙ appellatio poterit intimari per negociorũ geſtorem, titu. de appel. deciſio. 127. in nouis. & deci. 12. in antiquis. Item Iaſ. in cõtrarium adducit tex. in l. cũ ſatis, §. fi. C. de agri. & cenſi. lib. 10. vbi ſecundum eũ proteſtatio ibi fiebat ad inducendum ſolum ſcientiã, & tamen tex. ibi vult illam dẽre fieri per ſe, vel per procuratorem, non autẽ per negotiorum geſtorẽ. Ipſe rñdet, ꝙ ibi illud eſt rõne maximi ꝑiudicij, quia agebat de faciendo incidere proteſtatum in pœnam l. quicunque, C. de ſeruis fugit. & ita dẽt reſtringi iſta fallentia, ſm eũ. Sed mihi non placet, qa ēt in §. a quo, proteſtatio faciebat proteſtatum incidere in vſuras, ꝙ vſuræ ēt dñr pæna, l. lecta, ff. ſi cer. pet. & tamen ibi proteſtatio fit ꝑ negociorũ geſtorẽ. Vñ tu rñde, ꝙ ille tex. loqt̃ ĩ ꝓteſtatione facta ad aliud ꝙ ad finẽ ſciæ, videlicet ad finẽ cõſtituendi reſtitutionẽ ſeruo-

140 rũ. ¶ Fallit in proteſtatione † inhibitoria, ne fiat id, ad quod ꝓhibitus eſt obligatus non facere, qa illa fieri põt a quacũque ꝑſona. l. ꝓhibere, in prin. ff. qd vi, aut clam, & ibi Ang. comprobat Fel. ꝑ dictum Bal. in c. 1. in prin. quo tempo. miles. & ꝑ dictũ Bal. in diſputatione incipiente, accuſatus de vi turbatiua. Tu cõfirma ꝑ id, qd dicit Pan. poſt alios in c. nouit, ⁊. de iud. ꝙ denunciatio euangelica põt fieri a quocunq;, qa adiuuatur auxilio legis.

141 ¶ Aut qris, an negotiorũ geſtor poſſit facere † proteſtationẽ incitatoriã? & tunc dñm ꝙ ſic, ꝑ tex. in l. ſi quis ſolutioni, §. 1. ff. de vſu. & ita dẽt intelligi Bar. in l. ſi ſeruum, §. nunc videamus, ff. de ver. obl. ſm Ale. & Mod. in d. §. morte, & Fel. hic. ¶ Sed quæ põt eſſe rõ diuerſitatis inter incitatoriam, & prohibitoriã? Iaſ. rñdet rõnẽ eſſe, qa effectus incitatoriæ, confert in ꝑſonã dñi, videlicet vt ſoluat dño: aliàs ſi nunciaret, vt ſolueret ſibi, non cõſtitueret debitorem in mora, qa ſibi non poteſt ſolui, l. vero ꝓcuratori, ff. de ſolutioni. ¶ Et ſic Doct. *communiter* intelligunt text. in d. §. 1. in negotiorum geſtore incitante debitorem, vt ſoluat dño. ¶ Ego tñ ſp fui dubius, qa ibi dicitur moram eſſe factã negotiorũ geſtori, ergo effectus incitationis erat, vt ſolueret ſibi. Io. Richar. Malumb. intelligebat illũ tex. in gerente negotia ex officio tutelæ, vel curæ. Quod videtur probare tex. ibi, ſed officium impleri. Et ꝙ negotiorum geſtor non poſſit proteſtationem incitatoriam facere, probatur in d. l. cum ſatis, §. fi. vbi agit de proteſtatione incitatoria, vt poſſeſſor reſtituat ſeruos fugitiuos, & tamen dicitur fieri dẽre per ſe, vel per procuratorem, nõ per negotiorum geſtorem. Cogitabis. Retẽta tamen communi opinione dubitatur, an negotiorum geſtor, qui incitat debi-

142 torem, teneatur † cauere de rato? Iaſ. reſpondet, quòd ſic per tex. in l. qui abſentem, ff. de procu. & ibi Bartol. vltimo not. dicit ita dẽre intelligi tex. in d. l. ſi quis ſolutioni, §. j. Toties miratus fui de Iaſ. dum dicit, ꝙ in caſu d. §. 1. ſi negotiorum geſtor interpellat debitorẽ vt ſoluat dño, ꝯteneat cauere de rato. Quid. n. iteſt debitoris petere talem cautionem? nõ ob. tex. in d. l. qui abſentẽ, qa ibi negotiator defendens abſentem, interpellabat vẽditorẽ, vt defenderet emptorẽ abſentẽ, quo caſu inter erat debitoris petere cautionẽ, ne emptor reuerſus iterũ reſtauret litẽ ſopitã, & iterum cogat defendere. ¶ Nonò qro, an proteſta-

143 tio debeat fieri † in ſcriptis? Br̃ dicas, ꝙ non, per tex. in l. fi. C. de neg. geſ. dixi ſ. in diffinitione. Fallit v. caſibus, de quibus hic per Fel. Quos caſus proſequere, vt per Card. Alex. in d. c. ſollicitudinem. & ibi addit aliũ, vt per eum. ¶ Decimò qro, in quo loco

144 † fieri debeat proteſtatio? rñdet Bart. ꝙ proteſtatio declaratoria põt fieri in quocũq; loco, & Fel. hic extendit in quacunque proteſtatione, per tex. in auth. ſi quis ei quem, C. de adult. & ibi probat ſecundum eum, ꝙ poteſt fieri in popina, & in ſuburbanis, in loco ſacro, & etiam crederem in lupanari, ſi proteſtatus ibi reperiretur. Licèt citatio facta per arbitrum ad comparendum in loco inhoneſto, non valeat, l. ſi cum dies, §. ſed ſi in aliquem, ff. de arbit. Et quod poſſit fieri in eccleſia probatur ꝑ id quod dicit Bar. in l. actus, C. de feri. vbi dicit Barto. ꝙ diſpoſitio c. decet, de immu. eccle. lib. 7. annullãs omnes actus iudiciarios factos in eccleſia, debet intelligi de actis contentioſis, non voluntariis. Adde, ꝙ Bal. in rub. ⁊. de iud. colum. 2. in 2. lectura dicit ꝙ examinatio teſtium poteſt fieri in eccleſia, qa ipſa ſola examinatio ſimilis eſt voluntariæ iuriſdictioni, & qa fit de plano & ſine ſtrepitu. Licèt ita Doct. *communiter* trãſeant, tñ ꝯrium fuit de mente Papę in d. c. decet, in verſi. ceſſet omnis cõfabulatio. ergo ēt ꝓteſtatio. Item obſtat ratio ibi aſſignata, ne diuinum turbet officiũ. Item alia rõ, ne ibi peccatorum det occaſio, vbi delictorum eſt venia poſtulãda. Crederem, ꝙ tpe, quo celebrãtur officia, nullatenus ꝓteſtatio fieri dẽat in eccleſia, & multo minus teſtium examinatio. Sed ceſſantibus officijs, attenta maximè ꝯſuetudine poſſet, ꝓcedere doct. Bar. in d. l. actus. ¶ Scdò adde, inquãtũ ſ. dixi, ꝙ ꝓteſtatio põt fieri in lupanari, vel aliàs in loco inhoneſto, intellige in proteſtatione declaratoria, vel certificatoria, aut prohibitoria. Sed ꝓteſtatio incitatoria, vt debitor ſoluat, ita demum valet, ſi interpelletur, vt ſoluat in loco honeſto, & congruo: ſecus ſi interpellatur, vt ibi ſoluat; vel interpellatur, vt ſoluat ſimpliciter, quia intelligeretur in loco ꝓteſtationis, ſm Bar. in d. §. morte, in 3. ſpecie proteſtationis, arg. d. l. ſi cum dies, §. ſi arbiter. Similiter interpellatio vt quis ſoluat, vel recipiat ſolutionem in loco nõ tuto, ēt ꝙ ille ſit locus ſolutioni deſtinatus, tñ non valet talis ꝓteſtatio, l. vſuras, C. de ſolu. quam dicit ſingularem Lud. Ro. ſing. 72. Senen. & conſi. 252. col. 7. ſequitur Fel. in c. accedens, 2. col. 1. vt lit. non ꝯteſt. ¶ Vndecimò qro, quo tpe ꝓteſtõ fieri dẽat? Et primo dubitatur, an

145 poſſit fieri † de nocte? Rñdeo, ꝓteſtõ declaratoria voluntatis, ſine

sine dubio pōt fieri de nocte. Nā testamēta, q̄ consistunt in sola voluntate testōris, pn̄t fieri de nocte, l. ad testium, §. ad testamenta, ff. de testa. & dicit Alex. in l. qui in aliena, §. fi. col. 2. ff. de acq. hæred. ꝙ protestatio declaratoria, q̄ non requirit partis pn̄tiā, pōt fieri clā. Sic ēt in ꝓtestatione depēdēte a volūtate duorum, vtroque consentiente fieri poterit de nocte. Nam & transactio valet facta de nocte, l. non minorem, C. de transac. & collatio bn̄ficij, s̄m gl. in c. vt nr̄m, in ver. occulta, vt ecclesia. bene. quam sequitur Fel. in c. cōsuluit, col. pe. de offi. deleg. Idē in quacunq; ꝓtestatione, si pōt haberi copia aduersarij, secūdum Bal. in c. fi. de ap. & Fel. hic, qa ēt appellatio de nocte fieri pōt. l. 1. §. dies, ff. qn̄ appel. sit. Bal. in auth. hodie, C. de appel. ¶ Sed aduerte, quia licèt declaratoria fieri possit de nocte, tn̄ incitatoria ad effectum, vt debitor soluat tunc, vel vt creditor solutionem recipiat, non vr̄ valere, qa de nocte creditor nō cogit̄ recipere solutionē, cum non sit congruum tp̄s, l. si soluturus, ff. de solut. tenet Bar. in l. morte, ff. de ferijs. Nec ēt debitor de nocte dēt posse compelli soluere propter periculum eundi de nocte,

Vt iugulent homines, surgunt de nocte latrones.

Et ideo cōsuluit Ale. ꝙ socius nō tenetur aperire ostium, & dare accessum socio venienti de nocte, secundum Ale. consi. 103. col. 5. lib. 1. suspectus. n. est, q̄ vadit de nocte, cum illo tp̄e nullus ire soleat ꝑ vias, l. hoc edictū, §. Labeo, ff. de his, qui deie. vel effude. Sed dubitat, qd̄ si debitor iurasset soluere in termino, & offerret vltima nocte, an excusarēt a periurio? vr̄ ꝙ sic, qa totum tp̄s est debitoris, ergo si pars occurrit vltima nocte, poterit illo tp̄e fieri oblatio, nisi creditor sit paratus prorogare terminum in diem crastinā s̄m Fely. in d. l. non minorem. & istud vr̄ sentire Bal. in c. ego. n. & ibi Fel. col. 1. ꝟ. de iureiur. ¶ Scdò dubitat, an
146 possit fieri tp̄e † feriato? Ista dubitatio pōt dupl̄r intelligi Primo de tempore, quo fit ista protestatio. Scd̄o de tp̄e explicationis actus, ad quem quis incitat̄ ꝑ ꝓtestationē. Primo casu facias conclusionē gn̄alē, ꝙ oīs ꝓtestatio pōt fieri die feriata, ēt in honorē Dei, secundum Bar. in l. cū filius, §. fi. ff. de verb. obl. & in d. §. morte, colum. pe. quia protestatio est actus extraiudicialis, & omnis actus extraiudicialis pōt fieri die feriata, l. dies festos, C. de ferijs. & ibi Saly. vul. ꝙ laudum possit fieri die feriata, quia accedit potius ꝯ̄pctibus, q̄ iudicijs. §. 1. in Auth. vt diffe. iud. Quod ante tenuit Spe. tit. de arbi. §. fi. ver. sed nunquid amicabilis compositor. Fel. hic, & Pan. in c. fi. col. 3. ꝟ. de feri. Bald. in l. fin. C. eod. Oria. in trac. de arbi. in 10. q. Similiter appellatio pōt interponi die feriata, licèt nō possit exerceri, l. 1. C. de feri. & ibi Barto. & l. 2. C. de tempo. appell. Gl. in c. sic populo, de app. lib. 6. ¶ Secūdo casu facias duas conclusiones. Prima, si actus sit in iudicio expediendus, tunc protestatio incitatoria, vt ille actus fiat die feriata, nō valet, qa illud non est cōgruū tp̄s. c. fi. ꝟ. de fer. d. l. actus, & d. l. dies. ¶ Scd̄a ꝯclō, si actus veniat expediendus extra iudiciū, tunc ꝓtestatio incitatoria, vt ille actus fiat die feriata, valet
147 d. l. dies. Fallit, qn̄ s̄m honestos † mores, protestatus non dēret arctari ad faciēdū actū illo tp̄e. Vn̄ ꝓ testō, ꝙ faber faciat opus die feriata, nō valet, s̄m Bar. in d §. morte, col. pe. dēt. n. s̄m honestos mores Christianus die feriata ī honorē dei cessare ab omni opere, c. 1. ꝟ. de fer. Hinc est, ꝙ ēt si ꝓtes ꝯsenserint, nō tn̄ pn̄t testes cōpelli, vt deponāt die feriata: qa & si quo ad eos, simplex examinatio sit actus quasi extraiudicialis, s̄m Bal. in rub. de iud. tn̄ quia tp̄s est incongruum s̄m bonos mores ciuitatis, non arctantur testificari, si nolint secundum gl. in l. omnes. 2. C. de feri. & ibi Pau. de Ca. & idē Pau. post gl. in l. 1. ff. eo. Pan. in c. fi. col. 3. ꝟ. eo. Hinc interpellatio facta debitori dormienti, vel comedēti, esset in ciuilis, quia tunc non debet incommodari secūdum honestos mores ciuitatis, secūdum Bar. in d. §. morte. ideo non constituerat eum in mora. Eodem modo si fieret ꝯ̄henti matrimonium, vel audienti missam, vel facienti funeralia, aut prosequenti funus. ar. l. 2. ff. de in ius vocan. Quod ego credo verum, nisi interpellatus audiēs missam esset excommunicatus, vel nisi cadauer, cuius funeralia fiunt, prohiberet̄ sepeliri, quia esset excommunicatus, vel aliàs sepeliri prohibitus, iuxta l. 2. ff. de cadaue. puni. & cap. sacris, de sepul. Est. n. excōicatus, qui corpus excōicati associat ad sepulturam, secūdum gl. in c. ad hęc, de priuil. quam dicit sing. Lud. Ro. in nota. post singularia, nota. 120. dicā tibi dubia. Intelligo ergo de audiente missam, vel celebrāte, vel faciente funeralia, secundum permissionē legis, secus si ꝯ̄ legem. Item intelligo, ꝙ nō possit interpellari debitor faciēs exequias familiares, vsque ad nouem dies, §. pe. in Auth. vt cum de appel. cog. secundum gl. & scriben. in l. 2. ff. de in ius voc. facit quod dicit Bartol. in l. interdum, ff. de iudici. Quod intelligit verum Alb. ibi, si mortuus sit aliquis de agnatione, & cognatione sua, secus si faceret exequias vnius scutiferi, vel ancillæ, tunc non dēt sibi dari dilatio nouem dierum. Item inquantū dixi s̄. ꝙ ducens vxorem, non potest cōstitui in mora per interpellationem: amplia etiam durante festiuitate nuptiarum. Iō aliquis magnus nobilis deberet saltem habere dilationē octo dierum, s̄m Iac. de Are. & Aret. ibi. ¶ Tertio dubitat̄, an ꝓtestō
148 debeat fieri an̄ actū, † vel post? Breuiter, constat ꝓtestationē inhibitoriā debere fieri an̄ actū, l. si pecuniā, §. Itē si qs, ff. de cōdi. ob causā. facit tex. in l. j. §. j. ff. de no. oper. nun. hoc firmant gl. & Bar. in l. ait p̄tor, §. si qs. particeps ff. de his, quę in frau. cred. & tex. cum gl. in l. pen. ff. pro empto. Idē ēt dicendū in protestatione declaratoria, super dependentibus a voluntate duorū, l. pfecta, C. de dona. quæ sub mod. l. si maiores, C. de transac. facit gl. in l. in cōcubinatu, ff. de concubi. Idem in protestatione declaratoria, super dependentibus a sola voluntate pro testantis, ca. consulti, de regulis. l. pro hærede, §. Pomponius, ff. de acqui. hęr. Quod intelligo procedere, qn̄ ex actu dependente a voluntate protestantis esset alteri ius acquisitū, vt p. Ang. cōsi. 99. Petrus de Sauona q alleg. tex. in l. ex morte, C. de pactis conuen. & gl. in §. accedit, in versicu. fecerunt, C. de rei vxo. actio. & sequitur Are. in l. j. col. 4. ff. sol. matri. aliàs secus, ꝑ tex. in l. 4. ff. de adimen. leg. ¶ Scd̄o intelligo ꝓcedere qn̄ declaratoria respicit factū ꝓtestātis, secus si respicit factum alienū, qa sufficit ēt incōtinēti post actum protestari. Ita intelligo l. si filiusfamilias, ff. ad Mace. & tex. in l. honores, §. fina. ff. de Decurio. ¶ Duodecimo q̄ro, an
149 in protestatione debeat exprimi † causa? Br̄, si loquamur in ꝓtestatione declaratoria in dependentibus a voluntate solius protestantis, tunc sufficit pro ratione voluntas, l. si quis in principio testamenti, ff. de lega. 3. facit text. in §. sed quod Principi, Insti. de iure natura. l. prospexit, ff. qui & a quibus. Si verò loquamur in protestatione prohibitoria, in ea requiritur expressio causæ, l. nomen, C. quæ res pig. Bart. in d. §. morte. & in l. 1. in 11. q. ff. eo. & in l. quod te, col. fin. ff. si cert. peta. ¶ Fallit in protestatione inhibitoria eius, quod, ꝓhibito est ꝑmissum, sed sola voluntate protestātis efficitur illicitum, s̄m Bar. ꝑ text. in l. fi. C. de neg. gest. Considera tn̄ quō in d. l. fi. probetur, ꝙ post inhibitionē sit illicitū gerere negotia prohibentis. Nā actus vtiles valēt inuito dn̄o, l. soluendo. ff. de neg. gest. Et ꝙ isto casu valeat protestatio prohibitoria absque cā, probatur in l. diuus, ff. de serui. rusti. prædi. & in l. 3. in princ. ff. de acqui. rerū domi. vbi post prohibitionem factā sine cā a dn̄o fundi, non est licitum aucupari, vel venari amplius in eo, qd̄ an̄ licebat, nisi fructus fundi consisterent in sola venatione, quia etiam sine prohibitione antea non licuisset, l. vsufructuarium. ff. de vsufruct. per quem ita decidit Cæp. in tract. seruit. sub rubr. de aucupatione. Si autem loquamur de protestatione incitatoria, in illa etiā requiritur expressio causæ, l. empti, & ibi declarat Bart. de cuict. Si verò loquamur de certificatoria, tūc si protestās certū faciat protestatum de eo, quod ipse gessit, vel facturus est, non tenet cām assignare, qa tenet̄ protestatus ei credere, cū totum depēdeat a voluntate protestantis. Satis. n. est ꝙ protestatus non poterit allegare ignorantiā, l. si fideiussor. §. 1. ff. manda. & l. aut qui aliter, §. j. ff. qd̄ vi, aut clā. Si verò certū faciat ꝓtestatum de eo, qd̄ alius gessit, tenetur cām assignare, d. l. nomen, & l. q in alterius, ff. de reg. iur, cum sim. Et gn̄al̄r (p̄ter quàm in casib. ꝑmissis) dicendū est, ꝙ in oī ꝓtestōne, q̄ fit ad obligandū ꝓtestatū, vel ei preiudicandum, debet exprimi cā, aliàs nō sibi p̄iudicat, secundū Car. in cle. cām, col. fi. de elect. nisi protestō sit talis, q̄ prouocet protestatum ad iudiciū; tūc nō req̄rit expressio cauſę, cū veniat exprimenda in iudicio. declara tn̄, vt per Bartol. in l. 1. in 2. q. ff. de no. ope. nun. Et ꝙ in protestōne prohibitoria requirat̄ expressio causæ, aliàs non valeat, Bar. in d. §. morte, alleg. tex. in l. si maior, C. de rescinden. ven. & in l. tutor vrgentibus, ff. de mino. Et tu prouecte considerabis, ꝙ Bar. intellexit illa iura, qn̄ coniuncta persona fuit protestata sine causa, ergo secus si cū cā, & sic facit pro opinione, quā tenui s̄. ¶ Sed restat difficultas, an protestatus teneat̄ parere ꝓtestationi factæ cum expressione cāe, de qua non apparet vt fiat vel detur id, ad quod protestatus est obligatus? Conclusiuè ꝓcedendo, facias infrascriptas ꝯclones.
150 ¶ Prima ꝯclō. Protestationi inhibitoriæ factæ cū cā † iniusta, nō tenet̄ ꝓtestatus parere, l. si qs prohibuit. aliàs Papinianus, ff. de publi. Per quem Bal. & Sal. in si liberam, C. quod cū eo, determinat, quòd procurator reuocatus poterit tradere rem venditam ante reuocationem. Quod intellige verum quantum ad effectum Publicianæ, quæ competit etiam isto casu contra dominum, non quantum ad transferendum dominiū, quod non potest conferri a domino prohibente sine voluntate sua, secūdum Bald. Quod ita demum verum est, si satisfactum sit de precio actualiter ipsi procuratori, vel domino: secus si solum habita sit fides de precio, vt declarat Fel. post Imo. in ca. ex parte decani, colum. 6. ꝟ. de præscri. Posset tamen dominus prohibere, ne emptor solueret procuratori, l. si cum emptore, ff. de pac. per quem ita determinant Bald. & Guil. in l. vtrum, statim allegando. Et pro hac conclusione facit etiam text. in l. utrum, cum l. sequen. ff. de constit. pec. Ad idem tex. in l. si fideiuss. Per quem gloss. & Bartol. ibi decidunt, quòd si fideiussor post præstitam fideiussionem denunciet creditori, ne numeret pecuniam promissam debitori, pro quo fideiussit, nihil agit, quia protestatio est iniusta. sequitur Specula. titu. de fideiusso. §. 1.

glo. &

gl.& Bal.in l.Titius,ff. de procu.& Bald.in l.tam mãdatori, C.
de non numera. pec. Rõ est,quia tenetur creditor mutuare ꝓ-
missam pecuniam,& protestatio fideiussoris est ꝓpterea iniu-
sta.Secus tñ dicendum, si debitor post fideiussionẽ ꝓ̃stitam ꝓ
eo,esset effectus vnus ribaldus,arg.l.si cum Cornelius, ff.de so-
luti.vel esset effectus non soluendo,argum. l.si is a quo,ff.vt in
151 poss.leg.Secunda conclusio.Protestationi factæ ex cã † nõ ve-
risimili super eo,ꝙ protestans tenetur,ꝓtestatus non est obli-
gatus parere,l.hæc autẽ,in prin.ff.si cui plus,q̃ ꝑ leg.Fal. Qđ. n.
verisimile non est,incredibile reputatur,l.Mæuius,cum glo.ff.
de leg.2. Ideo si agnatus protestetur se velle litem mouere cõ-
tra pupillũ,& ob id se velit excusare à tutela, nõ tenet̃ iudex ei
credere,nisi p̃ns status protestationem verã esse demõstraret,
s̃m Bar.in l.inter stipulãtẽ,§.sacram.ff.de verb.obli.Si tñ prote-
status paruerit,& cã vera postea non fuerit,habebit actionem
ꝯ protestantem ad interesse,l.1.§.dolũ,& §. si reus,ff.de eo,per
quẽ factũ erit, & ẽt ꝓtestans tenebit̃ cuicunq; læso ex tali pro-
testatione,cui protestatus supinè credidit,l.fi.ff.eo.tit.¶ Tertia
ꝯclusio.Protestationi inhibitoriæ,ne detur,vel fiat id, ad quod
152 protestatus tenetur,factæ ex vera cã,non est † parendum, nisi
veritas causæ oñdat̃ ꝑ instr̃m,vel aliter fides plena fiat, l.nomẽ,
C.quę res pign.Et firmat ẽt Bar. in l.j.11.q.ff.de noui ope. nũc.
Idẽ in protestatione incitatoria,s̃m Bar.in d.§. morte,per text.
in l.qui in alterius,ff.de reg.iur. Idem in quacunque intimatio-
ne præiudiciali,s̃m Car.in clemen.causam,de electio.per illum
tex.& Fely.hic,colũ.19.Idem in denunciatione,quæ fit ad con-
stituendum aliquẽ in mala fide,s̃m Fel.in c.2.col. fi.de p̃scri.fa-
ciunt plura adducta per do.Ias.in l.1.ff.de eo, per quem factum
erit.& ꝑ Fely.in c.cum contingat,maximè in 8.conclusione, ĩ.
de rescrip.& quæ dixi s̃.in 8.quæstio.¶ Fallit primo,si protesta-
153 tio fiat authoritate † iudicis,tunc ei parendũ est, dato qđ veri-
tas causæ non oñdatur ꝑ instr̃m,s̃m Bar.in d.§.morte,ꝑ text.in
l.fi.ff.de lege cõmis.quẽ ad hoc notat ibi Bal.& Pau. de Cast. &
illum tex.dicit singularem Bald.in c. fi.de sequest. poss. & fruc.
& sequuntur *communiter* Doct.vt patet ex allegatis per Alex. &
Mod.in d.§.morte.& per Alexan.in l.de pupillo,§.qui procura-
torio,eo.tit.& consi.73.videtur prima cõsideratione dicendũ,
col.1.lib.3. vbi vult, ꝙ protestatio facta alicui authoritate iudi-
cis, ne deueniat ad alienationem fundi, operatur ꝙ alienatio
dicatur dolo facta,ẽt ꝙ cã litis mouendæ non fuerit demõstra-
ta.& Ro.cons.6.ꝑ totũ.Bene facit,quia iussus iudicis,ne soluas,
excusat te a periurio,s̃m Hostien.in Summa, de iureiu. §. quót
sunt species.ergo etiam excusabit a mora.Omne.n.qđ impedit
ꝑiuriũ,impedit ẽt moram cõmitti,c.breui,de iureiur.Similiter
excusat a pęna ꝯuentionali,s̃m Alb.in l.si quis id,qđ.ff.de iuris.
om.iud.col.2.Sequitur Fely.in c.constitutus,colum.6.de rescr.
facit l.non vr̃,§.qui iussu,ff.de reg.iur. ¶ Amplia etiam si præce-
ptum ne soluas,sit factum a iudice incompetenti, s̃m Alexan.
consilio 39.Visis & consideratis, lib.3.sed certè dubito de hoc
per id,quod consuluit idem Alex.consil. 95. Visis processibus,
colum.pen.lib.2.vbi decidit,quòd intimatio laudi facta autho-
ritate arbitri,non valet, quia lato laudo nullam habet potesta-
tem:& contrarium tenet Fely.in c.cum causa,colum.2. de offi.
deleg.& Bar.in d.l.fina.& s̃m hanc opinionem habes vnam re-
strictionem huius fallentiæ.¶ Secundo restringe,nisi is, cui iu
dex iussit ne solueret, procurasset sibi illud præceptum fieri,l.
3.§.fin.ff.si quis cautioni.Habes discussam hanc fallentiam. Cir
ca quam aduerte,ꝙ non videtur probari in d.l.fi.Nam illa ver-
ba,testato conuentum emptorem ne solueret,&c. p̃nt intelli-
gi,i.coram testibus,& sic extraiudicialiter, prout illa verba ex-
ponit glo. in l. ait prætor, §. si quis particeps, ff. de his, quæ in
fraud.cred.& in l.detestatio,ff.de ver. sig. Vel intelligi possunt,
testato, i.cum attestationibus, & sic facta fide de causa inhibi-
tionis,& adhuc contra Bar.in d.§.morte,qui tenet,quòd ibi nõ
fuerit facta fides de cã.¶ Scđo aduerte,q̃a Bart.circa intellectũ
d.l.fi.& hãc materiam,vr̃ aliqual̃r ꝯ̃rius.Nam in d.§.morte, vult
ꝙ ꝓtestatio inhibitoria facta authoritate iudicis, debeat conti
nere causam veram,& iustã,licèt nõ apparentẽ.Sed in d.l. fi. vr̃
velle,ꝙ ei parẽdũ sit,etiam si facta sit sine expressione causę.&
sequitur Fel.hic,vers.5.ꝯclo.q̃a pro iudice p̃sumitur,c.sicut,de
re iudic.c.in p̃ntia,de renũcia.Sed certè opi.Bar. in d. §.morte,
videtur verior, quia præcepta iudicis nuda non valent. l. 1. per
totum, C. commin.vel epist. traditur per Bartol. & alios,in l.fi-
liusfamilias.§.diui,ff.de leg.1.¶ Fallit secundo ista conclusio,qñ
causa expressa in protestatione inhibitoria,consistit in actu ge
sto per protestantem,quia si attestatur se fecisse talem actum,
ei credendum est dato ꝙ aliter non appareat, l. si fideiussor,in
princi.ff.mandat. ¶ Fallit tertio, quando protestatio inhibito-
154 ria sit cum arreptione itineris † ad iudicem, tunc ei parendũ
est,etiam ꝙ veritas causæ non appareat, s̃m Bart. in l. de pupil-
lo,ff.si quis ipsi p̃tori.versi. veniamus ad scđam lecturam, ff. de
noui oper.nunc.Quod facit s̃m eũ ꝓ rusticis,qui si recipiãt ali-
quam violẽtiã,vel iniuriã,protestãtur ex ꝑte p̃toris, ne sibi vio
lentiã inferas,& iter arripiunt ad ciuitatẽ.Operatur.n. talis ar-
reptio itineris,ꝙ inhibitio censeatur ab ipso iudice,s̃m Panor.
in c.in causis,de electio.facit text.in d.c.dilecti,de appella.& in
c.cum olim, de do. & contuma.vr̃ enim protestans arripiendo
iter ad iudicem,velle causas ibidem exprimere.Ideo debet pro-
testatus parere.Quarta cõclusio.Protestationi ne fiat id,quòd
155 prohibitus tenetur non facere,† parẽdo est,ẽt ꝙ veritas causę
nõ oñdat̃.hoc de se patet, q̃a satis veritas causæ patet protesta-
to,ex quo est ꝓhibitus facere id, qđ iterato per ꝓtestationẽ ꝓ-
hibet̃.Bñ facit tex.in c.tua,de sponsa duo.& in c.1.de matri.cõ-
trac.ꝯ interdict.eccle.¶ Fallit,nisi subsit aliqua causa, ꝑꝑ q̃ ꝓte-
status iustè credat posse facere id,qđ tenet̃ nõ facere,ar. l.item
apud Labeonem,§.si q̃s virgines,ff.de iniur. Et ista faliẽtia ser-
156 uit ad q̃onem Statutũ concedit,bãnitũ posse † impunè offen-
di:mõ bannitus ꝓtestat̃,ꝙ nulla sibi fiat offensio,q̃a est restitu-
tus; q̃ritur si fidem non faciat de restitutione in promptu, an
possit offendi:Bar.in d.§.morte,determinat ꝙ sic,ꝑ prædicta,&
per tex.in d.l.non oẽs,§.fi.in arg.ff.de re mili. Melius facit text.
in c.proposuit.de cler.excõ.minist.& in c.sicut,de sent,excom.
& cum Bar.transeunt Doc. *communiter*.& Fel.hic,col.19.ver.3.ꝯ-
clusio.Bene facit decisio Pau.de Cast. consi.33.licèt ista sit q̃õ.
vbi idem decidit, si bannitus allegat saluum conductum, de
quo fidem non facit.Idem consuluit Alex.cousi.65.attenta di-
spositione statuti,lib.4.& cons.77.col.3. eo.lib.¶ Amplia etiam
si esset fama publica,quòd esset rebannitus,adhuc si interfice-
ret eum,non teneretur de homicidio, sed de culpa tantũ,secũ
dum Alex.consilio 114.Ponderatis his,lib.1.¶ Amplia,etiam si
bãnitus alleget litem pendere super iniustitia banni, secundũ
Bar.in l.3.§.si seruus,ff.de acq.posse.Et prædicta sequitur Gand.
in trac.malefi.sub rub.de bannitis pro maleficio,col.1.Felyn.in
c.quæ in ecclesiarum,col.2. & seq.s̃.eo. ¶ Ista decisio restringi-
tur per Alexan.in d.§.morte.vt non procedat,si bannitus vltra
protestationem offerret se paratum ire ad iudicem, argu.eius,
quod no.Card.in clemen.1.in 5.q.post Pau.de Elea. de re iudi.
Bal.in l.si feriatis,ff.de feri.& Lud.Ro.sing. 276.incipiente,Cle
mẽtina,vt calumnijs.& sequitur Fely.hic. Sed tu aduerte, quia
ista restrictio non videtur vera. & in primis ego adduco deci-
sionem Bald.in contrarium in l.libertas,ff.de sta.hom.vbi vult,
quòd etiam si bannitus alleget se citatum, quòd ea causa iret
ad iudicem, dato ꝙ ostendat citationem; si tamen non osten-
dat saluum conductum, possit adhuc offendi. Secundo addu-
co rationem,quia nõ datur ratio diuersitatis,quare magis cre-
dendum sit bannito attestãti se velle venire ad iudicem,quàm
bannito alleganti simpliciter se esse rebannitum.Et certè si ve
ra esset ista restrictio, sꝑ bannitus allegaret se velle ire ad iudi-
cem,& hoc modo euitaret sꝑ offensionẽ,arg. l. inter stipulan-
tem,§.1.ff.de verb.ob.Quid tenendũ:Dicerẽ,salua meliori sñia,
ꝙ si securè possit bannitus conduci ad iudicẽ,tunc esset prote
stationi credendum,argu.eorum,quæ s̃.dixi in 3.fallentia præ-
cedentis conclusionis,aliàs non, arti. l. itaque, ff. ad leg. Aqui.
¶ Scias tamen,ꝙ si protestans verè erat rebannitus, quòd occi
dens eum,licèt excusetur a pœna homicidii, non tamen excu-
satur,quin puniatur de culpa causata ex eo, ꝙ diligenter non
inuestigauit veritatem protestationis,secundum Barto.in d.§.
morte,argu. glos. l.qui cum alio, & l. qui in alterius,ff.de regu.
iur.Istud dictum Bart. videtur mihi periculosum, quia attenta
ratione Barto.occidens etiam tenetur, dato ꝙ bannitus nul-
lam fecisset protestationẽ.Non ob.iura allegata per Bart. quia
non est in facultate alterius occidere bannitũ,qñ velit, & si eo
reperto,vellet inuestigare veritatem protestationis, posset in-
terim aufugere.& ideo iura allegata per Bar.nihil faciunt,quia
est in facultate ꝯ̃hentis ꝯ̃here qñ velit.Ideo plus debuit inuesti
gare ꝯditionem eius,cũ quo ꝯ̃hit. Et ꝯ̃rium reperio tenere Ias.
in l.si quis per errorẽ,col.2.ff.de iuris.om.iud.& Alex.consil.65.
col.fina.lib.2. Saluari tñ posset decisio Bald.quando esset fama
publica,ꝙ esset rebannitus,scđm Alex. in d.consi.114.per ea,q̃
dicit idem Bar. l.1. ff.de recep.arb. ¶ Quinta conclusio. Prote-
stationi prohibitoræ eius, quòd prohibitus omittere non po-
157 test salua honestate,† non tenetur prohibitus parere, l. Quin-
tus,ff. manda. Nam ita nos debet astringere verecundia, sicut
obligatio ciuilis,& naturalis, l. pecuniæ, in fin. quam ibi notat
Bartol,ff.de alimen. legat. sicut ergo protestationi prohibito-
riæ eius,quod protestatus erat obligatus facere,non est paren-
dum, dicta l. si quis prohibuit, ita vbi protestatus ex verecun-
dia cogitur facere, protestationi,ne faciat, obedire debet.Par-
cendum enim esset ei, qui pudorem suum voluit conserua-
re,l.quæ omnia, §. primo, & ibi gloss. allegat concordan. ff. de
procura. bonus text. in l. in eadem, ff. ex quibus causis maio.
Facit,quia non dicimur posse,quod honestè,nõ possumus, l. si
filius,ff.de condi.institut.l.nepos Proculo, ff. de verbor.signifi-
ca. Nam qui verecundiam patitur, dicitur magnam pœnam
pati,cap.quem pœnitet,de pœnit.distin.1.& vide gloss.& ibi Fe
ly.in capit.si qui testium,in verbo,paupertate, de testi.¶ Sexta

conclusio. Protestationi inhibitoriæ, ne fiat, vel detur id, ad
158 quod protestatus tenetur, factæ ex iusta † causa, de cuius veritate sit plena fides, parendum est, l. nomen, C. quæ res pig. l. hæres cum deberet, ff. ad Treb. l. 1. §. fi. cum l. seq. ff. qđ fal. tut. ¶ Fallit in protestatione prohibitoria, quæ fit ad impediendum restitutionem depositi fieri deponenti, vel ad impediendum, ne salarium soluatur nobis Doctoribus, vel alteri, cui de publico debeatur; vel ad impediendum, ne inquilinus soluat pensionē domino domus, auth. sed iam cautum, & in corpore vnde sumitur, C. depo. ¶ Circa quam limitationem aduerte primo, quòd non procedit in casu d. l. heres cum deberet, fm Alexan. ibi. Secundo aduerte, quia non procedit, si protestatio inhibitoria fieret authoritate iudicis, secundum Lud. Roma. consi. 141. Eximie dñe Doct. sed contrarium in hoc videtur dicendum, quia aliàs modicum, imo verius nullum, esset datum priuilegium rebus depositis, salarijs, & pensionibus, contra tex. in Auth. deposi. §. 1. Nam videt, quòd propter solam inhibitionem partis extraiudicialiter factam inquilino, vel depositario, non debeant ipsi detractare restitutionem depositi ei, qui deposuit. Nam si exceptio compēsationis iudicialiter opposita non impedit restitutionem, l. penul. C. deposi. Quis crederet, quòd sola inhibitio partis facta depositario, habeat impedire restitutionem? Intelligo ergo l. pen. quæ dicebat inhibitionem impedire restitutionem, loqui in inhibitione facta authoritate iudicis, quia sola inhibitio partis non sufficit, secundum Bar. in l. si alienam, ff. sol. mat. per text. in l. bona fides, ff. depo. Eodem modo ergo debet intelligi auth. sequens correctoria. Et propterea prudēter, vt puto, dicit Ias. in l. si fideiussor. §. fi. col. 3. ff. qui satis. cog. quòd deposita, pensiones, & salaria de publico, sequestrari non possunt, etiam si aliàs persona sit suspecta, per tex. in dicta auth. sed iam cautum, & in corpore vnde sumitur. Quod nota, quia alij sentiunt oppositum. ¶ Tertio aduerte, quia si is, in cuius præiudicium est facta protestatio, voluerit præstare cautionem indēnitatis prohibito, poterit eum compellere, vt non obst. inhibitione soluat, vel faciat id, ad quod cauetur dicta l. penul. C. de posi. & in l. si is, a quo, ff. de rei vendic. De quo remedio cautionis vide latissimè Felyn. in capitulo veniens, secunda. colum. 3. de test. & in c. cum super, colum. 4. de re iudica. ¶ Septima con-
159 clusio. Protestationi inhibitoriæ eius, quod prohibitio † est permissum, factæ ex legitima causa de futuro, parendum est, l. denunciasse, §. 1. ff. de adul. l. virilis, §. si adierit, ff. de lega. præstan. Ex ista conclusione infertur, quòd protestatio facta possessori, quòd non debeat alienare fundum, eo quia protestans vult litem mouere, operatur quòd si prohibitus alienauerit, conueniri possit ac si dolo desiisset possidere, secundum gloss. in l. Fulcinus, §. quod autem, ff. ex quib. cau. in pos. ea. & ibi Bar. & idem tenet Bar. in l. qui petitorio, ff. de rei vend. cum concord. allegatis per Alexan. & Mod. in d. §. morte. vltra quos vide reducta per Felyn. in ca. aduersario, col. 1. de excep. & pro hac illatione est tex. in ca. consultationis, & ibi Felyn. col. 1. not. post alios, de offi. deleg. & in l. quemadmodum, ff. de inof. testa. & ita consuluit Alexan. consi. 74. Videtur prima consideratione, lib. tertio, And. Sicu. consil. 56. col. 3. libr. 1. & consi. 65. col. 2. lib. 2. ¶ Octa-
160 ua conclusio. Protestatio inhibitoria eius, quod inhibito † est permissum, facta cum expressione iustæ causæ de præterito, cōstituit prohibitum in mala fide, dato quod de causa non sit facta fides, secundum Bar. in d. §. morte. quem alij *communiter* sequūtur, per l. si fundum, C. de rei vendic. Sed aduerte, quia fm Saly. ibi, text. ille innuit, quòd ibi facta sit fides de causa in illis verbis, per denunciationem admonentibus, quasi velit, quod vltra protestationē etiam sit facta admonitio veritatis. Idem Bartol. in alleg. text. in l. ait prætor, §. si quis particeps, ff. de his, quæ in frau. cred. Sed certè etiam potest dici, quòd sit etiam ibi facta fides de credito. propter illa verba, non enim caret fraude, qui testato conuentus emit. quasi velit, quòd si fuisset conuentus non testato; quod ego intelligo, i. sine attestationibus, quod caret fraude. Nec exponas testato, i. coram testibus, quia præsentia testium nihil confert ad inducendum fraudem. Et hoc modo text. ille stringit pro contraria opinione. Secundo contra istam conclusionem est text. in l. 2. ff. quod fal. tut. Ad istum text. respondet Bart. in d. §. morte, & d. §. si quis particeps. quod ꝯrium loquitur, qñ ille qui denunciabat, certabat de lucro captando, & ille cui denunciabatur, de damno euitando. Isto casu licitè potest denunciatus dicere, non credidi certanti de lucro. Conclusio vero nostra loquitur, quando vterque est in pari causa, tunc deterior debet esse conditio denunciati, qui fuit in culpa non credendo. Et ratio est, quia citius præsumendum est, quòd protestās debeat mentiri pro damno euitādo, quàm pro lucro captando, quia plus est damnum pati, quàm lucrum non facere, l. qui autem, §. fina. ff. de his, quæ in fraud. & l. fina. C. de codi. Ista solutio non videtur tuta ex duobus, quia in dicta l. 2. non apparet, quòd is, qui protestabatur, tractaret de lucro, sed bene pupillus tractabat de lucro. Secundo quia text. in l. 2. fundat se in ignorantia, vel scientia, non in lucro, vel damno. ¶ Secundo respondēt aliqui, ꝙ ibi non intereat protestantis. Hi. n. quorum non interest, non sunt audiendi, l. 1. ff. de appel. recip. & ita respondet ad illum text. glo. in l. si maior, C. de rescin. vendi. & Ludo. Roma. consi. 204. pro discutienda veritate, in 3. dubio. Sed ista responsio non satisfacit, quia ratio decidendi ibi repugnat. Item ibi solum agitur de protestatione certificatoria ad inducendum simplicem scientiā, q̄ pōt fieri a quocūque, l. item veniunt, §. petitā, ff. de peti. hær. ¶ Tertio rñdet glo. in d. l. si fundum, ꝙ ibi protestatio nō constituit prohibitum in mala fide, quantū ad hoc, ꝙ agere nō possit ꝯ falsum tutorem, iuxta l. nouissimè, eo. tit. Sed ista solutio nihil est, quia ēt nō nocet quātum ad petendū restitutionem in integrum, aduersus ꝯctum in præiudiciū pupilli. ¶ Quarto considera, si posset dici, ꝙ ista concl̄o procedit qñ denunciator verisimiliter debet scire veritatem eius, quod denuuciat. Ita loquuntur iura in d. l. si fundum, in d. §. si quis particeps. est. n. in culpa prohibitus, si a ꝓtestante veritatem non sciscitet, Sed in d. l. 2. tertius, qui denūciabat tutorem esse falsum, verisimiliter nō debebat hoc scire, cum esset tertius. Iō tex. dicit denunciatū excusari, si ex bona fide non credidit. ¶ Ex istis infert, ꝙ si ꝓhibitus a ꝓhibente peteret causam iustificari, & ꝓtestās non fidem faceret, ꝙ ꝓtestatio nō ꝯstitueret eū in dolo, nec in mala fide, & ita limitat hāc conclusionē Saly. in d. l. si fundum. ¶ Prædicta seruiunt ad qōnem,
161 an protestatio facta † laboratoribus conductis per alterū, ne ingrediantur agrum suū, constituat eos in dolo, dato ꝙ protestans non faciat fidem ꝙ ille fundus sit suus: vr ꝙ sic, quia verisimiliter is, qui denunciauit, pōt scire ꝙ fundus est suus. Ita visi sunt tenere Ang. & Imo. in l. de pupillo, §. nūciationem, ff. de no. ope. nun. Contrarium est verius, quia protestatio, quæ aliàs ꝯstituisset eos in mala fide, tollitur per ꝓtestationem cōducto-ris, q ēt cōducēdo eos affirmauit fundū esse suū, fm Socy. consi. 54. Visa breui narratione, lib. 4. procedere aūt posset opi. Ang. & Imo. si ante ꝯductionē dñs inhibuisset illis laboratoribus, & istud fuit de mente Alexan. in d. §. nunciationē. Protestatio. n. inhibitoriæ, dēt fieri añ actum, l. pen. ff. pro empto. & dixi s. Nona conclusio. Protestationi incitatoriæ, vt detur, vel fiat id ad
162 quod incitatus est obligatus, † parēdum est, ēt ꝙ de obligatione fides non fiat, l. quod te. ff. si cer. peta l. si ex legati causa, ff. de ver. ob. Rō est, quia incitatus nō pōt ptēdere ignorantiā ꝓpriæ obligationis, c. ab excōicato. j. de rescr. l. fi. ff. pro suo. ¶ Limitatur, vt non procedat, qñ obligatio venit cōmittenda vigore alicuius facti extrinseci, vel conditionis de futuro, tūc oportet ꝙ protestans reddat incitatum certū de tali facto, vel ꝯditione, l. fi. §. 1. C. de bo. authori. iud. possiden. ¶ Ex hac fallentia infertur
163 ad emptorem, vt non sufficiat denunciare † litem fuisse motā, ad hoc vt teneatur venditor in se suscipere iudicium: sed oportet, ꝙ emptor oñdat venditori libellum, & citationē in authentica forma, dando copiam authenticam, iuxta formam clemē. causam, de electio. Ita Bartol. in d. §. morte, & in l. empti, C. de euict oni, & est *cōis*, vt patet ex adductis per Felyn. hic. Et ita cōsuluit Alexan. consi. 33. Viso themate, colum. fin. lib. 2. Intellige procedere, si intimatio litis motæ, fiat extraiudicialiter, secus si auctoritate iudicis, d. l. fi. ff. de lege commisso. fm Bald. & Ange. in l. emptor, & in l. si cum qō, C. de euict. ¶ Item aduerte, ꝙ ista fallentia restringi potest, non procedere, quādo illud factum esset tale, cuius veritatem esset obligatus denunciatus inuestigare. Exemplum in syndico obligato ad denunciandum maleficia, si aliquis protestetur ei fuisse delictum commissum, & ꝙ debeat illud iudici manifestare, ista protestatio constituet eum in mora, dato quòd non sit facta fides maleficii, quia denunciatus ex officio tenebatur inuestigare, secundum Ant. in d. ca. ab excōica. Non. n. potest obligatus inuestigare ignorantiam, allegat c. in notuit, de electio. ¶ Secundo aduerte, quia posset etiā restringi, si factum proprium esset de antiquo, quia præsumitur ignorantia, l. peregrè, ff. de acquir. pos. Bar. in l. non fatetur, ff. de conf. vel si esset factū implicitū, & intricatū. Quo casu ēt non ꝑsumitur scientia, l. pen. ff. de cōfes. traditur p d. Ias. Insti. de act. § si quis agens, colum. 2. ¶ Decima conclusio. Protestationi incitatoriæ, vt dēt vel fiat id, ad ꝙ ꝓtestatus tenet facto alie-
164 no, † non est parēdū, nisi fides fiat de obligatione Ita Bart. in d. §. morte, per l. qui in alterius, ff. de reg. iu. Idē tenet Bar. in d. l. qđ tenet in l. si quis inficiatus, ff. depositi. Ratio, quia in facto alieno cadit probabilis ignorantia, nec tenent asserenti credere, l. fi. ff. pro suo Ideo infertur, quòd si incitatus sciret veritatem, teneretur parere, quia certus non est certiorandus. l. 1. in fi. ff. de actio. empt. ¶ Vndecima conclusio. Protestatio facta p empto
165 rem, ꝙ sibi est lis mora, † non constituit venditorem in mora, ēt ꝙ de lite fidem fecerit, nisi in protestatione emptor adiecerit, ꝙ veniat ad litem in se suscipiendam, l. 1. ibi, denūciatum esset, vt causę agendę adesset, C. de peric. & commo. rei vendi. l. si rem quam, §. fi. ff. de euict. l. parentes, C. eod. c. fi. de emp. & vend. l. cum successores, & l. empti, C. de euict. gloss. in l. authore,

C. eo. &

C.eo.& iſta eſt cōis opi.vt p Fel.hic. ¶ Contrariū tenet Bal.in l. emptor, C. de euict.Salyc. in d.l.1.Imo.& Barba. in d.c.fi.d.Iaſ. in d.§.morte,ex pluribus.Primo per tex. in d.l.ſi cum qō, & in d.l.emptor,& per quædam alia iura,q̄ ſimpl'r dn̄t ſufficere, qđ venditor certus reddat.¶ Defendēdo cōem,facilis eſt rn̄ſio, ꝙ illa dēt declarari p alia iura ſpecialius loquentia.¶ Secūdo adducūt tex.in l.1.§.denunciare,ff.de ven.inſpi.Ad q̄ rn̄deas,ut p ipſum Iaſo. ¶ Tertio adducunt, quia denunciatio litis motæ, ſolum fit ad finem,vt denunciatus defendat emptorem. Ergo cū ſit vnica rō denūtiationis, debet haberi pro expreſſa, iuxta gl.in l.quamuis,C. de fideicom.Iaſ.reſpondet,qđ poteſt proteſtatio fieri ad duplicem effectum, vel vt veniat ad defendendum,vel vt teneatur de euictione.Iſta rn̄ſio nō vr̄ bn̄ tuta,quia ſecundus effectus venit in conſequentiam primi. Vn̄ ego rn̄deo aliter, p̄ſupponendo qđ emptor aduerſus eum, qui litem mouit,poteſt ſe tueri & iuribus propriis,& iuribus venditoris, l.emptor,C. de euict.Vn̄ dico, ꝙ ad alium effectum poteſt fieri proteſtatio, qđ vt venditor veniat ad defendendum, videlicet ad effectū vt venditor inſtruat ipſum emptorē de iuribus ipſius venditoris,qbus mediātibus poſſit ſe defendere.¶ Quarto,quia in proteſtatione ſufficit narrare factum, nec reqritur petitio vel concluſio,ſm̄ Bal.in l.vinum,in fi.ff.ſi cer. pe. Solu. procedit dictum Bal.in proteſtationibus declaratoriis, vel certificatoriis, ſecus in incitatoriis, vel prohibitoriis, in quibus per modum nunciationis, & non petitionis,requirit̄ concluſio,ſm̄ Bal.in c.1.ſi de feu,vaſal.ab aliquo interp.fue.¶ Duode-

166 cima & ultima concluſio.Emptor tenetur † denunciare venditori etiam ſcienti litem motam,& incitare eum,vt veniat ad defendendum cauſam,alias non poterit poſtea agere de euictione,ſm̄ Bar.in d.§.morte,& in d.l.denunciaſſe,& in l.2.§.voluntate,ff.ſol. mat.Pan.in c.fin.ȷ̄.de emp.& vend. Alexan.cōſi. 24.libr.4.& iſta eſt cōis opi.& tutior,ſm̄ Fely.hic. Fundatur iſta concluſio hac potiſſimū rōne,qa proteſtatio non requiritur ſimpliciter ad finem ſcientiæ,ſed ēt ad incitādū venditorē, vt defendat cām.ergo nō ſufficit ſcientia tm̄,d. l. denunciaſſe. & bn̄ probat iſta ſciētia in l.q abſentē,& iſti no.Bar. ff.de procur. ¶ Contrariū tenet gl.in d.l.emptor. ſequūtur plures alii, quos refert Alex.in d.§.voluntate,quia certus nō eſt certiorandus, reg.eū q certus,de reg.iu.in 6.in l.i.in fi.ff.de actio.emp. Sed ad iſtud patet rn̄ſio ex his,q̄ ſtatim dixi.¶ Scđo,qa dies interpellat pro homine,l.magnā.C.de ꝯh.& ꝓmit.ſtipu. verū venditor promiſit lite mota defendere cām,ſtatim quāprimū ſcit litem motam,dies illa dr̄ interpellare ipſum vt defendat. Sol. Regula d.l.magnā,procedit in die certa, ſecus in die incerta:quia illa nō interpellat,vt declarat Bar.in l.ita ſtipulatus,magna,in 2. qō.princ.ff.de verbo.ob.¶ Fallit iſta cōcluſio,ſi venditor promiſiſſet ſtatim lite mota ſuſcipere in ſe iudiciū & iuraſſet, qa iuramentum interpellat pro hoīe,ſm̄ Alex. in d. §. voluntate. Barb.in d.c.fi.in 5.limitatione,p illud, qđ in ſimili decidit Spe. ti.de aduo. §. j. quem refert & ſequitur Ant. in c.breui, de iureiur.An autem iſta fallentia ſit vera, videas Alex. & Mod. in l.quod te,ff.ſi certum pet. ¶ Secundo fallit, qn̄ venditor ſciēs litem motam, habet inſtrumenta ad victoriam facientia penes ſe, tunc tenebitur de euictione ſi ille nō notificet emptori, etiam quòd non interpelletur,ſm̄ Bald. in l. 1. C. de peri.& commo.rei vend.Iſta non placent,quia potuit venditor exiſtimare, quòd emptor confidat de uictoria iuribus propriis, vel nullitate proceſſus,vt ſ.dixi. ¶ Tertiò fallit, qn̄ venditor ſciēter vendidiſſet rē alienā, l.ſeruus quē, §.ſi ſciens, ff.de action. empt.¶ Quartò fallit, ſi notorium eſſet venditori nullam cōpetere defenſionem,ſm̄ Lud.Ro. & Alex.in d. §. morte, Imo. in d.c.fin.per id,qđ in ſimili dixit Ang.in l. decem, ff. de verbo. obliga.Tu confirma ex his, quę ſcribit Felyn. in c. ſeq. col. 44. ¶ Quinto fallit, ſi venditor in inſtrumento venditionis remiſiſſet exceptionem denunciationis ſibi non factæ, l. Herennius. ff.de euict. ¶ Sextò fallit, niſi emptor eſſet pupillus, vel aliquis pius locus, quorum fauore mora committitur re ipſa, l.in minorum, C. in quibus cauſis reſtitutio non eſt neceſſaria. ¶ In ead.gl. in fi.habes elicere ex gloſ. quòd receptio ali-

167 cuius in canonicum ultra numerum,†frangit numerum præbendarum.Contrarium uult gl.1.in verbo, integritate, & glo. in c.pro illorum, ȷ̄.de præben. & iſta vltima opinio eſt verior, & *communiter* approbata per Pan.hic, & ibi p text.in c dilectus, ȷ̄.de præben ¶ Sed quę poteſt eſſe ratio diuerſitatis,quare per receptionem canonici ultra numerum frangatur numerus canonicorum, & non præbendarum? Breuiter ſecundum Inno.in d.c.pro illorum, ratio eſt duplex. Primò, quia ius canonicatus conſiſtit in iure, ideo facilius de nouo creatur quàm præbenda, quæ etiam in facto conſiſtit. Vnde etiam contrario facto opus eſt, l. quod in rerum.§.ſi quis poſt,cum gloſſ. ff. de leg.1.Secundò,quia agitur de fauore eccleſiæ, ꝙ rumpatur numerus canonicorum, vt eccleſia habeat plures conſiliarios, c.prudentiam, de offic. delega. Sed diuidere præbendas antiquas & facere nouas, poſſet eē eccl'iæ p̄iudiciale,ſi aliis nō remaneret cōpetēs beneficium. Iſta concluſio eſt vtilis, quia ex ea inferri poteſt, ꝙ ſi Papa mandaret aliquem recipi in canonicum,& in fratrem, non obſtante ſtatuto de certo numero canonicorum,non teneretur ſibi capitulum prouidere de præbenda anteq̄ vacaret, d.c. dilectus. Secus ſi diceretur, etiā non obſt.ſtatuto de certo numero præbendarum.¶ Secundò

168 habes ex dictis Pan.ꝙ ſuperexcreſcentia reddituum † nō frangit etiam ipſo iure numerum præbendarum. Pn̄t. n. ꝯuerti ſuperexcreſcentes redditus in alios vſus, q̄ præbendarum, c. fin. de verb.ſig.Eſt bene verum, ꝙ paratur occaſio rumpendi numerum ipſarum præbendarum,ut hic.Et quia iſta ſunt clariſſima, non inſiſto. ¶ Sed vltra ipſum dubitatur, Nunquid ſu-

169 perexcreſcentia† reddituum rumpat ipſo iure priuilegium de certo numero? Vtilitas eſt maxima, quia ſi rumpat, taciturnitas priuilegii non vitiaret impetrationem alterius. Inn. tenet ꝙ ſic, qa ſubintelligitur in priuilegio clauſula, niſi intantum, &c.Sequunt̄ Hoſt. & Car.& ſuadent̄ rōne, quia ceſſat cā priuilegii,ergo dēt ceſſare priuilegiū.l.Titia,§. vſuras,ff.de leg.2.63. diſt.can.qa S.Romana, §.verum.ſed in ꝯ̄rium facit, qa pn̄t canonici conuertere ſuperexcreſcentes fructus in alios vſus, d. c.fi.Crederē, ꝙ ſola ſuperexcreſcentia non rumpat priuilegiū per hanc rōnem.Sed credo etiam, ꝙ deciſio Inn. ꝙ valeat impetratio alterius,qui non fecit mentionem de certo numero, vera ſit. Rō, quia poſtq̄ tenetur canonici ſuperexcreſcentes fructus conuertere in pios vſus,d.c.fi.iuſtius eſt, ꝙ conuertant̄ in p̄bendam pro eo,qui impetrauit,arg. c. 1. & cap.autoritate, de inſtit.¶ Glo.in verbo receperunt,format quinq; qōnes. Primo quærit,an poſſit eſſe canonicus ſine præbenda? Iſtā qō.expediui in notabilibus.Scđo quærit,quæ differentia ſit inter ca-

170 noniam, † & præbendam? Et rn̄det, ꝙ canoniā eſt ius proueniens ex electione, & receptione in fratrem. Præbenda verò eſt ius procedens ex inſtitutione,& officio.Et ſequuntur *cōiter* Doct.¶ Tu verò pro intelligentia dicas,ꝙ p̄benda poteſt ſumi quinq; modis.Primò propriè, & ſtrictè,p iure percipiendi certos prouentus in eccleſia, rōne diuini officii cui inſiſtit tanq̄ vnus de capitulo, & ſic tanq̄ canonicus & iſtud ius oritur ex canonia.Nā ex quo quis eſt canonicus, ꝑꝑn̄s & p̄bendā habere debet,c.relatum,de p̄ben.& c.cū ſuper, de conceſſio. p̄ben. Et iſto mō loquitur gl.iſta,dū dicit,ꝙ p̄benda eſt ius, &c.¶ Secundo mō ſumitur largè pro oī iure percipiendi certos prouentus in eccleſia,rōne diuini officii, cui qs inſiſtit, non tanq̄ canonicus,ſed tanq̄ ſeruiens in diuinis.c.cū in eccleſia, de præbend.lib.6.Et iſto mō nō pōt ſtare diffinitio gl.niſi verbum,ex inſtitutione,intelligatur largè pro deputatione ad illud ſeruitium. Tertio mō capit̄ largius,p iure percipiendi certos redditus.nō rōne diuini officii, ſed rōne laboris alicuius temporalis; puta,quia aduocatus eſt, vel magiſter vel ſeruitor eccleſiæ,c.fi.ȷ̄.de magiſt.Et iſto mō non procedit diffinitio glo. Sed verificatur bn̄ id,qđ gl.dicit in 3.par.ꝙ laicus poteſt eſſe p̄bendatus in eccleſia qđ vtiq; verū, ſi ſit aduocatus, & ſic ratione tp̄alis laboris conſequit̄ laicus p̄bendas. ¶ Quarto mō p̄t capi largiſſimè,p una poſſeſſione, ſeu p̄dio aſſignato alicui in præbendā,c.ſæpe fit,12.q.2.c.poſſeſſiones,16.q.1.& ita capitur, qn̄ p̄bēdæ ſunt diſtinctæ in eccleſia, & cuilibet eſt aſſignatum certum prædium,ſm̄ Pan.in c.dilectus filius, 1.col. pen. ȷ̄. de præben.dicens,ꝙ ita ſumit̄ ſm̄ cōem vſum loquendi,& iſto modo pōt procedere dictum gl.ꝙ laicus p̄t habere p̄bendam in eccleſia,vt ſeruat̄ in eccleſia ſancti Martini Carnotēſis, ſm̄ Cōp. & Abb.hic, & ſcripſi in c.2.ȷ̄.de iud.in xv.& xvi.q.vlt.partis.¶ Vltimò ſumi p̄t pro fructibus,& obuentionibus, qui percipiuntur in eccleſia, qui vendi poſſunt, c.2.ȷ̄.de loca.c.fin.ne præla. vices ſuas.facit tex.in c.propoſuit,de filiis præsby. ¶ Iſtis ſic diſcuſſis, patet quænā ſit dr̄ia inter canoniam,& præbēdā Si.n. ſumatur præbēda propriè, tunc differunt origine, & effectu. Origine, quia præbenda naſcitur ex canonia, & eſt quaſi eius filia.Effectu, quia ex iure canoniæ cōſequitur canonicus ea, quæ ſunt diuini officii, vt ſedere in choro, cantare, & alia huiuſcemodi, Ex iure p̄bēdę cōſequit̄ canonicus ius percipiendi fructus,penſiones, decimas,& ſimilia debita,rōne p̄bēdæ.Sed aduerte inquantum dixi, ꝙ p̄benda eſt filia canoniæ,quia in ꝯ̄rium obſtat vna deciſio Comp.hic, & Card. in clem. fi. 2. qō. de præbēnd.q̄ vult,ꝙ collata præbenda annexa canonicatui, intelligitur collatus canonicatus.Sol. iſta deciſio non obſtat, quia ordine intellectuali prius intelligitur collatus canonicatus.Vel poteſt dici, ſm̄ Card.ꝙ canonia eſt duplex.Vna,quæ adhæret præbendæ, & vna nō poteſt eſſe ſine altera, quod eſt, quando præbēda eſt annexa canonicatui. Altera verò eſt de per ſe ad tempus, ſed finaliter conſolidatur præbenda, vt qn̄ Papa conferri mandat canonicatum, nulla prebenda vacante Et hac forma utit̄ cōiter curia Romana, c.ſi clericus, in fin.& ibi gl.de præbē.lib.6.Et in iſtis terminis loquuntur ea, quæ dixi in notabilibus.¶ Iuxta præmiſſa dubitatur, an pręb enda ſit

171 ius spirituale,† vel tẽporale? Breuiter si p̄benda capiatur pro-
prie & stricte, tũc est ius spirituale, c. dilecto, ĵ. de p̄ben. qa pro-
cedit ex canonia, q̃ est ius spirituale. Idẽ dicerem, si capiatur se
cundo mõ, qñ ꝯpetit rõne diuini officii. Cui pars insistit, non
tanquã canonicus, sed tãquã capellanus, seu sacerdos, vt in d.c.
cum in ecclesia. qa tale ius procedit etiam ex spiritualitate, &
est cum ea ꝯiunctum. Si vero sumat̃ aliis modis, tũc dicendum
ꝙ sit quid tpale. Et ista signa, qa vtilia ad cognoscendum, an
pro istis p̄bendis ꝯmittat̃ simonia. Tertio q̃rit glos. an laicus
172 † possit habere præbendam in ecclesia? & rñdet, ꝙ sic, sequũ-
tur alii coĩter, vt s. Tu dic, ꝙ laicus non põt hr̃e p̄bendã canoni
calẽ, nec p̄bendam, q̃ sit ius spirituale. Quia laicus incapax est
spiritualium, c. Massana, & c. sacrosancta, de electio. Sed præbẽ-
dã (prout est quid tpale) põt, & iõ laicus habens p̄bendã, nõ ha
bet ius dãdi vocẽ in capitulo, in electionibus canonicorũ, ſm
Inno. & Card. hic, nisi esset laicus conuersus, qui ius istud dan-
di vocẽ in electionibus ꝓscripsisset, ſm gl. in c. ex eo, in glo. pẽ.
de electio. lib. 6. ¶ Quarto gl. quærit, an cui cõferẽ p̄bẽda, cen-
173 seatur collatus† canonicatus? Rñdet glo. ꝙ nõ, qa licet valeat
ꝯña, iste est canonicus, ergo debet habere p̄bendã: non tñ
valet ꝯria ꝯña, habet p̄bẽdã, ergo debet habere canonicatũ, vt
patet ex p̄missis. ¶ Fallit ista ꝯclõ gl. in p̄bẽda ꝯsueta ꝯferri ca-
nonico, ſm Pan. post alios coĩter hic, arg. in c. translato, s. eod.
transeunt Doct. p tex. in c. pueñit, 2. ĵ. de appel. & p alia, de qui
bus hic p Fel. ¶ Tu adde, quòd ista fallentia p̃t procedere, si p̄-
benda sit annexa canonicatui, arg. c. sup eo, de p̄bẽ. lib. 6. nam
ad suũ cõcretũ trahit omne dispositũ, l. si proprietati, ff. de iu-
re dot. Si vero sit solũ cõsueta dari canonico, tũc crederẽ non
procedere per text. in c. pen. de magist. vbi dr̃, ꝙ magistro assi-
gnetur prouentus vnius p̄bendæ, & sic tex. p̄supponit posse si
bi assignari p̄bendã consuetam conferri canonicis, cum dicat
vnius in genere. & tñ dicit, ꝙ propterea non efficitur canoni-
cus. ¶ Quinto glo. quærit, an oĩs canonicus habeat vocẽ in ca-
pitulo: dicã ĵ. in gl. in ver. vltra nume. ¶ Gl. in verbo, nihil per-
ciperent, opponit contra tex. ꝙ receptio M. & sociorũ, esset si-
moniaca pp pactum, ꝙ nihil perciperent de canonia, c. dile-
ctus filius, ĵ de præben. q text. nõ probat ſm Abb. & alios, sed
melius probat in c. per tuas, ĵ. de simo. ¶ Glo. rñdet dupliciter,
sed prima solutio nihil valet, qa repugnat literæ. Scd̃o soluit, ꝙ
hic nullum pactum interuenit, qa canonici simpliciter eos ele
gerunt. Sed ẽt ista non est vera, qa elegerũt cũ ꝯditione, ꝙ ele-
cti nihil ꝑciperẽt, & c. Tertia solutio Card. ꝙ hic nullũ interue
nit pactum, qa nõ apparet, ꝙ recepti cõsenserint protestatio-
ni. ¶ No. magnũ verbũ, ꝙ valet electio facta sub cõditione, si
nõ apparet, ꝙ electus ꝯsenserit cõditioni. Qd̃ certe si verũ est,
mirabiliter restringit tex. in ca. 2. de elec. lib. 6. Pro hoc tñ facit
tex. in c. fi. de cõd. apposi. iunctis his, q̃ ibi dicit Inno. & s. tetigi.
¶ Et istud facit ad vnum, de quo in facto pridie dubitabatur,
174 an renunciatio† bñficii facta cũ protestatione, ꝙ alteri cõfe-
ratur, valeat? dicebat̃ ꝙ non, qa simoniaca, ſm gl. in c. ex parte,
vbi Mod. ĵ. de offi. deleg. Ego dicebã, ꝙ valet nisi appareat, ꝙ sit
deductũ in pactũ, ꝙ alteri cõferatur, vt declarat Pan. in d. c. dile
cto, ĵ. de p̄ben. verum cum non appareat episcopum, in cuius
manibus fiebat renunciatio, consensisse protestationi renun-
ciantis, videretur valere. & pro hoc facit pñs solutio Car. hic.
Nisi forte dixeris, ꝙ si ep̃s illi postea beneficium conferat, præ
sumatur consensisse. Ab exordio. n. tit. posterior format euen-
tus, l. 2. C. qñ, & quibus 4. pars. sustinendo tñ collationem, pos-
set dici, ꝙ cũ protestatio sit contra ius, episcopus præsumatur
in actu renunciationis dissensisse protestationi, d. ca. fin. Non
obst. ꝙ postea illi contulerit, quia potuit conferre illi, tanquã
benemerito, d. c. dilecto. Vnde nõ sequitur necessario, quòd
contulerit vigore protestationis, neque pacti, ergo & c. Consu
lo tñ, ꝙ renuncians renunciet pure, & simpliciter: rogando
episcopũ, vt beneficium resignatũ cõferat tali, si idoneus rep-
tus fuerit, & sibi cõferre placuerit. Nã tales preces cum porri-
gant̃ pro digno, nõ inducũt simoniã, c. tua nos, de simo. & s. di-
xi. ¶ Quarta fuit solutio Inn. ꝙ nulla interuenirit pactio, & cõ
sequenter nec simonia. Non obstat, inquantum in tex. dicitur
ꝙ isti fuerunt electi cum hoc, ꝙ nihil de canonia perciperent,
qa ex statuto ecclesię ita disponebatur, merito electio non po
test dici simoniaca Dato enim, quòd statutum non valeret: qa
tamen tempore electionis nullum pactum de obseruando sta
tutum interuenit, non potest dici, ꝙ pretio, vel pacto sequu-
ta fuerit electio. ¶ Circa hanc solutionem videndum est, an
statutum, vel consuetudo disponens, quod aliquid detur, vel
175 remittatur pro spirituali consequendo,† valeat? Pan. & alii
communiter hic concludunt, quòd non, per text. in ca. non satis,
& c. veniens, ĵ. de simo. & hoc est clarum si statutum, vel cõsue
tudo disponit, ꝙ detur, vel remittatur aliquid ad priuatam vti-
litatem conferentium spiritualia pro temporali. Nam cum ta-
lis consuetudo sit peccati nutritiua, nõ valet, cap. fin. ĵ. de con
suet. & ista conclusio probatur etiam, quia omne quod pro-
hibetur fieri p pactũ, rr̃ ẽt prohibet̃ fieri p statutum, ſm glos.
in rub. C. de decre. Decurio. li. x. ¶ Sed dubium est, qd̃ si cõsue-
tudo, vel statutũ, disponat aliquid dandum, vel remittendum
176 † in vtilitatem publicã? Puta pro fabrica construenda, vel pro
paramentis faciendis. Host. & Car. & Imo. volunt, ꝙ valeant,
nec cõmittat̃ simonia, etiam si in pactum deducatur per text.
in c. significatũ, de præbẽ. q tex. mihi non probat, qa ibi ſm Io.
An. debetur spirituale pro sp̃uali, quod licet, c. ad q̃ones, de re.
permu. Hinc est, ꝙ valet electio alicuius in canonicum, cũ pa-
cto, ꝙ doceat, ſm Pan. in c. pen. ĵ. de magi. qa scientia est quid
sp̃uale. Pro ista opi. facit tex. in c. si pp tua debita, in fin. & qd̃
ibi notat, de rescrip. lib. 6. vbi valet ꝯsuetudo, vel statutum, ꝙ be
neficiatus teneatur dare fructus vnius anni, uel plurium sui be
neficii; pro fabrica ecclesiæ. Solut. Põt dici, ꝙ illud est onus in-
iunctũ bñficio, non ꝑsonæ, & iõ nõ comittit simonia, vt dicit
gl. in d. c. significatũ. ¶ Cõtrariũ tenet Gemi. hic, p text. in c. ex
multis, i. q. 3. Et pro ista parte facit tex. in c. tua nos, de simo. vbi
nõ valet pactum, ꝙ is, q dẽt recipi, offerat oĩa bona sua ecclĩæ.
Quid tenendũ? Pan. distinguit inter statutũ, & ꝯsuetudinẽ, ꝙ
statutũ non valeat, qa habet principium ꝑcisum, & necessita-
tiuum. Consuetudo vero valeat, qa hẽt principium volunta-
riũ & licitũ, per tex. in c. ad apostolicam, ĵ. de simo. ¶ Tu aduer
te, qa ille tex. ſm Inn. & Car. post gl. non loqtur de consuetudi
ne, qd̃ aliqd detur pro exequiis mortuorũ, vel bñdictionib. nu-
bẽtiũ, qa illa ꝯsuetudo dãnat̃, ĩ c. cũ in ecclesiæ tuæ, eo. ti. & tex.
in d. c. ad apostolicam, in prin. dãnat sacerdotes aliquid extor-
quentes. loquitur de alia laudabili consuetudine laicorũ, puta
ꝙ populus teneatur oĩ anno facere eleemosynã alicui pio lo-
co, prout voluit Bar. in l. priuilegia, C. de sacrosan. eccl. & Fely.
in c. seq. colum. xxxviii. alias si intelligeretur de consuetudine
dandi aliqd tpale pro spirituali, nõ esset laudabilis. ¶ Facias er-
go ꝯclõnẽ, ꝙ pactũ, ꝯsuetudo, vel statutũ, nõ valet, ne videant̃
spiritualia vendi, d. ca. ex multis, ẽt qd̃ id, quod dat̃, vel remitti
tur, veniat applicãdũ ecclesiæ, vel alicui pio loco. Non obst. ꝙ
ꝯsuetudo potuerit habere principium voluntarium. Quia ad
inducendum delictum simoniæ, inspicit̃ tp̃s quo datur tpale
pro sp̃uali, & tũc consuetudo iã inducta neceßitat sicut statu
tum, ſm Mod. & bñ. ¶ Fallit primo in pacto facto post traditio
nem rei spiritualis, quia illud obseruandum est ſm Ioan. And.
Pan. & coĩter alios, in c. veniens, 1. ĵ. de testib. Sequitur Fely. in c.
tua nos, de simo. sed ego dubito, ne ista fallentia sit falsa, per
tex. in c. eos, 1. q. 1. & c. sancimus, 1. q. 7. nisi post traditionem spi
ritualium, pro eleemosyna aliquid detur: sed si pro sp̃ualibus
aliquid detur siue ante, siue post, simonia committit. ¶ Fallit
secundo in pacto dandi id, ad qd̃ posset receptus post suam re
177 ceptionẽ † compelli. Exẽplũ, si fiat pactũ, ꝙ receptus teneat
tertiã partẽ fructuũ expendere in reparationẽ suæ ecclesiæ e-
genti tunc reparatione, quã de iure tenebat̃ restaurare, ca. de
his. de ecclesi. ædifican. secundum Deci. consil. 108. Viso instru
mento, per totum. Ad tex. in ca. ex multis. respondet, qd̃ loqui-
tur in promissione facta pro fabrica aliarum ecclesiarum, nõ
pro fabrica suæ ecclesiæ. Sed certe idem esset si pro fabrica suę
ecclesiæ, si reparatione non egeret, vel si p pactũ alr̃ obligaret̃
q̃ de iure cõi teneat: secus si pactum ad ius cõe referat̃. Ratio,
qa pactum iuri cõi ꝯsonãs, nõ inducit simoniã, ſm istã glo. in
prima solõne, q̃ ad hoc notat d. Ant. & Imo. hic. Ad idem text.
cum gl. in c. significasti, ĵ. de elect. & in c. pastoralis, 7. q. 1. & in
cap. relatum, ĵ. de præben. Pulchre Gem. consil. 84. col. 2. ¶ Fal-
178 lit tertio in statuto vel consuetudine, quæ imponunt onus
beneficio, quia valent. Et promittẽs ea soluere, non peccat. Ita
procedit text. in d. c. si propter tua debita. & ita loquitur gl. ap-
probata in d. c. significatum. ¶ Fallit quartò, si recipiens aliqd
179 spirituale,† sponte daret aliqd tpale, qa nõ esset simonia, ſm
Pan. hic, p text. in c. emẽdari, 1. q. 1. & ibi glo. & in c. & si q̃ones,
ĵ. de simo. ¶ Circa istam fallen. aduerte ad duo. Primo aduer-
te, ꝙ licet ista sit coĩs opinio, qd̃ liceat aliquid sponte dare, pro-
ut tenet Arch. in d. c. eos, post Goffred. Ioan. & Vinc. & sequũ-
tur cõiter Docto. hic. tñ mihi vr̃ contrarium esse de mente iu-
ris. Probo, qa tex. in d. c. emendari, loquit̃ in sponte soluentibus
prout solebãt, & tñ prohibet ea rõne, ne videat̃ sacerdos pre-
tio distrahere spiritualia. Nam si loqueretur in soluente ex pa
cto, iam non videretur distrahere, imo uere distraheret. Secun
do probo, qa ratio quare prohibetur, ne detur aliqd tpale pro
spirituali, ea est ne qs credat donũ Dei posse pecunia posside-
ri. Et qa accipiens pecuniam, gratia spiritussancti non habet,
d. c. eos. Istæ rõnes militant qualitercunque detur, vel accipiat̃
pecunia, siue ex pacto, siue sponte, siue respectiue pro sp̃uali-
bus capiant. Non ob. tex. in c. & si quæstiones, quia palafrenus,
de quo ibi, non fuit traditus Cardinali pro pallio respectiue,
sed alia intentione, vt clare dr̃ ibi in litera. Ergo a contrario si
ea intentione traditus fuisset, vt fratri pallium traderet, fuisset
simonia, dato, qd̃ sponte ablatus fuisset. Et sic est ibi etiam tex.
pro ista parte, quã arbitror & iuridicã, & verã. Quã comprobo
alia

alia rõne.vbicunq; exactio eſt prohibita ſub pœna, qa illicita
ex parte recipientis,tunc & ſi recipiat a ſponte ſoluentibus, ni
hilominus hēt locum pœna, ſm Bar.in l. inuitus,§.i. ff.de reg.
iur. Non ob.tex.in c.dilectus,2.j.de ſimo.& in c. placuit, & in
ſumma, i.q.2.& ſimilia iura dicentia licere clericis capere ſpõ
te munera oblata,quia loquuntur de muneribus gratis datis,
non de datis reſpectiue pro ſpũalibus. Nam ſi reſpectiue den-
tur, vel capiant,non poſſunt dici munera gratis data. Et ideo
laudarē, ꝙ volentes aliquid a ſponte dantibus & non reſpecti
ue accipere,non acciperent tpe, quo pſtant ſpiritualia, ne vi-
deant illa ptio diſtrahere,vt dicit in d.c. emendari.Secundo ad
uerte,inquantum Pan.poſt Inn.vult, iſtam fallētiam procede-
re,ēt ſi caueret ſtatuto,vt tantūdem ſolui dēat,quantū ſponte
ſolutum fuit, quia in ɔ̃rium obſtat tex.ſingularis in l. nouiſſi-
me,ff.quod falſo tut.Per quem tex.traditur regula, ꝙ ſciens ſe
poſſe ɔpelli,non pt dici ſponte facere.Ita ergo in caſu iſto, vbi
ſoluens ſciebat ſe poſſe vigore ſtatuti ɔpelli, non deberet dici
ſponte ſoluiſſe.¶ Pro reſolutione ɔſidera duos caſus. Primus
eſt,qñ conſtat ꝙ ſponte ſoluit.Et in iſtis terminis clare proce-
dit fallentia ſm cõem ſententiam. Secundus caſus, qñ nõ cõ
ſtat.Et tunc q̃tum ad terminos noſtros, dicerem eam fallētiã
procedere, quia cum ſtatutũ non valeat,non pt dici, ꝙ ſoluēs
ſoluerit metu,ne ɔpelleret. Quod credo verũ,niſi appareret,
ꝙ recipiētes vellēt illud hēre in uim,executionem ſtatuti. Pu-
ta ſi legerēt ſibi illud,& receptus ſimpliciter ſolueret, vt dicit
hic Pan.tunc eſſet hic ſimonia, cum ſoluens ſciat recipientē
exigere illud in vim ſtatuti.Et in iſtis terminis loquitur text in
c.dilectus,2.j. de ſimo.¶Extra iſtum caſum, an ſciens ſe poſſe
180 compelli,præſumatur metu ne compellatur, † vel ſpõte actũ
facere?Inſtãt Fely & Mod. hic, concludentes præſumendum
eſſe in dubio,ꝙ ſolutio fiat metu ſtatuti,per text.in d.l. nouiſ-
ſime, qui non probat,ſecundum Deci.Melius facit l. velle nõ
creditur,ff.de reg.iur.& ita tenent Io.And.in c.pen. de iurepa
tro.in regula,bona fides,de reg.iur.Petr.de Ancha.in ca. præ-
ſenti,de cenſi.eſt.n. metus ſtatuti iuſtus, & terribilis metus,ſe
cundum Bal.in l.omnem,ad fi. C.ad Tertu. Terret.n. ſemper,
cum ſemper loquatur, ſm Cy.in l.cum te, C.qđ metus cau. &
ita etiam voluit Bart.in l.ſi creditor,ff.de ſolut.ſequuntur do.
Ant.Imo.& *cõiter* alii in c.i.j.de officio deleg. Comprobat De
cius,vt hic per eũ.Tu adde Ang.in l. liber huomo,ff.de acqui.
rerum domi.& in l.liber homo, ff.de hære. inſtit. Alex.conſi.
57. col.fi.lib.i. Deci.conſi.178. In cauſa, quæ proponitur, col.
fina.¶ Secundo aduerte,quia non uidetur metus probabilis.
Aut.n.ſtatutum eſt æquum,& iuſtum, & geſta per talem me-
tum manutenenda ſunt,& non reſcindenda, ſm Bal.in l.2. C.
de his, qui per me. iudi.non appel. & eſt gl.in l. qui in aliena,
§.fi.ff. de acquir.hæred. voluit Bar.in l.de pupillo, §. ſi quis ipſi
prætori, in 8. queſtio.ff.de noui oper.nuncia. Dec. late conſi.
42.3.dubio.Aut ſtatutum eſt iniuſtum,& nullum, & tunc ſol
uēs non poteſt dici metu ſoluere,cum poſſit de nullitate ſta
tuti opponere, l.i. in fi.ff.de excep. doli. Eſt. n. veriſſimum, ꝙ
allegans metum iudicis, vel ſtatuti, non auditur,ſi non fecit
debitam reſiſtentiã, l.2.§.i. verſ.aut ſi cũ reſtitiſſet, & ibi Pau.
de Caſt.ff.de iudi.Solut.operatur metus ſtatuti iniuſti (aduer
ſus cuius iniquitatem non fuit facta reſiſtentia) vt obediens
excuſetur a dolo, licèt non exſcuſetur a culpa,ſecũdum Are.
conſi.35. Viſo themate.facit,quia quælibet cauſa etiam leuis,
excuſat a dolo, ſecundum glo. in l.ſi plagii, C. ad leg.Flauiam
de plagia.Item operatur,ꝙ actus non dicatur factus ſponte, li
cèt talis metus non ſemper excuſet. ¶ Ex præmiſſis redditur
dubitabilis deciſio Sali.in l.fi. C.de iudic.quam ſequitur Alex.
in l.i. col. antep.fi.ſol.mat.vbi vult, ꝙ compromiſſum factum
181 inter duos agnatos, † non præſumatur factum metu ſtatuti,
iubentis fieri compromiſſum,niſi appareat.Ideo dat cautelã,
ꝙ ſcribatur in inſtrumento factum fuiſſe compromiſſum in
executionem ſtatuti.Iſtud vr̃ falſum per prædicta ſm Dec.hic
tenentem ɔ̃rium, & ante eum ɔ̃rium tenuit Pet.de Anc.quē
refert & ſequitur Are. cõſi.24.Quatuor dubia, col.pen. Quid
tenendum? Forte dictum Salyc. iuridicum eſt, quia præmiſſa
procedunt in his, quæ communiter fieri ſolent ſolum a coa-
cto, ſecus in his, quæ fieri communiter ſolent etiam ſponte,
vt compromittere,ſecundum Feliy. in c.fi. j.de re iudic.vbi ſe-
quitur hac ratione dictum Salyc. ¶ Gloſſ.in verſic. per indu-
182 ſtriam,opponit quod acquiſita per induſtriam, † nõ fuerint
conuertenda in præbendas pro nouis canonicis, ne diligen-
tes doleant operam dediſſe agriculturæ ſine fructu,l.fi. C. de
alluuio.ne labore ſuo defraudentur,cap.i.j.de in integr. reſti
tut. Gloſſ.obſcure reſpondet, ꝙ ſibi habent imputare aliqui
canonici, quia præiudicarunt ſibi recipiendo alios de nouo.
Fraudantur enim ſuo lobore propter eorum factum, ideo
non doleant.Iſta ſolutio præſupponit,ꝙ ſi nouos non recepiſ
ſent,ꝙ induſtrioſi gauiſi fuiſſent ſua induſtria, qđ vr̃ falſum.
Quia ſp coguntur ſuper abundantes fructus ɔuertere in pios
uſus,§.fi.xii.q.i.¶Scđo rñdet Bal. ꝙ diligens in re propria non
dēt fraudari ſua diligentia,ſecus in re cõi,vt hic.Sed certe bo-
na eccleſiæ non dñr cõia inter eccleſiam, & canonicos, imo
canonici ſunt tm̃ uſuarii,vt dixi in notabilibus.Sed ſolutio ſta
re pt,qa Bald. loquirur de re cõi, q̃tum ad vſum, vt dicitur in
d.§.fi.¶Tertio reſpondet Abb. ꝙ diligentia non debet cede-
re cõmodo antiquorum canonicorũ, quia ad illã tenebãtur:
ſecus in d.l.i.¶Item gl.opponit,ꝙ non tenerent recipere hos
183 nouos canonicos ad cõionē†eorũ, quæ ex induſtria acquiſi-
uerunt,qa nemo cogitur alium in ſocium habere,l. qui admit
tit,ff.pro ſoc.gl.rñdet,ꝙ ſibi imputēt,ſi ſemel eos in ſocios ad-
miſerunt. Vñ nunc tenētur de cõibus redditibus partem eis
facere.Et iõ dicebat Bald. ꝙ hic non cõpellunt ad cõionem,
ſed ad diuiſionem. Secundo reſpondet Hoſti ꝙ quantũ ad p-
bendas proprias,non cogunt eos habere in ſocios, & ſic aug
mentum præbendarũ cedit cõmodo ipſorũ.Sed quantum ad
mēſam cõem,nõ refert vnde augmentũ prouenerit, & iſtud
voluit dicere gl.in ultimis verbis,allegando c.fi.j.de verb.ſign.
¶Nota iſtam ſolutionem.Ex qua habes elicere, quòd augmē-
184 tum alluuionis † accreſcit pbendis formatis, & non forman-
dis.Iſtud fatetur in effectu Pano.licèt velit,ꝙ eps poſſit ſimul
cum capitulo ex præbenda ſuperabundanti aliquid ſubtrahe-
re pro neceſſitatibus aliorum canonicorum non habentium
præbendas,vel habētium præbendas tenues. Pro quo eſt tex.
in c.vacante.j.de præbē. Contrariũ tenet Bal. quia pbēda eſt
taxata,l.in agris,ff.de acquir.rerum domi.Et hoc verum dicit,
ſi predia aſſignata præbendæ eſſent limitata,alias ergo ſecus.
Scđo per iſtum tex. vbi ſupexcreſcentia reddituũ accedit præ
bendis formandis,ergo & augmentũ alluuionis. ſed iſte text.
loquitur in ſuperexcreſcentia reddituũ eccleſiæ,non autē de
ſuperexcreſcētia vnius præbendæ.Idõ opi.Hoſti.vr̃ verior,per
text.in l.ſi proprietati, ff.de iure dot.¶Gl.in verſi. ad præben-
das vacaturas,opponit de c.dilectus filius,j. de præben. vbi di-
citur, quòd eſt contra Lateranenſe Concilium recipere ali-
285 quem canonicum † ad vacaturã præbendam. Innocentius fa-
tetur ɔtrarium.Ad iſtũ tex.reſpondetur dupliciter.Primo, qđ
hic ſimpliciter iſti fuerunt recepti in canonicos. Sed iſta ſolu-
tio aliqualiter contradicit literæ. Secunda fuit ſolutio, ꝙ iſte
tex.continet gratiã.Sed iſtud reprehenditur per gl.quia de iu-
re communi valet receptio in canonicum,cum expectatione
prebendæ.d.c.dilectus.Dic,ꝙ Innoc.non voluit dicere, ꝙ hic
contineat gr̃a reſpectu receptionis in canonicos de pñti, ſed
reſpectu promiſſionis,de vacaturis præbendis. Tertia fuit ſo-
lutio gl.ibi,& in c.ii.de cõceſ.præben.& Panor hic,& ibi,quòd
promiſſio pbendæ vacaturæ non valeat,tanquam cõtra con-
ciliũ Lateranēſe.Non ob.inquantum dr̃, ꝙ hic agebat ad præ
bendas, quia agebatur uirtute iuris acquiſiti ex receptione
in canonicũ,non ex promiſſione.Et ſic Pan. vult, ꝙ ſi aliquis
recipiatur in canonicum de præſenti, & promittatur ſibi præ-
benda proxime vacatura, quòd teneat collatio canonicatus,
& promiſſio vitiet.Et iſta eſt *cõis* Doct.ſentētia p tex.in d.c. di-
lectus. Contrariũ tenet Deci.hic, volēs ꝙ ēt teneat promiſſio
per tex.in c.relatum,j.de præben. & quia promiſſio habet fo-
mentũ iuris,cum non debeat carere pbenda,qui in canonicũ
eſt receptus,c.cum ſuper,de cõceſ.pbend. Et quia qñ promit-
tit,ꝙ de iure cõi debetur,non eſt ſimonia,vt s̃.dixi.Ego nullo
mõ recederem a cõi, qa rõ quare prohibet promiſſio pbēdæ
uacaturæ eſt,vt euitet votũ captandæ mortis,d.c.ii.de conceſ.
pbē.Iſta rõ militat ēt, qñ collato canonicatu promittitur præ-
benda vacatura. Non obſt.dum dr̃, ꝙ iſta promiſſio continet
idē,qđ de iure cõi tacite ſubintelligebatur. Quia alio mõ ex-
primit,q̃ inſit,ergo expreſſio vitiabitur,arg.l.ſi ita, §.illi ſi vo-
let,ff.de lega.i.Non collato canonicatu per capitulum,ſeu or-
dinarium, pbenda vacatura non eſt affecta, quominus ea va-
cante non poſſit alteri ɔferri,ſm Pan.poſt Inno. & alios in c.
inter cetera,j.de pben.Sed qñ vacatura præbenda promittit,ſi
promiſſio obligaret, pbenda eſſet quodãmodo affecta,& ius
canonico acquiſitũ ad vacaturã. Quod ius ad vacaturã nullus
inferior pp votum captãdæ mortis dare alicui põt. Ideo pro-
miſſio dr̃ aliter facta,q̃ tacite de iure cõi ſubintelligeret, meri-
to tanquam ɔ̃ conciliũ Lateranenſe facta non valet. Nõ ob.
tex.in d.c.relatum.quia & ſi Papa mandet pbendã cõferri iux
ta promiſſa,non tñ ex promiſſione ius aliquod erat acquiſitũ
canonico,ſed ad maiorē aggrauationē captiuli recuſantis cõ-
ferre pbendam, Papa ponderat illã promiſſionē, ſm Pan.in
d.c.dilectus. ¶ Gl.in verbo,vltra numerũ, quærit, an recepti
186 vltra numerum,† ante adeptam præbendam, habeãt vocem
in capitulo, diſtributiones quotidianas, & alia iura canoniæ?
In iſto puncto reperiuntur ſex opiniones. Tu pſtringēdo rē,
rñdeas,ꝙ recepti vltra numerũ hēnt ſtatim omnia iura canõ
niæ, & ɔñr uocem in capitulo, & ſtallum in choro, & diſtri-
butiones quotidianas,vt probat in c.dilectus,j. & ibi glo.& in
c.pro illorũ,vbi ēt glo.j.de præben.& ēt probatur hic in argu

¶ Secundo probatur rõne, quia in spũalibus acqrit ius absq; traditione.c.si tibi absenti,de præben. lib. vi. Tradit per Dyn. in regula, qui prior,de reg.iur.per Iaso.in l.quoties, in 4. colu. C.de rei vendi.Nec ob.si dicat, ꝙ licet acquirat ius in bñficio absq; traditione,non tñ acqrit possessio,c.ex ore,j.de his,quæ fiunt a maiori parte capitu.l.cũ hæredes,ff. de acquir. possess. ergo non competet ius eligendi, & similia: quia ea sunt iura possessionis,non proprietatis,cap.consultationib.j. de iurepa tro.c.querelã.j.de electio. Quia rñdet, ꝙ si alius reperiatur in quasi possessione iuris eligendi,tunc proprietarius nõ põt vti eo iure,quia quasi possessio occupatur ab altero.Ita procedũt præallegata.Secus si quasi possessio vacat,quia tunc rõne pro prietatis,& tituli,cõpetit proprietario ius eligẽdi,ſm Inno.in c.Cumana.j.de electio.tradit per Panor.in d.c.cõsultationib. Non ob.ꝙ non sit in possessione, quia illã vacantẽ põt propria authoritate apprehẽdere,cap. trãsmissam,& ibi late Pan.j.de electioni.Tertio pro ista parte facit,qa dare uocem in electio nibus,est ius canoniæ, vt per gl.s.in vers.receperunt, in fin.& Inn.in.c.ii.de instit.Hinc est, ꝙ cessante consuetudine, præpo situs,Archipresbyter, & similes non hñt vocem in capitulo, quia non sunt canonici,ſm Pan.in c.auditis,colu.ii.j.de ele.& in c.cum olim,col.v.j.de re iud.Gemi.in c.fi. col.3. de præben. lib.6.& Felin.hic,co.ix.Sed ex receptione in fratrẽ nascit istud ius canoniæ,vt s.declaraui post gl. in versic.receperunt.Ergo quamprimum quis est receptus in canonicum, statim habe bit ius dandi vocem.Hinc est, ꝙ quamprimum quis est rece ptus in canonicum ecclesiæ cathedralis, statim possunt sibi delegari causæ ſm Gem.in c.statutum, in princ. de rescrip. in vi. ¶Fallit pluribus modis.Primo fallit, nisi in ecclesia sit ꝯsue

187 tudo,† ꝙ canonicus nõ possit administrare iura canoniæ,nisi prius fuerit installatus.Isto casu ad limites installationis conse quitur iura canoniæ. Si enim solum fuerit installatus in cho ro,consequitur ea,quæ sunt chori.Si fuerit installatus in capi tulo,ea quæ sunt capituli,ſm Inno.Comp.Panor. & *cõmuniter* scribentes hic,& Pan.latius in d.c.transmissam.vbi concludit, ꝙ installatio & apprehensio possessionis canonicatus, & be neficii, non est de solẽnitate essentiali cessante cõsuetudine. Et si dixeris, ad quid ergo iura requirũt installationem? vt in c.vt nostrum,de offi.Archi.Rñdet Pan.post Inno.in c.cũ sup. col.pen.j.de cau.poss.& propr. ad effectum, ne videatur pro pria authoritate apprehendere possessionem. ¶Fallit secun-

188 do,si sit receptus in canonicum,cum hoc,ꝙ sit † supernume rarius,quia tunc constat,ꝙ noluerunt ius integrum de nouo creare, sed solum quoddam ius extraordinarium, & præpara torium ad futurum ius integrum obtinendum illi dare, ſm Panor.& Mod.hic.Et tale ius est inane, & ventosum ſm Pan. in.d.c.dilectus,i.ad fi.j.de præbẽ. ¶Fallit tertio in receptis au thoritate Papæ,mandantis illos simpliciter recipi absque de-

189 rogatione statuti de certo numero,† quia cum Papa non de roget numero,vr velle eis dare ius præparatorium ad futurũ ius integrum obtinendum,secundũ Io.And.Ant. Pan. Felyn. & Mod. hic. Tu aduerte, quia ista fallentia non videtur posse sustineri. Nam aut Papa mandat cum derogatione numeri, & tunc omnes concordant, ꝙ statim receptus consequatur plenum ius canoniæ.Aut non derogat,& tunc si nõ est facta mentio de numero,mandatum non valet, c. constitutus, j. de resc. Aut est facta mentio, & tunc Papa mandando, ꝙ reci piant illum in canonicũ, uidetur derogare numero, quia cer ta scientia habet vim clausulæ,non obstãte, l.idem Vlpianus, §.i.ff.de excusat.tutor.Maxime in beneficialibus,in quibus nõ requiritur clausula,non obstante, quando ex certa scientia rescribit in præiudicium alicuius secundum Ant. in c.quæ in ecclesiarum,col.pen.s.eo.Fely.in c.nonnulli,col.17.in fin.j.de rescrip.Considera ergo si dici possit, ꝙ certa sciẽtia in benefi cialibus sufficit,quando constat, ꝙ scriptum aliàs non pos set operari.Sed cum põt operari absque eo, ꝙ intelligatur di spensare, videretur ꝙ rescriptum ad beneficia tanquã ambi tiosum sit stricte interpretandum, vt non contineat deroga tionem aliquã,arg.c.quamuis, de præben.in 6. ¶Secundo ad uerte,quia posito ꝙ ista fallẽtia uera sit,tñ debet restringi, vt procedat, qñ Papa mandat aliquem recipi in canonicum in ecclesia, in qua est certus numerus canonicorũ,& certus nu merus ꝑbendarũ, quæ sunt canonicatibus annexæ. Isto casu Papa bñ vr velle ei dare quoddam ius ꝑparatoriũ, ad integrũ ius obtinendum,secus si in ecclesia nõ esset certus numerus ꝑbendarum canonicaliũ. Ratio utriusq; dicti est, quia primo casu receptus non habet canonicatum, sed titulum perman surũ cũ vacante ꝑbenda, & illa adepta canonicatus vacet, & prouisus cõsequat nouũ canonicatũ ꝑ assequutionẽ ꝑbende illi annexæ.Et ideo interim dr canonicus in aere, ſm Inno.in c dilectus.j.de ꝑbẽ.& dixi s.in notabili.Secundo vero casu rõ est,qa ubi nõ est certus numerus ꝑbendarum canonicalium, receptus statim cõsequitur integrum ius canoniæ, quod per assequutionẽ alicuius ꝑbendæ postea nõ extinguit,c.fi. de cõ cess.ꝑbẽ.li.vi.& ista fuit intentio Rote decis.ccccxlv.Si legatus. in nouis. ¶ Pro expeditione gl.fi.quæro primo. Papa mandat reuocari attentata lite pendente, de qua pendẽtia litis loqua tur,an de lite pendente coram Episcopo Ferra. an de lite pen dente coram ipso.Pan.post Inno.& alios respondet, ꝙ potest intelligi de vtraq; pendentia.& intellingendo de lite pendẽte coram Ẽpo Ferra.tunc illa verba,coram Ẽpo Ferra.debent cõ iungi cum verbo,motam,& iste sensus planus est. Intelligen do vero de lite pendente coram Papa,tunc illa verba, coram Ẽpo,debent coniungi cum verbo, innouata.¶Secundo q̃ro retento primo intellectu,quæ nam fuerint ista attentata,quę ex mandato Papæ veniunt irritanda? Glo. fi. exemplificat du pliciter. Primo, ꝙ pendẽte lite coram Ẽpo Ferrar. vacauerit vna præbenda antiqua,quam capitulum alteri contulit. Secũ do exemplificat,ꝙ aliquis occupauerit possessiones, quas no uiter recepti petebant sibi pro præbẽdis assignari. Vel potest dici, ꝙ capitulum alienauit possessiones, quas isti petebãt pro suis præbendis.¶Circa primum exemplum habes colligere,

190 ꝙ collatio præbendæ† facta alteri lite pendente inter capitu lum,& nouiter receptum,non valet. Sed in contrarium ob stat, quia receptio alicuius in canonicum facta authoritate capituli,non afficit præbendam, quin possit alteri conferri,c. hi qui,de præben.lib.vi. Notatur in cap. si soli, de concessio. præben.eo.lib.& s.dixi.Defendendo glo. necesse est dicere, ꝙ præbenda non sit affecta ex sola receptione, sed post motam litem affecta dicitur propter vitium litigiosi.Quod vtrum ve rum sit,patebit ex sequentibus. ¶Quæro tertio, an collatio

191 præbẽdæ facta† lite pendente, & similiter alienatio possessio num valuerit?Gl.nostra tenet,ꝙ non obstante vitio litigiosi. Sequuntur Imo.& Dec. hic. Sed in contrarium obst. quia li-

192 tis pendentia super actione personali,non inducit vitium† li tigiosi:quia ad hoc vt res dicatur litigiosa, oportet ꝙ mota sit quæstio super dominio vel quasi, & sic ꝙ agatur actione rea li, authent.litigiosa, C. de litigio. Verum nouiter recepti ad præbendam consequendam agunt condictione ex lege,vide licet ex isto canone,vel canone,relatum,de præben.secundũ aliquos,vel officio iudicis, quæ omnia sunt remedia persona lia.Ergo ipsa præbenda,seu ipsa possessio, non potest dici liti giosa.Inno.Host. Comp.Card.Io.And.Anto. & Panor. faten tur contrarium.Et sic omnes isti volunt,ꝙ litis contest. super actione personali non faciat rem dici posse litigiosam. Et idẽ tenet Io.And.in cap.fina.j.vt lite non cotest. Bart. & Bal. in l. 2.C.de litigio.Idem tenet Pan.in c.ecclesia sanctæ Mariæ,col. 2.vt lite pendente.Lud.Rom.consil.270. Pro decisione. Bald. consi.40.Maritus ex delicto, lib.i.vbi sequitur Innoc.hic.Et di cit alibi non reperiri, ꝙ iudicium intentatum ex officio iudi cis,non inducat vitium litigiosi, nisi per Innoc. hic, & consil. 333. Statuto ciuitatis Vincentiæ, lib.3.do. Guido Papæ quæ stione cccclxxxix.vbi allegat Innoc.hic,& Spec.titu.de appell. §.nouissime,ver.Sextus.& vers.item quia contractus. ¶Quo modo ergo respondebitur ad istum text. Reperio dari plures responsiones.Prima fuit Innoc.hic,vt refert Panor.ꝙ pendẽ tia litis super actione personali sine officio iudicis,non opera tur,quod propter vitiũ litigiosi possint reuocari bona aliena ta,quia non sunt litigiosa,vt s.dixi. Nisi alienatio fuerit facta ex perfidia, quia tunc propter perfidiam reuocatur alienatio, non autem propter vitium litigiosi.Quod dixit Panor.esse di ligenter notandum, quia ex hoc colligitur nouum remediũ reuocandi attentata lite pendente.¶Circa istud dictum ad uertendum puto,quia si verum est, effectualiter fere destrui tur tota conclusio præmissa.Quia alienans rem,ad quam age batur actione personali, semper videtur malitiose alienare, arg.l.si fundum, c.de rei vendic.Secundo, posito quod etiam bona fide possit fieri alienatio, videndum est quomodo co

193 gnosci poterit,† quod ex ꝑfidia facta fuerit. Pan.Card.& Inn. volũt,quod si alienatio fiat in personam extraneã, quod non præsumatur facta ex perfidia: secus si fiat in personam suspe ctam, pũta si præbenda vacans conferatur vni ex ipsis, vel vna possessio vsurpetur per ipsos antiquos canonicos, dicen tes ita velle Inn.hic.Sed certe Inn.bene vult,quod si isti cano nici antiqui vsurpauerunt sibi aliquas possessiones, quas pe tebant nouiter recepti,quod in hoc notetur eorum perfidia. Sed quo ad præbendam indistincte dicit, siue conferatur vni ex ipsis antiquis, siue aliis, quod præsumetur collatio facta ex malitia, dummodo fiat sine causa, & istud videtur verius, qa absurdum est dicere, quod hic ꝑbẽdæ vacantes fuerint col latæ antiquis canonicis iam præbendatis in eadem ecclesia, cum nemo possit duas præbendas habere sub eodem tecto, c.literas,j.de præben.¶Ista responsio Inno.mihi non placet. Quia Papa hic mandat reuocari collationes prebendarum,& alienationes possessionum, quia fuerunt factæ lite pendente, non autẽ qa fuerunt fraudulẽter,& ex perfidia factæ. Et aliud est re-

est reuocare alienata per caluisianam, & similes actiones com
petentes propter fraudes, de quibus in §. item si quis in frau-
dem, Inst. de actio. Aliud vero est agere reuocatoria propter vi
tium litigiosi. ¶ Quid ergo respondebimus? Ad contrarium
respondeo post Imo. quod litis pendentia super actione per-
sonali, non inducit vitium litigiosi, si agatur simpliciter in per
sonam, puta actione ex mutuo ad mille. Ita procedit conclusio
in contrarium facta: vel si agatur actione personali ad aliqđ
opus fiendum in re, l. quanquam, §. Iulianus, ff. de aqua plu. ar-
cen. Secus si agatur actione personali principaliter ad ipsam
rem, per text. in l. 2. C. de litig. qui loquitur generaliter, & ibi gl.
Ang. & Sal. sequuntur istam opi. & hãc etiam firmar Bar. in l. j.
ff. de legitigib. Imo. & Fel. in c. dilectæ, colum. pen. j. de excep. Et
ista pro veritate est æquior opinio, quia si actio personalis se-
mel in iudicio deducta, effecta est litigiosa, ita quòd actor im-
peditur etiam alteri cedere, vt omnes consentiunt per text. in
d. l. 2. ratione ęqualitatis seruandę ęquum, & instum videtur, ꝙ
etiam reus possessor non possit elienare rem, ad quam agitur
actione personali. est. n. in iudicijs seruanda æqualitas, l. fi. C. de
fru. & lit. expensis. Nec dẽt reo licere, quod actori non conce-
ceditur, l. non debet, ff. de reg. iu. & istud etiam renuit gl. in d. §.
quanquam. Non ob. text. in aute. litigiosa, & in corpore, vnde
sumitur: quia quantum ad hoc, ꝙ p solam citationem res ef-
ficiatur litigiosa, bene oportet, quòd agatur actione reali. Se-
cus si ageretur actione personali ad rem, quia nõ efficitur res
litigiosa per solam citationem, sed demum p litis contesta d. l.
2. quæ in hoc remanet in correcta, sm gl. ibi, & benè ¶ Sècun-
do potest responderi, ꝙ Papa non mandat collationem prębẽ
darum, & alienationem possessionum, factas pendente lite
reuocari, propter vitium litigiosi, & sic quia præbendæ, & pos-
sessiones, essent effectæ litigiosæ: sed quia alienatæ lite pen-
dente in præiudicium partis, & litis motæ. Sunt n. diuersa re-
media. Et ista propriè fuit intentio Inno. hic, quem ita intelle-
xit Rota decisio. lvj. in nouis. dicens, ꝙ ista fit per viam atten-
tati. Sed ꝯ istam solutionem obstat, qa pendente lite nõ debet
possessor priuari commodo suæ possessionis, c. j. & 2. ĵ. vt lite
pendente. Non debet ergo capitulum priuari facultate confe-
rendi, lite pendente, & consequẽter non debet habere locum
remedium attentatorum. Ad istud respondeo verum esse, dũ
modo vtatur reus possessione sua absque præiudicio litis &
partis, secundum Card. Post Pau. de Leaz. in cle. 2. colum. 2. vt
lite pendente. Sed in casu nostro, si dicamus pendente lite lice
re capitulo conferre præbendas, & alienare possessiones, iudi-
cium posset fieri illusorium contra c. causam quæ, ĵ. de iudi-
Frustrarentur. n. actores sua intentione; & si obtinerent, nihil
consequerentur. ¶ Quarto retento secundo intellectu, quæ-
ro de quibus innouationibus loquatur text. Inno. respondet,
ꝙ loquitur de processu facto coram episcopo Ferra. post mo-
tam litem coram Papa, qui processus est nullus ratione defi-
cientis. Quia Papa incipiendo cognoscere de aliqua causa, vr̃
eam auocare a manibus ordinarij, c. vt nostrum, ĵ. de appel. qđ
an verum sit, latè insistit Pan. ex cuius dictis colligo infrascri-
ptas conclusiones. ¶ Prima conclusio. Papa expresse auocan-
do ad se causam, videtur illam eripere † de manibus ordinarii,
194 cap. vt nostrum, ĵ. de appel. Idem in quocunque inferiore ha-
bente potestatem auocandi, l. iudicium soluitur, ff. de iur. Idẽ si
superior mandet referri statum causæ, quia interim pendente
relatione, ligatæ sunt manus ordinarij, legge 1. C. de relatio.
195 ¶ † Scias tñ, ꝙ legatus non habet potestatem auocandi causas
ab ordinarijs, sm Spe. tit. de leg. §. nunc ostendendum, versi. p̃-
missa, & versi. legatus. Et probatur in c. peruenit, 11 q. 1. sequit̃
Pan. in c. 1. col. 2. s. de offi. legat. Et Gem. in c. 1. in prin. de foro
competen. lib. 6. Ratio est, quia ordinarius concurit cum lega-
to in iurisdictione, adeo quòd locus est præuentioni, c. si a se-
de, de præbend. in 6. Et ideo Archiepiscopus non posset cau-
sam auocare ab episcopis suæ prouincię, quia inter eos locus
est præuentioni, vt notatur in c. pastoralis, ĵ. de offi ord. ¶ Am
plia, ut procedat in tantum quod inferior, a cuius manib. cau-
sa est auocata per Papam, non posset etiam de consensu par-
tium se de ea intromittere, c. bonę, 2. ĵ. de postu. prælat. vbi assi
gnatur rõ, ne iudicium Papæ in potestate partium consistere
videatur, possintque si velint, illi illudere. Ad idem text. in c. li-
cet, de offic. lega. vbi dicitur, ꝙ si legatus causam retulit Papæ,
non valet postea processus per eum factus, tanquam factus a
iudice incompetenti. Et per illum text. Imol. ibi dicit, quod
non valet processus factus pendente relatione facta Principi,
contra bartol. in d. l. 1. C. de rela. Et ante Imol. ista fuit opinio
Specu. titul. de relatio. §. fin. Sed pro Bartol. facit text. in d. l. 1.
& in l. ad Principem, ff. de appel. ¶ Vnde pro resolutione Imo,
dicit considerandos esse duos casus. Primus est, quando rela
tio nondum fuit iudici præsentata, & isto casu procedunt iura
ciuilia allegata per Bartol. Aut relatio fuit præsentata, &
tunc procedit, quod dicitur in d. c. licet. Ista solutio Imo. non
placet, per texr. in auth. sed nouo iure, C. de rela. vbi dicitur, ꝙ
hodie sententia lata per iudicem, qui causam retulerat Princi-
pi, executioni est mittenda, nisi pars appellauerit. Nec dicatur
quod ille text. debet intelligi, quando relatio fit super eo de
quo erat dubitãdum, ut dicit ibi Salyr. quia ratio posita in, co-
pore, vnde sumitur, militat, quando esset facta super probabi-
li dubio, si interim iudex esset resolutus. Vnde ego dicerem, ꝙ
processus & sententia lata pendẽte relatione pro consilio ha
bendo valeret, vt dicit Bart. per tex. in d. l. 1. & in d. l. 1. ad Princi-
pem. Ratio, quia potuit iudex pendente consultatione ex no-
uis cogitationib. fieri clarus de eo, de quo dubitabat, nec isto
casu illudere videtur suo superiori, si omisso consil. rectè iu-
dicat. Sed processus & sententia pendente remissione causæ
non valent per text. in d. cap. licet, quia per remissionem desiit
esse iudex. Quod vltimum verum est, nisi reuocauerit remis-
sionem re integra, vt dicit Imol. per text in d. l. ad Principem.
¶ Secunda sit conclusio. Auocatio causæ facta per Papam, o-
196 peratur nullitatem † postea gestorum per iudicem, etiam ip-
sius auocationis inscium, sm Pan. hic per text. in c. 1. de conces
præben. libr. 6. & ibi hoc tenet Innoc. & in c. cum contingat,
de rescrip. & Imo. in ca. cæterum, eod. titu. d. Præpo. in d. ca. vt
nostrum, ad fin. vbi comprobat; ꝙ tacita reuocatio, quæ fit per
mortem delegantis, operatur nullitatem gestorum a iudice
ignorante, l. eius qui, ff si cer. peta. traditur in c. relatum, de of-
fic. deleg. a fortiori expressa. Quam rationem poteris euitarę
de facili, si considerabis. ¶ Ista conclusio procedit, si auocatio
facta sit motu proprio Papæ: secus si ad instantiam partis, per
text. in c. audita, de restit. spoliat. & facit ratio, quia gratia con-
cessę parti petenti, habet conditionem annexam, si impetrans
vti voluerit gratia, c. cæterum, ubi uidebimus, ĵ. de rescrip. Se-
quuntur *communiter* Doc. hic, & in d. c. vt nostrum. Ego reperio,
ꝙ Gemi. consil. 47. Supplicatur Papæ. tenet expresse, ꝙ etiam
isto casu gesta ab ignorante non valeant, & allegat Innoc. in
d. c. vt nostrum. & hic ad c. audita, & alia similia, respondet ꝙ
loquitur in simplicibus commissionibus factis alteri. Secus
in delegationis factis cum expressa auocatione causæ ad se. &
istud certè fuit de mente In. hic, & hanc opinionem seruat cu
ria. Plus tamen placet communis opinio, quam limitabis non
procedere, si Papa auocaret causam ad se, & alteri committe-
ret instante parte, cum clausula decreti annullatiua omnium
gestorum a die datæ, quia clausula decreti afficit ignorantes,
c. 1. de conces. pręben. ita Panor. in d. c. audita. Respondes ad
illum text. quod ibi clausula decreti non erat præcisa, sed
gneraliter concepta, ideo interpretationem patitur. ¶ Tertia
197 conclusio. Si Papa incipiat de causa cognoscere, † eoipso vi
detur causam ad se auocare, secundum Innoc. & *communiter*
Doct. hic. Facit, quia non minus facto, quam verbo datur vo-
luntas intelligi, l. Paulus, ff. rem rat. habe. l. de quibus, in fin. ff.
de legi. sequitur Card. consi. 7. sub rub. de præb. Ampliatur etiã
si actus, per quem Papa auocauit iurisdictionem ad se, non fue
rit sortitius effectum: nihilominus inferior non poterit am-
plius se impedire, secundum Anch. consil. 58. Circunspectis.
quem refert & sequitur Deci. hic, & vltra eum est decisio Inn.
in terminis in c. inter dilectos, de exce. prælat. & Rom. consil.
335. Circa primum. Vbi intellexit hoc verum, nisi actus Papę
non fuisse sortitus effectum ex defectu potestatis eiusdem vel
ex defectu falsæ causæ. allegat Rotam decisio. lij. in antiquis. se
quitur Fel. in c. fi. in fi. ĵ. de præsumptioni. ex cuius dictis potes
eã notabiliter limitare. ¶ Et iõ inferri potest, ꝙ si incipiat co-
gnoscere de causa spectante ad iurisdictionem Imperatoris,
non propterea censeretur auocata causa: quia & si habitu Pa-
pa habeat temporalem iurisdictionem, tamen non potest
causa temporalis iurisdictionis ad se auocate. & per Pan. in c.
nouit, ĵ. de iudi. & in c. licet ex suscepto, in 1. not. ĵ. de fo. com
pe. Intellige etiam conclusionem, vt procedat quo ad partes
litigantes coram eo tantum. Vnde cõtta tertium posset vnus
ex litigantibus supet eadem re agere coram ordinario, secun-
dum Innoc. & Imo. hic, arg. c. Romana, §. in alium, de appel. li.
6. & in hoc differt expressa auocatio facta motu proprio, quia
tunc quò ad omnes censetur auocata, secus in tacita, quæ re-
sultat ex cognitioce secundum eos. ¶ Quarta conclusio. Si Pa-
pa delegat causam alteri, eo ipso censetur auocasse a mani-
bus ordinarii facit tex. in c. sanè, & in c. 1. ĵ. de offi. deleg. in c.
cæterum, ĵ. de rescrip. & per simplicem signaturam; videlicet,
Audiat talis, censetur auocata causa secundum Rotam de re-
script decisio. lxvii. in nouis. Et si delegatus proferat sententiã
nullam, ordinarius tamen non poterit amplius se intromit-
tere, secundum Bald. in cap. 1. §. ad hoc, columna. 3. de cap. iura
fir. Nec etiam si delegatus moriatur, causa reuertur ad ma-
nus ordinarii, secundum Bald. in l. si ut proponis, C. quomo-
do, & quando iud. col. pen inferens, quòd si causa semel tra-
hatur in curiã Romanam, nunq̃ exibit de curia, nisi Papa illã
remiserit ad ordinarium. sequitur Dec. consi. 137. col. 3. Hinc

est, ꝙ si Papa dat executorem ad prouidendum alicui de certo beneficio, videtur adimere facultatem conferendi illud ab ordinario, c. si soli, & c. si capitulo, de conces. preben. lib. 6. Hinc est, ꝙ si Papa deputat aliquem in Vicarium Episcopi, videtur adimere facultatem Episcopo, vt non possit illum remouere, & alium deputare, s͂m Ant. in cin͛duit, de iu. Quod nota ad limitationem gl. in cle. fi. de procur. Et ista auocatio, quæ fit per delegationem, differt ab auocatione expressa, quia non inualidat processum factum per iudicem ignarum aduocationis, secundum Gem. in d. consi. 47. Item non auocat, nisi quò ad nominatos in rescripto, cap. quia V. ꝫ. de iud. c. sedes, de rescrip. secus videtur in expressa, per prędicta. ¶ Vltimò quærit Inno. an
199 processus super vna eademq; causa separatim factus, † coram diuersis iudicibus parem iurisdictionem habentibus, valeat: Et concludit ꝙ sic sequuntur *Communiter* alij, arg. l. is a quo, ff. de rei vendi. Nisi reus opponat exceptionem remissionis petendo se remitti ad alium iudicem, ex eo quia laboriosum, & damnosum est, sibi coram diuersis iudicibus litigare, & si remissio denegetur, ex ista causa poterit appellare, l. si pariter, ff. de lib. caus. & l. 1. ff. de qui. re. ad eund. iud. ea. ¶ Circa ista dicta Inno. aduerte ad duo. Primo, ꝙ non videtur verum, ꝙ processus valeat per ea, quæ tradit glo. in c. dispendia, in versic. processus, de rescrip. libr. 6. Posset dici, ꝙ illa glo. non est vera per ea, quæ uolunt hic Doct. & ista opinio mihi semper placuit. Vel posito, ꝙ sit vera, ibi secundus non habebat iurisdictionem, quia rescriptum erat ipso iure nullum, vt ibi latè per Gemi. Secundò aduerte, quia non videtur, ꝙ exceptio remissionis habeat suffragari reo, quia poterit iudex, a quo petitur remissio dicere, habeo parem iurisdictionem, defendas te coram meo tribunali, & dimittas alterum, & hoc modo euitabis laborex, & expensas. Solutio. Procedit contrarium, si petat reus se remitti, propter euitandos sumptus, & labores simpliciter. Secus, si petat se remitti propter euitandos sumptus, & labores cum iam cōparuit coram altero, secundum Bald. & Felyn. hic. Et sic in effectu exceptionem præuentionis, & non remissionis, opponit. Sis ergo cautus, vt prius compareas coram iudice tibi grato, quando eodem contextu citaris a diuersis iudicibus: aliàs si prius compareres coram non grato, non posses exceptionem præuentionis opponere, per prædicta. Et ista est diuersa cautela ab ea, quam tradit Ang. in d. l. pen. ff. de peti. hæred. de qua hic latè per Felyn. Quæ cautela non haberet locum, si probaretur quòd reus procurauit se citari coram altero, quia affectata præuentio non debet prodesse, secundum Bald. in leg. si seruus plurium, §. j. ff. de leg. j. per l. tria onera, ff. de excusa. tuto. & per alia, de quibus per Felyn. in c. fin. infra de testib. & Ias. in l. si vero, colum. 2. ff. qui satisda. cogan. Sed Dec. econtra, dicens ꝙ etiam si constaret, quòd reus procurasset, quòd tamē preuentio locum haberet: quia cum vterque sit iudex, non videt fraudem facere reus, qui iure communi vtitur, argu. l. Gracchus, C. de adult. Et quia licet esse diligentem, & affectare se conueniri pro conseruatione iuris sui, l. at qui natura. §. cum me absente, ff. de neg. gest. ¶ Tu non recedas a communi; quia malitijs est obuiandum, c. sedes, ꝫ. de rescrip. Non obstant contraria. Et primo non obst. argu. l. Gracchus quia verum, si vtatur iure communi, ad finem preordinatum. Secus si malitiosè, & ad fraudandum aduersarium. Nam qui aliquem in iudicem habere procurauit, præsumitur eo ipso fauore iudicis velle iustitiam subuertere, l. obseruandum, ff. de iud. Et maximè si reus, cuius natura est iudicium fugere, l. inter stipulantem, §. 1. ff. de verb. ob. affectauit conueniri coram certo iudice, prout nos loquimur. Non obst. text. in §. cum me absente, quia loquitur in affectatis ad bonum finem, vel in procuratis ex necessitate, cū aliter ius suum consequi non posset. ¶ Iuxta hanc quæstionē
200 dubitatur, quid si isti iudices tulerint sententias † contrarias? Respondet Comp. ꝙ secunda nihil valebit, nisi pendente appellatione super prima esset lata secunda, quia tunc de secundà poterit excipi coram iudice appellationis. sequuntur Pano. & *cōmuniter*, alij. ¶ Tu aduerte, quia videtur, ꝙ secunda debeat valere eadem ratione, qua valet processus. Si enim dicta testiū productorum coram illo iudice, qui tulit secundam sententiam, probant, & nocent parti, quare non etiam sententia, prout in simili dicit Bar. in l 2. col. pe. C. de eden. per l. sed si possessori, §. fi. cum l. seq. ff. de iureiu. Solutio. Fateor, ꝙ valebit secunda sententia, & in iudicio appellationis discutietur, quæ nam ex ipsis iustior sit. Sed dictum Comp. debet intelligi, qn̄ prima transiuerat in rem iudicatam, tunc secunda non valet, non ex defectu potestatis, sed quia sententia, contra sententiam, quæ transiuit in iudicatum, non valet, l. 1. C. quando prouo. non est neces. Et ex hoc infert Panor. ꝙ sententia lata contra rem iudicatam, etiam ex diuersa instantia, non valet contra Bart. in d. l. 1. de quò latè per Panor. in d. c. inter monasterium, ꝫ. de re iud. ubi ipse sequitur opinionem Barto. Qua stante necesse est, quòd corruat dictum Com. hic.

INTERPRETATIONES DO. IO. FRANCISCI RIPENSIS: A SANCTO NAZARIO. in titulum de Rescriptis.

SVMMARIVM.

1 *Rescripta faciunt ius inter partes, etiam contra quas conceduntur.*
2 *Rescripta emanant pro constitutionum obseruantia.*
3 *Rescripta sunt communia inter partes.*
4 *Exceptione moratoria vtēs debitor, eadē uti poterunt debitores sui cōtra eū.*
5 *Retorquutio, an habeat locum in priuilegijs concessis ad petitionem partis.*
6 *Rescripta non exteuduntur ad personas, nec ad res nō comprehensas in ipsis.*
7 *Contractus Principis, an & quando habeat vim legis.*
8 *Rescriptum, epistola, & sententia inferioris, habentis potestatem legis condendæ, an & quando habeat vim legis.*
9 *Veneti non recognoscunt superiorem.*
10 *Rescriptum quid sit.*
11 *Rascriptum quare recipit easdem interpretationes, quas recipit ius cōmune.*
12 *Rescripta, quare dicantur modi præiudicij.*
13 *Rescriptum speciale magis obseruatur, quàm quod generale percipitur.*
14 *Delegatio quare appelletur gratia.*
15 *Rescripti appellatione largè continentur beneficia Principiū, & priuilegiū.*
16 *Rescriptorum ad beneficia, multa sunt genera.*
17 *Rescriptum in dubio, debet intelligi de rescripto contentioso, & non de priuilegio, seu gratia.*
18 *Supplicando plura, quorū alliqua sunt sc͂dm ius, aliqua contra ius, & superior subsignet fiat vt petitur, solū intelligitur cōcessisse ea, quę sunt sc͂dm ius*
19 *Priuileginm quid.*
20 *Priuilegium vnde dicatnr.*
21 *Priuilegium dici potest concessio facta a Principe sine causæ cognitione.*
22 *Priuilegium largo sumpto vocabulo, dici potest omne, ꝙ emanat a Principe.*
23 *Rescriptum dici potest, si Princeps concedat aliquid contra dispositionem iuris circa modum procedendi.*
24 *Beneficium quid dicatur, & quid differat à rescripto, & priuilegio.*
25 *Beneficium intelligendum est de beneficio ecclesiastico, si de eo fiat mentio in iure canonico.*
26 *Beneficium ecclesiasticum, quot modis capi possit.*

De Rescriptis, Rubrica.

AMpla super hoc titulo antiquorum, & Mod. Commentaria, huius materię vtilitatem satisśuperq; demrant. Ego verò ausim dicere, ꝙ propter Principū in rescribēdo facilitatem, nulla tam frequens in foro cā versatur, quam disputatio rescriptorum. ¶ Continuatur p̄ns rub. per Doct. tripliciter. Circa ꝯtinuationē Pan. aduerte, quia vltra Deci. ex alio non videbitur bona, nam hic ꝑ maiori parte tractatur de rescripris, quibus iurisdictio excitatur ad obseruatiā iuris. Et ista est ꝑpria rescripti natura, l. rescripta, C. de p̄ci Impa. offer. Et ꝑ ista nō dant̄ iudices, c. licet, ꝫ. de of. or. ergo ꝯtinuatio nō est vera. Et ista est vrgētior rō ꝯ hāc ꝯtinuationē q̄ prima rō Dec. q̄ parū stringit. Eo q̄a dici posset, ꝙ hic tractat de rescriptis, q̄bus iurisdō acq̄rit, in tit. de off. del. & seq. tractat̄ de offō & iurisdōne exercēda, & iō hic titulus tāq̄ an̄s necessariū fuit p̄missus. Circa ꝯtinuationē Hos. & Io. And. aduerte, q̄a nō vr̄ vera, s͂m Deo. q̄a seq̄ret ea attēta, ꝙ debuisset immediate seq̄ titulus de priuilegijs. q̄ faciūt ius inter priuilegiatos, c. priuilegia, 3. dist. Sed tu ꝯsidera, si possit saluari ddo, ꝙ rescripta fa-
1 ciūt ius inter ꝑtes. † ēt ꝯ quas ꝯcedunt̄. q̄a rescriptū p̄ñtatū est cōe, l. 3. ff. q̄d quisq; iu. Et iō viso de ꝯsti. q̄. faciūt ius cōe iter oēs ꝯgruū fuit videre d̄ rescriptis, q̄ faciūt ius cōe inter partes. Sed priuilegia faciūt solū ius priuatū ipsius priuilegiati, d. c. priuilegia, & nō cōe, ergo & c. sed hoc pēdet ab his, q̄ statim dicā. Circa tertiā ꝯtinuationē Dec. q̄ fuit d. And. d Basigna. aduerte, q̄a ꝯfundit ex fundamēto ipsius Dec. q̄d ipse adducit ꝯ ꝑcedētē ꝯtinuationē Host. Nā ēt priuilegia dīr ius scriptū, c. porrò, ꝫ. de priui. ergo & c. ¶ Quarto ego nouiter eā sic ꝯtinuādā puto. Supra visum est de ꝯsti. q̄ ab oībus sunt custodiēdę, c. j. §. ti. j. sed q̄a sæpe iudices malè eas intelligūt, & q̄d peius est, minimè obser-
2 uāt: iō viso de ꝯsti. seq̄t̄ videre de rescriptis, q̄ emanāt † ꝑ ꝯstitutionū obseruantia, d. l. rescripta, registrata 25. q. 2. in canone, rescripta. Quæro, nunquid ex p̄missis ꝯtinuationibus aliqd possit colligi. Felyn. hic dicit, posse notari ex ꝯtinuatione Hostien.
3 ꝙ rescripta sūt. cōia † inter ꝑtes, ꝑ quo est tex in l. 3. in p̄nci. ff. q̄d quisq; iur. Et latè ꝑsequitur Fely. hic, & in proęmio, §. in verbo, Gregorius, col. 2. & in c. fi. col. pen. de mutu. peti. Et vlta eū latè traditur per Cur. Seniorem, consi. 11. col. fi. Item adde, ꝙ si
4 debitor impetrauerit moratoriam exceptionem, † ꝙ eadē exceptione poterunt debitores sui vti ꝯ eum, s͂m Hostiē. in Summa huius tituli, §. potest, in prin. & fuit dictum glo. magnæ in l. j. quam Doc. ibi *communiter* sequuntur, ff. q̄d quisq; iur. Et istud maximè verum in rescriptis ad lites, nè iudicium claudicet, c. cum

cum inter, de excep. l. solemus, ff. de iud. & vt seruetur æqualitas in iudiciis, l. fi. C. de fruct. & lit. expen. Limita primo, vt procedat in rescriptis concessis ad petitionem partis, secus in rescriptis concessis motu proprio, d. l. 3. in princ. & glo. in cle. sæpe. in versi. si quid petere, de ver. signi. Tu sublimita dupliciter vt per Fel. in d. c. fi. col. penul. de mutu. peti. & per Ias. in d. l. 3. Limita scdo, vt non procedat in rescriptis concessis pp spẽalem fauorem impetrantis, vel pp odium eius, ꝯ quem fuit facta interpretatio, ſm Bal. in c. ptoximo, in fi. & Fely. hic per text. in l. fi. ff. de le. 1. vltra Fe. comptobo per decisionem Bar. in l. 1. §. nũciatio, in fi. ff. de no. ope. nun. & per id, qđ decidit Fely. post Ar. in c. causam, col. 4. ꝫ. de iud. Contra istam limitationem ob. quia in priuilegiis ẽt hẽt locum retorquutio, ſm Bartol. in authen. quas actiones, C. de sacros. ecc. & tñ conceduntur speciali fauore priuilegiati. Item in ꝯrium obst. decisio Bart. in l. in sacris, C. de prox. sacro. scri. lib. 12 Pro resolutione videndum est, an in priuilegiis concessis ad petitionem partis habeat locum retor-
5 quutio, † intelligendo de priuilegiis propriè? Et profecto videretur dicendum, ꝙ non, quia priuilegia vt plurimum, conceduntur speciali fauore priuilegiati, ergo &c. Scdo, quia priuilegia personalia personam non egrediuntur, l. 1. ff. de const. Prin. In contrarium facit regula naturalis, patere legem, quam tu ipse tuleris, c. cum omnes, s. eo. & in ꝯrium vr̃ tex. in l. die sabbati, C. de Iu. Sol. Crederem, si retorquens fundet se in causa, qua motus fuit priuilegiatus ad petendum priuilegium, tunc habeat locum retorquutio. Ita procedat doctrina Bart. in d. auth. quas actiones. Subest. n. rõ edicti, qđ quisque iur. & isto mõ ꝓcedit tex. in d. l. die sabbati, alias procedant ꝯria, Et pro ista distin. optimè facit tex. in l. ẽt, §. ex causa, ff. de min. vbi si ætas, pp quã fuit concessa restitutio minori, fuit ẽt causa læsionis ex parte aduersarii, & ipse aduersarius restituitur, alias nõ. Scdo hẽs colligere, ꝙ rescripta non faciunt ius quo ad alios, sed solum inter partes, pro quo notabilis est text. in l. 2. C. de leg. Hinc dicimus,
6 mus, ꝙ rescripta non extenduntur ad personas, nec ad res† nõ comprehensas in ipsis, c. signante, ꝫ. eo. c. quia G. ꝫ. de iud. qđ verum est, nisi rescriptum fuerit emanatum, ea intentione, vt faciat ius gñale, & hoc modo procedit text. in §. sed qđ Principi, Insti. de iur. na. & in l. 1. ff. de const. Prin. & in c. licet, 16. q. 3. Et ex signis, de quibus in l. 3. C. de leg. cognosci poterit intentio Principis, an velit, ꝙ faciat ius generale. An autem rescriptum inferioris hñtis potestatem legis condẽdæ, faciat ius gñale. Dec. hic mouet dubitationem, & concludit ꝙ sic, si constet de intentione sua, sicut s. dictum in supremo Principe, allegat dictum in Ang. in l. item veniunt, §. cæterum, ff. de pet. hered. qui loquitur in epistola Ducis Venetorũ, q̃ dicit facere ius gñale. Ego ultra eum comprobo, qa si inferior hñs ptãtem faciendi legem per suũ rescriptum, uult eam facere, ergo immediatè erit lex. Est. n. in philosophia notum, ꝙ agens est liberum, & subiectum nõ impeditum, tunc uolens agere, immediatè agit, ſm Bartol. in l. serui electione, in prin. ff. de le. j. comprobatur, quia sicut ꝯctus
7 Principis, † hẽt vim legis, l. Cæsar, ff. de public. l. penul. C. de dona. ante nup. si coustet Principem facere ꝯctum aĩo legis condendæ, ſm Decium hic, post Ale. in l. ciuitas, col. fin. ff. si cer. pet. Ita ẽt ꝯctus cuiuslibet hñtis authoritatem legis ꝯdẽdæ, ſm Bal. & Pau. de Ca. in d. l. 1. ff. de ꝯst. Prin. & Ias. in d. l. ciuitas, colum. 3. Cõtrariũ tenet Ang. in l. 1. ff. de fer. post gl. ibi, & sequunt̃ Alc. & Mo. ibi, & Fel. in c. in causis, col. fi. de re iud. dicentes, ꝙ rescriptũ, epistola, & sñia inferioris, non habet vim legis, reprobãtes ppea dictũ Ang. in d. §. cæterũ. Quid tenendũ? Credo, ꝙ si ꝯstet inferiorẽ velle rescriptũ, vel sñiam, seu epłam hr̃e vĩ legis, ꝙ tũc
8 vera sit prima opinio.† Nec credo, ꝙ aliquis deuiet ab isto sensu. Si vero sumus in dubio, tunc dico ꝙ licèt Princeps, & Papa sñiando p̃sumantur velle, ꝙ sua sñia sit vna lex, quo ad oẽs, l. fi. C. de leg. d. ca. in causis, secus in inferiore. Similiter si Princeps mittat epłam vniuersitati, seu p̃sidi, p̃sumet̃ velle facere ius gñale, d. §. cæterũ, secus in inferiore. & isto mõ procedat opi. Ang. & Ale. in d. l. j. Et si dixeris, ergo ex hoc infertur, ꝙ dictũ Ang. in d. §. cæterũ, nõ sit verũ. rñdeo ꝙ in terminis, in quibus loquit̃, videlicet in Duce Venetorum. saluari põt: qa Veneti non reco
9 gnoscunt supᵒrẽ, † & sic tenent locum supremi Principis, ſm Bar. in l. hostes, ff. de capti. & post li. reuer. Bald. in rub. de rerum diuisio. colum. 4. Ias. in l. 1. col. 3. C. de summa Tri. & fide cath. Et p̃dicta intelliget, qñ rescribitur aliqđ de nouo: secus si rescribit̃ ad obseruantiã iuris antiqui, tũc sp facit ius, quo ad oẽs, vt per Cor. cons. 334. col. fi. lib. 2. ¶ Quæro, quid sit rescriptũ, & qđ dif-
10 ferat a priuilegio, & bñficio, & rñdet Pan. ꝙ rescriptũ † ꝓpriè ẽ id, qđ scribitur ad obseruãtiã iuris cõis. exeplũ, si Princeps scribat, ꝙ fiat ius. ita describit. Bal. in l. falso, per illũ texr. C. de diuer. rescrip. Pan. in c. olim, de verb. sig. Bartol. in l. 1. ff. de const. Prin. Ego aliter describerẽ, rescriptũ est ius bis seu iterũ scriptũ. Qđ sit ius scriptum, tenet Pan. in rub. ꝫ. de consue. ꝙ sit bis, seu pluries scriptũ, probatur ex syllaba, re, q denotat multiplicationẽ, ſm Bar. in rub. ff. solut. mat. Et ista est ratio, quare rescriptum re
11 cipiat easdem interpretationis, quas recipit ius cõe, † vt ꝑ Gemi. in ca. licet canon, §. fi. de elec. lib. 6. Cor. ꝯsi. 101. col. 3. hæc
12 est rõ, quare rescripta dicant̃ modici p̃iudicii † vt dicit Bald. in l. j. C. de diuer. resc. Nam ideo ista uera sunt, quia illud idem antea scriptum erat. Sed hic aduerte, quia hoc attento vr̃, ꝙ tota materia rescriptorũ sit frustratoria. Nã frustra p̃cibus imploratur, qđ de iure communi cõceditur, l. j. C. de thesau. li. 11. Ad istud rñdeo, ꝙ materia rescriptorum ad lites vtiles est, uel qa (vt s. dixi) iura malè obseruantur, & iõ necessarium est, ꝙ ꝑ rescripta innouent̃, vel quia magis obseruat̃, qđ specialiter re-
13 scribitur, q̃ qđ g̃naliter p̃cipitur, † c. quis nesciat, 11. di. c. q̃q̃. 14. dist. c. si aduersus, ꝫ. de hæreti. vel pp delegationes. ꝯstituuntur n. ꝑ rescripta iudices delegati, vt hic per Pan. Secundo aduerte quia rescripta, per quæ dentur iudices delegati, non vr̃ ꝓpriè rescripta, qa derogant iurisdictioni ordinariæ; ergò deberent potius priuilegia appellari. Dec. fatetur ꝯrium, allegando Ant. in d. c. olim, de ver. sig. subdẽs ꝙ isto respũ põt dici grã, ca. sedes & c. nonnulli, ꝫ. eod. Credo, ꝙ ista dicta Decii non procedant ſm terminos iuris. Et primo considero, ꝙ iurisdictio delegati conceditur de iure communi, sicut iurisdictio ordinaria, vt ꝫ. de of. dele. ꝑ totum. Rescriptum ergo delegatorum non est ꝯ ius, ergo non põt dici priuilegiũ, c. fi. §. fi. xxv. q. i. & ꝫ. dicã. Scdo ꝯsidero, ꝙ vbi iurisdictio non ꝯcedit, non dr̃ propriè rescriptum, sed mandatum: vbi uerò iurisdõ datur, rescriptum appellatur ſm Cald. ꝯsi. v. in isto titu. Si mõ isto casu diceremus nõ esse propriè rescriptum, sed priuilegiũ, sequeret̃, ꝙ nõ esset reperire rescriptum ꝓpriè. Non ob. ꝙ iura delegationẽ appel-
14 lent grãm, † qa nominat̃ grã, eo ꝙ gratis, & ex liberalitate cõcedit, non qa ꝯ ius, ſm Pan. in d. c. olim. facit gl. in c. regulatũ, ꝫ. de p̃b. & notat in c. grã, eo. ti. in 6. Largè tñ appellatione rescri-
15 pti † ꝑtinent̃ bñficia Principum, & priuilegiũ: patet, qa in isto titu. tractat̃ de lr̃is bñficialib. & de priuilegijs, ſm Pan. no. istud dictũ, ex quo habes in mã stricta, & ꝓpriè interꝑtanda, ꝙ appellatione rescripti nõ ꝯprehẽdunt̃ rescriptia grosa, siue rescripta ad bñficia. Considera tñ, ꝙ si Papa mãdat, ꝙ ordinarius ꝯferat alicui bñficiũ, istud vr̃ rescriptũ ꝓpriè ad obseruãtiã iuris emanatũ. Nã vacantia bñficia tenet̃ Eps ꝯferre, c. 2. ꝫ. de ꝯc. p̃b. Et si dicat, nõ tenebat illi ꝯferre. vt dr̃. in c. relatũ, de p̃bẽ. respõdeo, ꝙ Papa de iure poterat p̃uenire eũ in collatione bñficii, c. dudũ, de p̃b. lib. 6. Si mõ Papa p̃uenit, & mandet p̃uentionẽ exequi, nihil ꝯ ius mandare vr̃. Vel dicas, ꝙ rescriptorum ad bñ
16 ficia, † q̃dã sunt in forma cõi, seu informa ca. ſm Apostolum, ꝫ. de p̃bẽ. & isto modo vr̃ posse dici ꝓpriè rescripta. Hinc est, ꝙ appellant̃ lr̃æ de iustitia. Quædã fiunt ex mera grã, vt quãdo nõ tenebat̃ Eps ei ꝓuidere, nec ẽt Papa, cũ fortè haberet bñficiũ, vel alias, & isto casu ꝓcedat dictũ Abb. hic. Quædã fiunt in forma pauperum, vt in c. si pauper clericus, de p̃b. Quædam in forma dignorum, vt per Rotã de ꝯcess. p̃b. deci. j. Et istis duob. modis, & ista rescripta poterũt dici ꝓpriè rescripta de iustitia, vel gratiosa, ſm subiectã mãm, vt ꝑ Pan. & Fe. in c. postulasti, colũ. 2. ꝫ. eo. ti. Scdo, qa Abb. vult, ꝙ verbũ rescriptum, possit sumi vt genus, & vt spẽs. Dubitat̃, quõ in dubio erit fienda interpretatio. An. Basig. hic rñdet, vt in simili rñdet Pan. in c. Rodulphus, ꝫ. eo. Ego verò crederẽ in dubio, debere intelligi de rescripto
17 ꝑtẽtioso, † & nõ de priuilegio, seu grã: qa q dicit Principem cõcessisse priuilegiũ, dẽt exp̃sè ꝓbare, cap. fraternitatis, de schisma. c. cõstitutis, de ꝯcess. p̃bẽ. & ita tenet Gem. ꝯsi. 65. discutiam quodlibet dubium, col. 6. & allegat ita tenere Arch. & Io. An. in c. si cui, de p̃b. lib. 6. facit, quia in dubio verba dẽt capi in spẽ l. hoc legatũ, de le. 3. Et in dubio a ꝓpria significatione verborum nõ est recedẽdũ, l. nõ aliter, de le. 3. cũ sim. Bñ facit, qa si in supplicatione petant plura, quorũ aliqua sint ſm ius, aliqua ꝯ ius,
18 & supior subsignet, fiat, vt petit. † solũ intelligit ꝯcessisse ea, que sunt ſm ius, ſm Cor. ꝯsi. 119. Circa primũ, co. v. li. 2 ꝯsi. 38. Qm̃,
19 li. 3. Priuilegiũ vero ſm Pan. hic, & in d. cap. olim. appellat̃, † ꝙ ꝯ ius cõcedit. vñ diffinit ſm Ho. in Summa, de priu. Priuilegium est ius singulare, & priuatum, ꝯ ius cõe indultũ. & ꝓbat in c. fi. §. fi. 25. dist neq;. n. essent priuilegia, nisi aliqđ ꝯ ius cõe indulge
20 ret. Dr̃ ãt priuilegiũ, † quasi lex priuata, ca. priuilegia, 2. dist. vel quasi priuata legia, eo ꝙ priuatã legẽ singulis g̃net, d. §. fi. Tradit ꝑ Bar. & Mo. in l. fi. ff. de cõst. Prin. ꝑ Ale. in l. quia tale, ff. sol. ma. Soc. cons 273. in pñti cõsulatione, co. fi. ubi dicit, ꝙ concessio facta a Principe sine causæ cognitione, põt dici priuilegiũ,
21 † tanq̃ ꝯ iusgẽtiũ, & cõsi. 164. Visa bulla, col. 2. li. 2. largo tñ sum
22 pto uocabulo oẽ, qđ emanat a Principe, ꝑt dici † priuilegium, ſm Io. An. in d. c. olim. & Gur. ꝯsi. 50. col. 28. uer. coadiuuantur. Credo ẽt, ꝙ si Princeps concedat aliqđ ꝯ dispõnem iuris circa modũ ꝓcedendi, vt clerico reddat̃ ius, ꝙ illud dẽat dici rescri-
23 ptum: † vt si ꝯcedat, ꝙ ꝓcedat summariè, simpliciter, & de plano: vel si cõcedat, ꝙ procedatur appellatione remota. Istud ꝓbatur in ca. j. ꝫ. eod. iuncta rub. non. n. violatur ius commune, si finis diuerso modo procedendi seruetur, secundum Panor. in simili in c. relatũ, ad fi. ꝫ. ne cler. vel mona. Fely. in c. qm̃ ꝯ, col. 6. infra.

6.j. de pba Nō ob. si dixeris, tollere appellationē, est tollere defensionē, q̄ est de iure nāli, clc. pastoralis, de re iud. qa r̄ndeo, ꝗ intelligit̄ solū friuola appellatio reiecta, vt notat̄ i c. pastoralis, de appel. & istud nō est ꝯ ius, c. cū appellōnibus friuolis, de ap.
24 lib. 6. vel aliter r̄ndebo j. in d. c. j. Bn̄ficiū āt dr̄ gr̄a, † a Principe ꝓcessū ꝑter ius, & sic rescriptū est f̄m ius, priuilegium ꝯ ius. Bn̄ficium vero diffinit̄ in c. j. §. bn̄ficiū, qbus mod. feu. amitta. vbi dr̄, bn̄ficium est beniuola actio, gaudiū tribuēs capiēti. Et isto mō si gn̄aliter capiat̄ oē bn̄ficium, & sic ēt rescriptū, & priuilegiū comprehendet̄, declarāt Doct. in locis pallegatis, & do. Io. Selua in suo trac. de bn̄fi. in j. q. ubi insistit circa diffinitionē bn̄ficij ecclesiastici, de qua ꝑ Doct. in rub. j. de ꝑben. & in iure nr̄o, vbi fit mentio de bn̄ficio, intelligendū est de bn̄ficio ecclesiasti
25 co, † f̄m Cardi. in cle. 2. in 8. not. de iud. Qūo āt cognoscat̄ bn̄ficiū ecclesiasticū, tradit̄ ꝑ Fel. post alios in c. in nr̄a, col. v. j. eo. Et
26 tribus modis ꝑt capi bn̄ficiū † ecclesiasticū, largè ꝑ oī ꝓuentu, seu cōmodo, qđ ꝑcipit̄ ab ecclesia. Scđo strictè, ꝑ prebēda. c. ex parte de concess. præb. Tertio strictius pro ti. beneficij, ut per Card. in cle. causam. vers. quòd si forsan, in v. notab. de electio.

SVMMARIVM.

1 *Appellationem Papa tollere potest.*
2 *Appellatio dici potest defensio.*
3 *Clausula, appellatione remota, non tollit querelam.*
4 *Appellatione remota a diffinitiua sn̄ia, nō intelligit̄ remota ab īterlocutoria*
5 *Applōne īterdicta, nō intelligit̄ reiecta exceptio doli, cōtra sn̄iam dolo latā.*
6 *Audientiam potest Princeps in totum denegare alicui.*
7 *Appellationem tollere non præsumitur Princeps.*
8 *Appellatio, dici potest defensio dupliciter.*
9 *Appellatio quæ dicitur defensio simpliciter, an sit de iure naturali primæuo.*
10 *Appellatio interponenda a sententia ferenda, tolli potest per Principem.*
11 *Applōne tollere nō ꝑt subdelegatus ab eo, a cuius sn̄ia nō poterat appellari.*
12 *Appellare licet a sententia Vicegerentis.*
13 *Statutum prohibens appellari a sententia Prætoris, non intelligitur prohibere appellationem a sententia sui Vicarij.*
14 *Statutū si ꝓhibeat apllari a sn̄ia iudicis datiorū si nihilominus potēte appelari a delegato, cui data ēst ꝑtās procedendi, & diffiniendi cām, more datario.*
15 *Appellatio oīs, quæ expressè ꝓhibita non reperitur a lege, est cōi iure licita.*
16 *Appellatione remota, non potest Legatus de latere causam committere.*
17 *Restituere aliquem ad appellandum Legatus de latere non potest.*
18 *Statuere non potest Legatus secundum ius, nec contra ius.*
19 *Statuta inferiorum prohibentia appellationem, non valent.*
20 *Appellatione a diffinitiua tollere nō potest inferior, secus ab interlocutoria.*
21 *Appellatio ab interlocutoria modum procedendi respicit, & non decisoria.*
22 *Appellatio ab instantia, est remedium extraordinarium contra ius.*
23 *Appellationi interponendæ possunt partes per pactum renunciare.*
24 *Appellationi renunciare potest prælatus, in præiudicium ecclesiæ.*
25 *Appellationi deferre debet inferior, in casu dubio.*
26 *Appellōnē ab īterlocutoria, & diffinitiua sn̄ia inferiores remouere uidētur.*
27 *Rescribere potest inferior contra ius, ex causa magna.*
28 *Rescriptum alicui concessum, ꝗ ei liceat liberè appellare, operatur quod possit appellare in casibus à iure prohibitis.*
29 *Liberè, verbum, appositum in dispositione, ad quam quis aliàs erat habilis, operatur relaxationem iuris.*
30 *Indulgere, est uerbum denotans gratiam. nu. 35.*
31 *Rescriptū secundū nō derogat primo priuilegio, si de eo nō faciat mentionē*
32 *Rescriptum alicui concessum, vel liberè possit appellare, non habet effectū in his casibus, in quibus prohibetur appellare propter suum delictum.*
33 *Indulgentia nihil aliud est, quàm pœnæ remissio.*
34 *Appellans pluries frustratoriè, potest priuari facultate appellandi.*
36 *Rescriptū cōtra ius cōe nō ualet, nisi sit facta mētio iuris. nu. 37. 38. & 39.*
40 *Rescriptū nō ꝑt dici subreptitium, si in precibus nō fiat mētio iuris cōmunis.*
41 *Priuilegia ita sunt interpretanda, vt aliq̄ gratiam contineant contrarius.*
42 *Priuilegiū si auferat ius tertio q̄situm, tūc dēt reduci ad terminos iuris cōis.*
43 *Priuilegiū nil ꝑt operari ꝑter ius, si id qđ ꝑmisū, est erat de iure cōi ꝑmisū*
44 *Priuilegium si exprimatur, eo ꝗ tacitè de iure subintelligebatur, tunc uerba expressa nihil operantur.*
45 *Cōcessio generalis nō cōprehēdit ea, quę in specie Papa nō fuisset cōcessurus.*
46 *Rescriptū alicui concessum, ꝗ liberè possit appellare, quid operetur. num. 47.*
48 *Priuilegium secundum, non faciens mentionem de primo, illi non derogat, fallit quinque modis. nu. 50. 51 52.*
54 *Priuilegiorum omnium generalis reuocatio non derogat priuilegijs insertis in corpore iuris.*
55 *Clausula, non obstantibus priuilegijs in contrarium facientibus, an sufficiat ad tollendum priuilegia habentia clausulam derogatoriam ad futura priuilegia, nisi de ipsis de verbo fiat mentio. fallit multis modis.*
60 *Rescriptum secundum speciale derogat generali, de eo etiam non facta mentione. fallit tribus modis.*
64 *Rescriptū gnale secuta specificatione ꝑfertur alteri generali nō specificato.*
65 *Rescriptum minus generale, derogabit magis generali, & quomodo cognoscatur quorum alterum sit minus generale. 66. 67.*
68 *Rescriptū primū spāle ꝓualet scđo speciali, nisi in scđo fiat mentio de primo.*
69 *Rescriptum, per quod committitur vnus articulus causæ alteri delegatæ, derogat primo, etiam non facta mentione de eo.*
70 *Rescriptum posterius, derogat priuilegio continenti idem, quod ius commune, fallit tribus modis.*
74 *Rescriptum non faciens mentionem de priuilegio dante formam rescriptis impetrandi, non valet.*
75 *Rescriptum interpretatum contra scholarem, tacito quòd sit scholaris, non valet, nec contra feudatarium, tacito quòd sit feudatarius.*
76 *Rescriptum non faciens mentionem de priuilegio, per quod priuilegiato conceditur exceptio peremptoria, valet, nu. 77.*
Taciturnitas rei iudicatæ, & transactionis, vitiat rescriptum.
78 *Rescriptum obreptitium non reddit falsitas narrata circa merita causæ, vnde resultet exceptio peremptoria.*
79 *Priuilegium impetratum lite pendente, non facta mentione litis pendentiæ, non valet, nume. 81.*

SIcut Romana ¶ Diuiditur, & summat̄, vt per Pan. hic. Legit̄ quatuor modis, vt hic ꝑ Abb. Ex quorū discussione cognoscetis hanc Decretalem, fore non minus vtilē,
1 q̄ subtilem. primo, Papam posse tollere appellationem: † quotidie. n. Papa rescribit procedendo appellatione remota, vt hic, & in c. pastoralis, j. de app. & alibi sæpe, Amplia idem in Imperatore, l. 1. ff. a quib. app. non lic. Idem in quolibet non recognoscente superiorem secundum Bar. in d. l. 1. Pan. & alios Mod. in d. c. pastoralis. Habeatur. n. non recognoscentes superiorem, tanquam Imperat. in suo dn̄io, f̄m Barto. in l. hostes, ff. de capti. & in l. infamē, ff. de pub. iud. Contra istud oppono: nullus Princeps q̄q̄ supremus, pōt tollere defensionē, cle. pastoralis. de re iudi. ergo nec appellōnem, q̄ est defensio, † c. sign̄auerunt, & c. suggestū, j. de app. Dant̄ plures solōnes. Prima fuit Pan. hic, ꝗ appellatio potest tolli quantū ad formā, quæ est de iure ciuili, non quantum ad effectum, & substantiam, quæ est de iure naturali. Nam si ꝓhibita sit applō f̄m sui formā, non t̄n essentialr̄ est sublata defensio, qa clausula, appellōne remota, nō tollit q̄
2 relam, † c. concertationi, de ap. lib. 6. Nec talis clausula tollit supplicationē, l. 1. C. de sent. Præfec. ꝑtor. l. si aduersus, cum auth. q̄ q̄ supplicatio, C. de pci. Imperat. offe. gl. in c. ex literis, j. de in inte. rest. Quod est verū, nisi appellatio remoueat ꝑp delictū alterius, vel ꝑp infinitatē euitādā, f̄m gl. in l. fi. C. vt lit. pendē. de cuius veritate h̄r ꝑ Imo. in l. ex cōsensu, §. fi. de app. Et remota appellōne nō impeditur recursus ad Principē, f̄m Bal. in l. fi. C. de edic. diui Ad tollen. Licēt. n. sit prohibita appellō, pōt t̄n Princeps illā recipere, c. pastoralis, §. ꝑterea, de off. deleg. & clausula, remota appellōne, non tollit appellōnem, q̄ appellans offert se incōtinenti iustificaturū, f̄m gl. in c. felicitata. in ver. sn̄ia, de in integrū rest. neq; tollit appellōnē interpositā a grauamine notorio, f̄m glo. in c. ex cōqōne, de rest. spo. Tradit Fely. in c. inter cæteras, pillū tex. de re iud. Pan. cons. 44. col. 2. libr j. Dec. ꝯsi. 49. col. fi. Nec appellōnē, ꝑ quā appellās vult ośndere repugnātiā. & ꝑplexitatē in ipsa sn̄ia, f̄m Ang. in l. tale pactū, §. q ꝓuocauit, col. 20. ff. de pac. Est. n. odiosa dispō remouēs appellōnē, iō strictè est interpretanda, in t̄m ꝗ Bar. in l. 1. ff. qđ vi, aut clā, dicit ꝗ hæc clausula, appellōne remota, intel̄r solū reijcere appellōnē frustratoriā, & Bar. in l. 1. §. interdum, ff. a qb. app. nō lic. dicit, ꝗ ista clausula simpliciter apposita in rescriptū, nihil operat̄. Sed si remoueat appellatio a difinitiua, intelligit̄ remota appellō, q̄ ex l̄tia cā nō iustificat̄, vt in ca. vt debitus, de ap. Et de ꝯsuetudine ista clausula apposita in rescripto nihil opat̄, f̄m Lap. allegatio. 128. Host. in Summa, de offi. dele. §. quid sit eius offim̄, ad fi. C. de sent. & interloc. om. iud. Ant. in d. c. pastoralis, ad fin. & ibi
3 Card. Ale. & si appellatio remoueatur † a diffinitiua, non intelligitur remota ab interlocutoria, nec eꝯ, f̄m Sal. in l. fina. C. de sent. & interl. om. iud. de quo latè ꝑ Fel. in c. cām q̄, col. 14. j. eo. Et vbi penitus esset interdicta appellatio, non t̄n intelligit̄ reie
4 cta exceptio doli, † sn̄iam dolo latā, ar. l. nō distinguemus, §. cū qdā. ff. de arbi. Ex istis satis iustificatur ista prima solutio, ꝗ licèt sit sublata appellatio quo ad formam, nō t̄n est ꝓhibita defensio. Aduerte. t̄n, qa nō vr̄ vera, qa Princeps ēt pōt tollere appellationē quo ad oēm effectū, ēt ꝑ viam q̄relæ, & recursus. patet,
6 qa ꝑt Princeps ī totū denegare † audiētiā alicui, vt latè ꝑ Ale. & Mod. in l. 1. §. sublata, ff. ad Tre. Quo casu & appellatio & q̄rela remota vr̄, vt hic ꝑ Dec. & Fely. in ca. intelleximus, col. 6. j. de iud. patet, qa disposuit nō licere tertio ꝓuocare, vt in c. suā, j. de app. & ita posset facere, ne primo, vel secūdo liceret appellare, vt ꝑ Bal. & alios in rub. C. ne liceat ter. prouo. & per Doct. in d. l. suam. Secundo r̄ndet Pan. in d. rub. de app. ꝗ Papa nō pōt tollere appellationem sine cā, sed cū causa pōt, vt in d. ca. suā. Sed vbi simpliter tollit appellationē, præsumit tollere ex cā, quæ in Principe semper præsumitur, secundum gl. sing. l. relegati, ff. de pœ. Ista solutio non est vera, f̄m Fely. hic, & ibi quia tenendo, ꝗ sit contra ius naturale tollere appellationem non est ꝑ numen
5 da cā † in Principe cōtrauenientē iuri naturali, nisi de ca appareat, f̄m Pan. & Mod. in c. q̄ in ecclesiarū. s. tit. 1. Imo nō sufficit, ꝗ in dispensatione cōtra ius naturale sit expressa cā. Sed necesse est,

se est, ꝙ probet, ꝙ illa cã sit vera, ne sit in facultate Papę, vel Principis, exprimẽdo cã pro arbitrio, tollere ius naturale, arg. l. si forte, cũ ibi traditis ꝑ Bart. ff. de castren. pecu. Inuestigãdũ ergo est, an appellõ sit defẽsio naturalis. Nã si sit de iure nãli, tunc Princeps nõ posset tollere, nisi cũ cã, vt in d. c. suã, & in l. ex cõsensu, §. si ff. de appel. alias absque expressione causę poterit ipsam tollere. Bñ, appellatio potest dici, ꝙ sit defensio du
8 pliciter. ¶ † Primo ẜm qd, prout est certus modus defẽdẽdi, & secundum istum sensum non est de iure naturali, sed ciuili, secundum Pan. in prima solutione. Secundo potest dici defensio simpliciter. Et tunc si q̃ratur, an sit de iure naturali primæ
9 uo, † quod conuenit omnibus animalibus, Instit. de iure natu. in prin. & isto etiam modo appellatio non est de iure naturali. Si vero quæratur, an sit de iure naturali secũdario, quod iusgentiũ appellat̃, §. singulorũ, Instit. de rerũ diuisio. qđ ideo naturale dicitur, qa in ratione fundatum est. Et isto modo appellatio est de iure naturali, & ẜm istũ sensum, verũ erit, ꝙ Imperator, & Papa, pñt tollere appellationẽ, aliàs sequeret̃, ꝙ nõ possẽt derogare alicui legi, qa omnis lex fũdata est in rõne naturali, c. erit autẽ lex, 4. distin. Rñdet ergo ad argumẽtũ in forma, ꝙ appellatio non est de iure naturali, sed de iuregentium secundario fundato in rõne naturali, cui potest Princeps derogare. Et ita respondet Fely. in c. cum inter, colũ. v. de except. Præmissa intellige procedere, vt possit per Principẽ tolli appellatio interponẽda a sentẽtia ferenda, sed nõ appellatio iã
10 † interposita, secundum And. Sicu. hic, & in c. super quæstionũ, in prin. col. 7. j̃. eo. qa difficilius tollit̃ ius acquisitũ, quàm acquirendum, l. qui autem, in prin. ff. de his, q̃ in fraud. credito. l. filius pacisendo, C. de pact. Pro ista declaratione facit, ꝙ uult Pan. in c. q̃ in ecclesiarum, co. 4. s̃. eo. Vbi dr̃, ꝙ Imperator & Papa possũt impedire, ne actio, vel obligatio nascatur. Sed postquàm est nata, non possunt substãtialiter eam tollere, qn saltem manu Regia non debat ius dici habenti alterum obligatum, nisi ex causa, per ea, quę dicentur in c. ex parte. s̃. eo. Secundo intellige procedere in Principe non recognoscẽte superiorem, secus in inferiore l. i. §. fi. ff. a quib. appel. non licet. ẽt si talis inferior sit subdelegatus ab eo, a cuius sententia nõ po
11 terat appellari, † c. super questionum, §. si vero, j̃. de offi. deleg. Bal. in l. 2. circa fi. j̃. de appell. Hinc est, ꝙ licet appellare a sentẽ
12 tia Vicegerentis, siue subrogati † ꝑ Principẽ in loco eius, a cuius sententia nõ poterat appellari, l. a procõsulib. C. de appel. & ibi Bart. infert, quòd licẽt a sñia Pretoris statutũ vetet appellari, non tamen intelligit̃ prohibere appellationẽ à sententia sui Vicarii. Et † ꝑ illũ tex. determinat Soc. consi. 195. Circa
13 primum, lib. 2. quòd si statutum † prohibeat apellari a sñia iudicis datiorũ lata in causa gabellarũ, nihilominus poterit appellari a delegato, cui data est potestas procedendi, & diffiniẽdi cãm more datiario. Idẽ a sentẽtia lata ꝑ supremũ Principẽ, si ad relationẽ ĩferioris prolata fuerit, l. i. in prin. ff. quãdo app. sit. Roma. consi. 521. Circa propositam. Ratio huius decisionis potest esse, vel quia non licet inferiori tollere ius tertii, l. si priuatus, ff. qui, & a qb. vel quia non licet tollere ius cõe, c. cũ
15 inferior, j̃. de maior. & obed. Est autem † iure communi licita omnis appellatio, quæ non reperitur expresse prohibita a lege secundũ gl. in l. qui restituere, ff. de rei vend. l. & in maioribus. C. de appella. vel quia in præiudicium præeminentiæ superioris, ad quem deuoluit̃ appellatio, non est licitum inferiori aliquid statuere, c. uenientes, de iureiu. Et ista rõ est melior. Ex quib. infertur, quod legatus de latere, nõ potest cãm
1 committere † cum clausula, appellatione remota, secundum Pan. & alios hic, allegantes gl. vulgatã in c. fi. de hæret. in 6. cũ concordan. ad ornatum illius gl. adductis ꝑ Fel. & Mo. hic. Vltra quos adde Pan. in c. dilectus, col. 2. j̃. de re iudi. & in c. mandata, & ibi Fel. remissiue, j̃. de presumpt. & Ias. Institu. de actio. §. in bonęfidei, col. vi. vbi cõcludit gñaliter, quòd legatus nullã potest facere commissionem ꝯ ius, ad quod facit quod dixi in c. cum M. circa fi. versi. i. conclusio, s̃. de consti. Item adde Pan. consi. 77. In qõne, quæ ad pñs, co. 2. li. 2. vbi ex hoc infert, quod
17 legatus nõ potest restituere † aliquem ad appellandum. Insuper adde Curt. cõsi. 66. col. xvii. ad fin. vbi uult, quòd si sit probabile dubium, vtrũ iurm̃ sit de iure relaxãdum, Legatus nõ
18 poterit illud relaxare: † sicut. n. nõ potest statuere ꝯ ius certũ, eodem modo secundum eum nec ꝯ ius dubium. Allegat Inn. in c. venerabilem, j̃. de elect. & Imo. in c. cum contingat, in 3. mẽbro, inf. de iureiur. Ex istis itaq; infert̃, quòd statuta inferio
19 rũ prohibẽtia appllõnẽ, † nõ ualẽt, prout cõcludit Bar. in l. omnes populi, in 3. q. princip. versi. iuxta prẽmissa, ff. de iust. & iur. Pan. in d. c. veniẽtes, & ista est cõis, vt patet ex adductis ꝑ Mod. hic, & in d. l. omnes populi, quibus adde Card. consi. 72. col. 2. in 2. dubio. Contra istam fallẽtiam, & præmissa omnia vrget fortissimus tex. in l. fi. C. de sent. & interlo. om. iud. vbi fortiter dicitur, cum soliti sint iudices in sententiis suis. i. in delegatio nib. cãrũ, ẜm gl. & scrib. ibi, sic interlocutoriã proferre, vt non liceat partibus ante sententiã diffinitiuã ad appellationis vel recusatiõis remediũ ꝯuolare. Ad illũ tex. rñdet multipliciter. primo ẜm gl. Bar. & Ang. ibi, quòd ꝑdicta procedũt, vt nõ pos
20 sit inferior † tollere appellationẽ a diffinitiua, secus ab interlocutoria. & ita intelligunt illum tex. Quæ absolutio iustificatur ex eo, quòd tex. loquitur de appellõne interponẽda ante sentẽtiã diffinitiuã, ergo de appellatione interponẽda a processũ, & interlocutoriis. Respicit. n. appellatio ab interlocuto
21 ria † modũ procedẽdi, & nõ decisoria, ẜm Pan. in c. quòd clericis, co. 4. post Ant. inf. de for. ꝯp. Et rõ diuersitatis est, qa applõ
22 ab instãtia est remediũ extraordinariũ † ꝯ ius, l. añ sñiam, C. quorũ appel. nõ reci. Appellatio vero a diffinitiua est remediũ ordinariũ, vt s̃. dixi. nimirũ si facilius cõceditur inferiori tollere extraordinariũ, arg. l. eius militis, §. militia missus, ff. de test. mil. & iõ infert Ang. quòd de iure ciuili tñ procedit illa lex, quia de iure canonico appellatio ab interlocutoria ꝯcedit̃ ordinario iure, & rñr, c. vt debitus, đ appel. c. nõ solũ, eo. tit. lib. vi. & hãc solutionẽ seq̃t And. Sicu. in d c. sup qõnũ, §. si vero, co. 7. Ista solõ & iste intellectus reprobat̃ cõiter ꝑ Doct. ꝯriũ tenent ibi Bal. Fulg. & Pau. de Cast. Bar. sibi ꝯrius, in d. l. i. §. fi. & ibi Ang. de Are. Cõtrariũ ẽt tenet Fely. & cõmuniter Doc. hic, quia rõ, ne ꝑiudicet̃ pręeminentię superioris, ad quẽ deuoluit̃ appellatio, militat ẽt in prohibitione appellationis ab interlocutoria. Scđo respõdet Bal. hic, col. i. quod ille tex. loquitur in casu spãli, qñ inferiores ꝑscripserunt ius remouendi appellationes ab interlocutoriis. Ista solutio est diuinatiua, nec obst. tex. in uersi. cum solitũ est: qa nõ sequit̃, ergo præscriptũ, cũ possit eẽ ꝯsuetudo nõ ꝑscripta, vt notat̃ in l. de qbus ff. de leg. & solitũ, intelligit̃ etiã de una uice, l. itẽ Mela, ff. de alimẽ & ciba. lega. Tertio rñdet Pau. de Ca. ibi, qđ iudices de cõsensu partiũ ibi erãt soliti cõmittere causas, appellõne remota. Ista solutio est etiã diuinatiua, nec hẽt in se dubiũ, quia par
23 tes possunt ꝑ pactum renunciare † appellationi interponendæ. l. i. §. i. ff. a quibus appell. non lic. c. fi. C. de tẽpo. appel. Traditur per Alc. in l. nemo põt, ff. de lega. i. Imo ẽt platus põt renũ
24 ciare † appellationi in ꝑiuditiũ ecclesiæ, ẜm Gem. cons. 129. Quarto rñdet alii, quod lex nõ decidit, quod propterea nõ liceat appellare ex legitima cã, vñ intelligũt illũ text. quod inferior possit remouere appellationẽ frustratoriã. Istã dãnat Pã. in c. past. inf. de app. qa ñ est verisimile, quòd lex illa nihil operet. Ego cõfirmo, quia ibi æquiparantur recusatio & appel. Et tñ tex. ꝯcedit añ litẽ ꝯtestatã posse proponi recusationẽ, ergo de legitima dẽt intelligi. Nã friuola recusatio ñ adimittit a iure, c. suspicionis, inf. đ offi. le. l. apertissimi, C. de iud. Quinto rñdet Pan. in. d c. pastor. quòd tex. in d. l. fi. debet intelligi in inferiore delegante cãm, appellatione remota, cui ipse delegans non tenebat̃ deferre, puta si alleget aliqua probabilis cã offuscans dispositionẽ iuris prohibẽtis appellationem, vel in casu dubio, vtrũ sit deferendum, vel ne? Ista etiã solutio non vr̃ vera, quia in casu dubio dẽt inferior deferre appellationi, † ẜm
25 Bal. in l. properãdũ, §. sinaũt reus, C. đ iudi. Pau. de Ca. & Mod. in l. i. ff. si quis cautionib. Fel. in c. significauerũt. co. i. j̃. de testi. & si ipse hẽat facultatẽ reiiciendi appellationẽ, nõ tñ talis facultas trãsfert in subdelegatũ, vt s̃. dixi. Sexta fuit solutio Ang. in d. l. i. §. fi. quã seq̃t Deci. hic, quòd inferior possit in sui ꝑiuditiũ delegare cãm, appellatione remota, & ita procedit illa lex, secus in ꝑiudiciũ partis & superioris. Et ex ista solutione infertur, quòd isto casu a delegato nõ appellabit̃ ad delegãtẽ, & ita limitat̃ regula c. sup. qõnũ, §. fi. inf. đ off. dele. Ista solutio non placet, qa tex. in d. l. fi. expsse decidit, quòd facta tali ꝯmissione ꝑ inferiorẽ nõ licet a delegato appellare. põdera, quòd simpliciter dicit non licere ab eo appellare, & non dicit, ad delegantem magis, quàm ad alium. Itẽ cã recusationis, de qua ibi, quæ ad arbitros iuris deuoluitur, c. cum suspicionis, s̃. de offi. delega. satis ostendit, quòd ibi nõ dubitatur de appellatione deuol uenda ad ipsum delegantem. Sed dubitat̃ an appellari possit a delegato sicut dubitatur de recusatione ipsius delegati. Septimo, & vltimo videtur mihi, quòd ille text. probet oppositum, quia in ultimis verbis dicit, caueant iudices simul vti clausula, appelatione & recusatione remota, & sic ibi est casus, quòd inferior non potest tollere recusationẽ ante litẽ cõtestatam, ergo nec appellationem, quia a pari procedunt tollere recusationẽ, & appellationẽ, c. super eo, inf. de app. nõ obst. quòd ille text. uelit posse inferiorẽ cõmittere cãm appellõne remota ante diffinitiuam, qa per talẽ cõmissionẽ inferior exequitur dispositionẽ iuris ciuilis, prohibentis appellationẽ añ diffinitiuam, l. ante sententiam, C. quo. appel. non reci. Sed in casu, in quo de iure sit licita appellatio ante diffinitiuam, dico quòd text. prohibet, sicut etiam prohibet delegati causam recusatione remota, & sic teneo intellectum Marti. Silli. & Albe. ibi. aliter comprobatũ. Vltimo considera, si tex. in d. l. fi. possit intelligi in inferioribus delegantibus cãm appellatione remota, ex aliqua magna cã. Nam isto casu videntur posse

remouere

26 remouere appellationem ab interlocutoria, † & etiã a diffini-
tiua,ſm Imo.in c.fi.in 2.not.j.de transac.& Felyn.hic, conclu-
27 dentes,ꝙ pt ex magna cã inferior reſcribere † ꝯ ius.arg.l. ſi ho
minem,ff.mand.ſequit Alex.cõſi.106.col.4.lib. 2. Gl.i. pt diui-
di in vi. ptes. In prima opponit ꝯ tex. In ſcđa ibi, qdã dñt, ſol-
uit dando vnum intellectum ad tex.In tertia ibi, ſed ita,illum
intellectum reprobat. In quarta ibi, pt ergo, dat aliam ſolu-
tionem & intellectum.In quinta ibi, vel põt, dat alium intel-
lectum In ſexta & vltima ibi,& ſi hodie, ponit vnũ dictum. In
ea.gl.ibi.quidã dñt,habes primũ intellectũ, ꝙ indulgentia de
qua in tex.facta fuit hñti de iure facultatẽ appellandi, realiter
cuilibet conceſſa,vt ſ.dixi.Nec obſt.arg.ſi dicat, ꝙ ſm iſtũ in-
tellectũ indulgẽtia nihil operabit, qa talis indulgẽtia opabit,
28 ꝙ poſſit appellari† in caſibus alias a iure prohibitis, de quib.in
cap.ei q.§.ſunt quorũ,ii.q.vi.& in toto tit.quorũ appel. nõ re-
cip.Pro iſto intellectu facit iſte tex.in duobus locis. Primo,põ
derãdo verbũ,libere, qđ verbũ appoſitũ in diſpoſitione,ad q̃
29 qs alias erat habilis,operat relaxationẽ iuris,† ſm glo.Barto.&
alios *cõiter*, in l.ſi qñ,C.de inoffi.teſta.Barto. & ibi late d.Iaſ.in l.
i.col.2.C.de ſacroſ.eccl.& per Barb.in c.i.j.de inoffi.ord.vbi la-
30 tiſſime ponit virtutes huius verbi,† libere. Secundo pondero
verbum,indultum.Indulgere.n.eſt verbum denotãs gratiã, c.
ad monaſteriũ,in verſi.q̃q̃ ex indulgãtia,de ſtat.mona. in c.cũ
ordinẽ.j.eo.in l.licitatio,§.earũ.vbi gl.ff.de publ. & glo.in cle.
fi.in ver.indulgemus,de celebr.miſſ.Tenendo iſtũ intellectũ,
31 non obſt.ſi dicatur, ꝙ ſm reſcriptũ non derogat primo † pri-
uilegio,ſi de eo non faciat mentionem,c.cum ordinem, j.eo.
nec ẽt ſm priuilegiũ derogat primo, de quo non faciat men
tionẽ,c.veniens,j. de pſcrip. Nec ſilr ſm reſcriptum derogat
primo,niſi faciat mentionẽ in ſpẽ,c. cæterum,j. eo. Quia ve-
rum,niſi ſm ſit ſpãle,& primũ gñale, vt patebit ex infra dicen
dis.Habemus ergo concluſionẽ, ꝙ reſcriptum alicui conceſ-
ſum,ꝙ poſſit libere appellare,operatur ꝙ ille valeat appellare
in caſibus ẽt a iure prohibitis. Iſtam cõcluſionẽ limitãt Alex.
Pan.& alii,vt nõ procedat in caſibus,in quibus hñs talẽ gratiã
32 prohibet appellare pp ſuũ delictũ, † vt puta pp inobedientiã,
c.ad noſtrã,j.de appell.Nota ampliationẽ ad illũ tex.quẽ etiã
amplia & declara,vt per Fel.in c.ſup literis,col. ix.j. eo.vel per
contumaciam,vt in l.ex conſenſu.§ fi.ff.de appel.& in c.de illi-
cita,24.q.3. vel in caſibus,de quib.in l.2.C.quo. appell. non re-
cip.Quæ iura ampliantur,ẽt ſi delinquens hẽret priuilegiũ li-
bere appellandi.Quia in gñali cõceſſione,nõ veniũt ea,q̃ veri
ſilr cõcedẽs nõ fuiſſet in ſpecie ꝯceſſurus,reg. in gñali,de reg.
iur.li.6.In ſpecie aũt non eſt veriſimile, ꝙ velit Papa concede-
re,ꝙ prohibitus appellare propter delictum poſſit libere ap-
pellare,qa ſic pſtaret occaſionem delinquendi,ꝯ l.conuenire,
ff.de pact.dota ¶In ea glo ibi,poteſt ergo dici, habes ſm intel
lectũ,ꝙ iſta indulgẽtia facta fuit prohibito appellare propter
culpã ſuam,quia forte priuatus fuerat facultate appellandi ex
eo,ꝙ pluries repertus fuerãt indebite appellaſſe,& ſic iſta erat
33 proprie indulgentia,q̃ nihil aliud eſt,† q̃ pœnæ remiſſio, cap.fi.
ii.q.3.& ſm iſtũ intellectũ ceſſant argumenta, de quibus ſup.
non.n.indulgentia erit fruſtratoria ex eo, ꝙ reſtituit priuatũ
ad appellandum,vt dr in ſimili,in l.ſi qñ,C.de inoffi. teſta. Nõ
ẽt obſt.ꝙ ſm reſcriptum non faciat mentionem de iſta indul
gentia,quia continet idem,quod ius commune, de quo non
eſt facienda mentio in reſcripto,vt j.dicam. iſtũ intellectũ dã
nãt Pan.& *cõiter* Doct.qa diuinat.Tu conſidera, ꝙ iſte intelle-
ctus videt neceſſarius,quia iſta indulgentia debet intelligi, vt
contineat gratiã,vt ſic aliquid operetur,c.in his,j.de priuil. In
dubio ãt nõ pſumit,ꝙ Papa velit facere gratiã ꝯ ius, quia non
eſt pſumendũ, ꝙ velit iura tot vigiliis elucubrata ſubuertere,
d.l.ſi qñ,notat per gl.in c.fi.de heret.lib.6.ergo neceſſario ꝯclu
dendũ,ꝙ cõtineat gratiã,per quã reſti tuit qs ad ius cõe. Expe
dit.n.ita reſcripta interpretari, vt conueniant cũ iure cõi,ſm
Bald.in rub.ſ.eo.Suadet,quia vt ſ.dixi,verbum,indultum,pro-
prie accedit ad remiſſionem pẹnæ,d.§.fi. Et ſic & verba, & rõ
ſatis defendunt iſtum intellectum a diuinatione. Ex iſto in-
tellectu habes,ꝙ appellans pluries fruſtratorie, põt priuari fa-
cultate appellandi,& ſic põt puniri pẹna,de qua in l. ab execu
34 tore,in fin.C.quo.appel.non recip.† Vel pœna l.a proconſuli
bus,C.de appel.Sed etiã pœna arbitraria,vt dicit tex.in l.eos,
§.fin.C.de appell.& ſic poterit iudex arbitrari pœnã priuatio
nis iuris appellandi.Quod nota ad declarõnem d.l.eos,§.fi. Et
certe iſta erit conueniens pẹna, vt ſic puniat delinquẽs in eo,
in quo deliquit,l.iii.C.de epiſ.audi.c.cum olim magiſter, vbi
Abb.in 3.not.j.de offic.delega.Bene facit,quia iudex propter
inobedientiam partis poteſt denegare ei audientiam ſecun-
dum gloſ.in l.ſed ſi per prætorem, §. ſed ſi cum decreto, ff. ex
quib cau.maior. De quo late per Alexand.& Moder. in l.i. §.
in operis,ff.de nou.oper.nuncia. ¶ In ead. gloſ. ibi, vel poteſt,
habes tertium intellectum, ꝙ iſta indulgentia nullam gra-
tiam continebat,ſed ſolum continebat, ꝙ poſſit appellare in
caſib. a iure permiſſis.Nec obſt.ſi dixeris, ergo fuit ſuperflua,
quia impetrata fuit ad cautelam, vt facilius iudex admitteret
appellationem.Iudex.n.facilius obtemperat reſcripto ſpecia-
li,q̃ iuri cõi gñali.vt dixi ſ.in rubr. Non obſt. ſi dixeris, ꝙ ver-
bũ,indultũ,denotat gratiã,vt ſ.dixi, qa qñq; & ad ius commu-
35 ne † refert,c.interfectores,& ibi,gl.34.q.2.no.Archid.& Gem.
in c.fin.de pœn.& remiſ Non ob. ꝙ ſm non faciat mentionẽ
de iſta indulgentia,quia de iure cõi non eſt neceſſaria mẽtio
in reſcripto,ſecundum Inn. Et iſte intellectus eſt quaſi com-
munis.Pro quo facit, quia in dubio fienda eſt interpretatio,
ꝙ conceſſio ſit potius reſcriptum, quam priuilegium, ſecun-
dum Gemi.conſil.65.& dixi ſ.in rub. ꝯ iſtũ intelleſtũ obſtant
duæ regulæ.Prima eſt talis, Reſcriptum ꝯ ius cõe non valet,
36 † niſi ſit facta mentio iuris,ſm gl.in c.i.in verſi.noſcat,de con
ſtit.lib.vi.& Pan.allegat text.in c.ex parte,de ca.mona.qui tex.
non probat,vt late concludit Fel. in c. nonnulli, in princ.col.
xii.j.eod. melior tex.in l.reſcripta,C.de preci.Imper.offe. & in
c.reſcripta.xxv.q.2.Ratio,quia reſcripta contra ius præſumun
tur conceſſa præter intentionem Principis propter occupa-
tiones maximas tunc non recordantis de iure, vt dixit tex.in
d.c.ex parte.vel propter importunitatem ſupplicantiũ, vt dr
in l.i.C.de peti.bon.ſublat.& in c. ſi motu proprio, de præbẽ.
in 6.Et iſta concluſio maxime procedit, ſi reſcripta concedã-
tur contra ius hñs clauſulã derogatoriã ad futura reſcripta.
Nam tũc oportet, ꝙ derogetur ſuo iuri in ſpecie,c.nonnulli,
in prin.j.eo.c.fi.eo.tit.in 6.c.eam te.de ætat.& quali.Solu. iſta
regula limitatur multis modis.Primo,niſi reſcriptũ eſſet ema
37 natum ꝯ legem notiſſimã, † ꝯ q̃ Princeps eſt ſolitus reſcribe-
re,ſm Pan.hic,in fi.huius gl.& pro hoc faciũt, q̃ diximus poſt
Fely.in c.cũ M.Ferra.ſ.de conſtit.& ſm hanc fallentiam pote-
rit procedere iſte intellectus. Secũdo limitat,niſi reſcriptum
38 appareat cõceſſum p viã priuilegii,† & tũc intelligitur iuri de-
rogatũ,abſque aliqua expreſſa derogatione, ſm d.An.de But.
hic,Hoſt.in Summa huius tit. §.quas vires,verſi. ſed poteſt di-
ſtingui.Rõ,qa priuilegiũ ſui natura derogat legi,c.priuilegia,
3.diſt.ſequunt Io.An.& Gem.in c.vnico,de exceſſ.præla.lib. 6.
Bald.in l.lapilli,col.3.ff.de rerũ diuiſio. Vbi dicit, ꝙ eo ipſo ꝙ
lex vocat gratiam ſuam priuilegium,vel reſcriptum, bullatur
bulla priuilegiorum. Tunc cõſtat Papam velle derogare iuri,
& ideo non eſt neceſſaria clauſula, non obſtante. Sequit Fel.
ſ.in rub.col.pen. Iſta fallẽtia dẽt reſtringi, niſi priuilegium ſit
ꝯ legẽ habentẽ clauſulã derogatoriã ad futura priuilegia,vt in
d.c.vni.Tũc nõ valet priuilegiũ, niſi expreſſe deroget illi iu-
ri,ſm Car.in cle.1.in 3.q.đ cẽſi.vel niſi priuilegiũ tenderet ad
præiudiciũ tertii,arg.c.ſupe o.j.de offi. dele. de quo vide Fely.
in d.c.nõnulli,col.xii.& ſeq. Et ſm iſtã fallẽtiam poſſet ſaluari
iſte intellectus. Tñ non hic apparẽt ſigna,ꝙ ſm reſcriptũ fue
rit cõceſſum p viã priuilegii.Fallit tertio, qñ reſcriptũ non eſt
39 derogatoriũ iuris in totũ, † ſed in aliquo,ſm do.Ant.hic, col.
5.p l quoties, C.de preci.Impe.offer.lõ valet reſcriptũ cũ clau
ſula,ſummarie,ſimpliciter,& de plano,abſq; expſſa derogatio
ne iuris cõis,qa ordo iuris nõ tollit in totũ,cle.ſæpe,de ver.ſig.
& ſm hãc fallẽtiã procedet iſte intellectus,quia & ſi Papa ſcri
bat,appellatione remota,nõ tamẽ tollit ius cõe in totũ, qa ſo
lũ friuola intelligit appellatio remota, vel ſaltẽ ñ intelligit re-
mota q̃rela,nec alia plura remedia,de quib.ſ.dixi.Quinq; alias
fallentias tradit Fel.in d.c.nonnulli,quas non proſequor,quia
non ſeruiũt ad intellectum huius text.videas eũ. Vnũ tñ ſcias
ꝙ licèt non fiat mẽtio iuris cõis in pcibus, nõ tñ ex hoc reſcri
40 ptum poteſt dici ſubreptitium† ſm Bald.in c.cum ordinem,j.
eo.Rotã in iſto tit.in antiqs, deciſio.lxix.Fel.in c.ſuper literis,
col.v.j.eo.Secũda regula, quẹ obſtat,eſt,qa priuilegia ita ſunt
41 interpretanda,vt aliquã contineant gratiã ꝯ ius,† cap.in his,j.
de priu l.2.ff.ad municip.& latiſſime comprobat Fel. hic, verſ.
priuilegium cõtinens.cui adde, quæ ipſe dicit in c.cauſam,co.
ix.ver.2.declaratio,j.eo.Ampliat iſta regula,vt procedat ẽt in
reſcriptis ad lites,c.paſtoralis,j.de appel.Secũdo ampliat ẽt in
legibus,l.3.in prin.& ibi Iaſ.ff.de iureiur. Tertio ampliat etiam
in ſtatutis,ſm glo.in l.2. C.de noxa.Bart.in l.4.§. prætor ait,ff.
de dam.infect.Quarto etiam in contractibus,l.fin.vbi not.Iaſ.
ff.ſi cer.pet.l.hac lege,ff.de ꝯhend. emptio.Imo omnis ſyllaba
intelligi debet appoſita in contractu cum myſterio operãdi,
deciſio eſt Bal.notiſſima in rubr. C. de contrahen.emptio.de
qua cõſulentes faciunt ſæpe feſtũ,ſed eſt gl.in c.ſolitæ, in ver.
tanq̃,j.de maio.& obe.& in l.poſtquàm liti, C.de paç. Quinto
ẽt procedit in vltimis voluntatibus,l.ſi qñ, ff.de lega.i.l. Sena-
tus,§.fi.vbi Ale.ff. eo. Sed amplia,etiã in diſpenſationibus, ſe-
cundum Anto.in c.at ſi clerici,§.de adulteriis,col.6.j. de iud.li
cèt.n.ſint ſtricte interpretandæ, c.i.de fil. presbyt. non tamen
ita ſtricte,ꝙ nihil operẽtur,ſm eũ.Septimo etiã in ſententiis,
c.ſi Papa,de priui.lib.6.Octauo ãplia in quacũq; materia odio
ſa ẽt correctoria,auth.ex teſtamẽto,iuncta l.i.C.de coll. & ibi
no Alexan.& Mod.ꝙ ẽt in correctoriis,& odioſis, valet argñ
a contra-

a contrario sensu,qñ alias dispõ in sensu directo nihil opera-
retur. Scdo ista regula limitaẗ pluribus modis, ex quibus limi-
tationibus elicies rñsionem. Primo limitatur, vt procedat dũ
modo talis interpretatio priuilegii non auferat tertio ius q̄si-
42 tum,† nã tunc priuilegium debet reduci ad terminos iuris cõ
munis,secundum Cy.& Bal.in l.si qñ,C.de inof.test.per illum
tex.Io.And.Pan.& alios,in c.certificari,j̃.de sepul.faciũt not.
in c.quamuis,eo.ti.in.6.in l.fi. C.de sentẽ.pas.Et quod decidit
Bal.in l.2.C.de in ius vocã.& quæ scribit Fel.in d.c.cãm q̄, co.
8.ver.interpretatio priuilegii. Et per istã fallentiam qdam vo
lunt saluare istum intelľm,vt indulgentia non operetur ɔ̃ ius,
qa præiudicaret pti.Sed ista rñsio non põt sustineri,qa ista fal
lẽtia loquiẗ,qñ priuilegiũ intelligẽdo ẜm ius,operaẗ aliquẽ ef
fectum,vt in d.l.si qñ,& in exemplis p̄allegatis:sed in casu nr̃o
nichil operaretur,tenendo quòd alias possit libere appellare
Scdò qa ista limitatio intelľr quãtũ ad p̄iudicium iuris alteri
iam acquisiti, secus quo ad præiudicium iuris quærendi ẜm
gl.in.c.fi.16.q.6.cum si. Contra tñ istam respõsione ob.text.
in l.2.ff.de nata.rest:vbi p priuilegium.ingenuitatis cõcessum
libertino,nõ præiudicaẗ patrono in spe futuræ successionis.
Sed nec per istud priuilegium deberet prçiudicari parti in iu
re appellãdi de futuro. Põt dici, ꝙ in casu d.l.2. ius de futuro
erat radicatũ speradicata, & probabili ex causa de preterito;
nõ sic in casu nr̃o,qa ius appellandi a sentẽtia ferẽda, nõ hẽt
aliquã radicẽ de p̄terito.Tertio qa ista limitatio procedit, qñ
per talem interpretationẽ resultaret læsio tertii, certa & uni
formis;alias secus,ẜm Are.& Fel.hic,p tex. in c.pastoralis, de
appel.qui loquitur in proposito nr̃o.Quarto,qa ista limitatio
procedit,ubi in totum tolleretur ius tertii per talẽ ĩterpreta
tionẽ,secus si solum pæiudicetur tertio in tpe, vt in casu nr̃o.
istud probo per ea,q̄ tradit Rota in tit.de præbend.conclusio
16.in nouis.quã sequitur Fe.in c.in nr̃a, corolla.217. j̃ eo vbi
interpretatio facta de bñficio ẽt cum clausula, si nõ sit alteri
ius q̄sitũ,p̄iuidcat expectanti, qa gr̃a sua purificari poterit in
alio bñficio sed non p̄iudicat electo vel p̄sentato.Quinto ɔsi
dera,si dici possit,quòd ista indulgẽtia nõ põt dici præiudicia
lis alteri.qa pars vr̃ posse vti illa gr̃a, cũ hẽat locum in priuile
giis retorcutio,vt dixi s̃. in rub.super quo cogitabis,qa ob.de-
cisio Ang.in l.fi. ff.de ap.recipi. Quã sequiẗ Fely.in c.fi.col.pe.
j̃.de iud.de qua fortè dicam j̃.Limitaẗ secundò ista rľa, vt pro
43 cedat qñ põt operari;puta si id,qđ concediẗ,non erat in totũ
permissum de iure communi,secus si id totũ erat de iure per-
missum:tunc.n.nihil põt opari p̄ter ius,ẜm Gem.in c.si Papa,
de priu.li.6 in fi. prin.Et ex hoc aliqui volunt defendere hunc
intelľm,dicentes,ꝙ de iure communi concediẗ appellatio ab
omni grauaminne, c. vt debitus,j̃.de app.Sed nec rñsio satis
facit,qa non conceduntur libere,nec in omnibus casib. Ter-
tiò limitaẗ,qñ exprimiẗ id,qđ tacitè de iure subintelligebatur,
44 tunc verba nihil operanẗ,† c.se.ar l.3.ff.de leg.i. c. àd audiẽtiã
2.j̃.eo.Sed nec p istam fallentiam iste intellectus defendi põt,
qa rľa procedit,qñ exprimitur eo modo quo innest,sec⁹ si aľr,
vt per Bar.in d. l.3.gl.in cle.2.de priu.Sed hic concediẗ priuile
giũ,aľr concessionem exprimẽdo,q̄ in sit de iure pp verbũ,li-
bere,in hac indulgentia appositum.Ex premissis constat con
trariũ adhuc militare. Et certè si teneamus,ꝙ huiusmodi in
dulgentia dicaẗ priuilegiũ, vix poterit ɔtrarium euitari, vnde
defendendo intelľm, dico ꝙ ista indulgentia non dẽt dici pri
uilegium;sed rescriptum,ut ex nã tituli satis demonstratur. l.
Imperatores.ff.de in diem addic. & qa in dubio fienda est in-
terpretatio qđ sit rescriptum, & nõ priuilegium,ut s̃.dixi.Ad
argm̃ de superfluitate satis fuit supra rñsum. Quartus fuit ĩtel
lectus Host. ꝙ ista indulgentia contineat gr̃am,& operẽt tres
effectus ɔ̃ ius,vt hic latè per Pan. Circa primum effectum, qđ
hñs indulgẽtiam etiam non grauatus possit appellare,seu nõ
45 probando grauamen. Aduerte, qa vr̃ Host. † malè dicere, eo
qa in generali concessione nõ comprehenditur, quòd in spẽ
non fuisset Papa concessurus.rľa,in gñali de reg.iu.in 6 nõ.n.
vr̃ verisimile,ꝙ Papa debeat alicui concedere,ꝙ appellare pos
sit si non sit grauatus,qa appellatio nihil aliud est,q̄ releuamẽ
ab oppressione,c.suggestum.de app.Nec est verisimile,ꝙ velit
alteri collitiganti inferre iniuriam,c.nonnulli.j̃.eo.l.memine-
rint.C.vnde vi.Scđò aduerte,dum Pan.dicit,ꝙ licebit appella-
re non probando grauamen,in hoc præsupponit coram iudi-
ce a quo, de iure probandum esse grauamen. Istud vr̃ falsum,
& contra tex.in c.vt debitus.de app.nec intelligas de probatio
ne facienda coram iudice ad quem:quia si coram eo non pro-
baretur grauamen,non posset appellans obtinere.l.per hanc,
C.de tempo.app.Tertio aduerte,quia Host.Pan.& sequaces vi
dentur implicare repugnãtiam in isto effectu,dum dñt, ꝙ ista
clausula operabitur, ꝙ de iure poterit non grauatus appella-
re.si.n.non est grauatus,ergo sñia iuridicè lata:si est iustè lata,
ergo iniustè appellat.dũ dr̃,ꝙ de iure,stãte ista clausula licebit
appellare. nihil aliud dr̃, nisi ꝙ licet Principi & parti de iure
actum iniustum facere,ista sunt inter se repugnantia. Quia si
de iure licet,ergo iustum,l.j.§.ius est ars,ff.de iust.& iure.Circa
46 secũdum effm̃,ꝙ possit appellare viua voce ex interuallo,†qđ
aľs nõ poterat,ẜm gl.in l.2.ff.de app.recip. Adde tex.cum gl.in
c.j.& in c.appľo,de app.in 6.Quæ iura limitari dẽnt, vbi ɔcessa
sit facultas liberè appellandi. Circa tertium effm̃ ꝙ operetur,
47 ꝙ possit tertio prouocare † ɔ̃ c.suam,j̃.de app. Contrarium te
nent Vinc.Io.And.& Imo.hic, quia non est præsumendum,ꝙ
Papa voluerit subuertere iura tot vigiliis,&c.Sed ista ratio nõ
me mouet,quia ea attenta nullum effm̃ deberet operari ɔ̃ ius,
cuius ɔ̃rium ipsi concedunt.Et quia ẜm Host. ius non subuer-
titur quo ad alios. Secundo mouentur, quia licèt priuilegium
debeat interpretari,vt aliquid operetur ɔ̃ ius, d.c. in hist.ñ dẽt
strictè interpretari,vt minus operetur,q̃ sit possibile, c.eos,§.j,
de temp.ord.lib.6.cum concord.de quib.per Fel.hic,col.6 ver-
sic.2.declara.& in c.causamque,col.8.inf.eod.Ergo sufficit, ꝙ
vnum ex præmissis operetur,& non tãta.Et sic satis est,si ope-
retur,ꝙ possit appellari viua voce ex interuallo.Aduerte,quia
si verum est istud dictum Vinc.Io.And. & Im.infertur, ꝙ non
est verum, quia virtute huius indulgentiæ possit appellari ab
interlocutoria,cã non expressa ɔ̃ c.j.de app.lib.6. Cuius ɔ̃rium
tenet ipse Im. hic. Secundo infertur, ꝙ non poterit appellare
post x.dies,quod etiã firmat Bald.hic,licèt aliquis tenuerint ɔ̃-
rium.Et sic ampliari dẽt dispõ c.concertationi, de app.in 6. &
c.anteriorum,2.q.6. Tertio infertur, ꝙ non poterit de iure ci-
uili appellare a possessorio,quod ẽt voluit Bal. hic,quod no. ad
ampliationem,l.j.C.si de mom. poss.fue. app. De quo dixi in c.
sæpe,in princ.j̃.de rest.spo. Sed tu considera,si facienda est in-
terpretatio,ꝙ operetur vnum saltem effm̃, cur nõ ita poterit
operari,ꝙ liceat appellare post x.dies, vel ab interlocutoria cã
non expressa,vel a possessorio,sicut ꝙ possit appellari viua vo-
ce ex interuallo? certè non video rõem diuersitatis, quare nõ
ita istũ, sicut illum effm̃ possit operari, dummodo ultra vnũ
non operetur. pp istam difficultatem Fel.hic vult, ꝙ ista indul
gentia p̄t operari oẽs istos effectus. Sed quominus offenderet
ius cõe,dicit restringẽdum esse,vt operetur effm̃ ex actis, quẽ
pars elegerit.Certe istud est maximum verbum,quod non pu
to verum,qñ vellet appellare a sñia,a qua non esset grauatus p
ea,quæ s̃.dixi.nec ẽt post x.dies: quia iam est ius acquisitũ par-
ti, nec est verisimile Principem velle tollere rem iudicatam in
præiudiciũ partis,l.fin.C.sent.rescin.non pos.Dec.vero hic aľr
loquitur dicens,ꝙ ista indulgentia dẽt oẽs effectus operari,qa
est gñalis,& indefinitè ɔcessa,l.j.§.gñaliter,ff.de leg.p̄st.Et quia
non datur rõ diuersitatis,quare magis vnũ, q̃ alium dẽat ope-
rari,sed ista opin.ɔfunditur apertè ex præmissis.Ego vero dice
rem,ꝙ ista indulgẽtia operetur,ꝙ possit appellari omissa iuris
solẽnitate,& sic viua voce ex interuallo, & ẽt absq; expressio-
ne causæ.Non ãt ꝙ possit appellari in casib.iure p̄hibitis.Istud
probo ex doctrina Bal.in d.l.si qñ.vbi dicit,ꝙ si ɔceditur libera
testandi facultas habili ad testandum, intelľr remissa iuris solẽ
nitas,quæ põt omitti absq; iniuria,& damno tertij,aľs secus.cũ
ergo possit indulgentia aliud operari,non debet fieri interpre
tatio,vt possit cum iniuria partis appellare post x.dies,& in ca
sibus prohibitis.Ex istis infero, ꝙ ista indulgẽtia debet dici re-
scriptum,& non priuilegium,ɔ̃ Host.& Pan.quia non violatur
finis iuris cõis,licèt remittatur solẽnitas p ea, q̄ dixi in rub.s̃.e.
Sed retento,ꝙ vtrunq; sit priuilegium,vt dicit Pan. obst. huic
intellectui rľa,ꝙ priuilegiũ ẜm ñ faciẽs mẽtionẽ de primo, illi
48 nõ derogat,† c.veniẽs.j̃.de p̄scr.Host.rñdet,hoc verũ si primũ
sit spãle,& ẜm ẽt spãle,secus si primũ sit gñale,& ẜm spãle.pro
qua soľone vr̃ tex.in c.q̃uis.2.& in c.dudum.de p̄ben.lib.6.& se
quiẗ Inn. & d.Ant.Imo. & Fel.hic. Sed Pan.nõ admittit istã so-
lutionẽ sic gñaliter deductã:vñ discutiẽdũ est qũo istud intel-
ligaẗ.regula ergo sit.Priuilegiũ ẜm ñ derogat primo, de eo nõ
facta mentione,d.c.veniens.Et est maximè vera,si primum ha
beat clausulam derogatoriam ad futura priuilegia ɔ̃ria, c.vni-
co,de exces.præla.li.6.Ampliaẗ,vt procedat ẽt si ẜm sit spãle,&
primum gñale,ẜm gl.in reg.generi, de reg. iu.& in summa 25.
q.2.Ampliatur scđo, etiã si primum spãle,& ẜm gñale, ẜm Bal.
hic,per tex.in l.3.C.de silentia.lib.12.Ad cuius l.ornatum. vide
Fel.col.7.q multa congerit,& vltra eum adde quæ scribit d.Ias.
in l.postquàm liti.C.de pac.Ale.cons.101. Visis instr̃is exẽptio-
num.col 2.& col.pe. lib.1. Fel.in c.Rodulphus. col.12.j̃.eo.Ge-
mi.cons.30.Quo ad primum,in prin.vbi consuluit, ꝙ per gña-
lem vel spãlẽ reseruationẽ, nõ p̄iudicaẗ hñti priuilegiũ optan-
di beneficia reseruata, de eo non facta mentione.Aduerte,qa
tex.in d.l.3.vr̃ probare oppositũ arguẽdo a spãli fauore Decu-
rionũ & silẽtiariorum, ergo in ɔ̃riũ est ius cõe.l.ius singulare.
ff.de leg.Vel saltem nõ p̄bat,qa loquiẗ de priuilegijs insertis in
corpore iuris, vt non teneatur ad collectas, nec ad alia onera.
l.2.C.eo.quibus nõ derogaẗ p gñalẽ dispõnem,nisi sit facta de
eis spãlis mentio,ẜm gl.in auth.qua in prouincia.C. ubi de cri-
mi. agi opor. secus ergo vr̃ in priuilegijs nõ clausis in corpore

iuris

iuris.Et per illum tex.dicit Soc.consi.i.col.x.li.2.ꝙ per ista ver
ba generalia,ꝙ molestari nõ possint,vel inquietari directe,vel
indirecte a quauis persona,non cẽsetur derogatum beneficio
restitutionis in integrum a iure concesso. Recipit ista regula
plures declarationes.Prima declaratio,vt procedat quando ꝑ
primum generale est acquisitum ius in re. Exemplum in pri-
uilegio decimandi in tota parochia,tunc illi non derogatur ꝑ
ſm ſpãle non faciens de primo mentionem, secus si per pri-
49 mum sit solum acquisitum ius ad rem, † vt d.c.quamuis, & d.
c.dudum,& per istam fallentiam saluatur iste tertius intelle-
ctus.Nam per priuilegium libere appellandi,non censetur ac
quisitum ius in re,sed ad rem:ideo ſm ſpãle.de quo hic,illi de-
rogat,licet de eo non faciat mentionem. Et ex hoc iustificat
consi.Corn.135.Licet in hæc,lib.4.vbi vult, ꝙ per ſm priuile-
gium, ꝙ in causis homicidii non possit appellari, nisi ad gu-
bernatorem,non derogatur primo,ꝙ omnes causæ primæ &
secundæ istantiæ debeãt diffiniri per officiales loci, ẽt ꝙ in se-
cundo sit generalis clausula,non obstãte.ex qua decisione ha
bes duas ampliationes ad hanc primam declarationem. Pri-
mo,vt procedat ẽt si ſm sit gñale, quia nõ derogat primo ma
gis generali: & rõ esse potest, quia quantum ad primum ma-
gis generale secundum hr̃ pro ſpẽ,secundum Bar.in l. i. §. i. ff.
de no.ope.nun.Scđo,vt procedat ẽt si in secũdo sit generalis
clausula,non obstante,qđ non pono pro constanti per ea, ꝙ
ĩ.dicentur. Contra istam restrictionem obstant plura.Primo
obst.tex.in d.c.quamuis,in fi.quem ponderat Aret.hic, vbi de
priuilegio generali de cõferendo beneficia deuoluta,ꝑ qđ est
ius acquisitum in re,& tñ ad huc illi derogatur per secundum
ſpãle,de eo non facta mentione.Ad istum tex.respondet Feli.
hic,col.3.post Gem. ꝙ ibi non dr̃ acquisitum ius in re cõtinẽs
commodum bursale,quia beneficia sunt integraliter conferẽ
da,vt in toto tit.vt ecclesia.benefi.sine dimi.confe. Nimirum,
si per ſm ſpãle derogatur primo gñali,de eo non habita men
tione.Ista solutio non satisfacit, qa rõ illa, quia ꝑ ſpeciẽ dero
gatʼ gñi,assignata in tex.est generalis, & vr̃ militare siue sit ac-
quisitum ius in re bursale, siue non.Secundo rñdet Gem.hic,
ꝙ ſm ſpãle non derogat in totum primo gñali,per quod acq-
situm est ius in re, sed bene in parte. & ita loquitur tex.in d.c.
ꝗuis.faciũt ꝗ dicit Fely.in c.in nostra,col. 28. ĩ. eo.sed istud re-
prehendit Fel.hic,& bene.Et vltra eum hoc attento dicendũ
esset,ꝙ indistincte derogaret ſm speciale primo gñali,qa sem
per agitur de tollendo primum quo ad vnam speciẽ conten-
tam in scđo.Defendendo istam solutionem posset dicit,ꝙ Ge
mi.velit.dicere,ꝙ ibi non derogat in totum,sed differtur effe-
ctus primi ad aliud tps,tunc ſm ꝑualet,& derogat primo quo
ad exequutionem differẽdam.Et ita procedat tex.in d.c.quam
uis.sed certe quo ad beneficium deuolutum, quod Papa con-
fert,derogatur primo simpliciter,& non differt. Tertio rñdet
Pan.ꝙ ista restrictio procedit,qñ est acquisitũ ius in re in qua-
libet ſpẽ contenta sub genere totaliter & absolute,alias secus:
in casu ãt d.c.ꝗuis.nõ erat ius acqſitũ in re absolute, sed cumu
latiue iõ ꝑ ſm ſpãle facilius ei derogatur.ista soluto nõ placet,
qa tex in d.c.dudũ,assignat duas rõnes.Primam, qa cumulati-
ue.Secundam,& eo præsertim,qa gñi per ſpẽm derogatur. Põ
dera verbum,præsertim, quod inuit regulam, gñi ꝑ speciem,
habere locum,ẽt cessante alia ratione,iuxta gloss. in l.illud, in
ver.maxime, ff.ad leg. Aqui. ego pro resolutione puto aduer-
tendum in hac materia,an Papa fuisset verisimiliter concessu-
rus ſm speciale,si habuisset notitiam primi gñalis, aut nõ.Pri-
mo casu ſm derogabit primo, ita procedit text. in d.c.quam-
uis,qui loquitur in priuilegio conferendi beneficia deuoluta,
cui Papa conferendo vnum beneficium deuolutum derogas-
set ẽt si recordatus fuisset de primo,vt dicit tex.in d.c.dudum.
Scđo casu ſm non derogat primo,ar.c.ex parte,ĩ.ĩ.de offi. del.
Ad cognoscendum autem an Papa, seu Princeps, fuisset con-
cessurus,vel ne,puto recurrendum ad coniecturas. Et tu nota
bis solutiones præmissas,quia ex ipsis potes elicere aliquas cõ-
iecturas vtiles in practica.Secundo obstat,quia de iure ad rem
50 † est ita facienda mentio,sicut de iure acquisito in re,alias im-
petratio est subreptitia,ſm Pan.in c.in nostra, in vlt not. & ibi
Fel.col.3.ĩ.eo.& bene facit tex in l.2.C.de nata.resti.Solutio,si
quæratur de iure acquisito ad rem,qđ hẽt certitudinaliter, &
necessario sortiri effectum,tunc de illo est fienda mentio,vt in
c.fi.de conces. præben.Puta,de receptione in canonicum, au-
ctoritate Papæ,quia tunc præbenda est affecta,c.tibi,de prebẽ.
lib.6.& in c.si soli,de concess. præben. eod. lib & in istis termi-
nis loquitur Pan.in d.c.in nr̃a.& isto mõ procedit text. in d.l.2.
vbi omino patronus est habiturus legitimã,ex iuris dispõne &
rõ est, qa iuri ad rẽ radicato nõ ꝑsumit velle Papã derogare,
nec est verisimile si sciuisset, ꝙ vellet tale ius radicatũ auferre.
Si vero loquamur de iure ad rẽ fragili, vt de receptione in ca-
nonicũ auctoritate capituli,& isto casu ſm derogat primo, ẽt
ꝙ de eo mẽtionẽ nõ faciat, ſm Ho.d.Ant.& alios cõiter in c.re-

latũ.ĩ.de ꝑben.qa tale ius ad rẽ,non afficit ꝑbẽdam, d.c.tibi q.
& ideo Papa etiam ꝙ sciuisset, verisimiliter derogasset, ergo
&c.Ex istis habes restringere istã primã restrictionem Pan. ꝙ
ſm ſpãle derogat generali,per qđ est acquisitum ius ad rem,ẽt
ꝙ de eo non faciat mentionem.Istud verum est, nisi ius ad rẽ
esset radicatum taliter, ꝙ nõ sit verisimile Papam voluisse illi
derogare.Scđo intellige procedere, si primum sit gñale re, &
nomine.Secus,si nomine tñ, puta qa veniat verificandum in
51 vna ſpẽ†gñis tñ,d.c.ex parte.Rõ,qa Papa si sciuisset,non dero
gasset,vt ibi dr̃. Et qa vbi genus venit verificandum in vna ſpẽ
tñ,hr̃ pro ſpẽ,l.nominatim, ff.de lib. & posthu. Bart. in l si do-
mus,ff.de lega.1.Et vbi primum est ſpãle,requiritur ꝙ fiat expſ
sa mentio de eo in scđo,c.cæterum,c.cum ordinem,ĩ.eo.Et ex
hoc iufertur,ꝙ non est verum,ꝙ ſm rescriptum, ꝑ qđ manda-
tur prouideri alicui de bñficio vacaturo in certa ecclesia,dero
get primo gñali, per ꝙ mandatʼ prouideri alteri de uno benefi
cio vacaturo in tota diœcesi, quo ad vacatura in illa ecclesia,qa
primum non põt dici gñale.Ex quo verificandum est in una
tñ ſpẽ ꝯprehẽsa sub genere, cuius ꝯrium decidit hic Compo.
& sequi vr̃ hic Pan.Sed ꝯrium firmat idem Pan. in d. c. ex par-
te,& in c.pastoralis,§.qm̃.in vlt notab.ĩ.eod.ꝑ pdicta.Scđo ista
regula declaratʼ,vt procedat qñ primũ priuilegium est ꝯ ius,se-
52 cus si sit ꝯforme iuri cõi, † tunc ei derogatʼ ꝑ ſm de eo non fa-
ciens mentionẽ,ſm Pan.hic.Sequuntʼ cõiter Doct.vt hic ꝑ Fel.
col.7.versi.fallit dicta regula. Rõ est euidẽs, qa sicut nõ tenetʼ
facere mẽtionem de iure cõi,ita nec de priuilegio illi ꝯformi.
Põt aũt dari priuilegium conforme iuri cõi, vt in scđo intelle-
ctu gl. dixi Tertia declaratio,vt nõ procedat,qñ primum esset
53 insertũ in corpore iuris,† tũc ei derogatʼ ꝑ ſm nõ insertũ, nul-
la de eo habita mentione.Ita tenent Doct.cõiter hic,vt attestatʼ
Pan.& Mod.qa ꝑsumitʼ,ꝙ Princeps habeat notitiã illius c.1.de
cõstitu.lib.6.Contrarium tenent Pan.Are.& Barb. quia priui-
legiũ nõ derogat iuri cõi,nisi de eo fiat mentio, c.ex parte, de
cap.mona.ergo nec ẽt derogabit priuilegio inserto in corpo-
re iuris,nisi illius mẽtio facta fuerit. Tenendo istã fallentiam
cõiter approbatam,rñdetʼ ꝙ assumptum Pan.est falsum, nam
priuilegia derogant iuri cõi,de eo non facta mentione, vt dixi
s.post Bal.in l.itẽ lapilli,de re.diuisio. & Fel. in c.nonnulli, col.
12.s.eo & Pan.hic in fine suæ distinctionis per istum tex.Et no
ta,qa Pan.incontinenti vr̃ sibi ipsi ꝯrius, qđ est mirandũ. Nec
ob tex in d.c.ex parte,quia ibi loquitur in priuilegio ꝯ ius con-
cilii,qđ hẽt clausulã derogatoriã ad futura priuilegia secũdum
Arch.in c.1.de const.lib.6.Contra istam fallentiam arguunt ꝗ
dam sic.Fortius.est priuilegium insertum,ꝗ non insertum.Pa-
tet,quia gñalis reuocatio ominum priuilegiorum non doro-
54 gat priuilegiis insertis in corpore iuris,†& tñ tollit non incor-
porata.ſm gl. in aut.qua in prouincia.C.vbi de cri.agi opor.cũ
concordan.de quibus per Fel.hic.col.8.& per Ias.in l.1. §. fin.ff.
de const.Prin.& ꝑ Fel.post Pan.in c.fi.col.3.s.de for.compet.&
Ioan.Bertach. in trac.de gabel.in x. q. 7. partis.Ad istud rñdeo
dupliciter.Primo ex mente Fel.fateor. n. assumptum, ꝙ Prin-
ceps difficilius tollit insertum,ꝑt tñ si velit tollere tam insertũ,
ꝗ nõ insertum. Vnde in terminis nostris ꝗritur de voluntate,
& non de potestate.Ad cognoscendum, qñ velit,inspicienda
est eius intentio.Sed quando concedit ſm priuilegium alicui
non faciendo mentionem de priuilegio non inserto,non pos
sumus coniecturare,ꝙ voluerit derogare non insertis ꝑꝑ præ
sumptam ignorantiam priuilegii non inserti, qđ est facti. Sed
bene possumus coniecturare, ꝙ voluerit derogare insertis in
corpore iuris, qa præsumitur ꝙ habuerit notitiam illorum,c.
1.de const.li 6.Et ista presumptio elicitur ad effectũ, vt ſm pri-
uilegium aliquid operetʼ,c.in his.de priu.Ista rõ cessat, qñ gñali-
liter reuocat omnia priuilegia.Nam tunc cum appareat,Prin-
cipem potuisse cogitare derogationem non insertorũ,& quo
ad ipsa possit reuocatio operari,non erit fienda extensio,vt ẽt
inserta tollantur.Scđo rñdeo,ꝙ priuilegia inserta in corpore
iuris censetur iura cõia inter priuilegiatos, ꝗtũ ad effectus iu-
ris,secundum glo.in proœ.clem.in ver. de cætero, & maxime
quo ad reuocationem,secundum gl.in c.vt circa,in ver. vt cor
porali, de elect.in 6. Et ideo sicut non est facienda mentio de
iure communi in priuilegiis, ita non est facienda mentio de
priuilegiis insertis in iure, quia dñr iura cõia. Verum si reuo
centʼ gñaliter omnia priuilegia, tunc censetur solũ reuocata
priuilegia non inserta,ꝗ sunt priuilegia simpl̃r, & nullo respũ
ꝑnt dici ius cõe.Nõ ãt reuocantʼ inserta, qa nõ sunt simpl̃r pri-
uilegia,sed aliquo respũ,& ſm qđ,dñr cõia.Sublimita modo &
restringe hãc fallentiam, vt nõ ꝓcedat in priuilegiis insertis in
iure hñtib.clãm derogatoriã ad futura priuilegia,qa de illis est
fiẽda ſpãlis mẽtio,c.ea te.ĩ.de æta.& qualita.c.qa ꝑꝑ,de resc. in
6.c.1.de excess.pla. e. li.sed certe idẽ in nõ insertis hñt.clausulã
derogatoriã,vt patet ex dictis iurib.Sed hic occurrit dubitatio
55 an clausula,nõ obstãtib.priuilegiis†in ꝯriũ faciẽtib.ẽt si deillis
oporteret facere ſpãlẽ mentionẽ,quorũ tenores de verbo,ad
verbum

bum haberi volumus pro exp̄ssis, sufficiat ad tollendum pri-
uilegia hñtica cłam derogatoriā ad futura priuilegia, nisi de ip
sis de uerbo ad verbū fiat indiuidua & sp̄alis mentio? Vr̄, ꝙ sic,
ꝑ tex. in ca. fi. de sen. excōmu. lib. 6. & in cle. j. de sepul. cum simi-
libus, & l. oēs, C. de præscrip. trigin. vel quadrag. anno. ¶Et ita te-
net Feder. de Senis consi. 47. Habita alias sequeret̄ absurdū ſm
eū, ꝙ si Papa vellet derogare oībus priuilegijs qbuscunque cō
cessis, ꝙ haberet necesse exprimere tenores infinitorū priuile
giorū ꝑ orbē ꝯcessorū tā ꝑ se, q̄ ꝑ antecessores suos. Et subdit,
ꝙ ita coīter tenet̄. Et ita tenet Io. de Ana. dicens istam esse com
munē. ꝯsi. 56. His q̄ in facto. allegat Pet. de Anch. in c. cū in pre
sentia, de censib. Bal. in c. cum dilecta, ȷ̄. e. Ang. & Ias. in l. sed &
si quis, §. q̄situ. ff. si qs cautionib. Ange. in d. l. oēs, & consi. 273.
Nō est dubiū. Ant. de But. cōsi. 2. Dicēs stilum curiæ ita se hr̄e.
Ale. consi. 215. Nec arguendi sumus, col. vij. lib. 2. Gem. cōs. 65.
Discutiā quodlibet, col. vj. & fi. vbi allegat Ant. de Butr. in con-
si. 52. & extrauagan. Bened. xi. incipiētem, dudū. Rota decisio.
603. quam nō iuueni. idē tenet Gemi. cōs. 120. ad fi. allegans Io.
And. in ca. unico, de excessi. p̄lato. & dicit stilū curiæ ita se hr̄e.
Qui tollit dubitationem, quia stilus est pro iure seruandus, ut
in d. ca. seq. Idē Alber. de Rosa. in l. 1. C. quam Impe. inter pupi.
& uidu. cogno. & Bar. in extrauag. ad reprimendū, in versi. nō
obstantibus. Contrariū tenuit Fede. de Senis sibi contrarius,
consi. 233. Casus talis est. Sed certè Fed. non se firmat ibi, licèt
dicat recurrendum ad Papā. Et istā partem tenuit Cy. in d. l. 1.
C. quand. Impe. inter pupil. & vidu. Pau. de Ca. consi. 55. Passus
iste dubitabilis. Cald. consi. 11. titu. de priui. Car. cōsi. 136. Factū
sic se hēt. colū. pe. Roma. 336. Quod indultum Petri. & consil.
398. In casu, quo q̄rit̄, colum. pe. Tu pro sedanda contrarietate
Doctorū, distingue duos casus. Primus casus, quādo Princeps
ꝑ uiam legis gn̄alis derogat omnibus priuilegijs, etiā si de illis
oporteret facere sp̄alē mentionē, & tunc tollunt ēt priuilegia
habentia clausulam derogatoriā ad futura rescripta. Et ita lo-
quuntur iura s̄. allegata. & ferè oīa alia iura allegata per Ioan.
And. in d. ca. vni. de exce. pla. & ita ēt firmat Felyn. in c. nonnul
li, col. 6. & seq. ȷ̄. eo. non tamen talis generalis reuocatio se ex-
tendi ad priuilegia inserta in corpore iuris, nisi ex aliis conie-
cturis appareat de mente Principis, secundum Lud. Ro. in d.
consi. 399. & faciunt quæ s̄. dixi. Secundus, qn̄ derogatur om-
nibus priuilegijs per uiam alterius priuilegii vel rescripti. Et
tunc putarem animaduertendum esse ante oīa qualiter clau-
sulæ derogatoriæ vtriusque priuilegii sunt cōceptæ, & p̄ualēt
illæ, quę sunt maioris efficaciæ. Ita Card. in ꝯsi. 136. col. fi. Si ue-
ro sint æqualis æfficaciæ, tunc si ſm priuilegium sit cōcessum
motu proprio, ꝓcedat prima op. Si ad postulationē partis sup
plicantis, ꝯtraria priuilegia hēri pro expressis ac si de uerbo ad
verbum forent relata, & tunc procedit contraria opin. Ita di-
stinguit Cal. in cōsi. 11. Pau. in d. consi. 55. Roma. in d. cōsi. 327.
Istæ rōnes. Deci. consi. 165. Viso tenore, per totum. Sublimita
hanc fallentiā secundo, nisi ſm priuilegium non insertum cō
56 tineret manifestam iniquitatē, †q̄a tūc eēt de falso suspectum
iō non derogaret inserto, c. sequen. vbi dicetur. Tertio sublimi
ta, vt non procedat quoties insertum est sp̄ale, & ſm nō inser-
tū est generale, l. non est nouum, & l. nā & posteriores, ff. de le-
gi. & ibi Bar. facit tex. in d. l. 3. C. de silen. lib. xij. Limitatur quar-
to loco ista principalis cōclusio, nisi primum priuilegium eēt
subreptitium, vel aliàs nullum, tunc de eo nō est necessaria fa-
57 cienda mentio † in scd̄o, ſm Gemi. in cap. qm̄. col. 48. distin. &
voluit gl. in ca. ex tenore, & in c. in nr̄a, ȷ̄. eo. Limitatur quinto,
nisi primum priuilegium esset multum vulgare, tunc ualeret
58 scd̄m & primo derogaret, ēt de eo non fcā mentione, qa, † p̄su
mitur ꝙ Princeps habeat notitiam de tali uulgato priuilegio,
sicut de iure secundum Bal. in l. 2. in fi. C. quæ sit long. ꝯsuetu.
Fel. latissimè in ca. 1. in 3. ampliatione, ȷ̄. de re iudic. Et ad pro-
positum faciunt q scribit idē Fely. in c. sup literis, vers. 3. regula,
ȷ̄. eo. Vltimo, qa secundum sp̄ale derogat primo generali, si de
eo sit facta mentio, dubitat an ꝓcedat si ꝑ secundū sp̄ale tollat̄
59 primum generale ferè in totū. † Exemplum in priuilegio exē-
ptionis a decimis, concesso alicui domino & possessori quasi
omnium prædiorum alicuius loci, non obstante priuilegio de-
cimandi concesso alteri in illo loco. Crederem ꝙ non, quia si
Papa sciuisset derogari primo cum tanto præiudicio, non con
cessisset verisimiliter, argumen. dicti cap. ex parte, & eorum
quæ s̄. dixi. Et istud sensit Panor. ȷ̄. dū dicit, ꝙ ēt si teneamus, ꝙ
indistinctè secundum speciale derogat generali, prout tenent
Hosti. & alij, quos s̄. retuli, tamen non derogabit cum grauis-
simo præiudicio primi priuilegiati ex tacita mente Principis,
argumen. ca. suggestum, ȷ̄. de deci. quod bene notabis. Glo. fi. q̄
secundum Pan. est sup verbo, speciale, sed secundū librū meū
est sup verbo, mandatum, diuidit in sex partes, vt hic per eum.
Circa primū membrū glo. de p̄ualidate rescriptum ad lites, fa-
cias tres ꝯclusiones. Prima conclusio. Scd̄m rescriptorū sp̄ale
60 derogat generali, de eo ēt non facta † mētione, ut hic, secundū
unum intellectum, & in iuribus allegatis in glo. & per Pan. ui-
delicet in ca. studuisti, de offic. dele. & in ca. pastoralis. Et licèt
Deci. ex quibusdam dicat illa iura non probare, tñ vnico ver-
bo potest rñderi, vt s̄. dixi, ꝙ Papa simpliciter se fundat in re-
gula, generi per speciem, & non rōnibus adductis ꝑ eum. Am-
pliatur, ut non solum ꝓcedat si speciale sequatur. ut dixi, sed ēt
si p̄cedat, c. abbatē, ȷ̄. eo. q tex. non loq̄t in rescriptis ad lites, sed
ad beneficia. Tamen Panor. dicit probari idem in rescriptis
ad lites, pp rōnē regulæ, generi per spēm. & sic sensit rn̄sionē,
q̄ s̄. dedi ad cōsiderationes Decii. Et pro ista ampliatione facit
alia ꝯclusio, q̄ est, ꝙ gn̄alis dispō nunq̄ trahit̄ ad specificata, l. do
li clausula, ff. de uer. obl. ca. cū dilecti, vbi Abb. in ultimo not. ȷ̄.
de don. Sic ēt sic gn̄alis non derogat legi sp̄ali præcedenti, l.
nam & posterioris, ff. de leg. no. in l. sciendū, ff. qui satisd. cogā.
sic ēt statuta gn̄alia non derogant dispositis ꝑ antiqua statuta
specialia, ut pulchrè ꝑ Alb. Gand. in trac. mal. in titu. de mul. q.
a statu. depen. col. 7. ver. itē pęna. Fallit primo q̄tum ad speciem
61 generalis rescripti iā declaratam, †qa q̄tum ad illā r on deroga
tur rescriptio gn̄ali, ꝑ secundū sp̄ale, d. ca pastoralis, §. J. Rō est,
quia p̄inde est acsi a prin. illa spēs fuisset sp̄aliter expressa, si-
cut dicimus in legato gn̄ali seruorum, in quo electus postea cē
set legatus a prin. l. cū in certis, ff de le. j. & istā rōnem assignat
gl. in c. cum in multis, in ver. quorū, de rescr. in 6. Scd̄o declara,
ut procedat quādo primum rescriptum generale ꝯplectit̄ plu-
ra sub signo vniuersali, vel indefinito, secus si plura ꝯplectit̄ di-
62 stributiuè, †secundū Ant. in c. cum dilecta, in 2. not. ȷ̄. e. Tertio
declara, ut procedat ꝙ si sit gn̄ale re, & noīe, secus si noīe tm̄ qa
63 in una tm̄ specie verificandum veniat, †ar. c. ex parte, j. ȷ̄. de of-
fi. dele. & eorum, q̄ s̄. dixi in artic. de præuali. priu. Secunda con
clusio. Rescriptum generale sequuta specificatione, præfer-
64 tur alteri gn̄ali †non specificato, secundum Host. in d. c. pasto-
ralis, per rationem illius tex. seq̄t Pan. hic. Deci. dicit, ꝙ potest
ista conclusio ꝓcedere in materia rescriptorū, q̄ est modici p̄-
iudicii, secus in alia mā p̄iudiciali, ꝑ tex. in l. 3. ff. q & a qb. iūcta
l. si hr̄s, ff. de optio. lega. Tu ꝯsidera, ꝙ illa iura non faciūt in pro
posito, quia ibi primū legatū erat sp̄ale, & secundum genera-
lē uerificādum in una spē tm̄. Item Deci. mouet probabile du-
biū. Quid si non sit facta aliqua specificatio & vtrunq; sit gn̄a-
65 le, qd̄ p̄ualebit? Rñdet, ꝙ minus gn̄ale derogabit † magis ge-
nerali. pôterat allegare tex. in l. seruo manumisso, de pecu. le.
Sed dubitatio consistit, qūo cognoscet̄ quorū alterum sit mi-
nus gn̄ale. Rñdet, si vnum concerni cās, alterum personas, dr̄
66 minus sp̄ale † illud, ꝙ concernit ꝑsonas. Exemplum, si cāæ pu-
pillorū committat̄ vni, cāę vltimarū voluntatū alteri, si con-
tingat agitari cām alicuius substōnis ꝯ pupillū, vel noīe pupil-
li, erit iudex cui commissę sunt cāæ pupillorū, qa censet̄ minus
gn̄ale, allegat Bal. in l. j. in 3. q. ff. de offi. Consu. & i l. executorē,
C. de exec. rei iud. Tu aliter dicas, ꝙ illud cēsebit̄ magis sp̄ale &
67 p̄ualebit, quod hēt cām magis fauorabilē, † ſm Bart. in extra-
uag. ad reprimendū, in uersi. non obstan. Pau. de Cast. in l. non
est nouū, ff. de legi. Et iō si cāæ ultimarū uoluntatū demādent̄
iudici ordinario, cāę pupillorū demādarētur iudici extraord.
tunc uideret̄ dicēdū, ꝙ dēret p̄ualere rescriptū directum ordi-
nario, qa eius iurisdictio est fauorabilior, & ita consuluit ipse
Dec. consi. 3. per totum, maximè col. v. Aduerte tñ, qa Bar. non
ꝯsideraui fauorē cāæ respectu iudicij, seu iurisdictionis, sed
respectū ipsarū ꝯtrouersiarū, q̄ d elegant. Iō diligētius cōside-
68 rabis. Tertia ꝯclusio. Primū rescriptum sp̄ale p̄ualet scd̄o sp̄ali
†nisi in scd̄o fiat mētio de primo, c. ceterū, ȷ̄. eo. & ibi dicam, qa
est locus suus. Vnum non omitto. qd̄ tangunt Mod. hic post
Fel. in d. c. ceterum. Quod rescriptum, ꝑ qd̄ cōmittit̄ vnus arti-
culus cāæ alteri derogatæ derogat primo, ēt non facta mētio-
69 ne † de eo. Mod. assignant rōnē, qa p̄sumit̄, Papam habere sciē
tiā cāæ principalis, committēdo vnum articulum tantum. Et
ubi facit actū ex certa scientia, non potest allegari subreptio,
ut no. Panor. & ibi Fel. latè, in c. nonnulli, ȷ̄. eod. Tu considera,
ꝙ ista ratio non uidetur concludens. Licèt. n. per commissio-
nē unius articuli inferatur scientia causæ principalis, non ta-
men infert, ꝙ Papa habeat certam scientiam primi iudicis, vn-
de non faciendo mentionem de primo rescripto, vr̄ ꝙ secun-
dum sit subreptitium. Finge iudicem primum peritissimum,
& timoratæ conscientiæ, cui pp eius ꝓrogatiua à Papa cām de
legauerat; certè si habuisset notitiam de tali delegato, non ita
de facili auocasset articulum ab eo. Hinc est, ꝙ taciturnitas di-
gnitatis vitiat rescriptum, secundum gl. in ca. cum ordinem, ȷ̄.
eo. Pro ista tñ decisione facit, quia magis speciale derogat mi-
nus speciali, ut s̄. dictum fuit. Secundum facit, quia primum re
scriptum, per qd̄ tota causa fuit commissa, cēset gn̄ale quo ad
oēs articulos eiusdē cāæ, ergo ꝑ ſm sp̄ale unius articuli tm̄ dēt
derogari primo gn̄ali, vt s̄. in j. conclu. Fallit tamen, quando
iam esset super articulo inchoatus ꝓcessus, quia tūc de proces-
su saltē esset fiēda mētio, c. inter monasteriū, de iudici, ca. corā,
de offic. delega. Aduerte ēt, quia ista conclusio etiam ꝓcedit, si
primum

primum speciale fuerit prius præsentatū citata parte, vel saltē
fuerit præsentatū ante, q̃ primus impetrator opposuerit cōtra
sm rescriptū, c. vt debitus, sm quartū intellectū, de quo hic per
Pan. j. de appel. Quem intellm sequūtur Ant. Pan. & Mod. ibi,
& vr̄ cōis sm Moder. hic Aliū etiā intellm planiorem tradide-
runt antiqui, vt refert ibi Ioan. And. vt ibi per eum. Circa præ-
ualiditate priuilegij & rescripti concurrentium, habes ex di-
ctis, Pan. quatuor conclusiones. Prima, rescriptum posterius
70 derogat priuilegio† continenti idem, quod ius cōmune, secun
dum Pan. hic per istum text. secundum unum intellectum, se-
quuntur alii. Tu aduerte primo, ꝙ iste tex. non vr̄ ꝓbare, quia
secundum ipsummet Pan. s̄. post Host. rescriptum secundum
dicitur contra ius, & sic est priuilegium. Præterea hic secun-
dum est speciale, primum generale. Secundo aduerte, quia cō
clusio videtur impossibilis: nam aut volumus dicere quod re-
scriptum sit secundum ius, & tunc concordant, & vnum non
debet alteri derogare. Aut volumus dicere, quòd rescriptū sit
contra ius, & tunc non valet, nisi in eo sit clausula, non obstan
te, vt s̄ dixi. & posito, ꝙ in quibusdam casibus valeat. tamen
transit in priuilegium, secundum glo. in c. j. in uersi. noscatur,
de constitu. lib. 6. Retenta tamen hac conclusione limita eam
pluribus modis, vt hic per Dec. Primo limitatur, vt procedat si
priuilegium sit conforme iuri communi in totum, secus si in
71 parte, † & in parte contra ius, tunc non ualeret rescriptum, nisi
fiat mentio de priuilegio, allegat dictum Inno. in ca. ueniens,
de præscrip. quòd ornat ibi Felyn. col. 1. & Alex. consi. 62. libr. j.
Sed tu aduerte, quia Innoc. Alex. & alij loquuntur in secundo
priuilegio impetrato ab eodem ad ampliationē primi, de quo
non fuit facta mentio. Nos loquimur in rescripto impetrato
ab aduersario. Nisi dixeris, ꝙ ista conclusio debet intelligi de
rescripto impropriè, quod est contra ius, ut licet colligere ex
eo, ꝙ vbi conclusio fundatur in isto tex. vbi secundum erat ꝯ̃
ius, quod rescriptum appellatur, quia cā ēt per illud delegatur.
Limita secundo, nisi rescriptum concedatur ab eo, qui prius
72 priuilegium concesserat, † tunc non ualet rescriptum, nisi fa-
ciat mentionem de tali priuilegio, licèt conformi iuri com-
muni, argumento eius, quòd dicitur de statuto conformi iu-
73 ri communi confirmato, quòd † non tollitur, nisi in rescripto
sit facta mentio de confirmatione, secundum Ioan. Andr. in
addi. ad Specu. tit. de testa. super rubr. & glo. in cle. dudū, in ver
bo, pacta, de sepul. ca. cum aliquibus, de rescri. libr. 6. Conside-
ra, ꝙ etiam istud non vr̄ uerum, nam sublato iure communi
intelligitur etiam sublatum statutum illi conforme, secundū
Fel. hic, colum. pen. post Ioan. And. & alios, in ca. 1. de constitu-
tio. libr. 6 Non obstat dum dicit Felyn. verum nisi statutum sit
confirmatum; quia verum, quando fuit confirmatum statu-
tum editum ab alio, ut hic per Felyn. colum. penul. versicu. li-
mita 6. Cum ergo ista conclusio procedat, quando priuile-
gium fuit ab altero concessum, multo magis si ab eodem, &
sic ratio Dec. concludere videtur oppositum. secus ergo videt̄
si ipse fecit statutum, & rescrptum tolleret ius commune, se-
cundum eum, super quo cogitabis. Duas alias fallentias po-
nunt Felyn. & Deci. hic videas per te, quia nihil adderem. Secū-
da conclusio. Rercriptum non faciens mētionem de priuile-
74 gio, dante formam rescriptis impetrandis, non valet, † secun-
dum Pan. per tex. in ca, cum ordinem, j. eod. sequuntur alii, &
idem tenet Pan. in ca. monasterium, col. 4. j. de re iudica. Tu ad
uerte, tex. in d. c. cum ordinem, nō dicit ꝙ sit facienda mentio
de priuilegio, sed de otdine, & sic vult ꝙ rescriptum impetra-
tum, non seruata forma tradita ꝑ priuilegium, non ualeat. Et
ꝑ illum text. Bal. ibi, & Mod. hic dn̄t, ꝙ rescriptum impetratum
75 ꝯ̃ scholarē, tacito ꝙ sit scholaris, non valet. † nec ꝯ̃ feudatoriū,
tacito, ꝙ sit feudatarius, authen. habita, C. ne filius pro pat. &
c. cæterum, j. de iud. Considera etiam, ꝙ ista illatio nō benè se-
quitur ex tex. in d. c. cū ordinem, qa licèt scholares, & feudata-
rij habeāt certos iudices ex priuilegio, nō tamen priuilegium
eorū dat formā rescriptis impetrādis. Credo tn̄, ꝙ in scholare
decisio nullā patiat̄ ꝯtrouersiā. qa si Papa sciuisset eū esse scho
larē, non ita de facili cōcessisset rescriptum, per qđ derogatur
priuilegio, auth. habita, C. ne fil. pro pat. vt est text. & ibi Abb.
in 1. notabi. in c. fi. j. de præsumpt Tertia conclusio, Rescriptū
non faciens mētionē de priuilegio, quo ꝯcedit̄ exceptio ꝑem-
76 ptoria, valet; † non tn̄ p̄iudicat priuilegiato, respū exceptionis
ꝑemptoriæ, sm Pan. quē alij cōiter sequuntur, ut hic ꝑ. Fel. co. ix.
Rō est, qa sicut de exceptione peremptoria. † non est necessa
77 riò facienda mentio in rescripto, c. j. de litis conte. libr. 6. eo. mō
nec de priuilegio continente exceptionem peremptoriam.
Ratio rationis est, quia exceptio subreptionis est dilatoria, &
opponitur ad differendum iudicium, cap. inter monasterium,
j. de re. iud. Exceptiones aūt peremptoriæ non possunt regula
riter opponi in uim dilatoriarū, l. peremptorias, C. sen. rescin.
non pol. vt no. in d. c. j. Ergo bn̄ seq̄t, ꝙ taciturnitas perēptoriæ
exceptionis, nō hēt inducere subreptionē talē, q̃ possit oppo-
ni in uim dilatoriæ. Et iō infero, ꝙ si taceat̄ in supplicatione ali
qua exceptio peremptoria, q̃ possit opponi an̄ litē ꝯtes. in uim
dilatoriæ, ꝙ isto casu rescriptū erit subreptitium, & nō valebit
si exceptio subreptionis opponat̄. Quæ āt sint exceptiones pe
rēptoriæ, q̃ pn̄t opponi an̄ litē ꝯtest. Duæ numerant̄ in d. c. j. vi-
delicet, exceptio trāsactionis, & rei iud. Est & tertia exceptio
iurisiurandi, q̃ etiā est litis finitæ, l. 1. & 2. ff. de iureiu. & ꝙ taci-
78 turnitas† rei iudicatæ & trāsactionis, vitiet rescriptum, firmat
Fel. in c. sup literis, col. viii. j. eo. Ias. in l. cās vel lites, C. de trāsac.
facit tex. in l. fi. C. sen. rescin. nō posse. Ale. ꝯs. 94 & seq. & ccxxiii.
ad fi. libr. 2. Nec sufficit, ꝙ de re iud. fiat mētio in p̄cibus, nisi ēt
in rescripto ad sit cl'a, non obstāte re iudi. secūdū Ale. ꝯsi. 136.
col. 2. eod. lib. 2. Et ꝙ taciturnitas transactionis vitiet rescriptū,
etiā firmat Fel in ca. ex lr̄is, j. de off. dele. Sūt q̄dā aliæ ꝑempto-
riæ, q̃ pn̄t opponi an̄ litē ꝯtest. de q̄bus ꝑ Pan. in ca. j. col. 2. j. de
ordi. cogni. videlicet exceptio notatoria, ꝑ quā excipiēs offert
incontinenti se ꝓbaturū. An aūt taciturnitas istarum inducat
vitiū subreptionis: crederē ꝙ nō, qa pōt iudex non admittere
has exceptiones an̄ litē cōte. si uelit, vt ꝑ Pan. in c. fi. co. fin j. de
libe obl. & si nō sunt tales, q̃ necessario hēant impedire litis in-
gressum, sicut exceptiones litis finitæ, de quibus s̄. ex istis uera
sit ꝯclusio, ꝙ taciturnitas exceptionis ꝑemptoriæ cōpetentis
aduersario, non reddit rescriptum subreptitium etiam si sit ta-
lis, q̃ posset opponi an̄ litem conte. dūmō nō sit exceptio litis
finitæ. Tu adde, ꝙ eo. mō falsitas narrata circa merita cāæ, vn̄
resultat exceptio peremptoria, non reddit rescriptū obrepti-
79 tiū, † secundū Pan. in c. ex parte B. col. pe. de foro compe. Fallit
in rescriptis ad bn̄ficia. Nā in illis taciturnitas exceptionis ꝑem
ptoriæ, inducit vitiū subreptionis, secundum glo. in d. c. 1. Imo
& Moder. hic. Inn. in d. c. cū ordinē, per tex. in cap. constitutus,
j. eo. qđ ita ēt tenet Pan. in c. fi. in 3. not. j. de p̄sumpt. Intellige
tn̄ istud verum esse in rescriptis ad beneficia merè gratiosis, se
cus in rescriptis ad bn̄ficia in forma cōi, seu in forma paupe-
rū, qa talia æq̄parant̄, q̄tū ad subreptionē, & obreptionē rescri
pti ad lites, secundū Io. An. Ant. Imo. & Fel. col. 2. in ca. postula-
sti, j. eo. Fallit etiā ista cōc l'o, si priuilegium cōcedens exceptio-
nem peremptoriam, daret formā resciptis impetrandis per ea,
quę dicta sunt in proxima conclusione. Quarta cōclusio. Priui
legiū impetratū lite penden. nō facta mentione litis penden-
80 tiæ, † non valet, c. fi. j. ut lit. pen. c. cām, q̃ j. de testa. Qđ procedit
etiā si ꝑ simplicitatem, & absque dolo tacita sit litis pendētia,
secundū Bal. in d. c. fi. qđ reputat singulare Ias. in l. fi. C. vt li. pēd.
Amplia, ēt si priuilegium cōsequutiuè veniat ꝑꝑ aliud, adhuc
non p̄iudicat liti, de qua non est facta mētio, l. si iudex postea-
q̃, ff. de iudi. & ibi ꝑ gl. l. nemo pōt, cū glo ff. de le. 1. Bar. in l. 1. ff.
de pę. Pan. in ca. 1. de obli. ad raciocina. sed qualiter dr̄ inducta
81 litis pendentia: Doc. hic, & vbique cōiter rn̄dēt, ꝑ citationē † Al-
legant glo. in cle. vnic. vt lite pend. Tu adde Soc. consi. 38. co. 4.
lib. 1. & ita teneas. Non. ob. tex. in d. c. causam quæ, in versi. post
commissionem factā. quia intelligo post commissionem, scili-
cet effectualem, quæ demum dicitur, effectualis, si iurisdictio
sit perpetua, & ꝑpetuatio inducitur per citationē, ca. gratum,
j. de offic. deleg. Ista conclusio limitatur, ut procedat in priui-
legiis concessis ad petitionem partis. Secus in priuilegiis con-
cessis motu proprio. secundum glo. in l. qui autem, ff. si quis
cautio. Quam sequuntur *communiter* Doc. hic, & ibi. Tu de hoc,
& de reliquis ad istam conclusionem pertinentibus, dic vt ꝑer
Aret. & Fel. in d. c. causam, quæ.

SVMMARIVM:

1 *Periurus priuandus est beneficio, propter reatum periurij.*
2 *Periuri sunt infames, quibus portæ dignitatis sunt clausæ.*
3 *Periurium, grande delictum est.*
4 *Periuri ab agendo sunt remouendi.*
5 *Periurus qua pœna puniatur, vsque ad nu. 12.*
13 *Periurus an ipso iure sit priuādus beneficijs, an verò ꝑ sn̄iam, vsq; ad n. 18.*
14 *Periurus, an sit infamis de iure canonico, vel ciuili.*
16 *Emphyteuta, qui iurauit in instrumento inuestituræ, an cessans per annum a solutione pensionis, cadat ab emphyteusi.*
22 *Arguere an liceat de feudo ad emphyteusim.*
23 *Periurio non priuatur vasallus feudo, nisi in casibus a iure expressis.*
24 *Beneficio renuncians, priuatur per renunciationem.*
25 *Impetrans licentiā renunciandi a superiore potest compelli beneficio cedere.*
26 *Renūciatio meticulosa licèt mero iure valeat, tn̄ rescindit̄ actiōe qđ me. cā.*
27 *Rescriptū cōcessū ad petitionē ꝑtis subintelligit̄ cōdō, si p̄ces veritate nitāt.*
28 *Impetratis carere debet mendax precator.*
29 *Rescriptum conditionale non reddit conditio, quæ tacitè inest.*
30 *Impetrans probare tenetur supplicata vera esse, si aduersarius ea neget.*
31 *Rescriptū īpetratū fuisse ꝑ tacitnitatē veritatis, ꝓbare tenet̄ illud eccipiēs.*
32 *Rescriptum contra stilum curiæ, est de falsitate suspectum.*
33 *Priuilegium tollens ius tertij, præsupponitur prima facie falsum.*
34 *Suspicio in rescriptis quos effectus operetur. vsque ad nu. 35.*
35 *Suspicio falsi pro veritate habetur, nisi a suspecto contrarium probetur.*
36 *Consuetudo, quid differat a stilo, & ritu.*

37 Præiscē

37 Præciſè dictio, quid importet.
38 Copulatiuæ dictiones ſex habent proprietates.vſque ad nu. 48.
48 Copula ubi ſuas proprietates,& naturam ſeruare non poteſt,neceſſariò reſoluenda eſt in diſiunctiuam, vel expoſitiuam.
49 Copula quonam pacto cognoſcatur,quòd non ſtet copulatiuè,uſq;ad nu.57.
58 Copula in iudicialibus,non requirit cõcurſum copulatorum, quãdo omnia ad effectum,de quo agitur,non ſunt neceſſaria.
59 Copulatiuè plura deducens in libello,ſupplicatione,uel in articulis,non uidetur ſe aſtringere ad probandum ea,quæ non ſunt ad uictoriam neceſſaria.
60 Impetrans beneficium tanquam uacans per mortem,& quouis modo uacet, ſufficit probare unum modum uacationis.
61 Diſiuncta ſeu alternatiua , non magis affirmat unam partem quam alteram.
62 Copulata omnia reus ſe aſtringens ad probandum,adhuc actore non probante debet abſolui.
63 Sñĩa,in qua ſufficit unã ex plurib.cauſis,expreſſis uerã eſſe copulatiuè ualet
66 Lex ubi reqͥrit actũ cũ qualitate,nõ ſufficit ꝓbare actũ, niſi ꝓbet̃ qualitas.
67 Reus confitens delictum deductum cum qualitate,adhuc non poterit puniri, qa nõ cẽſetur confiteri qualitatem.quòd nouem modis ſequentib. reſtringit̃.
77 Decreti liber an ſit approbatus pro lib.iuris authentico.nu. 80.
78 Gratiani dicta inſerta in Decretis,an dicantur approbata.
79 Decreti rub.an poſſint allegari,ſicut aliæ rubricæ aliorum librorum.
81 Confirmatio quæ poteſt referri ad actum ualidum & inualidum intelligitur ſe ad actum ualidum referre.
82 Confirmatio generalis nunquam trahitur ad reprobata ſpecialiter.
83 Deciſiones Rotæ an ſint authenticæ, & habeant uim legis.
84 Regulæ cancellariæ Apoſtolicæ,an habeant vim legis.nu.85.

EX parte. ¶ Diuidit̃,& ſummat̃, vt hic ꝑ Abb.
1 Not.primo,ꝙ ꝑiurus eſt † priuãdus
bñficio ꝑꝑ reatum periurij.Pro iſto notabili Pan.al
legat tex.in c.quærelam,ĩ.de iureiur.ſed ibi ſ̃m vnũ
intellectum,periurus erat ꝯductor,& a conductione repellit̃,
non tm̃ ꝑꝑ periurium,ſed quia ſatisfaciebat dño de penſione.
Item allegat text.in c.peruenit, ĩ. de fideiuſſo. ſed ibi dr̃ ꝑiuriũ
ſuſpendendũ,non priuandum.Item allegat tex.in c.cum non
ab homine,ĩ.de iudi.qui optimè ꝓbat.Rõ eſt ſ̃m gl.in d.c.que-
2 relam,qa periuri†ſunt infames,22.q.v.ſi quis conuictus, & l. ſi
qs maior,C.de trãſ.Et infamibus portæ dignitatis clauſule eſſe
debent,c.inter dilectos,de exceſ.ꝑla.l.2.C.de digni.libr. xii. Iſta
rõ non vr̃ bona,qa iſtud notabile ꝓcedit etiã ſi ſit periurus ta-
li periurio,ꝙ non irroget infamiã ſ̃m Panor.in c.tua nos,in 2.
notab.de iureiur.& dicam ĩ.Ratio ergo vr̃ eſſe propter odium
3 ꝑiurij,& reatus magnitudinem.Eſt †.n.periurium grande ſce-
lus,c.fi.xxij.q.j.ubi dr̃,ꝙ talis pœna iniungenda eſt ꝑiurio, qua-
lis homicidæ uoluntario, & adultero.Imo videt̃ delictum gra-
uius homicidio.cap.ille,xxij.q.v.& ibi no. Archi. Imo diſputat
S.Tho.ij. ij. q.89. arg. 3.an ſit grauius peccatum, q̃ trangreſſio
voti.de quo etiam dubitat Soc.conſi.7.co.4.lib.j. & adeo graue
eſt,ꝙ ſummus pœnitentiarius Papæ non poteſt diſpenſare cũ
periuro,niſi habeat ſpeciale mandatum,ſ̃m Gemi.conſil. 105.
in 2.dubio.Amplia idem in epiſcopo periuro,vt etiam priuan-
dus ſit epiſcopatu,c. cum quidam,ĩ.de iureiu.Imo magis,quia.
Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe.
Crimen habet,quanto maior qui peccat,habetur.
c.ſicut dignũ,ĩ.de homi.l.ꝑſbyteri.C.de epiſc.& cler. Secundo
amplia, vt ẽt priuetur omnibus bñficijs, & efficiatur incapax
bñficiorum obtinendorum perpetuo,ſ̃m Pano.in d.c.tua nos.
Tertio amplia, vt ẽt ab altaris miniſterio ſit perpetuo remo-
uendus,d.c.cum non ab homine,& c.at ſi clerici, de iu. Quar-
to amplia, vt procedat ẽt in eo, qui non eſt propriè periurus,
tamen quo ad vulgi opinionem reputatur periurus, vt in eo,
qui ꝯſtituit ſe inter duo iuramẽto ꝯ̃ria,dicto c.tua nos, quẽ re-
putat ſingularem Ludo.Ro.ſing.ſtatim allegando. Qđ intelli-
ge uerum, q̃tum, ad hoc, ꝙ poſſit priuari bñficijs non aũt re-
moueri ab executione ordinum,ſ̃m Pan.ibi Quinto amplia ẽt
in non obſeruante promiſſa per fidem ſuam, uel per Deum,
vel per iſta verba ſic me Deus adiuuet,vt dr̃ in c.ego N. de iure
iu.Ita Pan.in d.c.querelam,ad fi.& in c.ad aures, qđ met. cauſa.
Ex præmiſſis liquido cõſtat,q̃ acriter iura inſequant̃ periuros.
4 Hinc eſt,ꝙ remouet†eos ab agendo, d. l. ſi quis maior. Quod
uerum eſt in cã,in qua fuerunt periuri,non in alia, ſ̃m gloſ. in
c.paruuli.xxii.q.v.no.in ca.dilecti, ĩ. de excep.ꝑ Ale. & Mod. in
d.l.ſi quis maior,Bal.ꝯſi.393. Super primo,lib.4. Alia etiam pœ
na punitur, qu a priuatur perpetuo beneficio probandi per
5 iurm̃,nunquam.n.† amplius admittitur ad iurandum, d.c.par-
uuli,& auth.ei qui iurat, C.de bon.auth. iudi. poſ. Qđ intellige
in iuro oneris,& non honoris,ſ̃m Pa.in c.lr̃as.col.fi. & ibi Fely.
de ꝑſum.ꝑ tex in c.cũ in eccleſiis,ĩ de maio. & obed. Fuſtigan-
6 dus†eſt ẽt ꝑiurus,ſ̃m gl.in l.ſi duo patroni,§.fin.ff.de iureiu.Itẽ
7 † ꝑt puniri pœna exilij,l.de ꝑiurio, ff.de crimi.ſtel.Item † pœna
8 capitis,vt in Authen.vt non luxur.con. nat.§.qm̃ q̃dam, ꝙ eſt,
qñ per ſacra ꝓhibita ex conſuetudine iurat,vt ibi.Sed ꝓ prima
vice,ſeu pro ſecunda,& tertia,ponendus eſt ad catenã, quãdo
per ſacra prohibita deierat, ſ̃m Cro. & Saly. in l. 2. C. de rebus
cred.Item pœna leg.Iuliæ de falſis,vel de ſicar. l.j. §.j.ff.de ſicar.
9 Qđ eſt qñ deierauit † teſtificando ad effectum perdendi homi
nẽ,vt ibi. Si uero in cã ciuili,punitur pœna falſi,l.j.in prin.ff.de
fal.l.Lucius, ff. de his, qui no.infa.Item pœna arbitraria rõne
contẽptæ religionis,l.cunctos populos,C.de ſum.tri.& fid. cat.
Limita præmiſſa,vt procedant,quando quis deierauit in alte-
rius læſionem, ſecus ſi nullis interſit; puta contrauenit cleri
10 cus iuramento de non comedendo carnes. † Iſto caſu ſolum
Deum habet ultorem,quia ſolum Deũ offendit.Ita gl. & Doc.
in d.l.2.C.de re.cred.Limita ſecundo, vt procedat in periurio
11 inobſeruantiam † iuramenti liciti: ſecus in periurio propter
inobſeruantiam iuramenti illiciti,ca.grauis,c.ſignificauerunt,
ĩ.de cenſi.ita limitat glo.in c.diffinitio,xxij.q. iiij. Quod intelli-
ge verum,niſi quis ſe ꝯſtituerit inter duo iura ꝯ̃ria, ut ſ̃. dixi in
4.ampliatione,ſ̃m Lud.Ro.ſing.501.incit.Periurus.Scias etiã,
ꝙ periurus,qui deierauit in iurando de calumnia, non poteſt
12 puniri criminaliter,† ſecundum Bal.conſi. 299. proponitur,li.
5.forſitan etiã non eſſet iſto caſu priuandus beneficijs,qa glo.
Inſtit.de pœna teme.litig.in verſic.religionem, dicit, ꝙ ſolum
Deum habet vltorem: aliàs ſequeretur,ꝙ quilibet clericus liti-
gans & ſuccumbens deberet priuari, quia iurauit de calum-
nia,c.cæterum,de iura.calum.& ab euẽtu conſtat,ꝙ inciuiliter
iurauit cum ſuccubuerit,l. rem non nouam,§.fi.C.de iud.Non
audeo tamen firmare,ne detur audacia clericis inſtituendi li-
tes calumnioſas.Vide an, & quando periurus poſſit criminali-
ter accuſari & puniri, per Lamb. de Ramp. diſtin. lxx. Iuxta
13 hoc dubitatur,an periurius ſit ipſo iure priuatus † bñficijs, an
priuandus ꝑ ſententiam.Pan.in uerbis ſuis ſenſit,ꝙ ueniat pri-
uandus, & ita ſe haber *cõĩs* opinio,vt atteſtantur Fely. & Mod.
& tenuit gl.1.in c.fi.ĩ.ne ꝑla.uices ſuas.Pro iſta parte adducun-
tur plura.Primo,qa nunquã imponenda eſt pœna priuationis
14 niſi † reperiantur expreſsè impoſita a iure,ſ̃m gl.in c.fi. ĩ.de iu
repatr.& in ſumma,xv.q. viij.c.inuentium,xvi.q.vlti.ca. 1.q fue.
pri.caũ.benefi. amit. l. at ſi qs,§. diuus,ff.de relig. & ſump. fun.
cum concor.alle.per Felyn.hic,& id cap.querelam.de iureiu.&
Corſe.in repe.rub.de iureiur.in 9.q.Ale.conſi.103.Videtur pri
ma conſideratione,col.pen.& 124.in prin lib.6.& in ſpecie, ꝙ
nullus ſit priuandus beneficio,niſi expreſſo iure caueatur, eſt
gl.in cle.2 in uerſi.ſuſpectus,de ui.& ho. cleri. Circa iſtud fun-
damentum conſidera, & non concludit, quia fateor aſſum-
ptum: ſed dico ꝙ a iure eſt impoſita pœna priuationis benefi-
ciorum ꝑꝑ periurium,vt hic; & iuribus ſ̃.allegatis. Vtrum mõ
ſit ipſo iure impoſita uel ne,non colligit̃ ex iſto fundamento,
niſi fortè deducatur fundamentum hoc mõ:ſicut nõ eſt impo
nenda pœna priuationis,niſi iure caueat̃,ita non eſt dicendũ
15 ꝙ ſit impoſita ipſo iure, niſi per legem exprimatur, & ꝙ † in
dubio pœna nõn intelligatur impoſita a iure,tenet gl.in c. vni
co,ĩ.de ſagit.Inno.in c.bonæ,2.in uerſi.poſt mortem,ĩ.de elec.
Bal.in l.1.in fi.C.de legi. Secundo adducitur, homicida nõ eſt
16 priuatus ipſo iure † beneficijs,ſecundum Panor.in ca.cum no-
ſtris,col.fi.poſt Inn.de conceſ.ꝑben.& in c.fi.in v.not. de exceſ.
ꝑla.cum concor.de quibus per Fel.hic.ergo nec periurus, qui
in pœna non diſtat ab homicidia,d.c.fi.xxij.q. 1. poſſet ad iſtud
rñderi,ꝙ periurium quo ad quid eſt delictum grauius homici-
dio,d.cap.ille,xxii.q.v.iõ nõ eſt bona ſimilitudo.Tertio induci-
tur iſte text. in uer. per ſententiam epiſcopi. ſed poteſt dici, ꝙ
debet intelligi per ſententiam,ſ.declaratoriam, ut in cap. cum
ſecundum,de hæret.lib.6.& l.ſi quis maior,C,de tranſac.Quar
to inducit̃ iſte tex.in uerſi remouetur,& in d.c.querelã. in uer.
excludat̃.q̃ cum ſint futuri tꝑis,denotant priuationẽ faciendã
eſſe per ſententiam,ſ̃m glo.in regula,in pœnis,de reg. iu. & in
l.in criminali,C.de iuriſd.om.iud.ſed poteſt dici,ꝙ fallit quãdo
uerba priuatiua futuri tꝑis ſonãt in factum, ut dicam ĩ. Quin-
to ſtringit tex.in ca.peruenit,ĩ de fideiuſ.ubi periurus ſuſpẽdi-
tur ab officio & beneficio, & ꝯñr non põt dici priuatus. Qui-
dam reſpondent,ꝙ ibi tolleratur periurus in beneficio, quia
priuatio reſultaret in damnum fideiuſſorum, quorum reſpe-
ctu cauſatum eſt periuriũ.Sed iſtun nihil eſt,quia tex.uult,ꝙ ꝑ
iurus poteſt ſatisfactionem a creditoribus habitam perceptio-
ne tot reddituum beneficii ſit ſuſpenſus, & non priuatus, cu-
ius ꝯ̃riũ eſſet dđm,ſ̃m ſolutionem iſtorũ. Sexto facit text. in c.
niſi cũ pridẽ,circa prin.& ibi no.d.Ant.inf.de renun.vbi tex.ꝙ
crimina etiã irregularitatẽ inducentia, non priuant crimino-
ſum beneficijs ipſo iure. Contrarium opin. tenet And. Sicu.
hic,per iſtum tex.in uerſi.remouetur,& in d.cap.querelam, in
ver.remouẽtes.& ꝑ tex.in d.c.tua nos, in uerſi.excludat̃.q̃ ſunt
uerba priuatiua ſonantia in executionem facti, non iuris.
Et ubi uerba priuatiua futuri temporis denotant executio-
17 nem facti, important † priuationem ipſo iure, cap. fina. & ibi
no.d.Ant.inf.de poſtula.Ale.in d.conſi.103.col,viij.Ad iſtud re
ſpondet Fely.uerum eſſe in dubio,ſecus ſi per alia iura contra-
rium appareat,c.poſtulaſti,in uerſi.ſpolietur, iuncto ca. cleri-
ci.inf.de cleri.excom. mini. in caſu noſtro per iura, de quibus

ſ.ↄſtat,ꝙ eſt priuandus p ſnĩam, non ipſo iure, igitur. Sed tu
aduerte, qa iura ſ. allegata poſſunt euitari mõ, quo ſ. excepto
tex.in d.c.puenit.Scđo rñdet Dec.ꝙ hic,& in dictis iuribus ver
ba executiua fuerunt appoſita in reſcriptis, & directa ad iudi-
ces.vñ debent intelligi ſm naturã iudicij,& ſic mediante ſnĩa,
ſm Hoſti.Imo.& Aret.in c.ſignauerũt.de teſt.ſicut ẽt in ſimi-
li dicit Bar.in l.præſcriptione,col.2.C.ſi ꝯ ius,ꝙ ſi Princeps ſcri
bat iudici, ꝙ faciat reſtitui fundum alicui,intelligitur median-
te cãæ cognitione,& ſnĩa.Sed ad iſtud facilis eſt rñſio, ꝙ ſi in-
telligatur mediante ſnĩa declaratoria,ſatis verificat̃ in natura
iudicij,vbi pœna ipſo iure imponitur,d. ca. cum ſi.Scđo arguit
ꝯ cõem: periurus eſt infamis,vt ſ. dixi: ſed infamia priuat ipſo
18 † ſcõ militem armatæ militiæ cingulo ſuæ dignitatis, l. ij.§. mi-
les. ff.de his, qui not. infa. Ergo eo. modo priuabit militẽ cęle-
ſtis militiæ.eſt.n.bonũ argumentum de vno ad alterum,vt no.
in l.miles,ff.de re iudi. & ita expreſsè tenet gloſ. in d. §. miles.
de qua facit feſtum Pan.in ca.at ſi clerici. col.ix.j.de iudi.& idẽ
vr̃ uelle glo.in l.fruſtra, C. de re mili.li.11. & dicit text.in l.infa-
mia,C.de digni.eo.lib. ꝙ infamia q̃ſitum admitit honorem, p
verbum p̃ſentis tpis,& ſic ipſo iure.Ad iſtud rñdet Panor.in d.
c.q̃relam,& Fel.hic,ꝙ argm̃ de milite armatæ militiæ, ad mili-
tem cęleſtem,non procedit.Fortè uolunt dicere, ꝙ loquimur
in pœnalib.in quibus non debet fieri extenſio,reg.odia, de re
gu.iur.in 6.Cõſidera ꝙ punire delictum periurii, intereſt rei-
publicæ,l.ita vulneratus,ff.ad leg.Aquil.& ubi non datur ratio
diuerſitatis,etiam in exorbitantib. procedit iſta æquiparatio,
ſm Alex.in d.l.miles,co.1.allegantẽ gl in l.ſtipendia,C. de exe-
cu.rei iudi. Vnde Fely.hic rñdet,ꝙ non eſt expeditũ, ꝙ piurus
ſit infamis & verum dicit de iure ciuili, quo periurus non eſt
19 infamis,† niſi in caſu ſpeciali l.ſi quis maior, C. de tranſactio.
Sed de iure canonico eſt maximum dubiũ. & retenta opinio-
ne,ꝙ etiam de iure canonico periurus nõ ſit infamis infamia
iuris,quam viſi ſunt tenere Pan.& Fel.in c.teſtimonium, j.eo.
ſolo adhuc non eſſet gñalis,quia in periurio pp inobſeruantiã
iuramenti de futuro, omnes concedunt, ꝙ periurus ſit infa-
mis,p tex.in d.l.ſi quis maior.cogitabis ergo.Secũdo iuxta præ
miſſam q̃ritur,an emphyteuta,qui iurauit in inſtro inueſtitu-
20 ræ,ceſſans per annum a ſolutione pẽſionis, cadat † ab emphy-
teuſi.Præmiſſa faciũt,ꝙ ſic,& ita decidit Bal. in d. c.querelam,
Ale.ↄſi.85.Non puto.repetito in cõſi.126.li.1.ſequit̃ Cor.in re
petitione rub.de iureiu.in x.priuilegio.& Iaſ.in d.l.ſi qs maior,
col.3.Ferra.cautel.xx.Contrarium tenet And. Baſig. hic, quia
iurm̃ regulatur ſm materiã ꝯctus,ſuper quo interponit̃, & re-
cipit oẽs ↄdõnes,quas recipit ille ꝯctus,,l.fi. C.de non nu. pecu.
& pp iſtud fundamẽtum de iſta deciſione dubitat Iaſ. in l.ij. in
10.q.C.de emphyteu.Doctor meus,Rochus de Curte,concor-
dabat iſtas opiniones hoc modo. Aut empyteuta iurauit ſim-
pliciter ſtare ꝯctui,& tũc procedat opi.Baſig. ꝯ Bal. aut iurauit
explicitè obſeruare omnia,& ſingu. & tunc procedat opi. Bal.
allegat Franc.de Curte ſeni.ſingu.ſuo 54.ubi probat iſtam di-
ſtin. ex doc.Bald.in ca.quæ in eccleſiarum,col xij ſ. de conſtit.
vbi Bal.dicit,ꝙ regula d.l.fin.procedit in ſimplici iurõ, ſecus in
iurõ explicito,qa tunc habet locũ l.ſi quis maior. & iſtam di-
ſtin.ad aliud propoſitum facit Card.ↄſi. j. ſub rubri. de iureiu.
dicens,ꝙ non prohibetur opponere exceptionẽ ſimulationis
q ſimpliciter iurauit ſtare ꝯctui, ſecus ſi explicitè iurauit oĩa
& ſingula vera eſſe,de quo latè per Ale.& Mod.in l. nemo põt
ff.de lega. j.Quid tenẽdum Credo opin.Bald. poſſe defendi in-
diſtinctè ab iſto fundamẽto,qđ facit, & retorquetur ↄtra eos:
nam licèt de iure cõi non cadat emphyteuta, niſi ceſſauerit p
triennium de iure ciuili,l.2.C.de iure emphyt. & per biẽnium
de iure cano.c.potuit de loca.tñ natura ꝯctus eſt,ꝙ ſoluat om-
ni anno,& iurm̃ debet intelligi præſtitum cum iſta qualitate
quòd omni anno ſoluatur penſio: & ſi emphyteuta non ſol-
uit,contrauenit ꝯctui & eius naturæ, & ↄñr iuramento. ergo
incidit in periurium.Et ſi dixeris,de natura ꝯctus eſt,ẽt ꝙ non
cadat,niſi elapſo biennio:concedo,ſed dico,ꝙ non cadit, quia
ceſſauerit,ſed cadit pp periurium. Contra tñ hãc deciſionem
obſtant duo Primo obſtat ↄcluſio,de qua ſ. quòd pœna priua
tionis nunq̃ imponitur,niſi reperiatur p legẽ expreſsè impo-
ſita. Sed non reperitur l.cautum,ꝙ emphyteuta ſit priuandus
emphyteuſi,pp periurium, ergo &c.Scđo arguendo de feudo
21 ad emphyteuſim,valet argm̃, † vbi non datur rõ diuerſitatis,
ſm Spe.tit.de feud.§.quoniam.ver. 4. Bar. in l. ut iuſiurandi. §.
ſi liberi,ff.de oper. lib. Bal. in auth. ſi quas ruinas, C. de ſacro-
22 ſan.eccle.Vaſallus aũt pp periurium non priuatur feudo, † ni-
ſi in caſib.expreſſis a iure,ca.1 §.illud,2.q̃ fue. pri. cau. beneſic.
ami. ergo emphyteuta in iſto caſu etiam non priuabitur em-
phyteuſi, quia nulla eſt lex expreſsè hoc tale dicens, ut dicit
tex.in §.optimũ,in Auth.de nõ elig.ſecũ.nub. Et ſi dixeris, di-
cit Bal. ꝙ iſtud decidit in d.l.ſi quis maior rñdeo, ꝙ non deci-
dit expreſsè,ſed per extenſionem Doctorum extendentiũ illã
legẽ ad oẽs ꝯctus.Cogitabis ergo diligenter.Nota ſecundo, ꝙ

23 per renunciationem priuatur renuncians † beneficio, ca.ſup
hoc,c.ex tranſmiſſa,j.de renun.c quàm periculoſum, vij. q. 1.
Amplia,etiam ſi reſignatio aliquo defectu eſſet nulla, ca. ꝙ in
dubiis,de renun.& ibi Panor.Ampliat, vt ſit renunciãs priua-
tus ipſo iure,licèt Fel.hic contra. Amplia tertio etiam in Pa-
pa renunciante Papa tui,c.1.de renun.lib.6.Amplia quarto, vt
24 impetrans licentiam renunciandi a ſuperiore, poſſit † com-
pelli bñficio cedere,c.quidã,j.de renun. Quinto adde, ꝙ obli-
gans ſe ad non mouendum qõnem ſuper bñficio, poterit etiã
amoueri ab illo,c.audita,de reſtit.ſpol. & ibi declarat Panorm.
in 2.no.Iſtud no.ſm Pan.hic, procedit in renunciatione ſpõ-
25 tanea,ſecus in meticuloſa: † quæ licèt mero iure ualeat, tñ re-
ſcindit actione,qđ met.cã,c.abbas,c.ſuper hoc, j. ꝙ met. cã. Et
in tm̃ reſtituitur qui per metum reſignauit,ꝙ nõ eſt opus no-
ua collatione,c.ſi vero,& ibi Abb.& Fel.j.de iureiu. Ideo dicit
Rota,quam refert Fel.in d.c.ſi vero,& Dec.hic,ꝙ renũciãs bñ-
ficio ad effectum, ut frater relaxet a carceribus, p̃t bñficiũ re-
petere.Similiter ſi clericus grauatus ab Epo ĩdignatione com-
motus renũciat bñficio,ↄpetit ſibi ius repetendi,qa nõ ſponte
reſignauit,ſm Gem.in d.c.q̃ periculoſum.Similiter renũcians
bñficio timore excõicationis,põt illud recuperare,ſm Barb.ↄ-
ſi.19.lib..3.ſequitur Dec hic.Adde etiam vnum caſum, in quo
renũciatio meticuloſa eſt ipſo iure nulla,qñ clericus per dñm
tpalem incarceratur, & renunciare ↄpellitur, cle. 2. §.ſanè. de
pę.Tertio no.ꝙ in reſcripto ↄceſſo ad petitionẽ partis,ſubiun-
26 telligit̃ ↄdõ,ſi preces ueritate nitantur.† Amplia etiã in reſcri-
pto motu proprio conceſſo,in quo ſubintelligitur ↄdõ, ſi cãæ
motiuæ ueritate nitant̃ ſm Card.conſi.96.& 98. Papa uniuit,
vt hic per Fely.& Mod. Amplia ſcđo, ẽt ſi reſcriptũ ſit p̃ciſum
& exequutiuum, l.ſi non cognitio, C. ſi ꝯ ius. Limita dupli-
ter, vt hic p Dec.& ante eũ iſtas duas limitationes tradit Iaſ. in
l.fin.C.de diuer.reſcr.Circa primam limitationem aduerte, qa
non eſt propriè limitatio. Quia ſi cauſa expreſſa in reſcripto
propriè ad obſeruantiã iuris ſit falſa, reſcriptum erit ſubrepti
tiũ,dũmodo fuerit cã,quare Princeps conceſſerit, c. ſuper lr̃is.
ſ.eo.Potes ergo litare ex his q dixi,in cap.1.in pe.ↄcl.ſ.eod.Ad-
uerte ẽt circa iſtud not.ad duo.Primo, ſm quoſdam ob. text.
27 in l.& ſi legib.C.ſi ꝯ ius.ubi datur regula,Mendax,p̃cator† care
re debet impetratis: quæ regula præſupponit nullitatẽ reſcri-
pti.Regula uerò hic tradita p̃ſupponit validitatem.Sed fallun-
tur iſti,qui ſic arguunt: qa iſtæ duæ ↄclu. idem important, &
tex.in l.fi.C.de diuer.reſcr.vtitur iſtis clauſulis p ſinonymis.Nã
vtraque p̃ſupponit validitatẽ reſcripti; q̃tum ad effectum co-
gnoſcendi de ueritate p̃cũ; & cognita falſitate, uult reſcriptũ
28 non ualere.Scias etiam,ꝙ iſta ↄdõ, † ſi ita ſit (qa tacitè ineſt)
non reddit reſcriptum ↄdõnale,l.ↄdõnes q̃ extrinſecus, ff. de
condi.& demon.ca.ſignificaſti,inf.de elec.Ideo non ſuſpendit
iuriſdictionẽ iudicis,ſed exercitiũ,vt hic p Fely. & Mod. & per
Fel. in c. fi.col.vij.inf.de præſum.Tertio aduerte,quia gl.in §.&
ſi leg.xxv.q.2.dicit,ꝙ hodie non vr̃ habere locũ iſta decretalis,
ſed diſtinguendum eſt,ut in c.ſuper literis,inf.eo.Tñ ſi cõſide-
rabis,diſpõ iſtius decreta. habet locum retenta diſtin. de qua
in d.c. ſuper lr̃is.Ex iſtis infert Pano.ꝙ impetrans tenet̃ pbare
29 ſupplicata uera eſſe,† ſi aduerſarius ea neget. alleg. Io.And. in
c.j.de litis conteſt.lib.vj.Tu adde tex.in ca.quia circa, & ibi Pa-
nor.in 2.& 3.no.inf.de conſang.& affi.& dicit Soc.cõſ.164.Vi-
ſa bulla,col.2.iu 2.parte,ꝙ impetrans hẽt pbare ſi opponatur,
ꝙ expreſſa ſunt falſa.Si uero opponatur reſcriptũ impetratũ
30 fuiſſe per taciturnitatem veritatis † tunc excipiens pbabit. al-
legat not.in iſto c.& iſta eſt theorica. Io.And.in d.ca. 1.Pan. in
c.fi.col.2 inf.de p̃ſump.Limita,niſi impetrans haberet intẽtio-
nem fundatam iuris p̃ſumptione, tunc in excipientem trans-
fertur onus probandi,ſm Panor.in d.c.fi.3.notabi. Cætera ui-
deas p Fel.in c.ↄſtitutis,co.1.ubi Abb.inf.eo.Quarto nota,ꝙ re
31 ſcriptum ꝯ ſtylũ curiæ,† eſt de falſitate ſuſpectũ,vt hic, & in c.
in memoriam,xix.diſtin.idem in priuilegio ꝯ ſolitum curſum
priuilegiorum,c.cãm q̃.inf.de teſtib.c.ex parte,de capel.mona.
Et ideo Panor.in c.ex parte,2.inf.de offic.dele.decidit, ꝙ priui-
32 legium tollens ius tertij,† præſumitur prima facie falſum,quia
Princeps non ſolet ſimilia priuilegia concedere. Et ad iſtud
Fel.& Mod.hic, cumulant infinita.& dum allegat gl.in l.ſi quis
ſub ↄdõne, ff. de conditio. inſti. quæ uult, ꝙ clauſulæ inſolitæ
inducant ſuſpicionẽ fraudis & doli, adde quæ ſcribit Fel. in c.
ſi cautio,col.17.in fi.inf.de fide inſtrõ.Cur.conſ.66.& cõſil. 74.
col.antepe.vſq; ad fi.conſilij,vbi habentur oĩa,de quib. hic per
Mod.& plura alia.Et dũ dicũt ꝙ citatus in forma inſolita non
tenet̃ ↄparere, Adde Iaſ.in l.1.§.1.col.2.ff.ſi quis ius dicẽti non
obtẽpe.Operat̃ iſta ſuſpicio plures effectus. Primus eſt, ꝙ im-
33 petrans remitti dẽt cũ reſcripto, † ſeu priuilegio ad Papam,&
ſm Bale.& Cardi.& Imo. debet remitti ligatus ſub fida cuſto-
dia,& iſtud pbat̃ hic,in illis verbis, venire compellas. Quidam
arguunt contra hoc de c.in memoriam.vbi dr̃ eſſe in poteſta-
te Epiſcopi detinere in carcere talẽ de falſitate ſuſpectum,do-
nec Pa-

nec Papam cerciorauit, ergo non debet eum trãſmittere. Soluunt, ꝙ eps debet transmittere poſt monitionem ab eo fcãm, ſi fuerit requiſitus p Papam. Et ꝙ non teneat tranſmittere añ monitionem, probatur per tex. in d. ca. cãm q̃. Alij dñt, ꝙ eſt in ptãte Epi eum retinere in carcere, per tex. in d. c. in memoriã, in ver. poteſtas, ſit iuncta l. non quicquid, ff. de iu. Sed iſtud non placet, per tex. in c. 2. de crimin. fal. & licet iſti rñdeant ad iſtum tex. qui loquitur in aperta falſitate, tamẽ longè fallunt, qa tunc eſſet puniendus, nedum retinendus, c. ad falſariorum, de crim. fal. & quia ille tex. vtitur verbo, redarguẽda videris, quo etiam vtit tex. in d. c. in memoriam, non obſtat tex. in d. cap. in memoriam, in ver. poteſtas ſit. quia ptãs data Epo cõſiſtit in modo retinendi, videlicet in carcere, vel ſub alia cuſtodia, non retinendo, vel relaxando. Operatur ſcdò, ꝙ ordinarius, ſeu delegatus

34 non debet parere talibus reſcriptis, & priuilegijs † nec illa executioni mandare. Ita probant iura præallega. & clarius in d. ca. ſi qñ, j. eo. Operatur tertiò ꝙ impetrans poſſit puniri pęna fal-

35 ſi, † niſi probet reſcriptum emanatum fuiſſe ſub illa forma a curia, c. porrecta, & ibi Pan. in 2. notabili, j. de ɔfir. vti. vel inuti. vbi dicit, ꝙ hodie propter appoſitionem ſigilli, ſeu bulle, purgatur valde iſta ſuſpicio. Adde pro iſto notabili text. in l. iubemus, C. de proba. p quem cõſuluit Cur. conſ. 56. col. 7. & pen. quòd ſu-

36 ſpicio falſi pro veritate hr̃, † niſi a ſuſpecto contrarium ꝓbet, & eſt ſpãle in crimine falſi, vt ex ſola ſuſpicione quis puniatur, ſm eũ in allegato conſ. 56. 66. & 74. s̃. allegatis, vbi infinita cõſilia ɔgerit. & idem volunt Arch. & Gem. in d. ca. in memoriam.

37 Scias in ſuper, ꝙ ſtylus † eſt ſm ius, conſuetudo propriè ɔ ius, vt per Ale. conſ. 36. Viſo themate, col. fin. Ritus verò eſt qdam modus actui ordinãdo ſolemnitatem ꝑbens, ſm Pan. in c. cum ſecundum, in 1. notab. j. de tempo. ordina. Qñq; ius aliter ſumitur vt in c. ɔ Chriſtianos, de hrti. lib. 6. Quinto nota, ſm Pan. ꝙ

38 dictio, præciſè, † idem importat ꝙ abſolutè, & ſine cauſe cognitione, allegat glo. in ca. ɔ Chriſtianos, de hære. lib. 6. Subditque, ꝙ dictio, ꝑciſè, appoſita in ſtatutis, habet vim clauſulæ derogatoriæ ad ɔria ſtatuta, ſm Iac. de Are. in l. oẽs populi, ff. de iuſt. & iur. Circa primam partem huius notab. ꝙ idem ſit præciſè, qđ abſolutè, multa adducuntur hic per Feli. & Mod. Sed tu aduerte, ꝙ tex. in d. ca. ɔ Chriſtianos, in altarnatiua videt ꝓbare ɔriũ. Scdo Pan. ur̃ malè loqui, dum dicit, ꝙ importat idem, quod ſine cauſæ cognitione, qa iſte tex. aliàs eẽt ſuperfluus. Item copula poſita in medio ɔrium oñdit, & ɔrium tenent Bald. & Mod. hic. Et ɔriũ tenet Bar. in l. ſtipulatus ſum Damã, ff. de verb. obli. vbi Alex. & Mod. ɔriũ d. l. vulin terminis in c. licet de euitanda, in verſi. exceptione, j. de elec. comprobat ẽt iſta opin. ɔ Pan. ex iis, quæ ſcribit Iaſ. in l 3. §. in amittenda, ff. de acqui. poſ. & in d. l. omnes populi, & per Ale. in l. 1. col 4. in fi. & ſeque. ff. ſi cer. pet. Dec. hic concordat opin. diſtinguendo: cuius diſt. comprobo ex eo, qđ voluit Barto. in l. a diuo Pio, in prin. ff. de re iud. vltimò moueo vnam difficul. ɔ tex. qa videtur velle, ꝙ ſi eẽt mẽtio primarum lrarum, ꝙ valuiſſet reſcriptum, ẽt ꝙ mandaſſet Papa reſtitutionẽ fieri ꝑciſè. Cõtra, cãæ cognitio eſt de iure diuino, ſm Pan. in c. 1. col. 2. de cauſa poſ. & proprie. ergo Papa non debuiſſet poſſe tollere, cle. paſtoralis, de re iu. Solutio ꝓ nunc, iſte tex. loquitur in bñficialib. in quib. Papa hẽt ptãtẽ auferendi vnum bñficiũ ab uno, & dare alteri, ſm Feli. in c. q̃ in eccleſiarũ, colũ. 12. & ſeq. s̃. ti. j. p tex. in c. 2. de ꝑbe. in 6. Ad veritatẽ copulatiuæ

39 † requirit cõcurſus oĩum copulatorũ, l. ſi hrdi plures, ff. de cõd. inſt. §. pe. Inſt. de her. inſt. per gl. hic, & in cle. in plerisque, in ver. & populo, de ele. & procedit ſiue copulata affirmatiuè copulẽtur, ſiue negatiuè. Si. n. copulantur plura affirmatiuè, requirit, ꝙ omnia concurrant affirmatiuè: ſi copulent negatiue, requiritur, ꝙ concurrant negatiuè, & ſic neutrum fiat, l. ſi quis ita, ff. de ver. ob. & procedit ẽt in pęnalib. & odioſis. Requiritur. n. ad hoc, vt qs poſſit puniri, ꝙ oĩa copulata reſpũ pęnæ incurrendæ vera ſint, ſm gl. in c. j. in ver. cõtra iuſtitiam, de re iu. li. 6. Quam ſeqtur Pan. in c. j. col. 3. de off. ord. & Bal. in l. fina. C. de pena iud. qui ma. iudi. ad idem gl. in l. mancipia, C. de ſerui. fug. per quam dicit ibi Iaco. But. ꝙ ſtatutum puniens turbantem alium in ſua poſſeſſione pęna c. librarum, & ad reſtõnem poſſeſſionis, non hẽt locum in eo, qui turbauit tm̃, & nõ abſtulit poſſeſſionem, quia ambo copulata non concurrunt. Sequit Lu. Ro. ſing. ſuo inci. ſtatutum, dicens ſe ex hoc lucratum fuiſſe ſex florenos, & quædam alia. Sequit Io. Berta. in trac. de Epiſ. in 2. li. q. 22. primæ partis vbi ex hoc infert, ꝙ ſi ſtatutũ dicat, ꝙ teſtis falſum deponẽs puniatur pœna c. librarum. & ad intereſſe partis, quòd niſi ex eius dicto lædat, pars, non poterit puniri, q̃q̃ falſum depoſuerit. Procedit ẽt eɔ, qa ſi ſtatutum pro eod. delicto imponat plures pęnas, oportet ꝙ oẽs imponant, l. nemo, 2. C. de epiſ. aud. tenet Bar. in l. quid ergo, §. pena grauior, ff. de his, qui not. infam. Et iſta eſt prima natura, & ꝓprietas copulatiuæ. Et adde inq̃tũ, s̃ dixi, ꝙ ẽt requiritur concurſus copulatorum negatiuè, quod decidit Cor. conſi. 191. Dato, col. 1. lib. 2. limita & declara, vt per Soc. in l. ſi is qui, §. vtrum, col. 3. ff. de reb. dub. Secunda proprie-

40 tas copulatiuę eſt, ꝙ copulet ęquè pincipaliter, † ſm gl. in c. querelam, de ſimo. & ibi Abb. infert ad q. de qua per Fe. in ca. quanto, j. de iud. facit quod voluit Bar. in l. j. ff. de pec. leg. & eſt tex. in l. ſi cui, & ibi Bar. ff. de ſun. inſt. & quod decidit Ale. conſ. 2. colũ. pe. lib. 3. & quæ ſcribit Iaſ. in l. Titiæ textores, §. 1. ff. de le. 1. vbi cõcludunt Doct. ꝙ dicens ſententiam nullam, & ſi qua eſt appellat, vr̃ deducere appellationem, & nullitatem æque principaliter, ɔ gl. in l. 1. C. qñ prouo. non eſt. neceſ. & ɔ Saly. in l. vni. C. ſi de momen. poſſ. ſue. app. Tertia proprietas eſt, ꝙ copulet diuer-

41 ſa, † ſm glo. in rub. ff. de iur. & fac. ig. Pan. hic, & p Doct. in varijs locis. Cor. conſi. 70. In hac, col. pe. li. 2. glo. in l. ſi duo, C. per quas

42 perſo. no. acqui. Quarta proprietas eſt æqualiter copulare, † l reos, §. cum in tabulis, ff. de duob. reſi. l. 3. §. ſi quis ita, ff. de eo, qđ cer. loc. l. ſi quis Titio, ff. de vſufr. accr. l. ſi hæredes nominati, ff. de leg. 1. l. ſi ꝑ filio, ff. de vul. & pup. vbi Pau. de Caſt. infert, ꝙ ſi condemnatus ſit ſindicus, & commune in centum, cenſetur ſindicus condemnatus in 50. & cõe in aliis quinquaginta. Et ꝑ hoc vr̃ tex. in l. qm̃ iudicem, vbi glo. Bal. Ang. & Sal. C. de appe. Bal. in c 1. qui feu. da. poſ. Et Ale. ibi infert, ꝙ ſi ex forma ſtatuti electio Bidelli ſpectet ad vniuerſitatem & rectorem, tantam vocem habebit Rector, quantam vniuerſitas. Et ſimilẽ qõnem determinat ita Ang. & Im. in l. liber homo. §. Titius, ff. de hære. inſt. per illum tex. & Lu. Ro. conſi. 99. Viſo propoſitę q thema te. Hoſt. Ioan. And. Pan. & alii, in c. poſtulaſti, de conceſ. preb. facit deciſio Soc. conſi. 40. Ex actis geſtis, in 1. dub. lib. 1. Et q̃ ſcribit Cur. conſ. 54. Sæpe & frequenter, poſt Bar. & alios, in l. ſi cũ dotem, §. transgrediamur, ff. ſol. mat. Limita primo, vt per Bart. in l. ſeruus communis ita, ff. de ſtip. ſer. niſi natura contractus

43 † aliud ſuaderet. Limita ſecundò, niſi ex coniecturata mente

44 diſponentis † ɔrium videatur dctm, l. quidam relegatus, cum l. ſeq. ff. de reb. dub. Et hoc modo procedit text. in l. fundus ille, iuncta declaratione gl. ff. de ɔh. emp. Limita tertiò, niſi copula

45 cadat inter perſonas grauatas, † quarum aliquæ grauari non pñt: quia onus ſpectabit in totũ ad illũ, q grauari potuit, l. ſi ex duobus, §. 1. & ibi Iaſ. in 6. nota. & l. ciuitatib. §. Lucius, ff. de lega. 1. Limita quartò, vt per Soc. conſil. 108. lib. 3. per totum. Quin-

46 ta proprietas, † ꝙ copulet vniformiter, l. Seiæ, §. Caio. ff. de ſun. inſt. & ibi latè Bar. & ſic natura copulæ eſt, repetere qualitates præcedẽtis copulati in ſequens, & eɔ, ſm gl. in l. ſi ſic, ff. quẽad. ſer. amit. quam multum ɔmendat Iaſ. in l. fi. col. pe. C. de ſucceſ. edic. facit deciſio Bar. in l. ſi legatarius, ff. de leg. 1. de qua hic per Fel. co. xv. ver. fallit v. Et hanc deciſionem Bar. extollit Lud. Ro. ſing. 380. redditus relictus, & conſi. 231. Præmiſſorum Doctor. & Soc. conſi. 280. Conſiderata contingentia, lib. 2. Ex quib. pridie dicebam, ꝙ ſubitò teſtoris hoc modo concepta, ſubſtituo proximiorem de genere meo, & ſuos; ꝙ illa copula, & ſuos, operatur ꝙ filii ſororis non intelligãtur ſubſtituti. Quia propter copulam, & ſuos, datur intelligi, ꝙ ſui etiam debent eſſe de genere, cum copulet vniformiter, & ea quæ ſunt eiuſdem gñis, l. fin. §. cui dulcia, ff. de fun. inſt. facit quod conſuluit Cor. conſi. 139. Placet mihi, li 2. Sexta proprietas eſt ampliare quãtum poteſt,

47 † l. ea tamen adiectio, ff. de leg. 3. Eſt verum, ꝙ Bart. in l. ſi is qui ducenta, §. vtrum, ff. de reb du. reſtringit illum text. qñ copula ponitur inter duo adiectiua neutraliter prolata. & quidam dicunt ibi eſſe, quia copula erat iuncta cum relatiuo. Tamen alii *cõmuniter* tenent idem, ſi copula ſit inter duo ſubſtantiua, abſque relatiuo. Hinc dicebat Bald. ꝙ ſi teſtator legat alicui equos ſuos & arma, non ſolum comprehenduntur arma equorum, ſed etiam arma equitantis. Ita Bal. in l. 1. ff. de verbo. ſignifi. non tamen veniunt in legato phaleræ, & ornamenta cum perlis, & auro, quæ portabat teſtõr ad torneamenta, qa ſapientis eſt tenere medium, l. qui lancem, ff. de au. & arg. le. Sed an veniet cimerium: vide ibi. & iſtud tamen dicunt Card. & Imo. in d. cle. in plerisque, verum eſſe in fauorabilibus, prout loquitur text. in d. l. ea tñ adiectio, ſecus in odioſis. Quia tũc ſtabit reſtrictiuè, inferentes, ꝙ ſi per ſtatutum imponatur pena nobilibus, & baſtardis percutientibus aliquem, tunc ſtatutum debet reſtringi ad baſtardos nobiles, ſeu baſtardos nobilium, ſequitur Soc. cõſi. 33. Circa præſentem, colum. 3. lib. 3. Vbi igitur videbis, quòd copula non poſſit ſuas proprietates, & naturam ſeruare, neceſ-

48 ſario reſoluenda erit in diſiunctiuam, † vel expoſitiuã, vel erit in oratione poſita ad continuandam materiam. Signa autẽ cognoſcendi, ꝙ copula non ſtat copulatiuè plura poſſunt reperiri dicam q̃ occurrunt. Primũ ſignum colligitur ex repugnan-

49 tia † copulatorum. Nam ſi copula ponatur inter incompatibilia, reſoluitur in diſiunctam, ſecundum Pan. hic, ponentẽ exẽplum in cl'a codicillari copulatiuè cõcepta, vt in l. fin. C. de codici. Cõſidera tñ circa iſtud exemplũ, qa ex electione data hrdi, vt dr̃ in d. l. fi. nõ vr̃, ꝙ teſtm̃ & codicillus ſint inter ſe incõpatibilia niſi ɔſideres fortè effectũ, vt facit Abb Habes ẽt exẽplum in l. ſi Titio, ff. de vſufr. leg. & Bar. inducit quatuor qões. & circa ſcdam vide quæ dixi in l. centurio, ff. de vul. & pup. Infert ẽt ad ɔpromiſſum, in quo dr̃, ɔpromittimus in talẽ arbitrum, &

arbitratorem, & amicabilem conpositorem, quia procedere
50 vt arbiter, & vt arbitrator, † sunt incompatibilia. Nam arbiter
procedere tenetur secundū ius, arbitrator nō: vñ copula resol
ui dēt in alternatiuam: & erit in electione compromissarij eli-
gere viam, quam velit, ſm Barto. in l. 1. ff. de iudic. Alexan. in l. si
seruus plurium, §. si numerus, ff. de leg j. Raph. Comen. consi. 7.
Viso compromisso. Oria. in tracta. de arb. versi. secundò quęro.
Similiter si in sententia dicatur, nos arbitri & arbitratores, co-
pula, & exponitur pro vel, ſm Bal. in l. non codicillum, C. de te-
sta. Cuius dictum reputat singula. Crem. singu. 197. Commissa
est quæstio. vbi concludit post Bal. q; censebitur prolata sñia,
tanquam ab arbitratore. Sequitur Im. & Arc. in l. nemo potest,
ff. de le. Ang. in disputa. incip. Duo adinuicem litigantes. Alex.
consi. 13. Ex his, col. 3. lib. 1. & ista est cōis opi. Contrarium tñ te-
net Bal. in l. miles, qui destinauerat, ff. de test. mili. Quem sequit
Ale. in l. si seruus plurium, §. fi. ff. de leg. 1. & ista forte verior, qa
in dubio præsumitur electa via plenior, & tutior, & quæ citius
est effectum paritura, l. si ita scriptum fuerit, Titius. ff. de hær. in
sti. Et sententia arbitri est citius paritura effectum, quia si erit
cum pœna ei stabitur metu penæ, l. diem proferre, §. stari, ff. de
arb. si sine pœna, si intra x. dies non reclametur, ex ea oritur
actio. l. cum antea, C. de arb. Sed sententia arbitratoris nō pro-
ducit actionem cū effectu, nisi post 30. ann. inter quos sp pōt
peti reductio, ſm cōem opi. de qua per Bar. in l. si societatem, §. ar
bitrorum, ff. pro soc. & ita etiam tenent Io. Crotus in d. l. nemo
potest, col. 27. de leg. j. in casu tñ isto pt saluari incompatibilitas,
& sic stabit copulatiuè, vt declarat Soc. in d. §. vtrum. col. 3. In-
fertur ēt, q; si testator substituerit filio pupillo hoc mō, si filius
51 meus in pupillari ætate decesserit, substituo Titium † mihi, &
sibi, q; copula debeat resolui in disiunctiuam rōne contrarie-
tatis euitandæ, & erit in electione substituti succedere testori
ex fideicommissaria, vel pupillo per pupillarem, ſm Lu. Ro. cō-
si. 480. in casu propositæ consultationis. & dixi in l. j. ff. de vul.
52 & pup. scdm signum colligitur ex superfluitate. † Nam si copu
la ponatur inter plura idem importantia, resoluitur in exposi-
tiuam, ſm Pan. hic, per tex. in l. j. ff. de pac. Idem tenet Bartol. in
l. 1. ff. de iust. & iu. & in rub. C. de agri. & censi. lib. 11. vbi dicit, q;
si copula ponatur inter duo substantiua idem importantia,
vnum substantiuum adiectiuatur, & copula resoluitur in expo
sitiuam per figuram Endiadis, iuxta illud, Arma virumque ca-
no. i. virum armatum. Ad idem est tex. all. hic per Felyn. in capi.
monasteria, de vi. & hon. cle. Et addit quamplures glo. Dec. hic
Tu adde Cal. consi. 2. de verbo. sig. vbi dicit. q; copula copulans
plura verba eiusdem importantiæ ad eundem effectū, nihil ad
dit, c. in synodo. ibi, confirmamus & conprobamus, 63. dis. cum
si. Adde ēt gl. in rub. C. de vind. lib. & gl. Inst. de serui. vr. præd. §.
fi. in verb. pactionib. Ad idem tex. in c. qualiter & qñ, 2. de accu.
ibi, Clamorem, & famam, i. clamorosam famam. Ad idem text.
cum gl. in l. obseruare, §. proficisci, ff. de off. præsid. ibi, rō & vin
dicta, i. rationabilis vindi. Ad idē tex. cū gl. in l. 2. C. qñ liceat ab
emp. disc ibi, Pacto, & ɔsensu, i. pactionali ɔsensu. Ad idē tex. cū
gl. in l. si rem mobilem, ff. de acquiren. poss. ibi, Anima & ratio-
ne, idest aīa rationali. Et ista seruiunt ad saluandos Notarios, &
testes a contrarietate & falsitate. Et ppea Soc. cons. 51. Viso te-
stamento. lib. 3. vt ɔcordaret testes testamentarios & Notariū,
exponebat. bona & hrditatem, idest hrditaria bona. Scias tñ, q;
si copula ponatur inter duo, quorum vnum tanq̄ spēs insit al-
53 teri tanq̄ gñri, † tunc censetur posita ad demonstrandū, q; illa
spēs est magis nota digna, q̄ cæteræ non expressę, arg. l. itē apud
Labeonem, §. hoc edicto. ff. de iniur. Et ita probatur in euange-
lio, Dicite discipulis eius, & Petro; & in rub. C. de seru. & aqua.
& in ca. cum longè, in ver. Hyspaniæ atque Galitiæ, 63. dist. Ter
54 tium signum colligitur ex ordine charitatis. † Nam si copula
cadat inter personas, inter quas cadit ordo charitatis, tūc non
seruat nām copulatiuæ, idest non requirit concursum copula-
torum, ſm Bar. & cōiter scriben. in l. Gallus, §. quidā rectè, ff. de li-
be. & posthu. & in l. pe. C. de impube. Alex. consi. 22, vol. 3. & 167.
vo. 5. circa fi. Soc. cons. 49. col. j. & seq. lib. 1. Dec. cons. 95. col. 2. fa
ciūt q̄ dicam in sequenti signo. Quartum signum colligitur ex
55 verisimili intentione disponentis, † ſm Ale. cons. 130. in fi. attē
tis verbis testamenti, lib. 2. vbi testōr mandauit partē hrditatis
erogari puellis pauperib. maritandis, si ɔtingeret hrdem suum
mori sine masculis, & ex eo superesse fœminas, & sic sub dua-
bus condōnibus copulatiuè. Decidit tñ, substōni locum esse,
si hrs mortuus sit sine masculis, dato q; ex eo non supersint fi-
liæ fœminæ pp verisimilem intentionem disponentis. Addu-
cit in simili tex. in l. si is, qui ducēta, §. ita si pater, ff. de rebus du.
vbi ex coiecturata mente disiuncta resoluitur in coniunctam,
sic ergo idem econtra dicendum vr. Facit quod dixi s. in præce
denti signo, & qđ dixi in scda limitatione quartæ proprietatis,
& qđ j. subijciā. Et qa verba dēnt seruire intētioni, ca. scdo. reqs-
ris de appel. nec dēnt verba meliora sensu existere, l. 3. C. de lib.
pter. ɔstitūt. n. verba sub iugo mētis, tanq̄ sub originali, ſm Bal.

in c. mandatum, j. eo. Quintum signum colligitur ex diuersita
56 te orōnū. † Nā copula copulās diuersas orationes non stat co-
pulatiuè, sed continuatiuè, l. j. ff. de his qui not. infa. l. 1. ff. de si-
ca. tradit Bar. in d. l. 1. ff. de iust. & iure, & in d. l. si is, qui ducenta,
§. vtrum. Quod verum est, si orationes copulentur æquè prin-
cipaliter, secus si per modum accidentis, seu ad qualificandum
vnum & idem subiectum, tunc stat copulatiuè, & requiritur
concursus, d. l. si hrdi plures, ff. de condi. inst. Et ex isto signo col
ligitur ratio, quare copula posita inter orōnes perfectas non
copulat vniformiter, seu non repetit qualitates pcedentes, vt
probatur in l. qui fundum, ff. de cōtrahen. emp. Ea n. ratio est,
quia non stat copulatiuè, ſm Bartol. in d. §. Caio. quod sequitur
Soc. consi. 54. col. 5 lib. j. & cōsi. 22. Videbatur. & consi. 23. lib. 3.
Cor. cons. 129. in fi. lib. 2. Sextum signum colligitur ex absurdi
tate, quæ sequeretur, si staret copulatiuè, ſm Bartol. in l. Gallus,
57 §. ēt † si parente, ff. de lib. & posth. Fel. hic, col. xv. Ale. consi. 119.
col. j. lib. 1. & consi. 9. col. 2. lib. 2. & ɔsi. 2. col. 3. lib. 3. Cur. cons. 45.
colu. 2. Aliud signum colliges ex sequentibus. Alia poteris stu
dendo colligere: ista pro nunc sufficiant. In iudicialibus copu-
58 la non requirit concursum copulatorum, † quando omnia ad
effectum, de quo agitur, non sunt necessaria, ſm gl. Pan. & alios
hic, ita intelligentes istum text. & text. in cap. exhibita, j. de iud.
& in c. cum iam dudum, j. de præbē. Ratio diuersitatis inter iu-
dicialia, & extraiudicialia, secundum Bald. hic, est; qa in extraiu-
dicialibus actus recipit intellectum a voluntate disponentis, in
iudicialibus verò recipit intellectum a dispositione iuris. Cum
igitur ius copulatiuè non disponat, non erit necessarius copu-
latorum concursus. Et si dixeris, q; in tex. nostro rescriptum re
cipit intellectum a voluntate rescribentis. Respondent Mod.
& bñ q; in dubio Papa rescribēdo vr se cōformare cū dispōne
iuris, vt dixi s. in rub. & rescripta recipiunt interpretationem a
iure cōi, c. causā q̄, j. eo. l. ex facto, ff. de vul. & pup. Et in proposi
to, quòd nunquàm p̄sumitur q; Princeps velit grauare partem
ad probandum non necessaria, secundum Pan. in cap. ex parte
B. col. 2. per illum tex. j. de for. comp. Et ex hoc aliàs dicebam, q;
Princeps per hęc verba, si cauaioti passim, & maximè in ciuita-
te Papiæ expendebantur, non videbatur voluisse arctare par-
tem ad probandum, q; alibi, q̄ in ciuitate Papiæ expenderetur,
quia non erat necessarium. Ex hoc infert Pan. hic, quòd dedu-
59 cens plura copulatiuè † in libello, supplicatione, vel in articulis,
non videtur se astringere ad probandum ea, quæ non sunt ne-
cessaria ad victoriam. sequitur Bal. in l. Fulci. §. cū aūt. ff. ex quib.
ca. in pos. ea. cum concor. copiosè adductis per Fely. hic, colum.
9. ver. fallit tertio. Et vltra eum ita istum tex. intelligit Rot. dec.
68. Licèt capitula, in nouis. Et idē est in impetratione. Nā si qs
60 impetrat beneficium tanq̄ vacās p mortem, † & quouis modo
vacet, sufficit probare vnum modum vacationis, ſm Rotam
dec. 83. si impetrans, in nouis. quam allegat Felyn. hic, qui dicit
istud verum, si probetur primus modus expressus, non si alius.
Quia affirmandum primum modum vacationis, cæteros videt
negare, allegando Rotam deci. præall. & Egid. Bellamer. in suis
decisio. Sed tu considera, q; ɔ̄ria opinio quā tenuit Ant. de Bu.
in d. c. exhibita, circa fi. vr verior, quia vt oēs concedunt, copula
tiua in casu isto resoluitur in disiunctam: disiuncta verò, seu
61 alternatiua, non magis affirmat vnam partem q̄ alteram, † im-
mò rem in dubio ponit, l. prætor edixit, ff. de iniur. c. inter cæte-
ras, j. eo. Ampliatur ēt in reo, q se astrinxit ad probandum oīa
62 copulata, † adhuc actore non probante dēret absolui, ſm Pan.
hic. per l. circa, ff. de proba. & eap. vni. vt ecclesiasti benefic. & l.
qui accusare, C. de edē. quod nota ad ampliationem regulę illo
rum iurium. Sed hic cadit dubitatio, q; si actor probasset inten
tionem, & reus se astringeret ad probandum plures exceptio-
nes, quarum vna sufficeret, an debeat absolui, si vnam tantum
probaret Pan. a contrario hic sensit, q; non. Et ita tenet Basig.
hic inferēs, q; si actor probauit mutuasse centū, & reus se astri-
gat ad probandum solutionem & expssam liberationē, q; & ip-
se reus probando solam solutionem deberet succumbere, qđ
non possem credere, quia locupletaretur actor cum aliena ia-
ctura contra l. nā hoc natura, ff. de condi. indeb. Et qa iudex ex
officio pōt absoluere reū, quē videt absoluēdū, licèt ipse nō pe
tat, ſm Bar. in l. vbi pactum, C. de transact. & in l. fi. §. pe. ff. de eo,
p quē fac erit. Et qa iudex dēt ex officio repellere calūniosum
actorē, licèt pars nō excipiat, ſm Inn. in c. j. de offic. vic. Amplia
scdò, ēt si libellans, vel articulās iurauerit oīa & singula vera es-
se, ſm glo. in ca. vt circa, & ibi Gem. de ele. in 6. Amplia etiam in
sententia, in qua sufficiat vnā ex plurib. causis copulatiuè expsi-
63 sis veram esse, ſm Inno. in c. cum inter, de re iu. Pan. in c. j. col. 3.
eodem titu. de re iudic. Bal. in l. 2. §. ignominiæ, ff. de infam. Imo.
in l. si is, ad quem, ff. de acq. hære. in l. si plagij, ff. de ver. ob. Et est
gnalr verum, q; si ad validitatem actus concurrant plures cāæ,
64 quarū vna vera, reliquæ falsæ, sustinetur actus ex vera, † l. scio,
ff. de appell. §. si plures, Inst. de excusa. tut. & §. si igitur omnes, &
§. si tales, in Authen. vt cum de appellatio. cognosc. not. Ias. in
authen.

authenti.non licet,C.de liberis præteritis.Facit regula §.affini-
tatis,Insti.de nupt. & c.ex tuarum, de authori. & vsu pallimita,
vt non procedat,qñ proponuntur plura,quorum vnum venit
65 vt accidens,seu qualitas ad aliud, † tunc oportet probare vtrū-
q; s̄m Pan.& alios *communiter*.hic,p tex.in c.licèt cām, ꝫ. de ꝓ-
ba.& in cap.si ab eo.de elec in 6.l.habebat,ff. de insti.actio.cum
concord.de quib.per Fely.& Mod. Rō vř esse, quia qualitas ad
actū, dicitur idē cū ipso actu:& actus qualificatus dř vnus solus
actus,s̄m Bar.in l.Aurelius,§.idē q̄sijt,ff.de libe. lega. & iniuria
qualificata,dř vna sola iniuria,s̄m Bart.in l.litē apud Labeonē,
§.sed ꝙ dř,per illum tex.ff.de iniur. cum alijs authoritatibus, de
quib.per Fely.hic,& in d.c.licèt cām, col. 21. Et vbi lex requirit
66 actum cū qualitate, nō sufficit probare actum, † nisi probetur
qualitas,c.1.de homicid.lib.6.c.auditis,de præscript.l.1. §. quod
aūt,& ibi no.Bart. ff. ne quid in flumi.publi.& in l. Fulcinius,§.
cū aūt,ff.ex quib.cau.in possess.ea.cum cōcord. de quib. per Ias.
l.1.§.in eū,ff.ne quis eum qui,& per Cur.late in cons. 74. col.2.
facit quod dicit Bart.in l.1.§.si quis neget,col.3.in fi.ff.quemad-
mo.testa.aper.de quo dicto plura scribit Fel.in c.cum Ioan.ere-
mita,col.17.de fide instr.& Cur.conf.55.col.4.Alex.consi. 107.
colum.3.lib.1.& consi.3.li.2.& alibi sæpe.& Cæp.conf.53.colū.
pe.& 59.col.6.& ꝯsi.63.Esto ꝙ in actis.Quòd si formet inquisi-
tio de in insultu & vulnere illato in domo, necesse est probare
qualitatem,videlicet ꝙ in domo sit factus insultus, aliàs etiam
ꝙ probaret vulnus, dēt sequi absolutio.facit decisio Socy.cōsi.
256.Eleganter & subtiliter,col.1.lib. 2. Possem de hoc implere
plures chartas, sed consulto oīa omitto, vt faciamus debitum
processum. Nā has comulationes poterit quilbet facere . si in
ocio noluerit marcescere . Adde tñ,ꝙ si reus simpliciter ꝯfiteat
67 delictū deductū cū qualitate, ꝙ adhuc nō poterit puniri , † q̄a
nō cēsetur cōfiteri qualitatem, nisi ꝓbetur, vt colligit ex dictis
Ioan.And.in rub.de accusa.& Signor.de Homod.consil. 10.In
q.vertente,col fi.sentit Ro.cons.167.Ant.accus.Poterit tamen
iudex si velit,punire,s̄m Deci.in c.at si clerici,col.4.ꝫ. de iud.sic
intelligentem Bal.tenentem ꝯrium in l.& si seuerior, C.de in-
fa.& Ang.in l.denunciasse,§.quid tñ,ff. de adult tenētes ꝯriū.
Istam limitationem restringit Fel.decē modis, vt hic per eum.
Circa primā restrictionem, vt non procedat in mādatis Prin-
68 cipiū,quia mādatū qualificatū † resoluit in duo,c. cū dilecti,de
dolo & ꝯtu.l.Celsus,ff.de arbi.Adde,ꝙ istud pōt procedere,ni-
si qualitas opponat ad expirationem ꝓcepti,s̄m Bald.in l.1.col.
5.ver.extra q̄ro,C.de his,quæ pœna nomi.Item vř ꝓcedere, qñ
qualitas respicit vnum,& mādatū principale aliud.Secus si qua
litas sit connexa cum mandato principali ad eundem finē,s̄m
Bal.in rub.s̄.eo.vbi Barb.col pe.facit quod dicit Alc. in l.si mihi
& tibi,§ 1.in fi.ff.de lega.1. & quod decidunt Bartol. & alij, in l.
1. §. nunciatio, ff. de noui oper.Circa scd̄am, vt non procedat
69 in qualitate, q̄ tacitè inest, † adde q̄ dicit idem Fely.in c.exami-
nata,col.3.ꝫ.de iud.& in c.2.col.2.ꝫ.de exceptio.Circa tertiā, vt
70 nō procedat qñ qualitas non est de substantia, † vel non alte-
rat factū, vel non mutat sp̄em actionis, vel sit talis qualitas, si-
ne qua ad agendū vel excipiendū fuisset admissus, q̄a talis pōt
de trahi,l.in.delictis,§.si detracta,ff.de noxal.ergò libellās seu ar
ticulās non videtur se astringere ad eam probandam.Conside
ra.q̄o,quia in d.§.si detracta,qualitas alterabat factum,& natu
ram actionis,& tñ conceditur detrastio.Si ergo vbi est licita de
tractio,non videretur quis se astringere ad probandum,seque
retur ꝙ decisio Cy.in l.2.C de proba.& Pan.in cap.examinata,
colū.3.de proba.& quem sequuntur Mod. hic, non esset vera,
quia qualitas effusionis sanguinis licèt alteret factum , vř posse
detrahi,sicut detrahit qualitas sciētiæ,in d.§.si detracta.Sed nō
credo ꝙ ꝯstia Fel.dum vult, si qualitas pōt detrahi , ergo non
vř se astringere,sit vera.& ꝯrium probat text.in d.§.si detracta.
Nam ibi , si qualitas scientiæ non detrahitur ea non probata,
absoluetur dñs,ergo videbatur actor se astrinxisse ad eam pro
71 bandam.Circa q̄ntam,nisi subiecta clausula,† saluo iure adden
di & minuendi,quæ operatur vt non videatur quis copulatiuè
loqui,nec se arctare,adde eundem Fel.in cap.inter dilectos,co-
lum.5.de fide instr.& in c.pastoralis,colum.4.de except.& Pra-
cti Papien.in forma libelli in actione reali,versic.saluo iure ad-
dendi.& dixi ēt de ista clausula in cap.cum M.Ferrariensis,ꝫ.de
consti.ista etiam fallentia non vř vera , vt aduertit Deci. & bñ,
confunditur per tex.in d.§.si detracta.vbi si non detrahitur ꝓ-
banda erit:sic & si præcesserit protestatio,si non minuatur,pro
72 bāda erit.Circa sextam,nisi sit apposita clausula,† non se astrin
gens. Adde Practi. Papien. vni s. in versicu. non se astringens.
Ias.in d.l.1.§.in eum, ff. ne quis eum,qui.Alex.consil. 61. lib. 2.
Ias.Insti.de actio.§.1.colum. 21. Istam etiam reprobat. Deci.q̄a
ꝓtestatio non iuuat,vbi subest necessitas probandi,s̄m Bal. in
l.nō iō,in fi.C.de libe.cau.Sed tu rñdeas, ꝙ hic nulla subest ne-
cessitas iuris, quo casu protestatio non iuuaret, l. si alimenta,
C. de nego. gest. sed a principio totum dependet a voluntate
libellantis,vtrum velit libellare coniunctum, vel diuisim . Pro-
testatio ergo , non se astringens, operabitur suum effectum.
Adde,ꝙ ista clausula operatur alium effectum. De quo ꝑ Pan.
in c.dilecti,col.fi.ꝫ.de iud.Vltra Fel.limitat Dec.nisi esset apposi
73 ta clausula,† super quib.omnib.& singulis, petit ius & iustitiā.
quia talis clausula est distributiua, s̄m Bald.in l.1.colum.pen.de
proba.& Alex.consi.120.lib.1 cum alijs, de quib. hic per eum.
74 Et vltra eum idem dicendum vř, si sit apposita clausula , † Sin-
gula singulis congruè referendo,quæ est etiā distributiua , s̄m
Bal.in l.Stichum , qui meus erit,ff.de leg. 1.Et licèt Decius post
Corne.consi.127.Visa denunciatione,lib.2.istam reprobet; Tñ
si consideras,quæ dixi in sexta limitatione Fel. poteris etiam
istam saluare.Potes etiam vltra alios limitare, nisi esset apposi-
75 ta clausula,† Super quibus omnibus peto ius.& iustitiam mini
strari coniunctim, diuisim, copulatiuè , & alternatiuè ; de qua
clausula per Ias.Insti.de actio.§.1. col. 20. Vltimo posses limita-
76 re,nisi esset adiecta clausula,† Saluis alijs iuribus,actionibus, &
defensionibus, quia talis clausula æquiparatur clausulæ, non
se astringens,s̄m Bald.in l.scire oportet,§. sufficit, ff. de excusa.
tuto.Fely.in c.pastoralis,colum.4.de exceptio.Gl.in ver.literas,
vult ꝙ taciturnitas appellationis vitiet rescriptum . Adde text.
ibi gl.in ver.nulla mentio,in cap.ex parte S.ꝫ.eodem.Dicam in
c.super literis,vbi Fely.tangit, colum.7.ꝫ. eodem.Gl.pen.oppo-
nit de c.vniuersa,25.q.2.rñdet glo.ꝙ aliud s̄m leges,& aliud s̄m
canones. vult dicere,ꝙ dispositio c.vniuersa, est transumpta ꝑ
Gratianum ex l.fina C.de diuer.rescript.Et ideo non potest di-
ci dispositio iuris canonici . Sed ꝯ istam solutionem insurgunt
quam plures,quia illa lex est canonizata in d.ca.vniuersa, ergo
erit dispositio iuris canonici, quia ea nostra facimuus &c. & c.
si apostolicæ,de præbēd.lib.6.l.2.C de vete.iur.enucle.Ad istud
respondetur duplicite.Primo , ꝙ liber Decreti non est appro-
batus.Secundo,ꝙ Gratianus non habuit ꝓtāte canonizandi le
gem contra canonicas sanctiones.Pro resolutione & veritate
huius puncti,videndum est primo , an liber Decreti sit appro-
77 batus † pro libro iuris authentico.Pan.tenet ꝙ sic , & ego cre-
do ꝙ dicat veritatem.Possem comprobare ex pluribus rationi
bus,quibus vtūtur communiter Doct. in præludijs feudorum,
ad probandum quòd liber feudorum,est liber authenticus, al-
legabilis ad decisiones causarū,sicut alij libri iuris,sed his omis-
sis videtur mihi de hoc esse casum in c.continebatur,in versic.
cum in decretis,de desponsa. impube. Nec obstat solutio Fely.
& Mod.ꝙ text.ille loquatur de decretis sanctorum Patrum,q̄a
glo.ibi tenet,quod tex.se referat ad ca. si quis acceperit,33.q.1.
& sic se refert ad librum decretorum , & debuissent isti Mod.
allegare in quo loco sanctorum Patrum illud habeatur , cum
glos.alleget canonem decretorum,in quo istud habetur . Ad-
idem est text.in clemen.1.ver.& subsequenter,de iureiur. ibi ,
secundum formam traditam in decretis quæ incipit, Tibi Do-
mino.Non obstat responsio Decij,quia ibi continetur appro-
batio specialis canonis,Tibi domino,63,distin.vt in simili facit
Papa de dictis Salomonis in c.1.de præsumpt. quia replicatur ,
ꝙ Papa in d.c.1.allegat librum Decretorum, & canonē in spe-
cie,& ideo tā librū q̄ canonē approbare cēset.Sed in ca.1.Papa
allegat vnum dictū Salomonis,& non librū.Tertio ego allego
tex.in extrauagā.Io.22.q̄a quorūdā,versi.& si quæritur ibi,Au
gustinus.cuius dictū insertū est in decretis,de ver.si.Nec dicas,
ꝙ loquitur de decretis sanctorum Patrū,q̄a ꝯriū vult glo.ibi,q̄
allegat canonē,habet dñs,12.q.1.Et ꝯrium probat tex.in versi.
insertum.si rectè aduertas ex istis apparet,ꝙ ꝯria opinio dicen
tiū,ꝙ non est approbatus, q̄a non hēt auctorem auctorizātē,
non pōt defensari,q̄a hēt tot Pōtifices auctores,vt in iurib ꝑal
legatis.Habet ēt cōem vsum,q̄a allegatur & legitur in scholis.
Qui cōis vsus, sicut pōt facere , ꝙ credatur instrumentis absq;
subscriptione & auctorizatione, s̄m Pan.in c.cū dilectus , col.
pen.ꝫ.de fide instr. Ita dēt posse facere , ꝙ vnus liber fidē faciat
absq; auctore auctorizante.dicā ergo cū Bald.in ꝓludijs feudo.
Desinant amodo latrare pertinaces , q̄a istud opus cōiter ob-
seruatur. Scd̄o videndum est, an dicta Gratiani inserta in De-
78 cretis,ēt dicantur approbata.† nō insistēdo in verbis , *Comunis.*
snīa est,ꝙ nō,s̄m Pan.& ēt cōiter Doc.hic Et dicta Gratiani re
probat gl.in summa,13.dist.& in summa,18.distin.& dicit gl.in
c.Euphemiū,§.hinc colligitur,2.q.3. Fateor planè te mentitū
Gratiane.Ex hoc sequūtur plura.Primo, ꝙ licèt rubr.aliorū li-
79 brorū iuris possint allegari,† vt nō.gl.in proemio 6.in ver.titu
lus,& Ias.plenè in rubr.Insti.de actio.Tñ rubr.Decreti nō pote
rūt,prima excepta , allegari q̄a fuerunt factæ ꝑ Gratianum nō
habentē auctoritatem legis condendæ,s̄m Spec.& Ioan.And.
in titu de disputa.& allegat.§.fi.in fi.& Fel.hic.& ideo glo.in ca.
absit,50. dist. reprehendit Gratianum in suprascriptione illius
capituli . Secundo infertur, quod leges, quas Gratianus inser-
80 uit in decretis,dicuntur simpliciter registratæ, † non canoni-
zatæ nec approbatæ in foro canonico, & istud est quod voluit
glo.hic,quam omne approbant,& glo.in cap 1. de excep. Et si
dixeris,quomō sciri poterit,ꝙ Gratianus inseruerit vel cano-

nizatę dicantur a Pontificibus. rñdet Pan. hic, ꝙ lex dr̃ a Pontificibus canonizata, qñ in canone reperitur incorporata, vt in c. in primis, vbi glos. 2. q. 1. & est alia melior in capi. 1. in verb. tractatus, de reb. eccle. non alienan. lib. 6. & in cap. super eo. vbi Pan. & Fely. ĵ. de testi. & Fel. hic, qui alia adducit, colum. 17. & in c. ecclesia sanctæ Mariæ, col. 15. de cõstit. Ias. in l. 1. col. 9. sequ. C. de sum. Trini. & fide catho. Tertio infertur, ꝙ confirmatio generalis facta de libro decreti, non se extendit ad dicta Gratiani, sed ad dicta Pontificum, & sanctorum Patrum. In dubio. n. confirmatio, quæ potest referri ad actum validum & ad inualidũ,
81 intelligitur se ad validum referre, † s̃m Inno. & Io. And. in c. dudum, de deci. Felyn. latè in capit. cum inter, in ver. discussio, ĵ. de excep. Ias. l. quanquam. C. de testa. mili. Et confirmatio genera-
82 lis nunquam trahitur ad reprobata specialiter, † s̃m glos. in l. 1. §. fina. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. cum alijs adductis per Fely. in d. cap. ecclesia sanctæ Mariæ, col. 1. & in capit. ad nostram, colum. 2. de proba. & per Ias. in l. more, col. 61. ff. de iurisdic. om. iudi. Alex. consi. 59. col. 4. lib. 1. & 125. colum. 2. lib. 2. Tertio dubi-
83 tatur, an decisiones Rotæ sint authenticæ, † & habeant vim legis. Gemi. in d. cap. duobus, col. 11. de rescrip. & in ca. neque, 11. dis. rñdet, ꝙ nõ sequitur Fel. hic. Adde Gemi. consi. 94. col. 2. in fi. vbi dicit, quòd non tenemur eas sequi, si iure, aut bona ratione non fundantur. Ideo sentẽtia lata ꝯ decisionem Rotę valet, s̃m Car. & Fely. col. 2. in ca. pastoralis, ĵ. de fide instr. Quarto du-
84 bitatur, an regulæ Cancellariæ Apostolicæ † habeant vim legis generalis. Anch. cons. mihi 297. Efficacibus, & Car. consi. 96. Dico, ꝙ acceptatio, quos corruptè allegat Fel. hic, tenent ꝙ habeant vim legis in curia, non aũt extra curiam. Sequitur Ias. in l. 1. col. 5. ff. si cert. petat. Fely. in d. c. pastoralis, col. 2. inferens, qđ sententia lata extra curiam ꝯ regulas Cancellariæ, mero iure valet. Ego in facti contingentia rñdi, ꝙ regula Cancellariæ de
85 nõ verisimili notitia, † habebit locũ etiam in legato, & in quocunque ordinario, q̃a extracta fuit de corpore iuris cõis, videlicet ex ratione c. detestanda, de conces. præb. lib. 6. videlicet vt tollatur occasio alienæ mortis captandæ, & ne detur occasio delinquendi. Ad præmissas auctoritates rñdebam, ꝙ debent intelligi de regulis Cancellariæ extractis ab vsu, & consuetudine curiæ non de regulis extractis de corpore iuris, vel ex rõne naturali, q̃a illæ allegare debent generaliter omnes, sicut regulæ iuris cõis. Nec obstat. ꝙ quilibet ordinarius possit conferre bñficium sub conditione si vacet ignoranti vacationẽ, s̃m gl. & scrib. in c. 2. de elec. lib. 6. Lapum alleg. 6. Rotam deci. 111. in antiquis, quia fateor istud. Sed maxima est ratio diuersitatis, an conferatur beneficium sub ꝯditione si vacet, & conferatur purè & simpliciter tanq̃ vacet ꝑ mortẽ, cuius notitia est impossibilis, & non verisimilis. Primo casu nõ põt argui suspitio, q̃a impetrans, vel conferens fuerit conscius cõspirationis, vel tractatus facti in mortem alterius, quia conditionaliter loquens nihil ponit, l. si quis sub ꝯdõne dandorũ decẽ, ff. si q̃s omis. cau. test. Et q̃a non cõfertur, tanq̃ magis vacet ꝑ mortẽ. q̃ aliter. Sed scđo casu, impetrans p̃sumit cõscius ꝯspirationis, seu tractatus in mortẽ alterius, seu captasse morte alterius, cũ aliter non sit verisimile ipsum habuisse notitiã mortis. Ideo habebit locũ r̃la facta ad tollendũ votum captandæ mortis alienæ, vt supradixi.

SVMMARIVM.

1 *Filius est sacerdotis, ergo spurius, seu genitus in sacerdotio, nõ valet cõñtia.*
2 *Bartolus, & Ioannes. And. tacitè fateri videntur se naturales.*
3 *Iason Maynus fuit ex serua natus, licèt ex patre nobilissimo.*
4 *Bastardi, prompti sunt ad omnia deteriora.*
5 *Ioannes Andreas licèt fuerit naturalis, fons tamen fuit, & tuba iuris.*
7 *Filius natus ex muliere, quæ contraxit matrimonium ignoranter cum sacerdote in faciem ecclesiæ, dicitur legitimus.*
8 *Filius natus ex muliere, quæ contraxit matrimonium cum sacerdote, quinque modis non fit spurius.*
13 *Filius natus ante sacerdotium, appellatur filius sacerdotis.*
14 *Filius natus ante, quam pater esset Rex, an dicatur primogenitus Regis, ita quòd succedat in Regno, excluso nato post Regnum adeptum.*
15 *Qualitas adiecta verbo, a quo dispositio sumit effectum, sufficit talem qualitatem adesse tempore, quo dispositio sortitur effectum.*
16 *Filius sacerdotis non legitimus, est incapax beneficiorum, & idem in quolibet patiente defectum natalium.*
17 *Filius sacerdotis prohibetur promoueri ad beneficia, in quibus pater proximè ministrauit nume. 18.*
19 *Dignitate seculari, data paritate, is præfertur, qui non est de eadem domo, cuius erat prædecessor.*
20 *Filius sacerdotis legitimus, p̃t esse beneficiatus in eadẽ ecclesia simul cũ p̃re.*
21 *Beneficium illicitè occupans, ab eo est remouendus.*
22 *Intrusus, & inuasor quis.*
23 *Intrusus retinendo beneficium, & fructus beneficii, furtum facit.*
24 *In alternatiuis, sufficit alteram partem veram esse. nu. 25.*
26 *Alternatiuæ dictiones, plures ꝓprietates hñt, vt ex decẽ not. seq. apparebit.*
37 *Alternatiua quando non potest seruare suas proprietates, tunc mutat naturam, & resoluitur in coniunctam, vel expositiuam.*
38 *Alternatiua, ꝙ suas proprietates seruare non possit, quibus coniecturis dignoscatur, nu. 40. cum seq.*
59 *Alternatiuè pœnæ si imponantur, & verba dirigantur ad iudicem, electio erit iudicis. nu. seq.*
65 *Alternatiuè pœna imposita, si uerba dirigãtur ad rem, electio est ipsius rei.*
66 *Consuetudo obligatoria, non inducitur in his, quæ sunt meræ facultatis.*
67 *Alternatiuè imposita pœna, si verba dirigãtur in parte ad reum, in alia parte alternatiuè ad iudicem, electio erit ipsius rei.*
68 *Occupare verbum, sonat in malam partem.*
69 *In alternatiuis contractibus, electio est promissoris. Limitatur quadrupliciter vsque ad nu. 74.*
75 *Argumentum a simili valet.*

INter cæteras. ¶Diuidit, & summatur. vt ꝑ Pano. Nota Primo, ꝙ nõ est bona ꝯñtia, est fili⁹ sacerdotis, ergo spu-
1 rius, seu genitus in sacerdotio; & clarius † probat in c. ad extirpãdas, ĵ. de filijs presbyte. & exemplo Ioannis And. vt ipse refert in rubrica, de filijs presby. in additio. Spec. Subdit tamen Abb. Ioan. ꝙ Andre. non aperuit ibi, vtrum fuerit de legitimo matrimonio natus, licèt dicat se natum ex laico, postea effecto sacerdote. Et dicunt Mod. ꝙ etiam Bart. usus fuit simili modo loquendi in l. quidam cum filium, ff. de ver. ob. ibi non aperuit utrum fuerit legitimus, uel ne. Et sic isti sentiunt, ꝙ Ioan. And. & Bart. tacitè fateri uideantur se
2 naturales. † Quod an uerum sit, non possum descernere. Vnũ tantum scio, quòd maximam spem dederunt bastardis, quod debeant studere, quia ea via possunt sibi immortalitatis nomẽ comparere, ut fecit obseruantissimus præceptor meus, d. Ias.
3 † Maynus, ut accepi ex serua natus, licet ex patre nobilissimo, & ex familia de Mayno ex primarijs Mediola. Fuerunt & alii excellentes Iurecõsulti ex damnato coitu procreati, quorum nomina subticeo, ne videas tale uitium approbare. Nam, ut inquit text. in ca. si genus Anglorum, lvi. dist. bastardi prompti
4 sunt ad omnia deteriora, † non bello fortes, non in fide stabiles, nec in moribus continentes. Et quia Pan. detractat Ioan. Andr. ꝙ non aperuit se legitimũ fuisse Adde, ꝙ quanquã fuis-
5 set naturalis, † fons tamen fuit, & tuba iuris, scđm Ioan. Cald. eius filium adoptiuum in cap. vestra, de cohab. cler. & mulie. & sapientiam canonicam suis commentarijs locupletauit, adeo ut omnes commentatores superauerit, secundum Ioan. Calde. in proœ. Clemen. quod ex eo cognoscitur, ꝙ eius commẽtaria tanquam meliora fuerunt in corpore vj. & Clemen. inserta. Et inquit Lapus allegat. incip. Papa speciale, ꝙ Io. Andr. habuit mirabilem ingenij grauitatem, & quòd opiniones suæ procedunt ex fonte iuris. Et dicit Angel. in l. si certis annis. C. de pact. deferendum esse Ioan. Andr. quia est iuris speculum. Et ait Bal. in c. cum olim, de re iudic. ubi habeo opinionẽ. Ioan. And. nolo recedere a fundamento iuris. Et eum tubam. & fontem iuris canonici appellat Bal. consi. 126. reperitur, li. j. Eum tñ redarguunt Doc. quod dicta Oldr. sui præceptoris sibi appropriauerit, ut attestatur Cur. consi. 67. col. xij Redeundo ad propositum (transgredi. n. libuit propter honorem Ioan. Andr.) dico, ꝙ ista ꝯñtia falsa demonstratur ex toto ti. ĵ. de biga. non ordi. Fortius dico, ꝙ non tenet ꝯñtia, est natus ex sacerdote, er-
6 go est illegitimus. † Nam ad tollendũ ꝯñtiam, sufficit dare instantiam. §. pauonũ, Insti. de re. diui. glos. in c. sicut vrgeri, 1. q. 1. Do aũt instantiã, q̃a natus ex muliere, quæ ignoranter ꝯxisset
7 matrimonium cũ sacerdote in faciem ecclesiæ, † dr̃ legitimus, vtpotè natus ex matrimonio putatiuo, ca. 2. & c. ex tenore, ĵ. q fil. sint legi. & ibi Pano. vult tales esse legitimos, etiam quo ad ꝓmdos ordines, s̃m Bal. in c. 1. §. naturales. si de feu. fue. ꝯtro. inter do. & agna. vas. ẽt dñr ltĩmi, quantum ad succedendũ in feudis. Do aliam instantiam, q̃a potuit gñari ex sacerdote orien-
8 tali, † cui licet vxorem habere, cap. cũ olim, ĵ. de cle. coniug. Do
9 tertiã instãriã, q̃a potuit generari ex sacerdote occidetali, † habent vxorẽ ex dispensatione, c. de Siracusanæ, 27. dist. & si dixeris, ꝙ dispensatio est facti, & non ꝑsumit l. in libello, §. factæ, ff. de capti. & postli. reuer. Rñdeo satis est, ꝙ ꝯñtia, nõ est necessaria. Do quartam instantiã. Puta, si sacerdos adoptasset sibi fi-
10 liũ, ꝑut ꝑt † s̃m Ang. in l. & qui uxores, ff. de adop. & Alex. in l. Gallus, §. ꝙ si is, col. fi. ff. de lib. & posth. Do q̃ntã instãtiã. Si ꝯiu-
11 gatus ꝓmoueatur ad sacerdotium, † ut in extragauã Io. 22. incip. Antiquæ, sub rub. de uoto. Do ultimo loco sextã. Si vir ingres-
12 sus religionem de ꝯsensu uxoris † iuxta ca. coniugatus, de ꝯuers. ꝯiu. & ex uxore postea filiũ ꝓcreauerit, s̃m Ant. de Bu. & Pan. in c. literas, de fil. ꝑsby. Istud tñ nõ affirmo, q̃a ꝯriũ tenet Goffr. & Host. ibi, & in c. dudũ, de ꝯuers. ꝯiu. & gl. in ca. ministri. lxxxi. dist. Quẽ seq̃t, & singularem dicit Ro. sing. suo pe. incip. Martinus, & uxor. Card. in d. ca. literas, cõcord. opi. Aut q̃ritur, an dicat legitimus q̃tum ad succedendum, & procedat opinio Ant. Aut quo ad ordines, & bñficia, & procedat opinio Gof. & aliorum. Scđo nota, ꝙ natus an̄ sacerdotiũ, appellat filius sacerdo-
13 tis. † ꝓbatur in d. ca. ad extirpandas. Et inducit ad q̃onem, Aut filius

14 filius natus anteq̃ pr eẽt Rex, dicat primogenitus Regis, † ita
ꝙ succedat in regno excluso nato post regnũ adeptũ. Quæ du
bitatio euenit in regno Franciæ, in filijs Philippi Francorũ Re
gis, vt refert Bar. in l. imperialis, §. his illud, C. de nupt. & refert
Franci. Crem. in sing. 50. ꝙ audiuit istud disputari ad mensam
ducis Mediolani. Vr̃, ꝙ debeat succedere natus añ adeptum re
gnũ, ꝑ istum tex. & per tex. in l. Senatoris filius, ff. de Senato. Et
per istã partẽ seqt̃ Albe. de Ros. in 1. parte statut. q. 158. & Fely.
hic. Contrarium tenent glo. & ibi Bart. & Bal. in l. imperialis,
§. his illud, C. de nup. per illum tex. & Bart. in uarijs locis allega-
tis hic per Mod. Idẽ tenet gl. in ca. iã itaq;, in uer. ratum, 1. q. 4.
Crem. in d. sing. 50. Ioã. de Ana. in c. 2. ad fin. ĵ. de Iudæ. Marti.
Laudem in tracta. de primogenit. in j. parte. & Felyn. sibi ꝯrius
in c. prudentiã, in prin. col. 2. ĵ. de offic. deleg. & Car. Ale. in tit.
de feu. marchiæ, c. 1. col. 3. Basig. & Dec. hic, qui dicit istam partẽ
cõiter teneri ꝑ Doct., ꝑ qua adducit primo text. in d. §. his illud,
sed ꝯsidera, ꝙ tex. ille in ver. si vero añ, in gñalitate sui probare
vr̃ ꝯrium. Dr̃ ibi, Natus post purgationẽ, nõ dr̃ filius meretri-
cis. Si uero añ purgationẽ, filius meretricis erit. Põdera verbũ
añ, qđ in gñalitate sui p̃t ẽt intelligi añ, q̃ esset meretrix. vł ibi,
macula ꝯtracta obsistit priuilegio, ſm Sal. ibi, nihil hic obstat
successio. Scđo allegat̃ text. in l. Decuri o. C. de Decurio. li. x. vbi
dr̃, Decurio fortunã. quã nascendo meruit, suffragijs non mu-
tet: sed facit ꝑ, si aduertatur. Tertio inducit̃ text. in l. ex libera,
C. de suis & legit. Sed ibi loquitur in nato ex libera, & seruo in
odium sceleris, nos loqmur in ltĩmè ꝓcreato. Quartò, tex. in l.
2. §. in filijs. Decurio. Quinto text. in l. si Senator. C. de dign.
lib. 12. Sexto, tex in c. Cenomanensem. 56. distin. Septimo facit
qualitas adiecta verbo, dẽt intelligi ſm tp̃s uerbi, l. in delictis,
§. si extraneus, ff. de noxalib. & ita tenendo nõ obstat iste text.
& similes, qa loquunt̃ impropriè, ſm Fel hic. vel aĺr ſm Fely. in
d. c. prudẽtiã. Verũ est, ꝙ dici p̃t filius Regis sed tñ nõ dr̃ primo
genitus, sicut dr̃ in d. l. si Senator, ꝙ est filius Senatoris añ di-
gnitatem natus: non tñ dr̃ illustris, sicut dñr filij nati tp̃e digni
tatis Quid dicendum? Mihi placet alia opinio. Moueor primo
per text. in c. ad hæc, ĵ. de fil. ꝑsby. ibi, a Pontificib. generatos, si
nati sint ex legitimo m̃rimonio, & sic añ pontificatum. Ecce,
ꝙ nati añ pontificatum dñr generati a Pontifice, sic ergo na-
tus ante regnũ dici dẽt primo generatus a Rege. Secundo mo
ueor, qa ubi qualitas adijcit̃ uerbo, a quo dispositio sumit ef-
15 fectum, † sufficit talem qualitatem adesse tempore, quo dispo-
sitio sortitur effectũ, vt traditur ꝑ Bart. in l. ex facto, ff. de vulg.
& pupil. & sic sufficit, ꝙ sit primogenitus tempore successio-
nis, & isto argumento motus hanc partem tenuit Saly. in d. §.
his illud. Ad istud tñ põt dici, ꝙ qualitas primogenituræ nun-
quã p̃t ꝯcurrere cum regno, ex quo ante natus fuit. Tertio, qa
rõ quare præfert primogenitus, est quia tanq̃ grandior præsu-
mit, ꝙ melius dẽat gubernare regnum, q̃ rõ militat etiã in na-
to ante, q̃ eẽt Rex. Quarto, qa nõ est accusanda, natura cur eũ
potius ꝓcreauerit ante, q̃ post, argu. l. maximũ vitium, C. de lib.
præt. Quinto qa sequeret̃, ꝙ genitus añ, q̃ esset Rex, nullo mo-
do posset succedere, qa non est filius Regis, ergo mortuo geni
to, tp̃e quo erat Rex, decederet Rex sine filiis, qui possint in re
gno succedere, ſm Sal. sed istud est absurdũ, ergo &c. Istam par
tem tenet Iaco. de facto Georg. in tracta. de feud. in 4. colum.
& seq. dicens, ꝙ si regno ꝓuideatur ꝑ successionẽ, vera est ista
opinio: si per electionem, deberet eligi is, qui natus est post re
gnum adeptum, & refert Iustinus 2. libro sui operis, ꝙ pro cõi
opinione fuit iudicatum in fauorem Zersis contra Ariomenẽ.
Tertio nota, ꝙ filius sacerdotis non legitimus, est incapax bñ-
16 ficiorum. † & idem in quolibet patiente defectum natalium, c.
j. ĵ. de fil. presby. est ẽt incapax sacrorũ ordinum, ẽt minorũ, ca.
1. eo. tit. in vi. Et rõ est duplex, qa timetur in eo incõtinẽtia pa-
terna, c. literas, ĵ. de fil. presb. facit tex. in l. ꝙ si noluit, §. qui assi-
dua, ff. de Aedil. edicto. vel qa illegitimi sunt infames, saltem in-
famia facti, ſm Azo. in Summa, C. de infam. & infamibus non
patet aditus ad ecclesiasticas dignitates, c inter dilectos, de ex-
cess. prælato. l. 2. C. de dignitatib. lib. 12. Quarto nota, ꝙ filius sa-
17 cerdotis prohibetur promoueri ad beneficia, † in quibus pa-
ter proximè ministrauit. Quod verũ est, etiam si sit filius legiti
mus & naturalis, d c. ad extirpãdas, c. præsentium, &c. conque
rente, eo. tit. intantum ꝙ Episcopus prohibetur cum eo dispẽ-
sare, ſm gl. in c. 1. in versi. tale, de fil. presb. in vi. Et rõ est, ne ui-
deatur dari successio in bñficiis, contra constitutionẽ cõcilij,
c. 2. de conces. præben. Hinc est, ꝙ in ecclesia, in qua pater me-
diatè ministrauit, non prohibetur filius ministrare, ca. ex tran-
18 smissa, de fil. presb. † Et ex hoc etiam infertur, ꝙ in dignitatibus
etiam in singularibus, data paritate, præferendus est is, qui nõ
19 est de eadem domo, † cuius erat prædecessor; c. venerabilẽ, in
fine, ĵ. de electio. & ibi Pan. dicit illum text. esse notandum ꝯ
vulgi opinionẽ. Scias tñ, ꝙ filius sacerdotis legitimus potest es-
20 se beneficiatus † in eadem ecclesia simul cum patre, ca. ad hęc,
ĵ. de fil. presbyt. Sed illegitimus nõ, c. ad decorem, & ca. ad abo-
lendã, eo. ti. Rõne diuersitatis assignat Host. in Summa eiusdẽ
tituli, §. qui filij. Quinto nota, ꝙ occupans illicitè beneficium
21 † est ab eo remouendus. dr̃. n. intrusus, qui sine canonica insti-
tutione occupat beneficium, ſm Pan. in c. quia diuersitatem,
per illum tex. in scđo no. de conces. præb. Et qui habet titulum
22 si violenter occupat, iure suo priuatur, c. eum qui. † de preb. in
vi. Et ibi Gemi. dicit, ꝙ occupans de facto bñficium, in quo ius
nõ hẽt, dr̃ intrusus. Si verò habeat ius, dr̃ inuasor. & dicit Pano.
in c. quia clerici, de iurepatro. ꝙ intrusus potest de facto priua-
ri bñficio. Quod tñ damnat̃ per Fel. in c. fi. col. 6. ĵ. de præsum-
ptionib. Et intrusus retinẽdo beneficium, & fructus beneficij,
23 † furtum facit, ſm Pan. in c. per inquisitionem, per illum text.
ĵ. de electio. Et si impetret beneficium, in quo se intrusit, de ta-
li intrusione non facta mentione, impetratio non tenet secũ-
dum Panor. in cap. cum iam dudum, ĵ. de præben. facit l. aucto-
ritate, C. vnde vi. De quo per Felyn. in c. postulasti, col. pen, & se
quen. ĵ. eod. Et de multiplici specie intrusionis, vide Fely. in ca.
in nostra, corolla. 2. ĵ. eod. Nota sexto, ꝙ ad veritatem alterna-
24 tiuæ, sufficit alteram partem esse veram. † reg. in alternatiuis,
de regu. iu. l. si quis ita stipulatur, ff. de verbo. oblig. l. ille, aut ille.
ff. de leg. 3. Et licèt vtrunque alternatiuè promissum sit in ob-
ligatione. vnum tamen solum est in solutione, l. illud, ff. de ꝯsti.
pecu. & sic effectualiter vnum tantũ debetur, l. cum illud, aut
illud. ff. quando dies lega. ced. Hinc est, ꝙ qui alternatiuè stipu-
lat̃, incertum dr̃ stipulari, l. vbi autem non apparet, §. illud aut
illud. ff. de ver. obl. Et ideo petens vnum ex alternatiuè ꝓmissis,
dr̃ plus petere, Inst. de actio. §. huic autem. Et ista cõclusio pro-
cedit in alternatiua affirmatiuè concepta. Sed ad veritatem al
25 ternatiuæ negatiuè concepte, † sufficit vnum factum non esse
l. si is qui ducenta, §. vtrum, ff. de reb. dub. & in d. l. si quis ita sti-
pulatus, & l. si quis ita stipulatus fuerit, in fi. ff. de ver. obl. & ista
est vna proprietas orõnis alternatiuę. Et aduerte hic, inquan-
tum Pan. post Card. dicit, ꝙ ad veritatem alternatiuę, requirit̃
neutrum factum esse, Nam istud vr̃ contra prædicta iura. & re-
perio, ꝙ Soci. in d. l. si is, qui ducenta, §. cum ita, col. pe, expressè
reprehendit Abb. hic. Secunda ꝓprietas est, attribuere actum
26 cuilibet parti disiũctiuę insolidum, † l. si Titio, ff. de lega. 2. l. si
ex toto, §. j. & §. fin. & ibi Ias. ff. de lega. 1. Tertia proprietas est,
27 reddere rem dubiam, † l. prętor edixit, §. quod ãt, ff. de iniur. &
ibi Bar. & gl. in l. quoties, ff. de verb. ob. in l. veteribus, ff. de pac.
d. l. vbi autem, §. qui illud, c. vt quis duas, de elect. in 6. Et ista est
28 rõ, cur nõ admittitur libellus alternatiuus, † qa nõ reddit ꝑ ta-
lem libellum reus certus, vtrum cedat, vel contendat, c. 2. vbi
Abbat. & alij ĵ. de libel. obl. De quo, dic vt per scriben. ibi, & per
29 Mod. Inst. de actio. §. sed istę, col. xj. Similiter non † admittitur
exceptio alternatiua, quia alternatio reddit rem obscuram, &
in certam. Exceptio autem obscura, non est admittenda, l. Ti-
tię textores ff. de leg. 1. Quod limita & declara, vt per Fely. in c.
Tertio loco, col. 1. ff. de prob. Sir̃ non admittunt̃ articuli alter-
30 natiui, † ſm Innoc. in c. ex parte S. ĵ. eo. & in c. auditis, de ꝑscri-
& Spe. ti. de testa. §. nunc videndum, col. fi. ver. item articuli Si-
31 militer sententia alternatiua non valet, † ſm gl. in c. latores, de
cleri. excõi. minis. quę vult, ꝙ non valeat ista sententia, suspen-
do te ab officio, vel beneficio, nisi ferretur sententia alternati
ua in casu, in quo datur electio reo a iure, vt in c. cum causa, de
emp. & vend. & ibi Anto. col. 3. traditur per Bar. in l. 1. C. de fru.
ꝑ Alex. in l. vbi autem non apparet, §. qui illud, ff. de ver. obl. &
32 cons. 77. libr. 4. Similiter non valet electio alternatiua, † c. 2. de
elec. in 6. Similiter pręsentatio a patronis ecclesiasticis alter-
33 natiuè facta, † non tenet, ſm Inn. in c. cum autem, de in repat.
Secus si a patronis laicis, quia ipsi possunt variare, ſm gl. fin. in
clem. plures, de iure patro. Gemin. & Mode. in d. c. 2. de electi.
Lap, allega. 88. Fed. de Senis consi. 189. Non etiam valet colla-
tio beneficij alternatiua, de quo infra dicaam. Quarta proprie-
34 tas est alternare in dubio ęqualia, † uel paru m distantia, l. 1. ff.
de reb. dub. quã ad hoc ponderat Bald. in l. conuenticula, C. de
epis. & cler. & in l. si post tres, ff. si quis cautio. col. ix. inferens, ꝙ
si statutum imponat pœnam mille ducatorum, vel aliam arbi-
trio iudicis, quòd iudex debebit arbitrari æqualem, uel parum
distantem a pœna mille ducatorum. Hinc tota die dr̃, ꝙ vna
35 pars alternatiuæ dubia, declarat per aliam. † per text. in d. l. 1. &
ibi Bart. quem pro singula. allegat Ro. consi. 221. Pręmissorum
Doctorum. & Alex. in apostollis, in l. si fugitiui, C. de ser. fug. &
Ias. in l. q filiabus, ff. de leg. 1. Soc. consi. 122. col. fi. libr. 1. & cons.
13. colum. 3. libro. 3. Quinta proprietas est alternare diuersa,
36 † ſm glo. in rub. ff. si arger. uect. vel emphyteu. pet. & in l. ubi pa
ctum, vbi etiam Bart. & alii, C. de transact. cum sim. Vbi vero
37 videbis, ꝙ alternatiua non possit seruare suas ꝓprietates † tũc
mutabit naturam, & resoluetur in coniunctam, vel expositi-
uam. Aut stabit translatiuè vel temporaliter, aut diminutiuè.
Quod ex sequentibus coniecturis dignosci poterit. Pria conie
38 ctura, si alternatiua ponat inter ꝑsonas honoratas, † resoluit in
cõiunctã, l. cũ qdã, C. de ver. sig. & ꝑ istũ tex. Arch. in c. Pastora-

lis,7.q.j.infert, ꝙ si Papa ꝯfert bñficiũ illi,aut illi,vterque habebit;& si mandet conferri illi, aut illi, vtriq; ꝯferri debebit. Sequuntur Gem.ibi,Fel.hic, co. pe. Ias.in d.l.cum quidam, & in l. vbi pactum,co.2.& in l. si ex toto, §. j. ff. de le. j. Et si dixeris,ꝙ non est fienda sectio eiusdem bñficii,c.tuæ, & c.vacante, ꝭ. de pben. Rñdet, ꝙ Papa conferendo idem bñficium duobus, vr̃
39 dispensare ꝯ illa iura Aduerte, qa sectio bñficij prohibetur † ꝑ ꝯciliũ Turonense,d.c.tuæ. Ergo nisi in gr̃a sit apposita clausula,non obstante dispõne Concilij,non intelligetur dispensatũ iuxta dcm̃ Arch.in c.j.de const.li. 6.de quo ꝑ Fel.in c.nonnulli. ꝭ.eo.Scd̃o habes,ꝙ collatio alternatiua fcã illi,aut illi, per infe-
40 riorem, † nõ valet quia inferior non hẽt ptãtẽ intituladi duos in eo.bñficio,c.sicut.7.q.j. valet tñ mandatum inferioris alter
41 natiuũ,† qñ mandat,ꝙ prouideat alicui de illo,vel alio beneficio,& tunc alternatiua stat propriè, c. mandato, de præbend. libro sexto. Ratio, quia tunc alternatiua est posita inter res, & non inter personas honoratas, d. l. cum quidam,vbi utrunque decidit. Et si Papa mandaret alicui prouideri de beneficio spãliter nominato, qđ esset simplex, vel alio: certè non posset prouideri de curato,vel dignitate,qa alternatiua alternat effectualr̃ æqualia,vel parum distantia, ut supra dix. Et quia dictio
42 † alius, alia, aliud, similitudinem importat,d.l.si fugitiui,C.de ser.fug.cum gl.& in c.sedes,ꝭ.eo.Scd̃a coniectura,si extraneus dãs dotem pro muliere stipulatur alternatiuè illam reddi mu-
43 lieri,vel sibi,fauore dotis,† valet ista stipulatio,& ꝑsona stipulãtis hr̃ pro non adiecta,l.Caius,ff.sol.matr. ſm Fel.hic,& Ias.in d. l.cum quidam, in sexta fallentia. Sed aduerte, quia textus ille non dicit,ꝙ persona stipulantis habeatur pro non adiecta, sed dicit,ꝙ fauore dotis actio acquiritur mulieri per alterum,non tñ negat,quin etiam sit acquisita stipulanti.& licèt dicant dari actionẽ mulieri,non hr̃dibus.stipulatoris,non ideo est,qa scdã pars alternatiuæ habeatur pro non adiecta, sed quia designat ordinem, vt mulier nominata censeatur hr̃e prelationem in iure agendi,ſm Im.Ale.& *cõmuniter* Doctores ibi,arg.l.quoties, ff.de vsu fru.& pro hoc facit tex.in d.c.mãdato,de preben.in 6. Hinc est, ꝙ si matrimonium dissoluat morte ipsius mulieris, actio datur stipulatori,seu eius hr̃dib.ſm Doct.cõitet,vt refert ibidem Ale. Licèt Pau. de Cast. ibi, & Fel. hic teneant opinionem cõtrariã, & malè.Et sic ibi est spãle fauore dotis,ꝙ oporteat primam partem alteruatiuæ prius adimpleri, ꝯ primam proprietatẽ,& naturã alternatiuæ.Tertia ꝯiectura elicit,si orõ
44 sit concepta per subdisiunctiuam,ꝗ† non est simplex alternatiua,cũ verba tm̃,& non sensum disiungat, vt sunt istę dictiones,seu,& siue,ꝗ in dubio stant augmentatiuè,& ꝑnr copulatiuè,l.si quis ita legauerit,ff.de aur.& arg.leg. Aduerte in primis, quia ille tex.in primo exemplo loquit,qñ subdisiũctiua ponit inter spẽm,& genus:quo casu certum est, ꝙ videantur posita vt augeãt.Secus ergo videret dicẽdũ, si inter spẽm,& spẽm diuersam ponatur,& in istis terminis ẽt loquitur text.in l.cũ qs, §. fi. ff. de lega. 3. Et ẽt in scd̃o exemqlo loquitur inter ea, quæ sunt eiusdẽ gñis,nõ inter ea,quæ sunt diuersi generis. ¶ Scd̃o aduerte,qa Bar.ibi,& Fel.hic,intelligunt illum tex.ꝓcedere solũ in legatis, & sic in materia fauorabili.Secus in ꝯctibus, per tex.in d.l.si qs ita stipulat,ff.de ver. ob. Tu aduerte,quia licèt in vltimis voluntatibus plenior fiat interpretatio, l. in testamentis,ff.de reg. iur. Tñ in legatis dẽt fieri interpretatio, vt minus
45 grauetur hæres,† ꝗ sit possibile,l.nummis,ff.de lega.3. l. unum ex famiglia,§.si rem,ff.de lega.2.ergo non ur̃,ꝙ illa interpretatio fiat fauore legati, ut dicunt Bar. & *cõiter* Doct. sed quia ibi dictio,seu,cadit inter ea,ꝗ sunt eiusdem generis.Reteto tñ, ꝙ sit spãle fauore legati,adde idẽ esse in oĩ materia, in qua fit lar-
46 ga † interpretatio, & sic in bñficijs Principũ ẽt ꝓcederet ista ꝯiectura,ſm Ale.ꝯs.193.Ex themate ꝑmisso,co.2.lib. 2.Sed du-
47 bium est,an procedat † in statutis:ur̃ ꝙ sic,qa statuta æqparantur ultimis uolũtatib. quantũ ad faciendã interpretationem, ſm Bar.in ij.C.đ his,qb.ut idi. & ita ĩ casu eiusdẽ statuti decidit Soc.ꝯsi.63.In cã uertente, col. pen. li. 1. ꝯrium in casu alterius statuti determinat Io. de Imo.ꝯsi. 44. Ex infrascripto themate. col.2.dicerem,prout dicit Bal.cons.229.Primum dubiũ,lib.1.ꝙ ſm subiectã materiã aliquãdo stat disiunctiuè,ut l.gñalr̃,C. de sacrosanct.ecc.& in d.l.si quis ita, cum similibus. Quandoque copulatiuè. Qñq; expositiuè,ut patebit ex sequentib. hr̃ tñ in statutis dr̃et stare copulatiuè ꝑ ea,ꝗ dicã sequenti coniectura. Istam ꝯiecturã restringit Ias. in d. l. cum quidam, ut procedat
48 qñ subdisiunctiua ponitur inter orationes pluralis nu.† Secus si inter orationes singularis numeri. Vt si dicat testator, lego Titio equum meũ album, seu nigrum; tunc nisi unus legatus intelligitur,allegat Bal.hic, in fi. Tu aduerte quia ista limitatio confundit ꝑ tex.in l. si quis ita, & per id, quod decidit Cremẽ. sing.inc.Lego Digestũ, seu Infortiatum: nec Bal. hic facit istã differentiã, sed dicit ꝙ in exemplo præmisso, quia testator loquutus fuit in singulari, non habebit nisi unũ equum. ¶ Nec obstat dictio, seu, quia ponit inter plures qualitates respectu vnius subiecti qualificãdas.Quarta cõiectura elicitur ex ꝑsona loquentis:nam si lex alternatiuè loquatur,tunc ex hoc cogno
49 scetur, ꝙ lex alternatiua † stat copulatiuè, vt ex text. in l. neq; mutui,C. qui.non ob.longi tempo.præscri.l.ad protegendum, C.de in lit.dando.tuto.Et rõ est, quia lex non debet nos relinquere sub dubio,cap.erit aũt lex,4.dist. & ff.quod vi, aut clam. in rub.& in d.l.cum quidam. Quinta ꝯiectura colligit ex ordine charitatis,nã alternatiua posita inter personas, inter quas
50 cadit ordo affectionis, stat copulatiuè,† ordine tamen seruato ſm Bald.in c.j.in ti.de eo, qui sibi & hæredib. sũ. ubi dicit, ꝙ si aliquis stipulatur pro se, vel pro hæredib.dictio,vel exponitur pro,&.Sequuntur Fel.hic,& est text.in l.cum pater,§. a te,ff. de leg.2.Ale.consil.3.col.j.lib.8.Raph. Cum. consi. 106. Mater in stituit.Cor.consi.200.libr.j.Decius consil. 95. In primo dubio, per totum. Sexta coniectura extrahitur ex superfluitate:nam
51 alternatiua posita inter duo idem importantia, † resoluitur in expositiuam,ut per gl.in rub. ff. si ager vectig. vel emphyt. & in ca.j.ibi,cathechizati,vel instructi,48. dist.c.j.§.1.ubi Arch. de cogna. spiritu.li. 6.ibi, confirmatione, seu frontis chrismatione,ca.ex ratione, de appel.ubi Arch.& l. hac consultissima, in prin.C. qui testa.face.poss.Similiter, si ponatur inter genus
52 & speciem,† resoluitur in expositiuam,vt per glos. in l. 2. ff. ad leg.Aquil.& in d.l.ubi pactum, C. de transactio. vel in coniunctam, vt in l.sæpe,ff.de verbo.sig.& in l. Quintus.ff.de auro, &
53 arg.leg. Et etiam resoluitur in coniunctam, † si ponatur inter totum, & partem prædicamentalem, ut declarat Barto.in l.1. ff.de reb.dub.Septima coniectura sumitur ex uerisimili inten-
54 tione disponentis, l.si is, qui ducenta, §. item si pater, ff. de reb.dub.l.gñalr̃,in prin. C.de insti. & substi. Et faciunt quæ dixi in ca.2.in 4.nota. & est tex.in l.Lucius,cum glo.ff.de hr̃di. institue.Octaua coniectura capitur ex diuersitate orationum.
55 Nam † alternatiua posita inter diuersas orões perfectas, stat translatiuè: ut dicat testator,volo ꝙ hæres det uxori centum, vel si non dederit, lego eidem fundum,tunc in pœnam intelligitur fcã translatio, l. 1.C.de his,quæ pœnę nom.l.Lucio,ff.de leg.2.& ibi not. Bald. Nona coniectura percipitur a cessante
56 affectione. † Nam si ponatur alternatiua inter summas dispares, vel inter tempora inæquali a tunc summa maior, & tẽpus breuius, hñr pro non adiectis, quia cessat affectio, & electio data reo, l.si ita stipulatus fuero decem,aut qnq;,ff.de ver.obli. & quia in stipulationibus sp̃ inspicitur,quòd est minus, l. sp̃ in stipulationibus, ff. de reg. iur. Decima coniectura concipit ex
57 disiunctione sermonis.† Nam alternatiua posita ad distinguẽdum,exponitur, id est,aliqñ, & sic stat temporaliter secũdum gl.in l.4.§.Cato,ff.de uerbo.obli. Vndecima coniectura conie-
58 cturatur ex eo,ꝙ non habet aliquid ꝙ alternet, † & tũc qñque ponitur pro saltem,l.seruo inuito,§.pe.ff.ad Trebel. & ibi glos. & c.decet.ibi, vel capitis inclinatione, de immuni.ecc. in 6. & ibi gl.Qñq; exponitur,id est,ẽt,l.ꝙ si Ephesi,ff.de eo, quòd certo loco. Habet ẽt plures expositiones, quas uide per Alb. in suo Distinctionario, in verbo, vel in ver.siue. Quærit Pan.cui dẽt optio in pœnis alternatiuè impositis? Ex cuius dictis elicio tres principales conclusiones.Prima si verba dirigatur ad iudicem electio erit iudicis, secundum glo. in cap. a crapula, cum
59 simil.de uita,& honesta.clerico. † Comprobatur per id, qđ in simili dicit gl.in l.Lucio,ff.de leg.2.& in l.soror, C. de collat. Et cum ista conclusione transeunt *communiter* Doct. Ratio conclusionis est, quia pœna est commensuranda delicto, ca. non afferamus, 24. q.j. l. respiciendum,ff. de poen. Istam commensurationem nunquam faceret reus,quia sp̃ eligeret minorem, arg.l.si ita stipulatus fuero decem aut quinque.ff.de ver.ob.Ne igitur frustretur alternatiua,optio danda est iudici.Ista rõ, ſm Mod.non videtur vera, quia ẽt iudex debet eligere in alternatiuis pœnam minorem,ſm gl.in c.sicut dignum,in gl. fin. ꝭ. de homici.Ad quam multa adducunt Fely. & Mod. hic. & rõ põt esse,quia melius est argui de misericordia,quam de seueritate, c.alligant. 25. q.vlt.& sic sp̃ alternatiua vr̃ frustrari. Sed facilis est solutio,quia illa ꝯclusio,ꝙ iudex debeat eligere minorẽ pœnam,procedit nisi ex circunstantijs aggrauantib. delictum sibi videatur maiorem pœnam esse imponendã,ſm Pan. in c. at si clerici,in prin.col.x.ꝭ.de iud.& sic vera est ista ꝯclusio.Quam ampliabis tripliciter.Primo, ut procedat non solum si plures
60 pęnę ĩponant ꝑ legẽ alternatiuè,sed ẽt si dispositiuè † ꝑ varios canones,& leges variæ pœnę eo.delicto reperiant ĩpositæ. ita loquat gl.in c.fraaernitatis,34.dist.allegata ꝑ Pan.hic.Scd̃o am
61 pliat,ẽt si pœnę alternatiuæ ĩponant ꝑ verba ĩpsonaliter ꝓlata c.qm̃ frequẽter,§.fin.vt lit.nõ ꝯt.Rõ,qa verba impersonalia in dubio intelligũtur relata ad eum,ad quẽ spectat, ſm Anto.de But.& ibi Fel.in prin.d. ca. at si clerici.§.de adulterijs.Punire ãt delicta spectat ad iudicẽ,l.ꝯgruit,ff.de offi.ꝑsi.§.in hoc, 23.q. 2. ergo,&c.Tertio ampliatur,vt procedat, et si ex vi vnius verbi
62 † cẽseant impositæ plures pœnæ, adhuc electio spectat ad iudicẽ,c.qrenti.de ver.sig.Limitat,vt non procedat, qñ una pœ-

na per

na per lapsum termini ad soluēdū, vel alio modo, transfusa est in alterā, tunc cessat electio iudicis, sed subordinata pena preci sè est imponenda. Exemplū, si statutum puniat pro primo furto furem in centum, vel si nō soluerit intra decem dies, amputetur sibi manus, ſm Bart. in l. cū duob. §. idem rñdit, ff. pro soc. & Pan, hic. Pro inteligentia videndū est prius, quō cognoscat,
63 ꝙ vna pena translata dicat in aliam.† Fel. hic, ver. quarta aduertentia, dicit ꝙ si eadem verborū cōceptione imponant plures pęnæ alternatiuè, puta soluat decem, aut fustiget, tūc alternatiua stat propriè: sed si sub diuersa orōne imponatur, vt in exemplo, primo loco deducto, tūc stat translatiuè. sed Bar. ī l. Lucio, ff. de leg. 2. vult, ꝙ vbi alternatiuè imponitur pecuniaria, & corporalis pęna tunc sp dicat corporalis subordinata in defectū pecuniariæ, per tex. in l. fi. ff. de in ius voc. Pōt istud dcm̄ cōprobari, quia alternatiua ſm suā naturam dēt alternare similia vel parū distantia, vt supra dixi. Qđ non pōt facere isto casu, cum oīs corporalis iniuria, sit maior quacunque pęna pecuniaria, l. in seruorū, ff. de poen. Ergo dicamus, ꝙ stet translatiuè, & nō alternatiuè. Sed aduerte, qa istud dcm̄ vř ɔfundi per tex. in d. l. fi. vbi probat, ꝙ ita demū dr̄ corporalis apposita in defectū pecuniariç, si exprimatur. Ergō secus, si apponatur pęna pecuniaria, & corporalis alternatiuè & simpliciter. Dicēdū est igit, ꝙ vna pęna dicatur in aliā translata, qñ scđa est maior, & imponitur in defectū alterius ꝑ cōtumaciā, vel impotētiā non solute, vt pulchrè declarat Cępol. ɔſ. 17. Licèt in cā, col. 1. & est de mēte Pan. hic, & Bar. in d. §. cū duob. Ang. in tracta. malefi. in versi. quas si nō soluerit. Redeūdo ad limitationē, quā ēt sequit Bal. in l. cōmissoriæ, C. de pact. inter emp. & ven. pro ea faciūt infra scripta. Primo, postquàm per statutum factā est translatio, debet iudex arctari ad seruandum statutum, l. j. §. is, qui nauē. ff. de exerci. Secundò, qa scđa pœna est subordinata in locum primæ, ꝑꝑ cōtumaciā, q̄ remanet impunita si iudex eligeret primam. Tertio, qa fcā nouatione in penalē dispōnem ꝑꝑ morā, non admittit purgatio moræ, ēt creditore volente, ſm Bar. in l. j. in fi. per illum tex. ff. de penu. leg. Quartò facit l. translatio, ff. de adimen. leg. arguendo de vltimis voluntatib. ad statuta, ꝑut licèt, ſm Bar. in l. j. C. de his quib. vt indig. Quintò facit, quia dispositio respiciens plura determinabilia, debet vniformiter determinare, l. nam hoc iure, ff. de vulg. & pup. Sed añ moram nō potuisset iudex eligere corporalem, ergo fcā translatione propter moram non debet ēt posse eligere pecuniariā, alias di ipō statuti nō determinaret vtranq; partē alternatiuę vniformiter. Sexto, pęna corporalis subrogata dēt seruare naturam pęnæ pecuniariæ, in cuius locum subrogatur, l. si eum, §. qui iniuriarū, ff. si quis cautio. c. ecclesia, vt lit. pe. Sed vbi est locus pecuniariæ añ morā, ab ea non receditur, ergo post moram nō ēt a corpali recedi poterit. Contrariā opinionē, ꝙ ēr iudex possit facta trāslatione imponere pęnā pecuniariā, tenet Lud. Ro in l. j. §. & post operis. ff. de no. oper Maria. in c. sicut, col. pe. de iu. Fely. hic, dicentes ita tenere Bart. in d. §. idem rñdit & ita ēt, ſm eos consuluit idem Barto. Idem tenet Iaso. Insti. de actio. §. pęnales, colu. viij. mouentur per text. in d. §. idem rñdit. Sed ibi dñium applicatur socio reficienti propter merum eius fauorē nimirum si potest illi fauori renunciare, l. si quis in conscribendo, C. de pac. Sed pęna corporalis non est subrogata in locum pecuniariæ in fauorem iudicis, sed in merum odium ɔtumacis non soluentis pœnam pecuniariam. Pro ista parte, que videtur magis *communis*, stringit talis rō. Inducta in odium, non debet retorqueri in fauorem, l. legata inutiliter, ff. de adimen. leg. cū simil. Sed si dicamus, ꝙ iudex nō possit amplius pecuniariā inponere, erit in electione delinquētis soluere, quā pęnā velit. Si. n. noluerit soluere pecuniariam, erit contumax, & arbitrio suo incurret corporalē, ꝙ nō creditur fuisse mētis statuentiū. Retenta tñ prima opinione, ꝙ iudex nō possit, eā intelligunt ꝓcedere gisi fiscus ɔtentaret remittere corporalē, & acceptare pecuniariā. Ita. Bald. in d. l. commissoriæ quem sequunt cōiter Docto. Et ita consuluerunt Aret. & Cor. quos refert Deci. huic, & hoc mō concordant opiniones. Mouenť quia trāslatio facta fuit fauore fisci creditoris, ergo ipse dēt renūciare. Addūt ēt simile, qđ hř per gl. in c. potuit, de locat. & quod dicit Bart. in l. quis, ff. de pig. act. Sed tu considera, ꝙ fiscus nō vř dici posse creditor pœnæ corporalis, quia talis pœna imbursari uon po-
64 test, & fiscus nihil aliud est, † q̄ bursa Principis, c. maiores, 16. q. vij. & hodie est saccus, sine conscientia imbursans oīa malè acquisita, l. in hæredē, vbi Doct. ff. de calum. nec ēt est creditor pecuniariæ, quia sublata ꝑ translationē. Itē in eius fauorē non est facta translatio, sed in fauorem reipublicæ, vt delicta non remaneant impunita, l. ita vulneratus, ff. ad le. Aquiliā. ergo eo volente non dēt posse iudex pœnā corporalē remittere. Comprobatur, qa solus Princeps hēt ptātē remittendi pœnā corporalem, ſm Bar. in l. acta, §. de amplianda, ff. de re iudi. & in ambitiosa, ff. de decre. ab ordin. facien. Felyn. in c. non liceat, colum. 4. j̄. de præscript. Nec obstat, si dicas, vt dicebat Aret. in consil. 89. ꝙ fiscus nō dr̄ remittere, sed eligere, qa fisco nō pōt ɔpetere electio. Probat, electio non cadit nisi inter plura, l. qñ ff. de opt. leg. l. illud, aut illud, ff. de leg. ij. Sed fcā translatione sola pęna corporalis potest imponi, vt supra conclusum fuit. igitur, &c. Non obstat simile glo. in d. c. potuit, & alia similia, de quibus hic per Moder. quia ibi non imponitur pęna caducitatis simpliciter, sed domino volente. Item in dictis casib. imponitur ꝑ pœna in merum fauorem remittentis, hic in odium contumacis delinquentis, & non in fauorem fisci, sed reipublicæ. Ex quib. apparet, ꝙ ista restrictio & ɔcordantia vř dubitabilis. Aduerte tñ circa ꝓdicta, quia procedunt qñ pęna pecuniaria applicatur fisco. Sed vbi pœna applicat parti, nunquam intelligitur fcā translatio in corporalē, nisi parte volente. l. fin. ibi, ex q̄rela dñi, ff. de in ius vocan. & ibi not. Bal. & Mod. Innoc. & alij in c. Odoardus, de solutio. Ias. in d. §. pœnales, col. vij. ¶ Secundo aduerte, qa prędicta procedunt in pęna propriè, secus in pęna impropriè, vt est pęna pecuniaria imposita pro interesse partis. Quia in illa in dubio nunquam intelligitur translata ꝑ legē, vel statutū, vt declarat egregiè Cępol. in d. consi. 16. Secunda sit conclusio, vbi verba alternatiua dirigūtur ad reū,
65 † electio est ipsius rei, l. quicunque cū glo. C. de ser. fugi. Barto. ibi, & in l. ij. ff. de effract. Pan. & alij *cōiter* hic Considera, & data disparitate pęnarum, si electio sit rei, alternatiua frustrabit, qa sp reus eliget minorem. Limitat multipliciter, vt hic ꝑ Fely. & Mod. Primo declaratur, vt procedat, si verba dirigant reo actiuè, secus si passiuè, ſm Pan. hic. per tex. in c. sicut, in fi. cum glo. de Iudæ. Istam restrictionem impugnat Dec. qa verba pœnalia non possunt dirigi reo, nisi passiuè. Sed dic, ꝙ effectu hñt se sp per modū patiendi. Sed Abb. non loquit de effectu. sed de modo loquendi. Quasi dicat, si verba relata ad reum sonent, ꝙ ipse agat, vt in d. l. qcūque, ibi, seruuū, vel viginti solido det. secus si sonet, ꝙ patiat, & alius agat, vt in d. c. sicut. vt si dicat, sustineat exilium vel pœnā mille ducatorū. Scđo limitat, si altera pœna eēt mors, tunc nunquam reo competit electio, ſm Maria. in d. c sicut, qa morituro non dēt dari electio mortis, l. aut dannum §. proinde. ff. de pęn. Et istam fallentiam extendit Fely. vt procedat, etiā si altera sit corporalis, quia nemo est dñs membrorum suorū, l. liber hō, ff. ad leg. Aquil. c. ɔtingit, j. j̄. de sent. excō. Credo, qđ ista fallentia sit periculosa, qa licèt inferior non possit dare electionem mortis, tamen Princeps, & lex pñt, vt expissè vul tex. & glo. in d. §. ꝓinde. Item lex, & ɔsuetudo, est dña membrorū, l. sacculary, § sunt q̄dam, ff. de extraor. crimi. Cum ergo ꝑ statutum, seu legē, sit imposita pęna alternatiuè, & data electio reo, tunc reus eligendo mortem seu corporalē penam, dr̄ auctoritate legis hñēs ptātē in sanguine suo hoc facere. Hinc dicit Anto. in c. super his, col. 4. j̄. de accusa. ꝙ quilibet potest se obligare ad pœnam corporalem, a iure impositā. Tertia cōclusio, etiam quòd diu consuetum sit imponi vnam pęnam ex al-
66 ternatiuis, nihilominus iudex poterit alteram eligere: † qa in his quæ sunt meræ facultatis, consuetudo obligatoria non inducitur, vt in c. ex parte Astensis, de concess. prębend. dixi post Abb. in c. ecclesia Sutrina, j̄. de cau. posse. & proprie. & quia per non usum non fuit abrogatū statutum alternatiuum, vt no. in c. Ioannes, de cleri. coniug. Istā cōclusionē reprehendunt Fel. & Dec. qa in pęnis seruāda est consuetudo, ſm glo. in l. hodie ff. de pęn. Bar. in l. fi. in prin. ff. de priua. delic. Pano. & ibi latè Felyn. in c. inquisitionis, de accusa. sed ego non recedo ab opinione Pan. qa in casu isto negatur consuetudo, ꝑ ꝓdicta. Nec obstat, dum ipsi dñt, ꝙ vbi actus pñt referri ad certum respectū, ꝙ tunc non dñr meræ facultatis, ſm Bart. in l. cum de in rem uerso, ff. de usur. Hic aūt, ſm eos, pęnæ impositæ de præterito, pñt respectiuari ad mores patriæ, ergo &c. Quia rñdeo, ꝙ cum ex forma statuti daretur electio iudicib. vñr iure suo, & habito respū ad legē ɔcedētē sibi eletionē imposuisse illā pœnam. Et vbi animo obseruandi legē aliquid obseruat, ex tali obseruatione nunq̄ inducitur cōsuetudo, ſm Ant. & Felyn. in c. j. in fi. s. eod. Quarta, vltra Pan. sit cōclusio, si verba dirigant in ꝑte ad reū, in alia ꝑte alternatiuè ad iudicem, † electio erit ipsius rei, ſm Fel. hic, col. pe. post Maria. in d. c. sicut. allegat Bal. in l. data opera, C. q accus. non poss. Ista conclusio vř ꝓbabilis, qa in dubio magis dignum trahit ad se minus dignum, cap. ꝙ in dubijs, de consecra. eccle. vel alta. Debet ergo pars alternatiua, quæ dirigit iudici, tanq̄ potentior ꝑualere. Et contra istā limitationē vř tex. in d. c. sicut, in fine, tenendo, ꝙ illa verba, patiat, dirigat reo: nisi dixeris, ꝙ ibi vna pars alternatiuæ dirigitur reo passiuè, vt supra dixi. Ex glo. in ver. occupauit, habes duo. Primo habes ſm Bald. ꝙ accipiens beneficium de manu laici, dr̄ intrusus. De multiplici spē intrusionis ponit Felyn. in c. nostra, corolla. 2. dixi in tex Scđo habes, ꝙ verbum, occupare, † sonat in malā partē, ſm Barba. hic ponderantē ad hoc istum text. q. ꝓbat potius ɔppositum, quia dicit occupauit illicitè. Tñ ſm Deciū notabile est in se verū, & ꝓbat ꝑ alia iura, maximè ꝑ tex. in c. ex frequentib. de inst. in l. j. ff. quo. lega. cum simil. & firmat gl. in c. gñali, de

elect.lib. 6 Circa quã aduerte dum dr̃, ꝙ mobilia dñt occupari, immobilia vero inuadi, qa ꝯrium vr̃ velle gl. in c. dilecto, in ver. occupatæ, de sen. exco. in 6. Quæ dicit, ꝙ occupare refertur ad immobilia, spoliare ad mobilia. & bñ facit text. Inst. vi bonõ rap. §. pe. vbi dñr ꝓpriè mobilia rapi, immobilia vero inuadi. Secũdo aduerte, qa vr̃, ꝙ occupare, sit verbũ sui natura sonans tã in bonam, q̃ in malam partem. Quòd sonet in bonam, est tex. clarus in c. cum Cornelius factus, 7. q. j. & Inst. de re. diu, §. ferè. Gl. in ver. quodcunq;, diuidit in tres partes. In prima colligit argu. In secunda ꝯ illud opponit. In tertia soluit. scd̃a ibi, argm̃ ꝯ. Tertia ibi, solutio. Habes ex ista gl. ꝙ in contractibus alterna-
69 tiuis † electio est promissoris, l. plerunque, ff. de iur. dot. l. quod ãt, §. si maritus, ff. de don. inter vir. & vxo. l. si quis, C. de condict. indeb. intantum ꝙ licet reo qñcũque variare in eo, qđ ꝑstiturus est, l. eum qui certarum, §. fi. ff. de ver. obl. Limitatur primo
70 vt procedat, qñ vtrunq; est in obl̃one, † & sol̃one: secus si vnũ tm̃ sit in ob one, aliud vero apponatur ad cautelam creditoris ſm Bart. in l. q̃uis, ff. de pign. act. vbi decidit, ꝙ si quis promisit soluere mihi in pascha, aut dare pignora, quod electio erit mei creditoris, & non rei, ne sit in facultate rei, an debeat. Et istã decisionẽ sequũtur *communiter* Doctores, vt attestat̃ Ias. in l. j. col. 2. ff. qui satisd. cog. & Inst. de act. §. huic aũt, colum. 3. & Dec. ꝯs. 12. ver, scd̃o ꝓbatur. Sed Dec. hic ad finẽ impugnat istam decisionem Bar. & añ eũ eam ẽt impugnat Fulg. in l. q̃uis, & Ias. in d. l. j. quia falsum est fundamentum Bar. ꝙ in exemplo præmisso altera pars alternatiuæ, vel dare pignora, sit adiecta fauore creditoris, imo fauore debitoris volentis posse differre solutionem dando pignora. Nec obstat rõ Bar. dicentis, ꝙ isto modo erat in facultate debitoris, an deat, ꝯ l. non vtique, ff. de eo qđ cer. loco. qa ſm eos, datis pignoribus debitor poterit compelli, vt soluat lapso competẽti termino, licèt statim nõ possit compelli, vt ẽt declarat Sal. in l. quod fauore, C. de legib. Et ex hoc infert Dec ꝙ si ꝓmittã tibi, ꝙ possis accipere vnũ, vel duo plaustra lignorũ in meo nemore, ꝙ electio erit mei promissoris. Tu cõsidera circa primam decisionem, ꝙ datio pignorum non est in obligatione, sed in cautela tm̃. Dicere ãt, ꝙ sit ad cautelã debitoris alternata datio pignorum ad differendam solutionẽ, nõ vr̃ verisimile, cum non sit aliquis terminus statutus, intra quẽ hẽat postea soluere. Vñ cum etiã captis pignorib. in executione debiti non prohibeatur creditor agere ex stipulatu, vel ex re iudicata, vt est casus in l. 4, §. ex conuentione, ff. de re iudic. necessè est dicere, ꝙ alternata sit datio pignorum in fauorem creditoris, vt concludit Pau. de Ca. in d. §. ex conuentione. Nã si captis pignorib. nulla data dilatione ad soluendum, ꝑt nihilo minus agere, fortius poterit agere pignoribus recusatis. ¶ Idẽ tenet Pau. de Ca. in l. Stichum, §. idem Celsus, ff. de noua. Circa secundum etiam teneas, ꝙ electio sit stipulatoris, qa verba diriguntur ad ipsum, ar. l. Lucio, ff. de lega. 2. & maximè ꝓcederet in promissione fc̃a titulo donationis, quę vr̃ regulari sicut legatum. qđ est ẽt donatio, l. legatum, ff. de leg. 2. Et in legato, in dubio electio est legatarij, l. planè, §. pe. ff. de lega. j. Et ita tenent *Communiter* oẽs Doct. maximè Ias. in §. plus. ver. qa ãt, Inst. de ac. Et credo hoc verissimum, stantib. verbis illis, ꝙ stipulator possit & valear accipere vnum, vel duo plaustra, q̃ verba possit,
71 & valeat, important datam † electionẽ, & arbitrium, vt decidit Pau. de Ca. ꝯs. 213. Si dicta pignora, col. 2. ſm antiquam impres-
72 sionẽ. Fallit scd̃o, nisi promissor sit in mora, † l. mãcipiorum, ff. de optio. lega, cũ alijs iurib. allegatis in gl. Tertio ꝓcedit, si pro-
73 missor hẽat expeditã solutionẽ rei electę, † secus si nõ hẽat, & velit facere mora creditori post electionẽ. l. cũ res, in princ. & Ias. in 13. notab, ff. de leg. j. Quartò ꝓcedit in alternatiua rerũ,
74 † q̃ malit debitor soluere, secus, in alternatiua locorum vbi cõueniat̃, qa electio ẽ creditoris, vbi petat. l. 3. §. & gñraliter, ff. de eo, qđ cer. loc. Cętera ad materiã alternatiuæ, q̃ diffusa est, ñ attingo, qa ꝑ alios his ñ tractat̃. Gl. fi. no. ex tex. ꝙ ualet arg. a simi-
75 li, vt ẽt hr̃ in l. † ñ pñt, ff. đ le. de quo argumẽto latè ꝑ Pa. & alios in c. trãslato, s̃. de ꝯst. & scias, ꝙ tex. iste loq̃t de similitudine exẽpli, Nã similitudines sunt plures, ut ꝑ glo. in. c. sacerdos, in uer. Deus, de pen. dist. j. hic. n, loq̃t de simil. exẽplis alternatiuis, & iõ Pan. in ultimo notabili dicit, ꝙ sufficit dare unũ exẽplũ sicut ẽt sufficit allegare unã legẽ, argu. l. scire oportet, §. fi. & ibi not. Nico. de Neapo. ff. de excu. tut. & arg. tex. in c. tales, 23. dis. ubi glo. inuehit̃ ꝯ allegãtes multa. Imo sufficit ad unũ ꝓpositũ uulgare, dicer̃, iura sũt notissima, ſm gl. & Car. in cl. sæpe, đ uer. si.

SVMMARIVM.

1 *Mandato iniusto facilimè quis turbatur.*
2 *Turbari non debemus ex acerbitate superioris.*
3 *Verba iudicis acerba sine causæ cognitione prolata, non irrogant infamiam. Et an per verba aspera possit recusari iudex vt suspectus, vide dist. num. 4.*
5 *Qualitas negotij spectanda est ad considerandã iustitiã, uel iniustitiã pcepti.*
6 *Consideratio omnis fienda cum diligentia, non autem transcursoriè.*
7 *Non repellitur a productione nouorum testium super eisdem articulis, qui dicta testium tantum discurrit.*
8 *Posse non dicimur, quod de iure non possumus.*
9 *Causa idem est, quod ratio.*
10 *Substitus non debet illico parere mandato iniusto superioris, sed debet rescribere, & expectare responsum. & quid in intolerabiliter opprimente. nu. 15.*
11 *Canonici obedientes prælato malè viuenti, & perperam bona ecclesiæ administranti, præsumuntur etiam malè viuere.*
12 *Ordinarius potest resistere delegato volenti exequi mãdatum iniustũ; & Notarius actorũ potest resistere officialib. volentibus facere quid illicitũ. nu. 13. Et an iudex debeat parere extrauaganti editæ de nouo nu. 14.*
16 *Delegatus an debeat adimplere rescriptum deuians a tramite iustitia.*
17 *Delegatus an teneatur parere secundæ iussioni iniustæ.*
18 *Papæ an sit obediendum mandati conferri beneficium notorie indigno, & quis adeo dicatur indignus vt cum eo Papa nequeat dispensare. nu. 19.*
20 *Actorum ratione quatenus quis teneatur reddere.*
21 *Testis sui dicti rationem reddere tenetur, aliàs non probat.*
22 *Prælatus ratione officij tenetur cuicunque poscenti reddere rationem. Item negotiorum gestor, tutor, & curator, & quilibet administrator. nu. 23.*
24 *Ratio an de omnibus reddi possit, vide ibi. & nu. 25.*
26 *Ratio reddi non potest his, quæ sunt positiui iuris dependentibus a voluntate Principis.*
27 *Lex dura in foro conscientiæ seruanda est.*
28 *Ratio reddi potest de his, quæ consistunt in ingenio, & iustitia naturali.*
29 *Ratio debet esse concludens, alioquin ratio eadem cum dicto, nihil probat.*
30 *Sententia Principis, habet vim legis.*
31 *Testes qui saluari possint a contrarietate.*

SI quando. ¶ Istud capitulũ est aureum, & memorandũ, ſm Card. hic, qđ fuit editũ ad obuiãdũ multis incõuenientib. q̃ accidunt quotidie ꝑꝑ miseros ꝑlatos, q ꝑꝑ timiditatem, vel ignorantiam exequuntur mandata Papę iniusta. Diuidit̃, & summat̃, ut ꝑ Panor. Casus ꝑt poni in iurib. allegatis in gl. j. uel in iurib. allegatis ꝑ Barb. Not. primò, ꝙ ꝑꝑ mãdatum
1 iniustũ facilimè q̃s turbat̃, † ut in c. cũ adeo, infra e. c. uera iusti-
2 tia, xlv. dist. Scd̃o nota, ꝙ ex acerbitate superioris † non dẽmus turbari, c. nõ oĩs, v. q. v. Ex hoc querit Io. And. an acerba verba
3 iudicis sine causæ cognitione prolata, † irrogent infamiam. & rñdet ꝙ nõ ꝑ l. verbũ, C. de his, q nota. infra. Grauat̃ tñ pudor eius, ꝯ quem proferuntur, l. ob. hæc verba, ff. eo. Scd̃o q̃rit̃. an
4 per verba aspera iudex possit recusari tanq̃ suspectus † glo. in c. cum. cessante, de app. tenet, ꝙ non. Contrarium tenet glo. in c. cum super, de offic. del. Pro cõcordia dicatis, ꝙ est arbitrariũ considerata persona iudicis & qualitate verborum, ſm Pano. in c. accedens, 2. infra ut lit. non cont. Tertiò nota, ꝙ ad cõside-
5 rãdam iustitiam vel in iustitiam pręcepti, † ꝯsideranda est qualitas negotij; & dicit Philosoph. accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum qđ, quid est. Pro quo facit text. in c. & si qõnes, de simon. quem ad simile ꝓpositum inducit Pa. in c. super literis, col. fi. infra e. Quartò nota ibi, diligẽter, ꝙ
6 omnis consideratio debet fieri cum diligentia † & non transcursoriè. Qđ facit ꝑ dicto Sal. in l. si ex cautione, C. de non nu. pec. & qđ dicit gl. in c. personæ, in verbo, integraliter, de priuil. in 6. ꝙ sola lectio priuilegij nõ dat materiã litigãdi, sed lucubrata lectio. Ex quo infert Gem. ibi, ꝙ non dr̃ didicisse testificata,
7 q dicta testium tm̃ discurrit. † vñ non repelleret a productione nouorũ testium super eisdem capitulis, ſm Bal. in l. 2. §. inspecto, ff. quemadmo. testa. aper. Refert & sequitur Fel. s̃. in procemio, col. v. Quinto not. ibi, reuerentur adimpleas, hic essè text. pro communi stylo practicantium, q in productione rescripti dicunt, Quid. iudex cum ea, qua decuit, & decet, reuerentia, rescriptum aperuit, & legit, &c. Sexto nota ibi, non possis, ꝙ nõ
8 non dicimur possè, † qđ de iure non possumus. Ad idem text. in l. filius qui, ff. de ꝯd. inst. vbi glo. allegat alia iura. & in l. nepos Proculo, ff. de ver. si. Septimo no. ibi, rõnabilem causam, ꝙ cau-
9 dẽt esse rõnabilis, † qa causa idem est, qđ rõ, l. cũ hi, §. in causæ. ff. de transact. l. j. C. de ꝓd. curia lib. x. Vltimò nota, ꝙ subditus
10 non debet illico parere mandato superioris iniusto, † sed debet rescribere & expectare rñsum. Pro quo Pan. allegat text. in Auth. vt nul. iud. §. & hoc verè. & dicm̃ Inn. in cap. inquisitioni, de sent. excom. & Bal. allegat tex. in Auth. de manda. Prin. §. deinde ꝯpetens. vbi gl. inuehit ꝯ miseros prelatos, q statim literas Papę iniustas exequunt̃. Et Card. Flo. ponit exemplũ in mãdato Papæ Vrbani 6. facto populo Florentino ꝯ Carolum, Regem Hierusalem, & Siciliæ, & addunt Fel. & Mod. plura alia. Vltra quos adde, ꝙ canonici, q obediunt, & non resistunt prelato
11 malè viuenti & administranti bona ecclesiæ, † ꝑsumunt̃ ẽt ipsi malè viuere: & iõ ꝑꝑ eorum culpam, capitulum non succederet vacante sede per remotionẽ ꝑlati. a ꝑlatura, ſm Pan. in c. ꝑ inquisitionem, in 1. notab. ꝑ istũ tex. s̃. de ele. Scd̃o adde, ꝙ or-
12 dinarius pôt resistere delegato † volenti exequi mãdatũ iniustũ ſm Ge. in c. si eo tp̃e, de rescr. in 6. Tertio adde. ꝙ Notarius
13 actorum debet etiã resistere † officialibus volẽtibus facere aliquid illicitum, clem. 2. §. Notarij, de hæret. Quarto, etiam iudex non debet parere extrauaganti editæ de nouo, si videat illã ab hone-

14 honestate deuiare, sed† debet rescribere, c. pastoralis, ī. de fide instru. Item dum Felyn. hic dicit, ꝙ subditi nō tenent obedire
15 domino suo non obseruanti canones, † adde Bal. in proœmio Digestorū, ubi vult, ꝙ subditi non teneant obedire sup̃iori eos intolerabiliter opprimēti, & ex tali cā posset Papa eū priuare dñio. Imo ſ'm sanctum Thomā in 4. senten. arti. pen. pñt subditi sine pcō eū interficere, dicēs ꝙ tale homicidium erit meritorium, sed ɔ̃riū tenēt plures alij Theologi, & ɔ̃riū fuit determinatum in cōcilio Cōstantiensi, vt refert Fely. in c. cū nobis, col. 3. ī. de ꝑscrip. Contra istū text. moueo plures difficultates. Primo inquātum dr̃, aut adimpleas, aut rescribas. Opp. & vr̃, ꝙ
16 rescriptū deuians a tramite iustitiæ nō dēat delegatus † adimplere, l. rescripta, C. si ɔ̃ ius. ca. rescripta, xxv. q. 2. Dant plures solutiones. Prima, ꝙ iste tex. debet intelligi, qñ rescriptū nō est simpliciter ɔ̃ ius, tñ iudex suspicat̃ ꝙ sit. Secundo respondetur ꝙ tex. non ꝑsupponit, ꝙ dēat adimplere, si sit ɔ̃ ius, sed dicit, ꝙ considerata prius qualitate negotii poterit adimplere, aut rescribere, & iste intellectus applaudet literæ. Secundo oppo. ad secundā partē, ꝙ non debeat supersedere, nec scribere si sit ɔ̃ ius: sed, dēt reijcere. d. l. rescripta. Sol. verū si sit ɔ̃ ius expressè, secus si aīr ɔ̃tineat iniqtatē, ſ'm glos. ibi. Tertio oppono, ꝙ non teneatur rescribere, si rescriptum sit obreptitiū vel subreptitium, c. sedes, & d. c. super lr̃is. vbi dr̃, ꝙ impetrās ꝑ falsam suggestionē, vel aliās ex malitia. nullū cōmodū dēt cōsequi ex tali rescripto, & sic iudex dēt illud reiicere. Sol. Contrarium credo uerum, nec iste text. negat. Quarto oppono. dr̃ ꝑ Pan. ꝙ dēt expectare secundam iussionē, & sic ꝑsupponit ꝑ ipsum & oēs,
17 ꝙ secundæ iussioni iniustæ teneatur delegatus parere. † Contra de c. si dñs, & c. resistit. xi. q. 3. Nā eadem rōne, qua non tenetur parere primo rescripto, quia est iniustū, eadē rōne non debet teneri parere scđo. Potius. n. debemus oīa mala pati, q̃ cōmittere pcm̃, c. ita ne, 32. q. 5. c. satis, ī. qđ met. cau. Attento maximè, qa Papa nō pt̃ facere, ꝙ pcm̃ non sit pcm̃, c. 1. xli. dist. Pro resolutione distinguēdū est. Aut dubitat, an mandatū sit iniustū, aut est certū, ꝙ est iniustū. Primo casu habita scđa iussione tenet̃ parere, & credere mandatū esse iustū. c, si qd culpat̃, 23. q. 1. gl. in c. ad aures, ī. de tēpo. ordi. Quæ vult, ꝙ excusatur subditus isto casu, ēt si paruisset primo mādato, nō expectata secunda iussione, pp bonū obedientiæ, & sic pt̃ intelligi iste tex. in prima pte alternatiuæ, aut adimpleas, &c. Scđo casu principali, qñ certū est præceptum fore iniustū subdistingue. Aut ꝑcipit id, sup quo ꝑcipiens nō habet facultatē dispensandi, & tūc nō est obediēdū ēt post scđam iussionē. ita loqt̃ tex. in c. q resisti cū aliis allegatis in ɔ̃riū. Aut hēt authoritatē dispēsant, di. & tūc, si cōstet ꝙ velit dispensare, obediendū est ēt primo mandato, ſ'm Host. & Pan. in c. significauit, ī. de offic. ordi. & Pan. in c. cum teneamur, de pb. & hic, vbi dicunt satis constare de uoluntate dispensandi, si rescribit ex certa scīa, vt. ꝑ Pan. in c. ueniens, de fil. præsb. Posset tñ isto casu, vbi solum ex certa scīa scribit, expectari scđa iussio, quia ēt ꝙ Papa scribat ex certa scīa, potuit tñ eē, ꝙ malè fuit instructus, & pt̃ ēt ɔ̃ rescriptū emanatum ex certa scientia opponi exceptio obreptionis, secundum Fely. hic, col. 1. & latius in c. cum inter, colū. 3. & seq. ī. de excep. Aut non constat, & uelit dispensare, tunc non debet parere primæ, ut hic in secunda parte alternatiuæ, etiam si mandet sub pœna excommunicationis late sententiæ, ſ'm Pan. hic, & Bal. in d. c. cū teneamur. ēt si diceret ꝑcisè, sic fieri uolumus, c. 2. s. eo. Sed bñ tenet̃ parere scđæ iussioni, quia geminatio mandati habet vim dispensationis, cū constet de certa scīa Principis, ſ'm gl. in c. 1. in uersi. noscat, de consti. lib. 6. Et habet uim clausulæ, non obstante, secundū Ant. in c. 1. col. 4. s̄. eod. & in c. q in ecclesiarū, col. pen. s̄. tit. 1. tradit per Fel hic, col. fi. Iuxta ꝑmissa q̃rit Panor. an sit obediendū Papæ mādati ɔ̃ferri bñ
18 ficiū† notoriè indigno. & licēt ex ꝑmissis colligatur decisio, tñ ꝑ clariori resolutione r̃ndet, ꝙ est ei obediendū, si ɔ̃stet de mēte, & possit dispensare cū tali indigno, alias secus. Sed ɔ̃ istā decisionē obstāt duo, qbus r̃ndeas, vt ꝑ Dec. hic. Secundo pro in
19 telligentia uidendū est, quis dicatur taliter indignus, † cū quo Papa nō possit sine pcō dispēsare. Fel. in c. inqsitionis, de sent. excō. exemplificat in indigno defectu literaturæ, quia penitus illiteratus ꝓhibetur de iure diuino ꝓmoueri ad ordines, iuxta illud Oseæ, Tu sciam repulisti, & ego te repellā, ne sacerdotio fungaris mihi. translatiue in c. nisi cū pridem, §. pro defectu, inf. de renūcia. Nihil. n. magis uitiosum offerri Deo, pōt, q̃ hominem illiteratum, c. illiteratos, 36. dist. in tm̃ ꝙ Specu. de dispē. §. iuxta, ver. 6. dicit illiteratū ordinatū nō recipere characterem. Quod non credo uerum. & ɔ̃rium tenet ibi Io. Andr. in addi. in gl. in d. c. illiteratos, & ɔ̃riū ꝓbat in c. fi. de æta. & quali. & in c. fi. & ibi Gemi. de tempo. ordi. lib. 6. & dicit Inn. in cap. cum nostris, inf. de conces. ꝑben. ꝙ à beneficiis magis repellit illiteratus, q̃ homicida, quia collatio facta homicidæ mero iure ualet. Sed collatio facta illiterato est ipso iure nulla, facit text. in d. c. fina. de æta. & qualita. Contra tamen prædicta obstat tex. in c. 1. de renū. in 6. in ver. sufficientiā. iuncta gl. q̃ intellexit de sufficiētia pp defectū literaturæ. Fel. hic, col. fi. r̃ndet spāle in Papa, ne scandalizet ecclesia ex depositione Papæ. Ista r̃nsio nō placet, qa pp scandalū nō receditur a iure cōi, qñ est tale scādalū, sup quo non cadit dispensatio. c. qui scandalizaue rit, vbi glo. ī. de reg. iu. Vñ dico, ꝙ ille tex. loqtur de insufficientia proueniente ex imperitia, nō ex illiteratura. Differt. n. imperitus ab illiterato, vt per Bar. in auth. sed nouo iure, C. si cer. pe. Et suadetur, qa loqtur de Papa Cælestino, q sciebat legere, & sic non erat penitus illiteratus. sed erat simplex & imperitus, vt dicit ibi Gemi. Glo. pen. diuidit in tres partes. In prima colligit notabilia. in secunda opponit. In tertia soluit. Quæritur pro intelligentia huius glo. de duobus. Primo, vtrum quilibet tenea-
20 tur rōne † oīum gestorū suorū reddere. Scđo, an possit de oībus reddi rō. Circa primā qōnē, r̃ndet Pan. ꝙ nemo tenet̃ reddere rōnem actorū suorū, nisi sit obligatus rōne officii. Primā partē huius r̃nsionis intellige verā in foro fori, secus in foro poli, in quo de oī verbo ocioso redditurí sumus rōnem, secundū Host. hic. Secundam partē r̃nsionis, ꝙ qlibet teneat̃ reddere rōne officij & administrationis sui, ꝓbat Pan. exēplo testis,
21 † q tenet̃ reddere rōne sui dicti, aliās nō ꝓbat, c. cū cām, inf. de testi. qđ verū est si interroget̃, ſ'm gl. in l. solā, C. de testi. & in §. solā, hic allega. Nam vbi non interrogat̃, sustinet̃ dictum, licēt nō faciat semiplenā ꝓbationē, ita ꝙ deferri possit iurm̃ in supplemētū probationis, ſ'm Bal. in c. 1. de cōsue. rec. feu. quē seqt̃ Dec. hic, & Fel. in d. c. cū cām, col. 5. & Ale. ɔ̃si. 32. col. 2. lib. 1. Et si testis deponat sup hic, q̃ cōsistūt in iudicio intellectus, ēt nō interrogatus dēt reddere rōnem, aliās non ꝓbat, ſ'm Bal. in d. l. solā. Card. & Pan. in c. cū cām, de testib. vbi dñt, ꝙ testis deponens sup valore non ꝓbat, nisi assignet rōnē, ēt non interrogatus, & Inno. in d. c. cū cām, vbi loqtur in teste deponēte sup ebrietate, vel furore. & Soc. ɔ̃si. 42. col. 2. lib. 1. & consil. 143. col. 3. eo. li. dicit tñ Soc. ɔ̃si. 171. col. 3. li. 2. ꝙ si testis deponat sup eo, ꝙ facili discursu ꝑcipit, ꝓbat, ēt ꝙ nō assignet rōnem, si nō fuit interrogatus. Allegat Bar. in tracta. de teste, col. 3. & si testis deponat sup fama, non ꝓbat, si nō assignat rōnem etiam non interrogatus, secundū Soc. ɔ̃s. 54. Visa breui narratione, col. pe. li. 4. & data paritate testiū, credendū est eis, qui assignāt meliorē rationem, ſ'm Fel. in c. licet causam, col. 8. de ꝓba. & est text. in l. heres absens. §. proinde, ff. de iud. in tantū, ꝙ nō valet statutum, ꝙ credat̃ testibus deponētibus absque rōne, secūdū Bal. in l. si non spāli, ad fi. C. de testa. Qđ seqtur Fel. in d. c. cū cām, col. 8. & dato, ꝙ valeret, dēt intelligi si nō fuerint interrogati, vel nisi assignēt malā rōnē, vt egregiè cōsuluit Dec. consi. 37. in cā rigo
22 rosa. Similiter ꝑlatus rōne officij † tenet̃ cuicūq; poscēti reddere rōnē, 36. di. c. qualiter & qñ. & ibi gl. inf. de accus. Similiter tutor & curator, toto ti. ff. de tute. & rō. distra. l. aduersus l. rōnes, C. de admi. tu. Silr̃ negotiorū gestor. Similiter quilibet admini-
23 strator, † vt hic ꝑ Dec. allegātē quā plura ɔ̃silia, & ꝑ eūdem, vbi alia adducit, ɔ̃s. 110. Verè, vt puto. Et vltra eū adde tex. in l. j. & ij. C. vbi de rōci. agi opor. & Socy. ɔ̃s. 24. & ɔ̃si. 31. in 1. lib. & ista est rō, qa officiales tenent̃ finito officio stare in loco sui officii per quinquaginta dies, parati reddere rōnes suæ viilicationis. l. 1. C. vt oēs iudi. tā ciui. q̃ crim. Et in tantū tenētur officiales stare in sindicatu, ꝙ non valeret statutū, seu pactū disponēs ɔ̃rium, ſ'm Bal. & Ang. in l. si seruus vetitus, ff. de leg. 1. & Ang. in l. si mora, ff. so. mat. operat̃ tñ tale pactū vel statutū, ꝙ non teneantur de malè gestis ex leuissima, aut leui culpa, secundū Fel. in ca. si diligenti, col. 7. inf. de foro ɔ̃pe. Et hæc sufficiāt ad hāc ɔ̃clusionē, q̃ tu discurrendo poteris diffusius exornare. Circa scđam qōnē, an de oībus possit reddi rō, facias tres ɔ̃clusiones. Prima cōclu-
24 sio. De secretis diuini iudicij † nō pt̃ reddi rō, c. Nabuchodonosor, in prin. & in §. de Tirijs, 23. q. 4. c. si ex bono, de penit. di. 4. & gl. in cle. 1. de sum. Trini. & fide cathol. Alia adducit Fel. hic. Tu adde rōne, quare non possit reddi rō, qa volūtas Dei est essentia ipsius, & prima cā omnium. Sed Deus est imperscrutabilis, c. 1. s. de sum. Tri. ergo ita eius voluntas. lō sapiēs Cato inquit.

Mitte arcana Dei cælumque inquirere quid sit:
Cum sis mortalis, quæ sunt mortalia cura.

Et hr̃ Sapien. 4. Altiora te ne quæsieris, & fortiora nō perscrutaberis, sed quæ præcipit tibi Deus, illa cogita. Quæ notabis
25 contra istos fatuos † prædicatores, qui contra doctrinam Apoli quærunt plus sapere, quam oporteat. Nam rectius facerent, si vitia acerrimè redarguerent, & secreta Dei quibusdam friuolis ratiunculis animos fidelium peruertentibus non inquirerent. Secunda conclusio, de his quæ sunt positiui iuris de-
26 pendentibus a voluntate Principis non potest reddi ratio, † secundum Panor. qui ita intelligit l. non omnium, ff. de legibus, & est text. in l. prima, §. pueritiam. & ibi glos. ff. de postulan. cum concord. de quibus per Fely. hic, col. 7. Ideo Aduocati nescientes assignare rationem statuti, dicunt, sufficit statuentes ita statuisse, & ita statuerunt, quia sibi placuit, secundum Bald. in l. Gallus, §. si eius, ff. de libe. & posthu. Similem rationem assignat tex.

tex.Instit. qui manumit.pos.in princ.& Insti. de vsuca. in prin. vbi glo.allegat illud Iuuen.

Sic volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas.

Pro quo est text.Insti.si quadru.paupe.fecis.dica.in princ. facit l.1.ff.de consti.Prin.& istud ēt dicit gl.in c.2. in versi. vltra quatuor,de rescrip.lib.6. Et dicit Iurecon in l.prospexit, ff.qui & a quib.& Papa in ca.in memoriam, 19.dist.ꝙ lex quamuis dura, seruanda est, q̄a ita scriptum est.circa cuius l.ꝓspexit,intellectū latè se extendit Fel.hic,col.7.& omnia eius dicta habuit ab Ale. in l.1.§.nunciatio,ff.de no.ope.nunci.Et adde, ꝙ lex dura ēt in
27 foro conscientię † seruāda est,ſm Pan.in c.inquisitioni,de sen. excom.Scđo adde,ꝙ in ꝯriū vr̄ tex.in l.2.versi.sed ꝑ dura nimis est,& seuera ista interpretatio, ff. de custod.reo. Sed l. ꝓspexit, loqtur vbi cōstat de mēte legislatoris,& in casu certo: illa loqt̄ in casu dubio.Tertio adde,circa intellectus relatos per Fel.Lācel.Dec.in l.oēs populi,in 6.q.prin.Bartol.ff.de iusti. & iure.vbi confutat multa dicta ꝑ Fel.hic.Tertia conclusio, de his quę cō
28 sistunt in ingenio & in iustitia naturali,potest reddi rō;† Ita loquitur iste tex.& tex.in c.coepiscopi,68.dist.qui dicit, quòd rōne caret extirpandū est,& tex.in c.cōsuetudo,1.dist.vbi dr̄,ꝙ legē rō cōmendat. Et homo,q̄ non vtit̄ rōne , non est homo, sed bestia,secundū gl.in Auth.de monach.in prin.in versic.decentem.Omne.n.disputatione agitandū,& ratione iuuandum est, c.vides,23.q.6.facit tex.in c.nulla ratio, ꝭ.de præben. & qui sine ratione loquitur,deridendus est,l.& an vltro,§.1.ibi, sed Celsus eleganter deridet,ff.de neg.gest.quem tex.allegat Bal. in prelu. feu. col.1.ꝯ Docto. qui consulunt sine lege & rōne.Et not. ꝙ
29 rō,q̄ reddit,dēt esse cōcludens.† Tex est hic , in ver.rōnabilem cām.Iō testis assignans rōnē,q̄ sit eadē cū dicto, non ꝓbat, q̄a talis rō non cōcludit,l.fi.ff.de offi.procu.Cæsa.l quod Labeo,ff. de Carb.edic Ita Inno.in d.c.cum cām.Spe.tit. de teste, §.nunc videndū,ver.de visu.Bal.in d.l.solā,C.de testi.Soc. consi.42.col. 2 li.1.ꝯsi.98.col.fi.li.4.Et si ratio testis sit falsa,eius dictum ēt falsum reputatur,ſm Bal.in l.conuenticula,C.de episc. & cle.Soc. consi.114.col.4.li.2.Sicut.n.corpus regulat̄ ab anima , vel saltē dēt regulari,ita actus nr̄i dēt regulari a rōne. Est.n.ratio,anima cuiuscūque dispōnis,l.non dubiū,vbi Bal. C.de legi.Pan.in c.fi. col.3.ꝭ.eo.gl.in l.2.C.q̄ sit long.consuetu.Soc.pulchrè ꝓprobat dictū tex.nostri vno mō.In secunda, alio mō. In tertia concordat duo iura,q̄ pro ꝯrijs allegauerat. In quarta infert. Secunda ibi,nam & Vrbanus.Tertia ibi,sed adeo. Quarta ibi,obediat.In eadem gl.ibi,l.nemo,aduerte,q̄a obstat: q̄a sententia Principis
30 † hēt vim legis,l.fi.C.de legi.in c.in causis,de re iudi.Ideo Sal.intelligebat illā legem in snīa inferioris, & ita ēt intellexit Host. hic. Vel aliter dic,ꝙ loquitur in consilijs Principis, secus in sententijs. Vel loqtur in sentētijs latis ab Imperatore ꝯ ius,nō clausis in corpore iuris,quas non tenemur sequi,d.ca.de causis,vbi Fel.in 1.fallen.In eadem gl.ibi,c. nō plures. Nota ꝑpetuo istam
31 gl.ad saluandū testes,a contrarietate, † quorū vnus deponit,ꝙ fuit actus prohibitus,alter q̄ non. Nā p̄nt saluari intelligendo, ꝙ vnus loquatur implicitè, alius explicitè,ſm Fel.hic.iisdē modis p̄nt cōcordari testes, ſm Ant.in c.cum tu,ꝭ.de testi.Imo.in l.inter stipulātē,§.1.ff.de ver. obli.& 50.modos,& vltra posuit Spec.in titu.de dispu.& allega. ver. post hæc autē satis.Et dū gl.dicit,ꝙ implicitè dr̄ prohibitū, quòd ex mente venit, vide Fely.latè in c.1.post glo.1.dist.

SVMMARIVM.

1 *Electus,& confirmatus ante consecrationem, non dicitur promotus ad episcopatum, quemadmodum non suscepto pallio, non potest quis dici Archiepiscopus. nume.2.6.& 9.vbi dantur plures fallentiæ.*
3 *Electus in Papam ante benedictionem, coronationem & consecrationem, non potest intitulari Pontifex Maximus.*
Et quid de electo in Imperatorem.nu.4.
5 *Scholaris examinatus & licētiatus, ante impositionē bireti nō pōt dici Doc.*
8 *Episcopus post consecrationem translatus ad alium episcopatum, statim sequuta translatione,& confirmatione dicitur Episcopus.*
10 *Electus ante confirmationem non habet exercitium iurisdictionis, licèt possit dici prælatus habitu.*
11 *Prouisio Papæ habet vim electionis & confirmationis.*
12 *Prouisionis appellatione propriè non venit electio.*
13 *Decanus est dignior Archidiacono.& quid ita.*
14 *Canonici soli sunt de capitulo.*
15 *Capitulum dicitur, etiam quòd ibi non sit Episcopus,& caput suum.*
16 *Ecclesia ponitur pro capitulo.*
17 *Papam fallit obliuio.*
18 *Mandatum,& præceptum inter se differunt.& quotupliciter, tum in quo cōueniant.nume.19.*
20 *Bonum omne procedit à gratia Dei.Gratia autem duplex.*
21 *Collatio, dicitur gratia.*
22 *Datę tempus consideratur in beneficialibus vbi in consideranda persona executoris inspicitur tempus datę. nume.24.fallit tamen,nu.23.*
25 *Tempus depositionis, non tempus celebrati contractus inspicitur ad cognoscendum habilitatem testis.*
26 *Subreptio vitiat ipso iure literas ad bn̄ficia, sup quo uide limitationes.n.27.*
28 *Archidiaconus & canonicus quis potest esse in eadem ecclesia.*
29 *Iudæus conuersus ad fidem Christi, est capax beneficiorum etiam in ecclesijs cathedralibus.*
30 *Neophitus propter reliquas Iudaicæ perfidiæ, prohibetur a testimonio cōtra Christianum Nec admittitur ad officia secularia.nu.31.*
32 *Conuersus iamdudum, an cæteris paribus præferatur semper Christiano.Et an semper bonus prġferatur ei,qui aliquando fuit malus 33.& 34.& 36.*
35 *In electione præferendus est is,qui misericors esse didicit.*
37 *Testis semper bonus in casu criminali præfertur testi emendato de delicto.*
38 *Delicti fructum nemo ualet reportare, colligere,& referre.*
39 *Via non est danda seruis Dei,ut se facilius putent prouehi & elegi, si quando facti fuerint deteriores.*
40 *Bonus & honestus quis præsumitur ex antecedenti & subsequenti probata conuersatione.*
41 *Intellectus iurium non sunt trahendi ad gratiam.*
42 *Nullatenus, dictio, quid significet.*
43 *Singuli & uniuersi, an proficentur, quòd non.*
44 *Receptio in canonicum dupliciter potest considerari.*
45 *Vicegerens quis dicatur,& quis delegatus.*
46 *Mandatum factum uicegerentis, censetur factum ei, cuius uices gerit. quod limita nume.47.& 48.*
49 *Capitulum non habet ordinariam, nec succedit, quo ad collationes beneficiorum.& nume.51.*
50 *Mandatum factum capitu an dicatur factum tāquam apostolico executori.*
52 *Mandatum factum capitulo, non se extendit ad Episcopum.*
54 *Canonicus ꝓ̄sumitur scire mortē sui prælati,& ea quæ in ecclesia geruntur.*
54 *Iudex an possit procedere uirtute ꝓrogationis sibi factæ ꝑ Senatū, vel Regē.*

EAm te. ¶ Sūmatur,vt hic ꝑ Pan.duplr̄. Tu aduerte,q̄a stante, ꝙ in dubio mandatū factū capitulo vacante sede,intelligat factū capitulo,vt Vicegerenti,primū summarium,q̄d est Ioan. Annt.ꝓcedit etiā ſm cōem intellm. Nota primo, ſm Pan.post alios ibi,añ tuā ꝓmotionē,iūcto fi.ibi, nec adhuc
1 esses consecratus,ꝙ electus & ꝯfirmatus añ ꝯsecrationē † non dr̄ promotus ad episcopatū. Aduerte ad duo. Primo, ꝙ istud not.non bn̄ colligit hic,q̄a ſm oēs,tpe datæ lr̄arum vocabat sedes,ergo iste non erat electus & cōfirmatus,q̄a nō vacasset, c. transmissa,ꝭ.de elect. Scđo aduerte,q̄a vr̄ falsum. Nam electus, & ꝯfirmatus dr̄ ꝓmotus,licèt non dicatur adhuc eps̄, c.cum in cūctis,§.inferiora,in fi.inf.de elec.& in c.sup his, de accusās.Habetis igitur notare,ꝙ electus & confirmatus añ cōsecrationē non p̄t dici eps̄,c.tua nos,ꝭ.de his,q̄ fiūt a pla.sine consen.capi. vbi Abb in j.no.& c.tā lr̄is,vbi ēt Abb.inf.de test.& gl. in c. j. de relig.domi.cū alijs adductis ꝑ Fel.hic, & bn̄ ꝓbat in rub.inf. de translat.episco.vel elect.Non etiā dr̄ Pontifex, vt ꝑ gl.in cle. 2.
2 de celeb.miss.Sir̄ ante susceptionem pallij† nō p̄t aliqs appellari. Archieps̄,c.nisi inf.de auth.& vsu pal.c.q̄d autē,de elec.Si-
3 militer electus in Papam† añ bn̄dictionē coronationē, & consecrationē,non p̄t intitulari Pontifex Maximus,seruus seruorum Dei,ſm gl.in data Sexti,in uersi. Pontificatus & gl. fin. in proœmio Clemen. Hodie tñ se Pontificem & Ep̄m appellat, gr̄as & dispensationes facit añ coronationem,& qui dīt eum non posse talia facere,excōicatus,est vt in extrauag.cl. incipie. quia nonnulli,de sent.excō.Similiter electus in Imperatorem
4 † añ coronationē,non dr̄ Imperator,ſm gl.in data Sexti, ꝑ tex. in l.fi.exponendo verbū,ortū,i.coronationē,C.de fer.& ꝑ tex. in l.bene a Zenone,in fi.ibi,ex eo tp̄e valitura , quo Imperiales suscepimus infulas, C. de quadr.præscriptio.& ibi gl. no. ꝙ nō valent priuilegia concessa ab electo ante coronatiōe, & idē voluit Bar.in l.ex eo,ff.de testa.milit.ꝑ illū text. vbi electus non p̄t dici miles,ante,quā sit descriptus in matricula Adde text.in cle.j.circa mediū,de iureiu.ibi,Ego H.Rex Ro. annuente Deo futurus Imperator,& ibi glo.no.Et ex hoc infertur,an electus in Imperatorē possit añ coronationē exercere iura Imperii, de quo ꝑ gl.in cle.j.in uersi.Reges & ibi Imo.& in cap.indennitatibus,de elect.in 6.& in ca.cām,q̄ fil.sint leg.ꝑ Old. cōsi. 180. & consi.190.Pau.de Cast.consi.105. Marti. Laudē in tract. suo de Princip.versi.xxv.& Cor.consi.1.lib. 3. vbi tenet unum magnum,ꝙ ad essentiam Imperatoris non est necessaria corona.
5 Similiter scholaris examinatus & licentiatus,† añ impositionē bireti non potest dici Doctor,secundum Bald.in l. athletæ, in prin.ff.de excusa. tut & Felyn.hic, qui alia adducit. Et obligatus tenere unum Vicariū Doctorē,non pōt tenere vnū licētiatum,ſm Bal.in l.pen.ff.de testa.mil.Fely.hic.Rō huius not. est, q̄a episcopatus est ordo,c.cleros,vbi glo.xxj.dist.ꝯsecratio autē est illa,q̄ cōfert ordinē & non electio,ſm gl.in proœmio Sexti, in versi.Eps̄.Pan.in c.quanto,de offic. ord. Istud notabile recipit nonnullas declarationes. Prima est,vt nō possit dici Eps̄ ratione ordinis, sed bene ratione iurisdōnis & præeminen-
6 tiæ,† potest dici episcopus,d.c.transmissam.vbi dr̄, ꝙ nondum consecratus p̄t oīa,q̄ sunt iurisdōnis, licèt nō possit ea, q̄ sunt ordinis,nec ea q̄ exigūt discussionem maioris inquisitionis,vt

conuocare

conuocare ſinodum. Et hac rõne añ ꝯſecrationẽ dr̃ plátus,d.c. tam literis,& ibi not.Pan.& Arch.in c.dilectiſſime,8.q. 2.Aret. in c.meminimus,de accuſa.Hinc eſt,ꝙ diſpõ cap.cum ex eo,de elec.in 6.hẽt locum in electo & ꝯfirmato tm̃,ſ'm Ioã. And. ibi, qa dare licentiã ſtudẽdi,eſt iuriſdictionis.Hinc eſt, ꝙ diſpõ cle. 1.de reſcri.hẽt locũ in Vicario electi,& nõdum ꝯſecrati, ſ'm gl. & oẽs ibi.Hinc diſpõ cle.1.de foro ꝯpe.hẽt locũ ẽt in electo nõ dũ ꝯſecrato expulſo,ſ'm gl approbatã ibi,in ver.eps.Hinc eſt,ꝙ diſpõ c.verum,ꝫ.de foro cõp.licẽt loquat in ꝯſecrato,hẽt ẽt locũ in electo,ſ'm glo.& cõiter Doct.ibi & pondera illũ tex.ibi, ex quo eps fuit cõſecratus,qa vr̃ probare,ꝙ nõdũ ꝯſecratus dicat Eps.& iſtud ẽt probat tex.in c.cũ in cũctis. §. cũ vero,in ver.de ꝯſecrãdis epis,de ele.Hinc eſt,ꝙ electus pt̃ ꝓcedere indulgẽtias, qa dare indulgẽtias,eſt dignitatis & iuriſdictionis, & non ordinis,ſ'm Pan.in c.accedentibus,ꝫ.de exceſ.præl. & plura adducit Fely.hic. Tu vide latius per Gemin.in ca.1.col.2.de pœnit.& remiſ.& per Imol.in cle. 2.de pœniten & remiſ. Ex præmiſſis infertur,ꝙ non eſt verum vnum,quod tenet hic Fely.ꝙ diſpõ ca. fi.de re iu.in 6.ꝙ vult, ꝙ eps poſſit legere ſñiam ꝑ aliũ,non hẽt locum in electo,ꝓut ibi ẽt tenẽt Ioan.And. & Gem. Nam hoc vr̃ falſum,qa legere ſñiam, eſt de ſpectantibus ad iuriſdictionẽ. Nec obſtat,ꝙ illud priuilegium detur epo ꝑꝑ dignitatis prærogatiuam,quia quantum ad iuriſdictionalia,electus habet prærogatiuam dignitatis per prædicta.Et dicit tex.in c.inter corporalia,ꝫ.de tranſla.pla.ꝙ eccleſia hñs electũ, dr̃ cõiungata quo ad quid.i.quo ad iuriſdictionalia; & viduata quo ad quid. i. quo ad ſacramentalia, & ea quæ ſunt ordinis. & ſic intelligitur conſiliũ Old.194.Factum tale eſt,allegatum per Fely.hic, col.3. Hinc eſt,ꝙ electus licet non poſſit q̃ ſunt ordinis,poteſt tamẽ diſpẽſare circa ea, quæ ſunt ordinis: quia diſpenſare eſt iuriſdictionis,ſ'm Pan.quem alij ſequuntur,in ca. at ſi clerici, §. de adulterijs,col.pe.ꝫ.de iu.Scd̃o declara,vt nõ dicat eps ꝓpriè, ſed largè

7 † electus nõdum cõſecratus,põt dici eps,ſ'm Car. in cle. 1.in 6. q.de pen.& ideo in odioſis appellatione epi,nõ ꝓtineretur electus,ſ'm Bal.in l.ſi nõdum,C.de furt.col.1.vbi decidit,ꝙ pena c. ita nos, 25. q. 2. non habet locum in interficientibus electum nondum conſecratum.Sequuntur Fel. & Mod. hic. Tertio intellige,vt procedat in eo,q nunq̃ fuit ꝯſecratus,ſed ſi eps ꝯſecratus transferret ad aliũ epiſcopatum, ſtatim ſequuta tranſlatio-

8 ne & cõfirmatione,dr̃ † eps illius epatus,ẽt quo ad ea,q̃ ſunt ordinis,qa per primam conſecrationem impreſſus fuit character epatus ordinis,qui non eſt reiterandus,ſ'm gloſſ in c. proinde, de elec.in 6.& in c.poſt tranſlationem,de renun.Quarto intel-

9 lige,niſi electus eſſet ẽt abbas,† qa tunc poterit etiam conferre minores ordines,licẽt nõ ſit cõſecratus. Nam Abbas minores ordines confert,c.cum contingat,ꝫ.de æta.& qual.ita Gemi.in c.is,cui procurator,de elect.in 6.ſequitur Fely.hic. Tu conſidera,an iſtud ſit verum, quia Abbas ſolum habet licentiam conferendi ordines minores in ſuo monaſterio,ergo non deberet poſſe extra monaſteriũ, qa limitata cã limitatũ ꝓducit effcm̃, l.in agris,ff.de acquir. rer.dom. Et ſi poſſet vt abbas, non debet poſſe vt electus,cum facultas ſit reſtricta ad abbatiã.Vltimo intellige ꝓdicta oĩa in electo & confirmato:ſed in electo tantum

10 † aliud dd̃m vr̃,qa ipſe electus ante cõfirmationẽ nõ hẽt exercitium iuriſdictionis,licẽt poſſit dici prælatus habitu,ſ'm glo.in c.quanto,63.diſt.De quo latè Fel.in c.cum Bertoldus,colum.1. & ſeq.ꝫ.de re iud. Habetis ẽt elicere ex iſto nota. Pan. ꝙ prouiſio Papæ † hẽt vim electionis & confirmationis, ſ'm Inno. in c.

11 cum olim,de cau.poſſeſ.& proprie.& iſtud firmat glo. 4. in c.1. de elect. lib. 6. ad quod multa adducit Fel. hic vltra quem adde Pan.in c.cum in cũctis,§.cũ vero,de elec.vbi dicit,ꝙ Papa creat epiſcopos ſolo verbo,& talis creatio dr̃ ꝓuiſio, q̃ habet vim electionis,& confirmationis.Adde ẽt, ꝙ ꝓpriè appellatione pro-

12 uiſiouis † non venit electio,c.cum in illis,§.illis,de p̃b.lib 6. Qd̃ eſt verum propriè,ſed largè cõtinetur oĩs modus,ꝑ quẽ prouidetur eccleſiæ,ſ'm glo.in cle.fi.de elect.quẽ ſequitur Gem.in d. §.illis.& Fel.q latè inſtat,in c.in nr̃a,coroll.32.ꝫ.eo.In tex.ibi,de

13 cano & capitulo, nota tex.in ar. ꝙ decanus † eſt dignior archidiacono.Nam hic Papa vacante ſede ſcribit decano, & capitulo, non archidiacono; & ſic innuitur,ꝙ decanus ſit primus in eccleſia poſt epm̃.& ꝙ ſit dignior,probat tex.in c.cum in cunctis,§.inferior,arguendo ab ordine literæ,ꝫ.de elec.Sed in ꝯriũ fortiter vrget tex.in c.ad hæc,ꝫ.de offi.archid. vbi dr̃,ꝙ eſt oculus Epi,& primus poſt epm̃.Et in contrarium facit tex. in c.rõne,§.nec etiam,arguendo ab ordine literæ,de foro comp.lib.6. & ꝙ archidiaconus ſit dignior,firmat glo.in rubr.ꝫ.de offic.archid.Ad iſtud rñdet Io. And. in c.cum in iure, ꝫ. de elect.quòd de iure archidiaconus eſt dignior, quia decanatus nõ eſt dignitas de iure, ſed ſ'm conſuetudinem tantum, unde regulatur a conſuetudine.Quandoque.n.eſt prima dignitas poſt epiſcopatũ,vt hic;qñque nõ,ꝓut ſe habet cõſuetudo, c. poſt electionẽ, de conceſ.p̃b.& iſtud expſsè vult Pan.in ca.auditis,in 3.no.ꝫ.de ele.nã decanus ibi hẽt primã vocẽ in eccleſia.dicit Abb.ex con

ſuetudine,nõ de iure.Et dicit Abb.in c.cũ contingat, char. pe ꝫ.de foro compet.ꝙ de iure decanus non hẽt iuriſdictionẽ aliquam.idem dicit gl.in c.dilecto,ꝫ.de ſentẽ.excõ.& qñq; hẽt ſolum officium,c.ex parte,de cleri.non reſi.c.1.ne præla.vic.ſuas. Aliqñ ponitur ꝑ archipresbytero rurali,vt in d.c. ad hæc,de offic.Archidia.dr̃ autem decanus,quaſi præſit decem clericis,ſ'm Arch.in c.capite,50.diſt.ſicut decanus de iure ciuili dr̃ qui præeſt decem militibus,ſ'm gl.in rub.C.de deca.lib.12.Nota etiã ex iſtis verbis,decano & eccleſiæ, exponendo.i. capitulo, ꝙ deca-

14 nus non dr̃ de capitulo:† nam ſoli canonici ſunt de capitulo, c. 1.ꝫ.de elect.c.cum olim,de re iud.c.1.de inſt.niſi cõſuetudo aliter ſe habeat.Et ita loq̃t tex.in c.cũ inter vniuerſas, vbi Abb.in 1.notab.ꝫ.de ele.vel niſi decanus eſſet ẽt canonicus,vt hic in fi.

15 Nota ex eiſdem verbis,ꝙ appellatur capitulum, † ẽt ꝙ ibi non ſit eps & caput ſuum.ad idem tex.in c.1. ne ſede vacan.Imo appellatione capituli non comprehendit caput ſ'm gloſſ. in cle. vt hi,qui. de æta. & quali. de quo abundè per Fely.in proœmio Grego in verſi.Gregorius, col. 4. & ſeq. Iterum ex eiſdẽ verbis

16 nota, ꝙ eccleſia ponitur pro capitulo. † De ſignatione huius verbi,eccleſia,vide glo.in c.cum clerici Placentini,de verb.ſi & in ca.fin.ꝫ.ne pla.vices ſuas.In tex.ibi,meminerimus.Not.quòd

17 ẽt Papam fallit † obliuio.ad idẽ tex.in c.præterea,23.diſt.& præſumitur,ꝙ Papa non recordetur de his,q̃ paulo añ geſſit,c. cæterum,ſ.eod.c.ex parte,1. ꝫ. de offi.deleg.propter multitudinẽ negotiorũ,qbus eſt implicitus,c.ex parte,de capel. mona. traditur ꝑ Gem.in c.1.ſuper gl.3.de conſtit.in 6.Ibi, p̃ceptum dedimus, & mandatum. Nota ſ'm Pan. ꝙ dr̃ia eſt inter mandatum

18 † & p̃ceptum,vt hic ꝑ eum.Circa iſtud notabile aduertendum eſt ad duo.Primo,qualiter differant,quantũ ad tex. nr̃m.Secũdo,qualiter inter ſe gn̄aliter differant.Circa primum Pan.poſt Ant.dicit hic,ꝙ mandatũ ponitur pro literis monitorijs.Præceptũ ꝑ literis p̃ceptorijs.Nã olim dabant tria paria lr̃arũ, monitoriæ,p̃ceptoriæ,& exequutoriæ,vt latius declarat Pan.in c. cõſtitutus,ꝫ.eo Sed aduerte,qa iſte ſenſus non vr̃ ꝓbabilis,quia ſi in literis monitoriis apponat verbũ,mãdamus: qa cũ dicat,vos monemus,& per apoſtolica ſcripta mandamus, tunc tales monitoriæ neceſſitant, & trãſeũt in p̃ceptorias, ſ'm Fede. de Sen. ꝯſ.240.Quia in p̃nti.Scd̃o,quia apparet,ꝙ forma mãdati & p̃ceti erat vniformis,vt ibi,M.q de gẽte Iudeorũ,&c.Tertio,qa iſte tex.vtitur ꝓſynonymis iſtis duobus verbis,vt patet in verſi. ipſi vero,& in ver.cũ itaq;.Vñ Bal.exponebat iſtũ tex. p̃ceptũ dedimus & mãdatum.i.p̃cipiẽdo mãdauimus. Circa ſ'm quantũ ad inducẽdum neceſſitatẽ,mãdatũ ſupioris & p̃ceptũ nihil diffe-

19 rũt,† vt probat in c.1 de offi.deleg.& in rub C.de manda. Prin. Nã in ſuperiore mãdatũ & iuſſus,nihil differũt,cle.1.& ibi Car. in 8.no.de iu.Imo p̃ces ſuperioris hñt vim iuſſus,qa rogare Du cum eſt ſpẽs violẽta iubẽdi,ſ'm glo.in l.1. ff.quod iuſſu. Maiorẽ tñ hẽt efficaciã p̃ceptũ,q̃ mãdatũ, ꝑꝑ quinq; dr̃ias aggregatas hic ꝑ Fel.Et circa ſcd̃am dr̃iam adde, ꝙ eã ſeq̃t Car. in cle. ꝓcurator,de ꝓcu.& Iaſ.in l.2.C.ꝯmu.de leg.Sed eã reprobat Fely.ſi bi ꝯrius,in c.ſi ꝑ debilitate, in prin. ꝫ. de offi.deleg.ibi,Dei gra-

20 tia,ad fidẽ cõuerſus. No. ꝙ oẽ bonum † procedit a gratia Dei.

Quicquid habes meriti,præuenti ix gratia donat.

l.Deo nobis,C.de epiſ.& cle.& eſt duplex gratia. Vna operans, vt homo velit bonum.Altera cooperãs,ne fruſtra velit, ſ'm gl.

21 in cle.1.de magiſtr.Ibi,quia donatio.No.ꝙ collatio† dicitur donatio,c.relatum,de p̃b.Qd̃ intellige,vt per gl. & Pan. in c.inter cæteras,eo.ti.de p̃b.Ibi,ſi datam no.ꝙ in beneficialibus inſpici-

22 tur tps datæ,† vbi in ꝯſiderãda perſona exequutoris inſpicitur tp̃s datæ.Quod facit ad q̃onẽ,de qua per gl.in c.ſtatutum, in prin.in verſi.canonicus,de reſcr.in 6.Quæ vult,quòd ad cognoſcendum,an atiqs ſit capas delegationis,inſpicitur tp̃s datæ, & iſtud comprobat Fel.in c.quoniam Abbas,colũ. 2. de offi.dele. Eodem modo in conſiderando,quòd beneficium comprehẽdatur in reſcripto, inſpicitur tempus datæ,cle.fin. de reſcri. vbi gratia ad vacaturam ſolum includit beneficium creatum tem

23 pore datæ,niſi eſſet clauſula, † cum ſe facultas obtulerit: quia clauſula reſpicit futurũ,ẽt quãtum ad eſſentiam beneficiis.Secundum Gem.conſ.69.ꝑ totum.Item in conſideranda ſubreptione inſpicitur tempus datæ,c.conſtitutus,ꝫ.eod. Qd̃ intellige,vt per Anto.in c.ſeq.ad fin. Item in reſcriptis ad lites, quantũ ad vim cõprehenſiuam inſpicit tp̃s datæ,c.fi.ꝫ. eo. Itẽ quãtũ ad cognoſcẽdũ qs ex pluribus impetrãtibus dẽat p̃ferri, c. tibi q,& c.ſi pluribus,eod.titu.in 6.Quod intellige & declara,vt per glo.in c.ſi ſoli,& in c.ſi capitulo,de conceſ.p̃b.lib.6.Cõtra iſtud notabile oppo.de c.eicui,de præb.li.6.Pan.in c.dilectus,ꝫ. de p̃ben.& Fel.hic rñdet,ꝙ iſta concluſio fallit,quantum ad cõſiderandum habilitatẽ ꝑſonæ impetrãtis, quia quãtũ ad hoc inſpicitur tempus vacationis ſeu collationis, & comprobat ꝑ plura. Ego confirmo ꝑ id,qd̃ decidit Bart.in l.p̃cipimus, §. ſanè, C. de appel.vbi ſi ſtatutum det maius ſalarium Doctori,q̃ licentiato, & cõtingat ꝙ tpe datæ cõmiſſionis ſit licẽtiatus, ſi tñ tpe dati

24 conſilii vel ſñiæ ſit Doctor,debebit ſibi ſalariũ † Doctoris.ſeq̃t Fel.

Fel.in c.fi.col.1.j.de iud.Bertachi.in tra.de episco.q.10.Secūdo
cōfirmo,qa ad cognoscēdā habilitatē testis, nō inspicit tps ce-
25 lebrati actus,de quo deponit,sed tempus † depositionis, fm gl.
in l.3.§.duæ aūt sunt causæ,ff.de Carbo. edict.Bald.in l.1. per il-
lum tex.C.de testi.& per l.si arbitrer,C.de sent.Alex. consi.133.
col.1.lib.1.Circa istā rñsionem aduerte ad duo.Primo,qa vr cō
fundi per tex.in c.si eo tpe,de rescrip.li.6.vbi vr text.de directo
ɔ̃rius d.c.ei cui.Pro concordia horum iurium gl. & Docto.val-
dè laborant.Sed vera est illa concordia,ꝙ in c.ei cui, nō existēs
tpe datæ in ætate idonea ad bñficia curata impetrauit simpli-
citer gratiam ad beneficiū vacaturū, quo casu non pōt notari
sua grā vitio subreptionis,sed in c.si eo tpe,non existens in æta
te,impetrauit sibi cōferri curatum nō facta mentione de defe-
ctu ætatis.Iō gratia tanꝗ subreptitia nō valet,& in cognoscēda
subreptione inspicitur tempus datæ,d.c.constitutis.Ex qua cō-
cordia infertur ad declarationem q. de qua in text. ꝙ si iste M.
tempore datæ fuisset Iudæus,& tēpore presentationis Christia
nus,gratia sua(non facta mentione,qđ esset Iudæus) esset nul-
la ipso iure, quia subreptio vitiat literas ad beneficia ipso iure,
c.ad audientiam,2. j. eo.In ɔ̃riū tñ facit,qđ statim dicā.Secūdo
26 considera,ꝙ possit esse rō † diuersitatis, quare in cognoscenda
capacitate delegati inspicitur tps date, & in cognoscenda capa
citate eius,pro quo scribitur,attēdit tps collationis.Breuiter rñ
deas ex mente Pan.in d.c.dilectus,& Imol.in c.fi.j.eo.ꝙ delega
to tpe datæ confert iurisdictio habitu, cum p p̄sentationē con
fert exercitiū,c.sup eo,2.de appel. c. pastoralis, j. eod. ideo illo
tpe,quo confert iurisdictio,debet esse capax.Sed p gratiā ad va
caturam nullū ius cōfert ei,p quo scribit,c.fi.de concess.pb.lib.
6.Sed confert p collationem,iō inspicitur tēpus collationis.Et
hac rōne in cognoscenda capacitate electi, attēdit tps electio-
nis,c.dudū,j.de elect.qa per electionē initatur matrimoniū in
ter electū & ecclesiā,c.inter corporalia,j.de transla.pla.Et hac
rōne ad cognoscēdū, an beneficiū cōprehēdatur in gratia de
beneficio tāti valoris,inspicitur tps collationis & nō datæ, fm
Oldr.consi.58.Quidā impetrauit.& consi.168.Ad primā , quod
semper intelligas,nisi possit gratia argui de vitio subreptionis,
vt s.dixi.Et qñ taciturnitas vel falsa expressio valoris vitiet, di-
cā in c.seq.Ex istis potes elicere duas conclusiones ad conclu-
sionē factā.Quasdā alias limitationes ponit Fely.hic.Vltra oēs
27 limita ēt,vt non pcedat in gratia,† si neutri,qa quantū ad eius
effectū attenditur euentus finitæ litis,& nō datæ,fm Gem.cōs.
79.Dns Ioan.de dona.col.fina.Ibi,sicut qui eras archidiaconus,
28 & canonicus.not. ꝙ qs pōt esse archidiaconus † & canonicus
in eadem ecclesia.Ad idē text.in cle.fi.de pb.Idē pōt esse eps &
canonicus,c.cū in ecclesia tua,de pb.in 6.Et pōt cuilibet digni
tati esse annexa pbēda,c.sæpe,eo.tit.in 6.c.ex literis, de probat.
Quod intellige verū iure singulari,vel ex consuetudine,nō de
iure cōi,fm gl.p illum tex.in c.1.de cōsue.lib.6.& eps ēt canoni
cus in actibus capituli, vt canonicus non præcedit archidiaco-
num,fm gl.in c.a collatione,de appel.in 6. quā dicit singularē
Pan.in c.auditis,col.3.de elec. & infert ex eo , ꝙ eps existens in
studio,non dēt pcedere Rectorē.Vltimo not.ꝙ Iudæus cōuer
29 sus ad fidem Christi,est capax bñficiorū, † ēt in ecclesijs cathe-
dtalibus.Nec mirū, qa de Iudæis conuersis fundata est ecclesia
Dei,c.in nouo.21.dist.vt hic in gl.fin.Contra istud notabile op-
po.oēs Mod.de c.1.& per totum,48.dist.vbi dicitur, ꝙ Iudęi no
uiter conuersi phibētur ordinari,duabus de causis.Primo, ne
existimēt ecclesiā eis plurimū indiguisse.Scđo , qa corruit mu-
rus,cui pondus tignorū supimponitur, humore nōdū exicca-
to:ergo & prohibentur hre bñficiū,qđ nō pōt cōferri puris lai
cis,c.2.de inst.c.cū ad eo,j.eod.Cōprobatur, qa Neophitus pp
30 reliqas pfidiæ Iudaicæ,phibet a testimonio † ɔ̃ Christianū , fm
Fel.in c.inde,p tex.in c.nō pōt,2.q.7.& ca.cū sit,de Iudę.Auget
31 difficultas, quia Neophitus non admittit ad officia † secularia,
fm gl.in c.cōstituit,16.q.4.ꝗ reputat sing.Lud.Ro.sing.153. in
cip.Nūc veniamus ad lucrum,in 2.pte,ergo non ēt admitti po
terit ad ecclesiastica,c.si officia,lix.dist.rñdet Fely.dupliciter.Pri
mo,ꝙ iste tex & no.dēt intelligi de cōuerso iā dudum,& nō de
Neophito.Et si dixeris,ꝙ est diuinatiua,rñdeo,ꝙ est ēt diuina-
re,ꝙ in tex.nr̄o eēt nouiter cōuersus. Capiamus ergo intellm,
p quē iura concordent,c.cū expediet,de elect.lib.6.Scđo respō
det,ꝙ Papa mandādo ex certa sciā, ꝙ conferat beneficiū Neo-
phito,vr secum dispensare,cap. veniēs,de filijs psby.Ista solutio
non est tuta,qa phibitio,de qua in d.ca.1.48.distin.est prohibi-
tio concilii Niceni , ꝗ phibitio hēt annexā clausulā derogato-
riā,fm Arch.in c.1.de constit.lib.6.& vbi lex hēt clausulam de-
rogatoriā,reqrit spālis & expressa derogatio; nec sufficit certa
scia,fm Pan.in c.nonnulli,in prin.j. eod. Tertio respondet Ba-
sign.& post eū Dec.ꝙ Neophitus phibetur pmoueri ad ordi-
nes maiores,non aūt ad minores,fm Gem.post gl.in c.quicun-
que,77.di.ergo ēt poterit pmoueri ad canonicatū, qui nō exi-
git maiores ordines.Ista solutio vr solida, tamen nō tollit argu
mentum de officiis secularibus ad ecclesiastica. Vñ Dec.rñdet,
ꝙ ecclesiastica cōceduntur pp ordines p̄cedētes,nō sic secula-
ria.Sed tu considera, ꝙ ecclesiastica beneficia propter præce-
dentes ordines maiores tm̄ conceduntur,non pp minores,c.eps,
j.de præb. Quarto rñdet Dec. ꝙ Neophitus pp vitæ pbitatem
apparentem post conuersionem, pōt promoueri ad ordines
ēt maiores, ergo ēt ad beneficia, cap.si qs ægritudinem,57.dist.
& añ eum ista fuit solutio gl.2.hic,sed est nimis diuinatiua.Te-
nēda est igitur prima solutio.Iuxta istud notabile se offert pul-
chra dubitatio,an ɔuersus iam dudum , cæteris paribus, p̄ferat
32 † semp Christiano;Ista dubitatio pendet ab altera,an sp bonus
33 præferatur † ei,qui aliqñ fuit malus.Circa quam Fel.hic, col. 8.
insistit,sed non se resoluit.Gl.in §.fi.in gl.magna.in fi.63.distin.
& gloss.in c.obuentibus,ead.dist.tenet, ꝙ emendatus præferat
semper bono.Sequitur Pan.in ca.at si clerici,§.de adulterijs,ad
fi.j.de iud.& in rub. ff. de iust. & iure. Pro ista parte facit, quia
34 Christus p̄tulit in apostolatu.Petr.emendatū † Ioan. Bapt. qui
non peccauerat. Omnis aūt Christi actio , nr̄a dēt esse instru-
ctio,c.significasti, j.de electio.1.& hoc Tiberius, ff. de hær.insti.
Scđo facit,quia magis eligendus est is,qui misericors esse didi-
35 cit, † vt exemplo sui sciat aliis misereri , iuxta illud poeticum
Aeneidos primo.

Non ignara mali,miseris succurrere disco.

Et hac rōne dr,Christum potius elegisse Pet. quā Ioā. Ita inqt
tex.in c.considerandum,& in cap.fidelior,1.dist.Et fm glo.2.ad
Hebræos,relatam per Fely. impossibile est afflictorum cogno-
scere afflictiones, qui doloris experimenta non nouit. Tertio
facit dictum Luc.15.c.transumptiuè in c. quia sanctitas tua.50.
distin.Gaudeo,inquit Deus,magis super vno peccatore pœni-
tentiam agente,ꝗ super 99.iustis. Quarto facit decisio Lu. Ro-
ma.sing. 205. incip. Sunt electi.vbi data paritate vocum deci-
36 dit,scholarem aliqñ deuium reductum ad frugem † in recto ra
tu p̄ferendum ei,ꝙ semper fuit bonus scholaris.In ɔ̃rium,ꝙ na
tus Christianus sit præferendus Iudæo conuerso , & sp bonus
emendato,faciūt illæ duæ rōnes,de qbus in d.ca.1.48.dist.Scđo
stringit tex.in c.testimonium,de testa.& ibi no.Pan.in 3.nota-
37 bili, ꝙ in causa criminali præfertur testis semper bonus † testi
emendato de delicto. Nemo. n. sua penitentia nocens esse de-
sinit,l.quis sit fugitiuus,in prin.ff.de Aedil. edic. & dicit gl.in c.
ferrum, 1. dist. ꝙ peccator p pœnitentiam nō reuertit ad prio-
38 rem statum integraliter. Tertio , ex delicto † nemo valet fru-
ctum reportare,l.itaque fullo,ff.de furt. Quod esset si pp emē
dationem delicti p̄ferretur.Quarto facit,qa nō est dāda via ser
39 uis Dei,vt se facilius putent eligi,si aliqñ facti fuerint † deterio
res,c.legi.16.q.1.Quinto pro ista parte vr text. in cap.nos con-
suetudinē,in fi.12.di.& ibi exp̄sse Arc.decidit ɔ̃riū eius,ꝙ deci-
dit Lu.Ro.i si.205.& istā ptē tenet Præpositus Ale.in d.c. fide-
lior.& visus est tenere Pan.in c.dudum,2.col.j.de electi.dicēs
exemplum Petri non esse trahendum ad consequentias, qa in
eo apparuit vera penitentia , ꝗ in nobis non p̄sumitur verè in
teruenire.Et fm Præpo.in d.ca. fidelior,fuit factus caput Apo-
stolorum,quia primus inter Apostolos meruit de Christo veri
tatem pfiteri.Quid tenedū:Dec.in d.§.de adulteriis, distinguit
Aut agit dę p̄latione ad officia & dignitates hñtes iurisdōnem
& coerctionem in subditos, & tūc pcedat prima opinio,qa in
p̄posito nō solū integritas cōsideratur,sed ēt misericordia,c.ꝗ
eps,23,dis.Aut de p̄latione ad alia beneficia sine iurisdictione,
& tunc pcedat secūda,qa integritas vitæ ibi sola cōtēplat, arg.
c.de multa, de pb.Credo indistinctè ēt ad officia hñtia iurisdi-
ctionem,p̄ferēdū esse sp bonū.quia emēdatus nō ita bñ , sicut
sp bonus pōt auferre malū de medio eius,qui in delictū simile
corruit.Qua.n.fronte reprehēdet alios, cū tacitus ipse sibi rñ-
deat ead.commisisse,ꝗ corripit.Ita inquit Papa in ca.fi. 25.dist.
¶ Gl.1.declarat tex. Aduerte,qa text.vr cōtinere repugnantiā.
Nam primo dicit primū mādatū fuisse emanatū an tuam pro-
motionem,deinde dicit,ꝙ primum mandatum dirigebatur ec
clesiæ sibi commissæ,ergo post pmotionē . Timore huius ɔ̃rii
Ant.subaudit dictionem,nūc tibi cōmissæ. Qđ not. p ɔcordia
testiū,sic p subauditionē verbi, tunc,seu verbi,quodā, fm gl.in
l.fi.ff.de le.1.Bar.& Mo.in l.eius q,ff.si cert.pet.p Bar. & scriben.
in l.1.§.1.ff.de no.op.p Fel.in c.ex pte,col.1.de foro cōp.¶Gl.se
cūda notat,ꝙ ex subseqūti honesta ɔuersatione & ex antece-
40 denti † p̄sumit qs honestus & bonus,c.ex studij,& c.mādata,de
p̄sum.Idē eō ex cōuersatione mala añcedēti p̄sumit qs malus,
vt l.3.§.qri pōt,ff.de suspec. tut. & l. si aliquid,C.de suscep.& ar-
cha.lib.10.Per quē tex.Paris in tract.synd.ver.syndicat , vult of-
ficialem posse syndicari de gestis in aliis officiis.Ad idem tex.in
c.postꝗ, & ibi Abb.in vlt.not. de elec. Et fm Philosoph. qualis
est quisque,taliū cōsortio delectat.Et mala cōuersatio facit in-
diciū ad torturā, vt p plura concludit Cādi. in trac.malefi.sub
rub.de qō.Et p̄sumit delictum cōmissum ab eo,ꝗ frequēter cō
uersabat in loco homicidii, fm Alex.cōsi.50. col. 3. & seq.lib.1.
¶Gl.tenet , ꝙ excusatio capituli esset iuridica. Qđ intellige ve
rū,si mādatū fuit factū,c.vt vicegereti,secus si vt executori,ca
cum

cũ aliqb.de rescrip.li.6. Alio ẽt mõ saluãt excusatione capituli. Imo.& Bar.hic,in telligendo mãdatum fuisse factum cap.vt ordinario collatori sede vacante. Sed talis saluatio reprehenditur p Fel.hic,col.xiij.vers.si Papa,& benè.¶ Gl.quarta diuiditur in tres ptes.In prima ponit vnũ intellectũ.In scda,rñdet tacito ɔ̃rio,qđ posset formari ɔ̃ illũ intellm̃.In tertia dat aliũ intellm̃. Scda ibi,sed de hoc.Tertia ibi,vel dic. ¶ Gl.quinta diuiditur in qnque ptes.In prima colligit vnũ no.in ar. In scda ibi,argm̃ ɔ̃. opp.ɔ̃ illud.In tertia ibi,& est argm̃ colligit aliud no. In quarta ibi,item ar.colligit aliud. In quinta ibi,argu.oppo.contra illud. Pro expeditione harũ glo.& ꝑ intellũ huius text.oppo. Pan.ɔ̃. tex. ꝙ iste electus eps non teneret ꝓuidere huic conuerso, qa mãdatũ dirigebat capitulo,& nõ epo,& mandatum factũ vninõ extenditur ad alterum,c.fi.de ꝑben.lib.6.Timore istius ɔ̃rij, dantur varij intellectus ad istũ tex. Primus fuit intellectus glo. in vesic.infecto negotio,in prĩnci. ꝙ iste eps non teneretur de iure,sed solum de honestate. Intellectus iste *cõiter* reprobatur pluribus rõnibus. Primò,qa hoc attento istę scdæ literæ,q bus arguitur eps,ꝙ non exequutus fuerit mandatum, cõtinerent grãm,& sic superfluè ista decretalis in serta fuisset in hoc volumine,qa qđ ob grãm cõceditur,non est in ɔ̃ ñtias trahendũ, c. ꝙ ob grãm,de reg.iur. Hoc aũt nõ est dicendũ,qa in hoc opere nihil superflui insertũ fuit,vt ĩ.in proœmio, ergo &c. Scdo, qa in tex.isto nullum est verbum,qđ sonet in grãm:& qñ Papa vult gratiam facere, vtitur verbis importantibus grãm, vt in c. i.j. quest.v. Tertio, quia intellectus iurium non sunt trahendi
41 † ad grãm,vt no. Ioa. And.in c.ex parte Adæ,ĩ.de testi.& Paul. hic,& in c.2.ĩ.de restitu.spol. Quarto, qa si iste eps non fuisset obligatus, non fuisset reprehensus p Papam, ꝓut reprehenditur in versi.ꝙ nullatenus fecisse deberes. Et si dixeris,ꝙ non reprehenditur ex eo,ꝙ non fuerit exequutus mandatum.Rñdetur s'm Anto.ꝙ si mandatũ non obligabat epm,vt episcopum, uerum ẽt est dicere,ꝙ ei non mandabat aliqđ.Sed tenẽdo,ꝙ đ honestate obligatus sit,tũc ẽt verũ erit, ꝙ aliquid sibi mandabat.uñ aliter rñdetur,ꝙ si eps reprehenderet, qa diceret se nullũ recepisse mãdatum, non diceret Papa, ꝙ nullatenus fecisse deberes,sed ꝙ nullatenus dixisse deberes, s'm Dec. in uer. nul-
41 latenus,† id est nullo iure.ergo a contrario tenebatur omni iure adimplere,& sic non solũ ex honestate,sed etiam de iure cõmuni,argu. l. si quis Sempronium,ff.de hęre.Institu.facit text. in c. qm̃,in versicu. nullatenus absoluatur,de immu.ecclesi.in 6 & gl.in clem.1.versi nullatenus, de sequestratione possessionũ & fructuũ. Sed posset dici, ꝙ satis verificat dictio, nullatenus,idẽ nullo mõ,ɔ̃siderata honestate. Sexto,qa ex scda reprehensione,ꝙ non debeat dedignari,qa Iudæus fuerit, dat intelligi,ꝙ iste tex.non loquitur in casu spãli,s'm eundẽ Dec. sed qlibet reprehensio hẽt spãlẽ rõnẽ, ergo ex vna non rectè infert ad alterã.Secundus fuit intellꝰ glo. in ver.deberes, ꝙ eps teneret virtute mandati facti capitolo, qa ẽt intelligit mandatũ factũ cuilibet de capitulo,& ɔ̃ñr.isti epo, q tũc erat de caplo, cũ esset Archidiachonus & canonicus.Istũ intellm̃ dãnat Pan qa falsum est, ꝙ mãdatũ fcm̃ caplo censeat factũ singulis de caplo
43 ut singulis,qa aliud singuli,aliud uniuersi, † c. qui manumittitur,xii.q.2.l,sed si hac,§.qui manumittitur,ff. de in ius uoca. cũ aliis copiosissimè reductis p Fel. hic. cui adđ ꝙ si ꝓbet, illos de vniuersitate solitos ire ad cędendum ligna in aliquo nemore, vel ad faciendũ pasci aĩalia in aliquo pascuo, non seqt ɔ̃cludẽter probatũ esse vniuersitatẽ esse in quasi possessione cędendi,vel pascendi quia aliud singuli. aliud vniuersi, s'm Cæpo. in tract.seruit.rust.sub rub.de serui.iure de pascen. colu.8 Rapha. Cum.ɔ̃si.158.Visis instrõ,&c.Cor.consi.148.p totum,libr. 1. & cõsi.63.& si in hoc,libro.4.Et liberatio facta vniuersitati, nõ liberat singulos de, vniuersitate ut singulos, ut consuluit Deci. ɔ̃s.61.colu.3.Possem plura alia addere: q reseruanda sunt locis suis,nã hic impertinẽter cumulant: & hac rõne in executorialibus dr̃ cõiter,uniuersis,& singulis, &c. Et isto modo loquẽdi utuntur sp iura canonica,ut in c.minus,ĩ.de excess.pla.& in c.ĩ nerali,de elec.lib.6 Defendendo istũ intel m rñdet Host.ꝙ ista ɔ̃clusio,aliud singuli,aliud uniuersi,ꝓcedit in ꝓprietate rerum secus in mãdato supioris, cui pp bonũ obediẽtię qlibet tenet obedire,& factũ cap.intelligit factũ cuilibet.Ista rñsio ñ placet qa licèt qlibet nõ tenetur parere,tñ dẽt intelligi collegialiter. Nullus.n.ut singularis,ꝑt exequi mãdatũ factum collegio, s'm Rot.de dolo & ɔ̃tuma.decisio.j. in antiquioribus. Alij saluant istũ intellectum alio medio, dicẽtes ꝙ licet aliud singuli, aliud uniuersi:tñ.stat simul,ꝙ iste eps solus teneat tãq̃ sibi soli ẽt mãdatum,eo qa oĩbus alijs recusantibus obedire totũ ius collegii residet penes unũ solũ,q uult obedire, s'm Host. in c. bonæ, 2. de postu.pla.Itẽ sicut morte oĩum residet collegiũ in vnũ solũ perstitẽ,l.sicut,ff.ꝙ cuiusq; uniuersi, nomi. Ita oĩbus delinquentibus uno excepto residet in illũ solũ,c.cũ.Ventoniensis, & ibi Pan.in.j.notab.ĩ. de elec.Et apud illos ẽt pauciores, q adducũt cãm magis rõnabilẽ,dr̃ ẽe totũ collegiũ,c.j.đ his;q fiũt a maio.

par. cap.Ita dicimus in casu nostro,ꝙ solus uolens obedire dicat non delinquere: dicat ẽt adducere cãm rõnabiliorẽ,q non volẽtes obedire,& ɔ̃ñr in ipso solo ɔ̃sistere ius collegij.Sed ista defensio non satisfacit.Tũ qa cõcludit,ꝙ iste eps noĩe collegii tenebat ꝓuidere huic cõuerso,& iste intellectus vult,ꝙ teneat vt Eps,& unus singularis.Preterea, rñdeo ꝙ licèt oĩbus priuatis iure capitulari, seu vocibus suis ius collegij resideat apud vnum solũ nõ priuatũ,tñ non repit iure cautũ, ꝙ si aliq de ca. dicant nõ esse paredũ mãdato,ꝙ sint priuati iure capitulari,ergo nec nos dicere debemus,§.optimum, in Auth. de non elig. scdo nubẽ.mulie Glos.in c.fi.de iurepatro.& ɔ̃rium vult Rota loco ꝑalleg.& dicit Pan.in d.ca.j. ꝙ licèt minor pars adducens meliorem rõnẽ possit impedire maiorẽ ptẽ,ne statuat, tñ minor pars nomine collegij non potuerit statuere ɔ̃riũ. Tertio sunt q ab isto fundamento aliter saluãt hũc intellectũ, dicẽtes ꝙ aliud vniuersi, aliud singuli,ꝓcedit, qñ agitur de aliquo actu iuris secus si agat de aliquo actu facti,s'm Inn.& Pan.& oẽs hic, vt refert Fel.col.vij.& ad ꝓpositum dicebat Imol.in c.irrefragabili, in prin.de off.ord. ꝙ actus facti, vt est eligere,eit apud singulos.Actus iuris,vt est electio,est apud vniuersos. Mãdatũ ergo recipiendi aliquem in canonicum, censet actus facti, ergo iunctum erit omnibus,vt singulis. Pro resolutione sciendum
4 est ꝙ receptio in canonicum † dupliciter potest considerari. Vno mõ ꝑ collatione tituli, & ista est iuris. Alio modo pro installatione,& ista est facti,s'm glo.in c.cum aliqbus, in ver.receptio,de rescrip.libr.6.& Fede.consil. 290. Quia in pñti. verum mandatum factũ cap.loqt de receptione iuris, vt apparet ex litera,ergo &c.Qarto,alii aliter saluant,dicentes ꝙ regula, aliud uniuersi, aliud singuli, dẽt intelligi qñ mãdatũ ꝑt ualere,si itelligat factũ,vt vniuersis:secus si alias esset inualidũ, quia intelligit tunc factum omnibus,vt singulis, argu. ca.abbate sanè, de verb.signi. & l. quoties, ff. de reb.dub.Ista saluatio nihil ualet, qa mãdatum bñ ualebat,ẽt si intelligeretur factum ut uniuersis,nisi fuisset electus eps.Quinto Card.aliter saluat, dicẽdo ꝙ mandatum factũ capitulo,nõ intelligit fcm̃ epo.Nec eš,dẽt intelligi in mandato facto in lrĩs executoriis.Et ita procedit tex. in d.c.fin. Secus in literis monitoriis & præceptoriis, Rõ drĩæ est,s'm eum,q literæ executoriæ sunt minus ꝑiudiciales, quia auferunt potestatẽ ab ordinario.Secus in literis mitorijs & præceptoriis,c.mandatũ,ĩ.eo.Sed ista distinctio Car. non est uera, s'm Imo.hic,& benè qa tex.in d.ca.fi.ꝓcedit etiam in lrĩs monitorijs & præceptoriis,ut ꝓbat rõ decidendi ibidẽ assignata.Nã ẽt p monitorias,& præceptorias grauat ordinarius, qa aufert libera facultas ɔ̃ferendi cui placet. Præterea sequeretur,ꝙ ille tex.non hẽret locũ in executorijs datis ad compellaltẽdũ, per quas ab ordinario non aufert ius cõferendi,d.cap.si soli,qđ tñ est falsum. Tenẽdum est igitur cum Pan.ꝙ iste intellectus nõ sit uerus,qđ aliter etiam probat Pan. Quia dato,ꝙ istud mãdatum esset factum oĩbus & singulis,tñ erat factum singulis, vt canonicis,ergo cessante illa qualitate,ꝙ non sint canonici, ut in casu nr̃o (qa iste desierat esse canonicus, cum esset factus eps) non deberet amplius teneri,arg.cap.venerabilem, in fin. de elect.Nec obst.inquantum Deci, dicit, ꝙ quantum ad vimcõprehensiuã respectu iudicis,cui scribitur,sufficit adesse qualitatem tpe datæ,secundum glo.in d.c.statutum,in versi.canonicus,de rescrip.libr.6. Quia respondetur, ꝙ procedit in delegatione facta contemplatione qualitatis tantum, s'm glo.j.in cle. & si principali, de rescript. In proposito nr̃o mãdatũ factũ capitulo,nõ pot dici fcm̃ respũ alicuius ꝑsonę in specie,sed tm̃ respectu qualitatis capituli,seu canonicatus, ergo &c. Tertius fuit intelletus gl.hic, ꝙ eps esset obligatus ꝓuidere huic ɔ̃uerso qa ipse est caput capituli,& ɔ̃ñr mãdatũ fctm̃ capitulo, et ipsi tanq̃ capiti factũ vr̃.Isteintellectus reꝓbat p Abba.ex tribus, ut hic p eũ,& ultra alios non placet, qa quantum ad uim ɔ̃prehensiuã respũ eius,cui scribitur,attẽdit tps date,ut s.dictũ fuit. Sed iste tpe datę non erat eps electus & ɔ̃firmatus, secundum *communẽ* sñiam,ergo nõ ꝑt dici,ꝙ mãdatũ fcm capitulo sede vacãte, intelligat factum isti, tanq̃ epo, & tanq̃ capiti, cum tunc non esset nec electus,nec ɔ̃firmatus. Quartus fuit intellectus. Inn.hic *cõiter* apꝓbatus, ꝙ eps iste teneretur, qa mandatũ erat factũ capitulo,ut Vicegerẽti ipsius Epi sede uacante. Vñ supueniente nouo Epo, qa cessat ptãs Vicegerentis, ipse nouus Eps dẽt exeq mãdatũ factũ capitulo,tãq̃ Vicegerẽti ipsius Epi Circa istũ intellũ duo discutiamus. Primo uideamus fructũ huius intellectus.Scdo discutiamꝰ ueritatẽ ipsius.Circa primũ habes notare primo ꝙ nõ solũ dr̃ uicegerẽs, † q in locũ absentis uel mortui ad uniuersitatẽ carũ a supiore deputatur,l.2.C. de officius,q uic.alte.ger.sed ille,q ad unicũ actum deputat, si ĩ alijs a lege erat subrogatus,& ad alias spẽs uicegerẽtiũ,quas ponunt Ale.& Mod.in rub.ff.de off.eius,cui mãda.est iurisdi. Scdo. no. ꝙ capitulũ,cui sede uacante a Papa cõmittit ptãs cõferẽdi, nõ ɔ̃fert auctoritate ꝓpria,sed ut gerẽs uices Episcopi. Tu aduerte. qa si subrogat ut Vicegerẽs a supiore in locum Epi mortui, ergo

ergo capitulū hēt ordinariā, vt dr̄ in d. l. 2. & ꝯn̄r iure proprio confert, & nō alieno. Ista est. n. dr̄ia inter Vicegerentē, & Delegatū, q̄a Vicegerens suo noīe, Delegatus verò noīe delegantis agit, ſ'm Ale. in d. rub. de offic. eius. Sed saluando Pan. r̄ndendū est, non esse bonā ꝯñam, hēt ordinariā, ergo agit noīe ꝓprio. patet in Vicario Epi, qui habet ordinariā, c. suā, de offic. Vicar.
46 & tn̄ agit noīe Epi, cogita tn̄. Tertio nota, † ꝙ mandatū factū Vicegerenti censet̄ factum illi, cuius vices gerit. & in hoc est iste tex. singularis ſ'm Ant. & Fel. hic, col. xij. inferentes ad q̄onē de ꝓposito Margalesi succedēte in officio sacristę vacāte sacristia. Qđ nota, q̄a vr̄ obstare, qđ decidit Card. in cle. & si principalis, de rescip. vbi vult, ꝙ de causis delegatis Vicario non possit eps se intromittere. Nisi dixeris aliud in Vicario, aliud in Vicegerente, q̄a Vicegerēs constituit̄ in defectum, Vicarius vero non. Sed hic p̄t dubitari, q̄d eꝯ.
47 † An mādatum factum Epo, intelligat̄ factū Vicegerenti? Ale. in l. more, §. fin. de iurisd. om. iud. decidit ꝙ sic, ꝑ c. q̄m Abbas, de off. deleg. Sed valde dubito, vtrum in casu huius capituli procedat decisio Alex. credere ꝙ nō, q̄a capitulū sede vacante nō succedit in collationibus bn̄ficiorū, c. unico, ne sede vacan. lib. 6. ergo nō ēt transibit man-
48 datū de conferendo. Quarto nota, ꝙ in dubio † mandatum factū alicui gerentis vices alterius, vr̄ factum illi in defectu illius, cuius vices gerit, & sic vt vicegerenti, qđ est notandū ſ'm Abb. & ſ'm Fel. est singulare, Circa secundū cōiter Doct. trāseunt cū isto intellectu. Dec. tn̄ dicit, ꝙ non vr̄ uerus, q̄a rō illa, quia tp̄e datæ erat de capitulo, non seruiret in proposito. Nā idē dicendū esset attēto isto intellectu, ēt si nō fuisset de capl'o; & dicere ꝙ ista rō ponit̄ sine iuris ministerio, est destruere istū text. Sed ad istū r̄ndebo infra, & q̄a est diuinatiuus, secundum eum. ex alio non vr̄ verus, q̄a si fuit rescriptū, Capi. vt uicegerenti, ergo vt ordinario collatori, q̄a uicegerēs habet ordinariā, vt s̄. dixi,
49 sed quantū ad collationes beneficiorū, † capitulum nō hēt ordinariā, nec succedit, d. c. vnico, ergo &c. Et dicere, ꝙ in aliis iurisdictionibus gerit vices, non sequit̄ necessario, ergo q̄tum ad ꝯferendū, est sibi mādatū, vt uicegerenti. Quintus fuit intellectus Decii, ꝙ eps teneret̄, q̄a mandatum capitulo censetur factum singulis de capitulo, casu quo aliquis eorum eligeret̄ in Epm, declarando vt per eū. Iste ēt intell's nō placet, q̄a p̄supponit, ꝙ si electus fuisset vnus, q̄ nō fuisset de capitulo, ꝙ nō fuisset obligatus parere huic mandato. Item ob. text. in d. c. fina. cui
50 nō r̄ndet Dec. Considera ergo si dici possit, ꝙ † mādatū erat factum cap. tāquā Apostolico executori, qđ vr̄, q̄a vbi aliquid addit̄ iurisdictioni ordinarii, tunc efficitur delegatus, c. licet, & ibi notat̄, j̄. de offic. ordi. facit text. in l. ius ciuile, vbi Mod. ff. de iusti. & iure. Verum, cum Papa mandet capitulo sede vacante,
51 vt conferat bn̄ficium, addit iurisdictionē, † cum capitulū in collationibus beneficiorum non succedat, d. c. vnico, ne sede vacan. Non ob. fundm̄ Pan. ꝙ hoc mō ēt electo epo capitulū uti executor potuisset ꝯferre, c. si soli, de ꝯces. ꝑb. q̄a verū, nisi fuisset ꝯcessa executio in defectum Epi mortui, q̄a cessante cā, & ꝯn̄r creato Epo, cessare dēt eius facultas, c. cum cessante, de appel. Non ēt ob. text. in d. c. fin. q̄a loquit̄, q̄n mādatum grauaret capitulum ad conferendum bn̄ficia ex ꝯsuetudine, vel aliàs ad collationē ipsius capituli spectantia, tunc non intelligitur grauatus Eps, nec eꝯ. Vel procedit, si viuo Epo mādet̄ capitulo, vt conferat aliquod bn̄ficiū spectans ad collationē Epi, tunc ab Epo aufert̄ potestas, d. c. si soli. secus si grauet̄ capitulum in defectum Epi defuncti vel absentis, ad ꝯferendum bn̄ficia spectātia ad collationē ipsius epi, q̄a in effectu ipse eps grauatus censet̄, nec ab eo iurisdō aufert̄. Nō ob. denique, si dixeris ꝙ rō assignata in text. non faceret ad ꝓpositum, q̄a r̄ndeo ꝙ imo bn̄ facit, quia electus se excusabat, dicendo ꝙ mādatum nullum re-
52 ceperat ex eo, q̄a dirigebatur capitulo, & non sibi, & † mandatum factum capitulo, nō se extendit ad epm, d. c. fin. Ad istud r̄ndet Papa, ꝙ si datā literarum attendisset, nullatenus fecisset hanc excusationem, quia tp̄e datæ erat de capitulo, cū esset canonicus, & ꝯn̄r scire potuit mādatū fuisse factum. c. sede vacan
53 te, & in defectum Epi, quia canonicus † presumitur scire mortē sui p̄lati, & q̄ in ecclesia sua aguntur, c. tertio loco, de p̄sumptio. Cum ergo sciret tp̄e datæ sedem vacare, & sic scriptum fuisse capitulo in defectum Epi, debuit ēt scire mandatum extēdi ad Epm rōnibus p̄dictis. Gl. pen. diuidit in quatuor partes. In prima notat. In scđa ꝯ̄ illud notabile opponit, & de solutione se remittit. In tertia iterum colligit aliud notabile. In quarta opponit & soluit. quia oēs sup traditis ꝑ hāc glo. se remittunt, nec ego aliqđ dicā. Solum instabo super vna practicabili q̄one, q̄ format Basig. hic. Senatus vel Rex ꝓrogat instātiā cāę, tp̄e datæ superat instātiam, sed tp̄e p̄ntationis rescripti elapsa erat. Dubitat̄ an iudex possit procedere virtute huius ꝓrogationis? Ant. Basig. dicit quod sic, quia in tribuenda iurisdictione inspicitur tempus datæ, & non præsentationis, c. fina. j̄. eod. & per Felyn. hic, columna. vij. Credo contrarium fore uerius, quia in rescriptis subintelligitur clausula, si pars eo vti voluerit, vt per Fel. in c. cæterum, colu. 7. in fin. s̄. eod. Sed postquàm est acquisitum ius parti, non pōt impetrans vti rescripto, sinautē, & c. plerunque, j̄. eod. & quia debet eo uti tempore, quo actus geri potest, l. bonorum, ff. rem rat. habe. Non ob. ꝙ in tribuenda iurisdictione inspiciatur tempus datæ, quia hic non agitur de tribuenda iurisdictione, cum ordinarius nec delagatus lapsa instantia desinat esse iudex, l. cum lite mortua, ff. iudic. solui. Panor. in consuluit, col. 3. de offic. deleg.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas ecclesiastica quomodo cognoscatur.*
2 *Beneficia minora ecclesiastica, quę dicantur, remißiue.*
3 *Decani sunt præferendi Archidiaconis.*
4 *Dictio, tanquam, denotat similitudinem, & in proprietatem.*
5 *Personatus & dignitas, sunt synonyma.*
6 *Rescriptum sumit vires ab intentione rescribentis.*
7 *Quærens, & venans plura beneficia, dicitur molestare pauperes.*
8 *Beneficia minora debentur pauperibus clericis.*
9 *Verba ista, vires nolumus obtinere, vel viribus non sobsistat, nullitatem importaut ipso iure & nu. 10.*
11 *Procuratoria non est dignitas de iure, nisi de consuetudine vel statuto ecclesię aliud caueatur.*
12 *Impetratio secundi beneficij, quantuncunque minimi, debet facere mentionē de primo.*
13 *Papa facilius concedit minora beneficia, quàm maiora.*
14 *Mentio expressa dicitur, quæ fit verbis generalibus.*
15 *Expreßio obscura in materia subreptionis, vitiat rescriptum, sicut omnimoda taciturnitas.*
16 *Impetrans, an teneatur facere mentionem de nobilitate.*
Item, an contra de rusticitate. nu. 17.
Et quid de diuitijs. 18.
Item an de cura animarum. 19.
20 *Potestatem habens dispensandi com homicidis & irregularibus super retinendis beneficijs, non posset dispensare super curatis.*
21 *Impetrans, an debeat facere mentionem de residentia, q̄ requirit beneficiū.*
22 *Impetrās, an debeat facere mentionem de ordine annexo bn̄ficio impetrādo*
23 *Impetrans, an debeat facere mentionem de dignitate obtinenda.*
24 *Impetrans, an debeat exprimere valorem beneficij impetrandi,*
25 *Impetrans, an teneatur probare valorem expressum in precibus.*
26 *Impetrans, qui expreßit certum valorem, an debeat succumbere si valor sit maior expreßo.*
27 *In valore beneficij, quæ computanda veniant & an distributiones quotidianæ. nume. 28.*
29 *Anniuersaria, mortuaria, quæsta non computantur in valore beneficij.*
30 *Modus secutus exprimendi valorem beneficij quis sit, ita vt impetrans non videatur se astringere ad probandum certum valorem.*
31 *Taciturnitas valoris curæ, vel residentiæ, an vitiet gratiam motu proprio cōcessam.*
32 *Iuripatronatus laicorum intelligitur derogatum per gratiam motu proprio conceßam.*
33 *Motus proprius, an defendat gratiam a vitio subreptionis.*
34 *Clausula, supplentes omnem defectum, non operatur dispensationem super defectu personali.*
35 *Dispensatio an, & quando dici poßit fauorabilis.*
26 *Legitimatus restituitur primis natalibus.*
37 *Obstaculo vno sublato, non censetur sublatum aliud.*
38 *Cura fori contentiosi non est dignior cura animarum.*
39 *Argumentum ab identitate vel maioritate rationis, non valet in dispensationibus.*
40 *Dispensatus vt poßit permutare suum beneficium cum alio, non potest permutare cum duobus alijs beneficijs.*
41 *Dispensatus vt poßit promoueri ad beneficium curatū, nō obstante ætatis defectu, nō tn̄ censet̄ dispensatus vt poßit administrare bona ipsius beneficij.*
42 *Dispensatus super pluralitate, intelligitur etiam dispensatus super residentia.*
43 *Dispensandi potestas est fauorabilis, & extendenda.*
44 *Impetrare rescriptum potest pro alio quis ad beneficia, sine mandato.*
45 *Rescriptum Papæ nunquam intelligitur derogare iuri alterius.*
46 *Tacens veritatem, puniendus est quando propalare tenebatur.*
Et quid de parte. nume. 47.
48 *Tacere, plus quàm expediat iu priuato, est peccatum veniale, in prælato autē mortale.*

ADuertas. ¶ Diuiditur & summatur, vt hic ꝑ Abba. Pro maiori euidentia infra dicendorum præmitte, quomodo cognoscatur †
1 dignitas ecclesiastica. Pan. hic, in 1. notab. se remittit ad dicta per eum in c. de multa, de preben. & per Arc. in c. i. de consuetud. libro 6. vbi Geminia. Tu dic ex tribus signis cognosci dignitatem ecclesiasticam, quæ latius declarat Aret. in consil. 23. In præsenti consultatione, colum. 1. Secundo præ-
2 mitto, quæ dicantur minora † bn̄ficia, istud declarat Panorm. in c. maioribus, j̄. de preben. Sed aduerte, quia ꝯ̄ istā doctrinam est tex. in §. inferiora, c. cum in cunctis. j̄. de elect. Breuiter dic, qđ ſ'm subiectam materia beneficia q̄nq; dn̄r maiora, quandoque minora. Nam hic appellantur minora omnia beneficia,

quæ

quæ non sunt dignitates, in d.§.inferiora. Appellantur mino-
ra, respectu episcopatus oĩa alia, etiam si sunt dignitates, vt ar-
chidiaconatus, & similes & alibi dr̃, ꝙ minora dñr, quorũ va-
lor non excedit summã septẽ florenorum de camera, ſ'm Pan.
in clem.2.de deci. Verius est, ꝙ sit arbitrarium, ſ'm Gemi. cõsil.
85. super primo quæsito, in fin. Nota primo ibi, decani. ex or-
3 dine literæ, ꝙ † decani sunt præferendi archidiaconis. De quo
dixi in c.præceden. & tenendo ꝙ archidiaconus preferatur, ad
istum tex. & similes respondetur, ꝙ argumentum nõ valet ab
ordine literæ in exemplis traditis per legem, ſ'm Fel. in ca.cum
dilecta, col. 4. ꝭ.eod. Secundo nota ibi, tanquam &c. ꝙ dictio,
4 † tanquam, denotat similitudinem & improprietatem, iuxta
illud Dominicæ passionis, Tanquam ad latronem, &c. & est
tex. in l.pecunia, ff. si cert.peta. per quem ita dicit Bar. in l.om-
nes populi, in vlt.char. ff.de iusti. & iure. & tex. vbi gl. in versicu.
tanquam, in c.solitæ, ꝭ.de maio. & obedien. Aliquando tamen
est veritatis expressiua, c.ex ore, de priuil. & tex. s. in proœmio,
in versi. tanquam incertæ, & in cle.1. in fi. de summa Trin. & fi-
de catho. & in §.si uero, in Auth. vt omnes obed. iud. ꝓuin. Ter
5 tio no. ibi, personatum, ꝙ † personatus & dignitas sunt syno-
nyma. concordat text. in c.cum accessissent, & ibi not. Pan. de
constit. Sed in ꝯ̃rium est tex. in c.de multa. ibi, idẽ in personati
bus, ꝭ.de ꝑben. & dicit Archidia. in c.1. de consuetu. lib. 6. ꝙ di-
gnitas est administratio cum iurisdictione, personatus vero
est quædam prærogatiua sine iurisdictione: officium vero est
administratio rerũ ecclesiæ sine iurisdictiõe, vt sacrista. Istã tñ
dñiam damnat Pan. in d.c.de multa, per text. in d.c.cum acces-
sissent. & dicit, ꝙ ſ'm consuetudinem locorum hæc nomina
exaudiuntur: aliquando differunt, aliquando non, & idem di-
cit Gemi. in d.ca.1 Quarto nota ibi, cum non sit intentionis,
6 &c. ꝙ † rescriptum sumit uires ab intentione rescribentis: ad
idem tex. in c.fin. ibi, nostra feratur intentio, de præben. ad mẽ
tem rescribentis recurrendum est, l.ex facto, ff.de vulga. & pu-
pil. ubi dixi, latè traditur per Fel. in c.causam quæ, col. 7. uersi.
secunda declaratio, ꝭ.eo. & in c.cum ecclesiasticæ, ꝭ. de excep.
7 Quinto nota ibi, pauperes clericos inquietent, ꝙ † quærẽs ha-
bere plura beneficia dr̃ molestare pauperes clericos, & ista est
rõ ſ'm Ant quare prohibeatur pluralitas beneficiorum in eo-
dem, ſ'm Pan. in c.extirpandæ, §.qa vero, in 11. col. ꝭ.de præbẽ.
ꝙ pluralitas nullo casu reperitur de iure permissa, quia cleri-
cus est vsurarius tantum, ſ'm gl. in c.præsenti, de offi. ord. lib. 6.
si hẽt beneficium, qđ institutum præsumitur ad usum clerici
illi deseruientis, ca.ecclesia, de consecra. dist. 1. si mõ q̃rit aliud
beneficium hr̃e, dr̃ q̃rere victum aliorum, & diminutionem
cultus diuini, cum tot sint instituendi, quot ex redditibus ui-
uere pñt, c.2. de institu. & retinens plura beneficia cõtinuè est
in pcõ, ſ'm Host. in c.3. & ibi Pan. col.2. ꝭ.de excep. ¶ An autem
quotidie incurrat vnũ peccatũ, tradit Gem. ꝯſ.129. col. 1. Sexto
8 no. ex eisdem verbis, ꝙ minora † beneficia debentur pauperi-
bus clericis. Sed ꝯ̃, non debet in ecclesia Dei fieri acceptio per-
sonarum, c.nouit, ꝭ.de iud. Imo, qa pauperes magis egent, de-
berent hr̃e potius pinguiora beneficia. Solu. tex. iste nõ negat
etiam maiora dr̃i, sed dicit pauperes inquietari, quoties mino-
ra beneficia diuitibus assignant, qa diuites habentes vñ viuãt,
non dñr inquietari: sed bene pauperes, qui deberent illa saltẽ
hr̃e ꝑ sustentatione vitæ eorum, c.si pauper clericus, de ꝑben.
lib. 6. Vel tex. se adaptat ad id, quod frequentius accidit. Rarò.
n. reperitur, ꝙ diues uelit acceptare unum beneficium mini-
mum. Vel tertio posset dici, diuitibus magis danda esse maiora
beneficia, quia diuites sustentãt ecclesias, pauperes vero spo-
liant, vt diuites fiant, ſ'm gl. in c.cõstitutis, 2. de appel. Septimo
nota ibi, vires † nolumus obtinere, ꝙ ista verba important nul
9 litatem ipso iure. Ad idem tex. in l.2. C.quando prouo. non est
neces. & in c.si motu proprio, vbi no. Gem. de præben. lib. 6. &
idem est si dicatur, uiribus careat, ſ'm Fel. in c.Rodulphus, col.
16 in uersi. careat uiribus, ꝭ. eo. allegans istum tex. & tex. in c.
quod super his, & ibi no. Pan. ꝭ.de fide instru. Idem etiam si di-
10 catur † uiribus non subsistat, c.is cui, de præben. lib. 6. & sic ha-
bes corollariè notare, ꝙ subreptio uitiat ipso iure rescripta ad
beneficia, ad idem tex. in c.ad audientiam, 2. vbi latè Fely. post
alios, ꝭ.eo. Octauò nota, ſ'm Pan. tria nomina beneficiorum so
nantia in nomen dignitatis decanatus, de quo dixi in præce.
Archidiaconatus sine dubio dignitas est, etiam si ſ'm consue-
tudinem non haberet iurisdictionem secundum gl. in ca.pen.
11 de offi.leg. lib. 6. Et † præcentoria. Sed uidetur, ꝙ ista non sit di-
gnitas, quia nullam habet iurisdictionem, iuxta nota in d. c.1.
de consuetu. Solutio de iure non est dignitas, nisi de consuetu
dine vel statuto ecclesiæ aliud cauetur, & ita loquat̃ iste text.
& in c.cum olim, de consuetu. Et ꝙ non sit dignitas, consuluit
Gemi. consi. 101. Quo ad primum. ubi dicit ꝙ dispositio cap. de
multa, ꝭ.de præb. non habet locum in præcentoria nec thesau
raria, nisi ex consuetudine uel statuto habeant, & reputentur
12 dignitates. Vltimo no. ſ'm Pan. ꝙ † impetrãs ſ'm bñficiũ, q̃tun-

cũq; minimũ, tenet̃ facere mentionem de primo, vt hic latius
ꝑ eum. Ego latius ꝓcedã ꝑ q̃ões. Quero primo, an in suppli-
catione sit faciẽda mentio de prioribus beneficiis iam obten-
tis? Br̃, iura abundant in hoc ꝙ sic, aľs taciturnitas uitiat gratiã
ipso iure, ut hic, & in c.si motu proprio, & in c.non põt, de ꝑb.
in 6. & in c.si proponẽte, & in c.cũ adeo, ꝭ.eo. & in c. cũ tenea-
mur, ꝭ.de ꝑben. Amplia primo, vt ẽt sit facienda mẽtio de bñfi
cio nõdũ acceptato, ſ'm Io.And. & Gem. in cap.gr̃a, col.4. de re-
scrip. lib. 6. Rõ est, qa ꝑ collationem ẽt añ acceptationẽ acqrit
ius efficax uolente eo, cui fuit collatum, ita ꝙ interim alteri ꝯ-
ferri nõ p̃t, c.si tibi absenti, de ꝑb. lib. 6. Et qa bñficiũ est sibi de-
bitũ, licèt nõdũ suũ sit, ſ'm glo. in cle.auditor, de rescrip. & in
cle.j. vt lite pẽden. Iõ de tali iure dẽt fieri mẽtio: & gñaľr nõ so-
lũ de iure in re, sed ẽt de iure ad rẽ, est fiẽda mentio, ſ'm glos. in
cle.si Romani, de ꝑb. in uers. obtinet, q̃ latè ꝯmentatus est Fely.
in c.in nostra, col.3. ꝭ.eo. Scđo amplia, ẽt si impetrans renũcias
set bñficio, sed nulliter. Vľ nõdũ renunciatio fuisset acceptata
ꝑ superiorẽ, quia licèt istis casibus renũciãs ꝑdat possessionem
bñficij, non tñ ꝑdit titulũ, ſ'm Inn. & Pan. in c. ꝙ in dubiis, de
renũc. Iõ de isto bñficio renũciato est fiẽda mẽtio, ſ'm Ro. in
ti.de renũcia. decis.4. in antiqoribus. De quo ꝑ Fely. in d. cap. in
nostra, corolla. 33. Qđ ego intelligo, si renunciatio sit facta
in manibus laici, vel sit facta in manibus clerici, & nõdũ sit a
suo suꝑiore acceptata: alias si eẽt facta in manibus clerici, & a
suo suꝑiore acceptata, non videtur necessaria mẽtio ꝑ ea, q̃ di-
cã in 4. ampliatione. Ita colligitur ex notatis in d.c. ꝙ in dubiis,
& ꝑ Gem. ꝯsi. 125. Sup primo. Tertio amplia, vt ẽt de pẽsione
fieri dẽat mentio, c.ad audiẽtiã, 2. ꝭ.eo Quarto amplia ẽt, vt sit
facienda mentio de literis gratiosis, q̃bus impetrãs renũciaue-
rat, ſ'm Pan. in d.c.ad audiẽtiã, in 4. no. qa ex quo earum uigore
poterat ꝯseq bñficiũ, & noluit: si Papa hoc sciuisset, difficilius
cõcessisset secundã gratiã, ergo, &c. c.postulasti, ꝭ. eo. Sed ꝯ̃riũ
uidet̃ dicẽdum, qa de bñficio renũciato qñ ualuit renũciatio,
& fuit acceptata, nõ est faciẽda mentio, ſ'm Lapũ alleg. lxxxix.
Duo ꝑlati. & Fel. in d.c.in nostra, corollario xx. ergo nec etiam
de literis, q̃bus est renũciatũ. Et ꝯ̃riũ tenuit idẽ Pan. in d. ca. in
nostra, col.pen. nisi uigore dictarũ literarũ aliqđ fuisset conse-
quutus, d.c.ad audiẽtiã. Quinto amplia, ẽt si eẽt bñficium ma-
nuale, qđ solet conferri ad tp̃s, vt prioratus claustralis, de quo
loquit̃ tex. in cle. 1. in uers. reuocari. de supplenda negli. præla.
nã de tali bñficio ẽt est mẽtio facienda, ſ'm. Io.Cal. in cons.9. ti.
de rescrip. Alias ampliationes collige ꝑ te. Intellige & ristringe
primo, vt ꝓcedat ꝑmissa ꝯclusio in bñficijs, q̃ impetrãs obtinet
in titulũ, secus in his, q̃ tenet absq; titulo, ut sunt uicariæ tem-
porales, qa de illis nõ est necessario facienda mẽtio, c. postula-
sti. ꝭ.eo. quẽ sic intellixit Io.Cal. in d.ꝯsi. 9. Intellige tertio, uerũ
esse, si impetrãs sciebat se hr̃e alia bñficia: secus si ignorabat, qa
tũc taciturnitas non reddit secundã gratiã subreptitiã ipso iu-
re, c.gratia, de rescrip. libr. 6. Sed ꝓ intelligentia reuoco in du-
bium, an sufficiat, ꝙ in impetratione fiat mẽtio prioris bñficii
in gñe, puta ꝙ petat, ꝙ fiat ꝓuideri de bñficio tali, nõ obstante
ꝙ aliud obtineat bñficium? An uero dẽat fieri spãlis mentio
de ipso bñficio. Card. & Barba. hic tenent, ꝙ sufficiat noĩare
beneficiũ in genere. Mouentur per istum tex. dicunt. n. ꝙ tex.
hic uult impetrationem uitiari, qa se simplici noĩe clericos ap-
pellabant, & sic nec ẽt in gñe se eẽ beneficiatos dicebãt. Ergo
si dixissent se habere alia beneficia in genere, ualuisset impe-
tratio. Sed Pan. hic tacitè improbat hunc intelľm, qa tex. esset
de indubitabili ita eũ intelligẽdo. Nã satis notũ erat ꝑ iura an-
tiqua, ꝙ impetratio non faciens mẽtionẽ ullo modo de benefi
cijs obtentis nihil ualet, d.c.cũ adeo, & c.ad audientiã, c.si pro-
ponente, ꝭ.eo. cũ simil. Itẽ iste tex. se fundat in hoc, qa nõ erat
facta mẽtio dignitatis, & in hac subreptione nõ se fundasset, si
nõ eẽt facta mẽtio beneficii etiam in genere. Item tex. iste di-
cit, ꝙ se appellabãt simplici noĩe, tanq̃ nõ hẽrent aliquẽ ꝑso-
natũ. Ergo appellarũt se beneficiatos simplici noĩe: alias text.
dixisset tanq̃ non hẽrent aliquod beneficium, non tanq̃ non
haberent aliquem personatum. Secundo pro hac parte And.
Barb. alleg. tex. in c.is cui, in prin. de ꝑb. in 6. solutio. Ille tex. lo-
q̃t in gñali ꝑtãte conferendi cõcessa alicui, ut possit ẽt cõferre
bñficia ꝑsonis ẽt alias bñficiatis. uñ sufficit generalis mẽtio, qa
spãlis non p̃t commodè fieri. Nos loqmur in eo, q impetrat, q
p̃t de obtẽtis beneficiis facere mentionẽ spãlẽ, & ꝑ ista solutio
ne faciunt q̃ scribit Fel. in d.c in nostra. corolla. 36. uersic. & si
diceret. & uersi. 6. not. ꝭ.eod. Tertio pro ista parte adducit text.
in c.non põt, de ꝑb. lib. 6. vbi innuit, ꝙ sufficiant impetrãti dice
re, non obstante, ꝙ habeat beneficium. Solutio, ſ'm Panor. Ibi
narratur factum implicite, & non explicite. Idem Papa respon
det quid operetur gratia concessa cum tali clausula, non obstã
te, &c. non autem refert formaliter quid contineretur in pre-
cibus. Contrariam opinionem, ꝙ imo in specie sit facienda
mentio de beneficio, tenent Panor. & communiter alij. Pri-
mo per istum textum, ubi expresse deciditur, ꝙ debet impe-
trans

trans exprimere in genere, ꝙ sit beneficiatus. Ad istum tex. re
spondet Card. hic, ꝙ speciale est, qñ existens in dignitate impe
trat exiguum beneficium. Ratio specialitatis, quia exigua be-
neficia debentur pauperibus, qui inquietant diuites per impe
trationes ipsorum, & ideo non est verisimile, ꝙ Papa conces-
sisset talia exigua beneficia existenti in dignitate, si fuisset fa-
13 cta mentio dignitatis. Sed † Inn. Ioan. And. Pan. & alii reꝓbant
hunc intellectum, quia Papa facilius concedit minora benfi-
cia, quàm maiora. vnde subaudiunt ad text. ibi, super minori
bus, verbum maximè. quasi dicant, idem dicendum in impe-
tratione maiorum beneficio rum. Ista tamen responsio non
caret cauillatione. Secundò mouentur per text. in cle. si Ro-
manus, de præben. per locum a speciali. Sed mihi non pro-
bat. quia licèt uelit, ꝙ speciale sit in collationibus facti a Pa-
pa motu proprio, vt non sit facienda mentio de beneficijs ob-
tentis: tamen quia specialitas consistit in omnimoda tacitur-
nitate; non sequitur, ergo in collationibus, quæ fiunt ad suppli
cationem, est facienda mentio in specie: quia si dicamns, ꝙ
sufficiat facere mentionem in genere, adhuc stabit specialitas
illius textus in collationibus factis motu proprio, in quibus
non est ullo modo necessaria mentio aliorum beneficiorum
prius habitorum. Tertiò adducitur tex. in c. in nostra. ibi, nisi
expressam fecerit mentionem, ĵ. eo. Ad istum text. respondet
14 Barba. ꝙ expressa dr̃ mentio † etiam illa, quæ fit verbis generali
bus. Allegat doct. Bart. in l. j. ff. de uulgar. & pup. substit. & quod
decidit Bar. in l. 1. ff. si quis in ius vocatus non ierit. Defenden-
do communem potest dici, ꝙ doct. Bar in d. l. j. procedit in ma-
teria indifferenti, vel per alias fauorabili. Secus in materia re-
stringibili & odiosa, in qua non dr̃ expressum, qđ verbis ge-
neralibus exprimitur, vt est tex. cum gl. in c inquisitores, de hę
ret. lib. 6. Sunt. n. rescripta ad beneficia strictè interpretanda, c.
quamuis, de p̄b. lib. 6. Quartò pro hac sententia uidetur casus
in clem. fin. de officio ordina. vbi dr̃, ꝙ collatio facta habenti
aliud beneficium, non valet, nisi de primo sit facta sp̄alis men-
tio. Vbi autem requiritur mentio sp̄alis, non sufficit ꝙ fiat mē
tio verbis generalibus, secundum glo. in cle. 1 in versi. speciali-
ter, de iud. & facit tex. in l. si qñ, §. & generaliter, C. de inoffi. te-
sta. & quod ibi no. Mod. disputando dici posset, ꝙ etiam dr̃ spe-
cialiter exprimi, quod uerbis generalibus exprimit̃. vt est text.
cum gl. in l. fi. C. ꝙ cū eo. & ibi Bar. in d. l. si quis in ius vocatus
non ierit. Quinto facit, quia ratio, quare requiratur specialis
mentio, est qa p̄sumit̃, ꝙ Papa non cōcederet bñficiū alicui, si
sciret eū hr̄e aliud beneficiū, vt hic, & in d cle. fin. Ergo est ēt fa
cienda mētio de bñficio talr̄, ꝙ non possit dici, si Papa sciuisset
non concessisset. Ergo ēt de circunstantijs, & qualitatibus be-
neficij, q̄ haberent reddere Papam difficiliorē ad ɔcedēdū, est
faciēda mētio, c. postulasti, in uersi. de leui, ĵ. eo. Sextò, genera
litas parit ambiguitatem & obscuritatē, l. Titiæ textores, ff. de
leg. 1. l. ita fidei, & ibi glo. ff. de iure fisci. sed in materia subre-
15 ptionis, de qua loquimur, ita expressio obscura, † & facta sub
verborum inuolucro, vitiat rescriptum, sicut omnimoda taci-
turnitas, sm Pan. in ca. 2. de dolo & ɔtumacia. & sensit gl. in ca.
dilectus filius Abbas, ĵ. eo. refert, & sequitur Curt. q̄ plura alia
adducit, consi. 35. col. 8. & cōsi. 74. col. xxxj. in fin. & seq. Nam sm
Bal. ꝑꝑ gñalitatem & verborum inuolucrum effugitur mēs de
liberata Pontificis. Ita Bal. in ca. cum dilecta, ĵ. eo. Et sic stat cō
clusio communis, ꝙ de beneficijs habitis est facienda mentio
in specie, al's impetratio est nulla. Sed nunc se offert alia dubita
tio, an sufficiat nominare titulū beneficij, an uero necesse sit
exprimere oēs qualitates, & circūstantias, & quas in specie. Et
anteq̄ deueniā ad hanc dubitationē, expediā prius aliquas q̄ō-
nes, quas tangit hic Pan. in 2. notab. Et primò quæro, an impe-
16 trans teneat mētionē facere de nobilitate? † Pan. hic post Ioā.
And. determinat, ꝙ non, & *cōiter* sequuntur Doct. & idem fir-
mat Fel. in c. in nr̃a, corollario 4. col. 8. ĵ. eo. Rō, qa taciturnitas
eorum, q̄ expressa facilius induxissent superiorem ad conce-
dendum, nō reddit grām subreptitiā, d. c. postulasti, a ɔ̄rio. ĵ. e.
Sed Papa facilius concedit bñficia nobilibus, q̃ rusticis, ca. de
multa, ĵ. de p̄b. Cōtrariū hic tenēt Host. & Barb. & sensit Lud.
Ro. sing. xxxvij. quorū rōnibus rñdet hic Fel. col. 1. Iō non refe-
17 ro. Scđo q̄ro, an sit facienda mētio de rusticitate. † Ex p̄missis
dicēdū vr̃, ꝙ sic: qa Papa nō ita faciliter ɔcedit bñficium rusti-
cis, sicut nobilibus. Cōtrariū credo verius ꝑ text. in c. pen. ĵ. de
p̄b. vbi dicit Pan. ꝙ licèt data paritate, nobilis sit p̄ferendus: tñ
si ignobilis sit æquè doctus, & æquè morigeratus, magis est
cōmēdādus Et de hoc est optimus tex. in c. nūquam, 56. dist. Et
duobus ɔtēdentibus de Papatu, rñdit alter obiicienti nobilita-
tē, Piscatori Petro filio fabri successorem quærimus, non Au-
gusto, ut refert gl. in c. quoniam vetus, in uersi. inuidia, 14. q. 1.
18 Tertio quæro, an de diuitijs † & patrimonio sit facienda mē-
tio? Pan. hic rñdet, ꝙ non Sequitur Fel. col. j. arg. not. per gl. in
c. constitutis, de appellatio. & pro hac sententia facit, quia ta-
citurnitas nobilitatis generis non uitiat impetrationem, ergo
nec taciturnitas nobilitatis diuitiarum. Nam diuitiæ hodie no
bilitāt hoīem, sm Bar. in l. capitalium, §. serui cessi, ff. de pęn. &
in l. j. C. de dig. lib. x. Pau. Cast. consi. 125. dubitatur, versi. quar-
tò dubitatur, par. 2. Sed sm Peripateticos, diuitiæ non nobili-
tant hoīem, sed vestiūt virtutē & nobilitatem aī. Licèt Stoici
deturpare hominem, & animam a virtutibus alienare asserāt.
Verum apud miseros tanto in pretio sunt diuitiæ, ut illis me-
diantibus non tantum nobiles, sed immortales effici facilè cre
dant: Dicentes.

Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori.
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum Maiestas, &c.

Sed heu, insulsa credulitas, quis res terrenas, fragiles & cadu-
cas, momento perituras, ad immortalitatis gloriā falso putat
quicquam cōferre. Contrariū, ꝙ sit facienda mētio de diuitiis,
vr̃ sic posse suaderi, Papa facilius concedit beneficia pauperi-
bus, vt hic. Hinc dicimus, ꝙ rescriptum, quo cōceditur benefi-
ciū diuiti, dr̃ gratiosum. Sed illud, quo conceditur pauperi, dr̃
de iustitia, vł in forma dignorū, vel in forma pauperum, vł sm
Apostolum, vt declaratum fuit s̃. in rubr. Ego teneo, ꝙ non sit
necessaria mētio diuitiarū siue patrimonij, quia ēt diues cleri-
cus debet de altari uiuere, & si sibi ɔcedat̃ bñficium, dr̃ conces-
sum in forma c. cū sm Apostolū, ĵ. de p̄bē. traditur per Pan. in
c. ep̄s, co. ti. Limito tñ istā ɔclusionē nō ꝓcedere in clerico diui-
te, ordinato ad titulū sui p̄rimonij, q accipiēdo p̄rimoniū suū,
in titulum vr̃ liberasse ordinariū collatorē ab obligatione, qua
tenebat̃ sibi ꝓuidere de bñficio. Iō de illo p̄rimonio assignato
in titulum loco bñficij dēt fieri exp̄ssa mentio. Quia si Papa il-
lud sciret, non ita facile illud ɔcederet bñficiū. Et idē a fortio-
ri dicendū eēt, si cōstituisset p̄rimoniū in bñficium ecclesiasti
cū, iuxta tex. ī c. tua nos, de simo. & ita Fel. in ca. postulasti, co. 7.
ĵ. e. Scđo fallit in impetratione facta in forma pauperum, q̄ ni-
hil valet, si impetrās sit diues, tanq̄ ɔcessa sit ex falsa cā, c. si pau
per clericus, de præben. lib. 6. Ita Inn. Ant. & Fel. hic. & idē Fely.
in c. in nr̃a, corollario xxx. ĵ. eo. Deuenio nunc ad q̄ōnē valde
utilē, an sit facienda mētio de qualitatibus bñficij impetrādi?
19 Et primo quæro, an sit facienda mētio de cura † aīarū? Rñdet
Pan. post alios, ꝙ sic ꝑ tex. in c. cū in illis, in prin. de p̄b. intantū
ꝙ non sufficit de cura mētionem fieri in clausulis executiuis.
Exēplum, si diceret̃ in bullis, ita tñ ꝙ aīarū cura negligatur,
cle. 1. de p̄b. Scđo adde, ꝙ in oī materia odiosa non cōprehen-
dunt̃ bñficia curata, nisi de cura sit habita mētio. Vñ habēs po
testatē dispensandi cū homicidis & irregularibus, super retinē
20 dis uel habendis beneficijs, non posset dispensare † super cura
tis, sm Pan. in cap. fin. de cleri. pugn. in duel. Ista decisio Pan. ur̃
pericolosa, quia protestas dispensandi continet materiam fa-
uorabilem, sm Bart. & alios in l. 2. in prin. ff. de uerb. obl. Panor.
& Moder. in c. at si clerici, §. de adulterijs, ĵ. de iud. & ideo latè
interpretanda. Et contrarium tenet ibi Io. And. de Auri. & fa-
cit, qa hñs p̄tātem cōferendi beneficia, potest conferre cura-
ta, ut nota in c fi. & ibi Fel. de simo. Et ita etiā tenet Fel. in d. c.
postulasti, col. 14. ĵ. eo. Tertio adde, ꝙ est facienda mentio cu-
ræ, ēt ꝙ impetrans nō teneatur seruire illi curę, vt si statuto, vł
ex consuetudine ecclesiæ solitum esset illi deseruiri per Vica-
rium perpetuum, sm Card. ɔsi. 31. Quod cōprobat Fel. in d. ca.
in nr̃a, corolla x. Quarto adde, non valere gratiā ɔcessam mo-
tu ꝓprio, si nō sit habita mētio curæ, c. cū in illis, de pręb. Et di
cam, ĵ. sequitur Fel. in c. cām q̄, col. 2. de test. Sed ꝓ intelligentia
sciēdū est, qđ dicat bñficiū curatū? istud declara, ut ꝑ Pan. in
c. de multa, col. fin. de p̄b. & in c. dudū, 2. col. 4. de elec. & ꝑ Dec.
hic, ex cuius dictis hēs limitationē ad hanc decisionem. Scđo li
mita, nisi eēt tale bñficiū, qđ hr̄e curam annexā de iure. Exem
plum, vt episcopatus & archidiaconatus, tunc sm Ro. titu. de
præb. decisio. 13. in antiquioribus, impetrans tenet exprimere
qualitatem beneficij puta de cura ei imminenti. Qđ sequit̃ Fel.
21 in d. ca. in nr̃a, corolla. 8. Scđo quæro, an sit facienda mentio
de residentia, quam requirit beneficium? Rñdent Pan. & alij
ꝙ sic, argu. ca. fin. de cleri. non resid. Cōtra hāc decisionem op-
ponit. De his, quæ sunt nota Papæ, non est necessario faciēda
mentio, ca. 1. de consti. lib. 6. firmat Fel. in ca. super literis, versic.
secunda regula, ĵ. eo. Ergo non est necesse facere mentionē
de residentia, quia q̄libet beneficia, etiam simplicia, de iure
communi requirunt residentiam, cap. conquerente, de cler.
nō resid. no. Abb. in d. c. fi. Ad istud rñdet Pe. ꝙ habito respectu
ad consuetudinē generalē, quæ est, ꝙ simplicia beneficia non
requirant residentiam, oportet mentionem facere de ipsa re
sidentia. Tu considera, quomodo procedat ista solutio: qa
si de iure communi requirunt residentiam, ergo quando nō
exprimitur residentia, Papa debuit credere, ꝙ requiratur re-
sidentia, quia ita iuris est. Ergo si nō requirunt, & nihilomi-
nus Papa cōcessit debemus dicere, ꝙ gratia valet, quia facilius
ɔcessisset, si sciuisset, ꝙ nō requirit̃ residentia. Vñ teneo, ꝙ de
residentia nō sit necessario habenda mētio. Tertio quero; an
de ordine

22 de ordine? † annexo beneficio impetrando ſit facienda men-
tio? Reſpondet Pan. & alij, ꝙ non, ꝑ text in c. ei cui, de ꝓben. in
6. Tu aduerte, quia ille text. loquitur in impetratione beneficij in
genere, vnde taciturnitas qualitatum non poreſt dici fraudu-
lenta, ſm Lap. allegatione 84. d. Papa. & Pan. in c. noſtris, de cõ
ceſſ. ꝓbẽ. Item aduerte, quia hac rõne attẽta dicendũ vr̃, ꝙ non re-
quiratur mẽtio curæ animarum, q̃ requirit ordinẽ presbytera-
tus. vñ rñdeas, ꝙ iſta ↄcluſio nõ intelligitur de beneficio ſacer-
dotali, vel diaconali, ſed intelligit, ꝙ impetrãs nõ tenetur expri
mere, ꝙ patiat̃ defectus ordinũ, quos requirit beneficium, quod
impetratur, c. ſi pro clericis pauperibus, de præbend. in 6. Et rõ
eſt, quia talis defectus eſt citò purgabilis, cũ intra quatuor tem-
pora impetrans poſſit ſe promoueri facere ad ordines requiſi
tos, ſm Gemi. in c. licèt canon, de elect. in 6. Imo hodie ſunt ſu-
blata interſtitia tp̃m, ſm glo. in cle. generale, de æta. & qualita.
Declarat Pano. in ca. cum in cunctis, §. inferiora, ĩ. de elect. vbi
dicitur, ꝙ ſi vitium ætatis ſit citò purgabile, tunc non requiri-
tur expreſſio ætatis. Quarto quæro, an ſit facienda mentio de
23 dignitate. † Rñdet Pan. ꝙ ſic, ꝑ iſtum tex. ſed non ꝓbat, quia lo
quitur de dignitate iam obtenta, nos de obtinenda. Deciſio tñ
vera eſt, per tex. in c. fin. de præben. Quinto quæro, an ſit neceſ
24 ſariò exprimendus valor † beneficij impetrandi? Rñdet Pan.
poſt gl. in cle. 1. de præben. ꝙ non, quia beneficia confirmãtur
principaliter propter ſpiritualia, & non ꝑꝑ temporalia. Ergo
de temporalibus, q̃ veniunt acceſſoriè, nõ eſt facienda mẽtio,
c. ſuper eo, de ꝓben. in 6. Et pro iſta parte aliqui ponderãt iſtũ
text. in fi. vbi impetratio vitiatur ꝑꝑ taciturnitatẽ dignitatis, &
tñ nõ cõſtat, ꝙ eſſet facta mentio reddituũ. Ergo expreſſio va-
loris nõ ↄſideratur. Contrarium tenent Baſign. & Deci. hic ꝑ
rõnem c. poſtulaſti, ĩ. eo. declaratam vt hic, ꝑ Pan. & bñ. tenen
do iſtam partem, non ob. rõ s̃. deducta, quia debet intelligi de ac-
ceſſorijs non neceſſarij, prout loquitur text. in d. c. ſuper eo. ſe-
cus videtur dicendum in acceſſoriis neceſſariis, vt ſunt tempo-
ralia, & ſpiritualia, c. ſi quis obiecerit, 1. q. 3. Conſidera, ꝙ iſta re
ſponſio concludit totũ ↄtrium, quia acceſſoria neceſſaria, ſunt
magis nota, q̃ non neceſſaria. Ergo ſi non debet fieri mẽtio de
acceſſorijs non neceſſariis, a fortiori, nec de acceſſorijs neceſ-
ſarijs, arg. eorũ, q̃ s̃. dixi poſt Feliy. in c. ſuper literis, ver. ſecunda
regula, ĩ. eo. Vnde ex ãlio vr̃, ꝙ illa ratio non ſit vera, quia ea at-
tenta non dẽret fieri mentio de penſione, q̃ eſt quid tẽporale,
cuius ↄtrium decidit in c. ad audientiã, 2. ĩ. eod. Non etiã obſtat
iſte tex. quia qñ ꝓponitur dubitatio ſuꝑ vno, in alijs ꝓſupponit
oĩa eſſe habilia, c. 1. de æta. & quali. lib. 6. ſic iſta opinio inſtituit
ex ſtylo curię. Nam ita ſtatuit Vrbanus. III. vt per Ro. deci. 292.
incip. Licet impetrans, in nouis. & Inno. VII. in regula Cancel-
lariæ 56. Amplia, vt non ſolum ſit facienda mentio de valore
beneficij impetrandi, ſed etiam de valore benefici iam obten-
ti. ita determinatur in d. regula. 61. Limita primo, vt non proce
dat in gratia motu proprio cõceſſa, vt dicam ĩ. Secũdo intellige,
ꝙ ſit neceſſaria mentio valoris bñficij obtenti, qñ impetrans
vult vtrunque retinere, ſecus ſi velit primũ dimittere, ſm Rot.
loco ꝓallegato. Tertio fallit in Cardinali, ſm Pet. de Anc. conſi.
295. & 297. Iſta limitatio dependet ab alio dubio, an diſpõ ge-
neralis comprehendat Cardinales, de quo latè per Fely. in cap.
cum in iure, ĩ. de offic. delega. & in c. quod ſuper his, de fide in-
ſtrumentorum. Quarto fallit in impetrationibus conceſſis ab
ordinario, quia ordinarius ꝓſumit ſcire valores bñficiorum ſuæ
diœceſis, cle. 2. de offic. ordi. Quinto. fallit in impetratione ho-
ſpitalis, cuius redditus non excedunt ſummam centum duca-
torum de camera, quia abinde ĩ. non ſoluitur annata, ſm Fely.
hic. Et pondera, ꝙ valor exprimendus, vr̃ ꝑꝑ ſolutionẽ annatę,
ꝙ falſum vr̃ per ea, q̃ s̃. dixi. Quarto q̃ro, an impetrans teneatur
25 probare † valorẽ expreſſum in ꝓcibus? Pano. rñdet ꝙ ſic, & idẽ
voluit Pan. in c. fi. de præſumptio. Adde gñaliter, ꝙ impetrãs te
net̃ probare oĩa expreſſa in ſupplicatione, ca. quia circa, & ibi
Pan. in 3. & 4. notab. de conſang. & affini. De quo per Fel. in c. ↄ
ſtitutus, col. 1. & ſeq. ĩ. eod. Sed contra videtur, ꝙ impetrans nõ
teneatur probare valorem, quia ſatis videtur ſi dicat, ſe verum
valorem expreſſiſſe, & q. pluris non valet, ſecundm glo. per il-
lum tex. in l. cum de lege, ff. de proba. Et iſtud comprobat Iaſ. in
l. fi §. licentia, col. 1. C. de iure deliberã. Et illã gl. dicit *communiter*
eſſe approbatã Curt. conſ. 27. co. 8. ver. ſed ↄ. huic difficultati vo
luit reſpondere Fel. poſt Card. in d. c. fin. col. 2. ſed eum non in-
telligo. dicit enim, ꝙ glo. in d. l. cum de lege, procedit, quando
præſumptio concurrit cum aſſerente rem pluris non valere,
in caſu iſto negat præſumptionem eſſe pro aſſerente, quàm ſo
lutionem non capio: quia fateor, ꝙ beneficia præſumuntur in
ſtituta cum aliqua dote, c. vt quiſque, vbi glo. de vita & honeſt.
cle. tñ ꝙ pręſumamus maiorem eſſe dotẽ, quàm ſit expreſſum,
non apparet, ꝙ ius ita præſumat. Vnde ꝓ reſolutione indagan-
da eſt alia dubitatio, an exprimens certum valorem debeat ſuc
26 cumbere, ſi † valor ſit minor, q̃ ſit expſſum, nã ꝓſuppoſita par-
te affirmatiua in iſto dubio remanebit diſſolutum argum. s̃. fa-
ctũ. Et nõ debeat ſuccumbere, ſi expreſſit valorem, oſtẽdit: quia
quod puris eſt, vtique tanti eſt, l. cum furti. ff. de in lit. iuran. reg. ſꝑ,
de reg. iu. in 6. Duodecimo, quia Papa facilius conceſſiſſet, ſi ſci-
uiſſet ꝙ erat minoris valoris, ergo expreſſio ꝙ erat pluris, non
debet vitiare ꝑ ea, q̃ s̃. dixi. In ↄtriũ, ꝙ expreſſio maioris valoris
reddat gratiã inutilẽ, vr̃ caſus in c. cui de non ſacerdotali, de ꝓ-
ben. in 6. Per quẽ tex. ita tenent *cõiter* Doct. relati ꝑ Fel. hic, col.
7. verſi. decima Concluſio. Et ita tenendo remanet reſoluta ꝓ-
cedens difficultas, quia ↄcluſio gl. in d. l. cũ de lege, nõ põt ꝓce-
dere, quando intentio dicẽtis rem pluris nõ valere, eſſet funda
ta, ẽt ſi valeret minus, aliàs ſecus, vt de ſe patet. Sed ita tenẽdo,
quod rñdebimus ad argumenta s̃. facta? Fel. in d. c fi. colum. 2. dicit
ſe non reſpondere, quia non habuit ſatis tp̃is ad cogitandũ, in c.
ſuper literis, col. 3. ĩ. eo. rñdet ad ſm argm̃, quod ꝓcedit, vbi ex-
preſſio fit per modum demonſtrationis, ſecus ſi per modũ ta-
xationis. Et ita dicit procedere tex in d. c. cui de non ſacerdota-
li, & in c. ſuſpecti, de reſcrip. in 6. Iſta ſolutio diuerſificat termi-
nos, & non aſſignat rationem diuerſitatis. Duas alias ſolutio-
nes refert Iaſ. in l. 1. §. ſi ſtipulanti, ver. 4. limita. de verb. obl. quas
ipſemet reprobat, iõ non refero. Ego teneo ſolutionem ibi aſſi
gnatã in tex. ꝙ iõ gr̃a nõ comprehendit bñficium minoris va-
loris, quia mãdatum Papæ non extendit ad caſus non expreſſos,
& ſic ad bñficium nõ expſſum in gr̃a. Ex quo infero, ꝙ ſi In gr̃a
exprimeretur certum bñficium in ſpẽ cũ certo valore, iſto ca-
ſu gr̃a comprehenderet illud bñficium, ẽt ſi eſſet minoris valo
ris, quia tunc non eſt opus gr̃am extendi, & iſtud eſt, quod vo-
lunt dicere Pan. Io. de Lnciano, & Gemi. in d. ca. cui de non ſa-
cerdotali. dum dñt, ſi bñficia non differunt ſpecie, ſed habeant
ſe tanquam minus & maius, intra eandem ſpẽm, tunc non pro
cederet ille tex. Et iſto caſu ſufficeret impetranti probare valo-
rem ſm formã traditã per glo. in d. l. cum de lege. Et ſi vis ſcire
qualiter ꝓbet̃ valor bñficij, videas hic per Fel. col. fi. Et generali
ter ſi vis ſcire, quomõ ꝓbet̃ valor rei, videas Bart. in l. 2. col. fi. C.
de reſcin. vẽd. & Fel. poſt alios, in c. cum cã, col. 1 & ſeq. ĩ. de te-
ſti. & Soc. ↄſi. 8. col. 1. lib. 1. Quæro, q̃ ſint computanda in valore
bñficij? Rñdeo, ꝙ oẽs redditus, qui ſunt ſoliti cõiter percipi de
27 corpore † bñficij, computãtur in valore, ſecundũ Pet. de Anc.
28 in cle. 1. de deci. ideo diſtributiones quotidianæ † non debent
ↄputati, quia non ſunt de corpore bñficij, ſed percipiũtur ratio
ne ſeruitij perſonalis, ſm Ol. conſ. 118. Ex virtute gratiæ. & Fel.
hic, colum. 8. & Rot. in hoc eod. ti. deci. 134. nouis ꝙ comprobo
ꝑ text. in c. licèt vobis, ĩ. de ꝓben. vbi dr̃, ꝙ appellatione fructuũ
& reddituum eccleſiæ non comprehenduntor diſtributiones
quotidianæ. Et ideo dicit gl. no. in extrauag. Io. 22. incip. Suſce-
pti regiminis. in verſ. ↄſueuit, de ele. ꝙ de diſtributionibus quo
tidianis eſt ſoluenda decima Papalis. quòd tenuit Gemi. conſil.
85. Super primo dubio, col. penul. & 154. in fin. Eodem modo
29 mortualia, anniuerſaria, queſtæ non computãtur in valorem,
ſecundum Old. conſi. 206. Circa primum. niſi tales redditus ſo-
leant quotannis pro certa pecunia locari, ſm Felyn. hic. An au
tem de valore ſint prius expenſa, & onera deducenda, videas
Fely. in c. ad noſtram, col. 2. ĩ. de iureiuran. Deci. conſi. 156. Vbi
ẽt quærit, an ſit deducenda penſio. Secundo quæro, quis ſit ſe-
30 curus modus exprimendi valorem, † ita, ꝙ impetrans nõ videa-
tur ſe aſtringere ad probandum certum valorem? Pan. hic re-
ſpõdet, ꝙ ſi dicatur in ſupplicatione, cuius redditus ſummam
centum ducatorum non excedit. Sequitur Gemi. poſt Io. An.
in dicto cap. cui de non ſacerdotali, & iſto modo exprimendi
vtitur curia. Secunda practica, quòd exprimatur certus valor
cum clauſula, vt aſſeritur, quia tunc ſufficit probare, ꝙ ita com
muniter aſſerat̃, licèt beneficium ſit maioris valoris, ſm Pano.
in c. 1. col. 3. inf. de ꝓſum. Et de iſta clauſula, vt aſſerit̃, videas mul
ta per Fel. & Barba. in c. iurauit. col. 1. inf. de prob. ¶ Vltimo quæ
ro, an taciturnitas valoris curæ, vel reſidentiæ, vitiet gratiam
31 motu proprio conceſſam? Pan. reſpondet quòd ſic, quia mo-
tus proprius non operat̃ ↄ ꝓſumptam mentem ↄcedentis, ſm
gl. in cle. ſi Romanus, de ꝓb. Sequitur Rot. deci. 111. titu. de ꝓb.
in nouiſ. Confirmat̃, quia gr̃a motu proprio conceſſa nõ ope-
rat̃ ↄ diſpõnẽ c. mãdatũ, inf. eo. quia mẽs Papæ nõ vr̃ fuiſſe gra-
uare ordinariũ collatorem duabus collationibus, ſm Gemi. in
c. ſi motu ꝓprio, eod. ti. in 6. Facit, quia per reſcriptũ motu ꝓprio
cõceſſum, nõ intelligit̃ derogatũ ſtatuto de certo canonicorũ
numero, iuro roborato, ſm Imo. in c. ↄſtitutus, inf. eo. quia ſi de
rogaret, eſſet ↄ mẽtẽ Papæ, ca. cum M. de conſtit. Tertio facit,
quòd decidit Gem. in c. propter tua debita, col. 6. de reſcri. in 6.
vbi ↄcludit, ꝙ diſpõ c. quis, el 1. de præben. eo. li. ꝓcedit etiam re
ſcriptis motu ꝓprio ↄceſſis. Quarto facit, quod decidit Pan. in ca.
cũ nr̃is. de conceſ. præben. quem ſequitur Fel in cap. noſtra, co-
rollario 36. inf. eo. Quinto facit deci. Bald. in l. fideicommiſſa, §.
ſi ſeruo, de leg. 3. quem ſequitur Felyn. in d. c. in noſtra, vlti. co-
rollario. Et ex his infert Pan. hic, quòd per gratiam motu pro-
prio conceſſam non intelligitur derogatum iuripatronatus
32 laicorum. † & idem decidit Rota in iſto titul. & deciſio. 17. in

nouis,

nouis.facit text.in d.c.quamuis, & quæ scripsit Fely. in suo tra. de iurepatrona.& in c.cām q,col.2.j.de testib. Adde vnum stupēdū dictū Fel.in c.cum inter,col.3.j.de exce.vbi ampliat, ēt si Papa in verbis narratiuis fecerit mentionē de iure patronatus laicali,adhuc non censetur derogatum, nisi in corpore gratiæ sit expressa derogatio.& dicit,ꝙ ita suo tpe fuit conclusum in Rota.Contra pdicta vr̄ casus in d.c.si motu ꝓprio.vbi valet grā motu ꝓprio concessa hn̄ti aliud beneficiū, ēt ꝙ de primo nulla sit facta mentio.Et ꝙ taciturnitas curæ, & residentiæ, non vitiet grām concessam motu ꝓprio,tenet Ro.in isto tit.decis.32. & Io.An.in c.ei cui,de pb.in 6 & confirmat Fel.hic,in versi.tertia cōclusio.sil'r taciturnitas valoris non annullat grām motu proprio factā.Ego cōprobo ꝑ ea,q̄ voluit Io.And.in addi. Spe. tit.de cau.pos.& propi.§.qa verò,versi.qd de colligentibus. vbi vult,ꝙ licèt Princeps nunq̄ p̄sumatur velle grauare locū dupli ci pedagio, tn̄ fallit in concessione exigēdi pedagiū motu proprio facta. Et ex præmissis vr̄, ꝙ cōclusio & decisiones pro corroboratione conclusionis adductæ,non sunt iuridicæ.Quid tenendum?Fel.cōsiderat qnq; casus.Ego breuius concludo. Aut
33 q̄ritur, an motus † ꝓprius defendat grām a vitio subreptionis, & tunc r̄ndeo,ꝙ sic ꝑ tex.in d.c.si motu ꝓprio. Ex quo infert, ꝙ rescriptum concessum motu proprio, valet etiam ꝙ non sit facta mentio valoris curæ,vel residentiæ. Et ita procedunt oīa allegata hic per Fel.in versi.tertia cōclusio.Aut q̄rit, an motus proprius operetur dispēsationē:tunc dicendū est,ꝙ nō,s'm gl. in d.c.si motu proprio.Et ita ꝓcedant q̄ allegat Fel.hic, in versi.
34 primus casus.Et ego confirmo,qa ēt cl'a,supplētes oēm † defectum,non operatur dispensationē sup defectu ꝑsonali, secundum Archid.in c.Cenomanēsem,56.distin.quod dictum reputat sing.Ro.sing.419.incip.An verbi rescripti.sequitur Fely.in c.2.col.17.s.eod.Ex quo infero,ꝙ si Papa motu proprio concedat alicui aliud beneficium curatū obtinēti, licèt gratia valeat, qa non pōt opponi vitiū surreptionis, tn̄ nō operat dispēsatio nem,ꝙ possit vtrunq; retinere, c. nō pōt,in fi.de præben. lib.6. Quærit Pan. vltimo loco, an de qualitatibus beneficij obtenti sit facienda mentio:Et r̄ndet distinguendo,vt hic per eum.Circa cuius dicta aduerte.Primo,inquātum præsupponit,ꝙ dispē-
35 satio possit dici fauorabilis † exemplificando in dispensatione, ꝙ illegitimus promoueatur ad ordines. ꝯ istud dictū & exēplū Pan.est tex.in c.1.de fil.presby.Et ꝯ Pan.vrget rō,nam dispensatio iō dr̄ odiosa.quia exorbitat a regulis iuris,d. c.1. Sed omnis dispensatio exorbitat,ergo omnis erit odiosa.Itē ꝯ Pan.est glo. expressa in c.literas,de restit.spolia.& ēt ꝯ Pan.facit,quia text.in c.ꝑ venerabilem,j.q fil.sint legit. loqtur in legitimatione, quæ vr̄ magis odiosa q̄ simplex dispēsatio. Nā dispēsatio solū offendit ius cōe,legitimatio verò offendit ēt ius tertii,qui ab intesta to successisset,& istud vltimum fuit motiuū Fel. in c.postulasti, col.10.j.eo.Sed pōt r̄nderi,ꝙ legitimatio simplex, & generalis
36 est fauorabilis,† quia legitimatus restituitur primis natalibus, & iuri naturali remittitur,s'm q̄d nulla est differentia legitimorū & illegitimorū,§.naturalis,in Auth.quib. mo. natura. effici. sui.Et ideo talis legitimatio est amplianda,argu.eius, quod no. gl.in c.1.in versi.eligo,de postu.præla. in 6.Secus est in legitimatione ad aliquos actus particolares tantum, quia illa est propriè dispensatio,s'm Pau.de Cast. & Ias.in l. sed si hac, §.patronum,ff.de in ius vocan.Scdo habes ex dictis Pan. conclusionē,
37 sublato vno obstaculo,non cēsēt sublatū † aliud, c. ex tuarum, de auctoritate,& vsu pal.l.si domus,ff.de serui. vrb.præd.& pro hac conclusione Deci.hic adducit nonnulla. Tu adde benè facere tex.in §.affinitatis,Instit. de nup. Item adde, quòd decidit Ale.consi.12.colum.4.lib.2.& Pau.de Cast.consi.86.Dubitatio vertitur,colum.2.in 1.par.Tertio not.quòd cura animarum licèt sit periculosior,non tamen est dignior personatu, secundum Pan.Adde,ꝙ hanc conclusionem firmat Imo.in clemen.
38 1.de præben.dicens, ꝙ cura fori contentiosi † est dignior cura animarum,quia magis appropinquat Papæ,qui exercet curam fori contentiosi.Sed contra,illud dicitur dignius, quòd habet subiectum magis dignum,secundum Pan.in c.clerici,inf. de iudi.ergo cura animarum videtur dignior,quia eius subiectū est anima,quæ omnibus rebus est pretiosior,ca.præcipimus,12.q. 1. Solu. etiam cura fori contentiosi habet animam pro subiecto,& ideo dignior videtur ratione dignitatis cui adhæret.Benè facit dictum Hostien.in proæmio suę Summæ,colum 4.vbi dicitur,quòd doctores si rectè exerceant eorum officium,magis merentur quàm mendicantes religiosi. Quarto colligo, ꝙ
39 in dispens.non valet argumentum † ab identitate,vel maiorita te rationis.Et idem Pan.in c.at si clerici,§.de adulteriis,col.3.j. de iudic.Pro ista conclusione solet allegari tex.in cap.fina.j.de transla.episco.Sed nihil facit, vt patet ex ratione ibi assignata. Ad idem allegatur text. in capitulo cui de non sacerdotali, de præbend.in 6.Ad istum text.respondi etiam s.pro hac conclusione vide Felyn.in capitulo postulasti,columna decima,& sequen.infra eod.& Iaso.in l.fina.colum.6. de constitutio.Princi. Vltra eos adde,quòd dicit Anto.de Butr.in capitulo cum venerabilis,de exceptio. vbi vult, quòd dispensatus, † vt possit per- 40
mutare suum beneficiū cū alio, nō pōt ꝑmutare cum duobus aliis beneficiis.de quo vide Barb.in c.prudentiam,col.2.de offi.
41 deleg.similiter dispensatus † vt possit promoueri ad beneficiū curatū nō obstāte defectu ætatis,nō tn̄ cēsetur dispensatus, vt possit administrare bona ipsius beneficij,ideo agere non poterit,secundum Petr.de Anch.in cap.1.de æta.& quali.& Fely.in c.edoceri,versi.solus ꝑlatus,inf.eo.Limita primo,vt non procedat,qn̄ rō est expressa in dispensatione,quia tunc licitum est arguere ab idētitate rationis, s'm Pan. in d. §. de adulterijs, quia tunc non dicitur extensio, cum ratio scripta disponat, & omnes casus includat,qui sub ea comprehendi possunt,l. cum mulier,& ibi no.Alex.ff.solu.matri.& est glo.in c.1.in ver.Italię, de tempo.ord.lib.6.Hanc fallentiam reprobat Felyn.in d.c. postulasti,colum.10.sed ad eius fundamenta facilis est responsio. Secundo limita, vt fiat extensio quo ad accessoria necessaria, secundum gl.in c.quia in tm̄,inf.de præb.& in c.si quis clero,6.q. 1.vbi dispensatus super pluralitate, intelligitur etiam dispensa-
42 tus sup residentia.† quòd declara,vt super Card.in cle.1.9.q.de pben.Facit, quia dispensatus ad ordinē præsbyteratus, censet dispensatus quo ad omnes ordines inferiores,s'm Fel. in c.præterea, in fi.de offic.delega. facit quòd decidit Pan. in ca.cum in cunctis,§.cum vero, col.fin.inf.de elect. Et quod decidit Gemi. post alios in c.cum ex eo,de elec. in 6. Tertio intellige conclu-
43 sionem procedere in dispensatione,† secus in potestate dispensandi,quæ est fauorabilis & extendenda, c. fi. & ibi latè Fel.inf. de sim.ꝑ Bar.& alios in l.2.in prin.ff.de ver. ob. Vltimo collige, ꝙ grā non faciens mentionem de illicita occupatione beneficii,nihil valet.Idē tenet Pan.in c.præterea,in vlt. no. de iurepatro.in c.cum iam dudum,inf.de præbend.& in cap. quisquis,de elect.sequitur Gemi.in c.cum qui,de præben.in 6.Fely.in ca.in nr̄a,corollario 2.inf.eo.& pro hoc est tex.in l.in auctoritate,C. vnde vi.& glo.in l.2.C.de fur.& falsi.rei dominice.lib. 11. Benè facit,quòd decidit Bar in tract.de Tyran.in 10.q.prin. quam refert,& sequitur Ias.in l.clam possidere,§. qui ad nūdinas, col. 3. ff. de acqui.pos.¶Gl.1.non est alibi,secundum Pan. hic. Ex qua
44 habes, ꝙ quis potest impetrare † rescriptum ad beneficia pro alio sine mandato.Sed certè gl.istud non vult, sed benè excludit, ꝙ quis potest impetrare beneficium pro alio sine speciali mandato;& sic vr̄ velle,ꝙ requiratur saltē generale mādatum. tn̄ opinio Pan.*communiter*.tenetur,vt etiam tenet idem in ca.ex ore.de his,quę fiunt a ma.par.cap.& Fel.latè in c.nonnulli, §.1. inf.eo.¶Glo.2. notat, ꝙ rescriptum Papę nūquam intelligitur
45 derogare iuri alterius.† allegat plura iura. Adde optimum tex. in c.si pluribus,de præb.in 6.& in c.super eo,vbi Fel. inf.de offi. deleg. Tu pondera gl.relatam ad text.velle, ꝙ Papa non censeatur velle derogare iuri alterius consistenti etiam in sola spe, vt hic.Sed in contrarium faciunt,quę scribit Fely.in d. cap. in nostra,corol.21.& 28.inf.eo.Pro solutione cogitabis.¶Glo. 3.no.
46 ꝙ tacens veritatem † puniendus est, qn̄ propalare tenebatur, c.ex pœnitentibus,50.distin.Tu considera, quomodo glo.eliciat ex tex.ꝙ puniatur.r̄nde ꝙ gl.habuit respectum ad annullationem rescripti,quę annullatio dr̄ pœna,c.dispendia,eo.tit.in l.turpia,vbi Bar.de leg. 1.latè per Pan.& alios in c.2.§.tit.1.Item pro isto no.habes tex.in c.1.de cri.fal.in l.qui testamētum,ff.de fal.quòd no.procedit in obligatis ad probandū, vt testes & iudex,secundum Inn.& Pan.in c.officij,de pœni.& remiss.& gl. in c.quisquis.11.q.2.& Fel.in cap.2.de testi.cogen.vt etiam Notarius,secundum Bald.in l.vbi exigitur, ff. de eden. & l. iubemus,
47 ad fi.C. de testam. Sed pars non tenetur releuare † in præiudicium sui,secundum glo. in capi.ne quis arbitretur, 23.questio. secunda. Item scias, quòd ille solus,qui est conscius alicuius secreti,non tenetur releuare,quia boni viri tacent,quod probare non possunt,ca.plerunque,2.questio.7.capi.placuit,6.quest. fina. Dixi latè in tracta.de pest.fol.158.versicul.113.Item scias,
48 quòd tacere plus,quàm expediat † in priuato,est peccatum veniale,capitulo vnum orarium,§.alias ea demum, 25. distinctio. In prelatis est peccatum mortale,secundum glos.per illum tex. in capitulo si Papa.40 distinctio.& in capi.si rector,43.distinc. Et ex his habes cum laude Dei expeditam hanc Decretalem.

¶Expliciunt Interpretationes Ioan. Francis. Ripæ, à S.Nazario, in primam partem Decretalium, summa diligentia reuisæ, accurateq; castigatæ.